

ספר

הזוהר הקדוש

(חלק שביעי)

על שיר השירים משלי וקהלת

בהעתקת לשון הקודש עם פירוש זיו הזוהר

מאת הרב המפורסם

יהודה יודל ראזענבערג

החופ"ק מאנטרעאל מדינת קאנאדא

בילגוריא

נדפס בדפוס המשובח של האחים וויינבערג

לפ"ק

ת-ר-צ

בשנת

ZOHAR OF THE HOLY BIBLE

Song of Solomon, Book of Proverbs. Book of Ecclesiastes.

Translated in Hebrew by Rabbi YODEL ROSENBERG Montreal (an
Nabor. w Druk. BRACI WAJNBERG BIŁGORAJ z. lub. (poland)

1930 z.

Printed in Poland

**Druk Sz. Sikora i I. Milner
Warszawa, Nowolipki 6**

תפלה זו תיקנה איש האלהי תרמ"ם וצ"ל וטוב לאומרה קודם לימוד הזוהר הקדוש

”ושב” המרומים ”ומשניה” התחתונים. אלוה” לכל” הנמצלים ”יחיד” מיוחד.
”אדון” דחיל” נאמן” ידיו. מאציל כל נאצל. בודא כל נברא. יוצר כל נוצר. עושה
כל נעשה. מי יגיע להשיג אחד מאלפי אלפים ורבי רבבות גודל מעלות נפלאות
מעשיך. כל שכן גודל יצירותיך. ומי יחשוב לדעת אחד מאלפי אלפים ורבי רבבות
סתרי סודות הצפונים בבריאתיך. כל שכן וקל ותומר שאין ביכולתנו להשיג קצת מן
הקצת וחלק מן החלק של אלה אלפי אלפים ורבי רבבות מן אצילותיך. שארון אחד
יחיד ומיוחד מתייחד עמם יחוד גמור. לכן אב הרחמן סלח ומחל והעבר
על כל חטאתי ועונותי ופשעי שחטאתי ושעויתי ושפשעתי
לפניך מיום היותי על הארמה עד היום הזה. שכל רמ”ח אברי ושס”ה גידי ונפשי
ורוחי ונשמתי כצאן בלי רועה תעינו ופגמנו את אשר לא נוכל לתקן אם לא בשפע
הרב הבא מלמעלה מרום מעלת סדר הצנורות לתקן הפגם שגרמנו. ויהי רצון מלפניך
י”י אלהי ואלהי אבותי שתזכך נפשי רוחי ונשמתי שאהיה ראוי והגון לעורר מיין
תתאין על ידי לימוד ספר הזוהר הקדוש. גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך. וזכני
לאור באור תורתך. ואבינה נועם רזי סודותיה ללמוד וללמד לשמור ולעשות. ויד
נועם אדני אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננתו. יהיו לרצון
אמרי פי והגיון לבי לפניך י”י צורי ונאלי :

(יכוין) נפת לים עסת יחו ננר יפת ולך אאו

תורתנו הקדושה וסודות האמונה הטהורה כי רם ה' ומכל מקום ושפל יראה. כי מלא כל הארץ כבודו ועינינו משוטטות בכל הארץ ומלכותו בכל משלה. שבשכינה כתוב ואתה מחיה את כלם. ואף גם כל מביני מדע חוקרים ומשכילים אם אך לב טהור להם יזהירו המשכילים כזהר הרקיע בעינם בלימודי הוזה"ק כי ימצאו בו ענינים נסתרים הכוללים כל חכמות שבצולם. ובכן כל מה שיתפשט יותר בעולם לימוד הוזה"ק יתקרב הדבר שיתקיים הפסוק ומלאה הארץ דעה את ה'. וזהו שאמר אליהו הנביא שביאת המשיח תלויה בהתפשטות לימודי הוזה"ק. שכאשר יהיה וכל בניך לימודי ה' אז יהי' ורב שלום בניך. כי המשיח משתקק לבוא אל עם הספר בעלי תורה וחכמה ולא לעמי הארצים אנשי עמלק שאינם מאמינים אלא במה שתחת השמים:

ובניך להבין סגולת קדושה המשולשת של אלה שלשת הספרים של שלמה המלך שיר השירים משלי קהלת. אביא כאן איזה מאמרי הוזה"ק המדברים מזה: בתיקוני זהר תקון י"ג איתא. אמר רבי שמעון בהוא זמנא דיהון תרינ שמהן כחדא יתער ברתא דמלכא בשיר השירים משלי וקהלת דאינון שלשת אלפים משל תלת יודיין. דאינון תלת טפין דמוחא דנחתין מן י. ולאן אתמשכו לגבי צדיק. ע"כ: ויש לומר כונתו שכאשר תגיע העת של הגאולה ושני השמות הוי"ה אר"י יודונו כחדא. אז יתער ברתא דמלכא. היינו כנסת ישראל ע"י לימוד שלשת הספרים שיר השירים משלי וקהלת הנקראים שלשת אלפים משל. יתער כח להמשיך ממקום היותר גבוה שפע קדושה היותר גדולה הנרמזת בג' יודיין שהן ג' טפין דמוחא דנחתין מן י. פירוש מן עולם החכמה. ואתמשכו לגבי צדיק. היינו ספירת היסוד. וממנו למלכות. וממנה לעולם הזה. וזאת השפע אין היא שפע גשמיות אלא קדושה רוחניות של חכמה בינה ודעת. שיתקיים הכתוב ומלאה הארץ דעה את ה' וגו' ע"י שיושפע לעולם הזה השפע ג' טפין דמוחא. דהיינו הארת חכמה בינה ודעת שנקראין ג' יודיין. כי אות יוד רמו על אור החכמה. וגם בינה גם דעת חכמות הן. ומאמר הזה של תיקוני זהר מתאים עם דברי הוזה"ק שאמר שג' הספרים שיר השירים משלי וקהלת הם כנגד חכמה תבונה ודעת. ובמקום אחר אומר שהם כנגד חסד גבורה תפארת. ואין זה סתירה כיון שחג"ת הן תולדות חב"ד: ואלו הם שני מאמרי הוזה"ק המדברים מסגולת אותן שלשת הספרים. בווה"ק אחרי דף (ס"ד) איתא אמר רבי שמעון בוא וראה ג' ספרים של חכמה הוציא שלמה המלך לעולם. וכלם בחכמה הוציגה. שיר השירים כנגד חכמה קהלת כנגד תבונה. משלי כנגד דעת.

כנגד

ישמךון קלומדים ויגילו קחכמים אשר יצתם נהור ובינו לשאב בקרבם רוח חכמת האמת להבין ולהשכיל אור דברי תורתנו הקדושה על פי פירושם. בראותם זיו האור הגדול מן כוכב הוזהר הקדוש המזהיר כזהר הרקיע ומפיץ אורו על פני תבל אשר יורח עתה לפניכם. הלא הוא קובץ כל מאמרי הוזהר הקדוש אשר על שלשת הספרים. קדושה המשולשת. שיר השירים משלי וקהלת המפורזים בזהר הגדול ובוהר חדש שעל התורה ובוהר חדש המיוחד לאותן ג' הספרים וגם מאמרי מדרש הגזעם. הכל עם העתקה בלשון הקדוש שורה לצומת שורה עם פירוש ויון הוזה"ק שחברתי על דרך מפרשים הקדמונים מקובלים המפורסמים על פי קבלת הרמ"ק זצ"ל. אשר כל איש בעל מוח יוכל להבין לפי ערכו ולפי מדרגתו. ובלי תפונה נראה בעל"ל שקרוב להתקיים דברי רשב"י כפי שאמר אליו אליהו הנביא אשר בעוקבתא דמשיחא תתפשט לימוד הוזה"ק בעולם. כמו שתוכיח על זה העובדא שלי שהוצאתי לאור הוזה"ק שעל התורה בהעתקת לה"ק ה' אלף ספרים. ובמשך שתי שנים נמכרה כל ההרפסה. ומה נראה ג"כ שקרוב הדבר להתקיים הפסוק ומלאה הארץ דעה את ה' וגו'. כי כל הוזה"ק מיוסד להפיץ דעה את ה'. ואך לימוד הוזה"ק היא התרופה האחת מיוחדת ללחום לצומת ההפקרות של אפיקורסית הנפרצה מאד בימים האלה. כדברי חז"ל שבעוקבתא דמשיחא חוצפא יסגי והאפיקורסות תתגבר בכח גדול בכח קליפת עמלק. ואך בכח לימוד הוזה"ק יש בכחנו לקיים מחה תמחה את זכר עמלק מתחת השמים:

ויש לדקדק מדוע כתוב מתחת השמים. שהיל"ל מעל הארץ. כי הלא אין עמלק עוף יעוסף תחת השמים. אבל הענין הוא מפני שקליפת עמלק היא לקרר מן האמונה הקדושה בבורא עולם יחיד ובהשגחתו הפרטיות. והוא מכניס אפיקורסית שלא להאמין אלא במה שנמצא תחת השמים. והיינו רק מה שאפשר להשיג בחמשה החושים של האדם. ולפיכך עמלק בגימטריא ספ"ק ובגימטריא ר"ם. כי ראשית מלחמתו להכניס ספק בלב ישראל אם יש בורא עולם יחיד. ככתוב היש ה' בקרבנו אם אין. מיד ויבא עמלק וגו'. ועוד זאת שאף אם יש בורא עולם בא עמלק להלחם באפיקורסת של רם. ככתוב רם על כל גוים ה'. ואינו משיג בארץ. וכח שליטתו ללחום עם ישראל הוא בשביל המעטת תלמוד תורה. כמו שדרשו על הפסוק וילחם עם ישראל ברפידיים. בשביל רפיון ידיהם מן התורה ולפיכך מובן שכאשר ישראל מתחזקים בתלמוד תורה ובפרט בלימוד הוזהר הקדוש אז נפקחו עיני האדם לראות ולהביי עמקי

הקדמה

בנאוה ובזו על תורתנו הקדושה. הן תורה שבכתב והן תורה שבצ"ם. צפרא לפי הרשעים המשוגעים באפרם על שיר השירים ששלמה המלך נהל אהבה עם רועה נערה ששמה שולמית. ושעל זה נתיסד שיר השירים רבני אהבה ועגבים. אוי לאונים שכך שומעות. אבל אוי ואבוי לשמתי כסילים פושעים ואפיקורסים שכך נבחות. רוצה אני לשאל לאותן אפיקורסים המשכילים ומסקלים. הלא בעל כרתך מוכרחים הם להודות ששלמה המלך היה בקי בדקדוק לשון הקודש. ואיכ אדרבא יאמרו נא הפירוש תיכף בפסוק ראשון ישקני משיקות פיהו כי טובים דודיך מין. מדוע התחיל בלשון נסתר ומסיים בלשון נוכח. מדוע פיהו ולא פיה. מדוע לריח שמניך ולא ריח שמניך. וכן הלאה והלאה שכל מי שיש לו מוח בקדקדו ובפיו לשון אדם ולא לשון כלב. הוא רואה בעינים סקוחות שבכל פסוק ופסוק של שיר השירים יש גנוי נסתרות סודות גוראים מן הודויות העולמות של חכמה ובינה הנקראים אבא ואמא. ומן הודויות העולמות של תפארת ומלכות שנקראים ברא וברתא חתן וכלה כנסת ישראל ושכינתא קדישא. וכל הפסוקים של שיר השירים מדברים מהשתוקקות של אהבה רבה ואהבת עולם בענין שני ההודויות האלה שנעשים ונתתקנים צ"י עבודת ישראל בתורה ותפלה ומצות. ובפרט בעבודת בית המקדש בקרבנות ושמן וקטרת ישמח לב :

עורך מטראוי לרבר כאן בענין ההתחדות של ג' ספרים האלה. מי בראש ומי בסוף. והנה ראיתי בענין זה ד' דעות חלוקות. במדרש רבה ד' דעות בגמרא ב' דעות. ובווה"ק דעה ז'. ואלו הן. במדרש רבה ריש שיר השירים שואל איזה מהן כתב שלמה תחלה. רבי חייא רבה אליביה ב' דעות שונות. דעה א' משלי שיר השירים קהלת. דעה ב' משלי קהלת שיר השירים. רבי יונתן אמר שיר השירים משלי קהלת. רבי ינאי אמר הכל מודים שקהלת בסוף אמרה. ובמסכת ביב דף (יז) מביא סידרן של כתובים רות ספר תהלים איוב משלי קהלת ושיר השירים. ופירש"י משלי קהלת שניהם ספרי חכמה. שיר השירים נראה בעיני שאמרו לעת זקנתו. עכ"ל. ועוד שם בגמרא דף (טו). חזקיה וסיעתו כתבו ישע"י משלי שיר השירים וקהלת. עד כאן שש דעות. ובווה"ק בשני המקומות שהבאתי לעיל דברי רשב"י נראה דעה ז' בסדר חדש שיר השירים קהלת משלי כסדר ג' הספירות חב"ד או חג"ת. מכל אלו ד' דעות יש לראות שיש ד' דעות שקהלת בסוף אמרה. הלא הן. א) חזקיה וסיעתו. ב) דעה הראשונה אליבא דרבי חייא רבה ג) רבי יונתן. ד) רבי ינאי. ויש ב' דעות ששיר השירים אמר לבסוף והן. א) ברייתא דמסכת ביב בענין סידרן של כתובים.

דעה

כנגד שלשת אלה עשה שלמה ג' ספרים האלה. ובווה"ק פרשת בא דף (יח) אמר רבי שמעון שלמה המלך עשה ג' ספרים שיר השירים קהלת משלי. שיר השירים כנגד חסד. קהלת כנגד רי"ן. משלי כנגד רחמים. בשביל להשלם החכמה. והוא עשה כל מה שעשה בשביל להראות חכמה לעומת מדרגות העליונות. ובווה"ק פרשת שמות דף (י) א"ר אלעזר שלמה המלך עשה ספר קהלת והצמידו על ד' הבליים שהעולם עומד עליהם. שהם יסודי העולם כנגד ד' הרקיעים וילון רקיע שחקים וכול מעון ומכון וערבות. וכנגדם הבל הבליים אמר קהלת הבל הבליים הכל הבל :

מכל זה נזכר לראות ולהבין עמקי הסודות וגודל המוסר והחסידות הגנוזים וכמוסים באותן ג' הספרים. וספר שיר השירים עולה על כלם. ומי יוכל לשער גודל קדושה והסודות הצמונים בו. ולכך אמרו שאמר רבי עקיבא לא היה העולם כדאי כיום שניתן בו שיר השירים לישראל שכל הכתובים קודש ושיר השירים קדש קדשים. וכך אמר גם רבי אלעזר בן עזריה כל הכתובים קודש ושיר השירים קדש קדשים שכולו ידאת שמים וקבל עול מלכותו. ובמדה"ג זהו ויצא דף (נח) מביא תנו רבנן כשחלה רבי אליעזר הגדול נכנסו חכמי הדור לבקרו ח"י ביניהם רבי עקיבא. בכה רבי עקיבא ואמר לו רבי אליף לי אורייתא. מתח רבי אלעזר פיו במעשה מרכבה ולמד לרבי עקיבא ר"ו טעמים בפסוקי שיר השירים. כשהגיע לפסוק סמכוני באשישות דפדוני בתפוחים כי חולת אהבה אני לא יכל עוד רבי עקיבא לסבול. הרים קלו בבכי וגעה ולא יכול לדבר מאימת השכינה שהיתה שם. ולאחר שלמדו כל הסודות של שיר השירים השביעו שלא ישתמש בשום פסוק ממנו. שלא יתריב הקב"ה את העולם. כי אין רצונו שישתמשו בו אנשים מפני גודל קדושתו. ובווה"ק תרומה דף (קנג) איתא שאמר רבי יוסי, תשבחתא דשירתא דא איהו כללא דכל אורייתא. כלל מעשה בראשית. כלל סוד האבות. כלל גלות מצרים ויצאת ישראל ממצרים והשירה שעל הים. כלל עשרת הדברות ומעמד הר סיני והליכת ישראל במדבר עד שנכנסו לארץ ועד שנבנה בית המקדש. וביום שנתגלה שיר השירים בו ביום ירדה השכינה לארץ. בקיצור מה שהיה מה שהוא ומה שעתיד להיות אחר תחיית המתים עד היום השביעי כאשר יהי שבת לה' הכל הוא בשיר השירים. ולכך למדנו כל מי שאומר פסוק של שיר השירים בבית המשתה. התורה חוגרת שק ואומרת לפני הקב"ה צחוק עשו לי בניך בבית המשתה. ע"כ :

וכנראה צרה זו היא צרה ישנה. וגם אז לא חסרו פושעים אפיקורסים החורצים לשונם ככלבים לדבר עתק

זה סתירה כל כך לדברי הוזה"ק שזכר שיר השירים קהלת משלי. כיון שטעמו של הוזה"ק הוא שהם כנגד חסד גבורה ותפארת. קהלת גבורה משלי תפארת. וכיון שידוע שגבורה היא דין ותפארת הוא רחמים. ע"כ מהראוי להקדים רחמים לרוגז. ועוד כי הלא גם רשבי" עצמו בתיקוני הזהר שהבאתי לעיל סידר כרבי יונתן באמרו שיתער ברתא דמלכא בשיר השירים משלי וקהלת:

הקדמה ואזהרה לנכנס לטייל בפרדם.

ויען כי שיר השירים הוא מקור חכמת הקבלה וכלו תוארים של זכר ונקבה ותפארת אברי הנוף עם דברי אהבה ועניני הזדווגות ונשיקות של אב ואם בן ובת או התן וכלה. ויכול הקורא לחשוב ח"י שיש למעלה ענינים נשמים כאלה. לכן אמרתי כי נחוץ להעתיק כאן מעט מן המצט כטפה מן הים מה שהזהירו בזה רשבי" וחבריא הקדושה וכל חכמי הקבלה. וזה לשון הארז"ל בריש ספר כנפי יונה. דע שדוקא כדי להבין ניתן לנו רשות לעשות משל באברי גוטנו כמשיכ ומבשרי אחזה אלוה. אבל אתה חכם וטהר רעיונך לדעת כי למעלה אין שום דבר גשמי חלילה. ומן קודם האצילות אין לנו רשות לעסוק בו ולא לדמות צורה ודמיון כלל. רק כדי לשכך את האזן אנו צריכין לדבר דרך משל. והחכם יבין מדעתו כי אין שם שום מציאות ציור ח"י. אמנם מעשר ספירות ולמטה אפשר לדבר דרך משל ודמיון וציור. עכ"ל. ודע כי חכמי הוזה"ק והארז"ל הוכרחו להשתמש בתוארים וכינויים ממאורעות הגופות כדי לבאר סודות נפלאים אשר אין דרך ואופן לבארם כי אם באלו הכינויים ומשלים גופניים. וכדי להבין ניתן לנו רשות לעשות משל בענינים גופניים. כי תמונת האדם עשויה מסדר בחכמה נפלאה בצלם העליונים. והעליונים הם על דרך אורחות השמות דרך משל שהשם ע"ב דאבא עושה אור כתבנית פרצוף זכר. וכן כל השמות והשמות הם שמדווגים ומתחברים ומשפיעים האורות זה לזה. ושמות הספירות הם על שם אורות השמות שיש בתוכם. והכל רוחניות גמור. כי אינם אורות כאור הגר והשמש שהם אור גשמי נרגש בחוש הראות שבעיני בשר. אבל הם כחות רוחניים היותר זך וצח. וכיון שהאור הגשמי הוא היותר זך והיקר שבמחשבים הגופניים הורשנו להשתמש בו למשל ודמיון בעלמא על כחות הרוחניים העליונים אשר בשמי מרומים. שהם כחות אלהיות שהאצ"ל הא"ס כדי להנהיג על ידם נבראים התחתונים. ועוד בספרי קבלה הקדמונים כמה אזהרות על זה שלא לתאר ולא לייחס תוארי הגשם אל הספירות. ובאדרא רבה כתב על זה ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה. ומה שנמצא

כינר

ב) דעה השניה אליבא דרבי חייא רבה. ולכן מאד היא קשה לי לבחור איך לסדר בדפוס פירוש הוזה"ק שעל ג' ספרים האלה. וראיתי בסידור התנ"כ הנמצאים בינינו סדר עקלתון. תהלים משלי איוב שיר השירים רות איכה קהלת. ולא אוכל להבין על איזה יסוד ומשום איזה טעם נסדרו כך. שזה דלא כמאן:

והנה לאחר העיון נראה לי דכפי המובא בזה"ק שביום שהוקם המקדש נתגלה בעולם הזה שיר השירים. משמע בודאי ששיר השירים אמר שלמה לאחר שהוקם המקדש בתחלת שנות מלכותו. והיינו כרבי יונתן. ולכאורה יפלא על רבי ינאי באמרו הכל מודים שקהלת בסוף אמרה. איך הכל מודים. הלא אנו רואים שמחולקים בזה. ואולי אפשר ליישב דרבי ינאי סובר שמחולקים רק בהסתדרות איך לסדרם בכתובים. אבל איך שאמרם קהלת אכל מודים שקהלת בסוף אמרה. אבל קושיא גדולה יש להקשות על פירשיו"ל בנמרא שהבאתי לעיל במה שכתב ז"ל נראה בעיני ששיר השירים אמרו לעת זקנתו. וזה להיפך מפשיטתו של רבי ינאי ולהיפך מחזקיה וסיעתו. ומה גם דרש"י בעצמו מביא בהתחלת פירושו לשיר השירים דברי רבי עקיבא ששיר השירים קודש קדשים ושלא היה העולם כדאי כיום שניתן בו שיר השירים. ומעתה האם שכח רשיו"ל הפסוק והיה לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו וגו'. ואולי אפשר להעמיס בדברי רשיו"ל שבאמת גם רש"י סובר דקהלת בסוף אמרה. ומה שפירש רש"י כך הוא רק על מה שמובא בגמרא סדר הכתובים משלי קהלת ושיר השירים. על זה אמר נראה בעיני שאמרו לעת זקנתו. והוא משום שהיה קשה לו מדוע סדרו בכתובים שיר השירים לבסוף והלא מסתבר שאמרו בעת שהי שלמה במדרגה היותר גבוה והיינו לאחר שהוקם המקדש. וע"ז מתרץ נראה בעיני שאמרו לעת זקנתו. כונתו למה שאמרו חז"ל איזה זקן זה שקנה חכמה. והיינו שבאמת אמרו לאחר שנבנה בית המקדש. שאז היה במדרגה היותר גבוה. ואז נקרא לעת זקנתו כיון שאז קנה החכמה לאחר החלום שלו. ורק אז היה ראוי לומר שיר השירים שהוא קדש קדשים, ולא לעת זקנת שלמה בשנים, כיון שאז לא היה במדרגה גבוה כל כך. ומה שמסדר בגמרא בסדר הכתובים שיר השירים לבסוף הוא משום דמעלין בקדש לפיכך סדרו שיר השירים שהוא קדש קדשים לבסוף. כך נ"ל ליישב דעת רשיו"ל:

מכל הלין גמתי בדעתי לסדר ג' הספרים כעין פשר והכרעה. דכיון שיש רוב דעות שקהלת בסוף אמרה. ומסתבר יותר ששיר השירים אמרו לעת שקנה החכמה אחר שהוקם המקדש בשנים הראשונות של מלכותו. לפיכך סדרתי כרבי יונתן שיר השירים משלי וקהלת. גם אין

כן בתחוננים עאכוי.כ. ואתן הענינים שאנו קוראים בתורה כגון יד או רגל און עין וכל כיוצא בהם. דע והאמן כי כל אותן הענינים אצי"ם שהם מורים ומעידים על גדולתו ואמתו. אין כל בריה יכולה לרעת ולהתבונן מהות אותו הדבר הנקרא יד או רגל או עין או און וכיוצא. ואל יעלה בדעתך כי עין כצורת עין ממש או יד כצורת יד ממש או רגל כצורת רגל ממש. אבל הם ענינים פנימיים באמיתות מציאות השם ית'. והם המקור שהשפע יוצא מהם לכל הנמצאים. אבל אין שם מהות כמהות יד ולא תבנית כתבנית יד. כמו שאמר הכתוב ואל מי תדמיני ואשה. ורע והבן שאין בינו ובינינו דמיון מצד העצם והתבנית. אלא שצורת האברים אשר בנו הן עשויים בדמיון סימנים לענינים פנימיים סתומים עליונים שאין הדעת יכולה לדעתם אלא כדמיון זכרון. כמו שכותב ראובן בן יעקב. שאין אלו האותיות צורתו ועצמותו של ראובן בן יעקב. אלא לזכרון וסימן כנגד אותו עצם והתבנית הידוע שנקרא ראובן בן יעקב. ולפי שהשיית רצה לזכותנו ברא בגוף האדם צורת האברים בדמיון וסימן למעשה מרכבה. כדי שאם יזכה האדם לטהר אבר מאבריו יהיה אותו האבר כדמיון כסא לאותו דבר עליון הפנימי הנקרא בשם זה. וזהו הסוד שאמרו חז"ל האבות הן הן המרכבה. וזהו הסוד שחכמת הקבלה תתיחס ל' הספירות שהן המדות חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד ומלכות ל' הצדיקים שנקראים שבעת הרועים. אברהם יצחק יעקב משה אהרן יוסף דוד. וכן כעין זה לפי הערך מדרגתם הם צדיקי האמת שבכל דור ודור :

כל אותה השקפה קטנה הכרחית להביא כאן ביותר בשביל שיר השירים המדבר כלי: על דרך משל בתוארים גשמיים. והוא קרש קדשים הכל מוטב על הספירות ועולמות העליונים שהם כלם רחניים. והם בבחינת זכרים ונקבות זה משפיע לזו. ומקבלין דין מן דין במדרגות שאין להם שיעור ומספר. לכן צריך המעיין לזכור כל זה ולהזהר לכל יפול חלילה בטעות :

ואף גם זאת ידעתי ושמעתי הקושיות והשאלות של איש הירא ורך הלבב לאמר. למה יכנס האדם בענינים האלה. פן יהרסו אל ה' לראות וגו'. הלא מוטב להסתפק בפשטיות התורה בלבד. לפיכך אביא כאן תשובות המקובלים הקדמונים צדיקים ויסודי עולם אשר כתבו בענין זה. וזה לשונם. דע כי חיוב ידיעתו ית' מוטל על כל תלמיד חכם שיש בו דעת להכיר את בוראו כמו שכתוב דע את אלהי אביך ועבדהו. וזהו שאמר ברוך שער שיר השירים וי'ל. חכמתין דאצטריך בר נש למגדע. חד למגדע ולאסתכלא ברוז דמאריה. וחד למגדע ליה לגופיה לאשתמודע מאן איהו ואיד אתברי ומאן אתי

ולאן

כינרי זכר ונקבה זיוג ונשיקין וכדומה. תדע כי ענין שם זכר היא המדה המשפעת. ושם נקבה תקרא מדה המקבלת השפע. וסוד הזיוג המיוחס לספירות הוא חיבור ודיבוק הזכר המשפיע עם הנקבה המקבלת. וענינו הוא המתקת גבורות הנקבה בחסדים של הזכר. והשתתפות של מדת הרחמים עם מדת הדין בבריאת העולם הוא עצמו סוד הזיוג. וסוד הנשיקין היינו דבקות רוחא ברוחא רוחניות הספירות זה עם זה. וסוד העיבור הוא שהשפע דקה מן הדקה שהספירה שהיא בבחינת נקבה מקבלת מהזכר. נתתקן בה ונצטייר בציור רוחני יותר מובלטת. כי בעוד השפע בהספירה של בחינת זכר הוא בדקות גדול. ומוסר אותה אל הנקבה להתבשל ולהתתקן בה. להיותה ראויה למציאות והתגלות בפועל ע"י השתלשלות כזו יותר ויותר למטה מטה :

וזה לשון הפרדס בשער הכנינים סוף פרק ראשון. צריך לדעת מה שנזכר בוהיק ובספרי מקובלים אבא ואמא ברא וברתא או חתן וכלה. אין הכוונה ח"ו שיש שם אב ואם בן ובת. כי זו כספירה ח"ו. אלא הכוונה כי כמו שמציאות ההולדה באה ע"י חבור זכר ונקבה שע"י נתווה הולד. כן הדבר בספירות. וע"י חבור חכמה ובינה והשפעת החכמה בבינה היא סיבת כל האצילות. כי בחכמה החיות דקין בתכלית. כמו שהבן הוא בעולם במוח האב. וע"י התפשטות השפע של החכמה בבינה נתגלמו ונצטיירו ציור יותר נגלה. לפיכך נקרא החכמה אב. והבינה שהיא כמו הנקבה אשר תקבל בקרבה כל הציורים הנשפעים מן החכמה. ויצויר בה ציור יותר נגלה להאציל ממנה האצילות. לזה היא תקרא אם אל האצילות. והאצילות יקרא בשם בנים אליהם. וכן מפני זה נקראים תפארת ומלכות בן ובת חתן וכלה. והבינה אם או חמות. והחכמה אב או חמיה. כיון שהתפארת והמלכות נאצלים מן החכמה והבינה. ובמציאות אצילותם הפשוט אין להם זיוג יחד. ואין להם היתוד אלא אחר תקונה וזיונה וקישוטה. שהסיבה לזה היא עבודת ישראל בתורה ותפלה וקיום התרי"ג מצות. ולפיכך מצד אותה הבחינה הפשוטה יקראו התפארת ומלכות בן ובת. והחכמה והבינה אב ואם. ובהיותם מתיחדים בסוד עטרות שמתעטרים. כדכתיב צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה וגו'. יקראו בן חתן וכלה איש ואשתו. ויקראו או הבינה חמות. והחכמה חמיה. ויש בענין אותה ההודווגת כמה וכמה בחינות ומדרגות. ועל דרך זה יקיש המעיין לכל עניני ההודווגות הנזכרים בחכמת הקבלה :

וזה לשון בעל ספר האורה. דע כי אמתת עצם הבורא יתברך אינה מושגת לזולתו. ואין בכל המוני מעלה יודעים מקומו כל שכן אמיתת עצמותו. מה הם אומרים ברוך כבוד ה' ממקומו. בכל מקום שהוא. ואם בעליונים

הקליפות ויניקתן מן הקדושה. וענין בירור ניצוצי הקדושה מהם. בקיצור כי רק ע"י סודות התורה יכול האדם להשיג תכלית שלימותו וימצא חן ושכל טוב בעיני אלהים ואדם:

וזה לשון בעל חסד לאברהם. דע שעיקר כוונת רשביי בחבור ספר הזהר כי ראה להשכינה בגלות באפס שפע באין תומך ואין צורך. ורצה ליחדה עם התפארת יחוד מועט ע"י חבור ספר הזהר כמה שהיה תוא עם חבריו עוסקים בסודות התורה. שזה גורם ליחוד קוב"ה ושכינתיה ע"י הסוד שהוא ר"ז דהיינו א"ר. וגי' ע"י חבור ספר הזהר ולימודו הוא ביטול הקליפות וקלות הגלות. והשבת קיטרוגם של המקטרגים הלוחמים בכל עת ובכל שעה נגד השם ית' ונגד שכינתו הקדושה ונגד בניה. שהם עם ישראל הנחונים בגלות בין האומות עכ"ר. הנקראים חיוון בישינ ודוכין דאכלין ענא שהם ישראל. ככתוב ואתן צאני צאן מרעיתי וגו'. ועסק התורה הוא הקלע והחרב והרומח של ישראל. וביותר העסק בסודות התורה להצילם מכל רע. וספר הזהר עתיד להתפרסם ולהתפשט בימי מלכא משיחא. וכל אותם שיוזכו אליו יזכו לנאולה בעזרת הש"י. ובו בטחנו שנהיה בכלל הזוכים לנאולה השלמה במהרה בימינו אמן כן יהי רצון:

ולאן יתן. ותיקונא דגופא היאך אתתקן. והאיך איהו זמין למיקם בדינא קמי מלכא דכולא. וחד למנדע ולאסתכלא ברזין דנשמתין מאי היא האי נפש דביה. מאן אתיא ועל מאי אתיא בהאי גופא דטפה טרוחה. וחד למנדע ולאסתכלא בהאי עלמא דאיהו ביה על מאי אתתקן. ולבתר ברזין עלאין דעלמא ולעילא לאשתמודע למאריה. וכל דא יסתכל בר נש מגו רזין דאורייתא: ובזוה"ק פ' תרומה קצ"ח כתב ז"ל. בעלמא דאתי יזכה למיקם במחיצת חסידים אע"ג דלא קרי כל צורכיה. כיון דזכה לאשגחא ידיעת מאריה ואיכוון ביה כדקא יאות עכ"ל: ובזוהר פקודי רמ"ז כתב וז"ל וכדין שאלין לה ברזא דחכמתא דמאריה וכו'. דלית לך אגרא בהווא עלמא כאינן דמשתדלי בחכמתא לאסתכלא ביקרא דמאריהון. ולית שיעורא לאגרא דאינן דידעי חכמתא ביקרא דמאריהון וכו'. כי רק ע"י חכמת הקבלה יש ביכולת להבין סוד האחדות. וענין הנהגת האלהית והשגחתו הפרטיות. ועל מה מרמזים האברים והכנפים הכתובים בתורה איך יתיחסו אל הבורא ית'. והשתלשלות הספירות מהא"ס ב"ה והתיחדם בהודווגות ע"י תורה ותפלה ומצות. כי התרי"ג מצות הן כנגד תרי"ג אברים וגידים של האדם ביושר צלם האלהים. וע"י חכמת הקבלה יבין מדרגות הנשמות והמלאכים וג"ע וגייהגם וענין כח הס"א ואחיות

תפלה זו תיקנה איש האלהים הרמ"ק זצ"ל לאומרה קודם לימוד הזוהר הקדוש.

יָשֵׁב הַמְרוּמִים וּמְשֻׁנָּח הַתַּחְתּוּנִים, אֱלֹהֵי לְכָל הַנְּאֻצִּים יְחִיד מְיֻחָד. אֲרוֹן הַחַיִּי
נֶאֱמַן יָדִין, מֵאֲצִיל כָּל נֹאצֵּל, בּוֹרֵא כָּל נִבְרָא, יּוֹצֵר כָּל נּוֹצֵר, עוֹשֶׂה כָּל נַעֲשֶׂה. מִי
יֵנִיעַ לְהַשִּׁיג אֶחָד מֵאַלְפֵי אֲלֵפִים וְרַבֵּי רַבּוֹת גּוֹדֵל מֵעֲלֹת נִפְלְאוֹת מַעֲשֵׂיךָ, כָּל שֶׁכֵּן
גּוֹדֵל יִצְרֹתֶיךָ, וּמִי יִחְשׁוֹב לְדַעַת אֶחָד מֵאַלְפֵי אֲלֵפִים וְרַבֵּי רַבּוֹת סְתָרֵי סֻדּוֹת
הַצְּפוּנִים בְּבִרְיָאתְךָ, כָּל שֶׁכֵּן וְקָל וְחֹמֶר שֶׁאֵין בִּיכוּלֵתְנוּ לְהַשִּׁיג קִצֵּת מִן הַקִּצֵּת וְחֶלֶק
מִן הַחֶלֶק שֶׁל אֲלֵף אֲלֵפֵי אֲלֵפִים וְרַבֵּי רַבּוֹת מִן אֲצִילוֹתְךָ, שֶׁאֲרוֹן אֶחָד יְחִיד וּמְיֻחָד
מִתְיֻחָד עִמָּהֶם יְחֻד נְמוּד, לִכֵּן אֵב הַרְחֵמֵן סֵלַח וּמַחֵל וְהַעֲבֵר עַל כָּל חַטָּאוֹתַי וְעוֹנוֹתַי
וּפְשְׁעֵי שְׁחַטָּאתַי וְשַׁעֲוִיתַי וְשַׁפְּשַׁעְתִּי לְפָנֶיךָ מִיּוֹם הַיּוֹתֵי עַל הָאָרֶמָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה.
שִׁכַּל רַמָּח אֲבָרֵי וּשְׁסִיָּה גִידֵי וּנְפִשֵׁי וְרוּחֵי וְנִשְׁמַתֵּי כִצְאוֹן בְּלִי רוּעָה תַעֲנֵנוּ וּפְנַמְנוּ אֶת
אֲשֶׁר לֹא נוֹכַל לְתַקֵּן אִם לֹא בְשַׁפַּע הָרַב הַבֵּא מִלְּמַעְלָה מֵרוּם מַעְלַת סֵדֶר הַצְּנוּרוֹת
לְתַקֵּן הַפְּגָם שֶׁגִּרְמַמְנוּ, וַיְהִי רִצּוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁתּוֹכַךְ נַפְשֵׁי רֹדְדֵי
וְנִשְׁמַתֵּי שֶׁאֵהִיָּה רֵאוּי וְהַגֵּן לְעוֹרֵר מִיּוֹן תַּתְּאִין עַל יְדֵי לִימוּד סֵפֶר הַזּוֹהַר הַקְּדוֹשׁ, גַּל עֵינֵי
וְאֲבִיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרַתְךָ נִיבּוּן, גְּבוּרַת לֵימָּה עֲשִׂיתָ יְהִי נִגְדֵי יִפְתָּהּ וְלִיךָ אֲאִיזִי וְזַכְּנֵי
לְאוֹר בְּאוֹר תּוֹרַתְךָ, וְאֲבִינָה נוֹעַם רֵזִי סוּדוֹתֶיהָ לְלַמּוֹד וּלְלַמֵּד לְשִׁמּוֹר וּלְעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם.
וַיְהִי נַעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עֲלֵינוּ וּמַעֲשֶׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָה עֲלֵינוּ וּמַעֲשֶׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָהוּ, יְהִי לְרִצּוֹן
אֲמַרֵי פִי וְהַגִּיזֵן לְבִי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרֵי וְנֹאֲלֵי:

שיר השירים

אשר לשלמה. פתח רבי שמעון ואמר. או ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת. או ישיר ישראל את השירה הזאת. שם השירה של המדרגה בחינת נקבה (א) וכאן השיר העולה לעולם של בחי' זכר הוא (ב) כאן הוא הסוד שהגוף והרוח מתחברים יחד. גוף בגוף ורוח ברוח. שיר השירים זהו התחברות הגוף בגוף (ג) ישקני מנשיקות פיהו. התחברות הרוח ברוח. והכל הוא בסוד האהבה העליונה להיות הכל אחד ביחוד אחד.. וזהו שהיה צריך שלמה המלך לייחד בהסוד של רוח הקודש. שיתחבר הכל ביחד אחד בתשוקה. שיתקשר זה בואת להיות הכל אחד. שהרי שלמה הוא המלך שכל השלום שלו. ולפיכך כל השבח של שיר השירים הוא להמלך שכל השלום שלו (ד) והיחוד שמיחד הכל במקום הזה הוא. לפי שהוא לוקח כל החשקות של כל האברים וכל התענוגים וכל כיוסופים העליונים (ה) ומאסף הכל בתוכו. ולכן הוא נקרא אחד. שלמה המלך בהסוד של רוח הקודש כאשר שרתה עליו רוח הקודש היא. בקש לחבר הכל בתשוקה שלמה כראוי. לייחד הכל באהבה בתשוקה להיות אחד למעלה ולמטה. ועל הסוד הזה נאמר יהיה ה' אחד ושמו אחד: (ו"ח)

עוד אמר רבי שמעון בוא וראה בזמן שישאל זכאים. כסא הכבוד שלמעלה (י) נתעלה למעלה מעלה בכמה שמחות באהבה רבה. ומתחברים העולמות בשמחה. וכלם נתברכים מצומק הנחלים. וכל העולמות שנפעים ונתברכים בהרבה ברכות. ונתקדשים בכמה קדושות. והקב"ה שמח עמהם בחדוה בשלמות. ובזמן שישאל אינם זכאים הכל הוא להיפוך. ועם כל זה אהבת הקב"ה לא נמנעה מהם. וכסא הכבוד שלו יושבת עליהם כאם על הבנים (י) ואינה נמנעת מלתבוע רחמים עליהם. ובאותו הקול היא עולה למעלה (ח) לפי שרצונו הוא במי שמלמד זכות על בניו. מניין. ממש. שנתעלה בהתרוממות על שלמד זכות על ישראל. זשיב ומשה לא ידע כי קרן צור פניו. מתי נתעלה בכבוד הזה. כאשר חטאו ישראל ולמד עליהם זכות. ובזמן שבנה שלמה בית המקדש. ונשתלם עולם התחתון כדמיון עולם העליון. היו כל ישראל זכאים ונתעלו בהרבה מדרגות עליונות. ואז נתעלה כסא הכבוד בחדוה בכמה שמחות בכמה הטבות. ואז שיר השירים אשר

שיר השירים

אשר לשלמה. פתח רבי שמעון ואמר. או ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת. או ישיר ישראל את השירה הזאת. סתם תושבחתא דקובא (א) סכא תושבחתא דסליק לעלמא דקורא איסו (ב) סכא איסו רזא דגופא ורוחא מתחבראן כחדא. גופא בגופא ורוחא ברוחא. שיר השירים אתדבקותא דגופא בגופא (ג) ישקני מנשיקות פיהו. אתדבקותא דרוחא ברוחא. וכלא איסו ברזא דרחימו עלאס למסוי כלל חד ביחודא חדא.. ודא איסו דאלמסיך שלמה מלכא ליחדא ברזא דרוח קודשא. לאתחברא כלל ביחודא חדא ברעוהא. לאתדבקא דא ברזא למסוי כלל חד. דסא שלמה איסו מלכא דשלמא כלל דליס.. ובנין כך כל תושבחתא דשיר השירים למלכא דשלמא כלל דליס (ד) וייחודא דקא מתיחד כלל באתר דא איסו. בנין דאיסו כסיל כל תיחובתא דכל שייסין וכל עיטונין וכל כיוסופין עלאין (ה) וכניס כלל בגוויס. וע"ד איקרי איסו אחד. שלמה מלכא ברזא דרוח קודשא כד שרא עליס ססוא רוח קודשא. בעא לחברא כלל ברעוהא שליס כדקא יאות. וליחדא כלל בחיביו ברעוהא למסוי חד עלא ותתא. ועל רזא דא אמר קרא. יסיס ה' אחד ושמו אחד: (ו"ח)

תו אמר רבי שמעון תא חוי בשעתא דישראל זכאין. כורסיא יקרא דלעילא (י) אסתליק לעילא לעילא בכמה חדוון בכמה רחיומו. ומתחברן עלמין בחדוה. וכלסו אתדברכן מעמיקא דנחלין. ועלמין כלסו אתשקיין ואתדברכן בכמה ברכאן. ואתקדשין בכמה קדישין. וקב"ה חדי עמסון בחדוה בשלימו. ובשעתא דישראל לאו אינון זכאין כלל איסו בהפוכא. ועס כל דא רחיו דקב"ה לא אתמנע מחייו. וכורסיא דליס יתבא עלייו כאתא על בנין (י) ולא אתמנע מלתבוע עלייו רחמי. ובהאי קלא סלקת לעילא (ח) בנין דרעוהא דליס מאן דאוליק סנגוריא על בניו. מללן. ממשה. דאסתלק בסליקו על דאוליק זכו עלייו דישראל. סה"ד ומשה לא ידע כי קרן עור פיו. אימתי אסתליק ביקרא דא. כד חאבו ישראל ואוליק עלייו זכו.. ובשעתא דכנס שלמה בי מקדשא. ואשתליס עלמא תתא כנווכא דשלמא עלאס. ישראל כלסו סו זכאין ואסתלקו בכמה דרגין עלאין. וכדין אסתלק כורסיא דיקרא כחדו בכמה חדוואי בכמה עליוין. וכדין שיר השירים אשר

יו הוהר

(א) זו מרת המלכות שנקראת עלמא דקובא: (ב) זה מרת התפארת שנקרא עלמא דקורא: (ג) מירוש התפארת ומלכות: (ד) זה מרת התפארת שספירת היסוד שנקרא ברזא ונקרא שירם הוא שלו כדאיחא בפתח אליהו יסוד סימא דגופא זכו. ועל ירו נתחבר עלמא דקורא עם עלמא דקובא להשפיע בה השפע מן הספירות ועולמות העליונים: (ה) מירוש מיר רחיוות העליונות שנקראות אברים או כלים: (ו) זו מרת המלכות: (ז) פי' שכינת הקדושה: (ח) היינו הקול של תורה' לה להמליך שוב על ישראל: 9

אשר לשלמה. העליה בשמחה והירידה בשמחה. כל העולמות בשמחה והיחוד בשמחה. שיר להקב"ה. השירים לעליונים ולתחתונים. אשר לשלמה. התחברות של כל העולמות בשמחה להמלך שכל השלום שלו: (י"ח)

שיר השירים אשר לשלמה. על פיו של אליהו נחרץ ברשות העליונה (ט) שיר השירים. שבח השבחים להמלך שהשלום שלו (י) לפי שהוא המקום שצריך שמחה. כי אין שם רוגז ודין. שהרי העולם הבא כלו הוא שמחה והוא משמח לכל (יא) ולפיכך הוא משלח חדוה ושמחה לכל המדרגות. וכמו שנצרך שיתעורר התעוררות של שמחה מעולם העליון ההוא (יב) כן נצרך שיתעורר שמחה וחדוה מעולם המלכות לצומת עולם העליון (יג) ולפיכך עומדים העולמות בהשואה אחת. והתעוררות אין עולה אלא מלמטה למעלה. וע"ז כתיב בנה בניתי בית זבול לך (מלכים א' י) הוא ההיכל שיש בו תתרוי מדרגות העולות בשירי התשבחות. ובתוך כלן יש מדרגה אחת פנימית מכלן. ונתבררה האהבה של השיר הזה שהיא בהירת נקודה התחתונה (יד) וכאשר נתבררה מתוך כלן היא עולה למעלה בסוד השיר. ונקרא שיר השירים. לפי שעולה מתוך אותן התשבחות ונתבררה מכלן: כתיב והבית בהבנותו אבן שלמה מסע נבנה וגו' (מלכים א' י) והבית בהבנותו. כאשר העולמות של בחי זכר ונקבה מחוברים יחד. אז אבן שלמה (טו) נשתלמה האבן כמו שנצרך. ולא נשתלמה עד שנעשית מסע. שהסיע אותה הקב"ה והגביר אותה והעדה והביאה אצל האדם (טז) ואז נבנית ונשתלמה מהכל. וכאשר נתחברו זה עם זה כל רוחות אחרות וכל מינים הרעים נעברו משם. ולא התקרבו למקדש. זש"כ ומקבות והגרזן כל כלי ברזל לא נשמע בבית בהבנותו. שהרי כלם נכנסו תוך עומק תהום רבה. כיון שנבנה בית המקדש למטה והוכן ההיכל בתוקפו. אז נתגלה שיר השירים. כיון שנצרך להתחבר מקדש במקדש. אשה בבעלה פנים בפנים. וזה הוא שיר השירים אשר לשלמה. בלי ערבוב כלל. שהרי כל מינים הרעים וכל רוחות רעות נעברו אז מן העולם. ולא שלטו כלל. אשר לשלמה. פנים בפנים. אשר לשלמה. שנעתקה ונשתלה במקום שכל השלום שלו: (י"ח)

עוד נחרץ על פיו של אליהו. כתיב יפתח ה' את אוצרו הטוב וגו' (דברים כ) כאשר ברא הקב"ה את העולם ברא תחלה בריכות העליונות (י) שהן מקורות להוריד בהן גשמי ברכה וקדושות עליונות שלמעלה. שהרי ממקור החיים במקום העליון יוצאים חמשה

אשר לשלמה. סליקו בחדוה ונחיתו בחדוה. עלמין כלו בחדוה וחיבורא בחדוה. שיר לקב"ה. השירים לעלאין ותתאין. אשר לשלמה. חזורה לעלמין כלו בחדוה למלכא דשלמא כלל דיליה: (י"ח)

שיר השירים אשר לשלמה. על פומא דליתו אתגור ברשו עלאה (ט) שיר השירים. שגחא דשבחין למלכא דשלמא דיליה (י) צנין דליתו אתר דבעי חדוה. ולא אית תמן רוגז ודינא. דהא עלמא דלתי כלל איתו חדוה ואיתו חדי כלל (יא) ובניכ משדר חדו וחדוה לכל דרגין. וכמה דלנפריך אתערו דחדוה ללאתערל מהסוה עלמא דלעילא (יב) הכי אלפריך ללאתערל חדוה וחידו מעלמא דסיחרא לגבי עלמא עלאה (יג) ובגין כך עלמא קיימין בדוגמא חדא. ולאתערו לא סלקא אלל מתתא לעילא. וע"ד כתיב בנה בניתי בית זבול לך (מלכים א' י) איתו היכלא דאית ציה תתרוי דרגין דסלקין בשבחי דתושבחתא. ובגו כלסו אית חד דרגא פנימאית מכלסו. ולאתעריר רחמי דהאי תושבחתא ציריו דנקודא תתא (יד) וכד אתערירו מגו כלסו סלקא לעילא צירא דיר. ואיקרי שיר השירים. דסלקא מגו אינון שבחין ולאתעריר מכלסו: כתיב והבית בהבנותו אבן שלמה מסע נבנה וגו' (מלכים א' י) והבית בהבנותו. כד סו דכר ונוקבא כחדא מתחברא. כדן אבן שלמה (טו) אשתלימת כמס דלנפריך. ולא אשתלימת עד דסוות מסע. דנסע לס קב"ה ולתקוף לס וקשיפ לס ואייתי לס לגבי דאדם (טז) וכדן נבנה ואשתלימת מכלא. וכד אחברו דא עס דא כל רוחין אוחרגין וכל זינין ציפין אתעברו מתמן. ולא אתקריבו למקדשא. סה"ד ומקבות והגרזן כל כלי ברזל לא נשמע בבית בהבנותו. דהא כלסו על גו נוקבא דתסומא רבא. כיון דלחבני צי מקדשא לתתא ולתתקן היכלא על צירייה. כדן אתגלי שיר השירים. דלנפריך ללאתערל מקדשא במקדשא. לתתא בצעלה אפין באפין. ודא איתו שיר השירים אשר לשלמה. בלא ערצוביא כלל. דהא כל זינין ציפין וכל רוחין ציפין אתעברו כדן מעלמא. ולא שליפו כלל. אשר לשלמה. אפין באפין. אש' לשלמה. דלאתערק ואשתיל באתר דשלמא כלל דיליה: (י"ח)

מו אתגור על פומא דליתו. כתיב יפתח ה' את אוצרו הטוב וגו' (דברים י) בשעתא דברא קב"ה עלמא ברא בקדמיתא שיתין עלאין (י) דליתו מקורין לנחתא צהון גשמיא דברכאן וקדושין עלאין דלעילא דהא ממקורא דחי מאתר עלאה נפרי חמש

ין הודר

(ט) פירוש שזה המאמר נאסד פני אליהו הנביא: (י) חיינו עולם הבנה: (יא) עלמא דאיתו ה' עולם הבנה: (יב) פירוש דהשפיע שפע מעולם הבנה למדת המלכות: (יג) עלמא דסיהרא חיינו מדת המלכות שהיא כדוגמת הלבנה שאין לה אור של עצמה אלא מהארת החמה עליה. וכך מדת המלכות לית ליה מנרמה כלום אלא מהארת שמש התפארת עליה ע"י אתערותא דלחא של שמה וחדוה מעבודת ישראל העולה למעלה. והתעוררות האמת נקראת מין נוקבין: (יד) חיינו מדת המלכות של עולם העשייה שנקראת עבדיה תתא כידוע בסוד הפסוק והנה אופן אחר בארץ: (טו) אבן האמת חיינו מדת המלכות: (טז) פירוש למדת התפארת ככהוב בתפארת אדם לשבת בית: (יז) אלו ספירות העליונות:

חמש מקורות. ואחד נסתר. ואחד המאסף הכל (יח) ואותן המקורות היו כאשר נברא העולם. כמו שנאמר בראשית ברא אלהים ונר. בראשית. בראשית. זה השית הוא המקור שנמשכים בו כל המעיונות לכלכל העולמות (יט) את השמים. אלו הם ר' מקורות העליונים שלמצלה להשפיע לזה השית (ז) ומיום שנברא העולם עד שנבנה בית המקדש היו סתומים. ולא נפתחו כלל. והעולם היה ניוון מן המץ. מן בקיע צר בלי פתח כלל. כי אם כוצה הנוטפת מתוך העץ ויורדת למטה. או מתוך אבן. וכאשר בא שלמה המלך ונבנה בית המקדש. והיו כל העולמות במשקל אחד למצלה ולמטה. אז אותו השית המקבל ומאסף השפע מכל אותן בריכות העליונות נפתח. ומתי נפתח. בשעה שאותן בריכות העליונות נפתחות. וכיון שנפתח זה השית נשפעות ברכות להעולם. ומתי נפתח. כאשר מעבירים ממנו עקלתון אחד היושב לרגלו (כ) וכיון שהוא נעבר משם נעשה שיר. ונפתח אוצר הטוב עם השפע של אותן שאר הבריכות. וזה הוא השירים. שכלן נפתחות והתכוננו לתת מזון לכל העולמות. בכך כתיב וישב ישראל לבטח איש תחת פגנו ותחת תאנתו (מלכים א' ה) ונאמר אוכלים ושותים ושמחים (שם א' ז). שהרי השית והבריכות נפתחו. וכל מצדנים העליונים היו יורדים לכל העולמות. וכלם היו שמחים לצלות אל עולם העליון ללקוט שפע ברכות ומצדנים עבור העולמות. ואז נתעוררה אהבה מהם אצל מלך העליון להיות כלם אחד בלי התפרדות. ואז עלה השיר שצל כל השירים להמלך שכל השלום שלו. להיות כלם בשמחה למצלה ולמטה (יח)

שיר השירים אשר לשלמה. **ש** גדולה. והיא אות השניה מסוף האותיות של האלף בית. **ב** של בראשית גדולה. והיא השניה מהתחלת האותיות של האלף בית. מה הטעם. לפי שהשירין היא סוד מרכבה העליונה. ולכן היא בשלשה צמודים (כג) שהרי האבות הם המרכבה. וכל שיר השירים הוא סוד מרכבה העליונה. ולפיכך התחלתו אות **ש** היא. **ב** רמו על ביתו של העולם. שבעשית העולם מדבר. ולכך מצעה בראשית התחלתו באות **ב**. אותיות גדולות הנמצאות בהתחלת הספרים ד' הן. שהרי כדמיון שנעשו הספרים וכאותו הסוד שלהם כן רשימת האותיות בהתחלתם. והן אותיות גדולות העולות על כל שאר האותיות. ואותו האות היא סוד הנסתר של כל הספר. ואלו הן. **א** של דברי הימים. **ב** של בראשית. **ג** של משלי. **ד** של שיר השירים. אלו ד' האותיות בהתחלת הספרים אותיות גדולות הן. והמבין בהן יודע הסוד של כל הספר. כיון שאותו האות מורה הסוד של הספר. **ש** הזאת היא מתיחדת בסוד מרכבה העליונה. כי האבות הם מרכבה העליונה. אברהם ויצחק נאחזים זה

זה מקורין. וחד סתומא. וחד דכיש כלל (יח) ואינון מקורין הוו כד לתברי עלמא. כד"א בראשית ברא אלהים ונר. בראשית. בראשית. דא שית איסו מקורה דכיש כלל מקורין לעליון עלמין (יט) את השמים. אלן אינון ר' מקורין עליון דלעלמא למיבב לסאי שית (ז) ומיומא דלתברי עלמא עד דלתבני בי מקדשא הוו סתומין. ולא לתפתחו כלל. ועלמא אתון מתחילתא. דחיק בלא פתיחא כלל. אלא כיע דווע מזו אילנא ונחית לתרא. או מזו אבנא. ובשעתא דלתא שלמה מלכא ותבני בי מקדשא. והוו עלמין כללו בשיקולא דתא עילא ותתא. כדון הסוא שית דמקבל וכניס לכל אינון שיתין עליון לתפתח. ואימתי לתפתח. בשע"א דאינון שיתין עליון לתפתח. וכיון דלתפתח האי שית נפקו ברכאן לעלמא. אימתי לתפתח. **כד** אעדיעו מיסא חד עקימו דתיב לרגליה (כא) וכיון דהסוא התעבר מתמן התעבד שיר. ותפתח אולר הסוד בחילא דאינון שאר שיתין. ודא איסו השירים. דכלסו לתפתחו ותתקנו למיבב מזוכא לכל עלמין. **כדון** כתיב וישב ישראל לבטח איש תחת פגנו ותחת תאנתו (מלכים א' ה) וכתיב אוכלים ושותים ושמחים (שם א' ז). דתא שית ושיתין לתפתחו. וכל עידוין עליון הוו נחתין לעלמין כללו. וכללו הוו חלדן לסלקא לגבי עלמא עלאה למלקט ברכאן ועידוין לגלמין. וכדון חביבו אתער מייהו לגבי מלכא עלאה למסוי כללו חד בלא פירודא. וכדון סלקא שבחא דעל כל שבחין למלכא דשלמא כלל דיליה. למסוי כללו בחדותא לעילא ולתתא : (יח)

שיר השירים אשר לשלמה. **ש** רבבא. והיא תינה מסופא דתזווי דאלפ"א בית"א. **ב** דבראשית רבבא. והיא תינה משירותא דלתווי דאלפ"א בית"א. מאי טעמא. בגין דשירין רוא דרתיכא עלאה. וע"ד איסי בתלג סמכין (כג) דתא אבסן אינון רתיכא. וכל שיר השירים רוא דרתיכא עלאה איסו. ובג"כ שירותא דילא **ש** איסו. **ב** איסו ביתא דעלמא. דעובדא דעלמא איסו. ועל דא עובדא דבראשית שירותא דילא באת **ב**. אתון רבבין דקיימין בשירותא דספרין ד' אינון. דתא כגונא דלתעבדו וכסוא רוא דלסון סכי אתון רשימין ברישא. ואינון אתון רבבין דסלקין על כל שאר אתון. וסו"א את רוא וסתר דכל ספרא איסו. וללין אינון. **א** דדברי הימים. **ב** דבראשית. **ג** דמשלי. **ד** דשיר השירים. אלן ד' אתון דריש ספרין אתון רבבין אינון. ומאן דידע בכו ינדע רוא דכל ספרא. דתא את אולף רוא דל ספרא. **ש** דא איסי מתיחדא ברזא דרתיכא עלאה. דלכסן אינון רתיכא עלאה. אברהם ויצחק אחיון דל

זיו הזהר

(יח) פירוש שמעולם הבינה יוצאין המש כעירות שהן חסד גבורה תפארת נצח הזהר. וחד סתומא. היינו ספירת חסוד המסתתר במדת רבבכות. וחד דכיש כלל. זו מדת הכלכות המושלת בכל להשפיע להתדחונם בפרטיות. (יט) זו מדת הסיכות : (כ) ס' שהמלכות מקבלת השפע מן שש הספירות שעליה : (כא) זה סמא"ד האורב להטות השפע עבור הספרא אחרת : (כג) שהם כנגד חסד גבורה תפארת שורש אברהם יצחק יעקב :

דא בזה וכלילין דא בזה. ועקב עאל באחלעיתא ואסכים לתרין ספרין (כ) וע"ד מתיחדאן כלסו ברזא דעלמא עלאה. ובג"כ תושבחתא דא ברזא דרתיכא עלאה איסי. דלתיחדא במלכא דעלמא כלל דליה. ובג"כ איסי רבבא ואתיחדת בריש ספרא. לאחואה דכל ספרא על רזא דא אולא ואתקן. ועל דא את ש אחויהת שבחא דכל ספרא: (יח)

שיר השירים אשר לשלמה. פתח רבי יוסי ואמר. שירא דא אתער לה שלמה מלכא כד אתבני צי מקדשא. ועליון כלסו אשתלמו עילא ותחא באשלותא חדא. סיהר"א אתימא בשלמו (כי) וצי מקדשא אתבני לעילא. בשעתא דאתבני צי מקדשא לתחא לא הוה חדוה קמי קב"ה מיומא דאתבני עלמא כהסוה יומא. בית ראשון כד אתבני. בית ראשון אחרא אתבני עזיה ואהייר לכל עלמין. ולתבסס עלמא ואתפתחו כל משקופי עליון נאכסרא. ולא הוה חדוה בכל עליון כהסוה יומא. כדון פתחו עליון ותחאי ואמרו שירא. והיינו שיר השירים. שירא דליון מנגיין דמנגין לקודשא ברין סוה. דוד מלכא אחר שיר המעלות. שלמה מלכא אחר שיר השירים. שיר מליון מנגיין. מתי בן סוה להאי. דהא אשתמע דכלל חד. אלא ודאי כלל חד. אבל ציומי דדוד מלכא לא הוו כל ליון מנגיין מתקן בדוכתייהו לנגא כדקא יותא. צי מקדשא לא אתבני. ובג"כ לא אתקנו לעילא בדוכתייהו. דהא כיה דליה תקיני דמשחרות בארעא. אוף הכי ברכיעא. וקימין אליו לקבל אליו. וציומא דאתבני צי מקדשא אתקנו כלסו בדוכתייהו. ושגרא דלא נהרא שירא לאהסרא (כ) ושירא דא אתקנת לגבי מלכא עלאה. מלכא דעלמא דליה. ותושבחתא דא איסי עעליא זכל תושבחת קדמאי. יומא דאתגלי תושבחתא דא בעלמא הסוה יומא אשתכח שלימו בכלא. וע"ד איסי קדש קדשים ;

בספרא דארס קדמיה הוה כתיב ציה. ציומא דיתקס צי מקדשא יתערון אצפן שירא עילא ותחא. ובג"כ אשכחא ש [בשירא] מיתון רבבין. ואליו ליון דקא אתער. לאו דליון מנגיין. אלא דליון מתערי לגבי עילא שיר דליון שירין רבבין דממין על עלמין כלסו. ותיקן כהסוה יומא קז יעקב שלימא ועאל בגנתא דעדן בחידו על דוכתייה. וכדון גנתא דעדן שארי לגנא. וכל ליון צוסתין דגנתא. מתי גריס שירא דא ומתי אחר לה. הוה אימא דא יעקב. דאלמלא איסו לא עאל בגנתא דעדן לא אחר גנתא שירא. שירא דא שירא דאיסי כללל דכל אורייתא. שירא דעלאי ותחאי מתערין לגבה. שירא דאיסי כגווא דעלמא דלעילא דליהו שבת עלאה. שירא דשירא קדישא עלאה אתעטר בגינה. וע"ד איסי קדש קדשים. מתי פעיח. בגין דכל מלוי ברמימו וכחדוה כלל. ולא אשתכח בשאר

זה בזה וכלללים זה בזה. ועקב נכנס באמצע ומסכים לשני הצדדים (כ) ולכך מתיחדים כלם בסוד עולם העליון. ולפיכך שיר הזה בסוד מרכבה העליונה הוא. שמתחדת בהמלך שכל השלום שלו. ולפיכך היא ש גדולה ונקשרת בהתחלת הספר. להראות שכל הספר על סוד הזה הולך והוכן. ועל כן אות ש תורה השבח של כל הספר: (יח)

שיר השירים אשר לשלמה. פתח רבי יוסי ואמר. שיר זה היה מעורר אותו שלמה המלך כאשר נבנה בית המקדש. וכל העולמות נשתלמו למעלה ולמטה בשלמות אחת. הלבנה נתמלאה בשלמות (כי) ובית המקדש נבנה כדמיון שלמעלה. בזמן שנבנה בית המקדש למטה לא היתה שמחה לפני הקב"ה מיום שנברא העולם כמו ביום ההוא. בית הראשון כאשר נבנה. נבנה עמו בית ראשון אחר והאיר לכל העולם. מתיקות באה לעולם ונפתחו כל החלונות העליונים להאיר. ולא היתה שמחה בכל העולמות כמו ביום ההוא. בכך פתחו העליונים והתחתונים ואמרו שירה. וזהו שיר השירים. שיר של אותן המנגינים שמוזמרים להקב"ה. דוד המלך אמר שיר המעלות. שלמה המלך אמר שיר השירים. שיר מאותן המנגינים. מה בין זה לזה. הרי נראה שהכל אחד. אלא ודאי שהכל אחד. אבל בימי דוד המלך לא היו כל אותן המנגינים מתקנים במקומותם לנגן כראוי. בית המקדש עוד לא נבנה. ולפיכך לא נתקנו למעלה במקומותם. שהרי כמו שיש תקונים של משמרות בארץ. כן יש ברכיע. וקיימים אלה לעומת אלה. וביום שהוקם בית המקדש נתקנו כלם במקומותם. והנר שלא האיר התחיל לחאיר (כ) ושיר הזה נתקן לעומת מלך העליון. מלך שהשלום שלו. ושיר הזה הוא יפה מכל השירים הראשונים. יום שנתגלה בו שיר הזה בעולם אותו היום נמצא שלם בכל. וע"כ הוא קדש קדשים:

בספרו של אדם הראשון היה כתוב בו. ביום שיבנה בית המקדש יעוררו האבות שירה למעלה ולמטה. ולכך נמצאת ש [בהתחלה] מאותיות הגדולות. ואלה הם אשר עוררו. לא שהם היו מוזמרים. אלא שהם עוררו למעלה השיר מאותן משוררים הגדולים הממונים על כל העולמות. ולמדנו שביום ההוא עמד יעקב התם ונכנס בגן העדן בשמחה על מקומו. ובכך התחיל גן העדן לזמר. וכן כל עצי בושם שבגן. מי גרם שיר זה ומי אמרו. הוה אומר זה יעקב. שאדמלא הוא לא נכנס בגן העדן לא ה' הגן אומר שירה. שיר הזה הוא שיר שיש בו כלל כל התורה. שיר שצליונים ותחתונים נתעוררים אליו. שיר שהוא כדמיון עולם העליון שהוא שבת העליון. שיר שהשם הקדוש העליון נתעטר על ידו. וע"כ הוא קדש קדשים. מה הטעם. לפי שכל דבריו באהבה וכלו בשמחה. ולא נמצא כך בשאר

דיו הוהר

(כ) יעקב הוא צד מדת הרחמים שנקראת תמורת והיינו התמונות של חסד וזכרות: (כז) כל מקום שזכר סיהרא רבו על מדת המלכות: (כח) היינו מדת המלכות:

בשאר כל השירים שבעולם. ולבעבור זה שמצד האבות נתעורר שיר הזה. יום שנתגלה בו שיר הזה בו ביום ירדה השכינה לארץ. ככתוב (מלכים א' ח) ולא יכלו הכהנים לעמוד לשרת וגו'. מה הטעם. לפי כי מלא כבוד ה' את בית ה'. ביום ההוא ממש נתגלה שיר הזה. ואמרו שלמה ברוח הקודש. השבח של שיר הזה הוא כלל של כל התורה. כלל של כל מעשה בראשית. כלל של סוד האבות. כלל של גלות מצרים ושל יציאת ישראל ממצרים והשיר שעל הים. כלל של עשרת הדברות ומצמד הר סיני. והליכת ישראל במדבר עד שנכנסו לארץ ונבנה בית המקדש. כלל הכתרת השם הקדוש העליון באהבה ובשמחה. כלל גלותם של ישראל בין האומות והגאולה שלהם. כלל של תחיית המתים עד היום שהוא שבת לה'. מה שהיה מה שהוא ומה שעתיד להיות אחר כך ביום השביעי כאשר יהי' שבת לה'. הכל הוא בשיר השירים. ולכן למדנו כל מי שמוציא פסוק של שיר השירים ואמרו בבית המשתה. אז התורה חוגרת שק והיא עולה אצל הקב"ה ואומרת לפניו. עשו לי בניך צחוק בבית המשתה. ודאי שהתורה עולה ואומרת כך. ולפיכך נצרך להזהר ולהעלות כמו עטרה על ראש האדם כל תיבה ותיבה של שיר השירים. ואם תשאל מדוע היא בין הכתובים. כך צריך להיות בודאי לפי שהיא שיר השבח במה שכנסת ישראל מתעטרת למעלה. ולפיכך כל השירות שבעולם לא העלו רצון אצל הקב"ה כמו שיר הזה. וכך למדנו. שיר אחד. השירים שנים. אשר הרי שלשה. וזהו הסוד שכוס של ברכה ניתנת ונלקחת בין ימין ושמאל (יז) והכל נתעורר אצל המלך מהשמים שלו (יח) ובוהו השיר נתעלה הרצון למעלה מעלה בסוד של איין סוף. מרכבה הקדושה כאן נמצאת. שהרי האבות הם המרכבה. דוד המלך נתחבר עמהם והם ארבעה (יט) סוד מרכבה הקדושה העליונה. ולכך ארבע תיבות בזה הפסוק הראשון (כ) סוד מרכבה שלימה הקדושה: ועוד סוד זה. שיר. זהו סוד דוד המלך. שהוא הסוד לעלות בשיר. השירים. אלו האבות. סוד הממונים הגדולים. מרכבה שלימה כראוי. אשר לשלמה. זה סוד מי שרוכב על מרכבה השלימה הזאת. ובוהו הפסוק נמצא שלימות הסוד של מן העולם ועד העולם. סוד כל האמונה. והכל הוא מרכבה שלימה למי שיש בו ידיעה. ולמי שאין בו ידיעה ואין מי שיוכל להשיג בו. ולפיכך נאמר פסוק הזה בדי' תיבות. סוד מרכבה שלימה מכל הצדדים. מכאן ולהלאה נמסר הסוד לחכמים:

שיר הזה הוא מעולה מכל שאר השירים של הראשונים. כל השירים שאמרו הראשונים לא עלו אלא תוך השירות שמלאכים העליונים אומרים. ואע"פ שזה נתבאר אבל כתיב שיד המעלות לדוד. שיר המעלות שיר

בשאר כל שירין דעלמא הכי. ובגין דא מסתרא דאצטן אחער שירתא דא. יומא דאתגלי שירתא דא הסוא יומא נחתת שכינתא לארעא. דכתיב (מלכים א' ח) ולא יכלו הכהנים לעמוד לשרת וגו'. מאי טעמא. בגין כי מלא כבוד ה' את בית ה'. כההוא יומא ממש אתגליתת תושבתתא דא. ואמרה שלמה ברות קודשא. תושבתתא דשירתא דא איזי כללל דכל אורייתא. כללל דכל עובדא דבראשית. כללל דרזא דאצטן. כללל דגלותא דמלכים ודנפקו ישראל ממלכים ותושבתתא דימא. כללל דעשר אמירן וקיומא דהר סיני. וכד אזלו ישראל במדברא עד דעאלו לארעא ואתבני בני חקדשא. כללל דגטורא דשמיא קדישא עלאה ברחימו ובחדוהי. כללל דגלותהון דישאל בני עממיא ופורקנא דילהון. כללל דתחיית המתים עד יומא דאיזו שבת לה'. מאי דהוי מאי דהוא ומאי דזמין למהוי לבתר ציומא שביעאלא. כד יסא שבת לה'. כללל איזו בשיר השירים. ועל דא הנין כל מאן דאפיק פסוק דשיר השירים ואמר ליה צבי משתא. אורייתא איזי חגירת שק וסלקא לגביה דקב"ה ואמרת קמיה. עבדו לי צניך מחוך צבי משתא. ודאי אורייתא סלקת וקאמרת הכי. בגין דא אלטריך לנטרא ולסלקא עטרא על רישיה דבר נש כל מלה ומלה דשיר השירים. ואי תימא אמאי איזי בין הכתובים. הכי הוא ודאי. בגין דאיזי שיר תושבתתא דכנסת ישראל קא מתעטרא לעילא. ובג"כ כל תושבתן דעלמא לא סלקא רעותא לגבי קב"ה כתושבתתא דא. וסכי אוליפנא. שיר חד. השירים תרין. אשר הא תלת. ורזא דא דאזיסיב כוס של ברכה ואתגליל בין ימינא ושמאלא (יז) וכלל אתער לגבי מלכא דעלמא דיליה (יח) ובהאי אסתלק רעותא לעילא לעילא ברזא דאיין סוף. רתיכא קדישא הסא אשתכח. דהא אצטן אינון רתיכא. דוד מלכא אתחבר עמיהון ואינון ארבע (יט) רזא דרתיכא קדישא עלאה. ובג"כ ארבע תיבין בהאי קרא קדמאה (כ) רזא דרתיכא קדישא שלימתא: ותו רזא דא. שיר. דא רזא דדוד מלכא. דאיזו רזא לסלקא בשיר. השירים. אלין אצטן. רזא דמחין רברבין. רתיכא שלימתא בדקא יאות. אשר לשלמה. רזא מאן דרכיב על רתיכא שלימתא דא. ובהאי קרא אשתכח שלימו דרזא מן העולם ועד העולם. רזא דכל מהימנותא. וכלל איזו רתיכא שלימתא למאן דידיע. ולמאן דלא אתידע ולית מאן דקאים למכדע ביה. וע"ד אתמר האי קרא צד' תיבין. רזא דרתיכא שלימתא מכל סטרין. מכאן ולהלאה רזא להכימין אתמסר:

שיר דא איזי מעליא על כל שאר שירין דקדמאי. כל שירין דקדמאי אמרו לא סליקו אלא גו שירין דמלאכי עלאי אמרי. ואע"ג דהא אוקמוס אצל כתיב שיר המעלות לדוד. שיר המעלות. שיר

דיו הזהר

(כח) פירוש בין הסד תברחה דחיינו תפארת. בי יד יצוית נגד הסד ושמאלית נגד נבורה. (יז) פ"ה דכחן שהכוס שהוא כג"ה איהים ומרסו על מרת המרכבה תתחבר עם המלך שהשלים שלו דחיינו תפארת (כח) דוד המלך הוא נגד מרת המרכבה. (כט) פירוש נגד הסד נבורה תפארת מלכות:

שיר דמלאכי עלאי ארמי. דאינון מעלות
 ודרגין ארמי. למאן. לדוד (ב) לבקש טרף ומזון
 מיני: תו שיר המעלות. כד"א (תהלים מו) על עלמות
 שיר. על כן עלמות אהבוך (א) לדוד. בגין דוד
 מלכא עלאה. דאיכו משבח תדיר למלכא עלאה (ג) כיון
 דאתא שלמה מלכא אחר שיר דאיכו עלאה לעילא.
 דרברבי עלמא עלאין קאמרי לגבי מלכא עלאה דשלמא כלל
 דיליה. כללו דארמי שירתא לא סליקו בהדיא שירתא
 לומר אלל הדיא שירתא דמלאכי עלאי קאמרי.
 בר שלמה מלכא דסליק בהאי שירתא למה דרברבין
 עלאין עמודי עלמא קאמרי. כל בני עלמא
 ברתוכין תתאין. שלמה מלכא ברתוכין
 עלאין. ואי תימא משה דסליק בדרגא דכבושא וכושיבו
 לגבי קביא על כל בני עלמא. הדיא שירתא דקאמר ברתוכין
 תתאין הוה ולא סליק יתיר. תא חוי שירתא
 דקאמר משה סליק לעילא ולא לתתא. אכל לא אחר
 שירתא כשלמה מלכא. ולא הוה בר נש דסליק בשירתא
 כשלמה. משה סליק בתושבתיא לעילא ותושבתיא דיליה
 הוה למהיב תושבתיא והודאן למלכא עלאה דשיב לון לישראל.
 ועבד לון נסין וגבוראן במלריס ועל ימא. אכל דוד
 מלכא ושלמה בריא אחרו שירתא בגווגא אחרת. דוד אשתדל
 לאתקנא עולמתן ולקשטא לון במסרויתא. לאתחזא
 מסרויתא ועולמתא בשפירו. ועל דא אשתדל
 באינון שירין ותושבתיא לגבייהו. עד דאתקין וקשיס
 כללו עולמתן ומסרויתא. כיון דאתא שלמה אשכח
 למסרויתא מתקשטא ועולמתא בשפירו. אשתדל
 למיעל לה לגבי חתן (ג) ואעיל החתן לחופה
 במסרויתא. ואעיל מלין דרחימו זינייהו בגין לחברא לון כחדא.
 ולמהו תרווייהו בשלימו חדא כחזיבו שליס. וע"ד
 שלמה סליק בתושבתיא עלאה על כל בני עלמא. משה זוג
 לה למסרויתא בהאי עלמא לתתא. למהו בהאי עלמא
 בזוגא שליס בתתאי. שלמה זוג לה למסרויתא
 בזוגא שלימא לעילא. אעיל החתן לחופה בקדמיתא.
 ולבחר אעיל לתרווייהו בהאי עלמא. וזמין לון בחדוה
 בני מקדשא דאיכו בנה. ואי תימא היך עייל משה
 למסרויתא בלחודשא בהאי עלמא. דהא תתאי פרוזא. תא
 חוי קביא זוג לה במשה בקדמיתא. ואיכו הוות כלת
 משה כמה דאתיר. כיון דאזדווגת זיה במשה נחתת בהאי
 עלמא בזוגא דהאי עלמא. ואתקנת בהאי עלמא
 מאי דלא הוות מקדמת דנא. ולעולם לא הוות בשפירוד.
 אכל לא הוה בר נש בעלמא מיומא דאתברי אדם דיעיל
 רחימו וכושיבו ומלין דזוגא לעילא בר שלמה מלכא.
 דאיכו אתקין זוגא דלעילא בקדמיתא. ולבחר זמין
 לון כחדא זבימא דאתקין לון. וזכאין אינון דוד ושלמה זביס
 דאינון אתקינו זוגא דלעילא. ומיומא דאמר לה קביא
 לסיכרא זילי ואזעירי גרמיך לא אזדווגת בזוגא שליס
 בשמשה. בר כד אתא שלמה מלכא:

שיר שהמלאכים העליונים אומרים. שאותן המעלות
 ומדרגות אומרים. למי. לדוד (ב) לבקש טרף ומזון
 ממנו: ועוד שיר המעלות. ככתוב (תהלים מו) על עלמות
 שיר. על כן עלמות אהבוך (א) לדוד. בשביל דוד
 מלך העליון. שהוא משבח תמיד למלך העליון (ג) כיון
 שבא שלמה המלך אמר שיר שהוא העליון למעלה. מה
 ששרי עולם העליונים אומרים לפני מלך העליון שכל
 השלום שלו. כלם שאמרו שירה לא עלו בשירה ההיא
 לאמר אלא אותן השירות שמלאכים העליונים אומרים.
 מלבד שלמה המלך שעלה בשירה הזאת למה ששרים
 העליונים עמודי העולם אומרים. כל בני העולם אמרו
 בדבר מרכבות התחתונות. שלמה המלך במרכבות
 העליונות. ואם תשא אל משה שעלה במדרגת הנבואה
 לפני הקב"ה על כל בני העולם. השירה שאמר במרכבות
 התחתונות הי' ולא עלה יתיר. בוא וראה השירה
 שאמר משה עלה למעלה ולא למטה. אבל לא אמר
 שירה כשלמה המלך. ולא היה אדם שעלה בשיר
 כשלמה. משה עלה בשירה שלו למעלה. ושירה שלו
 היתה לתת שבה והודיה למלך עליון שהציל את ישראל.
 ועשה להם נסים וגבורות במצרים ועל הים. אבל דוד
 המלך ושלמה בנו אמרו שירה באופן אחר. דוד עמל
 להכין עלמות ולפאר אותן לפני השכינה. שתתראה
 השכינה עם עלמותיה ביופי. ועל זה היה עמל
 באותן שירות ותשבחות לפניהן. עד שהכין והפאר
 כל העלמות עם השכינה. כיון שבא שלמה מצא
 להשכינה שהיא מקושטת ועלמותיה ביופי. היה עמל
 להכניסה אצל החתן (ג) והכניס את החתן לחופה עם
 המסרוונה. והביא דברי אהבה ביניהם כדי לחברם יחד.
 ולהיות שניהם בשלימות אחת באהבה שלמה. ולכך
 עלה שלמה בשיר העליון על כל בני העולם. משה זוג
 לה להשכינה בעולם הזה למטה. להיותה בעולם הזה
 בזיוג שלם בין התחתונים. שלמה זוג לה להשכינה
 בזיוג שלם למעלה. הכניס את החתן לחופה בתחלה.
 ואח"כ הכניס לשניהם בעולם הזה. והזמינם בשמחה
 בבית המקדש אשר בנה. ואם תשא איך הכניס משה
 להמטרוונה בלבדה לעולם הזה. הלא נראה פירוד. בוא
 וראה הקב"ה זוג לה במשה תחלה. והיא היתה כלת
 משה כמו שנתבאר. וכיון שנזדווגה בו במשה ירדה
 לעולם הזה בזיוג של עולם הזה. ונתתקנה בזה העולם
 מה שלא היתה מקודם לזה. ולעולם לא היתה בפירוד.
 אבל לא היה אדם בעולם מיום שנברא אדם שיכניס
 אהבה וחביבות ועניני זיוג למעלה מלבד שלמה המלך.
 שהוא הכין הזיוג שלמעלה בתחלה. ואחר כך הזמינם
 יחד בבית שהכין להם. וזכאים הם דוד ושלמה בנו
 שהם הכינו הזיוג שלמעלה. ומיום שאמר לה הקב"ה
 להלבנה לכי ומעטי עצמך לא נזדווגה בזיוג שלם
 בשמש. מלבד כאשר בא שלמה המלך:

שיר השירים. הרי כאן חמש מדרגות להתדבק
 בעולם

דו הוהר

(א) פי' יסדת המלכות: (א) פירוש כי מעלות ועלמות האותיות שוות. והרמז על סוד שבע הנערות פי' המלכות: (ג) פירוש
 בשביל סוד המלכות שהיא משבחת תמיד להתפארת: (ג) פירוש לעזרי היות של מלכות עם התפארת:

בעולם הבא. שיר אחד. השירים שנים הרי שלשה. אשר הרי ארבעה. לשלמה הרי חמשה. הוא בחמישי. שהרי יום החמשים סוד של יובל הוא (ל) בוא וראה הזיוג שלמעלה לא היה ביכולת שלמה להכין. אלא מפני שהיה נמצא הזיוג למטה מקודם לזה. ואיזה הוא. זה הזיוג שפעל משה. שאם לא היה אותו הזיוג לא היה ביכולת להכין הזיוג שלמעלה. והכל בסוד עליון הוא לחכמי לב: כתוב (מלכים א' ה) וידבר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמשה ואלף. מקרא זה ביארו החברים. אבל וידבר שלשת אלפים משל. ודאי על כל דיבור ודיבור שהוא היה אומר והיו בו שלשת אלפים משלים. ויהי שירו חמשה ואלף. כך ביארו ויהי שירו של משל. והכל אחד בין מי שאומר ויהי שירו של שלמה. בין מי שאומר ויהי שירו של משל. הכל הוא אחד והכל הוא היה אומר. ויהי שירו. זה שיר השירים. וכי חמשה ואלף הוא שיר השירים. ודאי כך הוא (ס) חמשה הם השערים והפתחים שנפתחים בהמלך שהשלוש שלו. והם חמש מאה השנים של עץ החיים. חמשים שנות היובל. והאלף זה הוא עץ החיים החתן שיוצא מצדו. והוא נחל כל אותן החמשה לבוא אל הכלה. יומו של הקב"ה אלף שנים הוא. וזה הוא הנהר שנמשך ויוצא מעדן. ומגיע אצל יוסף הצדיק שנקרא צדיק על שם הלבנה כמו שהבטיח לה הקב"ה. ולפיכך שיר השירים קדש קדשים. ואין לך מקרא בשיר השירים שלא יהיה בו הסוד של חמשה ואלף בודאי. שיר השירים ודאי כך הוא. חמש מדרגות הן במקרא הראשון כמו שנתבאר. ואם האלף האלף למה לא נזכר כאן. ודאי אלף ההוא נסתר היה ונסתר הוא עד שמתחברת האשה עם בעלה. ועל זה התיגע שלמה להביא אלף ההוא אצל הכלה בהסתרת החותם של החכמה העליונה. כיון שעשה קדש הקדשים למטה גנוז ונסתר. והכניס הסוד של קדש הקדשים שמה לצעות הסתרת היחוד שלם למעלה

בעלמא דלתני. שיר חד. השירים תרין סא תלת. אשר סא ארבעס. לשלמה סא חמשה. בחמשהסא איוסו. דסא יומא דחמשין רוא דיוכלא איוסו (לד) סא חזי זוגא דלעילא לא יכיל שלמה לאתקנא. אלא בגין דאשתכח זוגא לתתא מקדמת דנא. ומאן איוסו. זוגא דמשה. דאי לא הוה זוגא דנא לא לאתקן זוגא דלעילא. וכלא ברוא עלאס איוסו לחכמי לבא: כתוב (מלכים א' ה) וידבר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמשה ואלף. האי קרא אוקמוס חבריא. אבל וידבר שלשת אלפים משל. ודאי על כל מלס ומלס דליוסו הוה אמר הוה ביוס תלת אלף משלי. ויהי שירו חמשה ואלף. סכי אוקימנא ויהי שירו של משל. וכלא חד בין מאן דאמר ויהי שירו שלמה. בין מאן דאמר ויהי שירו של משל. כלא איוסו חד וכלא איוסו קאמר. ויהי שירו. דא שיר השירים. וכי חמשה ואלף איוסו שיר השירים. ודאי סכי סא (ס) חמשה איוסו תרעין ופתחין דמתפתחי במלכא דשלמא דליוס. ואיוסו חמש מאס שנין דאילנא דחיי. חמשין שנין דיוכלא. ואלף דא איוסו אילנא דחיי חתן דנפיק מספריה. ואיוסו ריות כל איוסו חמשה למיתי לגבי כלס. יומי דקב"ה אלף שנין איוסו. ודא איוסו נסר דנגיד ונפיק מעדן. ומסי לגבין יוסף זכאס דאקרי לדיק על שמא דסיסרל כמס דלתני בס קב"ה. ובג"כ שיר השירים קדש קדשים. ולית לך קרא בשיר השירים דלא אית ביוס דא דחמשה ואלף ודאי. שיר השירים ודאי סכי סא. חמש דנגין איוסו ביהי קרא כמס דלתמר. ואי תימא אלף אמאי לא דאכר הכא. ודאי הסוא אלף סמירל סוס ומירל איוסו עד דלתחברת לתתא בצעלס. ועל דא אשתדל שלמה למיתי הסוא אלף לגבי כלס בצמירו דגושפנקא דחממתא עלאס. כיון דעבד קדש הקדשים לתתא גניז וסמיר. ואעיל רוא דקדש הקדשים לתמן למעבד גניז דשמושא שלס עילא

ויו הזהר

(לד) בפירוש הזה כונתו דומר שבפסוק הראשון שיר השירים נרמו ה' מדרגות. כג' התיבות שיר השירים אשר נרמו ה' מדרגות ולשלמה הרי חמשה. ה' מדרגות הראשונות הן חסד נבונה תפארת מלכות. ורום צפון מזרח מערב אברהם יצחק יעקב דוד ובמדרגה החמישית הנרמו ברשימה שם הוא עולם הבינה שנקרא עלמא דאתי וסוד שיר השירים הוא לאתדבקא המלכות בעלמא דאתי שהוא עולם הבינה ה' תתאה בה' עלאה וע"ז אמר רחא יומא דחמשין רוא דיוכלא איהו. כי יומא דחמשין הוא הגבוה סמל ל' פעמים ו' של הו' ספירות ולפיכך מדרגה החמישית היא הגבוה סמל ל' המדרגות חת"ם. וכדי שלא נתפלא מאין היה כח גדול כזה לשלמה הפך לעור לאתדבקא המלכות בעלמא דאתי. ע"ז מסביר שע"י שהיה תחלה זוגא דמשה היה ביכולת לשלמה לעור רמת המלכות יותר עד הבינה. וזה סוד עליון. אחר זה פביא הכתוב וידבר שלשת אלפים משל וגר'. והו הקדמה לפירוש האחר: (ס) בפירוש הזה רצה דומר שד' התיבות של פסוק הראשון שנירמו כהן ה' מדרגות זה רמו על ה' שערים ופתחים ש' מלכא דשלמא דליוס שהוא התפארת שנקרא עץ החיים. וגם הן נקראין חמשים שנות היובל והן חמש הספירות מן חסד עד יסוד וענין שיר השירים נרמו בפסוק ויהי שירו חמשה וא"ף. ויהי שירו דא שיר השירים. חמשה. אלו חמש הספירות חתניה של ע"מא דרכורא. ואלף דא הוא אילנא דחיי חתן דנפיק מספריה. זה רמו על ספירת היסוד שנקרא לפעמים עץ חיים כמו התפארת בסוד חי העולמים. וגם דגוף וברית חרא איוסו כירוע והיינו חתן דנפיק מספריה דתפארת. והוא נחל כל השפע שבא מאותן החמשה שערים ופתחים חתניה השפיע הכלה שהיא המלכות. וע"ז בא שיר השירים בשכיל התחברות עלמא דרכורא עם עלמא דנוקבא באמצעות האלף. ובא לפרש עוד ספני מה נקרא היסוד בשם אלף. ואומר שהוא כדאיתא יומו של הקב"ה אלף שנת. היינו יומו ש' התפארת והוא היסוד. ושנה בגי' ספירה. ולכך נתיחס לספירה זו השם אלף. כיון שאותו הנגר דנגיד ונפיק מעדן. היינו השפע שמקבלת הבינה מן החכמה נאסף בהיסוד השפיע למלכות. וידעו שאות אלף רמו על חכמה ובינה. אלף חכמה אלף בינה כראשי הדרדקי. וכתוב ואאלפך חכמה. ולפיכך נתיחס לספירת היסוד השם אלף בשכיל שפע חכמה ובינה הנאסף. והו שאומר שבכ סוקי שיר השירים הם בסוד חמשה ואלף ר"ל בשכיל התחברות המלכות עלמא דנוקבא עם החמשה ואלף דהיינו מן הספירות חסד נבונה תפארת נצח הוד יסוד שנקראין עלמא דרכורא בממירו דגושפנקא דחכמתא עלאה לקבל השפע שגשפע אליה ש' חכמה וכינה ע"י התיחודה ביוזם עם עלמא דרכורא ולכסוף בא לתין ספני מה נרמו. בפסוק הראשון רק' החמשה מדרגות ולא מדרגת הא"ף. ואומר שזה ספני ספירת היסוד סמירא הוא כירוע ומכין.

עילא ותתא כדקא יאות. קדש הקדשים איסו לעילא רוא
 דחכמתא עלאה ויובלא. כגוונא דא ירתין חתן
 וכלא ירותא דלכא ואמא. (י) ואתהדר אחסנת ירותא
 בגוונא אחרא. ירותא דלכא ירותא ברתא בסליקו
 דשמא קדישא דא (י) ואתקרי אוקי סכי קד"ש
 חכמ"ה. ירותא דלמא יית ברא ואקרי קדשי"ם. בגין
 דקיל כל אינון קדשים עלאין וכניש לון לגביה.
 ולבתר יסיב לון ואעיל לון לגבי כלה. וע"ד אמר
 שיר סשירים. שיר לגבי קד"ש. השירים לגבי
 קדשי"ם. למסוי כלא קדש קדשים ברוח חדא כמס דאתחזי.
 אשר לשלמה. הא אתזר למלכא דשלמא דיליה. ואי
 תימא שבחא דא דיליה סוא. לא תימא סכי. אלא
 שבחא באתר עלאה איסו סלקא. אכל סכי
 סוא רוא. כד מתתקן דכר ונוקבא כחדא
 תחות מלכא עלאה (יא) כדון סאי מלכא אסתלק לעילא.
 ואתמליא מכל קדושין ומכל ברכאין דנגידן לתתא.
 אתמלי ואריק לתתא. ודא איסו תיאובתים דמלכא
 עלאה (יב) כד אתמלי קדושן וברכאן ואריק
 לתתא. וע"ד אינון ללותין ובעותין דיתתקן ויתמלי
 סהוא מצועא עלאה (יג) דכיון דאיסו מתתקן כדקא יאות.
 מחיו דיליה ומחיו דסהוא תקווא מתתקנא עלתא סתתא
 ועולמתהא. ולא אלסריך עלתא תתתא
 לאתתקנא אלא מחיו דעלמא עלאה. סיהר"א לית לס
 חיו מגרמסא כלל. בר כד אתתקן שמש"א ואנסיר.
 מחיו דשמש"א ותקונא דיליה אתתקנת סיהר"א ואתנסיר
 ומאי דאלסריך ללותין ובעותין. בגין דיתנסיר
 ויתתקן סהוא אתר דנפקא מיניה כסורא. דכיון דסהוא
 אתר מתתקן. מחיו דיליה אתתקן כל מאי דלתתא.
 ובגין כך תושבתתא דקאמר שלמה לא אשתדל אלא
 בגין מלכא דשלמא דיליה דיתתקן (יד) וכיון דאיסו
 אתתקן מחיו דיליה כלא יתתקן. ואי איסו לא אתתקן
 לית לס תקונא לסיהר"א לעלמין. ובג"כ אשר
 לשלמה. דיתתקן ויתמלא כדקא יאות בקדמיתא. כמס
 דאתתא : (יג-יב-יא-יג-קמג.)

למעלה ולמטה כראוי. קדש הקדשים הוא למעלה סוד
 חכמה העליונה והבינה. וכדמיון הוח נוחלים חתן
 וכלה נחלת האב והאם (י) וחוזרת ירושת הנחלה
 באופן אחר. נחלת האב יורשת הבת בהתעלות של
 שם הקודש הזה (י) והיא נקראת גם כן קד"ש
 חכמ"ה. נחלת האם יורש הבן ונקרא קדשי"ם. לפי
 שהוא מקבל כל אותן קדשים העליונים ומאספם אליו.
 ואחרי כן נותנם ומכניסם אצל הכלה. ועל כן אמר
 שיר השירים. שיר לעומת הקד"ש. השירים לעומת
 הקדשי"ם. להיות הכל קדש קדשים בסוד אחד כראוי.
 אשר לשלמה. הרי נרש המלך שהשלום שלו. ואפשר
 תאמר שזה השבח שלו הוא. אל תאמר כן. אלא
 שזה השבח במקום העליון הוא עולה. ותדע שכך
 הוא הסוד. כאשר מתתקנים תפארת ומלכות כאחד
 תחת מלך העליון (יא) אז המלך הזה נתעלה למעלה.
 ונתמלא מכל הקדושות ומכל הברכות הנמשכין למטה.
 נתמלא ומשפיע למטה. וזאת היא תשוקתו של מלך
 העליון (יב) כאשר נתמלא קדושות וברכות ומשפיע
 למטה. ועל זה הן התפלות והתחינות שיתתקן ויתמלא
 מעין העליון ההוא (יג) כי כאשר הוא מתתקן כראוי.
 מן הארתו ומן הארת התקון ההוא מתתקנת המלכות
 עולם התחתון עם עלמותיה. ולא נצרך עולם התחתון
 להתתקן אלא מהארת עולם העליון. הלבנה אין לה
 אור מעצמה כלל. מלבד כשנתתקן השמש ומאיר. כן
 אור השמש והתיקון שלו מתתקנת הלבנה ומאירה.
 ומה שנצרך תפלות ותחינות. הוא לבעבור שיאור
 ויתתקן המקום ההוא שהאור יוצא ממנו. כי כאשר
 מקום ההוא נתתקן. מהארתו נתקן כל מה שלמטה.
 ולסיכך בשיר הזה שאמר שלמה לא היה צמל אלא
 לבעבור שהמלך שהשלום שלו יתתקן (יד) וכיון שהוא
 יתתקן מן הארה שלו הכל יתתקן. ואם הוא לא יתתקן
 אין לה תקנה להלבנה לעולם. ולפיכך אשר
 לשלמה. שהוא יתתקן ויתמלא כראוי בתחלה. כמו
 שנבאר : (יג-יב-יא-יג-קמג.)

ישקני מנשיקות פיהו כי טובים דודיך מיין. פתח
 רבי שמעון ואמר כתיב (מלכים א' ה) וישב
 יהודה וישראל לבטח. בוא וראה כיון שבא שלמה
 ובנה בית המקדש. ונתישבו העולמות למעלה ולמטה
 בצורה אחת. אז נתישרו כל האותיות. ואותן שתי
 האותיות שהיו נרשמות ביניהן לרצה חן נהפכו
 לטובה וחזרו להיות חן. שנאמר וישב יהודה וישראל
 לבטח. כל האותיות היה שלום ביניהן בלי קטרוג
 כלל. והאותיות של האל"ף ביי"ת כלן היו שלמות
 למעלה ולמטה. אותיות הגדולות היו שלמות למעלה.
 ואותיות הקטנות היו שלמות למטה. ובשעה שהכרובים
 היו פורשים כנפיהם למטה למעלה. והאותיות היו
 פורחות

ישקני מנשיקות פיהו כי טובים דודיך מיין. פתח
 רבי שמעון ואמר כתיב (מלכים א' ה) וישב
 יהודה וישראל לבטח. בוא וראה כיון שבא שלמה
 ובנה בית המקדש. ונתישבו העולמות למעלה ולמטה
 בצורה אחת. אז נתישרו כל האותיות. ואותן שתי
 האותיות שהיו נרשמות ביניהן לרצה חן נהפכו
 לטובה וחזרו להיות חן. שנאמר וישב יהודה וישראל
 לבטח. כל האותיות היה שלום ביניהן בלי קטרוג
 כלל. והאותיות של האל"ף ביי"ת כלן היו שלמות
 למעלה ולמטה. אותיות הגדולות היו שלמות למעלה.
 ואותיות הקטנות היו שלמות למטה. ובשעה שהכרובים
 היו פורשים כנפיהם למטה למעלה. והאותיות היו
 פורחות

די הזהר

(י) פי' שתפארת ומלכות נחלין האורות והשמות של חכמה ובינה. (יא) פי' שהבת שהיא המלכות נחלת השם קד"ש וגם השם חכמ"ה והיינו נחלת עולם החכמה שנקרא אבא והבן שהוא התפארת נוחל נחית עולם הבינה שנקראת אמא והקרא בשם קדשי"ם : (יב) תחת חכמה ובינה ואז נתעלה מלך התפארת ונתמלא בשפע דהשפיע להמטרונה מלכות. (יג) פי' זה התפארת : (ד) כן הוא רצון הבורא ית' שאתערותא דלתתא של תורה ותפלות ישראל תתעורר אתערותא דלעילא ליתיר קב"ת ושכינתיה : (מא) זה התפארת :

פורחות מלמטה למצלה ומלמעלה למטה. נכנסו אלך
 באלו ונתכללו אלה באלו בנשיקות של אהבה. וכיון
 שהאותיות מתחברות כל מדרגות התחתונות ומדרגות
 העליונות וכל העולמות מתחברים יחד. ומנשקים אלה
 לאלו בנשיקות אהבה. עד שנעשים כלם אחד והקב"ה
 אחד בלי פירוד כלל. וכל נשיקות האהבה אינן אלא
 להיות הכל אחד בכלל אחד. אותיות באותיות עולמות
 בעולמות מדרגות במדרגות אשה בעלה להיות הכל
 אחד. פיהו. מדוע פיהו. פיו הי' צריך לומר. אלא
 להכליל שניהם כאחד. פיה"ו. להראות שהרי היא
 מוומנת אליו. כאשר המתקנת פיה לקבל נשיקות
 מבעלה. ובשבי"ל זה להראות הזמנת פיה אליו כתיב
 פיה"ו (מג) כאן יש להבין. אולי תאמר שהנשיקות
 הן למעלה מעלה באיין סוף. לפי שנאמר בדרך נסתר.
 ישקני. פיהו. ואח"כ חוזר בדרך נגלה דודיק. לא כן.
 שהרי נשיקות אין להן שייכות שם למעלה. כי אם
 בענין אשה בבעלה. אלא כאשר עוד לא נתקרבו זה
 בזאת אמר בדרך נסתר. וכיון שנתקרבו ונשקו
 בדביקות האהבה זה לזאת. אמרה היא בדרך נגלה
 דודיק. ולא כתיב דודיו. שהרי נכללים יחד באהבה
 בחיבור אחד בלי פירוד כלל. כי טובים דודיק מיין.
 טוב אין הוא כי אם מצד האור הראשון (מג) שנאמר
 בו וירא אלהים את האור כי טוב. ועתה שהאותיות
 בשלימות כיון שנכלל ימין בשמאל. טובים דודיק
 מיין. זה יינה של תורה שהוא שמחה. טובים. [נסן] מצד
 של שמאל: (יד)

עורך פתח רבי שמעון ואמר. ישקני מנשיקות
 פיהו כי טובים דודיק מיין. תורה שבעל פה
 אומרת לעומת תורה שבכתב. שהיא הולכת אחר אותן
 הנשיקות של תורה שבכתב. אחר המתיקות שלה
 להתחבר זה עם זאת באותן הנשיקות שהיא במחלוקת
 מעלמותיה (מד) להתתקן עמה להיות כלם תכשיטים
 אצל תורה שבכתב. וכאשר נתחברת ונתכללת בתורה
 שבכתב בחבור אחד. שמנשקים זה בזאת באהבה.
 היא מחזקת בו ואומרת אליו באהבה. מה יקרה
 אהבתך מהיין שלך. שהתגברה בי אהבתך עד שהרוו
 אותי ביין של אהבה. להחזיק בך בהתכשיטים שנתקשטה
 תורה שבעל פה מעלמותיה להתחבר בתורה שבכתב.
 משנה היא ההתחלה של הראש. בסוד התיקון הראוי
 לה (מס) ברייתא היא בסוד התיקון של ירכים רגלים
 והגוף בתיקון הראוי לה. העלמות באים וקרבים
 אליה לתקן אותה. זה אומר מותר וזה אומר אסור.
 זה הוא תכשיטי הכלה שמקשטים אותה. זה אומר
 כשמקשטים כך הולך תכשיט זה. וזה אומר לא כן.
 זה אומר התכשיט של הראש כך צריך להיות קשור
 ומהידק. וזה אומר הכיפה של הראש צריך להיות
 מותר בצד זה וקשור ומהידק בצד זה. זה אומר תכשיט
 הזהב

פרחין מתתא לעילא ומעילא לתתא. עאלין אלין
 באלין ואתכלילין אלין באלין בנשיקו דרחימו. וכיון
 דאתון מתחברין כל דרגין תתאין ודרגין
 עלאין ועלמין כלו מתחבראן כחדא. ונשקין אלין
 באלין בנשיקו דרחימו. עד דסוו כלו חד וקב"ה
 חד בלא פירודא כלל. וכל נשיקין דרחימו לאו אינון אלא
 למחוי כלל חד בכלל חדא. אתון באתון עלמין
 בעלמין דרגין בדרגין אתתא בצעלה למחוי כלל
 חד. פיהו. אחאי פיהו. פיו מצעי ליה. אלא
 לאכללא תרווייהו כחדא. פיה"ו. לתתא דהא איחי
 זמינת לנביה. כאתתא דאתקנת פומה לקבל נשיקו
 מצעלה. ובג"כ אתתא זמינו דפומה
 פיה"ו (מג) סכא חית לאסתכלא. אי תימא דנשיקין
 אינון לעילא לעילא באיין סוף. בנין דאמר באורח סתים.
 ישקני. פיהו. ולבתר אהדר באתגליא דודיק. לאו סכי.
 דהא נשיקין לא תליין תמן לעילא. אלא
 אתתא בצעלה. אלא כד לא אתקריבו דא
 בדא אמר באורח סתים. וכיון דאתקריבו ואתנשיקו
 בדביקו דרחימו דא בדא. אמרה איחי באתגליא
 דודיק. ולא כתיב דודיו. דהא כלין כחדא ברחימו
 בחיבורא חד בלא פירודא כלל. כי טובים דודיק מיין.
 טוב לאו איבו אלא מספרא דאור קדמאה (מג) דכתיב
 וירא אלהים את האור כי טוב. והשתא דאתון
 בשלימו דאתכליל ימינא בשמאלא. טובים דודיק
 מיין. דא יינא דאורייתא דאיסו מדוס. טובים. [אוף] מספרא
 דשמאלא: (יד)

לן פתח רבי שמעון ואמר. ישקני מנשיקות
 פיהו כי טובים דודיק מיין. אורייתא דבעל פה
 אומרת לנבי אורייתא דכתיב. דאיחי אולת בתר אינון
 נשיקין דתורה דכתיב. בתר מתיקו דילה
 לאתחברא דא עם דא באינון נשיקין דאיחי בצלוגתא
 מעולימתהא (יד) לאתקנא בהס למחוי כלו קשיטין
 לנבי תורה דכתיב. וכד אתחברת ואתכלילת בתורה
 דכתיב בחבורא חדא. דנשיקת דא בדא ברחימו.
 אתקפת ביה ואמרת ליה בחציבו כמה יקריין
 חציבתיך מחמרל דילך. דאתקין בי רחימו דילך. עד דרוו
 לי חמר דרחימו. לאתקנא בך בקישטין דאתקשטת
 אורייתא דבעל פה מעולימתהא לאתחברא באורייתא דכתיב.
 משנה איחי שירותא דרישא. ברזא דתיקונא דאתתא
 לה (מס) ברייתא איחי ברזא דתיקונא דירכין רגלין
 וגופא דתיקונא דאתתא לה. אתתא עולימתהא ומקריבין
 לה לתקנא. דא אמר מותר ודא אמר אסור.
 דהא איבו קישוטא דכלה כד מקשטי לה. דא אמר
 כד מקשטי הכי אולא קישוטא דא. ודא אמר לאו סכי.
 דא אמר קישוטא דרישא הכי אסור
 ימהידק. ודא אמר כיפה דרישא מותר בספרא
 דא ואסיר ומיידק בספרא דא. דא אמר קישוטא
 דהסבא

יו הוהר

(מג) יש לומר הכיוון שתיבת פיה"ו כולל רמז של ה"ו. אות ה' רמז על מלכות ואת ה' על
 תגבורת (מג) היינו פ"ת החסד: (מד) עלמותיה היינו דומדי תורה שבעל פה ומעמיקים לפרש ולדרוש בתורה שבכתב כמו
 חכמי התלמוד ושאר הגאונים שנהגו זה עם זה איך יפ"ש ולדרוש בתורה שבכתב: (מס) כי משנה היא אותיות נשמרת
 שהיא במוח:

הזהב זה בבגד זה פסול הוא להיות תכשיט אצל זה. וזה אומר כשר ויפה הוא שיתראה זה בזה. כל זה הוא תיקונים ותכשיטים להכלה. ועם כל זה בעוד שהם מקשטים ומתוכחים ברבר התכשיטים. היא נוספת בכח ויפוי ותואר ותיקון בהם. ויושבת בכבוד ביניהם. והיא נחשבת בנפש יותר מכמה שהיתה מאה פעמים. וכיון שנתקשטת בהם כלם אוהזים אותה בתכשיטיה ובתיקוני יופיה. ומכניסים אותה אצל המלך התורה שבכתב (מ) וכאשר יושבת המטרונה עם המלך בתיקוני יופיה. והמלך רואה אותה מקושטת ביופי. קישוט הזה מכריז ואומר למלך לנשק אותה. זאת היא התחברות של אהבה להתכלל זה בזאת. מי הביא לאותן נשיקות ולאהבה ההיא. אותן עצמות שהיו מקשטים אותה. וכאשר היא והמלך מבקשים להטיב לעצמותיה לתת להם מתנות. נותן לכלם יחדו. לכלם שהיו מתוכחים זה עם זה בתכשיטיה נותנים המלך והמטרונה ואצרות ומתנות ברצון ובאהבה. להנחילם נחלה באלף עולמות הנכספים לעולם הבא. וכל שכן לאותן היודעים סודות החכמה לקשט אותה בתכשיטיה (מ) שאין שיעור לירושת נחלה שלהם בעולם הבא. עליהם כתוב להנחיל אוהבי י"ש וגו' : ישקני מנשיקות פיהו כי טובים דודיך מיין. הרי כאן שבע תיבות כנגד ז' המדרגות שעליה (מ) וכנגדן שבע הנצרות הראויות לתת לה. שהן מקשטות אותה להכניסה אל המלך. ישקני. נגד חי העולמים. מנשיקות. נגד חסדי דוד. פיהו. נגד ישראל סבא. כי טובים. נגד אור הראשון. דודיך. נגד יצחק ידיד מבטן. מיין. נגד יין העליון המשומר תמיד (מט) שבע הנצרות הראויות לתת לה מבית המלך הן מיכאל נבריא רפאל אוריאל צדקיא יופיא רזיא. וכמה אלפים ורבות מחנות צמחם. ככתוב ועצמות אין מספר. גי פסוקים הסכאן שכלם מספרם רמוז על סודותם. אחד. שיר השירים אשר לשלמה. סוד ר' תיבות האלו הוא סוד המרכבה (נ) השני. ישקני מנשיקות פיהו כי טובים דודיך מיין. זה הסוד של ד' תיבות הוא בסוד ז' המדרגות (נ) השלישי. לריח שמניך טובים וגו'. זה הסוד של עשר תיבות בסוד עשרת הדברות (נ) זהו הסוד של שיר הזה. ישקני מנשיקות פיהו וגו'. אע"פ שהן ז' נשיקות כמו שנזכר. אבל שלש נשיקות נראות בפסוק הזה. ישקני אחד. מנשיקות שתיים (הרי שלש) [פיהו הרי שלש]. ומה שהיא תובעת ואמרת מנשיקות. שנשמע נשיקה אחת. ככתוב מנשיקות ולא נשיקות (נ) אלא שזה נצרך לרצת מי שמבקש. שלא יבקש הרבה אלא מעט. הקב"ה כשמבקשים ממנו מעט הוא נותן הרבה. אברהם ביקש מעט בן אחד. והקב"ה נתן לו הרבה. כמו שנאמר הרבה ארבה את זרעך כוכבי

דהבא דא בלבושא דא איסו פסול למהו קישוסא לגבי דא. ודא אמר כשר ויאות הוא לאתחזאה דא בדא. כל דא איסו תיקונא וקישוסא דכלה. ועס כל דא בעוד לאינון מקשטן ורמיין קסרונא בקישוסאה. היא אוסופת חילא ונוי וגוון ותיקונא דהו. ויתבא זיקרא זיכייסו. ואתחשבת זנפסאה יתיר מכמה דהות מאה זמיין. וכיון דאתקשטת דהו כללו אחדין לה בקישוסאה ובתיקוני שפירתא. ואעלין לה לגבי מלכא אורייתא דזכתא (מ) וכד יתבא מטרוניתא במלכא בתיקוני שפירא. ומלכא חזי לה זתקשטא בשפירו. האי קישוסא מכריז ואומר למלכא לנשקא לה. דא איסו דזקרתא דרמימו לאתכללא דא בדא. מאן גריס בליכון נשיקין וזכסיה רמימו. אינון עולימתאן דקישוסא לה. וכד בעיא היא ומלכא לאוסבא לעולימתא למהיב לון נכזבון. לכלהו יסיב כחדא. לכלהו דהו מקטרגי דא בדא על קישוסאה יסיב מלכא ומטרוניתא נכזבון ומתנן ברעו ובחזיבו. לזיחסן לון ירותא באלף עלמין דכוספין לעלמא דחאי. וכל שכן אינון דידעין ברזין דחכמתא לקשטא קישוסאה (מ) לית שיעורא לאחסנת ירותא דהוון בעלמא דחאי. עלייסו כתיב להנחיל אוהבי י"ש וגו' : ישקני מנשיקות פיהו כי טובים דודיך מיין. הא הכא שבע תיבין לקביל ז' דרגין דעלה (מח) ולקבלייהו שבע הנצרות הראויות לתת לה. דא מקשטי לה לאעלא לה לגבי מלכא. ישקני. לגבי חי העולמים. מנשיקות. לגבי חסדי דוד. פיהו. לגבי ישראל סבא. כי טובים. לגבי אור קדמאה. דודיך. לגבי יצחק ידיד מבטן. מיין. לגבי יין עלאה דמקטרא תדיר (מט) שבע הנצרות הראויות לתת לה מבית המלך אינון מיכאל נבריא רפאל אוריאל צדקיא יופיא רזיא. וכמה אלף ורבות משריין עמסון. כד"א ועלמות אין מספר. תלת קראי אינו הכא. דכלהו בחושבנא על רזין דילסון. חד. שיר השירים אשר לשלמה. רוא דארבע תיבין איסו רוא דרמיכא (נ) תרין. ישקני מנשיקות פיהו כי טובים דודיך מיין. דאיסו רוא דשבע תיבין בשבע דרגין (נא) תלת. לריח שמניך טובים וגו'. דאיסו רוא דעשר תיבין עשר אמירן (נג) דא איסו רוא דתושבתא דא.. ישקני מנשיקות פיהו וגו'. אע"ג דאינון ז' נשיקין כמה דאתמר. תלת נשיקין אתחזון הכא בקרא. ישקני חד. מנשיקות תרין (הא תלת) [פיהו הא תלת]. ומה דאיסו תבעת ואמרת מנשיקות. דמשמע חד נשיקא. דכתיב מנשיקות ולא נשיקות (נ) אלא דא אלסריך מאן דשאל. דלא למשאל סני אלא זעיר. קב"ה שאלין ליה זעיר וסא יסיב סני. אברהם שאל זעיר ברא חדא. וקב"ה יסיב ליה סני. כמה דכתיב סרסס ארבה את זרעך כוכבי

ויו הוהר

(מ) זה התפארת (מ) פירוש מן בינה עד יסוד ועד בכדל. (מט) חי העולמים זה היסוד. חסדי דוד היינו נצח והוה. ישראל סבא זה התפארת אור קדמאה היינו אור פדת החסד יצחק זו פדת הנבונה. יין המשומר היינו הבינה (נ) היינו חסד נכירה תפארת וזכיות. (נא) שכן נגד העשר ספירות : (נג) כי משמע רק חלק אחד מן הנשיקות

ככוכבי השמים וכחול אשר על שפת הים. לפי שכך הוא דרכי הקב"ה. וע"כ היא אומרת מנשיקות ולא נשיקות. ישקני. היינו התחברות של אהבה רוח ברוח. שהרי ד' רוחות מתחברות ונצשין כאחד. זה נותן רוח שלו לחבירו. ומקבל את רוחו של חבירו שנדבק בו. הרי שנים. וכן גם נעשה אצל חבירו. נמצא שארבע רוחות מתחברות כאחד באותן נשיקות. מנשיקות פיה. מאותן נשיקות העליונות שהיה נושק אתי מלפנים. שהרי אהבה של שמחה אינה אלא מתוך נשיקות של רוח העליון בתחתון. פיהו. ולא כתיב פיו. מהו פיהו אלא זהו הזמנה להעולם שנקרא עולם הבא. מלך שכל השלום שלו (ד.) וזהו תוספת ד' שנתוספה בשביל רמו הזה. לפי שכל תשוקת עולם התחתון היא רק להתחבר בעולם העליון עולם הבא. ולכן בכ"י השירות נתעורר עולם התחתון לעומת עולם העליון. כי טובים. זהו התלהבות והתנוצצות של ספירות העליונות. וכל המאורות מתתקנים ונלהבים ומאירים כראוי. וזהו דודיך. אותן ספירות קדושות אהובות העליונות כלן מאירות ונוצצות בהארה ובהתנוצצות כראוי. מיין. משמחת יין הטוב העליון (ו.) המאיר את הפנים ונותן שמחה להלב. וכל העולמות שמחים בחלקם בשמחה ההיא ואותן ספירות הקדושות אהובות העליונות אינן מאירות אלא ע"י היין ההוא. ואיזה הוא. זה השם החקוק המפורש בן ע"י אותיות. שהן ספירות קדושות. והשם החקוק הקדוש שבו ע"י שמות (ז.) ולכך שמחה ורצון באותן נשיקות כדי לעורר אהבה מן י"ן העליון ההוא. וע"ז כתיב כי טובים דודיך מיין: (יח)

ככוכבי השמים וכחול אשר על שפת הים. בנין דכך אורחיו דקצ"ה. וע"ד אמרת מנשיקות ולא נשיקות. ישקני. דביקו דרמימו רוח צרות. דהא ד' רומין מתחברין. ואתעבדו כחדא. דא ישיב רוחא לחבריה. ונפיל הסוה רוחא דחבריה דאתדבק ביה. הא תרין. וחבריה ארף הכי. משתכחי ד' רומין דמתחברין כחדא באינון נשיקין. מנשיקות ביה. מלינון נשיקין עלאין דהוה נשיק מקדמת דנא. דהא רמימו דחדוה לאו איהו אלא מנו נשיקין דרוחא עלאה בתתאה. פיהו. ולא כתיב פיו. מהו פיהו. אלא זמינא דעלמא דלמי. ילכא דשלמא כלל דיליה (יד) ודא איהו תוספת ד' דלתוספת על דא. בנין דכל רמימו דעלמא תתאה לאו איהו אלא לזאתחברא בעלמא עלאה עלמא דלמי. כלל תוספתא אלתער עלמא תתאה לגבי עלמא עלאה. כי טובים. דליקו ונלילו דבולטין עלאין. וכל שרגין מתתקנין ודלקין ונהרין כדקא יאות. ודא איהו דודיך. לינון בולטין קדישין רמימין עלאין כללו נהרין ונללין בנהרין ונללילו כדקא יאות. מיין. מחדוה דחמרא פבא עלאה (ס.) דנהר אכפין ויהיב חדוה ללבא. וכל עלמין בחולקסון חולק בטהוה חדוה. ואינון בולטין קדישין רמימין עלאין לא נהרין אלא מנו הסוה יין. ויחן איהו. דא שמא גליפא מפרשא דשבעין אתון. דלינון בולטין קדישין. ושמא גליפא קדישא דשבעין שמיין (ז.) ובג"כ חדוה ורעו באינון נשיקין לאתערל רמימו מיין עלאה איהו. וע"ד כתיב כי טובים דודיך מיין: (יח)

סוד השכינה הקדושה

ישקני מנשיקות פיהו וגו'. פתח רבי אלעזר ואמר. כתיב (יחזקאל א) וארא החיות והנה אופן אחד בארץ אצל החיות וגו'. הלא הם פנים נסתרים שאין העין שולטת לראות. וכאן אמר וארא. אלא שהיה מסתכל מתוך המאור שאינו מאיר (י.) כמי שרואה בעששות מתוך עינים סתומות אופן אחד בארץ אצל החיות. זאת היא מרכבה התחתונה. הנכללת בארבעה הצדדים של מרכבה העליונה. שהוא סוד ארבעה הצדדים. ונאר זה הפן ממנה (יב) לפעמים נואר זה הפן ונקרא אדני. והוא ארון המושל בממשלה של הארה גדולה. ולפעמים נואר זה הפן ונקרא אלה. והוא

ישקני מנשיקות פיהו וגו'. פתח רבי אלעזר ואמר. כתיב (יחזקאל א) וארא החיות והנה אופן אחד בארץ אצל החיות וגו'. הא אפינן סתומין ללא שלים עינא למחיי. והכא אמר וארא. אלא הוה יסתכל מנו נהירא ללא נהרא (י.) כמאן דחמי בעששותא מנו עיינין סתומין. אופן אחד בארץ אצל החיות. דא איהו רמיכא תתאה. כלילא בארבע סטרין רמיכא עלאה. דאיהו רזא דארבע סטרין. ואתנהיר מינס (יב) לזמנין אתנהיר האי פן ואקרי אדני. ואיהו שלים ורצון בשלפנו דנהירו רבא. ולזמנין אתנהיר האי פן ואקרי אלה. ואיהו

זיו הזהר

(נד) כאן דרוש שאות ה' רמו על ה הראשונה של שם הוי"ה. והוא עולם הבינה שנקרא עולם הבא. וגם נקרא מלך שכל השלום שלו כיון שכל ששת הספירות הן תולדות הבינה ולפי"ו צ"ד שהתפארת נקרא מלך שהשלום שלו: (נז) היינו הארת עולם הבינה: (נח) כאן צ"ע מה בונתו בהשם של שבעין אתון. ואולי בונתו שששת הספירות עד המ"כות שהן תולדות הבינה ועם הבינה הן שבע ספירות וכל ספירה יש לה שם הוי"ה במילואי עשר אותיות וכלן נשתלשלות מן הבינה לפ"ו נמצא כבינה שם בן על אותיות היינו ששקורם כבינה כי ד"פ עשר שבעים ומה שאמר עוד שיש כבינה גם שם הכולל ע"י שמות אנלי בונתו שמיכר הארת הבינה לכל ספירה שם הוי"ה במילואי עשר אותיות צריכה עוד להאיר לכל ספירה הארת עשרה שמות הוי"ה. כיון שכר ספירה כוללת עשר ספירות והיינו ע"י שמות הוי"ה. עשרה שמות הוי"ה לכל ספירה וספירה. ואם שנית השם יכפר לי ואורי אפשר עוד דומר שהשם בן ע"י אותיות כבינה היינו ע"ד שכתב האר"י כבונת הקדיש. שהמזמין ולבושיהם הם ד' הויות ונ' אהייה במילואיהם של עשר אותיות לכל שם ושם. הרי הן ע"י אותיות ונקראין ע"י שמות של הבינה. לפ"ו צ"ד תחת בן גן והבן: (נח) כאן סבאר הסוד של שכינה בתחתונים איך השתלשלותה. שעריה נראו והנה אופן אחד בארץ והיא נקראת פ"ן בני ק"ל בסוד הכתוב הנה ה' רוכב על עב ק"ד:

ואיכו שלים לאוסבא לעלמא ברחמי. ולמיכז מוונא לכל
 חד וחד כדקא יאות. ולזמין אתסייר האי פן ואקרי
אלהים. ואיכו שלים ורבון למידן עלמא בדינא. למיכז
 דינא לכל מאן דאלסריך. ולאחנסגא כלא בדינא.. פן חד
 דאשתאר מרתיכא תתאח כלא שליון עליה. אן איכו
 פן חד דאשתאר. סדר ואמר זאן אתר סוא. בארץ.
 בגין דלא ישארו תתאין זלא אשנחומא אפילו רגעא
 חדא. האי פן זיה אתכלילו כלסו תלהא אחרנין. האי פן
 נסיל מכלסו ואתכלילו כלסו ואיכו בלחודו זכלסו. בגין
 לאשגחא זסיכו על כל בני עלמא. והאי פן משכח
 תדיר ואתערת אתערו לגבי אינון דלעילא עליה.
 ואינון דלעילא עליה מתערין לגבי אינון שליון
 דלעילא. ואינון שליון דלעילא מתערין
 לגבי עלילא דלעילא. ואתקשרי דא זדא עד **אין סוף**.
 והאי כד אתער זאתערו דאינון פניס (ט)
 זאינון נשיקין עליון. למסוי דזוקי ברזא
 עלאה. לאשגחא ולמיון כל עלמין. למסוי
 עלמין כלסו זחדוה. כדין יסקני מנשיקות פיסו כי טובים
 דודיק מיון: (י"ח)

והוא מושל להטיב לעולם ברחמים. וליתן מזון לכל
 אחד ואחד כראוי. ולפעמים נואר זה הפן ונקרא
אלהים. והוא אדון המושל לדון העולם בדין. לעשות
 דין לכל מי שנצרך. ולהנהיג הכל בדין.. פן האחד
 שנשאר ממרכבה התחתונה כלם שואלים עליו. איה הוא
 פן הזה שנשאר. חוזר ואומר באיזה מקום הוא. בארץ.
 לבצעור שלא ישארו התחתונים בלי השגחה אפילו רגע
 אחד. פן הזה נכללים בו כל שלשה האחרים. פן הזה
 מקבל מכלם ונכלל בכלם והוא לבדו בכלם. בשביל
 להשגיח בטובם של כל בני העולם. וזה הפן משורר
 תמיד ומעורר התעוררות אצל אותן שלמעלה ממנו.
 ואותן שלמעלה ממנו מעוררים אצל אותן שהם למעלה
 מצלה. ואותן שהם למעלה מצלה מעוררים אצל היותר
 גבוהים שלמעלה מצלה. ונקשרים זה בזה עד **אין סוף**.
 וכאשר זה נתעורר בהתעוררות של אותן הפנים (ט)
 באותן נשיקות העליונות. להיות התחברות בסוד
 העליון. להשגיח ולכלכל כל העולמות. להיות כל
 העולמות בשמחה. בכך יסקני מנשיקות פיהו כי טובים
 דודיק מיון: (י"ח)

פתח רבי ילחק ואמר יסקני מנשיקות פיסו וגו'.
 אמרה כנסת ישראל יסקני מנשיקות פיהו. מפני
 מה יסקני. יאהבני צריך לומר. מדוע יסקני. אלא כך
 למדנו. מהו נשיקות. דבקות רוח ברוח. שבשביל זה
 הנשיקה בפה. כיון שהפה הוא המוציא והמקור של
 הרוח. וע"כ הנשיקות בפה באהבה. שנדבקים רוח
 ברוח ואין נפרשים זה מן זה. ולכך מי שמוציא
 נשמתו בנשיקה מתדבק ברוח אחר (ס) ברוח שאינו
 נפרש ממנו. וזהו שנקרא נשיקה. ועל כן אמרה
 כנסת ישראל יסקני מנשיקות פיהו. להדביק רוח
 ברוח שלא יתפרשו זה מן זה. כי טובים דודיק מיון.
 מה ענין לכאן יין. והלא כתיב (ישע' כח) וגם אלה
 ביין שגו וגו'. וכתיב (ויקרא י) יין ושכר אל תשת
 וגו'. ומפני מה כאן יין. רבי חייא אמר מיינה של
 תורה (ס) רבי חזקיה אמר זהו שכתוב (תהלים קד) ויין
 ישמח לבב אנוש (ס) וע"כ כתוב כי טובים דודיק
 מיון. לשמחת הלב. מיון. המשמחני יותר מהכל. רבי
 יהודה אמר כתוב (בראשית כט) וישק יעקב לרחל וישא
 את קולו ויבך. למה הי' בוכה. אלא מהתדבקות
 רוחו בה לא יכל הלב לסבל ובכה. ואם תשאל הלא
 כתוב (שם יג) וישקהו ויבכו. למדנו למה נקוד וישקהו.
 אלא לפי שלא נדבק רוחו בו כלל. ועל זה כתוב
 (משלי כז) ונצטרות נשיקות שונא. מהו ונצטרות נשיקות
 שונא. אלא מי שנמשק באהבה נדבק רוח ברוח
 בדבקות של אהבה. ומי שאינו נמשק באהבה אין
 זה בדבקות אלא ונצטרות. מהו נצטרות. געל נפש.
 שאין הרוח נדבק בנשיקה זו. ואין בזה התחברות
 כלל

פתח רבי ילחק ואמר יסקני מנשיקות פיסו וגו'.
 אמרה כנסת ישראל יסקני מנשיקות פיהו. מפני
 מה יסקני. יאהבני צריך לומר. מדוע יסקני. אלא כך
 למדנו. מהו נשיקות. דבקות רוח ברוח. שבשביל זה
 הנשיקה בפה. כיון שהפה הוא המוציא והמקור של
 הרוח. וע"כ הנשיקות בפה באהבה. שנדבקים רוח
 ברוח ואין נפרשים זה מן זה. ולכך מי שמוציא
 נשמתו בנשיקה מתדבק ברוח אחר (ס) ברוח שאינו
 נפרש ממנו. וזהו שנקרא נשיקה. ועל כן אמרה
 כנסת ישראל יסקני מנשיקות פיהו. להדביק רוח
 ברוח שלא יתפרשו זה מן זה. כי טובים דודיק מיון.
 מה ענין לכאן יין. והלא כתיב (ישע' כח) וגם אלה
 ביין שגו וגו'. וכתיב (ויקרא י) יין ושכר אל תשת
 וגו'. ומפני מה כאן יין. רבי חייא אמר מיינה של
 תורה (ס) רבי חזקיה אמר זהו שכתוב (תהלים קד) ויין
 ישמח לבב אנוש (ס) וע"כ כתוב כי טובים דודיק
 מיון. לשמחת הלב. מיון. המשמחני יותר מהכל. רבי
 יהודה אמר כתוב (בראשית כט) וישק יעקב לרחל וישא
 את קולו ויבך. למה הי' בוכה. אלא מהתדבקות
 רוחו בה לא יכל הלב לסבל ובכה. ואם תשאל הלא
 כתוב (שם יג) וישקהו ויבכו. למדנו למה נקוד וישקהו.
 אלא לפי שלא נדבק רוחו בו כלל. ועל זה כתוב
 (משלי כז) ונצטרות נשיקות שונא. מהו ונצטרות נשיקות
 שונא. אלא מי שנמשק באהבה נדבק רוח ברוח
 בדבקות של אהבה. ומי שאינו נמשק באהבה אין
 זה בדבקות אלא ונצטרות. מהו נצטרות. געל נפש.
 שאין הרוח נדבק בנשיקה זו. ואין בזה התחברות
 כלל

יוו הודר

(נס) פירוש כאשר זה הפן נתעורר להתחברות והתיחדות עם ספירות העליונות. כי הגם שיש הרבה מדרגות בסדרת הסלכות זו תחת
 זו על דרך מליכות שבמליכות ועוד ועוד עד אופן אחד בארץ בסוד שכינת בתחתונים. מ"ם על הכל נאמר הוא ושמו אחד מניד
 בראשית אמרית כיון שהאחרית נאגדת לראשית. וזה יסוד האמונה שלנו: (ס) פירוש ברוח השכינה הקדושה כדכתיב והרוח תשוב
 אל האלהים אשר נתנה. (ס) פ"י מהארזת אור התפארת: (ס) פ"י מהארזת אור הבינה המשמח לבב אנוש. כדכתיב ולבבו יבין.
 וכראמר אליהו בינה לבא ובה הלב מבין:

כלל. ובגני כך כתיב ישקני מנשיקות פיהו. דסוף דבקותא רוחא ברוחא : (ג-קיד).

פתח הסוף יניקא ואמר. ישקני מנשיקות פיהו. דא סוף תיאובתא עלאה דנפקא לעותא מפומא לנשקא. ולא נפיק מחושמא כד אשא נפקא. דהא כד אתחבר פומא לנשקא נפיק אשא ברעותא בנחירו דאנפין בחדוה דכלא באתדבקותא דניחא. ובג"כ כי טובים דודיך מיין. מהסוף יין דמחדי ונסיר אנפין וחייבין עיינין ועבד רעותא. ולא מיין דישכר ועבד רוגזא ואחשיך אנפין ולהסוף עיינין מיין דרוגזא. וע"ד בגין דחמר דא סב נסיר אנפין וחדי עיינין ועבד תיאובתא דרחימו. מקריבין ליה כל יומא על גבי מדבחה. בשעורא דמאן דשתי ליה חדי ליה ועבד ליה נייחא. דכתיב ונסכו יין רביעת הסין. ובג"כ כי טובים דודיך מיין. מהסוף יין דאתער רחימיתא ותיאובתא. וכלא כמה דלתתא [סכי] אתער רחימיתא דלעילא. תרין שרנין כד אתדעך נסורא דלעילא. בתננא דסליק מהסוף דלתתא אתדליק הסוף דלעילא (סג) איך חוקיה סכי סוף ודאי דלמחא עלאה תליא בתתא ותתא בעלמא. ומומנא דאתחריב בי מקדשא ברכאן לא אשתכחן לעילא ותתא. לאחמא דדא דתא תליא : (א-ב)

יתב רבי ברכיה ודריש. ישקני מנשיקות פיהו. וגו'. מחי קא חמא שלמה מלכא דאישו לעיל מלי דרחימו צין דלמחא עלאה לעלמא תתא. ושירותא דתושבתתא דרחימו לעיל בינייהו ישקני איהו. אלא הא אוקמוס וסכי איהו דלית רחימו דדבקותא דרוחא ברוחא בר נשיקה. ונשיקה בפומא דאישו מבעול דרוחא ומפקנו דליה. וכד נשקין דא דא מתדבקן רוחין אלין באלין וסו חד. וכדין איהו רחימו חד. בספרא דרב סמנונא סבא קדמאה סוף אמר על סאי קרא. נשיקה דרחימו אתפשט לדי רוחין. ודי רוחין אינון מתדבקן כחדא. ואינון גו רזא דמשימותא. וסלקין בארבע אפון. ואינון אפון דשמא קדישא תליין בסו. ועליון ותתאין תליין בסו. ותושבתתא דשיר ששירים תליא בסו. ומאן איהו. **אדרבה**. ואינון רתיבא עלאה. ואינון חכרותא ודבקותא ושלימו דכלא. אלין אפון ארבע רוחין אינון. ואינון רוחין דרחימו וחדוה דכל שייפי גופא בלא עליבו כלל. ארבע רוחין אינון בנשיקה דכל חד וחד כליל בחכרית. וכד סאי רוחא כליל באחרא. וסוף אחרא כליל בסאי ואתעבדו תרין רוחין כחדא. כד מתחברן דבדיקו חד אינון ארבע בשלימו. וכענין דא דא ואתכלילין דא ברא. **וכד** (מתפרשן) מתפשטן אתעבדו חליון ארבע רוחין חד איבא. ואישו רוחא חדא דכליל מארבע רוחין. ודא סליק ובקע רקיעין. עד דסליק ויתב לגבי חד היכלא דאתקרי היכלא דאסבא. ואישו היכלא דכל רחימו תליא ביה. וסוף רוחא סכי אקרי אסבא

כלל. ולפיכך כתיב ישקני מנשיקות פיהו. שהוא דביקות רוח ברוח : (ג-קיד)

פתח עלם ההוא ואמר. ישקני מנשיקות פיהו. זו היא תשוקה עליונה שיוצא הרצון מן הפה לנשק. ואינו יוצא מן החוטם כמו שהאש יוצא. שהרי כאשר נתחבר הפה לנשק יוצא אש ברצון בהארט פנים בשמחה רבה בדביקות של נחת. ולפיכך כי טובים דודיך מיין. מאותו היין המשמח ומאיר את הפנים בעינים שוחקות ומעורר את הרצון. ולא מיין המשכר ומעורר רוגז ומחשיך הפנים בעינים בלהבות מיין הרוגז. ולכך לפי שייך הזה הטוב מאיר את הפנים ומשמח העינים ומעורר תשוקת האהבה. היו מקריבים אותו כל יום על המזבח. בשיעור כזה שמי שישתה אותו ישמחנו ויעשה לו נחת רוח. שנאמר ונסכו יין רביעית ההין. ולפיכך כי טובים דודיך מיין. מאותו היין המעורר אהבה ותשוקה. והכל כמו למטה כך נתעורר האהבה שלמעלה. שני נרות דולקות כאשר נכבה נר הגבוה. בעשן ליהט העולה מן הנר הדולק מלמטה נדלק הנר שהוא למעלה (סג) איך חזקיה כך הוא בודאי שעולם העליון תולה בהתחתון והתחתון בעליון. ומזמן שנחרב בית המקדש אין הברכות נמצאות לא למעלה ולא למטה. להראות שזה בזה תולה : (א-ב)

ישב רבי ברכיה ודרש. ישקני מנשיקות פיהו. וגו'. מה היה רואה שלמה המלך שהוא הכניס דברי אהבה בין עולם העליון לעולם התחתון. והתחלת השיר שהכניס אהבה ביניהם הוא ישקני. אלא זה נתבאר וכך הוא שאין אהבה של התחברות רוח ברוח מלבד נשיקה. והנשיקה בפה שהוא מקור הרוח ומוצאו. כאשר מנשקים זה לזה מתחברות הרוחות אלה באלו ונעשין אחר. ואז היא אהבה של אחדות. בספרו של רב המנונא סבא הראשון הי' אומר על מקרא הזה. נשיקת אהבד נתפשטת לדי רוחות. ודי הרוחות הן נדבקות יחד. והן תוך סוד האמונה. ועולות בארבע אותיות. ואותן האותיות של השם הקדוש תלויות בהן. והעליונים והתחתונים תלויים בהן. והשיר של שיר השירים תולה בהן. ואינו הן. **אדרבה**. והן מרכבה העליונה. והן התחברות ודבקות ושלימות של הכל. אלו האותיות די רוחות הן. והן רוחות של אהבה ושמחה מכל אברי הגוף בלי עצבות כלל. ארבע רוחות הן בנשיקה שכל אחת ואחת נכללת בשניה. וכאשר רוח אחת נכללת בשניה ואותה השניה נרדפת בראשונה ונעשו שתי הרוחות כאחת. כאשר מתחברות בדביקות אחת אז הן ארבע בשלימות. ונובעית זו בזו ונכללות זו בזו. וכאשר (נפרשות) מתפשטות נעשה מאותן די רוחות פרי אחד. והוא רוח אחד הנכלל מן די רוחות. וזה עולה ובוקע רקיעים. עד שעולה ויושב אצל היכל אחד שנקרא היכל האהבה. והוא ההיכל שכל האהבות תלויות בו. ואותו הרוח כך נקרא אהבת

עין הזהר

(סג) פירוש מן הבד פה שר תורה ותפלה נתעוררים עולמות העליונים להתיחד ולהשפיע שמע למטה :

אהבה, וכאשר זה הרוח צולה נתעורר אל היכל
ההוא להתחבר עמו למצלה. ארבע אותיות הן אצל
ארבע הרוחות והן **אהבה**, והפרי שלהן **אהבה**.
כשמתחברים אלה באלו מיד נתעורר זה בצד זה
וזה בצד זה [כשנתעורר] א מיד יוצאת ה ומתחברת
בא. מתדבקת בדביקות באהבה. ונתעוררות בי
אותיות האחרות **בה** ונכללות רוחות ברוחות
בדביקות האהבה. ופורחות אלו האותיות מהן באותו
רוח הצולה. ומתעטרות בו כראוי. כיון שהולך
וצולה **אהבה** ההוא בשלימות כשהוא כלול בכל
אותן ארבע הרוחות. הוא פוגע בממונה אחד עליון
גדול הממונה על אף ותשע מאות ותשעים רקיעים.
והוא ממונה על המשכת י"ג נהרי אפרסמון טהור.
שנמשך מן סוד הטל שלמצלה. ואותה המשכה נקראת
מים רבים. כיון שפוגע באותו השר שצל המחנות
עומד אצלו (טז) ואינו יכול לעכב אותו והוא עובר
בהן. עד שנכנס לתוך היכל **אהבה**. על זה אמר
שלמה בסוף שירתו מים רבים לא יוכלו לכבות את
אהבה. מים רבים. אלה הם מים הצליונים שנמשכים
מתוך טל הצליון. ונהרות לא ישטפוהו. אלו אותן
נהרי אפרסמון טהור שהם שלשה עשר. ממונה ההוא
הוא המלאך הנשלח מלפני הקב"ה. וזה הוא שר
המחנות הקושר כתרים לרבנו. (סודו) [הוא]
אכתריאל הקושר כתרים לרבנו בשם המפותח
החרות **יהודה יה צבאות**. וכיון שנכנס לתוך היכל
אהבה נתעורר אהבת נשיקות הצליונות. שנאמר
וישק יעקב לרחל. להיות נשיקות אהבה הצליונה
כראוי. ואותן הנשיקות הן התחלת ההתעוררות של
כל אהבה והתחברות והתקשורת שלמצלה. ולכן
התחלת שיר השירים היא ישקני. מי ישקני. הוא הנסתר
תוך הסתרה הצליונה (סז) ואם תשאל היתכן שהנסתר
מכל הנסתרות תלויות בו נשיקות והנשיקות מגיעות
למטה. בוא וראה נסתר כל הנסתרות אין בו כל ידיעה.
אלא שנתגלה ממנו אור אחד דק ונצלם. ואינו נתגלה
אלא בנתיב דק אחד שמתפשט מתוכו. והוא אור
המאיר לכל (טו) וזו ההתעוררות של כל סודות
הצליונים. והוא נצלם. לפעמים נצלם ולפעמים נגלה.
ואע"פ שאינו נתגלה כצל. מ"מ התעוררות של צליית
הנשיקות בו תלויות (טז) ומתוך שהוא נצלם התחלת
השיר בדרך נסתר הוא. אבל אם בו תלויות מה
ענין יעקב כאן (סח) שהרי בו תלויות הנשיקות.
אלא ודאי כך הוא. ישקני. זה הנסתר למצלה. ובמה.
באותה מרכבה (מנורה) הצליונה. שכל הגוונים
תלויים

אהבה. וכך הלי רוחא סליק אתער להסוא סיכלא
לאתחברא לעילא. ארבע איתון איתון לגבי
ארבע רוחין ואיתון **אהבה**. ואיבא להסון **אהבה**.
כד מתחברין דא דא מיד אתער דא בספר דא
ודא בספר דא. [כד אתער] א מיד נפיק ה ואתחבר
בא. מתדבק בדביקו ברחימו. ואתערו תרין
אתון אחרינן **בה** ואתכלילן רוחין ברוחין בדביקו
דרחימו. ופרחיין אלין אתון מנייהו בהסוא
רוחא דסליק. ומתעטרן ביה כדקא יאות. כיון דאזיל
וסליק הסיא **אהבה** שלימא כלילא כלל
איתון ארבע רוחין. פגע בחד ממנא עלאס
בברבא די ממנא על אלף ותשע מאס ותשעין רקיעין.
ואיסו ממנא על נגידו דתליסר נהרי אפרסמונא דכ"א.
דנגדא מרזא דטלא דלעילא. והסיא נגידו אתקרי
מיס רבים. כיון דפגע לגבי הסיא רב משיריין
קאים לגביס (טז) ולא יכל לאעכבא לים ואתער
בהו. עד דאעיל לגבי היכל **אהבה**. על דא אמר
שלמה בסיום שבחיה מיס רבים לא יוכלו לכבות את
האבה. מיס רבים. אלין מיס עלאין דנגדין
מנו טלא עלאס. ונהרות לא ישפסוהו. אלין איתון
נהרי אפרסמונא דכ"א דאיתון תליסר. הסיא ממנא איסו
מלאכא דשליח מן קדם ה'. ודא איסו רב
משיריין דקשיר כתרין למאריס. (רזא) [ואיסין]
אכתריאל דמעטר עטרין למאריס בשמא גליפא
מתקקא יהודה יה צבאות. וכיון דאעיל לגבי היכל
אהבה אתער רחימו דנשיקין עלאין. דכתיב
וישק יעקב לרחל. למסו נשיקין דרחימו עלאס כדקא
יאות. ואיתון נשיקין שירותא דאתערו דל
רחימו ואתדבקוהו וקשורא דלעילא. ובג"כ
שירותא דתושבחתא דשירתא דא איסו ישקני. מאן ישקני. הסיא
דסתים גו סתימו עלאס (סא) ואי תימא סתימא
דכל סתימין ביה תליין נשיקין ונשיק
לתתא. תא תוי סתימא דל סתימין לית מאן דידע ליה.
ואיסו גלי מיס נהירו חד דקיק סתיס. דלא אתגלי
בר בחד שביל דק דלתפשט מגויס. ואיסו נהירו
עלאין. לכלא (טז) ודא אתערו דל ריין
עלאין. ואיסו סתיס. לומנין סתיס ולומנין אתגליא.
דנשיקין ביה תליין (טז) ומנו דאיסו סתיס
שירותא דתושבחתא בלורח סתיס איסו. ואי ביה תליין מאי
בעי יעקב הכא (סח) דהא ביה תליין נשיקין.
אלא ודאי הכי הוא. ישקני. הסיא דסתים לעילא. ובמה.
בהסוא דתיכא (בולינא) עלאס. דכל גחין
תליין

זיו הזהר

(סד) פי' שזה רוח האהבה נשאר עומד אצל אותו הממונה הגדול. אבל אין זה המלאך יכול לעכב רוח האהבה מלעבור ולעלות יותר: (סז) פי' כי ג' ספירות הראשונות כתר הכמה ובינה הן סתימו עליה כי אין השגה בהן. וישקני מוסב על היותר נסתר ונצלם שבהן. (טו) פי' מן כתר נאצלה החכמה וכן החכמה נמשך שביד דק הוא נתיב הרעת אל הבינה. ומהבינה הפעל כל הארות לשאר הספירות. (טז) פי' בנתיב הרעת המיוחד חכמה ובינה אבא ואמא תליין סוד הנשיקות בהיחוד שי' תפארת ומלכות שנקראים כרא וברתא דהיינו קוב"ה ושכינתיה: (סח) מקשה רבין שהתעוררות הנשיקות תלויה בנתיב הרעת. א"כ מאי בעי יעקב הכא. היינו התפארת. ומאי דקאמרה ישקני מנשיקות פיהו בדרך נסתר שפיר. אבל מהו כי מוכיח דודיך בלשון נובה שזה ודאי מוסב על התפארת. הלא התעוררות הנשיקות אין תלויה ביעקב

תליון ומתחברן בזה, והאי איהו יעקב (פ) כמו
 דלמרינן דדביקותא לאחדבקה בתלכא ביעקב
 ברא דליה הוא, וע"ד כתיב מנשיקות פיהו כי טובים דודיך.
 אהדר לגבי שמ"א דאנסיך לה לסיסר"א מגו
 נסירו דלינון בוליונין עלאין, איהו נסיל נסורא דכלהו
 ואנסיך לסיסר"א, ולינון בוליונין דמודונין ביה מאן
 אחר נסרין, הדר ואחר מיין, מהסוא יין דמנשרא,
 מהסוא יין דליהו חדוה לכל חדון, ומאן איהו
 הסוא יין דיהיב חיין וחדוה לכלא, דא אלהים חיים (ט) יין
 דיהיב חיין וחדוה לכלא, תו מיין, מהסוא שמ"א
 דאקרי ירוה (פ) דא איהי יין דחדוה
 דרחמינו דרחמי, ומן דא כלסו נסירין
 וחדאן : (ג-קמו)

לר"ח שמניך טובים שמן תורק שמך וגו', פתח רבי
 שמעון ודרש, לריח שמניך טובים וגו', האי קרא
 אסתכלנא ביה והכי הוא, לריח, מאי ריח, ריח דקטרת
 דאיהו דקיקא ומעילא ופנימאה מכלא (ע) וכד סליק הסוא
 ריח לאתקשרא בזהוה משה רבות דנחלי מצועא,
 אחרעו דא בזה לאתקשרו כחדא, וכדין לינון משחן
 סבאן לאנשרא, כד"א לריח שמניך טובים, וכדין אתרק
 משחא מדרגא לדרגא בלינון דרגין דאקרון
 שמא קדישא (ע) הס"ד שמן תורק שמך, על כן עלמות
 אהבוך, מהו עלמות, כמה דאוקימנא עלמות עלמות
 חמש, ד"א על כן עלמות אהבוך, כד"א (תהלים מו) על
 עלמות שיר, וכלא חד (ע) וצטפרא דרב המנונא
 סבא מהו עלמות, כד"א (עש"א) ותתן סרף
 לביתה וחק לנערותיה, נערותיה הני עלמות
 אהבוך (ע) לברכא שמך ולזמרא קמך, ומתמן אשתכחן
 ברכאן בכלהו תחאי, ומתברכאן עלאין ויתאין :
 ד"א על כן עלמות אהבוך, שפיר הוא מאן דאמר על מות
 אהבוך (ע) דהא בזהוה דא מלריון דדינין אהבמוון, ובדין
 דהאי קטרת אתקשר בזהוה דלעילא, יתיר אהבש
 קמיה דקצ"ה מכל קרבינין ועלוון, אמרה כנסת
 ישראל אנה כקשרא ואנת כמשחא, משכני אחריך נרוכה
 וגו', נרוכה, כד"א על כן עלמות אהבוך, אנה וכל
 אכלוסין, דהא כלסו בי אחריך, ועל דא משכני,
 דהא צי תליון, ביאני הילך חדריו, אם ייעול לי
 מלכא

לר"ח שמניך טובים שמן תורק שמך וגו', פתח רבי
 שמעון ודרש, לריח שמניך טובים וגו', האי קרא
 אסתכלנא ביה והכי הוא, לריח, מאי ריח, ריח דקטרת
 דאיהו דקיקא ומעילא ופנימאה מכלא (ע) וכד סליק הסוא
 ריח לאתקשרא בזהוה משה רבות דנחלי מצועא,
 אחרעו דא בזה לאתקשרו כחדא, וכדין לינון משחן
 סבאן לאנשרא, כד"א לריח שמניך טובים, וכדין אתרק
 משחא מדרגא לדרגא בלינון דרגין דאקרון
 שמא קדישא (ע) הס"ד שמן תורק שמך, על כן עלמות
 אהבוך, מהו עלמות, כמה דאוקימנא עלמות עלמות
 חמש, ד"א על כן עלמות אהבוך, כד"א (תהלים מו) על
 עלמות שיר, והכלא חד (ע) וצטפרא דרב המנונא
 סבא נאמר מהו עלמות, ככתוב (מש"א) ותתן סרף
 לביתה וחק לנערותיה, נערותיה אלו העולמות
 אהבוך (ע) לברך את שמך ולזמר לפניך, ומשם נשפע
 ברכות לכל התחוננים, ומתברכים העליונים והתחתונים:
 ד"א ע"כ עלמות אהבוך, יפה הוא מי שאומר על מות
 אהבוך (ע) שהרי בדבר זה שרי הדינים נמתקים, ולפי
 שזה הקטרת מתקשר בשמן העליון, יותר חשוב הוא
 לפני הקב"ה מכל קרבנות ועולות, לכך אמרה כנסת
 ישראל אני כקטרת ואתה כהשמן, משכני אחריך נרוצה
 וגו', נרוצה, ככתוב על כן עלמות אהבוך, אני וכל
 המחנות, שהרי כלם בי נאחזים, ועל כן משכני,
 שהרי בי תליום, הביאני המלך חדריו, אם יכניסני
 המלך

זיו הזהר

(פ) מתרין שהמכוון הוא שיתעורר א"יה נשיקות מן המקור שהוא הדעת ע"י מרכבה העליונה שהוא יעקב תפארת והוה שאומרת
 לנוכה כי טובים דודיך, מזה מיין כאשר יושפע כך יין המשומר שהוא השפע הנמשכת מן החכמה לכינה ע"י נתיב הדעת
 לצען יהיה להתפארת די שפע השפיע לסיהרא שהיא המלכות, (ע) א"יהים חיים זו הכינה (ע) כאן נרחקו מפורשי הוזה"ק במחילת
 כבודם ונלע"ד בעזרת השי"ת שהמכוון על התפארת כי סתם הוי"ה הוא כתפארת והוא כמו שם העצם שלו ויתכן שם יין לתפארת
 כי כמו שהיין ממוג מן אדמימות הענבים דהיינו נבורה וכן המים דהיינו חסד או כאופן אחר כמו שהיין ממוג מן ג' טעמים מתוק
 מר וחומץ בן התפארת ממוג מן ג' כחות חסד נבורה ורחמים דהיינו שמה אהבה ורחמים כי התעוררות אהבה היא מן אש הנבורה
 בצד הבתוב שמאלו תחת הראשי וגו' אכ"י יין המשומר רמו על אור הכינה יין חי רמו על היסוד וכאן על התפארת שפיר מסיים
 שממנו בלהו נהירין וחראן כיון שהוא מ"כו כל הספירות והוא המשפע למלכות, ומלכותו בכל משלה, לפי זה יפורש שהמלכות
 א"יבת אל התפארת ישקני וגו', היינו שמבקשת התעוררות הנשיקות מן הנתיב לא ידעו עיט למען יתיחד עמה התפארת להשפיע בה,
 כי טובים דודיך מזה מן היין שכך היינו שם הוי"ה ש"ך בנקודות חול"ם שהוא יין ממוג מן שמה אהבה ורחמים, ואם שניתי
 השם יכפר, (ע) קטרת היא נגד הכינה, כידוע שאוכח העולה היא נגד המלכות, ומזבת הקטרת נגד הכינה ושמן המנורה נגד
 החכמה, כי החמה היא אור ושמן מחכים, ועולם החכמה הוא נהל נובע שפע בלי הפסק לקיים העולמות ע"י התיחדו עם הכינה
 (ע) מ"י כי מן יהוד חכמה וכינה אבא ואמא נשפע הארת השפע לששת הספירות והן המריגות הנקראות ע"י שמא קדישא
 שם הוי"ה ב"ה שורש התפארת וכיון שהתפארת מרכו כלן לפיכך נקראות כלן על שמו שמא קדישא, (ע) מ"י שהעולמות והספירות
 תסבליים שפע נקראים בשם נקבה, (ע) מ"י שגם בספרו של רד"ם מוכא כן שטרמו על עלמא דנוקבא : (ע) דורש עלמרת ע"י
 מות מ"י שגם שרי הדין המסונים על מיתה אהבוך כשהדינים נמתקים :

המלך בהכלו נגילה ונשמחה בך (טו) אני וכל המחנות. למדנו בשעה שכנסת ישראל שמחה ומבורכת כל המחנות שמחים. והדין אינו שורה אז בעולם. ועל זה כתוב (תהלים צו) ישמחו השמים ותגל הארץ : (ג-גות). עוד א"ר שמצון לריח שמניך טובים וגו'. מקרא זה עיינתי בו והוא סתום בסוד עליון. יש ריח ויש ריח. והרבה ריחות הם לריח. זו היא נקודה העליונה העומדת בסתר מתוך אותו הנסתר בכל הסתרות של כל הנסתרים. שלא נודע כלל. וזאת הנקודה היא ריח מאותו הנסתר מכל. ובשביל ריח הזה כל אותן השמנים והבשמים כלם מאירים ונקראים טובים (עט) לפי שה מעמידם להיות כלם קשר אחד מאירים כאחד. ואם לא אין נקראים טובים. לפי שכאשר ריח העליון הזה נכנס בסתר לתוך נחל הצמוק וממלא אותו כראוי. אז כל המדרגות נקראות טובים : (יח)

פתח עצם ההוא ואמר. לריח שמניך טובים. לריח. איזה ריח. אלא יש ריח ויש ריח. ריח הקרבנות וריח הקטרת. ריח הקרבן מקרב ומייחד כל אותן השבטים של היכל בית דוד (עו) וריח הקטרת מקרב ומייחד ומאיר לאותן מאורות העליונים בהארץ אפרסמון הטהור (ע) וע"כ שני מובחות היו. מובח הקטרת ומובח העולה. מובח הקטרת הוא פנימי. מובח העולה הוא מבחוץ. ריח מובח העולה מתקן להאיר מאורות התחתונים. ריח מובח הקטרת מתקן להאיר מאורות העליונים. וע"כ לריח שמניך טובים (פג) לריח של הקטרת ההוא שמניך טובים שאותן המאורות מאירים ונוצצים. כתוב כאן טובים. וכתוב שם וירא אלהים את האור כי טוב : (יג השמטה לבראשית)

לריח שמניך טובים. אמר רב המנונא סבא אלה הם ימים הטובים שנקראים טובים. והם תפילין של ראש. אותן התפילין הקב"ה מניחם. ולכך נקראים טובים. לפי שהם מאירים בהראש של קדושה העליונה. ובכל מקום ימים טובים הם התפילין של ראש שהקב"ה מניחם. חול המועד שלא נקרא יום טוב היינו תפילין של יד. שהרי אין לה להלבנה אור של עצמה אלא מהארתו של יום טוב. תפילין שעל הזרוע שהיא תפלה של יד אינה מאירה אלא מן הארת התפילין של ראש. תפילין של ראש היינו ימים טובים. תפילין של יד היינו חול המועד. יפה אמר רב המנונא וכך הוא. וע"כ חולו של מועד הוא לענין מלאכה כענין יום טוב. ונצרך לשמחה כענין יום טוב. ולפיכך באלה הימים שהם התפילין של רבון העולמים אסור להניח תפילין

מלכא בחררו נגילה ונשמחה בך (טו) אנא וכלאו אכלוסין. תאלא בשעתא דכנסת ישראל מלאת ומתברכא כלאו אכלוסין חדאן. ודינא לא שריא כדון בעלמא. ועל דא כתיב (תהלים לו) ישמחו השמים ותגל הארץ (ג-גות) תו א"ר שמצון לריח שמניך טובים וגו'. האי קרא ססתכלנא ביה ואיסו סזיס ברוא עלאה. אית ריח ואית ריח. וכמה ריחין אינון.. לריח. דא איסי נקודה עלאה דקיימא בסזימו מגו הסוא דסזיס בכל סזימו דכל סזימון. דלא חזידע כלל. ואי נקודה איסי ריח מהסוא סזימא דכלא. ובגין האי ריח כל אינון סזימון ובוסימון כלאו נסירין ואקרונן טובים (פח) בגין דהאי קייס לון למסוי כלאו חד קישורא נסיר כחדא. ואי לאו לא אקרונן טובים. בגין דכד האי ריח עלאה עאלל בסזימו לגו נחלא עזיקא ואמלי ליה כדקא יאות. כדון כלאו דרגין אקרונן טובים : (י"ח)

פתח הסוא ייקא ואמר. לריח שמניך טובים. לריח. מאן ריח. אלא אית ריח ואית ריח. ריח הקרבן וריח הקטרת. ריח הקרבן מקריב ומייחד כל אינון סזימא דסיכלא דבית דוד (עז) וריח הקטרת מקריב ומייחד ואסיר אינון בוליונין עלאין נסיר אפרסמון דכיא (פ) וע"ד תרין מדבחן סו. מובח הקטרת ומובח העולה. מובח הקטרת איסו פנימא. מובח העולה איסו לבר. ריח מובח העולה מתקן להאיר בוליונין תתאין. ריח מובח הקטרת מתקן להאיר בוליונין עלאין. וע"ד לריח שמניך טובים (פג) לריח דהסוא קטרת שמניך טובים. דאינון בוליונין נסירין וכליונין. כתיב הכא טובים. וכתוב דהס וירא אלהים את האור כי טוב : (יג השמטה לבראשית)

לריח שמניך טובים. אמר רב המנונא סבא אלה הם ימים הטובים שנקראים טובים. והם תפילין של ראש. אותן התפילין הקב"ה מניחם. ולכך נקראים טובים. לפי שהם מאירים בהראש של קדושה העליונה. ובכל מקום ימים טובים הם התפילין של ראש שהקב"ה מניחם. חול המועד שלא נקרא יום טוב היינו תפילין של יד. שהרי אין לה להלבנה אור של עצמה אלא מהארתו של יום טוב. תפילין שעל הזרוע שהיא תפלה של יד אינה מאירה אלא מן הארת התפילין של ראש. תפילין של ראש היינו ימים טובים. תפילין של יד היינו חול המועד. יפה אמר רב המנונא וכך הוא. וע"כ חולו של מועד הוא לענין מלאכה כענין יום טוב. ונצרך לשמחה כענין יום טוב. ולפיכך באלה הימים שהם התפילין של רבון העולמים אסור להניח תפילין

זיו הדרה

(טו) פ"י כאשר היא עת רצון נתעלית הלכות עד שורשה עולם החכמה ועיני יונגה עם התפארת בשמחה רבה ובשלמות היותך נדולה (נ) כאן דרוש רשבי המזק לריח שמניך וגו' שדבר בענין שלש ספירות העליונות בתר חכמה בינה. סתים בכל פתיסו דכל סת מין זה הכתר שאינו נודע ואינו מושג כלל. א"א שרגיש רק כעין ריח שלו המתפשט על נקודה העליונה שהיא החכמה ולכך נקראת אותה נקודה העליונה גם בשם ריח העליון והוא הנכנס בסתר ע"י נתיב לא ידוע ע"פ שהוא הרעת לתוך הנחל העמוק שהיא הבינה וממלא אותה בשפע העליונה ומבנה נתפשט ריח הטוב שהוא שפע העליונה לכל הסדרנות היינו הספירות ועיני נקראין בלן טובים : (פט) פ"י להאיר בשפע העליונה לכל הסדרנות ש"י הלכות וכל מחנות המלאכים אשר לה להשפיע על ידם למטה כי מוכח העולה היא כנגד המרכות . (פ) פ"י שג"י ריח הקטרת הכא פועל מוכח הוהב שהוא כנגד הבינה נתשש הארת שפע העליונה שנקרא שכן אפרסמון הטהור מן הבינה להאיר לאותן ספירות מאורות העליונים : (פג) פ"י שכשביד ריח הקטרת שהיא הבינה טובים שמניך הוא אור החכמה והיינו יחוד חכמה ובינה שג"י כל הספירות מאורות ונוצצות כאשר תבוא א"ייהן משם הארת שפע העליונה :

תפילין אחרים שהרי אלה הימים שהם תפילין העליונים שרוים על ראשי ישראל ואסור להעביר התפילין של רבון העולמים מעל הראש להניח תפילין אחרים. שהם התבנית והצורה למטה. משל למלך שהפך לעשות שמירה לעבדו. א"ל עשה לך כצורת החותם שלי. וכל זמן שהצורה הזאת תראה עליך כלם יחרדו ויפחדו ממך. אח"כ מתוך אהבה יתרה שאהב אותו המלך נתן בידו חותם טבעת היקרה שלו. כיון שאחו חותם היקר של המלך בידו הניח ממנו צורת החותם ההיא שהוא עשה. ואם עבד הזה מדחה לחותם טבעת היקר של המלך בשביל צורת החותם ההיא שהוא עשה. ודאי בן מות הוא. לפי שעשה ביוון לחותם היקר של המלך ולא דאג על כבודו. ולפיכך אסור לעם הקדוש לדחות חותם היקר של המלך השורה עליו בשביל צורה זו שהם עשו. וע"כ לריח שמניך טובים. ביום טוב מן ריח העליון ההוא. שמניך טובים. אלו תפילין של ראש. שמן תורק שמך. בחול המועד. זו תפלה של יד העולה להתאחד בדרך נסתר עם תפילין של ראש (פ) על כן עלמות האהוב. ביום טוב האחרון של חג. שהרי אז תפלה של יד משתלמת ונאורה בשלימות. לחלק שפע לכל אותן המחנות והחילות למעלה ולמטה שנקראים עלמות. וע"כ עלמות האהוב : (יח)

משכני אחריו נרוצה וגו'. פתח רבי שמעון ואמר. כתוב (ייקרא יג) ונתתי משכני בתוככם וגו'. בוא וראה הקב"ה נתן שכנתו בין ישראל. להיותה רובצת עליהם כאם על בנים. ולהגן עליהם בכל הצדדים. וכל זמן שהאם הקדושה הזאת שוכנת עליהם הקב"ה בא לדור עמם. לפי שהקב"ה אל יעזבנה לעולם. וכל החביבות שלמעלה עליה היא. ולפיכך נתנה להיותה משכון בין ישראל. להודיע שלא ישכחם ולא יעזבם לעולם. מפני מה. לפי שהמשכון הזה ביניהם. והיא אומרת. משכון נעשיתי בתחוננים. אהיה משכון גם אצלך לעלות אליך. ואני ובני אחריו נרוצה. ובשעה שעולה התעוררות מלמטה בסוד הקרבנות. כמו שנאמר אשה ריח ניחוח לה'. היא עולה ואומרת אל אהובה. משכני. שלח ימינך אצלי לקבלני ולהעלות אותי מצד ההתעוררות של שמאלך וימינך תחבקני. כך אומרת אשה אל הריח. הריח אל ניחוח. ניחוח לה' (פ) ובכן אחריו נרוצה. מהו נרוצה. נהיה ברצון. כמו שנאמר (ייקרא א) ונרצה לו לכפר עליו. וכמו שנאמר (בראשית מא) ויריצוהו מן הבור. מהו ויריצוהו. שהרצוהו ופייסו אותו בדברים טובים של רצון טוב. לפי שהי' נעצב מאותו הבור. ולכן אחריו נרוצה. נהיה בהתרצות ברצון שלם כראוי. מכאן שרצון וברכות לא נמצאות אלא במקום שזכר ונקבה מתחברים יחד. ולפיכך משכני אצלך תחלה. בשביל שתקבל רצון מהמקום שכל הרצונות נובעות

שאר תפילין. דהא אליו יומין דאינו תפילין עלאין שריין על רישיון דישאל. ואסור לאעברא לתפילין דמארי עלמא מעל רישיון לאנחא לתפילין אחריון. דאינו דוגמא ודיוקנא לתתא. מתל למלכא דבטי לנפרא ליה לעבדיה. אמר ליה עביד כדיוקנא דחותמא דילי. וכל זמנא דהאי דיוקנא יתחזי עלך כלסו יזעון וידחלון מיך. לבתר מגו רחמו סגי דקא רחיס ליה מלכא יסב בידים חותמא דגושפנקא עלאה דליה. כיון דלחיד חותמא עלאה דמלכא בידים שביק מיניה סהיא דיוקנא דחותמא דליו עביד. ולי סהי עבדל דחי חותמא דגושפנקא עלאה דמלכא בגין סהוא חותמא דליו עביד. ודאי בר קטלא איהו. בגין דעביד קלנא דחותמא עלאה דמלכא ולא חייש ליקריה. ובג"כ אסור לעמא קדישא לדחיא חותמא דמלכא עלאה דשרי עלן בגין דיוקנא דל דאינו עבדו. וע"ד לריח שמניך טובים. ביום טוב מהסוה ריחא עלאה. שמניך טובים. דל תפילין דרישא. שמן תורק שמך. בחולו של מועד. דל תפלה של יד דקא סלקא לאתחדא בלוחה סתים בתפילין דרישא (פ) על כן עלמות אהובך. ביום טוב דתראס דחג. דהא כדן תפלה של יד אשתלים ואתהיר בשלימו. לפלגא חולקא לכל אינו משירין וחילין דלעילא ותתא דאקרון עלמות. וע"ד עלמות אהובך : (יח)

משכני אחריו נרוצה וגו'. פתח רבי שמעון ואמר. כתוב (ייקרא יג) ונתתי משכני בתוככם וגו'. תא חזי קב"ה יסב שכנתיה ביניו דישאל. למהו רביעא עלייהו כמאח על צינן. ולאנחא עלייהו כלל סטריין. וכל זמנא דהאי אמא קדישא יתבא עלייהו קב"ה אחי דלירא עמיון. בגין דהא קב"ה לא שביק לה לעלמין. וכל חביבו דלעילא עלה איהו. ובג"כ יסב לה משכונא בגויהו דישאל. למנדע דלל יכשי לון ולא יסבך לון לעלמין. מאי פעמא. בגין דהאי משכונא בגויהו. והיא אמרת. משכונא סוית בתתא. אהא משכונא לנבך לסלקא לקבלך. ואנא ובני אחריו נרוצה. ובשעתא דרעותא סליק מתתא ברוא דקורבנא. כמה דכתיב אשה ריח ניחוח לה'. איהו סלקת ואמרת לגבי רחומא דלה. משכני. אושיש ימיך לגבאי לקבל לי ולסלקא לי מסערא דאתערותא דשמאלא וימינא לחבקא לי. ודל אשה אמרה לגבי ריח. ריח לגבי ניחוח. ניחוח לה' (פ) וכדן אחריו נרוצה. מהו נרוצה. כהא ברעותא. כד"ל (ייקרא א) ונרצה לו לכפר עליו. וכמה דכתיב (בראשית מא) ויריצוהו מן הבור. מהו ויריצוהו. ויריצוהו ליה במלין עבין דרעותא פבא. בגין דהוה עליב מהסוה צור. וע"ד אחריו נרוצה. כהא ברעותא ברעותא שלם כדקא יאות. מכלן דרעותא וברכאן לא משתכחון אלא באתר דדכר ונוקבא אתחברו כחדא. ובג"כ משכני לנבך בקדמיתא. בגין דתקבל רעותא מאתר דכל רעיון אשתכחון

זו הזהר

(כג) ביום עתה ש' יד בנגד המיכות ותפילין של ראש בנגד התפארת. (פ) י"ד הטכיון שאמירה הזאת עולה מן המיכות של ימים השיה לעולם היצירה ומן עולם היצירה לעולם הבריאה ומן עולם הבריאה להתמזגות שבעולם היג' ירו.

אשתכחון (טז) ולבחר אחריו כרולס. נהא
 ברעוא כחדא. ואי לא תמשכני לגבך. רעוא עלאס
 לא ישרי ענך. דהא דכר בלא נוקבא לא שריין
 ביה ברכאן :

הביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה בך.
 הביאני המלך חדריו. בלא אחר. באת ה (טז) דהא
 אתפשטותא דלעילא רוא דמלכא עלאס אום ה
 איסי. ואי דעאל לגביה אלא איסי (טז) ובג"כ אלא בתוספתא
 סגי ובעילויא יקרא ויקרא. וע"ד אע"ג דאכא
 בשמותא לגבך (טז) אלא וחילי נגילה ונשמחה בך.
 חדוס ורעוא אית לן למסוי לגבך ולא לאתפרשא מיקר.
 דהא כל חדוס ורעוא לוא איסי אלא בך. דהא לית חדוס
 ורעוא לאתחא אלא בצעלה. ולא באמחא ואבוי.
 הביאני המלך חדריו. אלן אינון חדרי גן עדן. ואי
 תימא הא איסי גן עדן. ואיך איסי אמרת סכי. אלא
 אינון חדרים דגן עדן אמונת מנייסו
 ואתקרי ביה (טז) :

נגילה ונשמחה בך. הא סיא
 וסמרה (טז) בנין דאיסי אתתקנת בשפירו תיקוהא לאתחברא.
 למסוי שמא שלים בציבורא חדא. דכר סלקא כדן
 איסי שמא שלים. רוא דשמא ידוה
 אלהים (ז) ואי תימא הא כד סלקא לאתחברא
 כדן הוא שמא שלים ידוה ולא יתיר (ז) אן הוא
 רוא דאלהים. אלא כד הוא שמא
 בשלמו כדן אתכלילת עילא ותמא. עילא בשמא
 דידוה. ולתמא בשמא דאלהים. וכדן אשתלמת
 עילא ותמא בכלא :

נזכירה דודיך מיין משרים אהבוך. מי הם
 אותן משרים אלו יך שהאבה שלהן היא אל ו
 והם בכל הסכמתם וברצון אחד אל ו (ז) ועל
 כן משכני אצלך להיות עמך. שהרי אותיות הקדושות
 העליונות יך כשמתחברת עמהן הרי זה שם קדוש
 עליון. הן היושבת תחת אותו השם אין לה אור
 מצמה כלל. ותשיקתה לעלות אליו ולהתחבר עמו.
 ואין לה לעלות אלא ברשות. וזהו שהיא אומרת משכני
 להיות עמך בחיבור אחד. הביאני המלך חדריו.
 ויפאר אותי בכל מיני תיקונים בתפארת עליונה.
 בשביל להיות אצלך. וע"כ נגילה ונשמחה בך. אני
 עם כל התיקונים שלי כאשר אהיה אצלך בחיבור
 אחד. נזכירה דודיך מיין. נרוה לכל אחד ואחד
 ונשמח מאותו היין המשמח לכל. ולא נחדל מלשמח
 אותם. שהרי משרים אהבוך. לא יחדלו מלתת לך.
 יצן כי והם אהבוך ליתן לך להשפיע בך ולהאיר
 לך : (י"א)

נזכירה דודיך מיין משרים אהבוך. מי הם
 אותן משרים אלו יך שהאבה שלהן היא אל ו
 והם בכל הסכמתם וברצון אחד אל ו (ז) ועל
 כן משכני אצלך להיות עמך. שהרי אותיות הקדושות
 העליונות יך כשמתחברת עמהן הרי זה שם קדוש
 עליון. הן היושבת תחת אותו השם אין לה אור
 מצמה כלל. ותשיקתה לעלות אליו ולהתחבר עמו.
 ואין לה לעלות אלא ברשות. וזהו שהיא אומרת משכני
 להיות עמך בחיבור אחד. הביאני המלך חדריו.
 ויפאר אותי בכל מיני תיקונים בתפארת עליונה.
 בשביל להיות אצלך. וע"כ נגילה ונשמחה בך. אני
 עם כל התיקונים שלי כאשר אהיה אצלך בחיבור
 אחד. נזכירה דודיך מיין. נרוה לכל אחד ואחד
 ונשמח מאותו היין המשמח לכל. ולא נחדל מלשמח
 אותם. שהרי משרים אהבוך. לא יחדלו מלתת לך.
 יצן כי והם אהבוך ליתן לך להשפיע בך ולהאיר
 לך : (י"א)

הביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה בך.
 הביאני המלך חדריו. באיזה מקום. באות ה (טז) שהרי
 התמשטות שלמעלה סוד מלך העליון היא האות ה.
 וזה שנכנס אליו אני היא (טז) ולפיכך אני בשבחה
 יתרה ובהתרוממות כבוד וגדולה. ולכן אע"פ שאני
 בשפלות אצלך (טז) אני וחיליתי נגילה ונשמחה בך.
 שמחה ותשוקה יש לנו להיות אצלך ולא להסרד ממך.
 שהרי כל שמחה ותשוקה אינן אלא בך. כי אין שמחה
 ותשוקה לאשה אלא בבעלה. ולא באמה ואביה.
 הביאני המלך חדריו. אלו הם חדרי גן העדן. ואם
 תשאל הלא היא גן עדן. ואיך היא אומרת כך. אלא
 שהם אותן חדרים העליונים שהג"ע ניונת מהם
 ונקראת בשמותם (טז) :

נגילה ונשמחה בך. הלא היא והצדדים
 שלה (טז) לפי שהיא נתתקנת ביופי תיקונה להתחבר.
 להיות השם שלם בחיבור אחד. שכאשר היא עולה
 אז השם הוא שלם. היינו סוד השם יהוה
 אלהים (ז) ואם תשאל הלא כאשר היא עולה להתחבר
 אז נשתלם השם יהוה ולא יותר (ז) ואיה הוא
 הסוד של השם אלהים. אלא כאשר נעשה השם
 בשלימות אז היא נכללת למעלה ולמטה. למעלה בהשם
 יהוה. ולמטה בהשם אלהים. ובכן היא נשתלמת
 למעלה ולמטה בכל :

נזכירה דודיך מיין משרים אהבוך. מי הם
 אותן משרים אלו יך שהאבה שלהן היא אל ו
 והם בכל הסכמתם וברצון אחד אל ו (ז) ועל
 כן משכני אצלך להיות עמך. שהרי אותיות הקדושות
 העליונות יך כשמתחברת עמהן הרי זה שם קדוש
 עליון. הן היושבת תחת אותו השם אין לה אור
 מצמה כלל. ותשיקתה לעלות אליו ולהתחבר עמו.
 ואין לה לעלות אלא ברשות. וזהו שהיא אומרת משכני
 להיות עמך בחיבור אחד. הביאני המלך חדריו.
 ויפאר אותי בכל מיני תיקונים בתפארת עליונה.
 בשביל להיות אצלך. וע"כ נגילה ונשמחה בך. אני
 עם כל התיקונים שלי כאשר אהיה אצלך בחיבור
 אחד. נזכירה דודיך מיין. נרוה לכל אחד ואחד
 ונשמח מאותו היין המשמח לכל. ולא נחדל מלשמח
 אותם. שהרי משרים אהבוך. לא יחדלו מלתת לך.
 יצן כי והם אהבוך ליתן לך להשפיע בך ולהאיר
 לך : (י"א)

טז

עוד

זיו הזהר

(טז) מי מן הארץ סרף : (טז) זו ה האחרונה של שם הוי"ה ב"ה . (טז) מי כי כמו שהתפשטות של מלך העליון שהוא החכמה
 היא באות ה הראשונה של השם הוי"ה ב"ה דהיינו הבינה שבה נהפשט שפע אור. החכמה. כן הוא בהתפשטות התפארת. כי
 רק אני היינו ה האחרונה של שם הוי"ה ב"ה היא הנבנת אליו דבעבור התפשטות שפע אורו לקבל השפעתו : (טז) מי בנדות
 כיתור : (טז) היינו שכפי ענין שפע המון שמקבלת מהם כך נתוסף לה שמות : (טז) מי לפיכך נאמר בלשון רבים נגילה ולא
 אנגילה : (ז) היינו בשילוב כזה איהוהי"ם או כזה יאהוהי"ם : (ז) כיון שמקורה היא אות ה האחרונה של השם הוי"ה ב"ה .
 (ז) שאותן משרים יך חכמה ובינה אבא ואימא תשוקתם לאות ו להתפארת שנקרא ברא להשפיע אליו שפע רב. ואות ה שהוא
 המלכות שנקראת בת תשוקתה לעלות להתחבר בהתפארת ולקבל ממנו השפע .

עוד א"ר שמעון משכני אחריו נרוצה. מהו משכני. אלא משכני באותיות השם הקדוש. שכאשר מתחברים שני השמות יחד. שהם שם שלם יהוה אלהים. שם הראשון מושך אצלו את השם השני. ומה שאומרת אחריו נרוצה ולא ארוצה. לפי שהשם הזה שנקרא אלהים הרבה מרכבות והרבה בתי דינים נכללים ומחוברים בו. וע"כ כתוב אחריו נרוצה. רבים הם הנכללים בשם הזה. והוא הכל שם אחד. כי כאשר שם הראשון מושך לשם השני. אז הכל הוא חבור אחד של שם אחד. ועליונים ותחתונים וכל המדרגות נקשרים זה בזה. להיות כלם קשר אחד וחבור אחד ויחוד אחד :

הביאני המלך חדריו. המלך. זו קדושה העליונה. חדריו. אלו חדרים העליונים והיכלות הקדושים של מרכבות העליונות. חדר הראשון הוא אור המאיר מצד הימין. אור המאיר מקצה העולם ועד סוף העולם. אור שכל האורות נכללים בו. אור של ארבעה גונים חקוקים בארבעה צדדי העולם. ונקרא אור נדיר. אור שהופיע לראשונה. היכל וחדר הראשון. וזה הוא האור שמתאחד לראשונה בהסוד שנקרא יהוה. חדר השני הוא אור חשוך היוצא מצד אור הראשון. וזה הוא אור אדום חשוך. והוא נקרא אלהים. והוא בצד השמאל להתקשר באור הראשון. שני היכלות האלה הם המתקשרים ומתחברים זה בזה יאהלוהוהים. בהיכלות האלה מדרגה התחתונה נאחזת (כ) ומלך העליון מכניסה דאותן היכלות הקדושים. נגילה ושמחה בך. אני וכלם בשעה שנתקשר יחד בקשר אחד. נגילה ושמחה באותן כ"ב אותיות של אל"ף ב"ת שנקראות ב"ך. ככתוב אשר נשבעת להם ב"ך. ב"ך יברך ישראל. ב"ך ודאי. שהרי כל האותיות מקבל זה היסוד הקדוש. הסוד של ב"ך.. נזכירה דודך מין. מיינה של תורה. דודך. אלו צ' ממונים הסובבים כסא הקדוש. והם שרים מושלים ולוקחים דין מן יין ההוא. וע"ז כתוב אשקך מין הרקח. ואותן צ' דודים אלו הם.

הו א"ר שמעון משכני אחריו נרוצה. מהו משכני. אלא משכני בלחון דשמה קדישא. וכך מתחברן תרין שמותן כחדא. וליון שמה שלים יהוה אלהים. שמה קדמאה משיך לגבים שמה אחרת. ומאי דאמרת אחריו נרוצה ולא ארוצה. בגין דשמה דאליקרי אלהים כמה רתיבין וכמה צי דינו כלילן ומתחברן ציה. וע"ד כתיב אחריו נרוצה. סגיאין אינון דכלילן ביהוי שמה. ואיטו כלל שמה חדא. דכיון דשמה קדמאה משיך לשמה אחרת. כדון כלל הוא חבורא חדא דשמה חדא. ועלאין ומתאין וכלהו דרגין מתקשרין סא בזהא. למסוי כלסו קשורס חדא ומיבורא חדא ויחודא חדא :

סביאני סמלך חדריו. סמלך. דא קדישא עלאה. חדריו. אליון חדרי עליון ואידרין קדישין דרתיבין עליון. חדרא קדמאה איטו נסירו דנסיר מססרא דימינא. נסירו דנסיר מסייפי עלמא ועד סייפי עלמא. נסירו דכל נסורין כלילן ציה. נסירו דארבע גוויין גליפין בארבע ססרין דעלמא. ואיקרי אור נדיר. נסירו דנסיל ברישא. אדרא וחדרא קדמאה. ודא איטו נסורא דאתאחרת ברישא ברוח דליקרי יהוה. חדרא סבינא נסירו דחשוכא דקא נפקא מססרא דנסירו קדמאה. ודא איטו נסורא סימקא דחשיך. ודא איטו דלתקרי אלהים. ואיטו בססר שמהלל לאתקשרא בניהרו קדמאה. אינון תרין חדרין דמתקשרין ומתחברן דא בלא יאהלוהוהים. באליון חדרין סאי דלתמא אתאחדא (כ) ואעיל לס מלכא עלאה לאליון חדרין קדישין. נגילה ושמחה בך. אנה וכלהו בבעתא דלתקשרנא כחדא בקיסורא חדא. נגילה ושמחה בליון כ"ב לחון דאלפ"א ביה"א דלקרון ב"ך. כד"א אשר נשבעת לס ב"ך. ב"ך יברך ישראל.. ב"ך ודאי. דא כל לחון נסיל סאי קימא קדישא. רח דב"ך.. נזכירא דודך מין. מיינא של תורה. דודך. אליון שבעין ממין דסחרין כורסיה קדישא. ואינון רברבין שלמין ונפלין דינא מסהוא יין. וע"ד כתיב אשקך מין סרקח. ואינון שבעין דודים אליון אינון.

אכתריאל מיכאל נבריא רפאל אוריא הודריאל נוריא (קמז) קדומיא מלכיא צדקיא (פמח) פריאל תומיא חסדיאל (לרי) צוריא ריאל יופיא (סגל) סוריא גוריא להמיא (שגא) שבניאל ברקיא אהיאל (חולס) חוניאל ומיא לעדיאל מלכיא (חינק) חוקיא יעזריאל רחמיאל קמואל (קבז) קפציאל ברכיאל ודריאל צפיאל (סורק) שמעיאל וחניאל רהטיאל קניאל (תשרק) תומיא שבניאל רביאל קמוריא (לפעס) צהיאל פניאל ענאל ספריאל (נמלכ) נפריאל מלטיאל להודיאל כוכביאל (ימח) יהואל טהוריאל חפניאל זכריאל (והדג) ועריאל הדרניאל דהריאל נדיאל (גא) בואל אורפניאל (שגא) שמיאל בריאל אהניאל (חולס) חבמיאל וקשיאל להריאל מחניאל (קמז) קדושיאל מבניאל צפניאל :

(הערה) [בשמות צ' המלאכים יש הרבה נסחאות בוהר בתקוני זהר ובוהר חדש. ופי יוכל לדעת איזה נוסח הוא העיקר.]

אלין כללון בכלל חד. תתאין מנו עלאין. וכלסו
 נהירין וכלילין מנו הסוא יין דמספרא (ד) עלאין
 סזירין אינון אקרונ חיות סזירין. דאינון ללוז ושוב.
 ואינון נהרין מנו עלמא עלמא דלתי (ז) ואלין
 תתאין נהירין וכלילין מנו הסוא נהירו סמיר
 וגניז דאלין נלילין. וכלסו מיי"ן. מאינון שבעין
 שמסן דאינון נהירין סמירין. דהא אינון שבעין
 דסמירין כורסיא קדישא לתתא נהירין כלסו וכליל
 מאינון שבעין סנימאן. ודא הוא מיי"ן. מאינון
 נהירין עלאין יינא דאורייתא. ואינון בזילין
 עלאין דנהרין דאפיין ובזילין אינון שבעין
 שמסן דאתקרי צו קצ"ס: (יח)

שחורה אני ונאוה בנות ירושלים וגו'. אמר רבי
 שמעון נר המערבי כאשר הוא מושל וקים
 לצל נר המזרחי (י) זה שחור וזה לבן. כמה הוא
 יפה באותו אור הלבן. בהארת הנר שני אורות מתחברים
 כאחד. התחתון שחור העליון לבן. זה מושל על זה.
 אור הלבן על השחור. ועם כל זה כמה היא יפה עם
 התיקונים אשר תחתיה (י) הרבה תיקונים קיימים
 תחתיה. נר פתילה ושמן. והיא צומדת בגדלות
 עליונה מפוארה באותו אור הלבן. כך הן בנות
 ירושלים (נ) אלו התיקונים שלמטה הקיימים תחתיה
 ביופי שלה. כאהלי קדר כיריעות שלמה. זה שחור
 וזה לבן:

ועוד שחורה אני ונאוה. שחורה אני מצד שלמטה.
 ונאוה אני מצד התכללות שלמעלה. שחורה אני בראותי
 כמה רשעים המרגיזים לאדון הכל. ואני מפרנסם בצד
 אותה ההתכללות שלמטה אשר בי. ונאוה מצד שלמעלה.
 בנות ירושלים. אצ"פ שירושלים ובית המקדש הכל
 אחד. אבל ביהמ"ק הוא יותר בהרבה קדושות בהרבה
 הטבות. ביהמ"ק לבד וירושלים לבד. ובית קדש
 הקדשים בפנימיות מהם. שהוא פנימי מכלם. וזה
 בשעה שהמטרונה מתקשטת ומבקשת להתקרב ולהתיחד
 עם בעלה. היא אומרת למחנותיה. שחורה אני מצד
 שלמטה. ונאוה בהתכללות הצד שלמעלה ביותר. לפי
 שנאמר ואתם הדבקים בה' אלהיכם. ישראל דבקים
 בה' בתקון ההוא יותר מכלם והמטרונה אינה אומרת
 כך אלא כשהיא יוצאת החוצה לשאר המחנות. בכך
 אומרת לאותן שמבפנים היודעים בתכשוטיה. ויפארוה
 בעדי עדיים. ישקני מנשיקות פיהו. כמה אני מתוקנת
 ביופי לקבל הנשיקות מן המלך (ט) ולאותן שמבחוץ
 שאין יודעים בתכשוטיה אומרת שהיא שחורה מצד
 התחתונים. מצד ההתכללות שלמטה. כדי שלא יביטו
 בעין רעה לקטרג על התחתונים. שהרי אין להם
 קנאה אלא בתחתונים. שכאשר התחתונים בהטבה הם
 מקנאים אותם ביותר. ואם תשאל הלא אין להם קנאה.
 ביניהם אין קנאה. אבל על אחרים יש להם קנאה.
 ולפי

זיו הוהר

(ד) זו הארת עולם הבינה: (ה) סתוך עולם הבינה: (ו) נר המערבי או המלכות. ונר המזרחי זה התפארת. ויין כי המלכות עיקר
 מרת היין לכך נקראת שחורה. ומרת התפארת שהוא רחמים נקרא לבן: (ז) היינו המלכות שנקראת ספרוניתא: (ח) אלו
 המדרגות והספירות של המלכות כידוע בסוד שבע הנערות: (ט) מן התפארת:

ולפי שהיא כאם על בניה לישראל. לכן אותו תיקון היפה והמפואר מהכל שהוא מצד ההתכללות שלמטה שבצבורו תצלה למצלה. היא תסתירהו אצל המחנות שמבחוץ. כדי שלא יתקנאו ולא יקטרגו על ישראל. ולפיכך אל תראוני שאני שחרחורת. אל תסתכלו באותו התיקון לפי שאני שחרחורת. ולפי שבכל התיקונים שיה אין לה תיקון יפה ומפואר בהתנשאות לעלות לקודש. מלבד אותו התיקון שמצד ההתכללות שלמטה. ע"כ אומרת להם שחורה אני ונאווה:

ועוד שחורה אני ונאווה. שחורה אני מצד שלמטה. ונאווה מצד שלכן אתן בנות ירושלים. היא תקון שלי תולה בכם שאתם מחנות קדושים. ולפיכך אל תסתכלו באותו התיקון שמצד התחתונים (ק) ובכל היא כאם על בנים. כי הרבה מקטרגים הם העומדים שם. ואם יסתכלו באותו התיקון שמצד ההתכללות שלמטה כמה היא יפה וכמה היא מפוארה לעלות בו למצלה. יבואו לקטרג ולהזכיר חטאי ישראל. ועייני יעכבוהו מלעלות למצלה להתחבר בבעלה. ולכן כאהלי קדר. מצד התחתונים. כיריעות שלמה. מצד שלכם. ולפיכך אל תראוני שאני שחרחורת. אל תסתכלו בי כלל בדבר אותן התיקונים שלי שהם מצד התחתונים. שהרי בשבילם גער בי השמש. ולא הוא בלבדו אלא בני אמי נחרו בי. אלה אבות העולם כשראו חשכות שלי מצד התחתונים. ואם תשאל היתכן לאמר כך. כן. משני טעמים ראוי כך. אחד מפני דרכי שלום. שלא יקטרגו על ישראל בניה. ואחד למען שלא יעכבו עליה מלעלות להתחבר בבעלה:

ועוד שחורה אני ונאווה. כלה ההיא שהיא בבחינת הלבנה כשהמקטרג גורם להחשיך אור הלבנה. השמש אינו מתקרב אליה (הפ) מלבד חוט אחד מחסד העליון שנתמשך עליה. ואותו החוט של חסד מבקיע בקליפה ההיא ומשבר כחה. ונותן להלבנה פאר ויופי. בכן היא אומרת שחורה אני מצד שלי ערלה. ונאווה מצד אותו חוט של חסד שנמשך עלי:

ועוד שחורה אני ונאווה. שחורה אני מצד חשך העליון כאשר מתגבר. כמ"ש (ישע' ס) כי הנה החשך יכסה ארץ. ונאווה מצד האור הראשון (ק) כמ"ש (מיה' ז) כי אשב בחשך. מצד של שמאל. ה' אור לי. מצד הימין.

ועוד שחורה אני ונאווה. שחורה אני לפי שהתגבר הגלות על ישראל. ועם כל זה ונאווה. שלא נתערבו ישראל באומות. שבטי יה נכנסו ושבטי יה יצאו. כאהלי קדר. נשחרתי ביניהם. שגורו על ישראל כמה גזרות רעות. ועם כל זה אני כיריעות שלמה. במעשים טובים: (י"ח)

שחורה אני ונאווה בנות ירושלים. אמר רבי שמעון אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה. שחורה אני בגלות. ונאווה אני במצות התורה. כי אע"פ שישאל

וענין דאיסי כאימא על בנהא לישראל. ההוא תיקונא שפירא ויהא מכלא דאיכו מספרא דכלילו דלתתא דבנייה סלקא לעילא. מכסיא ליה לגבי אוכלסין דלבר. בנין דלא יקנאון ולא יקטרגו עלייהו דישראל. ובג"כ אל תראוני שאני שחרחורת. לא תסתכלין בהוא תיקונא בנין שאני שחרחורת. ובנין דכל תיקונין דילה לית תיקונא שפירא ויהא בעילויא לסלקא לקודשא. בר ההוא תיקונא מספרא דכלילו דלתתא. ע"ד אמרת לון שחורה אני ונאווה:

ותו שחורה אני ונאווה. שחורה אני מספרא דלתתא. ונאווה מספרא דלכון אתון צנות ירושלים. הא תיקונא דלי בכון איכו דאתון אוכלסין קדישין. ובג"כ לא תסתכלון בהוא תיקונא דספר תתאי (ק) ובכלא איסי כאמא על בנין. דכמה מקטרגין איכון דקיימי התם. ואי יסתכלון בהוא תיקונא דכלילו דלתתא כמה איכו יפה וכמה איכו שפירא לסלקא ביה לעילא. ייתון לקטרגא ולאדכרנא חוביסון דישראל. ומעכבי לה לסלקא לעילא ולהתחברא בצעלה. וע"ד כאהלי קדר. מספרא דתתאי. כיריעות שלמה. מספרא דלכון. ובג"כ אל תראוני שאני שחרחורת. לא תסתכלון בי כלל בשביל איכון תיקונין דלי דאיכון בספרא דתתאי. דהא בנינהון זיף בי שמאל. ולאו איכו בלחודוי אלא בני אמי נחרו בי. אבהן דעלמא כד חמו קדרותא דלי מספרא דתתאי. ואי תימא היותא הוא למימר הכי. אינן מתרין ססרין יאות הוא. חד בנין אורחא דשלמא. דלא יקטרגון על ישראל בנהא. וחד בנין דלא יעכבון עלה מלסלקא להתחברא בצעלה:

ותו שחורה אני ונאווה. ההוא כלה דסיסרא בזימא דמקטרגא גרים לחפיה נהורא דסיסרא. ש"ש"א לא אתקרב צהדה (ק) בר חד חוסא דחסד עלאה דאתמשך עליה. וההוא חוסא דחסד כרי בהיא קליפה ותבר חילה דידה ויהב לסיסרא נוי ושפירו. כדון איסי אמרת שחורה אני מספרא דערלה. ונאווה מספרא דההוא חוסא דחסד דאתמשך עלי:

ותו שחורה אני ונאווה. שחורה אני מספרא דחשך עלאה כד אתתקף. כד"א (ישע' ס) כי הנה החשך יכסה ארץ. ונאווה מספרא דאור קדמאס (ק) כד"א (מיה' ז) כי אשב בחשך. מספרא דשמאלא. ה' אור לי. מספרא דימינא:

ותו שחורה אני ונאווה. שחורה אני בנין דאתתקף גלותא עלייהו דישראל. ועם כל דא ונאווה. דלא אתערבו צהו. שצטי יה עאלו ושצטי יה נפקו. כאהלי קדר. אתקדרית ציניסו. דגורו עליסון כמה גזרין ציטין. ועם כל דא אנה כיריעות שלמה. בעובדין צצין: (י"ח)

שחורה אני ונאווה צנות ירושלים. אמר רבי שמעון אמרה כנסת ישראל קמי קב"ה. שחורה אני בגלותא. ונאווה אני צפקודי אורייתא. דאע"פ ישראל

זו הזהר

(ק) היינו מצד עבודת ישראל בתורה ותפלה ומצות. (הפ) פי' שהקטרג גורם פירוד בין תפארת ומלכות כמו שכתוב ונרין ספירד ארוף: (ק) היינו אור מרת החסד:

שישראל בגלות אין עוזבים המצות. כאהלי קדר. שהם בני קטורה שפניהם שחורים תמיד. ועם כל זה אני כיריעות שלמה. כעצם השמים לטהר. שכתוב (תלים קד) נוטה שמים כיריעה. אל תראוני שאני שחרחרתי. מפני מה אל תראוני שאני שחרחרתי. לפי ששופתני השמש. שלא הביט בי השמש להאיר לי כראוי. ישראל מה הם אומרים. בני אמי נחרי בי. מי הם בני אמי. אלו השרים שליטים הממונים על שאר האומות. ד"א בני אמי ממש. ככתוב (איכה ב) השליך משמים ארץ וגו' (ק) וכאשר השליך משמים ארץ שמוני נוטרה את הכרמים. מפני מה. לפי שכרמי שלי לא נטרתי. ולמדנו הסוד שבני אמי ודאי הסכימו עלי. כלומר כאשר נתרקה ארץ משמים. כמו שביארנו בהכתוב (שמות ב) ותתצב אחותו מרחוק: (ג-ג-ג) רבי יהודה אמר שחורה אני ונאווה בנות ירושלים. שחורה אני. זו כנסת ישראל שהיא שחורה מן הגלות. ונאווה. שהיא נאה בתורה ובמצות ובמעשים טובים. בנות ירושלים. שבשביל זה זוכים לנחל ירושלים שלמצלה. כאהלי קדר. אפי"ם שהיא שחורה בגלות. אבל במעשים היא כיריעות שלמה. של המלך שכל השלום שלו: (ג-ד-ד)

פתח עלם ההוא ואמר. שחורה אני ונאווה בנות ירושלים וגו'. אל תראוני שאני שחרחרתי וגו'. ענין זה כבר נתבאר. אבל בשעה שהיא תוך אהבה גדולה אצל אהובה. מתוך שאין יכולה לסבול ממצות עצמה בקטנות מרובה. עד שאין נראה ממנה אלא כמו נקודה אחת קטנה. זו האות י. ובכן היא נסתרת מכל החילות ומחנות שלה. והיא אומרת שחורה אני. שאין באות זו לבנונית בתוכה כבשאר אותיות. וזהו שחורה אני. שאין לי מקום להכניסכם תחת כנפני כאהלי קדר. למדנו שזו האות י שאין לה לבנונית בתוכה. כיריעות שלמה. זו י. ולפיכך אל תראוני שאני שחרחרתי. אל תביטו בי כלל. שאני נקודה קטנה. מה עושים האנשים גבורי חיל שלה (קד) שואגים כאריות גבורים. ככתוב (תלים קד) הכפירים שואגים לטרף. ומתוך הקולות ושאות חזקים אשר שואגים כאריות האנשים גבורי כח (ק) נשמע קולם אצל אהובה למעלה. ויודע מאת אוהביו שאהובתו היא באהבה אליו כמוהו. עד שאין נראה מן תבניתה ויפיה כלל. ובכן מתוך הקולות ושאות של אותן גבורי כח שלה. יוצא דודה אהובה מתוך היכלו בכמה מתנות בכמה אוצרות בריחות של בשמים. ונכנס אצלה ומוצא אותה שחורה קטנה בלי תבנית ויפיה כלל. מתקרב אליה מחבקה ומנשקה. עד שנתפוררת מעט מעט מתוך ריחות הבושם. ומתוך שמחת אהובה אליה נבנית. ונעשית בתיקוניה בתבניתה ביופיה אות י. כמקדם. ואלה גבורי כח עשו לה שתשוב אליה תבנותה ויפיה. הכח וגבורה שלהם גרמו לזה. וע"ז כתיב

דישראל בגלות לא שבקי לון. כאהלי קדר. דאינו בני קפורה להתקדן אנפיהו תדירא. ועל כל דא כיריעות שלמה. כהסוף חיון שמיא למדכי. דכתיב (תלים קד) נוטה שמים כיריעה. אל תראוני שאני שחרחרתי. מאי טעמא אל תראוני שאני שחרחרתי. ששופתני השמש. ללא אסתכל בי שמש"א לאסתכל לי כדקא יאות. ישראל מאי אינון אמרין. בני איזי נחרו בי. מאן אינון בני אמי. אלין רבבין תריסין ממין דעל שאר עמין. ד"א בני אמי ממש. כד"א (איכה ב) השליך משמים ארץ וגו' (ה) וכד השליך משמים ארץ שמוני נוטרה את הכרמים. מאי טעמא. בגין דכרמי שלי לא נטרתי. ותמינן בני אמי ודאי אסתכמו עלי. כלומר כד אתעדי ארץ משמים. כמה דאוקימנא דכתיב (שמות ב) ותתצב אחותו מרחוק: (ג-ג-ג)

רבי יהודה אמר שחורה אני ונאווה בנות ירושלים. שחורה אני. דא. כנסת ישראל דהיא שחורה מן גלותא. ונאווה. דהיא נאה בצוריותא ובפקודין ובצבדין דכסין. בנות ירושלים. דעל דא זכאין לימא ירושלים דלעילא. כאהלי קדר. אפי"ם דהיא קודרת בגלותא. צבודין היא כיריעות שלמה. דמלכא דשלמא כלל דיליה: (ג-ד-ד)

פתח הסוף יבוקא ואמר. שחורה אני ונאווה בנות ירושלים וגו'. אל תראוני שאני שחרחרתי וגו'. מלין אינון הא אוקמוס. אבל בשעתא דהיא גו רחמו סגי לגבי רחמיה. מנו דלא יכלה למסבל אזערת גרמה צועירו סגי. עד דלא אסתחית מינה אלא זעירו דנקודה חלה. את י. וכדין אסתחית מכל חילין ומשריין דילה. ואיזי אמרת שחורה אני. לית באת דא חורא בגווה כשאר אמות. ודא שחורה אני. לית לי אתר לאעלא לכוון תחות גדפאי. כאהלי קדר. תנין דא י לית צה חוורו לגו. כיריעות שלמה. דא י. ובג"כ אל תראוני שאני שחרחרתי. לא תחמון בי כלל. דלכא נקודה זעירא. מאי עדין גבדין תקיפין חילין דילה (קד) שאגין כאריות תקיפין. כד"א (תלים קד) הכפירים שואגים למרף. ומנו קלין ושאגי תקיפין דקא משאגין כאריות גבדין תקיפין דחילא (קס) שמע רחמא לעילא. וידע דרחמתיא איזי צרחמו כותיה מנו רחמיו. עד דלא אסתחית מדיוקנא ופירו דילה כלל. וכדין מנו קלין ושאגין דאינון גברי חילא דילה. נטיק דודה רחמיה מנו סיכליה בכמה מתן בכמה נבזון בריחין ובוסמין. ואתי לגבה ואשכח לה שחורה זעירא בלא דיוקנא ופירו כלל. קריב לגבה מחבק לה ומנשיק לה. עד דאתערט זעיר זעיר מנו ריחין ובוסמין. ובחדוה דרחמיהא לגבה אסתחית. ואתעבדת בתיקוניה דדיוקנא צעירו דילס את ה' כמלקדמין. ודא גבורי כח עבדו לה ואסדרו לס לדיוקנא ופירו דילה. תוקפא וגבורתא דלסון גרמו דא. וע"ז כתיב

יו הוזהר

(קג) פי' בי שמים היינו תפארת. ונקרא בן אמי. כלומר בן הבינה. ואין זו השכינה הקדושה: (קד) אלו צדיקי הדור: (קס) שואגים בתפלה בהתלהבות:

כתוב (תלים קג) גבורי כח עושי דברו. עושי דברו ודאי. דמתקנין ליה להסוא דב"ר ומסדרין ליה לדיוקנא קדמאה (ק) וכיון דאתתקנת ואתעבדת בדיוקנא שפירא כמלקדמין. כדון אינון וכל שאר חילין קיימין לשמוע מאי דאיהי אמרת. ואיהי קיימא כמלכא גו חילין דיליה. ודא איהו עושי דברו ודאי: כגונא דא לתתא בזמנא דחייבין בדרא. איהי אתכסיה ואזעירת גרמא (ק) עד דלא אתחזיאת מכל דיוקנא בר נקודה חדא. וכד אתאן גבורי כח חכאי קשוס. כביכול עושים להסוא דב"ר. ואנהיכר זעיר ועיר. ואתעבדת בדיוקנא בשפירו דילה את ה' כמלקדמין: (ג-קא)

אל תראוני שאני שחרחרת שזפתני השמש. אמר רבי שמעון כד מסרוניתא אתלצסת צדיקא למיזן עלמא. כדון אמרת לצנא דקרובין לה גו ביתא. אל תראוני שאני שחרחרת. דהא ודאי אי תשתדלון באורייתא דיהבית לכון לא תדחלון. ואי לא תשתדלון באורייתא תגרמון לי דבני אמי נחרו בי. שמוי נוסר את הכרמים. למנסר לאומי עלמא בגיטכון דתתדרין תמן. לינא ולמיטב לאוכלסין דהון משריין דעוכמ"ו. כרמי שלי לא נסרתי. חלין אוכלסין קדושין דילי. דלא יכילנא למיזן לון כדקא חוי בחדוה סגי: (י"ח)

רבי יהודה אמר אל תראוני שאני שחרחרת. שאי קרא אתמר. אבל בשעתא דסיס"א אתכסיה בגלותא היא אמרת אל תראוני. לאו דאיהי פקדת דלא למחמי לה. אלא בגין דאיהי חמאת תיאובתא דישראל לגבא למחמי נהורא. היא אמרת אל תראוני. לא תיכלון למחמי לי. אל תראוני ודאי. מאי פעמא. בגין שאני שחרחרת. בגין דאנא בקדמותא מסו שחרחרת. שחורה מציעא ליה. אלא תרין קדרותי. חד שזפתני השמש. דאתלק מני שמש"א לאנשרא לי ולאסתכלא צי. וחד דבני אמי נחרו צי. שזפתני. שזפתני מציעי ליה. אלא רמו הוא דקא רמיו בש"ש. דכד נשרא שמש"א בשש נהורין נהיר (ק) וכד אסתלק כל אינון שית נהורין אסתלקו. צני אמי. חלין אינון דאתיין מספרא דדינא קשיא (קס) נחרו צי. כד"א נחר גרוני. הס"ד (איכס ה) על לוארנו כרדפנו. דכד הוו עיילין ישראל בגלותא הוו אזלו ידיהו מהדקן מאחורא. וריחין על לואריהון. ולא יכלו לאפתחא פומא. שמוי נוסר את הכרמים. למסך בגלותא לנסרא לשאר עמין בגיטיון דישראל. כרמי שלי לא נסרתי. דהא לא יכילנא לנסרא לון כד בקדמותא. בקדמיתא נסרנא כרמי שלי ומניה אתגסרו שאר כרמין. השתא נסירנא שאר כרמין בגין כרמי שלי. דלהוי נסיר ציגיטא: (ג-מא)

בני אמי נחרו צי שמוי נוסר את הכרמים וגו'. אמר

כתוב (תלים קג) גבורי כח עושי דברו. עושי דברו ודאי. שמתקנים לו לאותו דב"ר ומחזירים אותו לתבניתו הראשונה (ק) וכיון שנתתקנה ונעשית בתבנותה יפה כמקדם. אז הם וכל שאר החילות צומדים לשמוע מה שהיא אומרת. והיא עומדת כמלך בין החילות שלו. וזהו עושי דברו ודאי: כדמיון הזה למטה בזמן שיש רשעים בדור. היא נתכסית וממצטת עצמה (ק) עד שאין נראה מכל תבניתה מלבד נקודה אחת. וכאשר באים גבורי כח וצדיקי אמת. כביכול עושים לאותו דב"ר. ונארה מצט מצט. ונתתקנית בתבניתה ביופי שלה לאות ה' כמקדם: (ג-קא)

אל תראוני שאני שחרחרת שזפתני השמש. אמר רבי שמעון כאשר המטרונה מתלבשת ברין לכלכל את העולם. בכך אומרת לבניה הקרובים לה תוך ביתה. אל תראוני שאני שחרחרת. שהרי בודאי אם תהיו עמלים בתורה שנתתי לכם אל תפחדו. ואם לא תהיו עמלים בתורה תגרמו לי שבני אמי נחרו בי. שמוי נוטרה את הכרמים. לנטור לאומות העולם בעבורכם שאתם נפזרים ביניהם. להניק ולהשפיע להמונים שלהם מחנות של עכו"מ. כרמי שלי לא נטרתי. אלה המונים הקדושים שלי. שאין ביכולתי לכלכלם כראוי בשמחה גדולה: (י"ח)

רבי יהודה אמר אל תראוני שאני שחרחרת. מקרא זה נתבאר. אבל בזמן שהלבנה נתכסית בגלות היא אומרת אל תראוני. לא שהיא מפקדת בלתי לראותה. אלא לפי שהיא רואה תשוקת ישראל אליה להסתכל באורה. היא אומרת אל תראוני. אל תוכלו להסתכל בי. אל תראוני בודאי. מה הטעם. לפי שאני שחרחרת. לפי שאני בחשכות. מהו שחרחרת. שחורה היה צריך לומר. אלא חשכות כפולה. אחד שזפתני השמש. שנתרחק ממני השמש מלהאיר לי ומהסתכל בי. ועוד שבני אמי נחרו בי. שזפתני. שזפתני היה צריך לומר. אלא רמו הוא שמרמו בש"ש. שכאשר השמש"ש מאיר בששה מאורות מאיר (ק) וכאשר נעתק אורו כל אותן ששה מאורות נעתק אורם. בני אמי. אלו הם הבאים מצד הדין הקשה (ק) נחרו בי. כמש"כ נחר גרוני. זש"כ (איכה ה) על צוארנו נרדפנו. שכאשר הלכו ישראל בגלות היו הולכים בידים אסירות לאחור. וריחיים על צואריהם. ולא יכלו לכתוב פיהם. שמוי נוטרה את הכרמים. ללכת בגלות לנטור לשאר אומות בעבור ישראל. כרמי שלי לא נטרתי. שהרי אין ביכולתי לנטור להם כמו מקדם. כי מקדם נטרתי כרמי שלי ומכנו נשתמרו שאר כרמים. ועתה אני נוטר שאר כרמים לבעבור כרמי שלי. שיהיה נשמר ביניהם: (ג-מא)

בני אמי נחרו צי שמוי נוטרה את הכרמים וגו'. אמר

ויו הוהר

(ק) המלכות נקראת דבר. יען כי בה כח הרבור. מלכות פה: (ק) כמו בראש השנה. (ק) כי השמש היינו התפארת הוא מרכו שש הספירות מן חסד עד מלכות ובאורו יראו אור: (ק) מרת המלכות קוראת למרת הגבורה אמי. כיון שהיא יסודה מרת הדין והגבורה:

אמר רבי שמעון בני אמי. כמו שכתוב (איכה ב) השליך משמים ארץ. שכאשר חפץ הקב"ה להחריב ביתו שלמטה ולהגלות לישראל בין העמים. העביר הקב"ה מלפניו להיא ארץ ונתרחקה ממנו. ככתוב (שמות ב) ותצב אחותו מרחוק. וכאשר ארץ היא נתרחקה מן השמיים שלמטה. זאת הארץ שלמטה חרבה וישראל נפזרו בין העמים. אמרה כנסת ישראל מי גרם לי זאת ומי עשה לי כך. בני אמי שנחרו בי ונתרחקו ממני. בני אמי ודאי: (א-ריט.)

שמוני נוטרה את הכרמים וגר. כאשר ישראל אין עושים חסד עם אנשים. ושאר אומות עושים חסד בעולם. אז אותן הברכות הנשפעות מלמעלה מצד הימין יונקים אותן שאר עמים. ושי"כ שמוני נוטרה את הכרמים. אלו שאר האומות. כרמי שלי לא נטרתי. אלה הם ישראל. לפי ששאר האומות נמשך להם השפע. בשביל אותן החסדים שעושים עם האנשים. וישראל מרחיקים השפע מהם. מפני שאין רודפים לעשות חסדים כשאר עמים: (ג-רט.)

הגידה לי שאהבה נפשי איכה תרעה איכה תרביץ בצהרים. אמר רבי שמעון הרי העירותי

שבכל מקום שנאמר הגד הגיד ויגד. כלם עניני אגדה הם ויש לעיין בהם. וכאן כתיב הגידה לי. סוד של חכמה הוא. כאשר ברא הקב"ה את העולם ואמר יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד. מתחת השמים בודאי. ונאמר ויקרא אלהים ליבשה ארץ. אז פל חדוה וכל שמחה וכל התיקונים נתקנו. וכיון שכל התיקונים נתקנו להמטרונה. בכך עלתה אל העולם שהוא בחינת זכר ואמרה. הגידה לי שאהבה נפשי איכה תרעה איכה תרביץ בצהרים. איכה איכה שני פעמים. רמז על שני החרבנות. בית ראשון ובית שני. ולפיכך איכה תרעה בחורבן הראשון. ואיכה תרביץ בחורבן השני. שהרי השמחה שלנו היא טוב ויפה. ומתוך שמחה זו יש לי לבקש על שני המקדשים. אחד מקדש הצליון. ואחד מקדש התחנות. שלמה אהיה כעוטיה. אלמלא אותן שני פעמים שאני עתידה לקרות איכה. שלמה אהיה. בשלום אהיה בלי גלות כלל. בשלום על בני המטה. כעוטיה. כמו שכתוב (שמואל א' כח) והוא עוטה מפיל. אהיה נעטפת במעטפה של קדושה הצליונה. שהוא השם הקדוש יי. שלמה אהיה. בשלום אהיה בכל שלמות שלמעלה. כעוטיה. כעוטה יי. להיות בכל שלמות הצליונה על עדרי חבירך. אלו מדרגות הקדושות שכלן כדמיון שלמעלה: ובכן הוא משיב לה ומתחיל מן דבור האחרון של השבח וזוה ואומר. אם לא תדעי לך היפה בנשים. אם את אינך יודעת השני איכה איכה למה הם. צאי לך. צאי וראי בעקבי הצאן בשביל מה יהיו חורבן בית ראשון ובית שני. צאי לך בעקבי הצאן ורעי את גדיותיך. ותדעי בשביל מה החרבנות של משכנות הרועים. שהרי עתידים לבטל התורה בבית ראשון ובבית שני: (יח)

עורך פתח רבי שמעון ואמר. כתוב (דברים ד) וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד. זכאים

אמר רבי שמעון בני אמי. כמה דכתיב (איכה ב) השליך משמים ארץ. דכד בעל קב"ה למחרבא ביתיה דלתתא ולגלגלה לישראל ביני עממיה. אעבר קב"ה מקמייה להסיא ארץ ואתרחקא מייה. כדכתיב (שמות ב) ותצב אחותו מרחוק. וכד הסיא ארץ אתרחקא משמיים דלעילא. הוי ארץ דלתתא חרבה וישראל אתפזרו ביני עממיה. אמרה כנסת ישראל מאן גריס לי הוי ומאן עבד לי הוי. בני אמי דנחרו בי ואתרחקו מי. בני אמי ודאי: (א-ריט.)

שמוני נוטרה את הכרמים וגר. כד ישראל לא עבדן חסד עם בני נשא. ושאר עמין עבדין חסד בעלמא. כדון אינון ברכאן דנחתין מלעילא מססר ימינא ינקו לון שאר עמין. הסיד שמוני נוטרה את הכרמים. אלון שאר עמין. כרמי שלי לא נטרתי. אלון ישראל. בגין דשאר עמין משכיין לכו בגווייהו. בגין אינון חסדים דעבדין עם בני נשא. וישראל מרחקיין לכו מגווייהו. בגין דלא משתדלין באינון חסדים כשאר עמין: (ג-רט.)

הגידה לי שאהבה נפשי איכה תרעה איכה תרביץ בצהרים. אמר רבי שמעון הרי החרבנות

בכל אתר דכתיב הגד הגיד ויגד. כללו מלי דאגדה אינון ואית לאסתכלא בהו. והכא כתיב הגידה לי. רוא דחכמתא איסו כד ברא קב"ה עלמא ואמר יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד. מתחת השמים ודאי. וכתיב ויקרא אלהים ליבשה ארץ. כדון כל חדוה וכל חידו וכל תיקונא מתקנו. וכיון דכל תיקונא מתקנו למטרונתא. בגין סלקא לגבי דכורא ואיסו אחרת. הגידה לי שאהבה נפשי איכה תרעה איכה תרביץ בצהרים. איכה איכה תרי זמנין. רמז על תרין מרבנין. בית ראשון ובית שני. ובגין כך איכה תרעה בחורבן קדמאה. ואיכה תרביץ בחורבן תנינא. דהא חדוה דילן עב ויאות. ובגו חדוה דא אית לי לבעייה על תרין מקדשין. חד מקדשא עלאה. וחד מקדשא תתאה. שלמה אהיה כעוטיה. הוי לאו הני תרי זמני דאנא זמינא למקרי איכה. שלמה אהיה. בשלם אהיה בלא גלותא כלל. בשלם על בני לתתא. כעוטיה. כמה דאת אמר (שמואל א' כח) והוא עוטה מפיל. אהיה נתעטפת בעיטופא דקודשא עלאה. דאיסו שמיא קדישא יי. שלמה אהיה. בשלם אהיה בכל שלימו דלעילא. כעוטיה. כעוטה יי. למהו בכל שלימו עלאה על עדרי חבירך. אלון דרגין קדישין דכללו כגוונא דלעילא: כדון איסו אתיב לגבה ושאריו מן מלה בתראה דהאי שברא ואמר. אס לא תדעי לך היפה בנשים. אס את לא ידעת תרין איכה איכה למאי נינסו. לאי לך. פוקי וחיי בעקבי האן על מאי יא חורבן בית ראשון ובית שני. לאי לך בעקבי האן ורעי את גדיותיך. ותנדע על מאי חורבנין דמשכנות הרועים. דהא זמינין לבטלא אורייתא בבית ראשון ובבית שני: (יח)

עורך פתח רבי שמעון ואמר. כתוב (דברים ד) וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד. זכאים

הם העמלים בתורה להבין בהחכמה של רבונם. והם היודעים ומסתכלים בסודות העליונים. **החכמות** שנצרך לו לאדם לרצת מרובית הן: אחת. להבין את גופו ולהכיר מי הוא. איך נברא. ומאין בא. ואנה ילך. ותיקון הגוף איך נתתקן. ואיך הוא עתיד לצמוד בדין לפני ממהבה"ה: ואחת. להבין ולהסתכל בסוד הנשמות. מה היא הנפש הזאת שבגופו. מאין באה. ובשבי"ל מה באה בגוף הזה של טפה סרוחה. שהיום כאן ולמחר בקבר: ואחת. להסתכל בעולם הזה. להבין בשבי"ל מה נתתקן זה העולם שהאדם עומד בו. ואח"כ לעיין בסודות עליונים של עולם העליון להכיר את רבוננו. להבין ולהסתכל בסודות רבוננו. וכל זה יכול האדם להבין מתוך סודות התורה. בוא וראה כל מי שהולך לעולם ההוא בלי ידיעת החכמה. אפילו אם יש בו מעשים טובים הרבה מוציאים אותו מכל שפרי עולם ההוא. ועל זה כתוב הגידה לי שאהבה נפשי. אתה אהוב נפשי הגידה לי בסוד החכמה העליונה. איכה תרצה. איך אתה רוצה ומנהיג בצהרים. בעולם העליון ההוא. למדני סודות החכמה שאינני יודע ולא למדתי עד עתה. למען לא אהיה בבושה כעוטיה על עדרי חבריך. לפני אותן מדרגות העליונות שאני עתיד לכנס ביניהן. שהרי עד עתה עוד לא עיינתי בהם: בוא וראה מה כתוב אם לא תדעי לך היפה בנשים. אם את תבוא בלי ידיעה ולא הבנת בחכמה טרם שתבוא לעולם ההוא. ולא ירצת יבסודות של עולם העליון. צאי לך. אין את כדאי לכנס לכאן בלי ידיעה. אכן כאשר את עדיין בעולם שלמטה צאי לך בעקבי הצאן. מי הם עקבי הצאן. אלה הם הצדיקים אשר האנשים רשים אותם בעקב. שהם יודעים סודות העליונים של רבונם. ועל ידם תבין להשכיל ולרצת. ורצי את גדיותיך. אלה הם תינוקות של בית רבם. נצרים שהם בבתי מדרשים ולומדים בתורה. על משכנות הרועים. על אותן בתי כנסיות ובתי מדרשות אשר שם לומדים בתורה. ואע"פ שהם אין מבינים עוד. אבל אתה תבין מתוך דברי חכמה שהם אומרים: (י"ח)

עורך פתח רבי שמעון ואמר. כתוב ויברא אלהים את שני המאורות הגדולים וגו'. בתחלה שני המאורות היו שקולים זה לעומת זה כמו שביארו החברים. אמרה הלבנה לפני הקב"ה. הגידה לי שאהבה נפשי איכה תרצה. איך איפה אפשר לך להנהיג את העולם בשני כתרים כאחד. איכה תרביץ בצהרים. שהרי אז אין ביכולת הלבנה להאיר. ואי אפשר לך להנהיג בשני כתרים יחדו בשמש ובלבנה. שהרי הלבנה איזה אור יש לה בצהרים. לפיכך אי אפשר לך להשתמש בשני כתרים יחדו. שלמה אהיה כעוטיה. איך איפה אני אהיה מעוטפת בצהרים. כאשר אור הגדול של השמש יהיה הולך וחזק. הרי אז אני אהיה מעוטפת בבושה לפניו ולא אוכל לשמש לפניך. ולכך איך אתה תוכל להנהיג ולהשתמש בשני כתרים יחדו. אמר לה הקב"ה. הן שמעתי לדבריך. לכי ומעטי עצמך. אם לא תדעי לך היפה בנשים. שאמית אי אפשר לי להנהיג העולם בשני כתרים יחדו. לכי ומעטי

אינון ומסתכלין באורייתא למנדע בחכמתא דמאריהון. ואינון ידעין ומסתכלין ברזין עלאין. **החכמה** לאלפריך לי לבר נש למנדע סניאין אינון: חד. למנדע ליש לגופיה ולאשתמודע מאן איסו. איך אסתברי. ומאן אחי. ולאן יתך. ותיקונא דנופא היאך אסתקן. והאיך איסו זמין למיעל בדינא קמי מלכא דכלא: וחד. למנדע ולאסתכלא ברזין דשמתין. מאי איסו האי נפשא דבגופיה. מאן אחי. ועל מאי אחי צהאי גופא דפסא סרוחה. דהיום כאן ולמחר בקבר: וחד. לאסתכלא צהאי עלמא. למנדע עלמא דאיסו ציה על מאי אסתקן. ולצטר ברזין עלאין דעלמא דלעילא לאשתמודע למאריה. למנדע ולאסתכלא ברזין דמאריה. וכל דא יכול צ"ג לאסתכלא מנו רזין דאורייתא. תא חזי כל מאן דאזיל להסו עלמא בלא ידיעה לחכמתא. אפילו אית ציה עובדין סבין סניאין מפקין ליה מכל תרעי דהסו עלמא. ועל דא כתיב הגידה לי שאהבה נפשי. אנת רחימא דנפשי הגידה לי ברזא דחכמתא עלאה. איכה תרצה. איך אנת רעי ואנשיגת בלהרים. צהסו עלמא עלאה. אוליק לי רזין דחכמתא דלא ידענא ולא אוליסנא עד כען. בגין דלא אסא צכיסופא כעוטיה על עדרי חבריך. בגין אינון דרגין עלאין דאנא עלא בנייהון. דהא עד כען לא אסתכלא צהו: תא חזי מאי כתיב אס לא תדעי לך היפה בנשים. אי אנת אחי בלא ידיעה ולא אסתכלא בחכמתא עד דלא תיעול להסו עלמא. ולא ידעת ברזין דעלמא עלאה. לאי לך. ליה אנת כדאי למיעל הכא בלא ידיעה. צרם כד אנת צעלמא דלתתא לאי לך בעקבי הלאן. מאן אינון עקבי הלאן. אליו אינון זכאין דבני נשא דשין לון בעקב. וידעין רזין עלאין דמאריהון. וצהו תנדע לאסתכלא ולמנדע. ורעי את גדיותיך. אליו אינון תינוקות של בית רבן. יוקי דאינון צבי מדרשא ואולפין אורייתא. על משכנות הרועים. על אינון בתי כנסיות ובתי מדרשות דתמן אולפין אורייתא. ואע"ג דאינון לא ידעין. אנת תנדע מנו מלין דחכמתא דקאמרי: (י"ח)

ר"י פתח רבי שמעון ואמר. כתיב ויצר אלהים את שני המאורות הגדולים וגו'. בקדמיתא תרין נהורין הוון שקולין דא לקבל דא כמה דאוקמוס חבריא. אמרה סיסרא קמי קב"ה. הגידה לי שאהבה נפשי איכה תרצה. איכדין אפשר לך לאנהגא עלמא צתרין כתרין כחדא. איכה תרביץ בלהרים. דהא כדן סיסרא לית היא כדאי לאנהגא. ואי אפשר לך לאנהגא צתרין כתרין כחדא צשמשא וצסיסרא. דהא סיסרא מאי נהורא אית לה בלהרים. צנ"כ אי אפשר לך לאשתמשא צתרין כתרין כחדא. שלמה אהיה כעוטיה. איכדין אסא אנת מתעשפא בלהרים. כד נהירו ותוקפא דשמשא למחוי אזיל ואתקיף. הא אנת מתעשפא צכיסופא קמיה ולא איכול לשמשא קמך. ואנת איך תיכול לאנהגא ולאשתמשא צתרין כתרין כחדא. אמר לה קב"ה. הא ידענא ציך. זילי ואזעירי גרמך. אס לא תדעי לך היפה בנשים. דאמרת אי אפשר לי לאנהגא עלמא צתרין כתרין כחדא. זילי גימ"ל 3 1 ואזעירי

ומעטי עצמך ותהי ראש לשועלים. צאי לך בעקבי הצאן. צאי ותהי למלך על כל התחתונים. ותנהג לכל אחד ואחד כראוי לו. והיי שולטת בלילה בודאי. צאי ומעטי עצמך וכך ראוי לך: (י"ח)

הגידה לי שאהבה נפשי וגוי. על פיו של אליהו נחרץ. כאשר המטרונה היא עולה למעלה ומתרחקת מן חילתיה ומחנותיה בסוד האות י. היא אומרת הגידה לי שאהבה נפשי (ק) אתה אהוב נפשי איכה תרעה. כיון שאני נקודה אחת בלי התפשטות כלל. שהלא אני נכללת בפני עצמי ואין ביכולתי לקחת וליתן. לפי שאני יושבת קמוטה בפני עצמי בנקודה אחת. זו האות י הקטנה מכל האותיות. שלמה אהיה כעוטיה. נכללת בפני עצמי שאין לי התפשטות בכל הצדדים כלל. לפי שהאות י סתומה מכל הצדדים יותר מכל שאר האותיות. וכאשר המלך יחפץ לכנוס בתוכה (ק"ה) כמש"כ (קה"ל ט) ובא אליה מלך גדול. אומר לה. אם לא תרעי לך היפה בנשים צאי לך. התפשטי עצמך בכל הצדדים. ותקבל עדנים ותענוגות באותה ההתפשטות. ומה היא התפשטות ההיא. בעקבי הצאן. שתיעשה כאותה הסוכה האחת השומרת עזרי הצאן. וזו היא האות ה. ובשביל זה לא נכתב צאי אלא צאי לך. כמש"כ (ישע"י נד) הרחיבי מקום אהלך ויריעות משכנותיך יטו. שהרי בתחלה לא היתה אלא נקודה אחת שחורה סתומה בתוכה. ועתה שבעלה התחבר עמה הוא אומר לה צאי לך. הרחיבי מקום אהלך. התפשטי עצמך. ובכך ורעי את גדיותיך. תוכלי לקבל עדנים ותענוגות. שהרי בשעה שהיא נקודה אחת ועולה למעלה. ומלך עליון הוא יורד אליה להתחבר בה. הוא דופק בנקודה הזאת ומתפשטת בכל הצדדים. ונעשית נקודה הזאת לאות ה. ונשתלמת מכל הצדדים ומקבלת עדנים ותענוגות. בכך אומר לה ורעי את גדיותיך. קחי הארות ומוזנות ולכי ותחלקי לכל אותן החילות והמחנות שלך קטנים וגדולים ותני למו. על משכנות הרועים. אלה הם הרועים מנהיגי העולם (ק"ג) לתת להם ממשלה וגבורה לכל אחד ואחד כראוי לו. וכל זה נעשה בהתפשטות נקודה הזאת. שהיתה סתומה מקודם לזה: (י"ח)

תו פתח ואמר. הגידה לי שאהבה נפשי וגוי. באלו דברי אהבה מושכת אליה המטרונה להקב"ה ואומרת אליו. הגידה לי שאהבה נפשי. אתה שכל אהבת נפשי בך. אם לא תתחבר עמי איכה תרעה את העולם. איך תקבל השפע מעומק העליון לך ולאחרים. שהרי הברכות שלמעלה אינן שריות אלא במקום של זכר ונקבה. שלמה אהיה כעוטיה. איך איפה אהיה בבושה כשיבקשו ממני מזון בני האבות שהם עזרי חבריך. עזר ה' ממש. הם עזרים הקדושים הסמוכים על שלחני. והקב"ה מה משיבה. אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן ורעי את גדיותיך. אמר לה הקב"ה. הרי לך עצה טובה. צאי לך בעקבי הצאן

ואזעירי גרמך ותהיו רישא לשועלים. לאי לך בעקבי הלאן. פוקי והיו מלכא דכלהו תתא. והאחיגני לכל חד וחד כדקא חזי ליה. והיו שלטא כלילא ודאי. פוקי ואזעירי גרמך והיו אחזוי לך: (י"ח)

הגידה לי שאהבה נפשי וגוי. על פומא דלחיהו אחגור. כיון דלחיהו סלקת לעילא ואשתמיסת מגו חילהא ואוכלוסהא ברזא דאת י. איחי אמרת הגידה לי שאהבה נפשי (ק"י) אנת רחימא דנפשאי איכה תרעה. הואיל ואנא נקודה חדא בלא פשיטו כלל. דהא אנא כלילא בגרמאי ולא יכלנא למקס ולמיסב. בגין דלנא יתבא קמוסא בגרמאי בנקודא חדא. איחי את י ועירא מכלהו. שלמה אהיה כעוטיה. כלילא בגוואי דלית לי פשיטו בכל סערין כלל. בגין דלחיהו סתימא מכל סערין יתיר מכל שאר אתון. וכד איחו צעי ללעלא בגוה (ק"ה) כד"ר (קה"ל ט) ובא אליה מלך גדול. אמר לה. אם לא תדעי לך היפה בנשים לאי לך. אפשטי גרמך בכל סערין. ונקיסי עדוין וכיסופין בהווא פשיטו. ומאי איחי היחא פשיטו. בעקבי הלאן. דלתעבדי כחד סכא דלחיון נסורי עדרי ענא. דלא איחי את ה. ובגין דא לא כתיב לאי לנא לך. כד"ר (ישע"י נד) הרחיבי מקום אהלך ויריעות משכנותיך יטו. דהא בקדמיתא לא הוית אלא נקודא חדא שחורה סתימא בגוה. השתא דבעלה אתחבר בה איחו אמר לה לאי לך. הרחיבי מקום אהלך. אפשטי גרמך. וכדון ורעי את גדיותיך. תוכלי למקס עדוין וכיסופין. דהא בשעתא דלחיהו נקודא חדא וסלקא לעילא. וההוא מלכא עלאה כחית לגבה למיעל בה. בטס בהאי נקודא והתפשטת בכל סערין. והתעבדא האי נקודא את ה. ואשתלימת מכל סערין ונקפא עדוין וכיסופין. כדון אחר לה ורעי את גדיותיך. סולי נהרין ומוזין חולי ופלגי לכל אינון חילין ואוכלוסין דילך ועירין ורברבין והב לון. על משכנות הרועים. אליו אינון רועים מנהיגי עולמא (ק"ג) למיב לון שולטני ותוקפא לכל חד וחד כדקא חזי ליה. וכל דא באתפשטו דהאי נקודא. דהוית סתימא מן קדמת דנא: (י"ח)

תו פתח ואמר. הגידה לי שאהבה נפשי וגוי. במלין אליו דרחימו משכת ליה מסרוניתא לקב"ה ואמרת ליה. הגידה לי שאהבה נפשי. אנת דכל רחימו דנפשאי בך אי לא תתחבר בי איכה תרעה עלמא. איך תזין נפשך מעמיקא עלאה לך ולאחריני. דהא ברכאן דלעילא לא שריין אלא באתרא דדכר וניקבא. שלמה אהיה כעוטיה. איכדין אהא בכסופא כד יבעין מני מווא בני אבהן דלחיון עדרי חבריך. עזר ה' ממש. אינון עדרין קדישין דסמכין על פתורי. קב"ה מאי אותיב לה אם לא תדעי לך היפה בנשים לאי לך בעקבי הלאן ורעי את גדיותיך. אמר לה קב"ה. הא עישא עלאה לני. לאי לך בעקבי הלאן

זיו הוהר

(ק) כן אומרת המלכות להתמאר: (ק"ה) זה התמאר כשרצוהו להורוג עם המלכות: (ק"ג) אלו צדיקי הרוד:

הצאן. אלו צדיקים תמימים שתתצטרי בהם לפני.
 ורעי את גדיותיך וגו'. אותן הנמשכים אחרך. ואיתן
 רשעי הדור יתמשכנו בעונותם. תכי אותם ברצועה ואל
 יוסיפו לחטא. ותשמר לבניך ההולכים אחרך שלא
 יתמשך גם עליהם דין האמת: (י"ח)

הגידה לי שאהבה נפשי וגו'. אמר רבי אבא בוא
 וראה מקראות האלו כנסת ישראל אמרתן
 למלך הקדוש. הגידה לי שאהבה נפשי. ככתוב את
 שאהבה נפשי ראיתם. ועל המלך הקדוש זאת נאמר.
 אתה שאהבה נפשי איכה תרעה. בספרו של רב
 המנונא סבא נמצא. כל זמן שכנסת ישראל נמצאת
 עם הקב"ה. כביכול הקב"ה בשלימות. והוא רועה ברצון
 לו לעצמו מאותה יניקת החלב של האם העליונה.
 ומאותה היניקה שהוא יונק הוא משקה לכל שאר
 האחרים ומניקם. ולמדנו שא"ר שמעון כל זמן שכנסת
 ישראל נמצאת עם הקב"ה. אז הקב"ה בשלמות
 ובשמחה. הברכות בו שריות ויוצאות ממנו לכל שאר
 האחרים. וכל זמן שכנסת ישראל אינה נמצאת עם
 הקב"ה. כביכול הברכות נמנעות ממנו ומכל שאר
 האחרים. וסוד הדבר בכל מקום שלא נמצא זכר ונקבה
 אין הברכות שריות עליו. ועל זה הקב"ה גוצה ובוכה.
 כמש"כ (ירמ' כה) שאג ישאג על נוהו. ומה אומר.
 אוי שהחרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי וכו'.
 ובשעה שכנסת ישראל יצאה בגלות אמרה לפניו.
 הגידה לי שאהבה נפשי. אתה אהוב נפשי. אתה שכל
 אהבת נפשי בך. איכה תרעה. איך תכלכל עצמך מעומק
 הנחל שאינו פוסק (ק"ג) איך תפרנס עצמך מהארת עלן
 העליון (ק"ד) איכה תרביץ בצהרים. איך תפרנס לכל
 אותן אחרים הנשפצים ממך תמיד. ואני הייתי ניוזנת
 ממך בכל יום ויונקת. והריקותי שפע לכל אותן
 התחתונים. וישראל נתפרנסו ממני. ועתה שלמה אהיה
 כעוטיה. איך אהיה מעוטפת בלי ברכות כאשר
 יצטרכו לאותן הברכות ולא תהיינה בידי. על עדרי
 חבריך. איך אשכנה עליהם ולא אהיה מפרנס ומכלכל
 להם. עדרי חבריך. אלה הם ישראל שהם בני האבות.
 שהם המרכבה הקדושה למעלה. אמר לה הקב"ה. עזבי
 את מלדאג במה שנוגע לי. שהרי מה שנוגע לי הוא
 דבר נעלם מלהבין. אבל אם לא תדעי לך. במה
 שנוגע לעצמך הרי לך עצה. היפה בנשים. ככתוב הנך
 יפה רעיתי. צאי לך בעקבי הצאן. אלה הם הצדיקים
 שהם נידושים בעקבים. ובעבורם אתן לך כח להתקיים.
 ורעי את גדיותיך על משכנות הרועים. אלה הם
 תינוקות של בית רבם. שהעולם נתקיים בזכותם
 ונותנים כח לכנסת ישראל בגלות. משכנות הרועים.
 אלו בתי הרבנים ומקומות בתי המדרשים שהתורה
 נמצאת בהם תמיד: (ג-י)

עוד א"ר אבא. הגידה לי שאהבה נפשי. בוא וראה
 כנסת ישראל היא אמרה בתחלה שחורה אני
 ונאוה. הקטינה עצמה לפני מלך העליון. ובכך שאלה
 ממנו

הצאן. אליו זכאין שלימין לתתעטרי צבו קדמי.
 ורעי את גדיותיך וגו'. אינון לתתעטרין אבתרך. ואינון
 חייבי דרע יתמשכנין בחובייהו. אלקי יתסון צרלועא ולא
 יוספיין למחסי. ותערי צניך דלולין אבתרך דלא
 יותמשך אוק עליסון דינא דקשום: (י"ח)

הגידה לי שאהבה נפשי וגו'. אמר רבי אבא תא
 חזי סי קראי כנסת ישראל אמרן
 למלכא קדישא. הגידה לי שאהבה נפשי. כד"א את
 שאהבה נפשי ראיתם. ולמלכא קדישא אתמר.
 אתה שאהבה נפשי איכה תרעה. בספרא דרב
 המנונא סבא אמר. כל זמנא דכנסת ישראל אשתכחא
 ציה בקב"ה. כביכול קב"ה בשלימו. ורעי ברעותא
 ליה לגרמיס מהסוה יניקו דחלבא דאמא עלאה.
 ומסוהא יניקו דאיהו יניק אשקי לכל שאר
 אחרין ויניק לון. ואלופינא דא"ר שמעון כל זמנא דכנסת
 ישראל אשתכחא בקב"ה. קב"ה בשלימו
 צהדוס. צרכאן ציה שריין ונפקין מניה לכל שאר
 אחרין. וכל זמנא דכנסת ישראל לא אשתכחא ציה
 בקב"ה. כביכול צרכאן אשתמשו מניה ומכל שאר
 אחרין. ורעא דמלתא בכל אחר דלא אשתכח דכר ונוקבא
 צרכאן לא שראן עליו. ועל דא קב"ה געי וצכי.
 כד"א (ירמ' כה) שאג ישאג על טסו. ומאי אומר.
 אוי שהחרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי וכו'.
 ובשעתא דכנסת ישראל נפקת בגלותא אמרת קמיה.
 הגידה לי שאהבה נפשי. אתה רחימא דנפשי. אתה לכל
 רחימו דנפשי בך. איכה תרעה. איך תזון גרמך מעמיקא
 דנחלא דלא ססקא (ק"ג) איך תזון גרמך מנהירו דעין
 עלאה (ק"ד) איכה תרביץ בצהרים. איך תזון לכל
 אינון אחרין דאשתקייין מיך תדירא. ואנא הוינא אתונא
 מיך בכל יומא ומתסקיא. ואשקינא לכל אינון
 תתלי. וישראל אתונו צי. והשתא שלמה אהיה
 כעוטיה. איך אהיו מתעטפא בלא צרכאן כד
 יצטרכון אינון צרכאן ולא ישתכחון בידי. על עדרי
 חבריך. הלאך איקוס עלייסו ולא אהיה רעיא להו ונא
 להו. עדרי חבריך. אליון אינון ישראל דאינון בני אבסן.
 דאינון רחיבא קדישא לעילא. אמר לה קב"ה. שזוק
 אתה ידי. דהא ידי מלה סמירא סוה
 לאתידע. אבל אס לא תדעי לך. לגרמך
 הרי לך עיפא. היפס צנשיס. כד"א הניך
 יפה רעיתי. לאי לך בעקבי הלאן. אליון אינון לדיקיא
 דאינון נידשין ציון עקבין. וצנייטסון יסיבנא לך חילא לקיימא.
 ורעי את גדיותיך על משכנות הרועים. אליון אינון
 תינוקות של בית רבן. דעלמא מתקיימת צנייטסון
 ויסבין חילא לכנסת ישראל בגלותא. משכנות הרועים.
 אליון בתי רבנן ואתר צית מדרשא דאשתכח אורייתא
 צהון תדירא: (ג-י)

הו א"ר אבא. הגידה לי שאהבה נפשי. תא חזי
 ככשתא דישראל אוי אמרת צקדמיתא שחורה אני
 ונאוה. אזעירת גרמה לקמי מלכא עלאה. וכדין שאילת
 מניס

זיו הודו

(ק"ג) זה עולם הבינה: (ק"ד) זה עולם החכמה:

ממנו ואמרה. הגידה לי עאזבה נפשי איכה תרצה איכה תרביץ בצהרים. שני פעמים איכה איכה למה. אלא שהיא מרמזת על שני חרבנות של שני מקדשים. שכלם קוראים איכה איכה. איכה תרצה בחרבן בית הראשון. איכה תרביץ בחרבן בית השני. ועל זה נרמז שני פעמים איכה איכה. תרצה תרביץ. אין זה כזה. גלות בבל שהוא זמן קטן קורא בו תרצה. ועל גלות אדום שהוא זמן גדול קורא בו תרביץ. ועל כן שני פעמים איכה איכה. ועוד תרצה תרביץ. ירצה הי' צריך לומר. וכן ירביץ הי' צריך לומר (קט) שהרי על ישראל אמרה. אלא היא אמרה כך על נפשה. איכה תרצה כלתך לבניה בגלות כשיהיו בין שאר האומות. איכה תרביץ בצהרים. איך נתסף היא עליהם טללים ומים בעת חמימת צהרים. שלמה אהיה כעוטיה. בזמן שישראל צועקים מתוך הצרה והדחף שלהם. ושאר האומות מחרפים ומגדפים אותם. מתי תצאו מן הגלות. מדוע אין אלהיכם עושה לכם נסים. ואני יושבת כעוטיה ואין ביכולתי לעשות להם נסים וליתן להם נקמות. הוא משיב לה. אם לא תדעי לך היפה בנשים. מקרא זה כך הי' צריך לומר. אם לא תדעי היפה בנשים. לך למה. אלא אם לא תדעי לך במה להתחזק בגלות ולהגביר כחך להגן על בניך (קט) צאי לך. צאי לך להתחזק בעקבי הצאן. אלו תינקות של בית רבם הלומדים תורה. ורצי את גדיותיך. אלו עתיקי שדים שמסתלקים מן העולם ונמשכים לבית הישיבה העליונה. שהיא על משכנות הרועים. על דוקא. במשכנות הרועים לא כתוב אלא על משכנות הרועים. זו ישיבת **ממחרון**. אשר שם כל הגבורים והנערים של העולם. ומנהיגי התורה של עולם הזה באיסור והיתר ובכל מה שנצרכים בני העולם. שהרי עקבי הצאן הם התינוקות כמו שנתבאר. א"ר אלעזר עקבי הצאן הם תלמידי הישיבות. הבאים לעולם בזמן מאוחר ומוצאים התורה בדרך ישר ושור פתוח. ועל כן הם מחדשים דברים עתיקים בכל יום. והשכינה שורה עליהם ושומעת דבריהם. כמש"כ (מלאכי ג) ויקשב ה' וישמע. א"ר אבא כך הוא בודאי והכל ענין אחד: דבר אחר אם לא תדעי לך. לך למה. אלא בכל מקום שישראל בגלות היא עמהם בגלות. ועל זה כתוב לך. ונאמר (ישעי' ס) בכל צרתם לו צר. וזה הוא לך (קיי) היפה בנשים. היפה היא אומרת שהיא שחורה. ככתוב שחורה אני. והוא אומר לה יפה. שמכל מקום את יפה. היפה בנשים. יופיה היא על כל המדרגות. וכתוב יפה את רעיתי: ד"א היפה בנשים. יפה במעשים טובים. שצושה טוב לבניה בסתר בסוד. והקב"ה מטיב מאד עמה בעבור כל מה שהיא עושה לבניה בסתר בסוד. אצ"פ שאין מעשיהם כשרים. מכאן שהאב צריך להיות שבע רצון מזה שהאם מרחמת על הבנים. וחבוב עליו מה שהיא מרחמת על בניה בסתר. אצ"פ שאין מעשיהם כשרים: (ג-קיי) לסוסתי

מיה ואמרת. הגידה לי שאתה נפשי איכה תרצה איכה תרביץ בלילות. תרין זמנין איכה איכה אמאי. אלא איכי רמיזא על תרין חורבנין דתרין מקדשיין. דקראן כללו איכה איכה. איכה תרעה בחרבן בית ראשון. איכה תרביץ בחרבן בית שני. ועל דא תרין זמנין איכה תרביץ. תרעה תרביץ. לאו דא כדא. גלותא דבבל דלויסו זמן זעיר קארי ביה תרעה. ועל גלותא דאדום דלויסו זמן סגי קארי ביה תרביץ. ועל דא תרין זמנין איכה איכה. ותו תרעה תרביץ. ירעה מצעי ליה. ירביץ מצעי ליה אוקי הכי (קט) דהא על ישראל אמרת. אלא איכי אמרת על נפשאה. איכה תרעה כלתך לבנאה בגלותא דהיון בין שאר עמיין. איכה תרביץ בלילות. היך תסיף איכי עליהו פלוג זמין גו חמימו ללילות. שלמה אהיה כעוטיה. בשעתא דישראל קראן מנו עאקו דחיקו דליון. ושאר עמיין מחרפין ומגדפין לון. אימתי תפקון מן גלותא. אלכחון היך לא עביד לכון נסין. ואנא יתיב כעוטיה ולא יכילת למעבד לון נסין ולמיסב לון נוקמיין. איכו תתיב לבנא. אם לא תדעי לך היפה בנשים. האי קרא הכי מצעי ליה. אם לא תדעי היפה בנשים. לך אמאי. אלא אם לא תדעי לך להתקפה גרמך בגלותא ולאתקפא-חילא לאנחא על צנך (קט) לאי לך. לאי לך להתקפא בעקבי הללן. אינון תינוקות דבי רבן דאולפין תורה. ורעי את גדיותיך. אלין עתיקי משדים דקא מסתלקי מעלמא ואתמשכן לבי מתיבתא עלאה. דאיכי על משכנות הרועים. על דייקא. במשכנות הרועים לא כתיב אלא על משכנות הרועים. דא מתיבתא **דממחרון**. דתמן כל תקיפין וינוקין דעלמא. ומנהיגי אורייתא דהאי עלמא באיסור והיתר ובכל מאי דאלפכירו בטי עלמא. דהא עקבי הללן אינון תינוקות כדאמרן. א"ר אלעזר עקבי הללן אינון תלמידי דבי רב. דקא אתיין לבתר בעלמא ואשכחן אורייתא בחרח מישר ואורחא פתיחא. ועל דא אינון מחדשין מלין עתיקין בכל יומא. ושכינתא שריא עליהו ולייתא למליהון. כד"א (מלאכי ג) ויקשב ה' וישמע. א"ר אבא הכי הוא ודאי וכלא חד מלה: דבר אחר אם לא תדעי לך. לך למה. אלא בכל אתר דישראל בגלותא איכי עמסון בגלותא. ועל דא כתיב לך. וכתיב (ישעי' ס) בכל צרתם לו צר. וזה הוא לך (קיי) היפה בנשים. היפה היא אמרת דאיכי לוכמתא. כד"א שחורה אני. ואיכו אמר לבנא יפה. את שפירתא. היפה בנשים. שפירתא איכי על כל דרגין. וכתיב יפה את רעיתי: ד"א היפה בנשים. סבתא בטיבו. דעבדית פיו לבנאה בסמירן בגניזו. וקצ"ה סגי סב עליה בכל מה דעבדית לבנאה בסמירן בגניזו. אצ"ג דלא מכשרן עובדין. מכאן דאתחזי לאבא כד אמא רחמא על בתיין. ותאיב עליה כל מאי דעבדת לבנאה רחמיין בסמירן. אצ"ג דלא מכשרן עובדיו דליון: (ג-קיי) לסוסתי

זיו הוהר

(קט) פ"י איך ירעה ואיך ירביץ לישראל: (קט) דרוש לך במשמעות לעצמך. והיינו לחוק כחך: (קיי) פ"י שצורת ישראל נוצה בהשכינה הקדושה כמו שאמרו חז"ל אפילו אם פושעי ישראל בעצור השכינה מה אומרת קלני מראשי וכו':

לְסוֹסְתִי ברכבי פרעה דמיתך רעיתי. אמר רבי שמעון מאי האי לגבי קראי דלעילא. וברח דרחימו וחדוה דתשבחתא דא מאי בעאן סכא רתיכין דפרעה. ומאי קא אחיב לגבה. אלא תא חזי דכד קב"ה מני לה למטרונתא על כל אינון אוכלסין ומשיריין דלתתא למהו רישא דלחון. מהסוא זמנא אידי משבת תדיר ולא שכיבת. וכל אוכלסין דילה משבחין תדיר ולא שכיבין לעלין. וכד נפקת ממלריס וכל אוכלסין דלעילא ותתא הוו קציה. וסוואן דפרעה ורתיכוו הוו נעלין אכתייהו דישאל. כדן אידי שריאת בתושבחתא דרחימו לגבי עילא. וקב"ה לא בעי בתושבחתא דהסוא זמנא. כמד"א ולא קרב זה אל זה כל הילכה. אידי אשתיקת מנו תושבחתא דרחימו דשריאת. וכיון דשבעי כל אינון סוואן ורתיכין דפרעה צימא. וחזו ישראל כל אינון גבוראן ומיסין דעבד לון קב"ה. שבחו ישראל בארעא תושבחתא בנינה וקביל לון קב"ה. דתיב אז יסיר משה ובניי את השירה הזאת לה'. וכד בנה שלמה בי מקדשא ועלמין כלוה הו בשיקולא חדא. כדן אידי אהערת רחימו ותושבחתא עלאה. ואזרת מלין ותושבחן ברחימו לגביה. וקב"ה מנו רחימו ותואובחתא דכלס בעי לאדכורי לה הדיא שתיקו דעבד לה למסתק ולא בעי בתושבחתא דילה. פתח ואמר לסוסתי ברכבי פרעה. כד אינון סוואן ורתיכין דפרעה הוו אחיין ורפין אכתייהו דישאל. דמיתך רעיתי. אשתיקת לך באשתיקותא. דמיתך. כד"א וידום אהרן. שמש גנבעון דוס. והכי אלסריך. דא דהסוא זמנא עד כען בנין וואוכלסין דארעא וכל תיקונין דילך לא הוי שלחין כדקא יאות. ואת לא הוית מתעשרא ביה כדקא יאות בתיקוניך. אבל השתא כאוו לחייך בתוריס. כזה יאין כל תיקונין דילך. וכמה שפירין אינון בתוריס. דכבר קבילו אורייתא. תורה שבכתב ותורה שבעל פה ואתעשרת בהו. מאי דלא הוית מוקמת דא. ובנייך דמיתך רעיתי. לא בעינא בתושבחתך ואתערו דרחימו דילך. בגין דאת הוית ערוס ועריה ולא הוית מתקנא בתיקונין. והשתא כמה איין תיקונין דילך. ורעותא דילי בך ובמילי תושבחתך. לואריך בתוריס. הא אידי לך בי מקדשא בארעא בגוואל דכללו ליורין עלאין. וכמה לדיקים וחסידים עלאין בגויה. והשתא דאת מתעשרא בתיקוניך ובשלימו דלחון. הא כל מקורין עלאין וכל דרגין שאפין אינון לקבלא לך. ולא תקנא לך בתיקונין עלאין. וע"ד תורי זהב נעשה לך. נעשה ודאי. אעשה לא כתיב אלא נעשה. מרישא דנקודא עלאה עד יסודא תתא נהמן לך ועבדי לך מספרא דוהב (ק"ה) דתמן אתערו דרחימו. עם נקודות הכסף. מספרא דימינא. לאחזאה דהא אתערו דלעילא לא אתער ולא אתתקן לגבה אלא כד אתתקנא אידי בקדמיתא בתיקוני דהאי עלמא (ק"ט) וכיון דתיקונין דהאי עלמא אתתקנו

זיו הזהר

לְסוֹסְתִי ברכבי פרעה דמיתך רעיתי. אמר רבי שמעון מה שייכות לזה אצל הפסוקים שלמעלה. ובסוד האהבה והשמחה של שיר הזה מה ענין לכאן מרכבות פרעה. ומה הוא משיב לה. אלא בוא וראה שכאשר השלים הקב"ה את המטרונה על כל אותן המונים והמחנות שלמטה להיות הראש שלהם. מומן ההוא והלאה היא משוררת תמיד בלי הרף. וכל המונים שלה משוררים תמיד ולא ידמו לעולם. וכאשר יצאה ממצרים וכל המחנות שלמעלה ושלמטה היו לפניה. וסוסי פרעה עם מרכבותיו היו נוסעים מאחריהם של ישראל. בכך היא התחילה בשיר אהבה לאל עליון. והקב"ה לא רצה בשיריב בזמן ההוא. כמשיכ ולא קרב זה אל זה כל הילכה. או נשתתקה מלשיר שיר האהבה שהתחילה וכיון שטבעו כל אותן הסוסים ומרכבות פרעה בים. וראו ישראל כל אותן הגבורות והנסים שעשה להם הקב"ה. אז שוררו ישראל בארץ שירה בשבילה וקבלם הקב"ה. שנאמר או יסיר משה ובניי את השירה הזאת לה'. וכאשר בנה שלמה בית המקדש והיו כל העולמות במשקל אחד. אז עוררה היא אהבה בשיר עליון. ואמרה דברי השיר באהבה אליו. והקב"ה מתוך האהבה והתשוקה של הכלה רצה להזכירה אותה השתיקה שעשה לה לשתוק ולא תפץ או בשיר שלה. פתח ואמר לסוסתי ברכבי פרעה. כאשר אותן הסוסים והמרכבות של פרעה היו באים ורודפים אחרי ישראל. דמיתך רעיתי. החרשתך או בדמיה. דמיתך. כמשיכ וידום אהרן. שמש בגבעון דום. וכך נצרך. שהיו בזמן ההוא עד אז בנין ביהמ"ק והמחנות שבארץ וכל התיקונים ש"ך לא היו בשלמות כראוי. ואת לא היית מתעשרת בהם בתיקוניך כראוי. אבל עתה נאוו לחייך בתורים כמה נאים הם כל התיקונים ש"ך. וכמה יפים הם בתורים. שכבר קבלו ישראל התורה. תורה שבכתב ותורה שבע"פ ונתעשרת בהם. מה שלא היית כן מקודם לזה. ולפיכך דמיתך רעיתי. לא חפצתי בשיר ש"ך ובהתפוררות אהבה ש"ך. לפי שהיית ערום ועריה ולא היית מתוקנת בתיקונים. ועתה כמה נאים התיקונים ש"ך. ורצון שלי בך ובדברי שירתך. צואריך בחרוים. הרי יש לך בית המקדש בארץ בדמיון כל הצורות העליונות. והרבה צדיקים וחסידים גדולים בתוכו. ועכשו שאת מתעשרת בתיקוניך בשלמותם. הרי כל מקורות העליונים וכל המדרגות כוספים הם אליך לקבל אותך. ולתקן אותך בתיקונים עליונים. וע"כ תורי זהב נעשה לך. נעשה בודאי. אעשה לא כתוב אלא נעשה. מראשית נקודה העליונה עד היסוד התחתון נתקן לך ונעשה לך מן הצד בחינת הזהב (ק"ה) אשר שם התעוררות האהבה. עם נקודות הכסף. היינו מצד בחינת הימין. להראות שהתעוררות העליון אינו נתעורר ולא נתתקן לה אלא כאשר נתתקנה היא תחלה בתיקונים של זה העולם (ק"ט) וכיון שהתיקונים של זה העולם נתתקנו

(ק"ה) זהב פורה על גבורה. אש. שמאל. ככתוב שמאלו תחת דראשי. ובסוף מורה על חסד. ס"ם. ימין. ככתוב וימינו תחבקפי (ק"ט) שצ"ו אתעורתא ורתתא נעשה אתעורתא ורע"א.

נתתקנו בה כראוי. בכך תיקונים שלמעלה מתתקנים
 בה וגו' תורה זהב עם נקודות הכסף. תורי.
 כמש"כ תור אסתר בת אביחיל (ג') עכשו נכון הדבר
 שהרי נאוו לחיך בתורים וגו'. ובעבור זה ודאי תורי
 זהב נעשה לך וגו'. נתקן אותך כראוי (קכא) כל אחד
 ואחד מאתנו לפי דרכו : (י"ח)

ועוד לסוסי ברכבי פרעה דמיתך רעיתי. כתוב וה'
 הולך לפנייהם יומם בעמור ענן וגו'. כאשר
 הוציא הקב"ה את ישראל ממצרים לא היו רוצים ללכת
 במדבר ארץ חרבה. כי היו רגולים למצרים שהיתה
 כגן עדן. כמש"כ כגן ה' כארץ מצרים. ועכשו ילכו
 בארץ ציה בדרך יבשה בלי ישוב. מה עשה הקב"ה.
 שלח לפנייהם שכינה הקדושה שהיתה מהלכת בכל
 גונים של זוהר. בכל גונים מפליאים. והיו נמהרים
 אחריה להביט בהשתוקקות. והלכו ולא היו נעכבים..
 וכדמיון שהם הלכו במהירות כמו כן עשה פרעה
 במרכבותיו וסוסים שלו. כדי לרדוף במהירות ולא
 יתעכבו מרכבותיו וסוסיו בדרך. מה עשה. לקח סוסים
 נקבות וסוסים זכרים. ויאסר הנקבות מלפנים והזכרים
 מאחריהן. הזכרים היו רצים אחר הנקבות. והנקבות היו
 נמהרות מלפני הזכרים. וכלם רדפו במהירות אחרי
 ישראל. כאשר השיגם ובקש להתגר מלחמה בישראל.
 נשל הנקבות ואסר אותן לאחור והזכרים מלפנים להשוות
 מרכבותיו. כך כאן בתהלה כתוב וה' הולך לפנייהם
 יומם. ואח"כ כתוב ויסע מלאך האלהים ההולך לפני
 מחנה ישראל וילך מאחריהם. ויסע. בשביל שישאל
 יהיו נשמרים. וכל אותן החצים ואבני בליסטראות
 והכדורים של מרכבות פרעה לא הגיעו אצל ישראל.
 וזהו שכתוב התיצבו וראו. ולפיכך דמיתך רעיתי.
 בדמיון ההוא ממש של מרכבות פרעה. וכיון שאותן
 המונים של מצרים נאבדו. וראו ישראל כל אותן
 הנסים והגבורות שעשה להם הקב"ה על הים. בכך נאוו
 לחיך בתורים. נתתקנו ישראל בסוד האמונה. שנאמר
 ויאמינו בה' ובמשה עבדו. וקבלו התורה על הר
 סיני. תורה שבכתב ותורה שבעל פה. ובכך נתתקנו
 כלם למעלה ולמטה כראוי :

בזמן ששלמה המלך בנה בית המקדש. והיו
 ישראל כלם צדיקים וחסידים שוקטים כיון על שמריו.
 אז נתפתח הכל ונתגלה שיר הזה למעלה ולמטה.
 ביציאת מצרים נאמר לסוסי ברכבי פרעה דמיתך
 רעיתי. מה סוסותא דרתיכון דפרעה הו' מזוינים
 בכל מיני כלי זיין. כמו כן את היית מלובשת בכמה
 מיני כלי זיין להתגיר מלחמה. ומה הסוסים של פרעה
 היו טעונים בכמה כלי מלחמה. אבני בליסטראות
 חיצים וכדורים להתגר מלחמה. כמו כן אני העמסתי
 בך כל מיני כלי מלחמה להתגר מלחמות בהם.
 ולהתקדש בך לציני כל. ועתה אני רואה אותך בגוון
 אחר. בכמה תיקונים יפים ונאים. נאוו לחיך בתורים.
 בשתי ההי"ן. שהרי הכל נתפתח אצלך ונתגלה.

אתתקנו בה כדקא יאות. כדין תיקוין דלעילא מתתקפי
 בה ויהיבי לה תורי זהב עם נקודות הכסף. תורי.
 כמד"א תור אסתר בת אביחיל (קכ) השתא יאות הוא
 דהא נאוו לחיך בתורים וגו'. ובגין דא ודאי תורי
 זכב נעשה לך וגו'. נתקן לך כדקא יאות (קכא) כל חד
 ומד כפוס אורחוי : (י"ח)

ורא לסוסי ברכבי פרעה דמיתך רעיתי. כתוב וה'
 הולך לפנייהם יומם בעמור ענן וגו'. בשעתא
 דלפיך לון קב"ה לישראל ממלכיה לא הו' בעאן לזייל
 במדברא בלורח גניבו. דהו' רגילין במלכיה דהו'א
 כגנתא דעדן. כמד"א כגן ה' כארץ מצרים. וכען דהו'א לולין
 בלורח גניבו בלורחא דמורבא בלא ישובא. מאי עביד קב"ה.
 שדך קמייסו שכינתא דהו'א אולא בכל
 גוויין דזוסיסא. בכל גוויין דתיאובתא. והו' רהטי
 אבתיה למחזי בתיאובתא. ואולי ולא הו' מתעכבי..
 וכגוונא דלזין אזלו צבחיילי אוף הכי עבד פרעה
 צרתיכו וסוסוין דיליה. בגין למרדף צבחיילי ולא
 יתעכבו רתיכו בלורחא. מאי עביד. כעל סוסוין
 נוקבי וסוסוין דכורי. ושי נוקבי לקמייסו ודכורי
 מאחורא. דכורי הו' רהטי צרתיכו נוקבי. ונוקבי הו'
 רהטי מקמי דכורי. ולכחו רהטו צבחיילי אבתרייהו
 דישראל. כיון דלדביק לון ובעא לאגרא קרבא צישראל.
 כעל נוקבי ומגר לון לאחורא ודכורי לקמייסו בגין ליישרא
 רתיכו. כך בקדמיתא כתוב וה' הולך לפנייהם
 יומם. ולצתר כתוב ויסע מלאך האלהים ההולך לפני
 מחנה ישראל וילך מאחריהם. ויסע. בגין דישראל
 יהו' כסירין. וכל אינון גירין וצליסטרין
 אצין וקולפין דרתיכו פרעה לא מסי לגבייהו דישראל.
 וסינו דכתיב התיצבו וראו. ובג"כ דמיתך רעיתי.
 צהווא גוונא מתס דרכבי פרעה. וכיון דאינון
 אולכסין דמלראי אתעצרו. וחמו ישראל כל אינון
 כסין וגבירין דעבד לון קב"ה על ימא. כדין נאוו
 לחיך בתורים. אתתקנו ישראל צרוז דמסימנותא. דכתיב
 ויאמינו בה' ובמשה עבדו. וקבילו אורייתא על פורא
 דסיני. תורס שבכתב ותורס שבעל פה. וכדין אתתקנו
 כלסו עילא ותתא כדקא יאות :

זיו הזהר

(קכ) פירוש יחד וזיוג מלשון עונתה לא יגרע : (קכא) מ"ב נשפיע לך די שפע :

ה העליונה תשמח בך ונכונה לקבלך ונתפתחה. ואת נעברת מאותך ונכנסת באותך (קכג) ובשתי אלה נאו לחייך ונתתקנו אצלך בתורים. כי אותן שתי ההי"ן הן תורים. תורה שבכתב ותורה שבע"פ. צוארך בחרוזים. הם תיקונים העליונים מכל המקורות שנתתקנו לה. וכל זה הוא מזכירה בחביבות ואהבה רבה. בשביל לנחמה ולדבר על לבה ולהראות לה אהבה גדולה. וע"כ אמר לה תורי זהב נעשה לך וגו'. שהרי מכאן ואילך יש להוסיף לך יופי על יופי. תיקונים על תיקונים: (יח)

לסוסתי ברכבי פרעה דמיתך רעיתי. א"ר יוסי בוא וראה יש מרכבות לשמאל בסוד של צד הטומאה. ויש מרכבות לימין בסוד העליון של הקדושה. ואלה לעומת אלה. אלו של רחמים ואלו של דין. וכשעשה הקב"ה דין במצרים. כל דין שעשה ה' כדמיון אותן המרכבות ממש. וכדמיון של צד ההוא ממש. כמו שצד ההוא הורג ומוציא הנשמות. אף הקב"ה עשה באותו הדמיון ממש. שנאמר (שמות יג) ויהרג ה' כל בכור. וכן הכל במצרים ה' באותו הדמיון ממש. ולפיכך דמיתך רעיתי כדמיון שלו ממש להרוג. שנאמר כי אני ה'. אני הוא ולא אחר. ולעתיד לבוא כתוב (ישעי' סג) מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה וגו': (א-רא')

נאו לחייך בתורים וגו'. א"ר שמעון בוא וראה כל הגונים שבפנים. וכל המחשבות והרצונות שבעולם שהם תוך הלב. כלם ניכרים בהפנים. ובהפנים ניכר האיש מי הוא. אם מעשיו לטוב או שמעשיו לרע. כמש"כ (ישעי' ג) הכרת פניהם ענתה בם. ועל זה אמר נאו לחייך בתורים. כי עתה שתיקוני הכלה כלם כראוי בתיקונים ישרים. בתיקונים של מעשים טובים. מיד נאו לחייך בלי בושא כלל. וכל זה היה בזמן שנבנה בית המקדש. שכל העולמות היו בשמחה. עליונים ותחתונים בחבור אחד. ואז נתתקנו הפנים כראוי. שנתחברו פנים בפנים כראוי (קכד) לחייך כתוב ולא פניך. לפי שהכל אחד. אבל לחיים הם מתקנים הצפופה והדיבור להבין בהן. ולפיכך שיר הזה נתתקן בזמן שנבנה בית המקדש יותר מבשאר זמנים שבעולם: ובוא וראה כיון שבא שלמה ונבנה ביהמ"ק. מה כתוב (דה"א כט) וישב שלמה על כסא ה' למלך. שאז כס"א ההיא נתעטרה למעלה ולמטה (קכד) ועליו בשיר למעלה. כיון שעלתה בשיר הושיט לה המלך ימינו לקבל אותה. וקבלה בין זרועיו ואמר לה דברי אהבה. ויפקד לתת לה מתנות ואוצרות וכבוד גדול. ואמר תורי זהב נעשה לך עם נקודת הכסף. תורי זהב הן פסקי הטעמים. לפי שהן מלמדים הדרך לכנס. אם לימין ואם לשמאל. ומפני מה נקראים תורי. לפי שכאשר מגיע התור והזמן של איזו מדרגה להשפיע בה על

ה פלאה חדי ציך ויאי לקבלך ונתפתחה. ואתה אתעצרת מאתך ועיילת זאת ה' (קכג) ובאלו תרין נאו לחייך ונתתקנו לנצח בתורים. דאיון תרין ה"י"ן איון תורים. תורה שבכתב ותורה שבע"פ. לוארך בחרוזים. איון תיקונין עליון דכל מקורין דאתתקנו לנצח. וכל דא איהו דכיר לנצח בחציבו ורמימו סגי. בגין לנחמא ולמללא על לבה ולאחזאה לה רמימו סגי. וע"ד אמר לנצח תורי זהב נעשה לך וגו'. דהא מכאן ואילך אית לאחזאה לך שפירו על שפירו. תיקונין על תיקונין: (יח)

לסוסתי ברכבי פרעה דמיתך רעיתי. א"ר יוסי תא חוי אית רתיכון לשאלא ברוא דסערא אחרא. ואית רתיכון לימנא ברוא דלעילא דקדושה. ואלוין לקבל אלוין. אלוין דרחמי ואלוין דדינא. וכד קב"ה עבד דינא במצראי. כל דינא דעבד כהסוא גוונא דאיון רתיכון ממש. וכגוונא דיליה דהסוא סערא ממש. מה הסוא סערא קטיל ואפיק נשמתין. אף קב"ה עבד כהסוא גוונא ממש. דכתיב (שמות יג) ויהרג ה' כל בכור. וכן כלל במצרים כהסוא גוונא ממש. ובג"כ דמיתך רעיתי כגוונא דיליה ממש לקטלא. דכתיב כי אני ה'. אני הוא ולא אחר. ולזמנא דאתי כתיב (ישעי' סג) מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה וגו': (א-רא')

נאו לחייך בתורים וגו'. א"ר שמעון תא חוי כל גוויין דלגו. וכל מחשבין ורעותין דעלמא דאיון גו לבא. כלוה אתחזון באנפין. ובאנפין אשתמודע בר נש יואן איהו. אי עובדו לטב אי עובדו לביש. כד"ר (ישעי' ג) הכרת פניהם ענתה בם. ועל דא אמר נאו לחייך בתורים. דהשתא דתיקונין דכלה כלוה כדקא יאות בתיקונין דכשראן. בתיקונין דעובדין שבין. מיד נאו לחייך בלא כיסופא כלל. וכל דא הוי בזמנא דאתבני בי מקדשא. דעלמין כלוה כהדוה. עלאי ותתאי כבצורה חדא. וכדון אנפין אתתקנו כדקא יאות. ואתחברו אנפין באנפין כדקא חוי (קכג) לחייך כתיב ולא פניך. בגין דכלא חד. אבל לחיים איון מתקנו לפסופא ומילולא לאסתכלא בהו. ובג"כ שירותא דא אתתקנא בזמנא דאתבני בי מקדשא יתיר משאר זמנין דעלמא:

ותא חוי כיון דאתא שלמה ואתבני בי מקדשא. מאי כתיב (דה"א כט) וישב שלמה על כסא ה' למלך. כדון הסוא כס"א אתעשרא עילא ותינא (קכד) וסלקא בתוסבחתא לנבי עילא. כיון דסלקא בתוסבחתא אושיט לה מלכא ימינא לקבלא לה. וקביל לה בין דרועיו ואמר לה מילין דרחימו. ופקיד למיהב לה מתנן וכזבזין ויקר סגי. ואמר תורי זהב נעשה לך עם נקודת הכסף. תורי זהב איון פסוקי עעמי. בגין דאיון אולפין אורחא לאעלא. אי לימינא ואי לשמאלא. ועל מאי אקרין תורי. בגין דכד מסא תור וזמנא דהאי דרגא למיהב לה על

זיו הזהר

(קכג) אמת ד' מורה שהשכינה בדרות ררבה בדי שפע. ואמת ה' מורה שהיא פלאה בשפע. עדיהב הא דכס ורע: (קכג) פנים בפנים מורה על הזדווגות עלמא דרכורא עם עלמא דנקבא דחינו תפארת ומלכות להשפיע בה שפע: (קכד) כסא ה' היינו מדה המלכות:

על ידי היסוד ההוא. עושה בה רושם לכנוס וללכת בדרך ההוא שנצרך ללכת. כמו כן כאשר מדרגה אחרת מגיע לו התור והזמן להשפיע בה. עושה בה רושם באופן אחר לכנוס וללכת בדרך ההוא ממש. ועל זה הסוד כתוב (ישע' יז) כי ישרים דרכי ה'. אלו הן תנועות הטעמים כל אחד ואחד כראוי לו. תורי זהב. לפי שהטעמים כך תלויים על האותיות כמו שתלויים עגילי נומים על גבי האזנים של הכלה. כמו תלשא ושאר התנועות. שהן הנזמים והעגילים של תיקוני האותיות. ואם האותיות הן בלי טעמים ואין בהן תנועות. הרי הן כאזני הכלה בלי נומים ועגילים וחסר בהן התיקונים. תיבות בלי נקודות הן כאשה בלי מלבושי כבוד. לפיכך הטעמים והתנועות הן תיקוני האותיות והלבשה שלהן. וצ"כ תורי זהב הן תנועות הטעמים. ומה שאמר זהב. לפי שהן באות מראש המלך ליתן דעת ושכל לכל האותיות. לפיכך כלן בסוד אחד עומדות. נקודות וטעמים ב' מדרגות הן. אלו ואלו נצרכות להתתקן בהן האותיות. והאותיות הן מצוירות בסודות עליונים. שהרי כלן יוצאות מסוד חכמ"ה העליונה. באותן שלשים ושתים נתיבות היוצאות מן חכמ"ה. וכל האותיות חקיקות למטה ותורה שבכתב יורשת אותן. וכאשר כל המדרגות באות לתקן אותה בסוד אותן האותיות (ק"ה) עושים בה נקודות וטעמים. ואפשר תאמר שהנקודות תקון סופרים הוא. חס ושלום. שאפילו כל נביאי העולם יהיו כמשה שקיבל התורה מהר סיני. אין להם רשות לחדש אפילו נקודה אחת קטנה באות אחת שבתורה. אלא כאן סודות עליונים לאותן מביני מדע. צורות כל האותיות הן על פי סוד ונקראות גופי התורה. שעומדות ללמד ולהודיע בסודות עליונים. הנקודות יוצאות מסוד המוח להעמיד האותיות על תיקונן. ובנקודה אחת נשתנה התיבה. ומעבירה את התיבה כמצמדה לאופן אחר והטעמים הם כמתג לסוס. ללכת בדרך ישר לימין או לשמאל לפי רצון הטעמים. ואין רשות לכל האותיות ללכת לצד זה או לצד זה. אלא ברשות כמה טעמים המנהיגים אותן ללכת בדרך ישר בנקודות וטעמים יחדו. וזהו הסוד שכתוב (משלי כה) תפוחי זהב במשכיות כסף דבר דבור על אופניו. תפוחי זהב הן הטעמים והתנועות. במשכיות כסף. אלו הנקודות. דבר דבור על אופניו. שהרי אין תיבה כראוי אלא בשתי אלה. ולפיכך תורי זהב נעשה לך עם נקודת הכסף: (י"ח)

עך שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו. א"ר אבא מקרא זה ביארו החברים. בשעה שהקב"ה הי' נמצא על הר סיני והי' מוכן ליתן התורה לישראל. נרדי נתן ריחו. ישראל נתנו והעלו ריח טוב שעומד ומגין עליהם לדורי דורות. ואמרו (שמות כד) כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע: ד"א עד שהמלך במסבו. בעוד שעלה משה לקבל התורה מהקב"ה שנחקה בשני לוחות אבנים

על ידא דהסוד יסוד"א. עבד צה רשימו לאעלא ולמהך צהסוד אורחא דבני למיחך. ארף הכי כד דרגא אחרא מסא ליה תור וזמנא למיחב צה. עבד צה רשימו צנונא אחרא לאעלא ולמהך צהסוד אורחא ממש. ועל רזא דא כתוב (ישע' יז) כי ישרים דרכי ה'. אלין אינון תנועי דטעמי כל חד וחד כדקא חזי ליה. תורי זהב. בגין דטעמי הכי תליין על אהוון כמה דתליין מזרין דזמין על גבי אודנין דכלה. כגון תלשא ושאר תנועי. דאינון זמין וזורי דתיקונין דאהוון. ואי אהוון יתיבין בלא טעמי ולא איה צהו טעמי. הא אינון כאודנין דכלה בלא זמין ועגולין ושלילן מתיקונא. תיבין בלא נקודין אינון כאסתא בלא לבושין. בג"כ טעמי ותנועי אינון תיקוני דאהוון ומלבושין דלהון. וע"ד תורי זהב אינון תנועי דטעמי. ומאי דאמר זהב. בגין דאינון אהיין מרישא דמלכא למיחב דעתא וסכלנא לאהוון כללו. בג"כ כללו ברזא חדא קיימין. נקודי וטעמי תרין דרגין אינון. אלין ואלין אלסריכו לאסתקנא צהו אהוון. ואהוון אינון רשימין ברזין עלאין. דהא כללו נפקין מראש דחכמת"א עלאה. באינון תלתין ותרין שבילין דנפקין מחכמת"א. ואהוון כללו חקיקין לתתא ויתתא לון תורה שבכתב. וכד כללו אהיין לאסתקנא לוס ברזא דאינון אהוון (ק"ה) עבדין צה נקודי טעמי... ואי תימא נקודי תיקון סופרים הוא. חס ושלום. דאפילו כל נביאי דעלמא יהוון כמשה דקבל אורייתא מסורא דסיני. לית לון רשו לדתתא אפילו נקודה חדא זעירא באת חד דאורייתא. אלא הכא רזין עלאין לאינון דידי מדין. אהוון כללו רשימין ברזא ואקרונ גופי תורה. דקיימין למילף ולמדע ברזין עלאין. נקודי אינון נכקין מראש דמוחא לקיימא אהוון על תיקונייהו. ובנקודה חדא אשתני תיבה. ואעבר להאי תיבה מקיומא צנונא אחרא. ואינון טעמי. כמתג לסוסיא. למהך באורח מישר לימינא או לשמאלא לפוס רעותא דטעמי. ולית רשו לכל אהוון למהך לסערא דא ולסערא דא. בר ברשו כמה דטעמי מדברי לון למהך באורח מישר בנקודי וטעמי כחדא. ורזא דא (משלי כה) תפוחי זהב צמשכיות כסף דבר דבור על אופניו. תפוחי זהב. אינון טעמי ותנועי. צמשכיות כסף. אלין נקודי. דבר דבור על אופניו. דהא לית מלה כדקא יאות לבר בתרין אלין. ובג"כ תורי זהב נעשה לך עם נקודת הכסף: (י"ח)

עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו. א"ר אבא מקרא אוקמוס דבריא. צשעתא דקצ"ה אשתכח זמין צפורא דסיני למיחב אורייתא לישראל. נרדי נתן ריחו. ישראל יסבו וסליקו ריחא טב דקאים ואגין עלייהו לדרי דרין. ואמרו (שמות כד) כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע: ד"א עד שהמלך במסבו. בעוד דסליק משה לקבל אורייתא מקב"ה דאתחקה בתרי לוחי אבנין

זיו הזהר

(ק"ה) מ"ישע"ה שפע בברת הב"בות :

אבנים. עזבו ישראל ריח הטוב ההוא שהיה מכתיב עליהם. ואמרו לעגל אלה אלהיך ישראל :
 עתה נבאר מקרא זה בסוד החכמה. בוא וראה כתוב (בראשית ב) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן. נהר הזה מתפשט בצדדיו בשעה שמזדווג עמו בזיוג שלם עדן ההוא (קטו) בנתיב ההוא שאינו ידוע למעלה ולמטה. כמש"כ (איוב כח) נתיב לא ידעו עיט. ונמצאים בחביבות שאין נפרשים תמיד זה מזו. בכך יוצאים מעינות ונחלים ומעטרים להמלך הקדוש שנקרא בן בכל אותן הכתרים (קטו) על זה כתוב בעטרה שעטרה לו אמו. ובשעה ההיא יורש מלך הקדוש ההוא שנקרא בן נחלת אביו ואמו. בכך הוא משתעשע בזה התענוג והדשן. ולמדנו בשעה שמלך העליון הקדוש יושב במעדני מלכים בכתרו. ע"ז כתוב עד שהמלך במסבו. זה מלך העליון. נרדי נתן ריחו. זה היסוד שמוציא ברכות להזדווג זה מלך הקדוש התחתון שנקרא בן בהמטרונה. ואז נשפע ברכות בכל העולמות ונתברכים עליונים ותחתונים : (ג-טא)

עוד א"ר אבא עד שהמלך במסבו. זה הוא מלך העליון. באותו התחברות ודשן של עדן העליון (קכח) בנתיב ההוא הנסתר והנעלם שאינו ידוע נתמלא ממנו ים הגדול ומתפשט בנחלים ידועים (קכט) נרדי נתן ריחו. זה ים האחרון שברא עולם התחתון כדמיון שלמעלה. ומעלה ריח טוב למעלה למשול ולעשות. והוא יכול ומושל ומאיר באור העליון. בוא וראה בשעה שזאת הנרד מעלה ריח למעלה (קל) בכך חביבות מתקשרת ועולה זאת הנרד להתחד למעלה. וכל המרכבות הקדושות מצלין ריח להתעטר אצל שלמעלה. וכל אותן המרכבות נקראין עלמות שיר. כמש"כ (תהלים מ) על עלמות שיר. והרי ביארנו מהו עלמות שיר. והיינו ככתוב ועלמות אין מספר (קלא) מהו ועלמות אין מספר. כמש"כ (איוב כח) היש מספר לגדוליו. ומפני שאין להן מספר כתוב ועלמות אין מספר : (ג-רכז)

רבי יוסי אמר עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו. בוא וראה כך דרכי הקב"ה. כאשר האדם מתדבק בו. והוא משרה שכיתו עליו. ויודע שלאחר זמן יחטא. הוא מקדים ולוקח ריח הטוב ממנו ומסלקהו מן העולם. זש"כ עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו. עד שהמלך. זה הקב"ה. במסבו. זה אותו האדם שנדבק בו והולך בדרכיו. נרדי נתן ריחו. הם מעשים טובים שבו. שבשביעם יסתלק מן העולם קודם זמנו. וע"ז אמר שלמה המלך (קהלת ח) יש הבל אשר נעשה על הארץ אשר יש צדיקים וגו'. יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים. כמו שביארנו שבשביל מעשיהם הטובים מסלקם הקב"ה מן העולם קודם זמנם. ויש רשעים אשר מגיע אליהם כמעשה הצדיקים. שהקב"ה מאריך להם שנותיהם ומאריך אפו בהם. אלה

אבניו. ישראל שצקו הסוף ריחם סבל דסוף מתעטר עליהם. ואגו לעגל אלה אלהיך ישראל :

השתא האי קרא ברזח דחכמתא הוא. תא חזי כתיב (בראשית ב) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן. האי נהר אשתקס בסערי בשעתא דמזדווג עיניה בזוגא שלים הסוף עדן (קטו) בהסוף נתיב ללא אהיב לעילא ותתא. כד"א (איוב כח) נתיב לא ידעו עיט. ואשתכחו ברעותא ללא מתפרשן תהירא חד מחד. כדון נפקין מזעין ונחלין ומעטרי למלכא קדישא דאקרי בן בכל אינון כתרין (קטו) כדון כתיב בעטרה שעטרה לו אמו. ובהסיא שעתא ירית הסוף מלכא קדישא דאקרי בן אחסנתא דאביו ואמיה. כדון איבו אשתעשע בהאי ענוגא ותפנוקא. ותאנא בשעתא דמלכא קדישא עלאה בתפנוקי מלכין יתיב בעטרי. כדון כתיב עד שסינך במסבו. דא מלך עלאה. נרדי נתן ריחו. דא יסוד לאפקין ברכאן לאזדווגא האי מלכא קדישא תתא דאקרי בן במערוניתא. וכדון אהיבון ברכאן בכלסו עלמין ומתברכין עלאין ותתאין : (ג-טא)

תו א"ר אבא עד שסינך במסבו. דא הוא מלך עלאה. בהסוף חברותא ותפנוקא דעדן עלאה (קכח) בהסוף שביל דסתיס וגניו ולא אהיבא. אשתמלא מניה ימלא ונפקא בנחלין ידעין (קכט) נרדי נתן ריחו. דא ים תתא דברא עלמא תתא כגונא דלעילא. וסליק ריחא סבל לעילא לשלמא ולמעבר. ויכול ושלם וכסיר בנהורא עלאה. תא חזי בשעתא דהאי נרדא סלקא ריחא לעילא (קל) כדון חביבותא אשתקשרת וסלקא האי נרדא לאתחדא לעילא. וכלסו רתיבין קדישין סלקין ריחין לאתעטרא לגבי דלעילא. ואינון רתיבין כלסו אקרון עליות שיר. כד"א (תהלים מו) על עלמות שיר. והא אוקמוז מהו עלמות שיר. אלא כד"א ועלמות אין מספר (קלא) מהו ועלמות אין מספר. כד"א (איוב כח) היש מספר לגדוליו. ובגין דלית לסו חושבנא כתיב ועלמות אין מספר : (ג-רכז)

רבי יוסי אמר עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו. תא חזי כך ארחוי דקב"ה. בשעתא דכ"כ אהדבק ביה. והוא אשרי דיוריס עליס. וידע דלבתר יומין יסרת. אקדים ולקיס ריחיה סב מניה וסליק ליה מעלמא הס"ד עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו. עד שהמלך. דא קב"ה. במסבו. דא הסוף בר נס דאתדבק ביה ואזיל בארחוי. נרדי נתן ריחו. אינון עובדין סבין דביה. דבגויהו יסתלק מעלמא עד דלא מסא זמניה. וע"ז אמר שלמה מלכא (קהלת ח) יש הבל אשר נעשה על הארץ אשר יש לדיקים וגו'. יש לדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים. כמה דאוקומנא דבגין דעובדיהו סבין קב"ה סליק לון מעלמא עד דלא מסא זמניהו. ויש רשעים אשר מגיע אליהם כמעשה הלדיקים. דקב"ה אורין לון יומין ואריך רוגויה סבו. אלן

זיו הזהר

(קכו) פי' נהר היינו בינה עדן היינו חכמה נתיב היינו דעת. (קכז) זה התפארת : (קכח) כאן דורש רבי אבא שונה הוא מלך העליון. חכמה. הנקרא אבא : (קכט) ים הגדול היינו בינה ים האחרון זו המלכות : (קל) זו השכינה הקדושה : (קלא) אלו המדרגות של המלכות ומחנות המלאכים אשר לה :

אלה בשביל שלא יתקלקרו. ואלה בשביל שיחזרו בתשובה. או בשביל שיצאו מהם בנים טובים: (א-גו)

אלין בגין דלל יסרחון. ואלין בגין דלהדרו לנביה. או בגין דיפוק מנייהו בגין דמעלי: (א-טו)

תוספתא

אשכנז הכפר דודי לי. אשכנז. זו אם העליונה. מה אשכנז מתקשט בכמה עלים בכמה זמורות לישראל האוכלים אותו. כך שכינה העליונה מתקשטת בכמה עדיים של שמנה כלים. מכמה קרבנות. מכמה מיני תכשיטים לכפר על בניה. והיא צומדת בהם לפני המלך. ומיד (בראשית ט) וראייתה לזכור ברית עולם. ונותן לה כל משאלותיה באותן הברכות שתקנו החכמים בתפלה לבקש מלפני המלך. בזמן ההוא כל הדינים של שכינה התחתונה. שהן הוה"י אדני"י. נהפכים לרחמים כזה יהו"ה. לקיים (יש"א א) אם יהיו חסאיכם כשנים. הוה"י. כשלג ילבינו. יהו"ה. אם יאדימו כתולע. הוה"י. כצמר יהו. יהו"ה. וכל הדינים של שכינה התחתונה נתלבנים מן השכינה העליונה. ע"כ: (ב-גו)

תוספתא

אשכנז הכפר דודי לי. אשכנז. זה אמת עלאה. מה אשכנז מתקשט בכמה עלין בכמה זמורות לישראל דאלין ליה. הכי שכינתא עלאה מתקשטת בכמה קשוסין דשמנה כלים. מכמה קרבנין. מכמה מיני תכשוסין דכפרה לנבחה. ואיסי קמת צהון קמי מלכא. ומיד (בראשית ט) וראייתה לזכור ברית עולם. ויסיב לה שאלתין דילה באלין ברכאן דתקיני רבין בללותא למשאל קמי מלכא. צהסוה זמנא כל דינין דשכינתא תזאה. דאיסי הוה"י אדני"י. מתהסכן לרחמי כוונתא דל יהו"ה. לקיים (יש"א א) אם יהיו חסאיכם כשנים. הוה"י. כשלג ילבינו. יהו"ה. אם יאדימו כתולע. הוה"י. כצמר יהו. יהו"ה. וכל דינין דשכינתא תתאה מתלבנין משכינתא עלאה. ע"כ: (ג-כו)

הנך יפה רעיתי וגו'. אמר רבי שמעון תא חזי שרא קדישא איסו כללא דכלא. י כליל צהאי **חכמה**. וסהוא עלמא דתתי אברי צו"ד. סה"ד (בראשית ב) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן. מהו עדן. דל **חכמה** עלאה ודל י וחקרי אבה. אבה לכלא. שירותא דכלא. ציתא דכלא. דכתיב (משלי יד) בחכמה יבנה בית. וכתוב (תהלים קד) כלם בחכמה עשית. ה הראשונה זו ספירת **בינה** ונקראת אם. **חכמה** ההיא לא נתגלה ואינו נודע במקומו. ומשנתחבר בהאם נרמו בהאם. הן אלו נקראים שני בנים בן ובת שנתעטרים מן האם. ובשעה שהאם מנקת לשני הבנים **בן ובת** שהן הן נקראת **תבונה**. לפי שהכל נכלל באותן האותיות ב"ן וב"ת. הכל כלל אחד וזהו תבונה. **בינה** היינו בן ויה. אב ואם שהם יה וכן שהוא י ביניהם. בספרו של רב המנונא סבא מובא כי שלמה המלך תקון הראשון שהיה מגלה ואמר הנך יפה רעיתי. מאותה אם העליונה הוא שאמר. ובתקון השני נקראת כלה שהיא השכינה שלמטה. ואלה האומרים ששני התיקונים לזאת השכינה שלמטה נאמרים. לא כן. כי הן הראשונה לא נקראת כלה. רק הן האחרונה נקראת כלה לזמנים ידועים. שהרי הרבה זמנים יש שהמלך אינו מתחבר עמה ומרוחק ממנה (ק"ג) ועל אותו הזמן נאמר (ויקרא יח) ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב. וכאשר השכינה נטהרת והמלך יחפץ להתחבר עמה. או נקראת כלה. ככלה ממש היא באה. אבל ביחוד אם העליונה ההיא לא נפסקה התחברות של שניהם לעולם. יחדו יופיעו ויחדו חונים. לא מתרחקים זה מזאת ולא נפרשים זה מזאת. ולפיכך כתוב ונהר יוצא מעדן. יוצא תמיד ואינו

הנך יפה רעיתי וגו'. אמר רבי שמעון תא חזי שרא קדישא איסו כללא דכלא. י כליל צהאי **חכמה**. וסהוא עלמא דתתי אברי צו"ד. סה"ד (בראשית ב) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן. מהו עדן. דל **חכמה** עלאה ודל י וחקרי אבה. אבה לכלא. שירותא דכלא. ציתא דכלא. דכתיב (משלי יד) בחכמה יבנה בית. וכתוב (תהלים קד) כלם בחכמה עשית. ה קדמאה דל **בינה** ואתקריאת ארא. סה"ד **חכמה** לא אתגליא ולא אתידע צאתיה. ומדלתחבר צארא אתרמי צארא. ודל אלין תרין צנין צרא וצרתא דמתעטרין מארא. ובשעתא דארא ינקא לתרין צנין **בן ובת** דאינון דה אתקריאת **תבונה**. צנין דכליל כלל באלין אהון צין וצית. כלל חד כללא וסיינו תבונה. **בינה** היינו **בן ויה**. אבה ואמה דאינון **יה וכן** דאיסו ו בגווייהו. צספרא דרב סמונא סבא אמר. דשלמה מלכא תקונא קדמאה דגלי ואמר סכך יפה רעיתי. מהסיה אמת עלאה הוא דאמר. ובתקונא תנינא חקרי כלה דאיסי נוקבא דלתתא. ואינון דאזרי דתרווייהו להאי נוקבא דלתתא אינון. לאו הכי. דה קדמאה לא אתקריאת כלה. אלא ה צתראה אתקריאת כלה לזמנין ידוען. דהא זמנין סגיאין אינון דדכורא לא תתחבר עמה ואסתלק מינה (ק"ג) צהסוה זמנא כתיב (ויקרא יח) ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב. ובשעתא דאתדכיאת נוקבא ודכורא צעי לאתחברא עמה. כדין אתקריאת כלה. ככלה ממש אתיא. אצל סה"ד אמת עלאה לא אפסיק רעווא דתרווייהו לעלמין. צחד כפקין וצחד צריין. לא אפסיק דל מן דל ולא אסתלק דל מן דל. ובג"כ כתיב ונהר יוצא מעדן. יוצא תמיד ולא

זיו הוהר

(ק"ג) כי מזהב חטאי ישראל יש כה לסמאל הטמא לקרב אליה למנוע ולהחשיך אור הקדוש הנשפט אליה מן התארת עלמא דכורא וזהו שכתוב ונרמן ספירי ארץ. וכאשר ישראל מטיבום מעשיהם בתשובה ותפילה וצדקה מעבירים אותו מן הקדושת וזה הענין שהשכינה תטהר. ונעשה יהוד קב"ה ושכינתיה להשגיג אליה די שפג סב"י טוב לישראל:

ולא אפסיק. ה"ד (יש"י נח) וכמואל מים אשר לא יכזבו מימיו. ובג"כ כתיב רעיתי. ברעותא דאחוס שריין באחדותא שלימתא. אבל סבא אתקריאת כלה. דכר אתא דכורא לאתהברא עמה היא כלה. ככלה איזי אהיא ממש. ובג"כ תרי תקוין דנוקבי פריש שלמא. תקונא דקדמיתא סתימא. בגין דאיזי סתימא. ותקונא תנינא פריש יתיר ולא אסתים כולא האי. ולבתר תליא כל שבתא צהיאו דלעילא. דכתיב אחת היא ללמא צרה היא ליוגדתא. ובגין דאיזי אמא דמעפרא לכלהו. ורעותא דיו"ד לא אפסיק מינס לעלמין. אחיסיב ברעותא דילא כל חירו דעבדין. כל חירו דכלא. כל חירו דחייביא לדכאס לכלא. דכתיב (ויקרא טו) כי ביום הזה יכפר עליכם וגו'. וכתיב (ויקרא כב) וקדשתם את שנת החמשים שנה וגו' יוצל היא. מהו יוצל. כמד"א (יש"י יז) ועל יוצל ישלח שרשיו. משום ההוא נהר לחמי ועיוד נפיק ואתי תדיר ולא פסיק: (ג-רז):

ואינו פוסק. זש"כ (יש"י נח) וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו. ולפיכך כתוב רעיתי. ברצון של אח ה חונים באחדות השלימות. אבל כאן נקראת כלה. שכאשר בא המלך להתחבר עמה היא כלה. ככלה היא באה ממש. ולכך ב' תיקונים של בחינת נקבה מפרש שלמה. תקון הראשון בלשון נסתר. לפי שהיא נסתרת. ותקון השני מפרש יותר ולא בהסתר כל כך. ואח"כ תולה כל שבח השכינה בהאם שלמעלה. שכתוב אחת היא לאמה ברה היא ליוגדתה. ומפני שאותה האם היא המעטרת לכלם. ורצון היו"ד לא נפסק ממנה לעולם. לכך ניתן ברשותה כל החירות של עבדים. כל החירות של כלם. כל החירות המביאה מחילה לחוטאים לטהר לכלם. שנאמר (ויקרא טו) כי ביום הזה יכפר עליכם וגו'. ונאמר (ויקרא כב) וקדשתם את שנת החמשים שנה וגו' יוצל היא. מהו יוצל. כמש"כ (יש"י יז) ועל יוצל ישלח שרשיו. בשביל נהר ההוא שבא ונמשך יוצא ובא תמיד ואינו פוסק: (ג-רז)

ב

אני חבללת השרון שושנת העמקים. פתח רבי שמעון ואמר תא חוי כמה חביבה כנסת ישראל קמי קב"ה. דקב"ה משבח לה והיא משבחת ליה תדיר. וכמה שבחין וזמירין אומינת ליה תדיר לקב"ה. זכאה חולקהון דישאל דאחידן ביה בעדבא דחולקא קדישא. כמה דכתיב (דברים יג) כי חלק ה' עמו וגו'. אני חבללת השרון. דא כנסת ישראל דקיימא בשפירו דנוי בנתא דעדן. השרון. דהיא שרת ומשבחת למלכא עלאה: ד"א אני חבללת השרון. דבעיא לאשקא משקיו דנחלא עמיקא מצועא דנחלין (א) כד"א (יש"י יב) הדר הכרמל והשרון. שושנת העמקים. דקיימא בעמיקתא דכלא (ב) מאן אינון עמקים. כד"א (חיים קל) מעמקים קראתיך ה'. חבללת השרון. חבללת מההוא אתר דשקין דנחלין נפקין ולא פסקין לעלמין (ג) שושנת העמקים. שושנת מההוא אתר דאקרי עמיקא דכלא. סתים מכל סטריין. תא חוי בקדמיתא ירוקא כחבללת דטרפין דילא ירוקין. לבתר שושנת סומקא בגוונין אחרנין. שושנת בשית סרפין. שושנת דאשתיאת מנוכא לגוונא ושיאת גוונסא (ד) שושנת. בקדמיתא חבללת. בעידנא דבעיא לאזדוונא ביה צמלכא אקרי חבללת. בתר דאתדבקת ביה צמלכא צאינון נשיקין אתקריא שושנת. בגין דכתיב שפתותיו שושנים. שושנת העמקים. דהיא משניא גוונסא זמין לסב חזינין לביש. זמין לרחמי זמין לדינא: (א-כא).

כשושנת

זיו הזהר

אני חבללת השרון שושנת העמקים. פתח רבי שמעון ואמר בוא וראה כמה חביבה כנסת ישראל לפני הקב"ה. שהקב"ה משבח אותה והיא משבחתו תמיד. וכמה שבחות וזמירות מכינה אליו תמיד להקב"ה. אשרי חלקם של ישראל שנאחזים בו בהגורל של חלק הקב"ה. כמו שכתוב (דברים יג) כי חלק ה' עמו וגו'. אני חבללת השרון. זו כנסת ישראל העומדת ביופי הדרה בגן העדן. השרון. שהיא משוררת ומשבחת למלך העליון: ד"א אני חבללת השרון. שחפצה לינוק מהשפעת נחל העמוק מקור הנחלים (ב) כמש"כ (יש"י יח) הדר הכרמל והשרון. שושנת העמקים. העומדת בצומק של הכל (ג) מי הם העמקים. כמש"כ (חיים קל) מעמקים קראתיך ה'. חבללת השרון. חבללת ממקום ההוא שהשפעת הנחלים יוצא ואינו נפסק לעולם (ד) שושנת העמקים. שושנת ממקום ההוא שנקרא עומק של הכל. נסתר מכל הצדדים. בוא וראה בתחלה ירוקה כחבללת שהעלים שלה ירוקים. ואח"כ שושנת אדומה בגונים אחרים. שושנת בששה עלים. שושנת שששתיא מגוון לגון ומחלפת צבעיה (ה) שושנת. בתחלה חבללת. בשנה שמשתוקקת להזדווג עם המלך נקראת חבללת. ולאחר שנדבקה בו בהמלך באותן הנשיקות נקראת שושנת. לפי שכתוב שפתותיו שושנים. שושנת העמקים. שהיא מחלפת צבעיה פעמים לטובה ופעמים לרעה. פעמים לרחמים ופעמים לדין: (א-כא).

כשושנת

ב (א) זו השפע הנובעת מן יחוד חכמה ובינה: (ב) י"ד תכונות שהמלכות היא לבסוף העשר ספירות. או הפירוש שהמלכות שורשה בחכמה שנקרא עומק הכל כידוע דאבא יסד ברתא והעמקים היינו חכמה ובינה: (ג) כאן כודאי הפירוש שהחבללת דהיינו המלכות נאצלה מן החכמה אשר השפע שלו אינו פוסק לעולם לקיום העולמות. (ד) פירוש כי קודם הזדווגותה עם החכמה טרמיה ירוק דומה יותר לתכלת המורה על דין ואחר הזדווגותה נעשית אדומה בתערובות גונים אחרים. היינו שהגבוהות שבה נמתקות ע"י קבלתה השפע מן התפארת הכולל ששת הספירות וזמירות צבעיה כפי ענין השפע שמקבלת מן ששת הספירות כי כל גוון מורה על ענין שפע אחרת.

כשׁוֹשְׁנָה בין החוחים כן רעיתי בין הבנות. פתח רבי יוסי ואמר כשׁוֹשְׁנָה בין החוחים. זו כנסת ישראל. והרי ביארנו שהקב"ה משבח לה לכנסת ישראל. ואהבתו של הקב"ה אליה להתדבק בה. ולכן מי שנושא אשה צריך לשבח לו להקב"ה ולשבח לה לכנסת ישראל. שהרי למדנו בכל נצרך להראות עשיה. כמו שאיש הזה מתדבק בבת זוגו ואהבתו אליה. כך כאשר הוא בא לעבוד לפני המלך הקדוש הוא יכול לעורר זיוג אחר. שהרי הקב"ה אהבה שלו להתדבק עם כנסת ישראל. ומי שמצורר הדבר הקב"ה מברך אותו. וכנסת ישראל מברכת אותו. וזה נתבאר. וע"כ שבחו של הקב"ה שמשבח לה לכנסת ישראל שהיא כשׁוֹשְׁנָה בין החוחים. שהיא משובחת ועולה על הכל. כך כנסת ישראל בין שאר העמים. לפי שהיא עולה ומעטרת על הכל. והיינו שושנה בין החוחים. ואתרג בין החוחים. להראות שבחה של כנסת ישראל על הכל: (ג-יז)

עוד א"ר יוסי כשׁוֹשְׁנָה בין החוחים כן רעיתי בין הבנות. רצה הקב"ה לעשותם לישראל כדמיון שלמעלה. ולהיות שושנה אחת בארץ כדמיון העליונה. ושושנה המעלה ריח נתברר מכל שאר שושנים שבעולם שאין כן אלא זאת העולה בין החוחים. וזו מריחה כראוי. ועל כן זרע שבעים זנים שנעשו שבעים נפש והכניסם בין החוחים. ואתן החוחים מיד כשבאו אתן הזנים שמה העלו ענפים ועלים ומשלו על העולם. ואז פרחת השושנה ביניהם. וכיון שרצה הקב"ה להוציא השושנה ולקטת מביניהם. אז יבשו החוחים ונש"כו ספו תמו ולא נחשבו מאומה: (ב-קפט)

רבי אלעזר אמר כשׁוֹשְׁנָה בין החוחים. מהו שושנה. זו כנסת ישראל. מה שושנה שהיא בין החוחים יש בה אדום ולבן. אף כנסת ישראל יש בה דין ורחמים. מה שושנה יש בה י"ג עלים. אף כנסת ישראל יש בה י"ג מדות הרחמים הטובות לה מכל צדדיה. כוס של ברכה צריך להיות על חמש אצבעות ולא יותר. כדמיון השושנה שיושבת על חמשה עלים חזקים כעין חמש האצבעות (-) ושושנה זו היא כוס של ברכה: (א-א)

כתפוח בעצי היער כן דודי בין הבנים בצלו חמדתי וישבתי ופריו מתוק לחכי. פתח רבי חייא ואמר כתפוח בעצי היער כן דודי בין הבנים. מקרא זה ביארו החברים. אמנם כמה חביבה כנסת ישראל לפני הקב"ה שהיא משבחת לו כך. כאן יש לעיין. מפני מה משבחת לו בתפוח ולא בענין אחר. או בגונים או בריח או בטעם. אבל כיון שכתוב תפוח. בכל היא משבחת לו. בגונים בריח ובטעם. מה תפוח הוא רפואה לכל. אף הקב"ה רפואה לכל. מה תפוח נמצא בגונים שונים כמו שביארנו (י) אף הקב"ה נמצא בגונים עליונים. ; תפוח יש בו ריח נעים

כשׁוֹשְׁנָה בין החוחים כן רעיתי בין הבנות. פתח רבי יוסי ואמר כשׁוֹשְׁנָה בין החוחים. דה כנסת ישראל. והיא אוקמוה דקב"ה משבח לה לכנסת ישראל. וחביבותא דקב"ה לקבלה להתדבק בה. וע"ד מאן דאנסיב צבי לשבחא ליה לקב"ה ולשבח לה לכנסת ישראל. דהא תנינן בכלא צבי לאחזקה עובדא. כמה דאיהו בר גס מתדבק בבת זוגיה וחביבותא דליה לקבלה. כד איהו אחי למסלת קמי מלכא קדישא הוא אדער זוגא אחרא. דהא קב"ה חביבותא דליה להתדבק בכנסת ישראל. ומאן דאדער מלך קב"ה מברך ליה. וכנסת ישראל מברכת ליה. והא אדמר. וע"ד שבחא דקב"ה דמשבח לה לכנסת ישראל כשׁוֹשְׁנָה דאיהו בין החוחים. דאיהו מעליא וסלקא על כלא. כך כנסת ישראל בין שאר אוכלוסין. בגין דהיא סלקא ומתעטרת על כלא. ודה שושנה בין החוחים. ואתרג בין החוחים. לאחזקה שבחא לכנסת ישראל על כלא: (ג-יז)

תו א"ר יוסי כשׁוֹשְׁנָה בין החוחים כן רעיתי בין הבנות. צעא קב"ה למעבד לון לישראל כנוונא דעילא. ולמהוי שושנה חדא בארעא כנוונא עלאה. ושושנה דסלקא ריחא אדבריר מכל שאר וורדין דעלמא דלא הוה אלא הסיא דסלקא בין החוחים. ודה אריחא דקא יאות. ועל דא זרע שבעין זגין דהוו שבעים נפש ואטיל לון בין החוחים. ואינון חוחים מיד דהוו אינון זגין תמן סליקו ענפין ופרפין ושלשו על עלמא. וכדין פרחת שושנה ביניהם. וכיון דבעא קב"ה לאפקא שושנה ולקיס לה מביניהם. כדין יבשו חוחים ואודריקו ואשתלילו ולא אסתבחו לכלום: (ג-קפט)

רבי אלעזר אמר כשׁוֹשְׁנָה בין החוחים. מהו שושנה. דה כנסת ישראל. מה שושנה דאיהו בין החוחים אית בה סומק וחור. אוף כנסת ישראל אית בה דין ורחמי. מה שושנה אית בה תליסר עליון. אוף כנסת ישראל אית בה תליסר מילין דרחמי דסחרין לה מכל ספרהא. כוס של ברכה אלסריך למהוי על חמש אלצטן ולא יתיר. כנוונא דשושנה דיתבא על חמש עליון תקיפין דוגמא דחמש אלצטן (ט) ושושנה דא איהו כוס של ברכה: (א-א)

כתפוח בעלי היער כן דודי בין הבנים בצלו חמדתי וישבתי ופריו מתוק לחכי. פתח רבי חייא ואמר כתפוח בעלי היער כן דודי בין הבנים. האי קרא אוקמוה חבירא. אבל כמה חביבה כנסת ישראל קמי קב"ה דהיא משבחת ליה בהאי. הכא אית לאסתכלא. אחאי משבחת ליה בתפוח ולא במלה אחרא. או בגוויין או בריחא או בטעמא. אבל הואיל וצ"ב תפוח. בכלא איהו משבחת ליה. בגוויין בריחא ובטעמא. מה תפוח הוא אסוותא לכלא. אוף קב"ה אסוותא לכלא. מה תפוח אשתכח בגוויי כמה דאוקימנא (י) אוף קב"ה אשתכח בגוויין עליון. מה תפוח אית ביה ריחא דקיי

זיו הוהר

(ט) פי' לאחר קבלת הכוז בשתי ידיים ישאר עוסר על ה' אצבעות יד ימנית הסורה על ה' חסדים. כוס היינו שושנה סיכות כי ברכ' בני' איהו"ם. (י) היינו לכן אודם ירוק הסורה ע"י חדרר:

נעים מכל שאר עצים. אף הקב"ה כתוב בו וריח לו כלבנון. מה תפוח טעמו מתוק. אף הקב"ה כתוב בו חכו ממתקים. והקב"ה משבח לה לכנסת ישראל כשושנה. והרי ביארנו הענין מפני מה כשושנה וזה נתבאר. רבי יהודה אמר בזמן שיש הרבה צדיקים בעולם. כנסת ישראל תעלה ריחות טובים ונתברכת ממלך הקדוש ופניה מאירים. ובזמן שהרבה רשעים בעולם. כביכול כנסת ישראל אינה מעלה ריחות טובים. וטועמת מצד אחר מרירות. בכך כתוב (איכה ב) השליך משמים ארץ וגו'. ופניה חשוכים. רבי יוסי אמר בזמן שהרבה צדיקים בעולם כתוב שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. ובזמן שהרבה רשעים בעולם כתוב (איכה ב) השיב אהור ימינו. רבי חזקיה אמר מכאן (משלי טז) ונרגן מפריד אלון. כלומר מפריד המלך מן המלכה : (ג-עד.)

פתח רבי אלעזר ואמר כתפוח בעצי היצר וגו'. כתפוח. זה הקב"ה. שהוא נחמד ונתעטר בגונים מכל שאר העצים. שאין נמצא בדומה לו. ניכר הוא מהכל. ניכר הוא שאין אחר כמוהו. לפיכך בצלו חמדי. בצלו ולא בצל אחר. בצלו ולא בצל מושלים אחרים. חמדי. מאיזה זמן. מן היום שהיה אברהם בעולם. שהוא השתוקק ואהב לו להקב"ה באהבה. כמש"כ (ישעי מא) אברהם אהבי. ופריו מתוק לחכי. זה היה יצחק שהוא פרי קדוש : ד"א בצלו חמדי וישבתי. זה יעקב. ופריו מתוק לחכי. זה יוסף הצדיק שצעה פירות קדושים בעולם. וע"כ כתוב אלה תולדות יעקב יוסף. שכל אותן תולדות יעקב ביוסף הצדיק נתקיימו. והוא העמיד תולדות כעין כלם. ולכך נקראים ישראל על שם אפרים. שנאמר (ירמי' לא) הבן יקיר לי אפרים וגו' : ד"א כתפוח בעצי היצר. זה אברהם שיש לדמותו לתפוח. שהעלה ריחות ונרשם באמונה שלימה על כל בני דורו. נרשם לאחד למעלה ונרשם לאחד למטה. שנאמר (יחזקאל יג) אחד היה אברהם. מה הטעם שהיה אחד. לפי שלא היה אחר בעולם שנתעלה לאמונת הקב"ה כמו הוא. א"ל רבי חזקיה והרי כתוב ואת הנפש אשר עשו בחרן. א"ל הם לא היו עוד באותן מדרגות העליונות שנתעטר בהן אברהם. אחר"כ אמר לי עוד שמעתי שלא נקרא אברהם אחד עד שנתעלה עם יצחק ויעקב. ונעשו כל השלשה אבור העולם. אז נקרא אברהם אחד. ואז נעשה כמו תפוח בעולם. רשום מכל בני העולם (י) א"ל יפה אמרת. ד"א כתפוח בעצי היצר. זה הקב"ה. כן דודי. זה הקב"ה. בצלו. זה הקב"ה (ח) חמדי וישבתי. ביום שנגלה הקב"ה על הר סיני. וקבלו ישראל התירה ואמרו נעשה ונשמע. ופריו מתוק לחכי. אלו דברי התורה שנאמר עליהם (תהלים יט) ומתוקים מדבש ונפת צופים. ד"א ופריו מתוק לחכי. אלו נשמות הצדיקים

דקין מכל שאר אלני. אף קב"ה כתיב ציה וריח לו כלבנון. מה תפוח טעמיה מתיקא. אף קב"ה כתיב ציה חכו ממתקים. וקב"ה משבח לה לכנסת ישראל כשושנה. והא אוקימנא מילי אמאי כשושנה והא אחר. רבי יהודה אמר צעטא דאסגיא וזכאין געלמא. כנסת ישראל סלקא ריחין טבין ומתברכא ממלכא קדישא ואנפסא נהירין. וזומנא דאסגיא חייבין בעלמא. כביכול כנסת ישראל לא סלקא ריחין טבין. ואטעמא מספרא אחרא מרירא. כדון כתיב (איכה ב) השליך משמים ארץ וגו'. ואנפסא חשוכא. רבי יוסי אמר צעטא דאסגיא וזכאין בעלמא כתיב שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. וזומנא דאסגיא חייבין בעלמא כתיב (איכה ב) השיב אהור ימינו. רבי חזקיה אמר מהכא (משלי טז) ונרגן מפריד אלון. כלומר פריש מלכא מן מסרוניתא : (ג-עד.)

פתח רבי אלעזר ואמר כתפוח בעלי היער וגו'. כתפוח. דא קב"ה. דאיהו חמיד ומתעטר בגונוי מכל שאר חילנין. ללא אית דמי ליה. רשיס איהו מכלא. רשיס הוא דלית אחרא כותיה. בג"כ בללו חדתי. בללו ולא בללא אחרא. בללו ולא בללא דשאר חמדי. חמדי. אימתי. מן יומא דהוה צברהס בעלמא. דאיהו חמיד ורשיס ליה לקב"ה באהבה. כד"א (ישעי' מא) אברהם אהבי. ופריו מתוק לחכי. דא הוה יצחק דאיהו אבא קדישא : ד"א בללו חמדי וישבתי. דא יעקב. ופריו מתוק לחכי. דא יוסף הצדיק דעבד פירין קדישין בעלמא. וע"ד כתיב אלה תולדות יעקב יוסף. דכל אינון תולדות דיעקב ביוסף הצדיק קיימי ואיהו עבד תולדות כעין כלם. ובג"כ אקרין ישראל על שמה דאפרים. דכתיב (ירמי' לא) הבן יקיר לי אפרים וגו' : ד"א כתפוח בעלי היער. דא אברהם דדמי ליה לתפוח. דסליק ריחין ואתרשיס במהימנותא שלימתא על כל בני דריס. אתרשיס חד לעילא ואתרשיס חד לתתא. דכתיב (יחזקאל יג) אחד הי אברהם. מאי טעמא הוה אחד. ללא הוה אחרא בעלמא די סליק למהימנותא דקב"ה בר איהו. א"ל רבי חזקיה והא כתיב ואת הנפש אשר עשו בחרן. א"ל עד כען אינון לא הוו בדרגין עלאין דאתעטר בהו אברהם. לבתר אמר ליה תו שמענא דלא אקרי אברהם אחד עד דאסתלק בלחק ויעקב. והוו כלם תלתון אבין בעלמא. כדון אקרי אברהם אחד. וכדון הוה תפוח בעלמא. רשיס מכל בני עלמא (י) א"ל שפיר קא אמרת : ד"א כתפוח בעלי היער. דא קב"ה. כן דודי. דא קב"ה. בללו. דא קב"ה (ח) חמדי וישבתי. ביומא דאתגלי קב"ה על סורא דסיני. וקבלו ישראל אורייתא ואמרו נעשה ונשמע. ופריו מתוק לחכי. אלן מלין דאורייתא דכתיב בהו (תהלים יט) ומתוקים מדבש ונפת צופים. ד"א ופריו מתוק לחכי. אלן כשתהוון דלדיקיא

זיו הוהר

(10) כי הגונים של הרמות דבן אדום ירוק מזה על ג' המדות הר"ר דהיינו אברהם יצחק ויעקב : (ח) נ"פ הקב"ה הראשון פרמו על התפארת מרת הרחמים שהוא התכללות של חסד וגיבורה כעין גוונים של רהפוח השני פרמו על ההסד כי דודי הוא לשון אהבה. דש"ש פרמו על הבינה אמא ע"אה דפורסת צ"י של סכת צ"דים ע"י כנסת ישראל

הצדיקים. שלם פרי מצויו של הקב"ה ועומדים עמו למעלה :

בוא וראה כל נשמות העולם שהן פרי מצויו של הקב"ה כלן אחד בסוד אחד. וכאשר יורדות לעולם הזה כלן נפרשות בגונים של זכר ונקבה. והן זכר ונקבה מחוברות ביחד. ובוא וראה תשוקת הנקבה אל הזכר עושה נפש. ותשוקת הזכר אל הנקבה עושה נפש. והרצון של תשוקת הזכר אל הנקבה עם התחברותו בה מוציא הנפש. והתכללות תשוקת הנקבה היא לקבלת הנפש. ונכללת תשוקה שלמה בתשוקה שלמצלה ונעשין רצון אחד בלי פירוד. ואז הנקבה מקבלת הכל ונתעברת מן הזכר. ותשוקות שניהם מתדבקות יחדו. ועל כן הכל נכלל זה בזה (ט) וכאשר הנשמות יוצאות זכר ונקבה יחדו יוצאות. ולאחר שיורדות נפרשות. זה לצד אחד וזה לצד אחר. והקב"ה מזווגם אח"כ. ולא נמסר ענין היוג לאחר אלא שהוא ביד הקב"ה בלבדו. שהוא יודע זיוג שלהן לחבר אותן כראוי. אשרי לו לאיש שזוכה במצויו הטובים והולך בדרך האמת. לפי שאז נתחבר נפש בנפש כמו שהיו בתחלה. שאם האיש זוכה במצויו זה הוא אדם שלם כראוי. ולפיכך ופריו מתוק לחכי. שהוא בתיקון הטוב להתברך ממנו העולם. לפי שהכל תולה במעשה האיש. אם הוא זוכה או אינו זוכה : (א-ה)

רבי יצחק פתח. כתפוח בעצי היצר וגר. אשרי חלקם של ישראל מכל העמים עכו"ם. שהרי כל שאר העמים ניתנו לשרים הממונים בממשלה עליהם. וישראל קדושים אשרי חלקם בעולם רזה ובעולם הבא. שלא מסרם הקב"ה לא למלאך ולא למושל אחר. אלא הוא בחר אותם לחלקו. וז"ל (האיני רב) כי חלק ה' עמו. וכתוב (תהלים קל"ה) כי יעקב בחר לו יה. כתפוח בעצי היצר. מה תפוח נפרש בגווינו מכל שאר עצי השדה. כך הקב"ה נפרש ונתעלה על כל חילות הצליונים והתחתונים. ולפיכך ה' צבאות שמו. אות הוא בכל הצבא שלמצלה. בוא וראה הקב"ה נמשל לתפוח שיש בו ג' גונים. כנסת ישראל נמשלה לשובנה. אינו שושנה. א"ר אבא שושנה סוגה. סתם שושנה הנכללת בששה עלים. שושנה זו גונים שלה לבן ואדום. והיא כולה בשני גונים אדום ולבן. כך היא כנסת ישראל (י) הקב"ה כתפוח. כנסת ישראל כשושנה. שכך אמרה כנסת ישראל תחת התפוח עוררתין. תחת התפוח. באיזה מקום הוא. אלא אלו האבות כמו שאמרנו. ר' יוסי אמר זה היוכל (יא) אבא אמר הכל נכון. אמנם אלו האבות שאמרנו הלא הם ג' הגונים המחברים בתפוח. ר' יצחק אמר באיזה מקום נכללת כנסת ישראל בשובנה. באותן נשיות האהבה שמתחברת במלך הצליון לוקחת שני שושנים. כמשיכ שפתותיו שושנים

לדקיקא. דכלאו איבא דעובדוי דקב"ה וקיימי עמיס לעילא :

תא חזי כל נשמות העולם דליון איבא דעובדוי דקב"ה כלאו חד ברוא חד. וכד נחתין לעילא כלאו מתפרשין בגוויין דזכר ונקבא. ואינון דזכר ונקבא מחוברין כחדא. ותא חזי תיאובתא דנוקבא לנבי דכורא עביר נפש. ותיאובתא דזכורא לנבי נוקבא עביר נפש. ורעותא דתיאובתא דזכורא לנבי נוקבא וסתדבקותא דליות בה אפיק נפש. וכליל תיאובתא דנוקבא ונפיל לה. ואתכליל תיאובתא תתא דתיאובתא לעילא ואתעבדו רעותא חדא בלא פירודא. וכדון נפיל בלא נוקבא ואתעברת מן דכורא ותיאובתין דתרווייהו מתדבקן כחדא. ועל דא כלל כליל דא בלא (ט) וכד נכמזין נפקין דזכר ונקבא כחדא נפקין. לבתר כיון נחתין מתפרשין. דא לספרא דא ודא לספרא דא. וקב"ה מזווג לון לבתר. ולא אחיבב זווגא לאתרא אלא לקב"ה בלחודו. דאיוו ידע זווגא דלסון לבכרא לון כדקא יאות. זכאה הוא בר נש דזכי בעובדוי ואיל באורח קשוס. בגין דאתחבר נפש בנפש כמה דהו מעיקרא. דהא אי זכי בעובדוי דא הוא צ"נ שלים כדקא יאות. ובג"כ ופריו מתוק לחכי. דהוא בתיקווא (מזכך) לאתברכא מניה עלמא. בגין דכלא בעובדין דזכר נש תליא. אי זכי אי לא זכי : (א-ה)

רבי יצחק פתח. כתפוח בעלי היער וגו'. זכאה חולקסון דישראל מכל עמין עכו"ם. דהא כל שאר עמין אחיבבו לברבדן מזין בשלקטתא עלייהו. וישראל קדישין זכאה חולקסון בעלמא דין ובעלמא דתי. דלא יבד לון קב"ה לא למלאכא ולא לשליטא אחרא. אלא הוא אחיד לון לחולקיה. ה"ד (האיני רב) כי חלק ה' עמו. וכתוב (תהלים קל"ה) כי יעקב בחר לו יה. כתפוח בעלי היער. מה תפוח מתפרשא בגווי על כל שאר אילני הקלא. כך קב"ה מתפרש ואתרשים על כל חילין עלאין ותתאין. ובג"כ ה' לצבאות שמו. אות הוא בכל חילא לעילא. תא חזי קב"ה כתפוח דליות ביה תלת גוויין. כנסת ישראל כשושנה. מאן שושנה. א"ר איבא שושנה סוגה. סתם שושנה דאתכלילת בשית סרפין. שושנה דא גוונתא חוור וכווק. וכלא היא תרין גוויין סומק וחווה. הכי היא כנסת ישראל (י) קב"ה כתפוח. כנסת ישראל כשושנה. דהכי אמרה כנסת ישראל תחת התפוח עוררתין. תחת התפוח. בלאן אתר הוא. אלא אליון אבסתין כדארין. ר' יוסי אמר דא יובלא (יא) ר' איבא אמר בלא שפיר. אלא אליון אבסן דקארין אליון אינון ג' גוויין דמתחברין בתפוח. ר' יצחק אמר בלאן אתר אתכלילת כנסת ישראל בשושנה. באינון נשיות דתיאובתא דאתדבקת במלאכ עלאה נקלא תרי שושנים. כד"ל שפתותיו שושנים

פיו הזהר

(ט) וזה מסביר להבין שטרם גזירת הקב"ה על השיטה מה שתהיה ממנה יש בכחה להעשות או זכר או נקבה. ואומר עוד שכמו בזוג הנשמי כן בזוג הרוחני שכאשר הנשמות יוצאות מן חכמה ובינה תאורת ויסוד למלכות הן ג"כ באופן הזה שכתחלה הן פליין מן ב' כחות ש" ובר' ונקב"ה יחד ואח"כ נפרשים עפ"י השגחת הבורא : (י) רצה לומר כגונים של חסד וגבורה : (יא) רבי יוסי רוצה לומר דהיינו הבינה. לפי שכתוב אח"כ בצלו חמרתו וישבתו :

שושנים. ולפיכך אמרה כנסת ישראל ישקני מנשקות פיהו. לפי שנכללת בשושנים בשתי שפתים שלו: (ג-רפו)

עוד א"ר יצחק כתפוח בעצי היער וגו'. כתפוח ולא תפוח. כתפוח שנפרש בגווניו. ובגונים הוא התקשרות הענין. זהו שכתוב (יחזקאל א) ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם. כמראה אדם ולא מראה אדם: (ג-קכב)

עוד א"ר יצחק. בצלו חמדתי וישבתי וגו'. בוא וראה על כל החסר שעשה הקב"ה לישראל קשר עמהם ד' ענני כבוד (יב) וקשר אותם בכנסת ישראל. שהרי הענן שלה נקשר בששה עננים אחרים. ובכל ד' העננים הלכו ישראל במדבר. מה הטעם. לפי שכלם קשר של האמונה הם. וע"כ בסכות תשבו שבעת ימים. ומה ענין זה לזה. אלא מפני שכתוב בצלו חמדתי וישבתי ופריו מתוק לחכי (יג) וצריך כל איש להראות עצמו שיושב תחת צל האמונה. ובוא וראה כל אותן השנים שאהרן היה קיים היו ישראל בצל האמונה תחת אותן העננים: (ג-קכג)

רבי שמעון אמר בצלו חמדתי וישבתי וגו'. בצלו זה בצלאל. שהוא הכין המשכן ועשה אותו. שנאמר חמדתי וישבתי. שהמשכן נחמד הוא לשבת בו. הוא עשה חמדה לכנסת ישראל. וכנסת ישראל יושבה בצלו של אל. וזה הוא בצלאל. ופריו מתוק לחכי. זה הוא שעושה פירות טובים בעולם (יד) שנאמר (הושע יד) ממני פריך נמצא. איזה הוא פריך. אלו הן נשמות הצדיקים שהן פרי מעשיו של הקב"ה. שהנהר ההוא היוצא מעדן הוא מוציא וזורק נשמות לעולם (טו) והן פירות של הקב"ה. ולפיכך פרו זה הוא כמו שאמרנו. בצלו זה הוא בצלאל. ועל כן תיקון המשכן על ידי בצלאל היה: (ג-קכד)

סמכוני באשישות רפדוני בתפוחים וגו'. פתח רבי יהודה ואמר סמכוני באשישות רפדוני בתפוחים וגו'. מקרא זה הרי נתבאר יפה. אמנם כנסת ישראל אומרת כך בגלות. סמכוני. מהו סמכוני. אלא מי שנופל נצרך לתמכו. זהו שכתוב (תהלים קמח) סומך ה' לכל הנופלים וגו'. ולפיכך כנסת ישראל שנפלה. שנאמר (עמוס ה) נפלה לא תוסיף קום. נצרכה לסמוך לה (טז) והיא אומרת סמכוני. לפי אומרת. לישראל בניה שהם בגלות עמה. ובמה. באשישות. אלה הם האבות (יז) שהם נמלאים תחלה מאותו יין טוב

ששנים. ובג"כ אמרה כנסת ישראל ישקני מנשקות פיהו. בגין דאתכלילת בשושנים בתרי שפון דיליה: (ג-רפו)

תו א"ר ילחק כתפוח בעלי היער וגו'. כתפוח ולא תפוח. כתפוח דמתפרשא בגווניו. ובגוונין אתאחדא מלה. הדא הוא כזה דכתיב (יחזקאל א) ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם. כמראה אדם ולא מראה אדם: (ג-קכב)

תו א"ר ילחק. בללו חמדתי וישבתי וגו'. תא חזי על כל חסד דעבד קב"ה בישראל קשיר עמהון ז' ענני יקירן (יב) וקשיר להו בכנסת ישראל. דהא ענגא דילה אתקשר בסיתא אחריו. ובכלהו שבעא אזלו ישראל במדברא. מאי טעמא. בגין דכלהו קשרא דמשימנא ניסו. וע"ד בסכות תשבו שבעת ימים. מאי קא מיירי. אלא בגין דכתיב בללו חמדתי וישבתי ופריו מתוק לחכי (יג) ובעי ז"ל לאחזאה גרמיה דיתוב תחות ללא דמשימנא. ותא חזי כל אינון שנין דקאים אהרן הוו ישראל בללא דמשימנא תחות אלוך ענין: (ג-קכג)

רבי שמעון אמר בצלו חמדתי וישבתי וגו'. בללו סינו בללא. דאילו אתקין משכנא ועבד ליה. דכתיב חמדתי וישבתי. דמשכנא חידא איהו למיתב ביה. איהו עביד חידא לכנסת ישראל. וכנסת ישראל יתבא בללא דאל. ודא איהו בללא. ופריו מתוק לחכי. דא איהו דעביד פירין סבין בעלמא (יד) דכתיב (הושע יד) ממני פריך נמצא. מאן הוא פריך. אלוך אינון נשמתהון דלדיקווא דאינון איבא דעובדי קב"ה. דהטו נהר דנפיק מעדן איהו אפיק וזריק נשמתין לעלמא (טו) ואינון פירין דקב"ה. ובג"כ פרו דא איהו כדאמרן. בללו. דא הוא בללא. ועל דא תקונא דמשכנא על ידא דבללא הוא: (ג-קכד)

סמכוני באשישות רפדוני בתפוחים וגו'. פתח רבי יהודה ואמר סמכוני באשישות רפדוני בתפוחים וגו'. האי קרא הא אתמר ושפיר. אבל כנסת ישראל קאמר דא בגלותא. סמכוני. מהו סמכוני. אלא מאן דנפיל בעא לסמכא ליה. ה"ה (תהלים קמח) סומך ה' לכל הנופלים וגו'. ובג"כ כנסת ישראל דנפלה. דכתיב (עמוס ה) נפלה לא תוסיף קום. בעיא לאסמכא לה (טז) והיא אומרת סמכוני. למאן אומרת. לישראל בניה דאינון בגלותא עמה. ובמאי. באשישות. אלוך אינון אבסן (יז) דאינון אתלין בקדמיתא מהטו חזר

ספ

זיו הוהר

(יג) חיינו הארת ד' הספירות מן בינה עד מלכות. (יג) שוה רמו על מצות סוכה דהיינו צל הבינה אמא עלאה החופפת על בינה. (יד) זה ספירת היסוד (טז) זו הבינה אמא עלאה ואח"כ אותן הנשמות נעשין פירין דקב"ה. פירוש של תפארת ויסוד המשפיעים אותן למלכות. (טז) אמר הוה סכא יסוד ועיקר גדול באמנת ישראל וכעבודת ישראל בגיות יען כי נמצא כוונתם כמה פעמים שאין היחוד של תפארת ומלכות בגיות כראוי בסוד שכינתא כגלותא וכסוד הצדיק אבד. וא"כ יש לחשוב פ: סודות כונת היחודים בתפלות וברכות כונן הגלות. לפיכך סכא בן רבי יהודה שח"ו לחשוב ככה. ואומר בסוד זה הפסוק שהשכינה הקדושה שנקראת כנסת ישראל מבקשת מישראל תמיכה בגלות ע"י בנות היהודים בתפלות וברכות. כדי להמשיך אליה השפע מן האבות שהן ג' הספירות חסד גבורה תפארת ששפע להם מן יהודה עלאה של חכמה וכינה הנקראים אמא: **בבקרש** מלך סכא כאן זה לשון מורנו וזקננו דע כי היודע ליתור יהודים משפע שפע רב אל המלכות שהיא כמעט נופלת בגלות וע"י יהודים סומך אותה ומעמידה לפי שמושיך לה שפע מהבינה בסוד סומך ה' לכל הנופלים. וסמך היא הבינה וכו' עכ"ל: (יז) פירוש שקורא להאבות שהן הנפירות חג"ת כשם אששות כיון שהן כלים הראשונים לקבל השפע מן הבינה שאותה השפע נקראת יין דנמרא. כמו שאשישה שהיא גרמא דמרא הוא כלי דקבלת יין הגשמי:

סב דמקטרא. וכד אינון אתמלין סא ברכאן משתכחין לגבס על ידא דחד דרגא דליסו לדיק (יא) ומאן דידע ליחדא שמה קדישא. אפי' דברכאן לא משתכחי בעלמא. איסו סזיך וסעידי לה לכנסת ישראל בגלותא. רפדוני בתפוחים. כלא חד כמס דלזינן (יט) אבל רזא דא. אשישא עייל חנורא. תפוח אפיק חנורא ומכוון רעווא. וע"ד אשישות ותפוחים. אשישות לרוואס מחמרא. תפוחים לכונא רעווא ללא זיזק חמרא. וכל דא למס. כי חולת אהבה אני בגלותא. ומאן דמיחד שמה קדישא צעי ליחדא דינא ברחמי. ולאכללא לון כדקא חוי. לאתבסמא ולאסתקנא כלא כדקא יאות. ודא סמוך לה לכנסת ישראל בגלותא: (ג-מ)

שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. איך אלעזר תאלג שמה קדישא איסו שירותא דכלא. עלאה דכלא. קדישא דכלא. כלא אתכליל ציה. י מורת. הוא שירותא דנסורא (ט) אייל ושאס ואפיק לדרוס. ודרוס כפיק ותליא בשירותא דמורת. ה דרוס (כא) מינא כפיק דרוס בעלמא. דעייל י שירותא דמורת ואפיק ליה. ומן ה תליין דרוס ולפון וסווא דבייטוס. י מורת. ה דרוס ולפון תליין צה (נג) ו בחלמעותא. ודא הוא דלקרי בן דכר. צגיכ איסו צין לפון לדרוס. וע"ד תינין מאן דיהיב דעסו צין לפון לדרוס הויין ליה צייס זכרים. דאז חזא דסווא דלקרי בן דכר איסו צין לפון לדרוס. ה עלאה צה תליין לפון ודרוס. וכן דכר צייטיו צוזא (דו"ה) [דו"רין] (ז). ה צתראה מרגב (נד) וגל דא תינין מסערא דאצא אחיז ותליא חסד עלאה. ומסערא דאחא תליא גבורה (כה) גוונא דא אחיד כלא דא צדא. זיין דמדבחה סכי ניזי אסתחרן וצן לו לקרן דרומית מוזרותא. לדרוס תוקפיה צמורתא. דאזי שירותא דשישא (זו) ותוקפא דשמאס לא שריא אלא בשירותא. מוזרית לפנות. כיון דדרוס כפיל תוקפיה דמורת

טוב המשומר. וכאשר הם נמלאים הרי ברכות נמצאות אצלה על ידי מדרגה אחת שנקראת צדיק (יא) ומי שיודע לייחד שם הקדוש. אפי' ששפע הברכות לא נמצא בעולם. הוא סומך ותומך לה לכנסת ישראל בגלות. רפדוני בתפוחים. הכל אחד כמו שאמרנו (יט) אבל זה סוד. אשישה מכניס היין. תפוח מפיג היין ומיישב הרצון. וע"כ אשישות ותפוחים. אשישות לרוות מיין. תפוחים ליישב הרצון שלא זיזק היין. וכל זה למה. כי חולת אהבה אני בגלות. ומי שמייחד שם הקדוש צריך לייחד דין ברחמים. ולהכליל אותם כראוי. להמתיק ולתקן הכל כראוי. וכוננת היחוד סומך לה לכנסת ישראל בגלות: (ג-מ)

שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. א"ר אלעזר למדנו שהשם הקדוש הוא החחלת הכל. עליון הכל. קדושת הכל. הכל נכלל בו. י מורת. הוא התחלת ההארה (כ) הולך ומשוטט ומוציא לדרום. ודרום יוצא והוא תולה בהתחלת המורת. ה דרום (כז) ממנה יוצא דרום בעולם. שנכנס י התחלת המורת והוציא לדרום. ומן ה תלויים דרום וצפון וזה אשר ביניהם. י מורת. ה דרום וצפון תלויים בה (כח) ו באמצע. וזה הוא שנקרא בן זכר. לפיכך הוא בין צפון לדרום. ועל זה למדנו מי שנותן מטתו בין צפון לדרום יהיו לו בנים זכרים. שהרי הסוד ההוא שנקרא בן זכר הוא בין צפון לדרום. ה העליונה בה תלויים צפון ודרום. ובן זכר ביניהם בסוד (יו"ה) [וא"ו] (כ) ה האחרונה מערב (כד) ועל זה למדנו שפצד החכמה נאחו ותולה חסד העליון. ומצד הבינה תלויה הגבורה (כס) כדמיון זה נאחו הכל על בזה. קרנות המזבח כמו קו הוסבו ובא לו לקרן דרומית מזרית. שהדרום תוקפו במורת. שהוא התחלת זריחת השמש (כו) ותוקף השמש עקרו הוא בהתחלה. מוזרית צפונית. כיון שהדרום לקח תוקפו של

זיו הוהר

(יה) זה כפירת היסוד שאפי' שהצדיק אכר ואין היחוד כראוי ושפע הצדיק לא נמצא בעולם כדרך ישר יהשכינה כמו שהיה קודם החרבן ס"ם מגיע יהשכינה גם בגלות הארת השפע מן הצדיק כדרך נסתר להיות לה כמיכה ותמיכה (ט) כי התפוח בשבוי ג' הנונים שלו ג"כ מורה על ג' הספירות הג"ת כמו האשישות וההילוק ביניהם הוא שאשישות מורה על הכלים ותפוחים על העצמות שהיא השפע פנימיות שלהן ונלמ'ד שזהו ג"כ המכיון כמה שאומר סוד ההילוק בין אשישות ר"תפוחים שאשישות לרוואה חמרא. פי' שהם כלים מיוחדים לקבלת שפע היין כל כלי וכלי כלכדי. א"כ יכול להיות כאשישה שהיא כ"י הגבורה יין המזיק ומעניש. נבורות ודינים בלתי מסתוקת. אבל תפוחים מורה על התכללות של הג"ת דהיינו חסד דין ורחמים כבלדות אחר כמו התפוח שמעורבים בו ג' הנונים יחד. וע"ז נעשה התישבות הרצון שלא זיזק לעולם היין של ספירת הגבורה וזהו שסמיק שכונת היחוד צריך להיות ליחדא דינא ברחמי בהתכליות להמתיק הדינים שיהפכו לרחמים (ז) היינו ספירת החכמה ואומר איזיל ושאט ואפיק לדרום. כוונתו על ספירת החסד. כי החסד הוא קו החכמה ויכך אמר איזיל ושאט משמעותו פרטק כיון שאין החסד יוצא מן החכמה כסמיכות אלא באמצעות הכ ג' ורק הוא מהוכר ותולה בקו בהתחלת המורת דהיינו חכמה שהיא נקראת ראשית הבריאה. (כא) עתה אומר שיהא הראשונה מן השם הוריה נקשרת בדרום היינו שמכנה יוצאה הדרום לעולם פי' שמכנה יוצא ספירת הראשונה לעולם שהוא ספירת החסד אשר בשעת ימי המעשה שנכרא בהם העולם וכבאר עוד כונתו שליא בתחלה אמר שהחסד תולדת החכמה ועתה אומר שהוא תולדת הבינה. לכך מפרש ששיניהם אמת ביין שנכנס החכמה כבינה וע"י הודגות וואת יצא החסד לעולם. (כב) עתה מפרש עוד דכל נחשוב שהחסד הוליד והוציא לשאר הספירות כמו שהבינה תולדה והוציאה להחסד. לכך מכאר שלא כן הוא אלא שמן ה' הראשונה שהיא הבינה תלויים דרום וצפון דהיינו חסד וגבורה וכן נמצא אשר ביניהם. היינו התפארת שמקורו הוא האות וא"י משם הוריה והוא חסד וכך נמצא דפי זה סדר עמידתן. בתר חכמה וכינה למורת. חסד לדרום נבורה לצפון. תפארת באמצעותן כזה: (כג) ברוא ראו כצ"ל ובוהר איתא ברוא דיריה וקשה לפרשו ברוחק: (כד) זו המלכות. (כה) פירוש כמו שהחסד תולה ע"י קו בחכמה כן הגבורה תלויה ע"י קו בהבינה: (כו) פי' שהחסד נאחו בחכמה:

כתר
חכמה בינה
חסד (יוד) (הא) גבורה
תפארת
נצח (ואו) הוד
יסוד
מלכות (הא)

של המזרח הוא מאיר לצפון. והצפון נכלל בדרום. שהרי השמאל נכלל בהימין. צפונית מערבית. שהרי המערב היא הן האחרונה מקבלת מצפון (כ) ולכך צפון הולך למערב. מערבית דרומית. שהיא הולכת להתחבר בדרום (כה) כמו שהדרום תולה במזרח ותוקפו הולך לראשונה אף כך מערב הולך להתחבר בדרום. וש"כ וימינו תחבקני. ימינו זה הוא דרום. לפיכך היא יונקת משני הצדדים מצפון ומדרום. וש"כ שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. שמאלו זה הוא צפון. וימינו זה הוא דרום. וסוד זה למדנו שהקב"ה נותן מטתו בין צפון לדרום (כט) והיא נאחזת לאותה המדרגה שנקרא בן בודאי (ל) ולכך יש להם לאנשים לתתן מטתם בין צפון לדרום. וכך למדני אבי. שבעבור זה נותנים להם בנים זכרים. שהרי הוא היה מתכוון כנגד אמונה שלימה העליונה בכל השלימות לעומת הקדוש ברוך הוא. שהוא בין צפון לדרום. ולעומת כנסת ישראל שמאירה בין צפון לדרום. ולכך נותנים לו בנים זכרים. ובכל נצרך להראות עשיה כדמיון שלמעלה. וכמו שמראה העשיה שלמטה כן גם נתעורר למעלה וזה נתבאר. ועוד ביארנו בודאי שמטתו שלשלמה היא בין צפון לדרום להתחבר בהגוף. ואז נעשה כלל אחד להתברך העולם: (ג-ק"ח)

השבעתי אתכם בנות ירושלים בצבאות וגו'. אמר רבי שמעון בצבאות. זה המלך (משיח) שנקרא צבאות. או באילות השדה. אלו שאר חילות ומנוות שלמטה. אם תעירו ואם תעוררו את האהבה. זה ימינו של הקב"ה שנקראת אהב"ה. עד שתחפץ. זו השוכבת לעפר ויהיה רצון המלך בה. זכאי זה מי שיוכח לדור ההוא. אשרי חלקו בעולם הזה ואשרי חלקו בעולם הבא: (ג-ט)

דומה דודי לצבי או לעופר האילים הנה זה עומד אחר כתלנו וגו'. פתח רבי יצחק ואמר (ויקרא ט) ונתתי משכני בתוכם ולא תגעל נפשי אתכם. וזאים הם ישראל שזכו שמשכון זה יהיה אצלם מן המלך העליון. ובכל מקום שגדו ישראל שכינה עמהם. שאצ"פ שהם בגלות. בא הקב"ה בכל ראש חודש ושבת ומועד להשגיח עליהם. ולהסתכל במשכון ההוא שיש לו אצלם. שהוא חמדה שלו. משל למלך שסרחה נגדו המטרונה. הוציאה מהיכלו. מה עשתה. לקחה עמה בנו שהוא חמדת המלך ואהבת המלך. ולפי שצוד דעת המלך על המטרונה הניחו בידה. ובשעה שעולה רצון המלך על המטרונה ועל בנה. היה עולה על הגנות וירד על המדרגות והרים כתלים להסתכל ולהשגיח בין נקבי הכתלים עליהם. כיון שרואה אותם מתחיל לבכות מאחורי חרכי הכותל. ואח"כ הולך לו.

קך

דמזרח הוא אהיר ללפון. ולפון אתכליל בדרום. דהא שמאלא אתכליל צימינא. לפונית מערבית דהא מערב דהיא הן בתראה נטלא מלפון (כו) וע"ד לפון אזיל למערב. מערבית דרומית. היא אולא לאתחברא בדרום (כז) כמה דדרום תליא במזרח ותוקפיה אזיל בשירותא. הכי נמי מערב אולא לאתחברא בדרום. הו"ד וימינו תחבקני. ימינו דה הוא דרום. בג"כ ינקא מתרין סטרין מלפון ומדרום. הו"ד שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. שמאלו דה הוא לפון. וימינו דה הוא דרום. ורזא דה אוליסנא דקב"ה יתיב מסתיה בין לפון לדרום (כט) ואחידת להאי דרגא דלקרי בן ודאי (ל) וע"ד אית להו לבני כשא למיכב מסתיהו בין לפון לדרום. והכי אולוף לי אבא. דיכנין להו בנין דכרין. דהא איהו אתכוין כלפי מהימנותא שלימא עלאה בשלימותא דכלא לגבי קב"ה. דהיהו בין לפון לדרום. ולגבי כנסת ישראל דאנהירא בין לפון לדרום. ודאי יהוון ליה בנין דכרין. ובכלל בעי לאחזקה עובדא כנוונא דלעילא. וכמה דאחזי עובדא לתתא סכא נמי אתער לעילא ואוקויהו. והא אוקימנא ודאי מסתו שלשלמה בין לפון לדרום לאתחברא בנוסא. וכדין כללא חד לאתברכא עלמא: (ג-ק"ח)

השבעתי אתכם בנות ירושלים בצבאות וגו'. אמר רבי שמעון בצבאות. דה מלכא (משיחא) דלקרי לצבאות. או באילות השדה. אלן שאר חילין ומשריין להתא. אם תעירו ואם תעוררו את האהבה. דה ימינא דקב"ה דלקרי אהב"ה. עד שתחפץ. הו"ד דשכיבת לעפרא ויהא רעותא דמלכא בה. זכאה איהו מאן דיזכי להו"ד דהא. זכאה איהו בעלמא דין וחכאה איהו בעלמא דלתי: (ג-ט)

דומה דודי לצבי או לעופר האילים הנה זה עומד אחר כתלנו וגו'. פתח רבי יצחק ואמר (ויקרא כו) ונתתי משכני בתוכם ולא תגעל נפשי אתכם. זכאין אינון ישראל דזכו דמשכונא דה למיהו גבייהו מן מלכא עלאה. ובכל אתר דגלי ישראל שכינה עמהון. דאצ"ג דאינון בגלותא. קב"ה אתי בכל ריש ירחי ושבתו חומי לאשגחא עלייהו. ולאסתכלא בהו"ד משכונא דלית ליה גבייהו. דהיהו כסופא דליה. למלכא דסרחה מסרוניתא. אפקה מהיכליה. מאי עבדת. נטלת ברא דליה כסופא דמלכא רחימא דליה. ובנין דדעתא דמלכא עלה שפקיה בידהא. ובשעתא דסליק רעותא דמלכא על מסרוניתא ועל ברה. הו"ד סליק אגרין וכתיב דרגין וסליק כתלין לאסתכלא ולאשגחא בין נוקבי כותלי עלייהו. כיון דחמי לון שארי כבי מאחורי קוספי כותלא. ולבתר אזיל ליה.

קך

זיו הזהר

(כ) פ"י שהמלכות עיקר בנינה הוא מן גבורות ודינים: (כח) פ"י שהיא משתוקקת לקבלת שפע של חסדים: (כט) פ"י זה התפארת כשבואו. במקדש מ"ך מביא כאן שבשלתן ערוך ארץ ס"י ר"ם כתב יוהר ליתן מטתו ראשה ומרגלותיה זה לצפון וזה לדרום כי כן הוא מירדשו של בין צפון לדרום. אבל האריות כתב בספר הכוונות שצריך להיות ראשה למזרח ומרגלותיה למערב וצדדיה בין צפון לדרום ע"כ האריות. ומלשון הזהר רבאן סוכת כדבריו שכתב דהא בן דבר איהו בין צפון לדרום. וידוע שהתפארת שהוא נקרא בן דבר ראשו למזרח שהוא אבא. ורגליו למערב שהיא סוכת וצדדיו בין צפון לדרום. ע"כ: (ל) פ"י שהמלכות מזדונת עם התפארת שהוא בין צפון לדרום:

כך ישראל אע"פ שהם יצאו מהיכלו של המלך. משכון ההוא לא עזבו. ולפי שרצון המלך על ישראל הניח משכנו עמהם. ובשעה שפולה רצון המלך הקדוש על שכניו ועל ישראל. עולה על הגגות (מקפץ על הגבעות) יורד מדרגות ומרים כתלים להסתכל ולהשגיח בין חרכי הכותל עליהם. כיון שרואה אותם מתחיל לבכות. ושי"כ דומה דודי לצבי או לפופר האילים. לקפץ מן כותל צג ומן גג לכותל. הנה זה עומד אחר כתלנו. בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים. להסתכל ולהשגיח עליהם: (ג-קיד.)

עוד אמר רבי יצחק הנה זה עומד אחר כתלנו. זה כותל מערבי של בית המקדש. שאמר רבי יהודה מצולם לא וזה השכינה מכותל מערבי של בית המקדש: (י"ג שמו"ה) משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים. א"ר שמעון אלן אינון חלונות דעינין ואודנין ונוקבי חושמא ופומא: (ג-קיי.)

הנצנים נראו בארץ עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו. אמר רבי שמעון האי קרא אית לאסתכלא ביה. כיון דכתיב נראו בארץ מהו דכתיב נשמע בארצנו. דהא בחד ארץ סגי. ללא סגליס אליו אינון נטיען דעקרין קב"ה ושתיל לון באתרא אחרא (יא) ואתרביאו כנטיעתא כד אפיק פרחין. נראו בארץ. דהאי ארץ מתברכא מנייחו כדקא חוי. ומאי איסי. ארץ קדישא ארץ עלאה. ארץ ודאי. עת הזמיר הגיע. עידן לאתקרא שולטנותא דרברבי עמין ללא ישלטון בהו בישראל בשעתא דאתקס משכנא. וקול התור נשמע בארצנו. דא ארץ דלתתא דאחסנו ישראל על ידא דיהושע. מאן הוא קול התור. דא הוא תייר כלאה (יג) דאודווג עמה כד בנה שלמה בי מקדשא לתתא. וכדן אתער קב"ה בעטרוי כחתן בכלה. כד"א לאנה וראנה בנות ליון במלך שלמה וגו'. בספרא דאגדתא אמר קול התור דא תורה שבעל פה. דתורה שכתב אקרי תורה סתם. תורה שבע"פ אקרי תור. כד"א ויקר ויקרא. דא שלימו ודא לאו הכי. ואנא אוקימא כמה דאתמר והכי הוא: (ג-ד)

רבי חייל אמר הנצנים נראו בארץ. כד ברא קב"ה עלמא יהיב בארעא כל חילא דאתחוי לה. כלל הוה בארעא. ולא אפיקת איבין בעלמא עד דאתברי ארס. כיון דאתברי ארס כלל אתחוי בעלמא. וארעא גילאת איבסא וחילסא דאתפקדו בה. כגוונא דא שמיס לא יהבו חילין לארעא עד דאתא ארס. דהא הוא דכתיב (נראשית ט) וכל שיה הסדה סרס יהי בארץ וגו' כי לא המטיר וגו' וארס אין לעבוד את האדמה. אשמרו כל אינון תולדין ולא אתגלון ושמיא אתעכבו דלא אמיטרו על ארעא. בנין דארס אין. דלא אשתכח ולא אתברי. וכלא אתעכב בנייסי. כיון דאתחוי

ד**הנצנים** נראו בארץ עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו. אמר רבי שמעון מקרא זה יש לעיין בו. כיון שכתוב נראו בארץ בארץ כתב נשמע בארצנו. שהרי בארץ אחת די. אלא הנצנים אלו הם הנטיעות שערן הקב"ה ונטען במקום אחר (ה) ונתגדלו כהנטיעות שמוציאים פרחים. נראו בארץ. שארץ הזאת נתברכת מהם כראוי. ואיזו היא. זו ארץ הקדושה ארץ העליונה. זאת היא ארץ בודאי. עת הזמיר הגיע. העת לעקור ממשלת שרי האומות שלא ישלטו בישראל בשעה שהוקם המשכן. וקול התור נשמע בארצנו. זו ארץ שלמטה שירשו ישראל על ידי יהושע. איוה הוא קול התור. זה הוא תייר העליון (יג) שנודווג עמה כאשר בנה שלמה בית המקדש למטה. ואז נתעטר הקב"ה בכתריו כחתן בכלה. כמש"כ צאנה וראנה בנות ציון במלך שלמה וגו'. בספר האגדות אומר קול התור זו תורה שבעל פה. כי התורה שבכתב נקראת תורה סתם. תורה שבע"פ נקראת תור. כמש"כ ויקר ויקרא. זה בשלימות והשנית לא כן. ואני דורש כמו שנתבאר וכך הוא: (ג-ד)

דבי חייל אמר הנצנים נראו בארץ. כאשר ברא הקב"ה את העולם נתן בארץ כל הכח הראוי לה. הכל הי' בארץ. ולא הוציאה פירות בעולם עד שנברא האדם. כיון שנברא האדם הכל נתגלה בעולם. והארץ גלתה פירותיה וכחותיה שנטמנו בה. כדמיון זה השמים לא נתנו הכחות לארץ עד שבא האדם. זהו שכתוב (בראשית ג) וכל שיה השדה טרם יהיה בארץ וגו' כי לא המטיר וגו' ואדם אין לעבוד את האדמה. צפונים היו כל אותן התולדות ולא נתגלו ושמים נעצרו שלא המטירו על הארץ. לפי שאדם אין. שצוד לא נמצא ולא נברא. והכל נתעכב ביבילו. כיון שנראה

זיו רוהר

(ה) אפשר בונתו על ענין ד ס"כין דמיתו עד ויסלך הדר. שנשאר ההתקומות בשרת המיכת שנקראת ארץ העליונה: (לג) זה ה' פורת כח הקו' והמיכות כח הרבו' וכנען בית דבקיש בימי ש"בה היה הויל' של תפארת ומיכות בשלמות היותר גדול:

שנראה האדם מיד הנצנים נראו בארץ. וכל כחות הצפונים נתגלו תחתנו בה. עת הזמיר הגיע. שנתתקן תיקון של תשבות לזמר לפני הקב"ה. מה שלא נמצא טרם שנברא האדם. וקול התור נשמע בארצנו. זה דבר הקב"ה שלא נמצא בעולם עד שנברא האדם. כיון שנמצא אדם הכל נמצא: (א-יז)

רבי יוסי אמר הנצנים נראו בארץ. זה הוא סוד ששת המדרגות (אברהם יצחק יעקב יצחק יעקב יצחק יעקב) ויוסף) כלו נראו בארץ (ג) לפני שהן תמונות להתראות בואת המדרגה. עת הזמיר הגיע. שהוי אז משבחת ומשוררת. כמש"כ (תהלים ז) למען יזמרך כבוד ולא ידום. ולפיכך נקראת מזמור. כמו שלמדנו במה שכתוב מזמור לדוד. היינו ששרתה עליו השכינה בתחלה. וזש"כ עת הזמיר הגיע. רבי חייא אמר מפני שאז הגיע העת לשבח: (א-טז)

רבי שמעון אמר הנצנים נראו בארץ וגו'. הנצנים. אלו הם האבות שעלו במחשבת"ה. ונכנסו בעולם הב"א ונגנוו שם. ומשם יצאו בהסתר ונגנוו תוך נביא"י האמ"ת. ולד יוסף ונגנוו בו. נכנס יוסף בארץ הקדושה והקים אותם שם. ואז נראו בארץ ונתגלו שם. ומתי נראים. בשעה שנראה קשת בעולם. שהרי בשעה שהקשת נראה אז הם נתגלים. ובשעה ההיא עת הזמיר הגיע. שהגיעה העת להכרית הרשעים מן העולם. ולמה ניצולים. לפי שהנצנים נראו בארץ. ולולי שנראו לא נשאו הרשעים בעולם והעולם לא נתקיים. ומי מקיים העולם וגורם להאבות שיתגלו. קול התינוקות לומדי התורה. ובשביעית אותן הילדים ניצל העולם: (א-יג)

רועה הנאמן

התאנה חנטה פגיה והגפנים סמדר נתנו ריח וגו'. אמר רעיא מהימנא ישראל נקראים עץ גדול וחזק. ומזון לכל בו. בו התורה שהיא מזון למצלה. בו תפלה שהיא מזון למטה. ואפילו מלאכים אין להם מזון אלא ע"י ישראל. כי ללא ישראל עוסקים בתורה לא היה יורד להם מזון מצד התורה שנמשלה לעץ. זש"כ (משלי ג) עץ חיים היא למחזיקים בה. גם מים לא היו יורדים למצלה. והחמה שהיא אש לא היה יורד לבשל פירות העץ. אלא הכל בשביל ישראל. ולפיכך נאמר בישראל התאנה חנטה פגיה. אלו בעלי מצות. והגפנים נתנו ריח. כאשר פותחים בתשובה. ואז מיד נאמר בישראל קומי לך רעיית יפתי ולכי לך מן הגלות: (ב-קא)

ינתני בחגוי הסלע בסתר המדרגה וגו'. א"ר יוסי יונתי. זו כנסת ישראל. מה יונה אינה עוזבת בן זוגה לעולם. אף כך כנסת ישראל אינה עוזבת להקב"ה לעולם. בחגוי הסלע. אלו תלמידי חכמים שאין

לאתחיו אדם חיד סלעים נראו בארץ. וכל חילוי דלתפזרו אתגליו ואתיטבו זה. עת הזמיר הגיע. דלתתקן תקונא דזושבתן לומר ל קמי קב"ה. מאי ללא אשתכח עד לא אתברי אדם. וקול התור נשמע בארצנו. דא מלא דקב"ה ללא אשתכח בעלמא עד דאתברי אדם. כיון דאשתכח אדם כלא אשתכח: (א-יז)

רבי יוסי אמר סלעים נראו בארץ. דא הוא הוא דשית דרגין (אברהם יצחק יעקב יצחק יעקב יצחק יוסף) כלו נראו בארץ (ג) בנין דאינון דיוקטין לאתחזה ביהאי דרגא. עם הזמיר הגיע. דהא כדון משבחת ומשוררת. כד"א (תהלים ז) למען יזמרך כבוד ולא ידום. ובנין קד אתקריא מזמור. כמה דתינון דכתיב מזמור לדוד. דשרתה עליה שכינתא דרש"א. ודא הוא עת הזמיר הגיע. רבי חייא אמר דהא כדון יסא זינא לשבחא: (א-טז)

רבי שמעון אמר סלעים נראו בארץ וגו'. סלעים. אלו אינון אבסין דעאלו במחשבת"ה ועאלו בעלמ"א דאתי ואתגיוו תמן. ומתמן נסקו בגניו ואתפזרו נו נביא"י קש"ם. אתיליד יוסף ואתפזרו ביה. עאל יוסף בארע"א קדישא ונליב לון תמן. וכדון נראו בארץ ואתגלו תמן. ואימתי אתחוו. בשעתא דאתגלי קשת בעלמא. דהא בשעתא דקשת אתחוי כדון אתגליין אינון. ובהאיא שעתא עת הזמיר הגיע. הגיע עידן לקלץ חייבין מעלמא. ואמאי אשתויבו. בנין דהסלעים נראו בארץ. ואלמלי דנראו לא אשתארו חייבין בעלמא ועלמא לא אתקיים. ומאן מקיים עלמא וגרים לאבסן דאתגליין. קל יוקי דלעאל באורייתא. ובנין אינון רביין עלמא אשתויב: (א-יג)

רעיא מהימנא

התאנה חנטה פגיה והגפנים סמדר נתנו ריח וגו'. אמר רעיא מהימנא ישראל אתקריאו אילנא רבא ותקיף. ומזון לכל ביה. ביה אורייתא דאיהי מזונא לעילא. ביה ללוא דאיהי מזונא לתתא. ואפילו מלאכין לית לכו מזונא אלא בישראל. דאי לאו דישראל יעסקון באורייתא לא הוה נחית לון מזונא מסטרא דאורייתא דאתילא לען. ה"ה (משלי ג) עץ חיים היא למחזיקים בה. ולא הוה נחית מיא מעלילא. וחמס דאיהו אשא לא הוה נחית לבשל פירות האילן. אלא כלא בנין ישראל. ובג"כ אתמר בישראל התאנה חנטה פגיה. אלו מארי מלות. והגפנים נתנו ריח. כד פתחין בתשובתא. ומיד אתמר בישראל קומי לך רעיית יפתי ולכי לך מן גלותא: (ב-קא)

ינתני בחגוי הסלע בסתר המדרגה וגו'. א"ר יוסי יונתי. דא כנסת ישראל. מה יונה לא שבקית בן זוגה לעלמין. אף הכי כנסת ישראל לא שבקת לקב"ה לעלמין. בחגוי הסלע. אלו תלמידי חכמים דלא

ויו הודר

(*) פי' שכל ששת הסמיות הגיה נר"י משמיעין למלכות שנקראת ארץ: * זה המאמר עמוק מאד וקשה להביא כאי הביאורים של מסורשי הודר. דבן ארשום ברך רפא לרש"י ולהבין שאבהן היינו חסד נבונה תפארת במחשבה היינו עירם תהבטה אצילות בעלמא דאתי היינו עולם הכינה פריגה. נפיש קש"ם היינו נצח והודר. יוסף אז היסוד ארעא קרישא ה' ה"כ"ות ופי' שיוכה יבין פתחי:

שאינ נמצאים במנוחה בעולם הזה. בסתר המדרגה. אלו תלמידי חכמים הצנועים. שבהם חסידים יראי הקב"ה. והשכינה לא טרה מהם לעולם. ואז הקב"ה תובע בשבילם לכנסת ישראל ואומר. הראיני את מראיך השמיעיני את קולך כי קולך ערב. שאין קול נשמע למעלה אלא הקול של אותם העוסקים בתורה. ולמדנו כל אותם העוסקים בתורה בלילה צורותם נחקקין למעלה לפני הקב"ה. והקב"ה משתשע בהם כל היום ומסתכל בהם. וזה הקול צולה ובוקע כל אותן הרקיעים. עד שצולה לפני הקב"ה. בכך כתוב כי קולך ערב ומראך נאוה: (ג-א)

ללא משתכחי בנימחא בעלמא דין. נסתר סמדרנס. אלון תלמידי חכמים הלנועין. דכסון חסידין לחלי קב"ה. ושכינתא לא אעדיחא מניסו לעלמין. וכדין קב"ה תבע בגינייהו לכנסת ישראל ואמר. הראיני את מראיך השמיעיני את קולך כי קולך ערב. דלית קלא משתמע לעילא אלא קלא דאינון דעסקין באורייתא. ותאנא כל אינון דעסקין באורייתא בלילא דיוקטיסין אתחקק לעילא קמי קב"ה. וקב"ה משתשע בהו כלל יומא ומסתכל בהו. והאי קלא סליק ובקע כל אינון רקיעין. עד דסליק קמי קב"ה. כדון כתיב כי קולך ערב ומראך נאוה: (ג-א)

דןרדי לי ואני לו הרועה בשושנים. אמר רבי שמעון בשעה שצלה במחשבה לפני הקב"ה לברוא עולמו. עלו כל העולמות במחשבה אחת. ובמחשבה זו נבראו כלם. הה"ד (תהלים קד) כלם בחכמה נשית. ובמחשבה זו שהיא החכמה נברא העולם הזה והעולם של מעלה. נטה ימינו וברא העולם של מעלה. נטה שמאלו וברא עולם הזה. הה"ד (ישעי' מח) אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים קורא אני אליהם יצמדו יחדו. וכלם ברגע אחד נבראו. ועשה עולם הזה כנגד העולם של מעלה. וכל מה שיש למעלה יש כדוגמתו למטה. וכל מה שיש למטה יש כדוגמתו בים והכל אחד. ברא בעליונים המלאכים. וברא בעוה"ז בני אדם. וברא בים לויתן. כד"א (שמות לו) לחבר את האהל להיות אחד בחר בעליונים ובחר בישראל. לעליונים לא קרא בנים. לתחתונים קרא בנים. הה"ד בני בכורי ישראל. הוא קרא להם בנים. והם קראו לו אב. דכתיב (ישעי' סג) כי אתה אבינו. וכתוב דודי לי ואני לו. הוא בחר בי ואני בחרתי בו. הרועה בשושנים. הוא רועה בשושנים אצ"פ שהקוצים סביב להם. ואין אחר יכול לרעות בשושנים כמותו. ד"א הרועה בשושנים. מה שושן זה הוא אדום ומימיו לבנים. כך הקב"ה מנהיג עולמו ממת הדין למדת הרחמים. כדכתיב (ישעי' א) אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו: פתח רבי אבא ואמר. דודי לי ואני לו הרועה בשושנים. מי גרם לי שאני לדודי רבני. ולעולם ריחו לא מנהיג עולמו בשושנים. מה שושן יש בו ריח והוא אדום. מוצקין אותו והוא מתהפך לדבן. ולעולם ריחו לא זז. כך הקב"ה מנהיג עולמו בדרך זה. שאלמלא כן לא יתקיים העולם בשביל האדם החוטא. והחוטא נקרא אדום. כד"א אם יהיו חטאיכם כשנים וגו'. מקריב קרבנו לאש שהוא אדום. זורק הדם סביב למזבח שהוא אדום. מדת הדין אדום. מוצקין אותו ועולה העשן כלו לבן. ואז האדום נהפך לדבן. נהפך מדת הדין למדת הרחמים א"ר יצחק ועוד שהרי לעולם אדם ולבן נקרב והריח צולה משתיהן. מה השושן אדום ולבן כך ריח הקרבן. והקרבן מאדום ולבן הוא. בוא וראה מריח הקטרת שהסמנים מהם אדומים ומהם לבנים. כגון הלבונה שהוא לבן. מר דרור אדום. והריח צולה מאדום ולבן. וע"כ מנהיג עולמו בשושנים שהוא אדום ולבן. וכתוב (חזקאל מד) להקריב לי חלב ודם. כנגד זה אדם מקריב חלבו ודמו ומתכפר לו. זה אדום וזה לבן. מה השושן שהוא אדום והוא לבן אין מוצקין אותו לחזור כלו לבן אלא באש. כך הקרבן אין מוצקין אותו לחזור כלו לבן אלא באש. עכשיו מי שיושב בתעניתו ומקריב חלבו ודמו. אינו נצמק לחזור כלו לבן אלא באש. דאמר רבי יהודה מתוך תעניתו של אדם נחלישין אבריו וגובר עליו האש. ובאותה שעה צריך להקריב חלבו ודמו באותו האש. והוא הנקרא מזבח כפרה. והיינו דרבי אלעזר כשהיה יושב בתענית היה מתפלל ואומר: גלוי וידוע לפניך ה' אלהי ואלהי אבותי שהקרבתי לפניך חלבי ודמי. והרתחתי אותם בחמימות חולשת גופי. יהי רצון מלפניך שיהא הריח העולה מפי בשעה זו. כריח העולה מהקרבן שנקרב באש המזבח ותרצני: נמצא שהאדם הוא מקריב בתעניתו החלב והדם. והריח שצולה מפיו הוא מזבח כפרה. ולפיכך תקנו התפלה במקום הקרבן. ובלבד שיתכוין למה שאמרנו. א"ר יצחק מכאן והלאה כתיב (גמברי יא) כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר. א"ר יוסי כשהיה ביהמ"ק קיים אדם מקריב קרבנו בענין זה ומתכפר לו. עכשיו תפלתו של אדם מכפר לו במקום הקרבן כדמיון הזה: ד"א דודי לי ואני לו הרועה בשושנים. מה השושנים קוצים מצויין בתוכם. אף הקב"ה מנהיג עולמו בצדיקים ורשעים. מה השושנים אלמלא הקוצים אין השושנים מתקיימין. כך אלמלא הרשעים אין הצדיקים ניכרים. ד"א יהודה במה הצדיקים ניכרים. מתוך שיש רשעים. דאלמלא רשעים אין הצדיקים ניכרים: ד"א הרועה בשושנים. המנהיג עולמו בשש שנים (לז) והשביעית שבת לה: ד"א בשושנים. באותן ששונים בתורה: (ב-ג)

עך שיפית היום ונסו הצללים וגו'. רבי יוסי פתח. עד שיפוח היום ונסו הצללים. כמה יש להם לאנשים להזהר מצונותיהם שלא יחטאו לפני רבונם. שהרי

עך שיפוח היום ונסו הצללים וגו'. רבי יוסי פתח. עד שיפוח היום ונסו הצללים. כמה יש להם לזכור לאזהרם מחובותיהם ללא למחשי קמי מחיוביהו. דהא

זו הוזהר

(ד) מי בשש הספירות מן אסר עד המלכות. כי שנה בני ספירה. וכל ספירה ספירת אלה ששים. והיינו באמור תר"ל שית אלפי שני הוח ערמא וחר הרב:

דא כל יומא יומא כרוח נפיק וקאריי אתערנו בני
 עלמא לבייכו לקמי מלכא קדישא. אתערנו לאודהר
 מחוייכו. אתערנו נשמתא קדישא דיהב בנוויכו
 מאתר קדישא עלאה. דתינון בשעתא דקב"ה אפיק
 נשמתא לנחתא צבני נשא. אסהיד צה בכמה
 יעדון בכמה קססורין. בגין לנשרא פקודין. ולא
 עוד אלא דאעבר לה צאלף ותמינא עלמין לאשתמשע
 ולמחמי צהו יקרא דאינון דמשתדלי צאורייתא. ויהי
 קיימא קמי מלכא צלבוש יקר צדוקנא דהאי עלמא.
 צלבוש יקר עלאה. מסתכלא ציקרא דמלכא כל
 יומא. ואעטר לה בכמה עטרין. וצשעתא דמסי זמנא
 לנחתא לעלמא. עבדת מדורחא צגנתא דעדן דארעא
 תלתין יומין. למחמי יקרא דמאריהון לדדיקרא.
 וסלקא לאתרהא לעילא. וצתר דא נחת לעלמא. כדין
 אעטר לה מלכא קדישא צשבע עטרין. עד דאת ועאלת
 בגו גופא דצר נש. וכד יהי צגופא דצ"י וצבת
 צהאי עלמא ואשתדלת צחשוכא. ארייתא תוואה עלה
 ואירת. ומה כל יקרא דא וכל אשלמותא
 אשלים לנפשתא מלכא עלאה והיא צבאת קמיה. ובגין
 דא אולפת עיסא להאי נפש לאודהר מחויבא.
 ותיהוב לאתדכאה עד שיפוח היום. עד שלא יפוח יומא
 דהאי עלמא. ויהי ההוא יומא תקיפא דיתבע
 לה מלכא דנינא לנפקא מהאי עלמא. ונסו הללים. דא
 סוה רזא צין צבריא דקא אמרי דצשעתא דמסי זמנא
 דצר נש לנפקא מהאי עלמא. לולמא דצר נש
 אתעבר מינא. ה"ד עד שיפוח היום. עד דלא ינשוף
 יומא לנפקא מהאי עלמא. ונסו הללים. דאתעבר לולמא.
 יתוב קמי מאריה. רבי אלעזר אמר תרין לולמין אית
 ליה לצר נש כד איהו צקיומיה. חד צרצבא וחד זעירא.
 דכתוב הללים תרי. וכד משתכחי כחדא כדין
 הוא צ"י צקיומיה. וע"ד ונסו הללים כתיב.
 כדין צבי צ"י לאסתכלא צעודין ולתקנא לון
 קמי מאריה ויודי עלייהו. בגין דקב"ה אקרי רחום
 וחנון. ומקבל לאינון דתבין קמיה. ודא הוא עד
 שיפוח היום ונסו הללים. דכיון דאינון ללים מתעברין
 מיניה ואיהו תפיס צקולרא (יה) תשובה היא. אצל לא
 מעליא כ"כ צומנא דאיהו קאים צקיומיה.
 ושלמה מלכא אכרין ואמר (קהלת יב) וזכור את צוראך
 צימי צחורותיך עד אשר לא יבאו ימי הרעס : (ג-יג)
 פתח רבי אבא ואמר כתיב (תהלים קד) מה רבו
 מעשיך ה' כלם צחכמה עשית. מה רבו מעשיך ה'.
 כמה גדולים הם מעשיו של המלך הקדוש. וכלם
 נסתרים צחכמ"ה. זש"כ כלם צחכמה עשית. כלם
 צחכמ"ה היו נכללים ולא יצאו לחוץ אלא בנתיבות
 פליאות אל הבינה. ומשם נעשו כלם ונתקנו. זש"כ
 (משלי כד) ובתבונה יתכונן. ולכך כלם צחכמ"ה עשית
 בבינה. מלאה הארץ. הארץ. זו כנסת ישראל שמהבינה
 היא נתמלאית מהכל. כמש"כ (קהלת א) כל הנחלים

שהרי בכל יום ויום כרוז יוצא וקורא. התעוררו בני
 העולם בלבבכם לפני מלך הקדוש. התעוררו להזהר
 מעונותיכם. עוררו לנשמה הקדושה שניתנה בכם
 ממקום עליון הקדוש. שלמדנו בשעה שהקב"ה מוציא
 את הנשמה להורידה באנשים. מזהיר אותה בכמה
 אזהרות בכמה עונשין. בשביל לשמור מצותיו. ולא
 עוד אלא שמעבירה באלף ושמנה עולמות להשתמשע
 ולראות בהם הכבוד של אותם העמלים בתורה. והיא
 עומדת לפני המלך בלבוש הכבוד בצורה של עולם
 הזה. בלבוש כבוד העליון. מסתכלת בכבוד המלך כל
 היום. ומצטרים לה בכמה עטרות. וכאשר מגיע זמנה
 לרדת לעולם. היא עושה מדורה בגן עדן התחתון
 שלשים יום. לראות בכבודם של הצדיקים. והיא
 עולה למקומה למצלה. ואח"כ יורדת לעולם. אז
 מצטר לה מלך הקדוש בשבע עטרות. עד שבה ונכנסת
 בתוך גוף האיש. וכאשר היא בגוף האיש וחוטאת
 בעולם הזה ועמלה בחשכות. התורה תתמה עליה
 ואומרת. ומה כל הכבוד הזה וכל אותה השלמות
 השלים מלך העליון להנפש והיא חוטאת לפניו. ובעבור
 זה היא תלמד עצה לנפש הזאת להזהר מחטאותיה.
 ותשוב להטהר עד שיפוח היום. עד שלא יפוח יום
 האחרון של עולם הזה. ויבוא יום גורא הוא שיתבע
 לה המלך לדין לצאת מעולם הזה. ונסו הצללים. זה
 הוא סוד בין החברים שאמרו כי בשעה שמגיע זמנו
 של אדם לצאת מעולם הזה. צלמו של אותו האדם
 נעבר ממנו. זש"כ עד שיפוח היום. עד שלא ינשוף
 היום לצאת מעולם הזה. ונסו הצללים. שיברח הצלם.
 ישוב לפני רבונו. רבי אלעזר אמר שני צללים יש
 לו לאדם כאשר הוא בחייו. אחד גדול ואחד קטון.
 שנאמר הצללים משמע שנים. וכאשר נמצאים יחדו
 אז האדם הוא בקיומו. ולכך ונסו הצללים כתוב.
 לפיכך צריך האדם להסתכל במעשיו ולהתקן אותם
 לפני רבונו ויתודה עליהם. לפי שהקב"ה נקרא רחום
 וחנון. ומקבל לאותם השבים לפניו. וזהו שכתוב עד
 שיפוח היום ונסו הצללים. כי כאשר אותן הצללים בורחים
 ממנו והוא אסור באויקים (ב) תשובה היא. אבל אינה
 מעולה כל כך כמו בזמן שהאדם נמצא בבריאות.
 ושלמה המלך מכרין ואומר (קהלת יב) וזכור את בוראך
 בימי צחורותיך עד אשר לא יבאו ימי הרעס : (ג-יג)
 פתח רבי אבא ואמר כתוב (תהלים קד) מה רבו
 מעשיך ה' כלם צחכמה עשית. מה רבו מעשיך ה'.
 כמה גדולים הם מעשיו של המלך הקדוש. וכלם
 נסתרים צחכמ"ה. זש"כ כלם צחכמה עשית. כלם
 צחכמ"ה היו נכללים ולא יצאו לחוץ אלא בנתיבות
 פליאות אל הבינה. ומשם נעשו כלם ונתקנו. זש"כ
 (משלי כד) ובתבונה יתכונן. ולכך כלם צחכמ"ה עשית
 בבינה. מלאה הארץ. הארץ. זו כנסת ישראל שמהבינה
 היא נתמלאית מהכל. כמש"כ (קהלת א) כל הנחלים

זיו הזהר

(ל) פ"י ששוכב על ערש דוד :

הולכים

הולכים

הולכים אל הים וגו' (י) קניניך. שהיא הוציאה אותם
 אח"כ. זש"כ (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ
 בהבראם. בך בראם. לפיכך מלאה הארץ קניניך:
 בוא וראה בשעה שהאדם בא להתקדש להתחבר
 באשתו ברצון הקדוש שלו. נתעורר עליו רוח קדוש
 הכולל זכר ונקבה. והקב"ה מרמו לשליח אחד הממונה
 על הריון האנשים (י) ומוסר בידו את הרוח הזה. ומודיע
 לו לאיזה מקום יפקוד אותו. זש"כ (איוב ג) והלילה אמר הורה
 גבר. הלילה אמר לממונה ההוא הורה גבר מפלוני (ח)
 והקב"ה מצוה לו לרוח הזה כל מה שנצרך לצותו וזה
 נתבאר. אז יורד הרוח וצל אחד צמו. זה הצל שעמד
 בצורתו למעלה. בצל הזה הוא נברא. בצל הזה הוא הולך
 בעולם הזה. זש"כ (תהלים ט) אך בצלם יתהלך איש.
 בעוד שצל הזה נמצא עמו יכול האדם להתקיים
 בעולם הזה. ושני צללים הם שמתחברים כאחד. ושלמה
 המלך מזהיר לאנשים ואומר עד שיפוח היום ונסו
 הצללים שנים. בוא וראה זה הצל הקדוש כאשר האדם
 הולך וגדל. ונעשה מזה צורת הפנים שלו. או נעשה
 עוד צל אחד ומתחברים כאחד. וזה נושא לזה. ובזמן
 שנמצאים שני הצללים נשמר הוא אדם הזה. הגוף
 שלו בתוקפו ורוחו שורה בתוכו. ובזמן שקרבו ימיו
 לצאת מצולם הזה נעברים ממנו. זה מדחה לזה
 ונשאר האדם בלי שמירה. בכך עד שיפוח היום ונסו
 הצללים. שנים: (ג-מג)

סולכים אל הים וגו' (י) קניניך. דהיא אפיקת לון
 לבתר. הס"ד (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ
 בהבראם. בך בראם. בג"כ מלאה הארץ קניניך:
 תא חזי בשעתא דבר נש אחי להתקדשא לאודווגא
 בנוקציה ברעותא קדישא דיליה. אתער עליה רוחא קדישא
 כליל דכר ונוקבא. ומיו קב"ה לחד שלוחא דממנא
 על עדויהון דכני נשא (י) ומני בידים האי רוחא. ואודע
 ליה לאן אתר יפקוד ליה. הס"ד (איוב ג) והלילה אמר הורה
 גבר. הלילה אמר להסוף ממנא הורס גבר מפלניא (ח)
 וקב"ה אפקיד ליה להאי רוחא כל מה דאפקיד והא
 אוקמוס. כדון רוחא נחתא וחד לולמא עמיס. האי דקאסי
 בדיוקניה לעילא. בהאי לולמא אתברי. בהאי לולמא אויל
 בהאי עלמא. הס"ד (תהלים ט) אך בצלם יתהלך איש.
 בעוד דהאי לולמא אשתכח עמיס קאסי בר נש בהאי
 עלמא. ותרון איוון דמתחברין כחדא. ושלמה
 מלכא חזר לכני נשא ואמר עד שיפוח היום ונסו
 הללים תרי. תא חזי האי לולמא קדישא כד אויל בג"כ
 ואתברי. ואתעביד מהאי פרלופא דיוקנא דיליה. אתעביד
 לולמא אחרא ומתחברין כחדא. ודא נסיל לרא. ובשעתא
 דאשתכחו תרון לולמין נסיר הוה בר נש. גופא
 דיליס בקיומא ורוחיה שריא בגויה. ובשעתא דקריבו ימויו
 למיפק מהאי עלמא מתעברין מיניה. ודא סליק לרא
 ואשתאר בג"כ בלא נסירו. כדון עד שיפוח היום ונסו
 הללים. תרי: (ג-מג)

ג

על משכבי בלילות בקשתי את שאהבה נפשי. רבי
 אלעזר פתח. על משכבי בלילות בקשתי וגו'. על
 משכבי. במשכבי מצעי ליה. מהו על משכבי (ה) אלא
 כנסת ישראל אחרת קמי קב"ה ובעת מינס על
 גלותא. בנין דהיא יתבא בין שאר עמין עם בנהא
 ושכיבת לעפרא. ועל דהיא שכיבת בארעא אחרא מסאבא.
 אמרת על משכבי אלא בעינא. דשכיבנא וכאפיבנא
 בגלותא. וע"ד בקשתי את שאהבה נפשי לאפקא לי מן
 גלותא. בקשתיו ולא מלאתיו. דלאו אורחיה לאודווגא בי
 אלא בהיכליה. קראתיו ולא עניי. דהא ביני עמין
 אחרתין יתיבנא. וקליה דקב"ה לא שמעין אלא
 בניו. דכתיב (דברים ד) השמע עם קול אלהים וגו'.
 רבי יצחק אמר על משכבי בלילות. כנסת ישראל
 אחרת. על משכבי אתרעמנא קמיס דהיא מזדווג
 עמי. למחדי לי ולברכא לי בחידו שליס. דהכי
 טינין דמווגא דמלכא בכנסת ישראל ירתין
 כמה

ג

על משכבי בלילות בקשתי את שאהבה נפשי. רבי
 אלעזר פתח. על משכבי בלילות בקשתי וגו'. על
 משכבי. במשכבי הי צריך לומר. מהו על משכבי (ה) אלא
 כנסת ישראל אחרת לפני הקב"ה ומבקשת ממנו על
 הגלות. לפי שהיא יושבת בין שאר העמים עם בניה
 ושוכבת לעפר. ועל שהיא שוכבת בארץ אחרת הטמאה.
 אומרת על משכבי אני מבקשת. שאני שוכבת וכואבת
 בגלות. וע"כ בקשתי את שאהבה נפשי שיוציאני מן
 הגלות. בקשתיו ולא מצאתיו. שאין דרכו להזדווג עמי
 אלא בהיכלו. קראתיו ולא ענני. שהרי בין עמים
 אחרים אני יושבת. וקולו של הקב"ה לא נשמע אלא
 לבניו. שנאמר (דברים ד) השמע עם קול אלהים וגו'.
 רבי יצחק אמר על משכבי בלילות. כנסת ישראל
 אומרת. על משכבי אני מתרעמת לפניו שיהיה מזדווג
 עמי. לשמהני ולברך אותי בשמחה שלימה. כי כך
 למדנו מן זיווגו של המלך עם כנסת ישראל יורשים
 כמה

זיו הזהר

(י) ארץ. יפ. כנסת ישראל. שמות מרת הסיכות. (י) זה המלאך נבריאלי: (ח) הלילה ח פדת המלכות שמוסרת ביד המלאך
 נבריאלי לבסור שליתות הואת:

ג (ה) נראה כי דקשיא ליה שבוראי אין דומר שעי' מוסב על מקום המשכב שהרי לא יתכן דבקש ולהפש דבר גדרו על מקום
 המשכב שאינו תופס מקום גדול רק יתכן לחפש שם מחט או טבעית וכדומה. וא"כ נראה יותר הבכוון שבוסב על זמן השכיבה.
 ולכן מקשה דלמי זה מוסב דהיה ל' יומר במשכבי ותהיה משמעותו בהניע עת משכבי או בקשתי ותו. ועי' ספר שחמיון הוא על
 דבר משכבי בלילות היינו זמן ה"יות שה"יות נחשב כלידה.

כמה צדיקים ירושת נחלה הקדושה. והרבה ברכות נמצאות בעולם: (ג-מב.)

עץ משכבי בלילות בקשתי את שאהבה נפשי וגו'. על משכבי בלילות שהם הגליות בקשתי את שאהבה נפשי. שהרי עכשו בגלות האחרון ברח דודי בכעס גדול. ואני שואלת עליו ועוד לא מצאתי מי שיאמר לי דבר ממנו. והייתי משיב ע אודותו לכל בנות העיר. זשיכ השבצתי אתכם בנות ירושלים אם תמצאו את דודי מה תגידו לו שחולת אהבה אני. ובצבור זה אני אומרת שבזמן שיבא אלי אחזה בידו שלא יזח ממני. זשיכ אחזתיו ולא ארפנו עד שהבאתיו אל בית אמי. זה בית המקדש שלמצלה. ולא חדר הורתי. זה בית המקדש שלמטה. ובזמן שאחזה בידו בגאולה האחרונה הוא לא יהיה אלי כבזמנים אחרים. שבכל גאולה וגאולה היה בא. ואחיכ פרח ממני. אבל בגאולה האחרונה אני אחזה בו ואקשרהו אלי בכמה קשרים של אהבה שלא יסור ממני לעולם ולעולמי עולמים. שבכל גלות וגלות היה הולך ממני. והייתי שואלת עליו לכל צובר ושב. זשיכ כמעט שעברתי מהם עד שמצאתי את שאהבה נפשי אחזתיו ולא ארפנו. אחזתיו בקשר תפלין של יד. ולא ארפנו בתפלין של ראש. בוא וראה שבדאי לי שיבא אלי יאמר אל שני המשיחים (ב) נשכימה לכרמים. שהם ישראל. אשר בהם נאמר (ישעי' ה) כי כרם ה' צבאות בית ישראל. נראה הפרחה הגפן. אם נמצאת השכינה בהם. הנצו הרמונים. אלה הם שמלאים מצות כרמון. שם אתן את דודי לך. אלה שהם אוהבים שלך. שם אתן אותם לך. כי הנה הסתו עבר. ממשלת שאר הממונים. הגשם חלף הלך לו. ממשלת הצרב רב. הנצנים נראו בארץ. אלה האבות. הזכיות שלהם יתגלו על השכינה שהיא ארץ החיים. ועל בניה שנאמר בהם והיה זרעך כעפר הארץ. עת הזמיר הגיע. אז ישיר נש ובני ישראל. וקול התור נשמע בארצנו (ישעי' נה) קול צופיך נשאו קול יחדו ירננו כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון. בזמן שהוא יאמר לה הקב"ה. שובי שובי השולמית. בשני הבתים שהם בית ראשון ובית שני למטה. שובי שובי בבית ראשון ושני למצלה ונחזה בך. ועל זמן שהוא הקב"ה משבח אותה. צוארך כמגדל השן. זה ירושלים שעליה נאמר כמגדל דוד צוארך. תכשיטים שלה הם כהנים ליום וישראלים. בניו לתלפיות. זה צדי"ק (ג) שהוא תל שהכל פונים אליו. ראשך עליך ככרמל. כלה זו כמה מתקנת ראשה בתפלין שהם פאר על ראשה. שעליהם נאמר פארך חבוש עליך. ורצועות תליות מצד זה ומצד זה. מה שהיו תלתלים שחורות כעורב הא ירוקים ככרמל. כעצים ירוקים שהם בגפנים ככרמל (ד) ודלת ראשך כארגמן. מה שהיתה בגלות דלה. תפלה לעני. וזו תפלה של יד שבה היתה מתעטפת העניה בתפלות בגלות. זשיכ (תהלים קב) תפלה לעני כי יעטף. עכשו את

כמה לדיקים ירותת אחסנתא קדישא. וכמה צרכאין משתכחין בעלמא: (ג-מב.)

עץ משכבי בלילות בקשתי את שאהבה נפשי וגו'. על משכבי בלילות דליוון גליות. בקשתי את שאהבה נפשי. דהא כען בגלותא בתרייתא ברח דודי בכעסא סניא. ושאלנא בגיניה ולא הוינא אשכח מאן דיימא לי מדי מניה. והוינא אומי בגיניה לכל בני קרתא. הסיך השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תמלאו את דודי מה תגידו לו שחולת אהבה אני. ובזמן דא אנא אחיכא דבזמנא דיייתי אחידנא בידוי דלא יזח ממני. הסיך אחזתיו ולא ארפנו עד שהבאתיו אל בית אמי. דא בי מקדשא דלעילא. ואל חדר הורתי. דא בי מקדשא דלתתא. ובזמנא דאחידנא בידוי כפורקנא בתרייתא לך יהא לי כזמנין אחרונין. דככל פורקנא ופורקנא הוה אחי. ולבחר הוה פרח מחי. אבל כפורקנא בתרייתא אנא אחידנא ביה וקסיר ליה בכמה קסורין דרחימו דלא יזח ממני לעלם ולעלמי עלמיין. דככל גלותא וגלותא הוה חזיל מחי. והוינא שאיל עליה לכל עובר ושב. הסיך כמעט שעברתי מהם עד שמלאתי את שאהבה נפשי אחזתיו ולא ארפנו. אחזתיו בקשורא דתפלין דיד. ולא ארפנו בתפלין דוישא. תא חזי דודאי כד ייתי לגבאי יימא לגבי תרין משיחין (ב) נשכימה לכרמים. דליוון ישראל. די ביהו אחזר (ישעי' ה) כי כרם ה' לצבאות בית ישראל. נראה הפרחה הגפן. דאיתא שכינתא ביהו. הנלו הרמונים. אליו חיוון דמליין מלות כרמון. שם אתן את דודי לון לך. כי הנה הסתו עבר. שולטנו דשאר ממנו. הגשם חלף הלך לו. שלטנותא דערב רב. הנלטים כראו בארץ. אליו חבסן. זכיון דליוון דתגליאן על שכינתא דאיהי ארץ החיים. ועל כנכא דאתמר ביהו והיה זרעך כעפר הארץ. עת הזמיר הגיע. אז ישיר משה ובני ישראל. וקול התור נשמע בארצנו (ישעי' נה) קול צופיך נשאו קול יחדו ירננו כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון. כההוא זמנא יימא קב"ה לגבה. שובי שובי השולמית. בתרי בתים דליוון בית ראשון ובית שני לתתא. שובי שובי צבא ראשון ושני לעילא ונחזה בך. כההוא זמנא קב"ה משבח ליה. לוארך כמגדל השן. דא ירושלים דעלה אתמר כמגדל דוד לוארך. תכשיטין דילה כהנים ליום וישראלים. בניו לתלפיות. דא לדי"ק (ג) דאיהו תל שהכל פונים בו. ראשך עליך ככרמל. כלה כמה מתקנה ראשה בתפלין דליוון פאר על ראשה. דעליהו אתמר פארך חבוש עליך. ולעוין תליין מהאי סערא ומהאי סערא. מאי דהו תלתלים שחורות כעורב הא חיוון ירוקין ככרמל. כעליון ירוקין דליוון בגפנים ככרמל (ד) ודלת ראשך כארגמן. מאי דהו בגלותא דלת. תפלה לעני. וזו תפלה דיד דבה הוה מתעטפת עניה בצלותא בגלותא. הסיך (תהלים קב) תפלה לעני כי יעטף. כען אנת

זיו הזהר

(ג) משיח בן דוד ומשיח בן יוסף: (ג) היינו ספדת היסוד. (ד) כי שחור אדום הוא אלא שלקה. והיינו דין. אבל ירוק הוא רחמים:

את לבושה כארגמן. שהוא סוד "אוריאל" רפאל
 "גבריאל" מיכאל "נוריאל". מלך אסור ברהטים.
 זה הקב"ה הויה שיהיה אסור בדי בתים שלה שהם
 אדני. ארבע תלתלי המות. ויהיה אסור ברהטים
 כדמיון הוה יאהרונדי. כי שמך בך ובך שמך (פ) וזה
 הוא הסוד של אמין וארגמן: (ת"ו תכ"ז)

סתרי תורה

מצאוני השומרים הסובבים בעיר וגו' נשאו את
 רידידי מעלי וגו'. בוא וראה כשמגיע זמנו
 של אדם לצאת מזה העולם. הרוח שלו יוצאת ונכנסת
 בתוך המערה שאדם הראשון והאבות שם. הם נותנים
 לו פנקס לסימן (י) והולכת בזה אצל גן העדן.
 כשמתקרבת שמה מוצאת הכרובים ואותו להט החרב
 המתהפכת. אם היא זכאה מסתכלים בפנקס הסימן
 ופותחים לה הפתח ונכנסת. ואם לא דוחים אותה
 החוצה. זאת שהיא זכאה יושבת שם כל הזמן שהורשה
 לה לשבת. מתלבשת שם בהצורה של זה העולם.
 ובר"ח ושבתות כשהיא רוצה לעלות. הצדיקים שבגן
 עדן נותנים לה פנקס לסימן. והיא עולה ופוגעת באותן
 שומרי חומות ירושלים. אם היא זכאה פותחים לה
 הפתח ונכנסת. ואם לא. נוטלים ממנה אותו הפנקס
 ודוחים לה החוצה. היא שבה לגן ואומרת מצאוני
 השומרים הסובבים בעיר וגו' נשאו את רידידי מעלי.
 זה הוא פנקס הסימן שנטלו ממנה. שומרי החומות.
 אלו הם שומרי חומות ירושלים שלמעלה. ע"כ: (א-פא')

השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תמצאו את
 דודי וגו'. פתח רבי בון ואמר. השבעתי
 אתכם בנות ירושלים אם תמצאו את דודי. וכי מי
 קרוב למלך ככנסת ישראל שהיא אומרת אם תמצאו
 את דודי מה תגידו לו. אלא בנות ירושלים אלו הן
 נשמות הצדיקים. שהם קרובים למלך תמיד. ומודיעים
 למלך תמיד. ומודיעים למלך בכל יום הצטרכות המטרונה.
 כי כך למדנו. בשעה שהנשמה יורדת לעולם. כנסת
 ישראל מכניסה בברית השבועה. שתגיד למלך ותודיע
 לו אהבתה אליו. לבעבור שיתפייס עמה. ובמה. לפי
 שהייב האדם לייחד שם הקדוש בפה בלב
 ובנפש (י) ולקשר הכל כשלהבת הקשורה בגחלת.
 וביחוד הוה שעושה גורם שיתפייס המלך עם המטרונה.
 ותודיע לו למלך אהבתה אליו: דבר אחר בנות
 ירושלים. אלה שנים עשר השבטים. שלמדנו ירושלים
 על י"ב הרים עומדת (ח) ומי שאומר על שבעה
 אינו אומר להשלים בשלימות. ואע"פ שהכל אחד שיש
 שבעה ויש ארבעה ויש י"ב והכל אחד (ט) שבודאי
 על

את לבושה כארגמן. דאישו סוד "אוריאל" רפאל
 "גבריאל" מיכאל "נוריאל". מלך אסור ברהטים.
 לא קצ"ס הויה דיהא אסור בארבע בתים דליה דאיונו
 אדני. ארבע רהטי מוחא. ויהא אסור ברהטים
 כדמיון הוה יאהרונדי. כי שמך בך ובך שמך (פ) וזה
 אישו רזא דאמין וארגמן: (ת"ו תכ"ז)

סתרי תורה

מצאוני השומרים הסובבים בעיר וגו' נשאו את
 רידידי מעלי וגו'. תא חוי כד מסא זמנא
 דבר נש לנפקא מהאי עלמא. רוחא דליה נפקת ועאלת
 בגו מערתא דאדם ואכסן תמן. אינון יסבין
 ליה פנקס סימנא (י) ואעלת לגבי גנתא דעדן.
 קריבת תמן ואשכחת כרובים וסהו להס החרב
 המתהפכת. אי זכאת חמאן פנקס סימנא
 ופתחין לה פתחא ועאלת. ואי לא דחיין לה
 לבר. האי דזכאת יתבא תמן כל סהו זמנא
 דיתבא. מתלבשא תמן בדיוקנא דהאי עלמא.
 ובריט ירמי ושבתי כד בעאת לסלקא. לדיקיא דבגנתא
 דעדן יסבין לה פנקס סימנא. וסלקת ופגעת באינון
 נסרי חומות ירושלים. אי זכאת פתחין לה
 פתחא ועאלת. ואי לא. נפלין מינה סהו פנקס
 ידחיין לה לבר. תבת לגנתא ואמרת מלאוני
 השומרים הסובבים בעיר וגו' נשאו את רידידי מעלי.
 דא אישו פנקס סימנא דנפלי מינה. שומרי החומות.
 אלין אינון נסרי חומות ירושלים דלעילא. ע"כ: (א-פא')

השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תמצאו את
 דודי וגו'. פתח רבי בון ואמר. השבעתי
 אתכם בנות ירושלים אם תמצאו את דודי. וכי מי
 קרוב למלך ככנסת ישראל דאיהי אמרת אם תמצאו
 את דודי מה תגידו לו. אלא בנות ירושלים אלין אינון
 כשמתהוין לדיקיא. דאיונון קריבין למלכא תדיר. ומודיעין
 למלכא תדיר. ומודיעין למלכא בכל יומא עסקיו דמטרונתא.
 דהכי אוליפנא. בשעתא דנשתחא נחתה לעלמא. כנסת
 ישראל עאלת עלה בקימוא דאומתא. דתחוי למלכא ותודיע
 ליה רחמימתא דילס לגביה. בגין לאתפייסא בדה. ובמה. בגין
 דחויבא על בר נש ליחדא שמה קדישא בפומא בלכא
 ובנפשא (י) ולאקשרא ללא כשלוכא דאתקשרא בסיפסא.
 ובהאי יחודא דעביד גרים לאתפייסא מלכא במטרונתא.
 ואודע ליה למלכא רחמימתא דילה לגביה: דבר אחר בנות
 ירושלים. אלין תריסר שבטין. דתנין ירושלים
 על תריסר קורין קיימא (ח) ומאן דאמר על שבעה
 לא קאמר לאשלמא שלימו. ואע"ג דכלא חד דאיה
 שבעה ואיה ד' ואיה תריסר וכלא חד (ט) ודאי
 על

זיו הוהר

(פ) פי' שמך היינו השם אדני. כך היינו השם חויה לפעמים שמך כך כוה יאהרונדי. לפעמים כך כשמך כוה יאהרונדי. וכן
 אמין בנימטריא ב' שמת האלה: (י) נראה דכל זה אחר השפספס יש נתינת דין וחשבון לפני כ"ד שלמעלה וענין הפנקס הוא
 ספר קטן כתב תעודה שיתגוהו ללכת לגן עדן ואפשר שבו נסמן שורש נשבתו להיכן היא שייכת ואף לאחר המשפט יבול להיות
 לפעמים עכוב מלכנוס לגן עדן. כי הרכה משפטים יש ככתוב כי נבנה מעד נבנה שומר: (י) פי' ברבור ברצון ובכחשבה לקשר
 יחודא תמאה ביהודא עלאה והכל באור א"ס ביה. (ח) בסוד השנים עשר בקר שתחת המלכות: (ט) שבעה היינו ו' הספירות
 שלת. וארכיזה היינו ד' הגי' המרכבה:

על תריסר טורין קיימא. חלת טורין לספרא דא ותלת טורין לספרא דא. וכן לארבע זווין. וכדון אתקרי חיה. כד"א (יחזקאל י) היא חמיה אשר ראיתי תחת אלהי ישראל. ואלין חקרין בנות ירושלים בגין דקיימא עלייהו. ואינון סהדי סהדותא למלכא על כנסת ישראל. ה"ש"ד (תהלים קכג) שבטי יה עדות לישראל להודות לשם ה'. א"ר יהודה אשרי חלקם של ישראל היודעים דרכי הקב"ה. עליהם נאמר (דברים יד) כי עם קדוש אתה לה' אלהיך ובך בחר ה' וגו' : (א-דמג)

מ"י זאת עולה מן המדבר כתמרות עשן מקוסרת מר ולבונה וגו'. פתח רבי אלעזר ואמר. מי זאת עולה מן המדבר וגו'. מ"י זאת כולל של שתי קדושות של שני עולמות בחבור אחד וקשר אחד (י) עולה ממש להיותה קדושה קדשים. שהרי קודש קדשים היא מ"י ומתחברת בזא"ת. בשביל להיות עולה שהיא קודש קדשים. מן המדבר. שהרי מן המדבר נוחלת להיות כלה ולכנוס לחופה (יא) ועוד מן המדבר היא עולה. ככתוב ומדברך נאווה. באותו הדבור של לחישות השפתים היא עולה (יב) ולמדנו מהו שכתוב (שמואל א' ד) האלהים האדירים האלה. אלה הם האלהים המכים את מצרים בכל מכה במדבר. וכי כל מה שעשה להם הקב"ה במדבר היה. והלא בישוב היה. אלא במדבר בדבור. כמש"כ ומדברך נאווה. וכתוב (תהלים עה) ממדבר הרים. אף כך עולה מן המדבר. מן המדובר בודאי. בזה הדבור של הפה היא עולה ונכנסת בין כנפי האם (יג) ואח"כ יורדת בדבור ושוכנות על ראשי עם הקדוש : (א-י)

מ"י זאת עולה מן המדבר כתמרת עשן מקוסרת מר ולבונה וגו'. השכנה היא קרבנו של הקב"ה בודאי. ובעבור זה תקנו תפלה תחת הקרבן. היא העולה. עולה בודאי. וכאי הוא זה מי שמעלה אותה אליו כראוי. שהיא שואל בשבילה מי זאת עולה. עולה בודאי. מן המדבר. מן המדובר בודאי. שפיו חושב הקב"ה כהר סיני. ולפיכך מי זאת עולה מן המדבר וגו'. מקסרת מר. זו תפלת שחרית שתיקן אברהם שהוא מר. ועוד מקסרת מר. ככתוב צרור המר דודי לי. וזה נצ"ך שמעלה אותה בימין. זש"כ (תהלים טו) נעימות בימינך נצ"ח. ולבונה. זה ה"ך שמעלה אותה בשמאל. מכל אבקת רוכל. זה נצ"ך שמעלה אותה בעמוד האמצעי (יד) ואם אין השכינה עולה בתפלתו קרבן להקב"ה. הרי כלב הוא יורד לאכול קרבנו. אוי לו. מוטב לו שלא הי' נברא בעולם. עליו נאמר (משלי יט) גם בלא דעת נפש לא טוב. וכאשר השכינה עולה בתפלתו. כמה חיות ומרכבות וגלגלי הכסא כלם נתעוררים אליה במנגינות של שמחה. וכלם כנפיהם פתיחות לקבל אותה : (ת"ז תשן כ"א)

אמר

על תריסר טורין קיימא. חלת טורין לספרא דא ותלת טורין לספרא דא. וכן לארבע זווין. וכדון אתקרי חיה. כד"א (יחזקאל י) היא חמיה אשר ראיתי תחת אלהי ישראל. ואלין חקרין בנות ירושלים בגין דקיימא עלייהו. ואינון סהדי סהדותא למלכא על כנסת ישראל. ה"ש"ד (תהלים קכג) שבטי יה עדות לישראל להודות לשם ה'. א"ר יהודה אשרי חלקם של ישראל היודעים דרכי הקב"ה. עלייהו נאמר (דברים יד) כי עם קדוש אתה לה' אלהיך ובך בחר ה' וגו' : (א-דמג)

מ"י זאת עולה מן המדבר כתמרות עשן מקוסרת מר ולבונה וגו'. פתח רבי אלעזר ואמר. מי זאת עולה מן המדבר וגו'. מ"י זאת כולל של שתי קדושות של שני עולמות בחבור אחד וקשר אחד (י) עולה ממש לחשויו קדש קדשים. דהא קדש קדשים מ"י ואתחברת בזא"ת. בגין לחשויו עולה דאיהי קדש קדשים. מן המדבר. דהא מן המדבר ירתא לחשויו כלה ולמעל לחופה (יא) ותו מן המדבר איהי עולה. כד"א ומדברך נאווה. בההוא מדבר דלחישו בשפון איהי עולה (יב) ותנינן מאי דכתוב (שמואל א' ד) האלהים האדירים האלה אלה הם האלהים המכים את מצרים בכל מכה במדבר. וכי כל דעבד לון קב"ה במדבר הוה. והא בישובא הוה. אלא במדבר בדבורא. כד"א ומדברך נאווה. וכתוב (תהלים עה) ממדבר הרים. אף כפי עולה מן המדבר. מן המדובר ודאי. בהאי מלה דפומא איהי סלקא ועאלת בין גדפי דאמא (יג) ולבנת בדבורא נחתא ושירא על רישיהו דעמא קדישא : (א-י)

מ"י זאת עולה מן המדבר כתמרת עשן מקוסרת מר ולבונה וגו'. שכינתא איהי קרבנא דקב"ה ודאי. ובגין דא תקינו ללותא תחת קרבנא. היא העולה. עולה ודאי. זכאה איהו מאן דסליק לה לגביה כדקא יאות. דאיהו שאל בגינה מי זאת עולה. עולה ודאי. מן המדבר. מן המדובר ודאי. דפומוי חשיב קב"ה כטורא דסיני. ובגין מי זאת עולה מן המדבר וגו'. מקסרת מר. דא ללותא דשחרית דתקון אברהם דהוא מר. ותו מקסרת מר. כמד"כ לרור ה"ר דודי לי. ודא נצ"ך דסליק לה בימינא. ה"ש"ד (תהלים טו) נעימות בימינך נצ"ח. ולבונה. דא ה"ך דסליק לה בשמאלא. מכל אבקת רוכל. דא נצ"ך דסליק לה בעמודא דאמצעיתא (יד) ואי לא סלקת שכינתא בללותיה קרבנא לקב"ה. הא כלבא קא נחית למיכל קרבנא דליה. ווי ליה. סב ליה ללא אתצרי בעלמא. עליה אתמר (ישעי י"ט) גם בלא דעת נפש לא טוב. וכד סלקא שכינתא בללותיה. כמה חיוון ומרכבותא וגלגלי דכורסיה כלשו יתערוין לגביה בעגולא בחדוה. וכלהו גרפיהו פתיחות לקבלא לה : (ת"ז תשן כ"א)

אמר

זיו הזהר

(י) מ"י בנימטריא נ' רמו על חמשים שצרי בינה. וזאת היינו מלכות. (יא) מ"י ע"י קבלת התורה במדבר סיני. (יב) היינו דיבוי תורה ותפלה : (יג) מ"י שצ"י תורה ותפלה נתעלית המלכות עם התפארת להתכלל בהכינה. ואח"כ יורדת מלאה שפע להשפיע על ראשי עם הקדוש. (יד) מ"י להודווג עם התפארת :

רועה הנאמן

אמר רועה הנאמן, תפלת האדם עולה באותן שבעה בשמים. שהם נרד וכרכם קנה וקנמון עם כל עצי לבונה מר ואהלות עם כל ראשי בשמים. באותה שעה שהתפלה עולה כך מקושרת מר ולבונה. הקב"ה שואל עליה מי זאת עולה מן המדבר מקושרת מר ולבונה וגו'. מ"י זא"ת בודאי, מצד של מ"י היא בודאי, שהבינה נכללת משבעה מיני בשמים (טו) וזו קריאת שמע נכללת מחמשים שערים שהם כ"ה כ"ה. ונכללת משבע ברכות. בשחר שתיים לפנייה ואחת לאחריה. ובערב שתיים לפנייה ושתיים לאחריה. והן הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד עד לך ה' הממלכה שהיא מלכות. שהיא נכללת משלשה בשמים (טו) מקושרת מר. זה כת"ר. ולבונה. זה חכמ"ה. מכל אבקת רוכל. זו בינה"ה : (ב-ק"י).

רעיא מהימנא

אמר רעיא מהימנא. ללוח דכ"ג סליקת בלגין שבטא בוסמין. דליגון נרד וכרכם קנה וקנמון עם כל עצי לבונה מר ואהלות עם כל ראשי בשמים. ביהאי זמנא ללוחתא הכי סליקת מקושרת מר ולבונה. קב"ה שאל עליה מי זאת עולה מן המדבר מקושרת מר ולבונה וגו'. מ"י זא"ת ודאי, מספרא דמ"י איסי ודאי. דכ"ג סליק משבעה מיני בוסמין (טו) ודא קריאת שמע כלילא מחמסין תרעין דליגון כ"ה כ"ה. וכלילא משבעה ברכאן. בשחר שתיים לפנייה ואחת לאחריה. ובערב שתיים לפנייה ושתיים לאחריה. והן הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד עד לך ה' הממלכה דאיסי מלכות. דאיסי כלילא מתלת בוסמין (טו) מקושרת מר. דא כת"ר. ולבונה. דא חכמ"ה. מכל אבקת רוכל. דא בינה"ה : (ב-ק"י).

מדרש הנעלם

מי זאת עולה מן המדבר. אמר רבי יצחק כיון שהנשמה זוכה ליכנס בשערי ירושלים של מצלה. מיכאל השר הגדול הולך עמה ומקדים לה שלום. מלאכי השרת תמהים בה ושואלים עליה. מי זאת עולה מן המדבר. מי זאת עולה בין העליונים מהגוף החרוב שדומה להבל. דכתיב (מהלים קמ"ד) אדם להבל דמה. הוא משיב ואומר. אחת היא יונתי תמתי אחת היא. מיוחדת היא. אמת היא לאמה. לאמה זו היא כס"א הכבוד. שהיא אם לנשמה ויולדת לה שגזרה ממנה. ראוה בנות ויאשרוה. אלו שאר הנשמות שהן במעלתן למצלה. והן הנקראות בנות ירושלים : (מה"ג א-קכ"ה)

הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה מגבורי ישראל וגו'. אמר רבי שמעון הנה מטתו שלשלמה. זה הוא כסא הכבוד של המלך שכל השלום שלו (י"י) ששים גבורים סביב לה. אלו ששים מלאכים גדולים משמשים עליונים הקדושים. שהם משמשים אצל כסא הכבוד של מלך הצליון. מגבורי ישראל. שהם ממונים תחת ממשלת מלאך הגדול הקדוש מיכאל אפטרופס של ישראל. ולפי שהם תחת ידו הרי כלם מלאכים גדולים אפטרופסים של ישראל. ושי"כ מגבורי ישראל : (י"ח לך)

הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה מגבורי ישראל וגו'. אמר רבי שמעון הנה מטתו שלשלמה. זה הוא כסא הכבוד של המלך שכל השלום שלו (י"י) ששים גבורים סביב לה. אלו ששים מלאכים גדולים משמשים עליונים הקדושים. שהם משמשים אצל כסא הכבוד של מלך הצליון. מגבורי ישראל. שהם ממונים תחת ממשלת מלאך הגדול הקדוש מיכאל אפטרופס של ישראל. ולפי שהם תחת ידו הרי כלם מלאכים גדולים אפטרופסים של ישראל. ושי"כ מגבורי ישראל : (י"ח לך)

עוד תחת רבי שמעון ואמר. הנה מטתו שלשלמה. מהו מטתו. זה כסא הכבוד של המלך. שכתוב בו (משלי י"א) בטח בה לב בעלה. שלשלמה. זה המלך שכל השלום שלו. ששים גבורים סביב לה. שנאחזים בצד שלה מדין הקשה. ונקראים ששים שבטי אש שהנצ"ר ההוא מתלבש בהם. מימינו להט החרב החוקה. משמאלו גחלי אש החזק שנאחו בקשקשיו בשבעים אלף שלהובי אש האוכלת. ואתן הששים הם מזוינים בכלי זיין קשים מאותן גבירות קשות הבאות מגבורה עליונה ההיא של הקב"ה. ושי"כ מגבורי ישראל. ולמדנו במטה ההיא מה כתוב בה. ותקם בעוד לילה. כאשר יונקת מצד הדין (י"ח) ותתן טרף לבייתה. מהו טרף. כמש"כ (מ"ח ח) וטרף ואין מצי"ל. ושי"כ כלם אחוזי

הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה מגבורי ישראל וגו'. אמר רבי שמעון ואמר. הנה מטתו שלשלמה. מהו מטתו. זה כסא הכבוד של המלך. שכתוב בו (משלי י"א) בטח בה לב בעלה. שלשלמה. זה המלך שכל השלום שלו. ששים גבורים סביב לה. שנאחזים בצד שלה מדין הקשה. ונקראים ששים שבטי אש שהנצ"ר ההוא מתלבש בהם. מימינו להט החרב החוקה. משמאלו גחלי אש החזק שנאחו בקשקשיו בשבעים אלף שלהובי אש האוכלת. ואתן הששים הם מזוינים בכלי זיין קשים מאותן גבירות קשות הבאות מגבורה עליונה ההיא של הקב"ה. ושי"כ מגבורי ישראל. ולמדנו במטה ההיא מה כתוב בה. ותקם בעוד לילה. כאשר יונקת מצד הדין (י"ח) ותתן טרף לבייתה. מהו טרף. כמש"כ (מ"ח ח) וטרף ואין מצי"ל. ושי"כ כלם אחוזי

זיו הוהר

(טו) פי' מן ז' הסצירות עד המלכות. (טז) פי' שני קריאת שמע כבונה נשפע הארה לסיבות מן ג' סצירות דראשונות : (יז) פי' מרת המלכות נקראת כסא הכבוד למרת התפארת : (יח) לילה רמו על מרת הדין :

אחוזי חרב מלומדי מלחמה. מוכנים בכל מקום לעשות דין. ונקראים שרי שברים ותרועה (ט) איש חרבו על ירכו. ככתוב (תהלים מה) חגור חרבך על ירך גבור. מפחד בלילות. זה נתבאר מפחד של גיהנם וכו'. אבל מפחד בלילות. כלומר כל זה מאיזה מקום מקבלים. מפחד. ממקום שהוא שנקרא פחד (ז) כמו שנאמר (בראשית יא) ופחד יצחק היה לי. וישבע יעקב בפחד אביו יצחק. בלילות. בזמן שהם נפקדים לעשות דין. וכאשר אותן שרי השברים ותרועה עולים. עולים שרי רמחים וחרבות שאין להם מספר. מסביב לאותן ששים העליונים הטובים למטה ההיא עומדים אלף אלפים ורבו רבבות בכל צדדי מטה ההיא למעלה. ממנה ניוונים כלם וכלם לפניה יצמודו. מתחת כלם יוצאים כמה אלפים ורבבות שאין להם מספר. ויורדים ומשוטטים בעולם עד שתוקעים שרי השופר ונאספים. ואלו בזהם הצפרנים נאחזים. וזאת המטה כוללת אותם. זאת המטה רגליה נאחזים בר' צדדי העולם. וכלם נכנסים בהכלל שנמצא למעלה ושנמצא למטה. בשמים ממצל ועל הארץ מתחת. וע"כ כתוב הנה. מזה הנה. לפי שהיא מומנת לכלם למעלה ולמטה. ומצוינת מטה ההיא מהכלל. אדני נקראת. אדון הכל ומצוינת בין חילותיה: (ג-ט)

רבי אבא אמר. כמה אלפים כמה רבבות של מחנות קדושים יש לו להקב"ה. שרי הפנים העליונים. שרי העינים. שרי כלי זיין. שרי ילדה. שרי אנחה. שרי רחמים. שרי הדין. וגבוה עליהם שהפקיד להמטרונה לשמש בההיכל לפניו. כנגד אלה יש לה להמטרונה מחנות מזוינים. בששים פנים נמצאים מחנות המזוינים. וכלם חגורי חרב עומדים סביבה. הרבה יוצאים הרבה נכנסים. בשש כנפים יעופפו כל העולם. לפני כל אחד ואחד גחלי אש שורף. לבושו אש לוחט. בגבו חרב שנונה מתלהטת בכל העולם לשמור לפניו. זש"כ (בראשית ג) ואת החרב המתהפכת לשמור את דרך עץ החיים. איזהו הדרך של עץ החיים. זו היא המטרונה הגדולה. שהיא היא הדרך לעץ הגדול והתקיף ההוא עץ החיים (ה) שכתוב הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה מגבורי ישראל. ישראל שלמעלה. כלם אחוזי חרב. וכאשר המטרונה נוסעת כלם נוטעים עמה. וכי זה הוא כבודו של מלך שהמטרונה תלך והיא תתגר מלחמה. היא משל למלך שנודג במטרונה כבודה. ראה המלך לכבדה על כל שאר המטרונות שבעולם. אמר כלן תהיינה נחשבות כפלגשים לעומת זאת המטרונה שלי. היא תתעלה על כלן. ומה אעשה לה. אלא כל ביתי יהיה בידה. הוציא המלך כרוז. מהיום והלאה כל עניני המלוכה בידי המטרונה נמסרים. מה עשה. הפקיד המלך בידה כל הנשק שלו. כל אותן השרים מגירי מלחמה. כל אותן אבנים יקרות של המלך. כל

אחוזי חרב מלומדי מלחמה. זמינון בכל אתר למעבד דינא. ואקרונ מארי דיבצא ויללא (יט) איש חרבו על ירכו. כד"א (מגלים מה) חגור חרבך על ירך גבור. מפחד בלילות. הא אוקמוס מפחד דגיסס וכו'. אבל מפחד בלילות. כלומר כל דא מאן אתר נסלין. מפחד. מהסוא אתר דאקרני פחד (כ) כד"א (בראשית לא) ופחד יצחק היה לי. וישבע יעקב בפחד אביו יצחק. בלילות. בזמינון לאינון מתפקדין למעבד דינא. וכד אינון מארי דיבצא ויללא סלקין. סלקין מארי דרמחין וסייפין לנית לון חושבנא. סחרטייו דאינון שתינן עלאין דסחרנא דהיא ערסא קיימין אלף אלפין ורבו רבון בכל ספרא דהיא ערסא לעילא. מנה אתון כלו וכלו קמה יקומון. מתחות כלו נפקין כמה אלף ורבון לית לון חושבנא. ונחתין ושאיין בעלמא עד דתקטי מארי שופרא ומתכשין. וטי צווסמא דסופרי אחיזין. ודא ערסא כליל לון. דא ערסא רגלוסי אחיזין בארבע ספרי עלמא. וכלו עלאין בכללא דאשתכח לעילא ואשתכח לתתא. בשמים ממעל ועל הארץ מתחת. וע"ד כתיב הנה. מהו הנה. בנין דזמינא לכלו לעילא ולתתא. ורשומא היא ערסא מכללא. אדני דאקרני. רבונא דכלא ורשומא בין חילתא: (ג-ט)

רבי אבא אמר. כמה אלפין כמה רבון דמשריין קדישין אית ליה לקב"ה. מארי דאנפין עלאין. מארי דעינין. מארי דזינין. מארי דיללא. מארי דיבצא. מארי דרמחי. מארי דדינא. ועילא מניסו אפקוד למסרוניתא לשמשא צהיכלא קמיה. לקביל אלין אית לה למסרוניתא משריין מזוינין. בשתינן אנפין משתכחו משריין מזוינין. וכלו חגירן חרצא קיימין צהרנהא. כמה נפקין כמה עיילין. בשית גרפון שאיין כל עלמא. קמי כל חד וחד גומרין דגור דליק. לבשו מתלהטת אשא. בגבו שנונה דחרב מתלהטת בכל עלמא לנסרא קמה. ה"ד (בראשית ג) ואת להט החרב המתהפכת לשמור את דרך עץ החיים. מאן דרך עץ החיים. דא היא מסרוניתא רבתא. דהיא ארמא להסוא חילתא רבצא תקיף חילתא דחיי (כא) דכתיב הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה מגבורי ישראל. ישראל לעילא. כלם אחוזי חרב. כד נסלא מסרוניתא כלו נסלין צהדי. וכי יקרא הוא דמלכא דמסרוניתא פזיל והיא תגמ קרבא. אלא למלכא דאזדוג במסרוניתא עלאה. חמא מלכא יקירו דילא על כל שאר מסרוניתא דעלמא. אמר כלו משתכחו לחינתא לקבל האי מסרוניתא דיני. היא סלקת על כלו. מאי אעביר לה. אלא כל ביתא דיני היא צידהא. אפיק מלכא כרוחא. מהשתא כל מלין דמלכא צידא דמסרוניתא יתמסרון. מאי עביר. אפקוד מלכא צידהא כל זמינון דיליא. כל אינון מארי מגיחי קרבא. כל אינון אבנין יקירין דמלכא. כל

גסיח

זיו הזהר

(יט) שאין יבוא וילדה אלא מחמת עונש הדין: (כ) חיינו מרת הנבורה. (כא) מרת המיכות היא הדרך להשיג על ידה שרי התפארת שנקרא עץ החיים עם כל שאר הספירות. וליכך נקראת שערי צדק:

גנויא דמלכא. אמר מהסתא כל מאן דלטרירך לי ללא עמי לא יכיל למללא עמי עד דלודע לה למטרונתא. כך קב"ה מסגיאיות חביבותא ורמימותא דליה בכנסת ישראל. אפקיד כלל ברשותא. אמר הא כל שארי לא משתכחי כלום לגב"ה. ואמר (י"ו) ששים המה מלכות וגו' אחת היא יונתי תמי. מאי אעביד לה. אלא הא כל ביתא דלי בידהא. אפיק מלכא כרווא. מהסתא כל מלון דמלכא בידא דמטרונתא יתמסרון. אפקיד בידהא כל זיינין דליה. רומחין וסייפין קשתין חלון וחרבין. בלססראין קספיראין אעין ואצטין. כל אינון מאני מגיחי קרבא דקב"ה. הס"ד הנה מסתו שלשמה ששים גבורים סביב לה כלס אחווי חרב מלומדי מלחמה וגו'. אמר מלכא מכאן ולהלאה קרבא דלי יתמסר בידך. זיינין דלי ומארי מגיחי קרבא בידך. מכאן ולהלאה את הוי כסרא לי. הס"ד (תיס ק"א) הנה לא ינוס ולא יישן שומר ישראל. מכאן ולהלאה מאן דלטרירך לי לא יכיל למללא עמי עד דלודע למטרונתא. הס"ד (ויקרא ט) בוא"ת יבא אהרן אל הקדש. שליחא היא דמלכא בכלל כמה דלוקימנא. אשתכח דכלל בידהא. ודא היא יקרא דמטרונתא: (ג-יא)

פתח רבי אלעזר ואמר. הנה מסתו שלשמה וגו'. הא תנין דא"ר יצחק כל הקורא קריאת שמע כתקנה על מסתו. נשמתו עולה לשום ברחץ החיים. הס"ד ששים גבורים סביב לה מגבורי ישראל. תא חוי בקריאת שמע אית שתין אתון ידיעאן עד ובשעריך. ועל כל את ואת אית רזא יקרא דמלכותא קדישא דשלישא עלאה. ופולחניה דבר נש סלקא קמא עד דיקרב דעתיה לכורסי יקרא דמלכותא קדישא. ובסהיא שעתא נסיב לון מן פומיה מארי דאנפין די שמים כשמתא דמאריס (כג) וזוא אסיק לון לעילא עם נשמתהון דלדיקיא קתי מדבחה יקרא דלעילא. ונסבין לון שתין מלאכין דוסחרין כורסי יקרא. כל חד וחד את חד. ומוסירין בהון כל ליליא. הס"ד (דברים כו) ולקח הכהן הסגול מידך והניחו לפני מזבח ה' אלהיך. ולקח הכהן. דא הוא **מזבח** אהרן. אלון שתין אתון דקריאת שמע דליליא (י"ח י"ד)

אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון וגו'. פתח רבי שמעון ואמר. אפריון עשה לו המלך שלמה. מאי קרא לוקימנא ליה ואתמר. אבל אפריון דא היכלא דלתתא דאיוס כנוונא דהיכלא עלאה. וקב"ה קרא ליה גתא דעזן (כג) דאיוס נטע ליה להגאית וכסופא דליה. לאשתעשעא ביה גו אינון נשמתין דלדיקיא. דתמן כלסו קיימין ורשימין בגויה. אינון נשמתין דליה לון גופא בהאי עלמא כלסו סלקין ומתעטרן תמן. ואית לון דוכמין למחזי לאתענגא גו ענוגא עלאה דאקרי נוטס ס'. ותמן אתמליין מכל כסופין דכסרי

גנוי המלך. אמר מהיום והלאה כל מי שנצרך לדבר עמי אל יוכל לדבר עמי עד שיודיע לה להמטרונה. כך הקב"ה מרוב חביבות ואהבה שלו בכנסת ישראל. הפקיד הכל ברשותה. אמר הן כל שאר מלכות אינן נחשבות מאומה לעומתה. ואמר (שיר י) ששים המה מלכות וגו' אחת היא יונתי תמי. מה אעשה לה. אלא הרי כל ביתי בידה. הוציא המלך כרוו. מהיום והלאה כל עניני המלך בידי המטרונה נמסרים. הפקיד בידה כל הנשק שלו. רמחים וחרבות קשתות חצים וחניתות. כידונים כדירים עצים ואבנים. כל הנשק של מגירי מלחמות הקב"ה. זש"כ הנה מסתו שלשמה ששים גבורים סביב לה כלס אחווי חרב מלומדי מלחמה וגו'. אמר המלך מהיום והלאה מלחמות שלי נמסרות בידך. הנשק שלי והשרים מגירי מלחמה בידך. מהיום והלאה את תהי השומר שלי. זש"כ (חל"ס ק"א) הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל. מהיום והלאה מי שיצטרך לי אל יוכל לדבר עמי עד שיודיע להמטרונה. זש"כ (ויקרא ט) בוא"ת יבא אהרן אל הקדש. כי היא שליחו של המלך בכל כמו שביארנו. נמצא שהכל בידה. וזהו כבודה של המטרונה: (ג-יא)

פתח רבי אלעזר ואמר. הנה מסתו שלשמה וגו'. הרי למדנו שא"ר יצחק כל הקורא קריאת שמע כתקנה על מסתו. נשמתו עולה לשום בארץ החיים. זש"כ ששים גבורים סביב לה מגבורי ישראל. בוא וראה בקריאת שמע יש ששים אותיות ידיעות עד ובשעריך. ועל כל את ואת יש סוד יקר של המלכות הקדושה ממשלת העליונה. ועבודתו של אדם עולה לפניו אם יקרב בכונתו לכסא הכבוד של מלכות הקדושה. ובאותה שעה מקבל אותן האותיות מפיו שר הפנים אשר שמו כשם רבו (כג) והוא מצלה אותן למצלה עם נשמות הצדיקים לפני מזבח היקר שלמצלה. ושם מקבלים אותן ששים מלאכים הסובבים לכסא הכבוד. כל אחד ואחד את אחד. ומצהירים בהן כל הלילה. זש"כ (דברים כו) ולקח הכהן הטנא מידך והניחו לפני מזבח ה' אלהיך. ולקח הכהן. זה הוא **מזבח** אהרן. אלון שתין אותיות של קריאת שמע שבליילה: (י"ח י"ד)

אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון וגו'. פתח רבי שמעון ואמר. אפריון עשה לו המלך שלמה. מקרא זה כבר נדרש ונתבאר. אבל אפריון זה ההיכל שלמטה שהוא כדמיון היכל העליון. והקב"ה קורא לו גן העדן (כג) שהוא נטע לו להגאית ולתשוקתו. להשתעשע בו עם אותן נשיות הצדיקים. כי שם כלס קיימים ומצוינים בתוכו. אותן הנשמות שאין עוד להם גוף בעולם הזה כלן עולות ונתעטרות שם. ויש להן מקומות לראות להתענג תוך ענג דעליון שנקרא נוצם ה'. ושם נתמלאות מכל התשוקות של נהרי

זו הזהר

(כג) זה המלאך מטמ': (כג) היינו העולם של סרת המיכות:

נהרי אפרסמון הטהור. אפרסמון זה היכל העליון
 טמיר ונעלם (ד) אפריון זה היכל התחתון שאן
 בו סמך עד שנסמך מתוך היכל העליון (כ) ולפיכך
 אות ם היא סתימה בכל צדדיה. כדמיון זה אות ם
 סתימה. מה בין זו לזו. אלא בשעה שנסתר ונעלם
 בתוכה אור העליון שלמעלה (ו) אז היא קיימת
 בהצורה של אות סמך (ז) נסתר בתוכה ונעלם בה
 לעלות למעלה. ובשעה שחוזרת ויושבת רובצת על
 הבנים למטה להניק להם (ח) אז היא אפרסמון. וזה
 הוא אפריון (ט) ובמקום שהן שתי אותיות ם
 קיימת אות ן סוד הברית שנסתר בתוכה. ושהוא
 מוכן לקבל כל הסוד של מאה ברכות. שהן ששים
 וארבעים. ששים כנגד ששה הצדדים שיוצאים מאות ם.
 ארבעים כנגד ד' צדדי העולם. וכלם משלימים למאה.
 ואות יו"ד היא משלמת לסוד של מאה כדמיון
 שלמעלה. ולכן היינו אפרסמון והיינו אפריון. אותן
 הנהרות יוצאים מאפרסמון הזה. ונשמות הגבוהות
 שאין עוד להן גוף בזה העולם יונקות מהאור ההוא
 שיוצא מאותן נהרי אפרסמון הטהור. ומתענגין בענג
 עליון ההוא. והנשמות שיש להן גוף בזה העולם צולות
 ויונקות מהאור ההוא של אפרסמון הזה ויורדות. ואלו
 נותנים ומקבלים. נותנים ריח טוב מאותן מעשים
 טובים שעמלים בהם בעולם הזה. ומקבלים מאותו
 הריח שנשאר בתוך הגן. כמו שנאמר (בראשית כז) כריח
 שדה אשר ברכו ה'. זה הריח שנשאר בתוך השדה
 ההוא. וכלן קיימות בגן ההוא. אלו מתענגין למעלה
 ואלו מתענגין למטה. עשה לו המלך שלמה. עשה לו
 לעצמו. ואם תשא אל הנשמות הצדיקים משתעשעין
 בו. ואתה אומר עשה ל'ו. אבל כך הוא בודאי.
 לפי שזה האפריון וכל אותן נשמות הצדיקים כלם
 קיימים להשתעשע בזה הקב"ה. המלך שלמה. מלך
 השלום שלו. וזה הוא מלך העליון (ב) המלך סתם
 זה הוא מלך המשיח (ג) זה עולם של בהינתן זכר
 וזה עולם של בחי' נקבה. מעצי הלבנון. אלו עצי
 הנטיעות שעקרן הקב"ה ושתלן במקום אחר (ד) והם
 נקראים ארזי הלבנון. כמש"כ (תהלים קד) ארזי לבנון
 אשר נטע. ולא נבנה אפריון הזה ולא נתיסד
 אלא בהם :

סוד מעשה בראשית

ועוד מעצי הלבנון. אלה ששת ימי בראשית
 שכל יום ויום היה מסדר בזה האפריון את הסדר הראוי
 לו. סדר הראשון שנמשך מצד הימין אור
 הראשון

נהרי אפרסמון דכיא. אפרסמון דא היכלא עלאה
 סמירא יגניזא (ד) אפריון דא היכלא לתתא דלית
 ביה סמך עד לאסתמך מנו היכלא עלאה (כ) ובג"כ
 את ם איש סתים בכל סמיון. כנוגה דא את ם
 סתימה. מאי בין האי להאי. אלא בשעתא דסתים ואתגניז
 בגייה נהורא עלאה דלעילא (ז) כדון אישי קיימא
 בדיוקנא דאת סמך (ז) סתים בגייה ואתגניז ביה
 לסלקא לעילא. ובשעתא דהדרת ויתבא רביעא על
 בנין לתתא לינקא לון (ח) כדון אישי אפרסמון. ודא
 הוא אפריון (ט) ובאתר דאינון תרין אתון ם
 קיימא י רזא דברית דאתגניז בגייה. דאינו
 ומין לנמלא כלל רזא דמאה ברכאן. דאינון שתי
 וארבעין. שתי לקבל שית סמיון דנפקי מלת ם.
 ארבעין לקבל ד' סמיון עלמא. וכלשו אשלימו למאה.
 ואת יו"ד אינו אשלים לרזא דמאה כנוגה
 דלעילא. וע"ד דא אפרסמון ודא אפריון. אינון
 נהרי כפקין מאפרסמון דא. וכשתין עלאין
 דלית לון גופא ביהאי עלמא ינקין מהסוד
 נהירו דנפיק מאינון נהרי אפרסמון דכיא. ומתענגי בענוגה
 דא עלאה. וכשתין דלית להון גופא ביהאי עלמא
 סלקין ונקין מהסוד נהירו דאפריון דא וכשתין. ואלין
 יהבי ונסלי. יהבי ריחא מאינון עובדין
 דכשתין דמשתלי ביה ביהאי עלמא. ונסלי מהסוד
 ריחא דאשתאר ביה בגנתא. כד"א (בראשית כז) כריח
 שדה אשר ברכו ה'. ריחא דאשתאר ביה
 ביהסוד חלקא. וכלשו קיימי ביהסוד גנתא. אלין מתענגי לעילא
 ואלין מתענגי לתתא. עשה לו המלך שלמה. עשו לו
 לגרמיה. ואי תימא הא כשתין דלדיקיא משתעשעין
 ביה. ואת אחרת עשה ל'ו. הכי הוא ודאי.
 בגין דהאי אפריון וכל אינון כשתין דלדיקיא כלשו
 קיימי לאשתעשע ביה קב"ה. הינך שלמה. מלכא
 דשלמא דליה. ודא אינו מלכא עלאה (ב) המלך סתם
 דא מלכא משיחא (ג) דא עלמא דדכורא
 ודא עלמא דנוקבא. מעלי הלבנון. אינון אליון
 נטיעין דעקר לון קב"ה ושתיל לון באתר אחרת (ד) ואלין
 אקרון ארזי לבנון. כד"א (תהלים קד) ארזי לבנון
 אשר נטע. ולא אתבני האי אפריון ולא אשתכלל
 אלא ביה :

רזא דמעשה בראשית

ותו מעלי הלבנון. אלין שית יומין דבראשית.
 דכל יומא ויומא מסדר ביהאי אפריון סדורא דאתמוי
 ליה. סדורא קדמאה אתגניד מסמרא דימינא אור
 קדמאה

זיו הזהר

(כד) היינו העולם של הבינה : (כ) פי' שכל השפע הבא למלכות מקורה הוא לראשונה בחיכל העליון שהוא הבינה . (ז) היינו
 הארת החכמה : (ז) שאין לה פתח למטה : (ח) כד יודע בסוד קן צפור ואו ניתוסף בה האות ם' שיש לה פתח למטה להשפיע
 דהספירות שבתחתיה שנקראין בנים והבינה נקראת אפרסמון : (ט) פירוש שהאפריון הוא כמו האפרסמון היינו שהמלכות אמא תתאה
 היא כנוגה דבינה אמא עלאה. אלא שבמקום ב' האותיות ם' מ' בהאפרסמון יש להמלכות אות יו"ד ונקראת אפריון. שאות יו"ד
 רמו על ספירת היסוד שנסתר בתוכה להשפיע בה השפע הבא מן האפרסמון על ידי התפארת. וזהו שאמר כנוגה דיעילא כי כמו
 בהבינה נסתרת האות יו"ד שהיא אור החכמה הנקרא אמא. כן בהמלכות נסתר היסוד שנקרא אמא וזו זעירא וגם אות יו"ד. והיסוד הוא
 מוכן לקבל השפע מן עשר ספירות שכל ספירה נכללת מעשר. והיינו מאה ברכות. להשפיע בהמלכות : (ב) היינו תפארת ויסוד
 (ג) היינו מלכות : (ג) פי' כי מן הספירות של עולם התנו נבנו הספירות של עולם התיקן .

הראשון שנגנו ונלקח מצד הימין (ג) ונכנס באפריון הזה על ידי יסוד אחד. ועשה בו תשמוש אח"כ הוציא אפריון הזה צורה אחת כדמיון אור ההוא. וזהו הסוד שנאמר יהי אור ויהי אור. כיון שאמר יהי אור לא נכתב ויהי אור. לא נצרך המקרא לומר אלא ויהי כן. מהו ויהי אור. אלא שהאור ההוא הוציא אור אחר הראוי לו. וזה הוא יום הראשון מאותן עצי הלבנון: **סדר השני** שנמשך מצד השמאל התחלקות המים בהמשכת אש החזקה (ד) ונלקח מצד השמאל ונכנס באפריון הזה ועשה בו תשמוש. והפריש בין דם שבצד הימין ובין אותן המים שבצד השמאל. אח"כ הוציא אפריון הזה צורה אחת כדמיון שלו. וזהו הסוד שנאמר בין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע ויהי כן. וזה הוא יום השני מאותן עצי הלבנון: **סדר השלישי** שנמשך מצד הימין ומצד השמאל יום אחד השלישי שעשה שלום בעולם (ה) ומשם נמשכים פירות לכל. וזה עשה תשמוש באותו אפריון והוציא מין למינו. מין להרבה פעולות. מין הראוי לו. וכל דשאים ועשבים ועצים בכמה כחות. וצורתו נשארה שם. ואפריון הזה הוציא מין כדמיון הזה ממש. וזה הוא יום השלישי שנכלל משני הצדדים מאותן עצי הלבנון: **סדר הרביעי** שנמשך והאיר אור השמש להאיר לאפריון הזה תוך החשכות שלו (ו) נכנס בו להאיר. ולא עשה בו תשמוש עד יום החמישי. שאז הוציא זה האפריון לאותו אור השמש שנכנס בו ביום הרביעי. והוציא זה האפריון כדמיון הזה ממש של האור ההוא. וזה הוא יום הרביעי. אחר מאותן עצי הלבנון: **סדר החמישי** שנמשך המשכה אחת של השרצת המים (ז) ועשה תשמוש להוציא אור ההוא של סדר יום הרביעי. ועשה באפריון הזה תשמוש והוציא מין למינו אותן. הנראים כדמיון הזה ממש. ויום הזה הי' משמש תשמוש ההוא יותר מכל שאר הימים. והכל היה תולדה עד יום הששי. שאז הוציא זה האפריון כל מה שהיה נגנו בו. שנאמר תוצא הארץ נפש חיה למינה וגו'. וזה הוא יום החמישי. אחד מאותן עצי הלבנון: **סדר השישי** זה הוא היום שהתקין לכל האפריון הזה (ח) אין לו תקון ואין לו תוקף מלבד מן היום הזה. כאשר בא זה היום נתתקן אפריון הזה בכמה רוחות בכמה נשמות עצמות יפות מראה. אלו הראויות לשבת בהיכל הנלך. אף כך נתתקנו בהתיפות כל שאר ימים הראשונים. והתקינם בהשתוקקות אחת ברצון ובשמחה. תיקון שלמעלה ושלמטה. בכך נקדש אפריון הזה בקדושה עליונה ונתעטר בעטרותיו. עד שנתעלה בהתעלות של עטרת מנוחה

קדמאה דלתגניו ותתגטיל מסערה דימינא (ג) ועאל בהאי אפריון על ידא דיסוד"א חד. ועביד ביה שמושא. לבתר אפיק האי אפריון חד דיוקנא כנוונא דהסוא אור. ודא הוא רוא דכתיב יסי אור ויהי אור. כיון דאמר יהי אור אחאי כתיב ויהי אור. לא אלטרין קרא למכתב אלא ויהי כן. מהו ויהי אור. אלא דהסוא אור אפיק אור אחרא דאתחזי ליה. ודא איסו יומא קדמאה מאינון עלי הלבנון: **סדרא תנינא** אתנגיד מסערה דשמאלא פרישו דמיא כנגידו דלשא תקיפא (ד) ותתגטיל מסערה דשמאלא ועאל בהאי אפריון ועביד ביה שמושא. ואפריש בין מיין דכסער ימינא ובין אינון מיין דכסער שמאלא. לבתר אפיק האי אפריון חד דיוקנא כנוונא דליה. ודא איסו רוא דכתיב בין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע ויהי כן. ודא איסו יומא תנינא מאינון עלי הלבנון: **סדרא תליתאה** אתנגיד מסערה דימינא ומסערה דשמאלא חד יומא תליתאה דעביד שלמא בעלמא (ה) ומתמן אתמשיכו איבין לכלא. ודא עביד שמושא בהאי אפריון ואפיק זינא לזיניה. זינא לעובדין כניאין. זינא דלתחזי ליה. וכל דשאין ועשבין ואילנין בכמה חילין. ואשתאר דיוקניה תמן. ואפיק זינא האי אפריון כהאי גוונא ממש. ודא איסו יומא תליתאה דלתכליל מתרין סערין מאינון עלי הלבנון: **סדרא רביעאה** אתנגיד ותתגטיל נהירו דשמשא לאכהרל להאי אפריון גו חשך דליה (ו) ועאל ביה לאכהרל. ולא עביד ביה שמושא עד יומא חמישאה. דאפיק האי אפריון הסוא שמשא דנהירו דעאל ביה ביומא רביעאה. ואפיק האי אפריון כהאי גוונא ממש דהסוא נהירו. ודא איסו יומא רביעאה. חד מאינון עני הלבנון: **סדרא חמשאה** אתנגיד חד משיכו דרחישו דמיא (ז) ועביד שמושא לאפקא הסוא נהירו דסודא דיומא רביעאה. ועביד בהאי אפריון שמושא ואפיק זינא לזיניה. אינון דלתחזין כהאי גוונא ממש. והאי יומא שמש הסוא שמושא יתיר מכל שאר יומין. וכלל תליא עד יומא שתיתאה. דאפיק האי אפריון כל מאי דהסו גניו ביה. דכתיב תולא הארץ נפש חיה למינה וגו'. ודא איסו יומא חמשאה. חד מאינון עלי הלבנון: **סדרא שתיתאה** דא איסו יומא דלתקין כל האי אפריון (ח) לית ליה תקונא ולית ליה תקפא בר מהאי יומא. כד אתא האי יומא אתתקן האי אפריון בכמה רוחין בכמה נשמות עולמותן שפירו בחזון. אינון דלתחזין למיתב כהיכלא דמלכא. אוף הכי אתתקן בשפירו כל שאר יומין דהו בקדמיתא. ואתקין לין כתיובתא חדא ברעותא כהדוא. תקונא דלעילא ותתא. כדן אתקדש האי אפריון בקידושין עלאין ואתעטר בעטרותו. עד דסליק כסליקו דעטרה

דכתיב

דיו הוהר

(ג) כאן מדבר בסוד מעשה בראשית אך שפעלה הכוונה ע"י שיאת יומין עלאין שהן שש הספירות מן חסד עד מלכות דברא בל מה שנברא בששת ימי המעשה. והכל יצא לפועל ע"י האפריון מרת המלכות. וזה אור הראשון שמצד הימין חיינו אור ספירת החסד (ד) חיינו אש ספירת הנבונה: (ה) זו ספירת התפארת הכלוי מחדס ונבונה: (ו) פי' שע"י ספירת נצח נעשה שהשמש ישלח קרני אורו להאיר לארץ שנקראת אפריון. אבל לא עשה עוד זה האור פעולה להוציא דבר מן הארץ עד יום החמישי שנצטרף עמו ספירת ההוד (ז) פי' שע"י הצטרפות ספירת ההוד עם ספירת נצח שנקראין תרין סמכי קשוח נעשה הפעולה של הוצאות הארץ. (ח) פי' ספירת היסוד הוא תיקון של כל הספירות. כי הוא המעביר השפע של כל הספירות למרת המלכות שנקראת שבת מלכתא:

מנוחה. ונקרא בשם העליון שם הקדוש שהוא שבת. מנוחת הכל תשוקת הכל דבקות הכל. שלמעלה ושלמטה כאחד. בכך כתוב אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון. ואמר רבי שמעון מי שזוכה באפריון הזה זוכה בכל. זוכה לשבת במנוחת הצל של הקדוש ברוך הוא. כמו שנאמר בצלו חמדתי וישבתי : (ג-קד)

ובוא וראה זה השבת בלשון נקרא. לפי שהחמשים שערים בו נפתחים ונתעורר (ט) וכאשר בלשון הזה מעורר להכלה. אז אם העליונה מלבשת לו גבורות עליונות (ט) ונתעורר רחמים בעולמות. ותיקון העליון נתתקן באפריון הזה. וע"כ כתוב אפריון עשה לו המלך שלמה. זהו תיקונו של העולם. עצמדי עשה כסף. זה אברהם. רפידתו זהב. זה יצחק. מרכבו ארגמן. זה יעקב כולל שני הצדדים. והוא רוכב על הכסא שנקרא אהבה זעירה (מ) ד"א תוכו רצוף אהבה. זו אהבה רבה שהיא בפנימיות. מבנות ירושלים. נאלו שבטים הקדושים המופלגים שיאיר לה השמש לנו האפריון : (י"ח חק)

ועוד אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון. הרי למדנו כל שלמה שנאמר בשיר השירים מלך שהשלים שלו. אפריון. זה הוא תיקון עולם התחתון מעולם העליון. כי סרם שברא הקב"ה את העולם הי' שמו נסתר בו. והיה מצויר ובונה ולא נתקיים. עד שנתעטף במעטה אחד של זוהר העליון וברא את העולם. והוציא ארוזים עליונים גדולים מאותו האתר של זוהר העליון. וישם מרכבתו על שערים ושתים אותיות מצוירות שנחקקו בעשרה מאמרות ונתקיימו. זש"כ מעצי הלבנון. ככתוב (תלים קד) ארוזי לבנון אשר נטע. שהרי מאותן עצי הלבנון עשה זה האפריון. עשה לו המלך שלמה. לו לעצמו. לו לתיקונו. לו להראות כבוד העליון. לו להודיע שהוא אחד ושמו אחד (ס) כמש"כ (זכרי' יד) יהי ה' אחד ושמו אחד. וכתוב (תלים פג) וידע כי אתה שמך ה' לבדך וגו' : (א-כט)

צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתנתו וביום שמחת לבו. פתח סבא ההוא ואמר צאינה וראינה. וכי מי יכול לראות במלך שלמה שהוא המלך שהשלים שלו. והלא נסתר הוא מכל צבא מרום שלמעלה במקום ההוא (ישעיה סד) אשר עין לא ראתה אלהים וזלתך. ואתה אומר צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה. ועוד שהרי כבוד שלו כל מלאכים העליונים שואלים ואומרים איה מקום כבודו. אלא מה שאומר צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה. בעטרה כתוב ולא כתוב

לתימא. ואקרי בשמא עלאה שחא קדישא דליהו שבת. נייחא דכלא תילוכתא דכלא דבקותא דכלא. דעילא ותתא כחלה. כדון כתיב אפריון עשה לו המלך שלמה מעלי לבנון. ואמר רבי שמעון מאן דזכי בהאי אפריון זכי בכלא. זכי למיתב בייחא דללא דקודשא בריך הוא. כמה דאת אמר כללו חמדתי וישבתי : (ג-קד)

ותא חזי האי שבת בלשון אקרי. בנין דחמשין תרעין בים אתפתחין ואתער (ט) וכד האי בלשון אתער לכלה. כדון אמא עלאה אלבישת ליה גבורין עלאין (ט) ואתער רחמין בעלמין. ותיקונא עלאה אתתקן בהאי אפריון. וע"ד כתיב אפריון עשה לו המלך שלמה. דא תיקונין דעלמא. עמודיו עשה כסף. דא אברהם. רפידתו זהב. דא יצחק. מרכבו ארגמן. דא יעקב כליל תרין סטרין. והוא רכיב על כורסיא דאקרי אהבה זעירה (מ) ד"א תוכו רצוף אהבה. דא אהבה רבה דליה בייחא. מבנות ירושלים. נאלין שבטין קדישין דגרמין דינסר לה שממא להאי אפריון : (י"ח חק)

לשון אפריון עשה לו המלך שלמה מעלי לבנון. הא תנינן כל שלמה דאתמר בשיר השירים מלכה דשלמא דיליה. אפריון. דא תקונא דעלמא תתא מעלמא עלאה. דעד לא ברא קב"ה עלמא הוה סמיס סמיס ביה. והוה רשים זכני ולא קיימא. עד דאתעטף בעטופא חד דוהרא עלאה וברא עלמא. ואפיק ארוזין עלאין דברבין מהסוה נסורא דוהרא עלאה. ושוי רחיו על עשרין ותרין ארוזין רשימין דאתגליפו בעשר אמין ואחישבו. ה"ד מעלי לבנון. כדכתיב (תלים קד) ארוזי לבנון אשר נטע. דהא מאלין עלי לבנון עביד האי אפריון. עשה לו המלך שלמה. לו לגרמיה. לו לתקוניה. לו לאחזקה יקרא עלאה. לו לאודעא דליהו חד ושמיס חד (מ) כד"א (זכרי' יד) יהי ה' אחד ושמו אחד. וכתוב (תלים פג) וידעו כי אתה שמך ה' לבדך וגו' : (א-כט)

צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתנתו וביום שמחת לבו. פתח סבא ההוא ואמר צאינה וראינה. וכי מי יכול למחמי שבין בנות ציון דהוא מלכה דשלמא דיליה. והא סמיס הוא מכל חילי מרומין דלעילא בהסוה אתר (ישעיה סד) דעין לא ראתה אלהים וזלתך. ואת אמרת לאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה. ותו דהא כבוד דיליה כללו מלאכי עלאי שאלו ואמרי איס מקום כבודו. אלא מאי דאמר לאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה. בעטרה כתיב ולא

כתיב

זיו הזהר

(ט) ענין זה הסוד שמתחלה אמר שהשבת נקרא ב"ר. וידוע שהשבת היא מרת המלכות שנקראת כלה אח"כ אמר שיש ב"ר המעורר להכלה וענינו הוא שספירת היסוד נקרא ב"ר שהוא בנימטריא חמשים כיון שהוא מקבל שפע מן החמשים שערי בינה שנשפע בו באמצעות הספירות שבין בינה והיסוד. וזה היסוד הוא המעורר את השבת להשפיע בה שפע הבינה ובעבור זה גם השבת נקראת ב"ר ובתוספת אות ה' של שורשה נקראת כלה. והרצפה להבין זה ענין בהרמב"ן על התורה על הפסוק וה' ברוך את אברהם בכל : (ט) פ"י כי הבינה הגם שהיא מלאה רחמים מ"ם גבורות מתערין מטנה הנשפיעין עם שפע החסדים ונצרכות הנבולות לשמירת השפע כמו רמזל בגלכותא דארעא שאשאר אוצר המלך נוסע הודך עמו חיל הצבא בחרבות שימות לשמירה וענין זה עמוק מאד : (זר) פ"י שיעקב דהיינו תפארת רוכב ע"י הכסא דהיינו מרת המלכות : (פג) פ"י להודיע כי שמו דהיינו מרת מלכותו היא כבוד נאצל מעצמות אור א"ם ב"ה. ובתר עליון איהו בטר מ"כות. סוף מעשה במחשבה תחילה :

כתוב ובעטרה. שכל מי שרואה עטרה ההיא רואה
 נועם המלך שהשלוים שלו. שעטרה לו אמו. הרי למדנו
 קרא לה בת וקרא לה אחות וקרא לה אם. היא הכל והכל
 תהי. מי שיסתכל ויבין בזה יבין חכמה יקרה: (ג-ק.)

הנך יפה רעיתי הנך יפה עיניך יונים. אמר רבי
 שמעון. הנך יפה עיניך יונים. כיונים ודאי שהן
 מרוקמות בגופן ובכנפיהן. וברקמה שלהן ניכרות בין
 שאר עופות. ועוד כיונים. שאין בכל עופות נאמנות
 לבעליהן כיונה. עיניהן גבנות מסתכלות באורח ישר
 מול בעלה. כנפי יונים אלו כנפי העין אשר בהן
 תעף יונה אל בעלה. יונים נקראות לבנות מצד של
 חסד. ואדומות מצד של גבורה. וירוקות מצד התפארת.
 ושחורות מצד המלכות. שנאמר בה שחורה אני ונאווה.
 הלבנונית שלהן כמשכיות כסף. והיינו כלובן השושנה.
 האדמומית שלהן כתפוחי זהב. והיינו כאודם השושנה.
 הירקות שלהן כולל שני גונים. השחרות שלהן יופיה
 של התורה. שהיא שחורה יפה. כמו שנאמר שחורה
 אני ונאווה. בגוון לבן היא יפה כלבנה. בגוון אדום ברה
 כחמה. איומה כנדגלות. בשני גונים אחרים: (ד"ח יתיר)

ד.

הנך יפה רעיתי הנך יפה עיניך יונים. אמר רבי
 שמעון. הנך יפה עיניך יונים. כיונים ודאי שהן
 מרוקמות בגופן ובכנפיהן. וברקמה שלהן ניכרות בין
 שאר עופות. ועוד כיונים. שאין בכל עופות נאמנות
 לבעליהן כיונה. עיניהן גבנות מסתכלות באורח ישר
 מול בעלה. כנפי יונים אלו כנפי העין אשר בהן
 תעף יונה אל בעלה. יונים נקראות לבנות מצד של
 חסד. ואדומות מצד של גבורה. וירוקות מצד התפארת.
 ושחורות מצד המלכות. שנאמר בה שחורה אני ונאווה.
 הלבנונית שלהן כמשכיות כסף. והיינו כלובן השושנה.
 האדמומית שלהן כתפוחי זהב. והיינו כאודם השושנה.
 הירקות שלהן כולל שני גונים. השחרות שלהן יופיה
 של התורה. שהיא שחורה יפה. כמו שנאמר שחורה
 אני ונאווה. בגוון לבן היא יפה כלבנה. בגוון אדום ברה
 כחמה. איומה כנדגלות. בשני גונים אחרים: (ד"ח יתיר)

ד.

הנך יפה רעיתי הנך יפה עיניך יונים. אמר רבי
 שמעון. הנך יפה עיניך יונים. כיונים ודאי שהן
 מרוקמות בגופן ובכנפיהן. וברקמה שלהן ניכרות בין
 שאר עופות. ועוד כיונים. שאין בכל עופות נאמנות
 לבעליהן כיונה. עיניהן גבנות מסתכלות באורח ישר
 מול בעלה. כנפי יונים אלו כנפי העין אשר בהן
 תעף יונה אל בעלה. יונים נקראות לבנות מצד של
 חסד. ואדומות מצד של גבורה. וירוקות מצד התפארת.
 ושחורות מצד המלכות. שנאמר בה שחורה אני ונאווה.
 הלבנונית שלהן כמשכיות כסף. והיינו כלובן השושנה.
 האדמומית שלהן כתפוחי זהב. והיינו כאודם השושנה.
 הירקות שלהן כולל שני גונים. השחרות שלהן יופיה
 של התורה. שהיא שחורה יפה. כמו שנאמר שחורה
 אני ונאווה. בגוון לבן היא יפה כלבנה. בגוון אדום ברה
 כחמה. איומה כנדגלות. בשני גונים אחרים: (ד"ח יתיר)

זו הזהר

(ה) היינו ספירת החכמה. כראיתא חכמה מוחא איהו מחשבה מלנאו והאמנם שספירה הראשונה הוא בתר. אבל החכמה היא ראשית
 ההתפשטות של אור הא"ם ב"ה. והכתי' לנודע תעלומתו יחשב כמו התמצעות לבין עצמיות הא"הות ובין האצילות. ולכך כתי
 להשלים מסכת העשר ספירות תחשב כפירת הרעת אחי הבינה: (ג) כאן יקרא לספירת הבינה רוח כי היא סדרת השניה אחר ספירת
 החכמה. כמו באדם שחרוה סדרת השניה אחר הנשמה נמצא שהדיוגות חכמה ובינה שהחכמה משפיע להבינה היינו כמו באדם הודגות
 נשמה ורוח מוח וכל שהמוח משפיע כל להלב: (ג) פי' שהבינה הוציאה להתפארת שנקרא קול. והוא התכללות מן מים אש ורוח
 דהיינו חסד גבורה תפארת. או חסד דין ורחמים. והתפארת כולל גם שאר הכחות. שהם ג' הספירות נגזר הוד ויסוד: (ד) דבור היינו
 מ"כות פה. שמקבלת השפע מן התפארת שנקרא קול. וכמו שחכמה ובינה הן כמו הודגות של נשמה ורוח באדם. כך תפארת ומלכות
 הן כמו הודגות של נפש וגוף באדם וכמו שחכמה ובינה הן בבחינת זכר ונקבה משפיע ומקבל שנקראים אבא ואמא. כן תפארת
 ומלכות הן בבחי' זכר ונקבה משפיע ומקבל ונקראים ברא וברתא. מזה יש להבין שאלו ה' ספירות חכמה ובינה תפארת ומלכות הן
 ספירות כלליות שיש בכל אחת אלפי אלפים ספירות פרטיות. והן נחשבת דארבעה עולמות שהן אצילות בריאה יצירה עשיה. וכלם
 קצורים זה כזה באופן שהכל אחר כי הכל נקשר באור א"ם ב"ה על דרך השתלשלות. וכל זאת ההשתלשלות היא כתי שהי' באפשרות
 להמצא מן הרוחניות היותר נשמות ויותר נשמי. ומן הטוב והמטיב ימצא עונשין רעים הרעות ביותר. ודע והבין שענין זה
 הוא היסוד של חכמת הקבלה כידוע לטבתי מדע:

שהקול מנהיג לו להדבור. ואין קול בלי דבור. וזה הקול נשלח ממקום העמוק שלמעלה. ונשלח מלפניו לנהג את הדבור. שהרי אין קול בלי דבור ואין דבור בלי קול. וזהו כדל שנצרך לפרט ופרט שנצרך כדלל: (א-רמו):

כמגדל דוד צוארך בנוי לתלפיות אלף המגן תלוי עליו כל שלטי הגבורים. פתח רבי יצחק ואמר. כמגדל דוד. איהו מגדל דוד. הלא מגדל דוד ודאי זה שבנה דוד והעלהו לתוך ירושלים. אלא כמגדל דוד זה ירושלים שלמעלה (ס) שכתוב בו (משלי יח) מגדל עז שם ה' בו ירוץ צדיק ונשגב. מי נשגב. אלא אותו המגדל הוא נשגב. לפי שבו ירוץ צדיק. צוארך. זה בית המקדש שלמטה שהוא עומד בתקון היופי כצואר לגוף. מה צואר הוא היופי של כל הגוף. אף כך בית המקדש הוא היופי של כל העולם. בנוי לתלפיות. התל שכל בני העולם היו מסתכלים בו. וכך נדרש תלפיות תל שכל פיות העולם משבחים ומתפללים לנגדו. אלף המגן תלוי עליו. אלו אלף תקונים שמתקנים בו כראוי. כל שלטי הגבורים. אשר כלם באים מצד הדין הקשה. מה הצואר כל תיקוני אשה בו תלויים. כך בית המקדש כל תיקוני העולם בו תלויים ונמצאים. והרי נדרש הכתוב (איכה ה) על צוארנו נרדפנו. על בית המקדש שהוא הצואר והיופי של כל העולם נרדפנו. יגענו. לבנותו שני פעמים. ולא הונח לנו. שהרי לא נתנו לנו ונחרב ולא נבנה עוד. מה הצואר כיון שנצמט כל הגוף נצמט צמו. אף כך בית המקדש כיון שהוא נחרב ונחשך. כמו כן כל העולם נחשך. ואין השמש מאיר ולא השמים וארץ והכוכבים: (א-רס):

קול מדבר ליה לדבור. ולית קול בלא דבור. והאי קול אשתלח מאתר עמיקא דלעילא. ושליח מקמיה לאתגא לדבור. דהא לית קול בלא דבור ולא דבור בלא קול. וזה כלל דלריך לפרט ופרט דלריך כלל: (א-רמו):

כמגדל דוד צוארך בני לתלפיות אלף המגן תלוי עליו כל שלטי הגבורים. פתח רבי יצחק ואמר. כמגדל דוד. מאן מגדל דוד. הא מגדל דוד ודאי דכנס ליה דוד וסליק ליה גו ירושלים. אלא כמגדל דוד דא ירושלים דלעילא (ש) דכתיב ביה (משלי יח) מגדל עז שם ה' בו ירוץ צדיק ונשגב. מאן נשגב. אלא הסוף מגדל נשגב. בגין דבית ירוץ לדיק. צוארך. דא בי מקדשא דלתתא דליה קאים בתקוה דשפירו קדללא לגופא. מה לואר איהו שפירא דכל גופא. הכי נמי בי מקדשא איהו שפירו דכל עלמא. בנוי לתלפיות. תלא דכל בני עלמא סוו מסתכלן ביה. והכי אוקמוה תלפיות תל דכל פיות דעלמא משבחן ומלאן לגביה. אלף המגן תלוי עליו. אלין אלף תקונין דמתקנין ביה כדקא יאות. כל שלטי הגבורים. דכליה קא לתין מספרא דדינא קשיא. מה לואר כל תקונין דלתתא ביה תליין. כך בי מקדשא כל תקונין דעלמא ביה תליין ושריין. והא אוקמוה דכתיב (איכה ה) על לוארנו נרדפנו. על בי מקדשא דליהו לואר ושפירו דכל עלמא נרדפנו. יגענו. למבני ליה תרין זמנין. ולא הונח לנו. דהא לא שבקוה לן ואתחרב ולא אתבני לבתר. מה לואר כיון דאשתלי כל גופא אשתלי עמיה. הכי נמי בי מקדשא כיון דליהו אשתלי ואתחשך. כל עלמא הכי נמי אתחשך. ולא נהיר שמשא ולא שמיא וארעא וכוכביא: (א-רס):

ואר יצחק מהו דכתיב כמגדל דוד צוארך בנוי לתלפיות. אס מרבים ומגדלים הצדיקים תורה כמגדל הזה. מיד צוארך בנוי לתלפיות. זהו שהוא צוארו של לדעת השגחתו. וזהו תלפיות כד"א (בראשית יז) ותלה ארץ מצרים. ואז אלף המגן תלוי עליו וכל שלטי הגבורים. אותן הנקראים אלף ארץ מצרים. וכל השאר תלויים עליו. וכל השליטים וכל העולמות מלאים מטובו של מקום: (ר"ח מדה"ג ויצא)

ואר יצחק מהו דכתיב כמגדל דוד צוארך בנוי לתלפיות. זהו שהוא צוארו של לדעת השגחתו. וזהו תלפיות כד"א (בראשית יז) ותלה ארץ מצרים. ואז אלף המגן תלוי עליו וכל שלטי הגבורים. אותן הנקראים אלף ארץ מצרים. וכל השאר תלויים עליו. וכל השליטים וכל העולמות מלאים מטובו של מקום: (ר"ח מדה"ג ויצא)

עד שיפוח היום ונסו הלללים אלך לי אל הר המור וגו'. פתח רבי יצחק ואמר. עד שיפוח היום. מקרא זה על גלות ישראל נאמר. שהם ישתעבדו בגלות עד שיכלה יום ההוא של ממשלת האומות. שלמדנו אר"י אלף שנים היא ממשלת כל האומות ביחד על ישראל. ואין לך אומה שלא תשתעבד בהם. ויום אחד הוא לנגדו. שנאמר (זכריה יד) והיה יום אחד הוא יודע לה' וגו'. ד"א עד שיפוח היום. טרם שיפוח יום ההוא של האומות. ונסו הצללים. אותן השרים המושלים עליהם. אלך לי אל הר המור. כמו שנאמר בהר המוריה אשר בירושלים. ואז נבעת הלבונה. זה בית המקדש אשר בציון. שכתוב בו (תהלים מח) יפה נוף מושב כל הארץ הר ציון וגו'. וכמו שנאמר (איוב לח) לאחוז בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה. כזה

עד שיפוח היום ונסו הלללים אלך לי אל הר המור וגו'. פתח רבי יצחק ואמר. עד שיפוח היום. האי קרא על גלות ישראל אתמר. דאינון ישתעבדון בגלותא עד דיסתייס הסוף יומא דשלטנותא דאומין. דתני אר"י אלף שנין הוא שלטנותא דכל אומין כחדא עליהו דישאל. ולית לך אומה דלא ישתעבד בהון. וימא חדא הוא לקבליה. דכתיב (זכריה יד) והיה יום אחד הוא יודע לה' וגו'. ד"א עד שיפוח היום. קדם דיפוח הסוף יומא דאומין. ונסו הלללים. אינון שלטנין דשלטי עליהו. אלך לי אל הר המור. כמה דכתיב בפר המוריה אשר בירושלים. ואל גבעת הלבונה. דא בי מקדשא די בציון. דכתיב ביה (תהלים מח) יפה נוף מושב כל הארץ הר ציון וגו'. וכמה דאת אמר (איוב לח) לאחוז בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה. כהאי

זו הוהר

(ה) זו הכיכות אשר בה ירוץ צדיק ונשגב. זה היסוד:

כהאי לחדיד בפליתיא לנערא סנופת מינה. א"ר יוסי עתיד קב"ה לאתגליא בירושלים ללתתא ולדכאה יתא מסנופי עממיא. עד ללא תשתלים יהוא יומא לאומין. דא"ר חייה לית שולטנו לאומין עלייהו דישראל אלא יומא חדא לחוד. דהוא יומו דקב"ה והוא אלף שנים. דה"ר (איכה א) נתנני שוממה כל היום דוה. יום אחד בלבד ולא יותר. א"ר יוסי אם ישתעבדון יותר לא על פי גזרת המלך הוא. אלא על שאין מבקשים לשוב בתשובה לפניו. ונאמר (דברים ז) והיה כי יבאו עליך כל הדברים האלה וגו'. ונאמר אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך וגו' : (ג-י)

בְּרַךְ יפה רעיתי ומוס אין בך. א"ר אלעזר כלך יפה רעיתי. זו כנסת ישראל. ומוס אין בך. אלו סנהדרין שהם כנגד שבעים ושנים שמות. שבעים נפש שירדו עם יעקב למצרים והקב"ה על כלם. ולכך למדנו שאין בודקין מן הסנהדרין ולמעלה : (ג-יד)

אָתִי מלבנון כלה אתי מלבנון תבאי תשורי מראש אמנה מראש שניר וחרמן ממעונות אריות מהררי נמרים. אמר רבי חייה האי קרא על כנסת ישראל אתמר. בשעתא דנפקו ישראל ממלרים וקריבו לפורא דסיני לקבלא אורייתא. אמר לה קב"ה אתי מלבנון כלה. מן יהוא עדונא עלאה קא אתתא כלה שלימתא (י) כהאי סיטרא דאשתלימת מן שמשא בכל כהורא וכליל. אתי מלבנון תבאי. בגין לקבלא בניך אורייתא. תשורי מראש אמנה. תשורי. כד"א (שמואל א' ט) ותשורה אין להביא. תקבלי תקרובתא על בניך. מראש אמנה. מראשיתא דעאלו במהימנותא עלאה ואמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע. והוון במתקלא חדא כמלאכין עלאין. דהכי כתיב דהו (תהלים קג) ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו. כדון קבילת כנסת ישראל תשורה (י) מראש שניר וחרמן. דא פורא דסיני דקריבו לגביה ואתעמדו תחותיה. דכתיב ויתלצו בתחתית ההר. ממעונות אריות. אלון בני שעיר דקב"ה זמין לון לאורייתא ולא בעו לקבלה. מהררי נמרים. אלון בני ישמעאל. דכתיב (דברים לג) ה' מסיני בא ורחם משעיר למו הופיע מהר פארן ואתא מרבבות קודש. מהו ואתא מרבבות קודש. שלמדנו כאשר בקש הקב"ה ליתן התורה לישראל. באו מחנות מלאכים עליונים פתחו ואמרו (תהלים ח) ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים. בקשו שתנתן להם התורה. והרי ביארו שכאשר הוכיח להם הקב"ה שהתורה הזאת לא לפניהם היא. מיד פתחו ואמרו ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ. ואילו אשר תנה הודך על השמים לא נאמר. ולכך ואתא מרבבות קודש. ואז מימינו אש דת למו. רבי יוסי דרש מקרא הזה על אשר ירדה השכינה בגלות מצרים. ורבי שמון אמר שמקרא הזה על סוד יחוד האמונה נאמר. אתי מלבנון כלה. הקול אמר להדבור

בזה שאוחז בטלית לנעור סנופת ממנה. א"ר יוסי עתיד הקב"ה להתגלות בירושלים שלמטה ולטהר אותה מסנופי העמים. והיינו לאחר גמר יום ההוא של האומות. שא"ר חייה אין ממשלה לאומות על ישראל אלא יום אחד בלבד. שהוא יומו של הקב"ה והוא אלף שנים. זש"כ (איכה א) נתנני שוממה כל היום דוה. יום אחד בלבד ולא יותר. א"ר יוסי אם ישתעבדון יותר לא על פי גזרת המלך הוא. אלא על שאין מבקשים לשוב בתשובה לפניו. ונאמר (דברים ז) והיה כי יבאו עליך כל הדברים האלה וגו'. ונאמר אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך וגו' : (ג-י)

בְּרַךְ יפה רעיתי ומוס אין בך. א"ר אלעזר כלך יפה רעיתי. זו כנסת ישראל. ומוס אין בך. אלו סנהדרין שהם כנגד שבעים ושנים שמות. שבעים נפש שירדו עם יעקב למצרים והקב"ה על כלם. ולכך למדנו שאין בודקין מן הסנהדרין ולמעלה : (ג-יד)

אָתִי מלבנון כלה אתי מלבנון תבאי תשורי מראש אמנה מראש שניר וחרמן ממעונות אריות מהררי נמרים. אמר רבי חייה מקרא זה על כנסת ישראל נאמר. בשעה שיצאו ישראל ממצרים וקרבו להר סיני לקבל התורה. אמר לה הקב"ה אתי מלבנון כלה. מן עזר עליון ההיא באה כלה השלימה (י) כלבנה הזאת שנשתלמת מן השמש בכל האור והזיו. אתי מלבנון תבאי. בשביל שיקבלו בניך התורה. תשורי מראש אמנה. תשורי. כמש"כ (שמואל א' ט) ותשורה אין להביא. תקבלי תשורה עבור בניך. מראש אמנה. מראשיתא כניסתם באמונה העליונה ואמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע. והיו במשקל אחד כמלאכים העליונים. שכך כתוב בהם (תהלים קג) ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו. אז קבלה כנסת ישראל התשורה (י) מראש שניר וחרמן. זה הר סיני שקרבו אליו והתיצבו תחתיו. כמו שנאמר ויתיצבו בתחתית ההר. ממעונות אריות. אלה בני שעיר שהקב"ה הזמינם להתורה ולא חפצו לקבלה. מהררי נמרים. אלה בני ישמעאל. שנאמר (דברים לג) ה' מסיני בא ורחם משעיר למו הופיע מהר פארן ואתא מרבבות קודש. מהו ואתא מרבבות קודש. שלמדנו כאשר בקש הקב"ה ליתן התורה לישראל. באו מחנות מלאכים עליונים פתחו ואמרו (תהלים ח) ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים. בקשו שתנתן להם התורה. והרי ביארו שכאשר הוכיח להם הקב"ה שהתורה הזאת לא לפניהם היא. מיד פתחו ואמרו ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ. ואילו אשר תנה הודך על השמים לא נאמר. ולכך ואתא מרבבות קודש. ואז מימינו אש דת למו. רבי יוסי דרש מקרא הזה על אשר ירדה השכינה בגלות מצרים. ורבי שמון אמר שמקרא הזה על סוד יחוד האמונה נאמר. אתי מלבנון כלה. הקול אמר להדבור

זו הודר

(*) עון העיין זה החכמה. בירא דאכא יסר ברתא. (י) כמו שנדרש על ספרבר פתנה.

להדבור אתי (ח) לפי שזה הקול בא להדבור ונוהג אותה עמו להיות ביחד בלא פירוד כלל. לפי שהקול הוא כלל. דבור הוא פרט. ולכך כלל נצרך לפרט. ופרט נצרך לכלל. שהרי אין קול בלי דבור. ואין דבור בלי קול. וזש"כ אתי מלבנון כלה וגו'. שעיקר שניהם מלבנון הם באים (ט) תשורי מראש אמנה. זה הוא הגרון. שמשם יוצא הרוח להשלים הכל (נ"א להכלה) מסוד הלבנון נסתר ונצלם. מראש שניר וחרמן. זה הוא הלשון (י) ראשיתה ואמצעותה שמתחבת להדבור. ממצונות אריות. אלו הן השינים. מהררי נמרים. אלו הן שפתים שלימות שנשתלם בהן הדבור : (כ-ג)

רבי אבא פתח ואמר. אתי מלבנון כלה אתי מלבנון תבאי. בוא וראה אוי להם לאנשים שאין יודעים ואין משגיחים בעבודת רבונם. שלמדנו א"ר יצחק בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ואומרת. אוי להם לאנשים מחסרון עבודת רבונם. אוי להם לאנשים מעלבונה של תורה. שא"ר יהודה כל מי שמתניגע בתורה בעולם הזה ומסגל מעשים טובים נוחל עולם שלם. וכל מי שאינו מתניגע בתורה בעולם הזה ואינו עושה מעשים טובים. אינו נוחל לא זה ולא זה. והלא למדנו יש מי שנחל עולמו כפי מקומו ולפי תכניתו הראוי לו (א) אמר רבי יצחק לא למדנו שאינו נוחל כלל אלא זה שאין לו מעשים טובים כלל. א"ר יהודה לולי היו יודעים אנשים האהבה שאוהב הקב"ה לישראל. היו שואגים ככפירים לדרוף אחריו. שלמדנו בשעה שירד יעקב למצרים קרא הקב"ה כלל פמליא שלו ואמר להם. כלכם רדו למצרים ואני ארד עמכם. אמרה השכינה רבונו של עולם. היש צבאות בלי מלך. אמר לה אתי מלבנון כלה. מלבנון. ממקום העדן שמלובן בכל מעשיו. כלה. זו השכינה שהיא ככלה בחופתה. ויתכן זה כמו שלמדנו שא"ר יהודה מהו שכתוב (במדבר ז) ויהי ביום כלות משה. כלת כתוב. שזה ביום שנכנסה כלה לחופה. והשכינה זו היא כלה. אתי מלבנון תבאי. ממקום בית המקדש שלמעלה. תשורי מראש אמנה. מראשו של מי. מראשם של בני האמונה. ומי הם. יעקב ובניו. מראש שניר וחרמן. שהם עתידים לקבל התורה שלי מהר חרמן ולהגן עליהם בגלותם. ממצונות אריות. אלה הם העצים עכו"ם שדומים לאריות ונמרים. ומענים לישראל בכל עבודות קשות : עוד א"ר אבא אתי מלבנון כלה וגו'. וכי מלבנון באה. והלא ללבנון נכנסה. אלא א"ר אבא בשעה שירדה השכינה למצרים ירדו עמה ששים רבוא מלאכי

לדבור אתי (ח) בגין דהא קול אתי לדבור ומדבר לה כהדיה למסוי כהדא בלא פרודא כלל. בגין דקול איסו כלל. דבור איסו פרט. וע"ד כלל אלסריך לפרט. ופרט אלסריך לכלל. דהא לית קול בלא דבור. ולית דבור בלא קול. וע"ד אתי מלבנון כלה וגו'. דעקרא דתרוויסו מלבנון קא אתיין (ט) תשורי מראש אמנה. דא איסו גרון. דמתחן נפקא רוחא לאשלמא כלא (כ"א) לכלה) מרזא ללבנון סתים ונניז. מראש שניר וחרמן. דא איסו ליסנא (י) רישא ואמלעיתא דמתחכא לדבור. ממצונות אריות. אלין אינון שינים. מהררי נמרים. אלין אינון שפוןן שלימו דאשתלים כהו דבור : (כ-ג)

רבי אבא פתח ואמר. אתי מלבנון כלה אתי מלבנון תבאי. תא חזי ווי לון לבני נשא דלא ידעין ולא משגיחין בפולחנא דמאריסון. דתניא א"ר יצחק בכל יומא ויומא בת קול נפקת מסורא דחורב וא"ר. ווי לון לבני נשא מפולחנא דמאריסון. ווי לון לבני נשא מעלבוניה דאורייתא. דא"ר יהודה כל מאן דאשתדל באורייתא כהאי עלמא וחסגל עובדין סבין ירית עלמא שלימא. וכל מאן דלא אשתדל באורייתא כהאי עלמא ולא עבד עובדין סבין. לא ירית לא האי ולא האי. והא תנן אית מאן דירית עלמיה כפוס אתריה וכפוס מאי דחזי ליה (יא) א"ר יצחק לא תנן אלא מאן דלית ליה עובדין סבין כלל. אמר רבי יהודה אלמני סוו ידעין בני נשא רחימותא דרחים קב"ה לישראל. סוו שאגין ככפיריא למרדך אכפריה. דתיא בשעתא דנחת יעקב למלרים קרא קב"ה לכל פמליא דליה ואמר להון. כלכון חומו למלרים קרא איתא איחות עימון. אמרה שכינתא רבונא דעלמא. אית נבואת בלא מלכא. אמר לה אתי מלבנון כלה. מלבנון. מאתרא דעדן דמלובן בכל עובדיו. כלה. דא שכינתא דהיא ככלה בחופה. ואלא הא כהא דתניא א"ר יהודה מהו דכתיב (במדבר ז) ויהי ביום כלות משה. כלם כפיב. ביומא דעאלת כלה לחופה. ושכינתא דא היא כלה. אתי מלבנון תבאי. מאתרא בי מקדשא דלפילא. תשורי מראש אמנה. מרישא דמאן. מראש שניר וחרמן. ומאן ניסו. יעקב ובניו. מראש שניר וחרמן. דאיתון עתידין לקבלא אורייתא דילי מסורא דחרמן ולאגנא עליסו בגלותסון. ממצונות אריות. אלין אינון עמין עכו"ם דדמין לאריותא ונמריין. דמענין להון בכל פולחנא דקשיו : תו א"ר אבא אתי מלבנון כלה וגו'. וכי מלבנון אתת. ואלא ללבנון עלת. אלא א"ר אבא בשעתא דנחתא שכינתא למלרים נחתו כהדיה שתיין רבוא

של

ויו הזהר

(ח) קול היינו תפארת ורבוך היינו מלכות. ועיין לעיל אות ג' ד' : (ט) פירוש מן הודגות אבא ואמא. ויחד הזה נקרא יבנון כי שם הכל רחמים וחסדים : (י) כאן חושב ד' מוצאות הנה. גרן לשון שפתים. וקשה מרוע אינו חושב גם החיך שהוא מוציא האותיות ניכ"כ. ואפשר לומר דמשום זה מחלק הלשון לשנים רישא ואמצעותא. רישא היינו מסעל מסוך לגרון ששם הוא עיקר מקום החיך. והריש כאן המסוק תשורי מראש אמנה. שהכלה היינו מלכות פה שנקראת גם אסונה היא תשיר אל התפארת וחשירה תגלה מראשה מן כל ד' מוצאות הנה. גרן חיך לשון שפתים שבין נשתלם הרבוך בכת הקול. ויינו התפארת שמשפיע בה ומנהיג אותה : (יא) רפי תכניתו כמו שראוי לו לפי מוג טבעו של תולדתו. ומקשה דלפי זה משמע שגם האיש שאינו טוב כראוי ג"כ יש לו עורר"ב. ומתרחץ ר' יצחק דחבת קול מוסב רק על בור נמרו.

מלאכי השרת. והקב"ה לראשונה. וז"כ (מיכה ב) ויעבר
 מלכם לפניכם וה' בראשם. רבי יצחק אמר. אתי
 מלבנון כלה. זו היא השכינה. אתי מלבנון תבאי.
 ממקום בית המקדש שלמעלה. תשורי מראש אמנה.
 ממקום ביהמ"ק שלמעלה וממקום ביהמ"ק שלמטה.
 שא"ר יהודה מעולם לא זזה השכינה מכותל מערבי
 של ביהמ"ק. שנא' (שיר ב) הנה זה עומד אחר כתלנו.
 והיא ראש האמונה לכל העולם. מראש שניר וחרמן.
 ממקום שהתורה יוצאת לעולם. ולמה. להגן על ישראל
 ממעונות אריות. אלה העמים עכו"ם. רבי יודן אמר
 ממעונות אריות. אלו תלמידי חכמים העוסקים בתורה
 במעונות בתי מדרשות ובתי כנסיות. שהם אריות
 ונמרים בתורה: (ב-ה)

גן נעול אחותי כלה גל נעול מעין חתום. א"ר יהודה
 גן נעול. שהכל נסתם בו. שהכל נכסל בו. גל
 נעול. שהנהר ההוא שנמשך ויוצא נכנס בו ונכסל
 ואינו מוציא (יג) ונקפאים המים בו ועומדים. מה
 הטעם. לפי שרוח צפון מנשב באותן המים ונקפאו.
 ואין יוצאים לחוץ עד שנעשין קרח. ולולי הצד של
 דרום שמנפץ תוקפו של אותו הקרח לא היו יוצאים
 ממנו המים לעולם: (א-לב)

רבי יוסי אמר גן נעול. זו כנסת ישראל שהיא
 גן נעול. שא"ר אלעזר מה הגן הזה נצרך לשמור
 לעדור להשקות ולזמור. אף כך כנסת ישראל נצרכה
 לשמור לעדור להשקות ולזמור. ונקראת גן ונקראת
 כרם. מה הכרם הזה נצרך לעדור להשקות ולזמור
 ולחפור. כך ישראל. וז"כ (ישעי' ח) כי כרם ה' צבאות
 בית ישראל. וכתוב ויעזקהו ויסקלהו וגו': (ב-ד)

גן נעול אחותי כלה גל נעול מעין חתום. זכאי הוא
 מי שמעלה אמונת הקב"ה שהיא שכינתו כלולה
 מעשרה מאמרות במחשבה אחת ברצון אחד בלי
 ערבוב כלל. כי כל ספירה וספירה נטיעות בה. והיא
 הגן שכל הספירות הן אחד בה. וכל אחת עושה בה
 פרי למינו (יג) היא המין שכל ספירה וספירה אין
 מוציאה ממנה זרעים לחוץ. וכך צריך להיות האדם
 שלא יוציא זרע לחוץ מבת זוגו. שהיא המין שלו
 והיחוד שלו. ובאותה שעה שצריך האדם לייחד קב"ה
 בשכינתיה. צריך להפשיט ממנו כל מחשבות זרות
 שהן קליפות. שנאמר בהן (משלי יט) רבות מחשבות
 בלב איש. ולהעלות השכינה אליו במחשבה אחת.
 וז"כ וצאת ה' היא תקום. כדמיון שהאדם מתיחד
 עם בת זוגו ופושט בגדיו להיות עמה אחד. כמו
 שכתוב והיו לבשר אחד. כך צריך האדם להפשיט
 ממנו כל מחשבות זרות. בשעה שמיחד להקב"ה
 פעמים בכל יום ואומר. שמע ישראל ה' אלהינו ה'
 אחד: (ת"י תפן טו)

מעין גנים באר מים חיים ונוזלים מן לבנון. פתח
 רבי

של מלאכי השרת. וקב"ה בקדמיותא. הסיך (מיכה ב) ויעבר
 מלכם לפניכם וז"כ בראשם. רבי יצחק אמר. אתי
 מלבנון כלה. דא איסי שכינתא. אתי מלבנון תבאי.
 מאתר צי מקדשא דלעילא. תשורי מראש אמנה.
 מאתר צי מקדשא דלעילא ומאתר צי מקדשא דלתתא.
 דא"ר יסודה מעולם לא זזה שכינתא מכותל מערבא
 דצי מקדשא. דכתוב (שיר ב) הנה זה עומד אחר כתלנו.
 והיא ראש אמנה לכל עלמא. מראש שניר וחרמן.
 מאתרא דאורייתא נפקת לעלמא. ולמה. לאגנא על ישראל
 ממעונות אריות. אליו עמין עכו"ם. רבי יודן אמר
 ממעונות אריות. אליו תלמידי חכמים דעסקין באורייתא
 במעונות המדרשות ובבתי כנסיות. דליון אריות
 ונמרים באורייתא: (ג-ה)

גן נעול אחותי כלה גל נעול מעין חתום. א"ר יהודה
 גן נעול. דכלא אסתים ציה. דכלא אסתיל ציה. גל
 נעול. דההוא נהר דנגיד ונפיק עייל ציה וכליל
 ולא אפיק (יג) וקרשי מיה ציה וקיימי. מאי
 פעמא. בגין דרוח צפון נטיב ציונון מיה ואתקרישו.
 ולא נפקין לצד עד דאתעביד קרח. ואלמלי ספרא
 דדרום דאקיש תקפיה דההוא קרח לא נפקי מניה
 מיה לעלמין: (א-לב)

רבי יוסי אמר גן נעול. דא כנסת ישראל דאיה
 גן נעול. דא"ר אלעזר מה גן דא אלסריך לנסרא
 לפלחא לאתשקיא ולמחלד. ארף סכי כנסת ישראל אלסריכא
 לנסרא לפלחא לאתשקיא ולמחלד. ואתקריא גן ואתקריא
 כרם. מה כרמא דא אלסריך לפלחא לאתשקיא למחלד
 ולאחפרא. סכי ישראל. הסיך (ישעי' ח) כי כרם ה' צבאות
 בית ישראל. וכתוב ויעזקהו ויסקלהו וגו': (ג-ד)

גן נעול אחותי כלה גל נעול מעין חתום. זכאה אישו
 מאן דסליק אמוסה דקב"ה דאיהי שכינתיה כלולה
 מעשר אמירן במחשבתא חדא ברעותא חדא בלא
 ערבוביא כלל. דכל ספירה וספירה נטוען בה. ואיהי
 גן דכלסה ספירן אינון חד בה. וכל חד עביד בה
 פרי למינו (יג) איסי מין דכל חד וחד לא
 נפיק מניה זרעין לצד. וסכי אלסריך בר נש
 דלא יפיק זרעא לצד זמנא זמנא דלריך צ"ג ליחדא לקב"ה
 יחודא דיליה. ובההוא זמנא דלריך צ"ג ליחדא לקב"ה
 בשכינתיה. לריך לאפשטא מניה כל מחשבין
 דליונון קליפין. דאתמר צהון (עגלי'ט) רבות מחשבות
 בלב איש. ולסלקא שכינתא לגביה במחשבתא חדא.
 הסיך ועלת ה' היא תקום. כגונא דבר נש דמתיחד
 צבת זוגיה ואתפשט מלבושו למחוי עמה חד. כמה
 דכתוב והיו לבשר אחד. סכי לריך בר נש לאפשטא
 מניה כל מחשבין אחרנין. בזמנא דמיחד לקב"ה
 בכל יומא תרין זמנין ואומר. שמע ישראל ה' אלהינו ה'
 אחד: (ת"י תקנא שתי' ושיחא)

מעין גנים באר מים חיים ונוזלים מן לבנון. פתח
 רבי

זיו הזהר

(יג) נהר דנגיד ונפיק מניה חתום גן נעול ומעין חתום שנקרא בת השמש
 ואינה משפעת למטה מחמת רוח צפון היינו סרת הרין קשה שנוכר בה עד שצר הדרום היינו סרת החסד בא וסבטל הרין:
 (יג) מ' שכל ספירה משפיע בה שפע אחרת כפי מדתה:

רבי פנחס ואמר. מעין גנים. וכי אין מעין אלא זה
 דמן גנים. והא כמה מעיינין סבין ויקרין אית
 בעלמא. אלא לית כל הכחות שוויין. אית מעין דנפיק
 במדברא באתר יבישא. הגהה אית למאן דיתבי וסתא.
 אבל מעין גנים כמה איהו סב ויקרא. האי מעין עבד
 סיבו לעשבין ואיבין. מאן דקריב לגביה אתהני בכלא.
 אתהני במיא אתהני בעשבין אתהני באיבין.
 האי מעין מתעטר בכלא. כמה וורדין כמה עשבין
 דריחא שחרטיה. כמה יאות האי מעין משאר מעיינין.
 באר מים חיים. הכי אוקימנא דללא בכנסת ישראל
 קאמר. אית מעין גנים (יד) מאן גנים. חמש גנים אית
 ליה לקב"ה דקא משתעשע ביה (טו) ומעיינא חדא
 עלווייהו דקא דאשקי לון ורני לון סמיר וגניו
 (טז) וכלהו עבדין פירין ואיבין. גתא חדא אית לתתא
 מתייהו. והאי גתא נסיר סמרא מכל סמרין דעלמא (יז) תחות
 האי גתא אית גנים אחרין דעבדין איבין לוגייהו. והאי
 גתא אתספך והו מעין דאשקי לון באר מים חיים.
 כד אלספריך הו מעין. וכד אלספריך הו באר.
 מאי בין האי להאי. לא דמי כד אתמשכון מיא מאלויהו
 לכד שאבין מיא לראשקאה (יח) ונחלים מן לבנון.
 מהו נחלים. אלא כמה דנחלים אהדרו למעין כד
 נחלים מלעילא ספין אלון בטר אלון מיין מתיקן דנפשא
 אלא אבתרייהו (יט) כך אינון חמש מקורין דנפקן
 מן לבנון אתעבדו נחלים ואהדרו למעין. (ס"א)
 מהו נחלים. אלון חמש מקורין דנפקו מן לבנון
 לעילא אתעבדו נחלים. וכד אהדרו למעין כבעין מיין
 ונחלים ספין אלון בטר אלון מיין מתיקן
 דנפשא אולא אבתרייהו (י) (ג-רא)

רבי יהודה אמר מעין גנים באר מים חיים
 ונחלים מן לבנון. האי קרא אתמר. אבל הא אוקימיה
 מעין גנים דא אברהם. באר מים חיים דא יצחק.
 ונחלים מן לבנון דא יעקב (ב) באר מים חיים דא
 יצחק. סה"ד (גראשית כה) ויעקב יצחק עם באר לחי
 רואי. מהו באר. דא שכינתא. לחי. דא חי העולמים.
 לדייק חי העולמים. ולית לאפשא לון. דה הוא בטרתי
 עלמין

רבי פנחס ואמר. מעין גנים. וכי אין מעין אלא זה
 שהוא מן גנים. והלא כמה מעינות טובים ויקרים יש
 בעולם. אלא שאין כל הנאות שוות. יש מעין היוצא
 במדבר במקום יבש. יש לו הנאה לזה שיושב ושותה.
 אבל מעין גנים כמה הוא טוב ויקר. מעין הזה עושה
 טובה להעשבים ולפירות. כל הקרב אליו נהנה בכל.
 נהנה מן המים נהנה מן העשבים נהנה מן הפירות.
 זה המעין מעוטר בכל. הרבה שושנים ועשבים של
 ירח טוב סביבו. כמה יפה זה המעין משאר מעינות.
 באר מים חיים. כך ביארו שהכל על כנסת ישראל
 נאמר. היא מעין גנים (יד) איזה גנים. חמשה גנים יש
 לו להקב"ה שהוא משתעשע בהם (טו) ומעין אחד
 עליהם המשקה אותם ומרוה להם הוא סמיר ונעלם
 (טז) וכלם עושים פירות ותנובה. נן אחד יש למטה
 מהם. וזה הגן נשמר מכל צדדי העולם (יז) תחת
 זה הגן יש גנים אחרים שעושים פירות למיניהם. וזה
 הגן מתהפך ונעשה מעין להשקותם באר מים חיים.
 כאשר נצרך נעשה מעין. וכאשר נצרך נעשה באר.
 מה בין זה לזה. אינו דומה כשנמשכים המים מאליהם
 לכאשר שואבים מים להשקות (יח) ונוזלים מן לבנון.
 מהו נוזלים. אלא כמו שהנוזלים נעשין למעין כאשר
 נוזלים מלמעלה טפה אחר טפה מים מתוקים שהנפש
 מחזרת אחריהם (יט) כך אותן חמשה מקורות היוצאים
 מן לבנון נעשין נוזלים וחוזרים להיות מעין. (ס"א)
 מהו נוזלים. אלו ה' מקורות היוצאים מן לבנון
 למעלה נעשין נוזלים. וכאשר חוזרים להיות מעין
 נובעים מים ונוזלים טפה אחר טפה מים מתוקים
 שהנפש מחזרת אחריהם (י) (ג-רא)

רבי יהודה אמר מעין גנים באר מים חיים
 ונוזלים מן לבנון. מקרא זה נדרש. אמנם הרי ביארו
 מעין גנים זה אברהם. באר מים חיים זה יצחק.
 ונוזלים מן לבנון זה יעקב (ב) באר מים חיים זה
 יצחק. זש"כ (גראשית כה) וישב יצחק עם באר לחי
 רואי. מהו באר. זו השכינה לחי. זה חי העולמים.
 צדי"ק חי העולמים. ואין להפרידם. חי הוא בשני
 עולמים

זו הודו

(יד) פ"י שהמלכות היא מעין של גנים והודו ומפורש ספני מה נקראת מעין גנים. ולפי שכאן קשה להבין ענין העמוק הוה ורבו
 הפירושים. לכך נצרך להקדים לדעת החילוק בין מקור ונחלים ומעין. מקור הוא יותר דק ונחר. ויותר יש ליחסו דבחינת זכר.
 מעין הוא בהתגלות יותר כסו באר שספני שואבים או שספני מתפשט לנהר גדול. וכל מעין יש לו מקור הנוזל בו. ולפיכך יותר יש
 ליחס המעין לבחינת נקבה וכן ודאי בחי נקבה כיון שמקבל מן המעין. וענין הנוזלים היינו מה שנמשך כהסתר מפה אחר טפה מן
 המקור להמעין ועל פי זה יש להבין מה שמבאר המשע שהמלכות נקראת מעין גנים. שהוא ספני שהמלכות אמא תתאה היא כדמיון
 הבינה אמא עלאה וכמו שהבינה נקראת מעין גנים או מעין סתם כיון שהיא משקה לחמשה גנים שהם ה' ספירות חסד גבורה
 תפארת נצח והוד. ואותן חמשה גנים נהפכים למקורות כשהן משפיעות השפע ע"י ספירת היסוד לכן אחר שהיא המלכות. ולכן כיון
 שתחת זה הגן היינו מלכות דאצילות יש עוד גנים אחרים המספקים שפע סמנה. לפיכך נהפך זה הגן מן מקבל להיות מעין או כאר
 מים חיים להשפיע להשקות את הגנים שתחת מלכות דאצילות. ולכך מובן המשע שנקראת המלכות מעין גנים. נן על שהיא מקבל.
 מעין על שהיא משפיע ובהו מובן כל הענין (טו) היינו הג"ת נגה הודו דאצילות (טז) זו הבינה (יז) זו ספירות דאצילות.
 (יח) פ"י שהמלכות נקראת מעין כאשר העולם הנשמי הוא במצב היותר טוב. או השפע הולכת ויורדת במדה מרובה סא"יה כ"י
 שום עיכוב. אכ"י כאשר הנוזל הנשמי אינו במצב היותר טוב ונצרך פעולות ועבודה לשאוב סמנה השפע ולהמשיכה לעולם הזה
 או נקראת באר. (יט) רצונו לבאר בזה סוף הפסוק ונוזלים מן לבנון דפירושא קא ספרא דראשית הפסוק שקורא המלכות מעין גנים.
 ולכך אוסר לדעת המשע שזה היא מפני שמקבלת השפע מן החמשה גנים או החמשה מקורות שהן ה' הספירות הנוזל יתן מן המקור
 המעין שנקראים לבנון. והו הודגות אמא ואמא חכמה וכינה שבבדל נקראים לבנון וכמו שהבינה נקראת מעין מפני שיוזל אייה
 השפע מ"מזלה טפה אחר טפה מן המקור חכמה וקורא לזו השפע שהנפש מחזרת אחריה פ"י הנפש היינו התפארת שהוא הכרי"ר
 ע"י החמשה גנים כמו מן המלכות מפני שנוזל אייה השפע מן החמשה מקורות שלעומת הבינה נקראים גנים כיון שמקבלים ולעומת
 דמלכות נקראים מקורין. יון סא"יה משפיעים. בשביל זה גם המלכות יש לקרותה פנין גנים. וזקן היטב (כ) רבי יהודה דרש זה
 הפסוק דרמו על ג' הספירות חסד גבורה תפארת שנקראות אברהם יצחק ויעקב:

עלמין. חי לעילא דאיהו עלמא עלאה. חי לצני עלמא תתאה. ועלמא תתאה צנייה קיימא וכהרא: (א-קלס) רבי חיילא אמר מעין גניס. דא הוא השמיים. באר מים חיים. זה הוא שנאמר (בראשית כז) ויכרו שם עבדי יצחק באר. ונאמר ויעתק משם ויחפר באר אחרת וגו' (כז) ונוזלים מן לבנון. שהם מתעטרים למעלה ועולים בראש המלך. שכתוב (תהלים קח) כי גדול מעל שמים חסדך. מן לבנון. מתמן נפקין לבינה ונגיד ואתמשך לכל זווין. עד דנגידין אינון מציעין ונחתין לאתכנסא לאתר דאקרי ימא רבא (כז) דכתיב (קהלת א) כל הנחלים הולכים אל הים וגו'. וכתיב (ישעי' נא) הביטו אל לור חולצתם וגו'. ולבחר גן כעיל אחותי כלה וגו' (כז) ומכאן נפקו מולדות לכלא. דכתיב בהבראש בראש. ממש באברהם (כז) א"ר יצחק ואפילו ביעקב ממש. והכל צנין אחד: (ג-חצר).

פתח רבי אלעזר ואמר מעין גניס באר מים חיים ונוזלים מן לבנון. קורא לה מעין. לבחר באר. ולבחר נוזלים. כהדא פסוקא אית לאסתכלא. דהאי מעין אתמשך מן בירא וזירא מן נוזלים ונוזלים מן לבנון. למנדע דכלהו נאללו דא מן דא ודא מן דא (כז) אוף הכי שחשא לאו כהורא דיליה הוא. אלא דאתמשך חד חוטא דזיווא וסייר לשחשא. דהא תנן במתניתין דילן אור שברא הקב"ה בתחלה. אדם היה רואה בו ולופס מראש העולם ועד סופו. תא חוי נהירא דשחשא הוא חד משתין אלפין ושבעין וחמש חולקין מהסיח נהירותא דאספקלריא דהסוא נהורא דאתגניו. ואפילו כהאי נהירותא דשחשא לית אינס יכיל לאסתכלא ביה. כל שכן כהסוא נהורא. והא דאמרן דאדם אסתכל ביה מריש עלמא עד סייפי עלמא הכי גורנא במתניתא דילן. דכהסוא נהורא יכיל אינס למנדע ולמחוי כהסוא דתכמתא כל מאי דהוה וכל מאי דהוה מריש דעלמא עד סייפי עלמא. והסוא אתגניו ללדיקים לעלמא דאתי. ומחו לעלמא דאתי. כד יפיק נשמתא קדישא מהאי עלמא ויזיל כה לעלמא דאתי: (ד-ח בראשית)

מעין גניס באר מים חיים ונוזלים מן לבנון. מעין דא חכמה. כתר הוא אמון מופלא שחפץ לנסוע

עולמים. חי למעלה שהוא עולם העליון. חי אצל עולם התחתון. ועולם התחתון בשבילו קים ומאיר: (א-קלס) רבי חייא אמר מעין גניס. זה הוא השמיים. באר מים חיים. זה הוא שנאמר (בראשית כז) ויכרו שם עבדי יצחק באר. ונאמר ויעתק משם ויחפר באר אחרת וגו' (כז) ונוזלים מן לבנון. שהם מתעטרים למעלה ועולים בראש המלך. שכתוב (תהלים קח) כי גדול מעל שמים חסדך. מן לבנון. משם יוצאים לבינה ונמשך ונתפשט לכל הזויות. עד שנמשכים אתן המעניות ויורדים להתאסף בהמקום שנקרא ים הגדול (כז) שכתוב (קהלת א) כל הנחלים הולכים אל הים וגו'. ונאמר (ישעי' נא) הביטו אל צור חוצבתם וגו'. ואח"כ גן נעור אחותי כלה וגו' (כז) ומכאן יצאו תולדות לכל. שנאמר בהבראש בך בראם. ממש באברהם (כז) א"ר יצחק ואפילו ביעקב ממש. והכל צנין אחד: (ג-חצר).

פתח רבי אלעזר ואמר מעין גניס באר מים חיים ונוזלים מן לבנון. קורא לה מעין. אח"כ באר. ואח"כ נוזלים. במקרא זה יש לראות שזה המעין נמשך מן באר ובאר מן נוזלים ונוזלים מן לבנון. להבין שכלם נאצלו זה מזה וזה מזה (כז) אף כך השמש אין האור שלו הוא. אלא שנמשך חוט אחד של זוהר ומאיר להשמש. שהרי למדנו במשנה שלנו אור שברא הקב"ה בתחלה. אדם היה רואה בו וצופה מראש העולם ועד סופו. בוא וראה אור השמש הוא אחד מששים אלף ושבעים וחמשה חלקים מאותה הארת המאור של האור הגנוז ההוא. ואפילו בהארה הזאת של השמש אין איש יכול להסתכל בה. כל שכן באור ההוא. ומה שאמרו שאדם הי' מביט בו מראש העולם עד סוף העולם כך מפורש בברייתא שלנו. שבאותו האור יכול האדם לדעת ולראות בהארת החכמה כל מה שהיה וכל מה שיהי' מראש העולם עד סוף העולם. ואור ההוא נגנז לצדיקים לעולם הבא. ומהו לעולם הבא. כאשר תצא נשכה הקדושה מעולם הזה וילך עמה לעולם הבא: (ד-ח בראשית)

מעין גניס באר מים חיים ונוזלים מן לבנון. מעין זה חכמה. כתר הוא אמון מופלא שחפץ לנסוע

זו הזהר

(כא) רבי חייא רורש זה הפסוק. מעין גניס היינו תפארת. באר מים מלכות. ונוזלים מן לבנון. יפורש איך תבוא השפע לתפארת ומלכות ואומר שהוא ע"י נוזלים מן לבנון פ"י שקודם לכל מתעטרין הנוזלים כראש המלך זה מלך העליון חכמה שנקרא לבנון. היינו שהשפע באה מן הכתר לחכמה זו הכונה של מתעטרין ואח"כ נוזלים מן לבנון לכינה ומן הכינה למעין גניס ובאר מים חיים דהיינו תפארת ומלכות ויש לדעת שהשם לבנון סרסו לפעמים על החכמה ולפעמים על הכינה. כי הדיון מורה על רחמים ושם הכי רחמים. ולפעמים מורה לבנון על חכמה וכינה ביהר וי"ל כי לבנון הוא צירוף ל"ב גרין ל"ב רסו על ל"ב נתיבות החכמה גרין רסו של חמשים שערי בינה: (כב) זו מרת המלכות שממנה נתצבות נשמות ישראל: (כג) פ"י לאתר שהמלכות חקבל הכעירות גן נעור להשמר מן יניקת הסטרא אחרא. (כד) פירוש אות ה' זו המלכות ששורשה היא ה"א האחרונה מן שם הוי"ה ב"ה ואברהם היינו מרת החסד והסכונן הוא שערי שבא למלכות הארה מצד הדרום שהיא מרת החסד היא משפעת השפע למטה. כי מצד הצפון שהוא מרת הדין נעצרה השפע מלהשפיע למטה כנוכר לעיל ור' יצחק אומר שערי הארה מן יעקב דהיינו מרת הרחמים נתכפל העצרת הכאה מצד הצפון והכל ענין אחד מרת החסד ומרת הרחמים. (כה) ר' אלעזר דורש זה הפסוק באופן אחר. שבאן גרמו ד' הכעירות חכמה וכינה תפארת ומלכות שכל אחת מהן כוללת מן הרבה כעירות וכל אחת עולם מ"א וצ"ל בפני עצמו. או שכל אחת שחש לעולם מ"א ושם בפני עצמו והם ד' העולמות אצילות כריאה יצירה עשיה. וכמו בהמשל שהמעין יותר נגלה מן באר. ובאר יותר נגלה מן הנוזלים בתוך הנוזלים שבועטם האדמה. והלבנון היינו המקור של הנוזלים הוא עור יותר מציור ונעלם. וכ"כ מקושרים ומחוזרים נת בזה. כן הוא בהנמשך מעין היינו מלכות. באר היינו תפארת. נוזלים היינו בינה. ולבנון היינו החכמה וכ"כ קשר אחד שריב נאצלו זה מזה:

לנטוע עצים בגן. היה מביט בכל הגן ולא מצא שם מעין מים. מה עשה. אמר אוציא מעין ואח"כ אטע גן ויגדלו עצים. ובשביל זה מעין גנים (י) בתחלה הזכיר מעין ואח"כ גנים. והם גין סדרים של התורה (י) וכמו שיש גן למטה כך יש גן למעלה (כ) ומעין ההוא הוא בבחינת מוח. עץ הוא בבחי' נוף. ענפים שלו ידים ורגלים. ונוזלים מן לבנון (כט) זו הלבנה שהיא רִלְתָּ. דלה בגלות. ועליה נאמר (במדבר כ) יזל מים מדליו. אוי להם לאנשים שאינם מתיגעים [לקיים מצות] התורה. שנקראים עצים יבשים. והם עתידים להשרף באש הגיהנם. ולא לחנם אמרו בעלי משנה שהם צמלים ויורשים גיהנם. ואע"פ שנתגדל העץ שהוא גופה של תורה. אם אין לו פירות שהם המצות עשה. מה כתוב בו. (דברים כ) רק עץ אשר תדע כי לא עץ מאכל הוא אותו תשחית וכתר. ולפיכך אמרו בעלי משנה שאין המדרש עיקר אלא המעשה הוא העיקר: (ת"י חקן נב)

עורי לפון ובאי תימן הפיחי גני יולו בשמיו וגו'. פתח רבי אבא ואמר. עורי צפון. אלו העולות שנשחטות בצפון. לפי שאותן המחשבות במצפוני הלב נמצאות. ובמקום הדין. לפי שמהשבה [הרעה] נמצאת בלידה בשעה שהדין נמצא. ורוח צפון מנשב בחצות הלידה כאשר נתעוררים האנשים. ומחשבות האנשים נתעורר. וכנור של דוד מנגן מאליו. ובאי תימן. אלו שלמים שנשחטים בדרום. לפי שהם השלום של כלם. שלום העליונים והתחתונים. והם שלימות צדדי העולם. שלימות הכל מצד האמונה. ומפני שהשלמים הם שלום של כלם אוכלים מהם הבעלים ונהנים מהם. שהרי שלום נעשה לו ולכל העולם במדרגה אחת. חטאות ואשמות נאכלים לכהנים. מפני שהם באים לכפר עליהם ולהעביר עונותם. ומכל הקרבתים אינם חביבים לפני הקב"ה כמו שלמים. לפי שבשבילם נמצא שלום בעליונים ובתחתונים. [הפיחי גני יולו בשמיו] למעלה מהכל היא הקטרת שהיא בשלימות מהכל. ואין באה לא על חטא ולא על אשם ולא על עון. אלא על שמחה. כמש"כ (מש"י כ) שמן וקטרת ישמח לב. וזה נתבאר. וע"כ הקטרת לא נקרב אלא בשעה שהשמן מתקרב. כמו שנאמר (שמות ז) והקטיר עליו אהרן קטרת סמים בבקר בבקר בהטיבו את הנרות יקטירנה. ונאמר ובהעלות אהרן את הנרות בין הצרבים יקטירנה. בשביל שיהיו נמצאים שמן וקטרת ביחד: (ג-יא.)

אמר רבי חייא בוא וראה סוד הדבר. בשעה שהקב"ה נתגלה על הגן (י) כל הגן מתחבר ואינו נפרד מן העדן. ומוזה העדן יוצאים מעינות לכמה דרכים ונתיבות. וזה הגן נקרא צרור החיים. כי שם מתעדנים

נכסעא אילנין בגנתא. אסתכל בכל גנתא ולא אשכח תמן חביעא דייא. מאי עבד. אמר אפיק מעין ולכתר אטע גן ויתרבו אילנין. ובגין דא מעין גנים (י) בקדמיתא אדכיר מעין ולכתר גנים. ודא גין סדרים דאורייתא (י) וכמה דאית גלנתא הכי אית גלעילא (כ) וההוא מעין איהו מוחא. אילנא איהו גופא. ענפין דיליה דרועין ורגלין. ונוזלים מן לבנון (כט) דא לבנה צחיסי רִלְתָּ. דלה בגלותא. ועלם אחר (כמדנר כד) חל מים מדליו. וי לון לבני נשא דלא משתדלין ולקיימא פקודין דאורייתא. דאתקריאו עליס יבשים. ואיכון עתידין לאתקדא כנורא דגיהנס. ולאו למגנא אמרו מארי מתניתין דאיכון עמלים וירתינ גיהנס. ואע"ג דמתרבי אילנא דאיהו גופא דאורייתא. אי לית ליה איבא דאיכון פקודין דעשה. מאי כתיב ביה. (דברים כ) רק עץ אשר תדע כי לא עץ מאכל הוא אותו תשחית וכתר. ובגין דא אמרו מארי מתניתין דלית מדרשא עיקר אלא המעשה איהו עיקר: (ת"י חקניא נב)

עורי לפון ובאי תימן הפיחי גני יולו בשמיו וגו'. פתח רבי אבא ואמר. עורי לפון. אילין עולות דנשחטות בלפון. בגין דאיכון מוחשבות בלפוני לבא יתבי. ובאתר דדינא. בגין דירחשה [בישא] אשתכח בליליא בוצנא דדינא אשתכח. ורוח לפון מנשבא בלגותא דליליא כד מתערי אכסי. ומחשבתן דבני נשא מתערי. וכנור דדוד מנגן מאליו. ובאי תימן. אילין שלמים דנשחטין בדרום. בגין דאיכון שלחא דכלסו. שלמא דעלמי ודתתא. ואיכון שלימו דסערי עלמא שלימו דכלא מסעילא דמחיימיתא. ובגין דשלימים איכון שלמא דכלסו בענים אכנין מחיימו ומתהניין מחיימו. דא שלחא הוא ליה ולכל עלמא בדרגא חדא. חסות ואשמות כאלנין לכהני. בגין דאיכון זמיתין לכפרא עלייסו ולאעברא חובייהו. ומכל קרבנין לא חביבין קמי קב"ה כמו שלמים. בגין דאשתכח שלמא בעלמי ובתתא. [הפיחי גני יולו בשמיו] עילא מכלא קשרת דאיהו שלים מכלא. ולא איתא לא על חטא ולא על אשם ולא על עון. אלא על שמחה. כד"א (יש"י כ) שמן וקטרת ישמח לב. והא חוקיזו. וע"ד קשרת לא מתקרב אלא בזנא דשמן מתקרב. כמה דכתיב (שמות ז) והקטיר עליו אהרן קטרת סמים בבקר בבקר בהטיבו את הנרות יקטירנה. וכתיב ובהעלות אהרן את הנרות בין הצרבים יקטירנה. בגין דישתכחון שמן וקטרת כחד: (ג-יא.)

אמר רבי חייא תא חוי רוא דמלה. בשעתא דקב"ה אתמוי על גנתא (י) כל גנתא אסתכס ולא מתפרש מעדן. ומאלי עדן מצועי נפקין לכמה אורחין ושבילין. והאי גנתא אתקרי לנורא דחיי. דתמן מתעדנין

זיו הוהר

(י) התיקוני והר דורש זה הפסוק לגמ"י באופן אחר. שחושב כסדר מלמעלה למטה. מעין חיינו חכמה. ולבנון חיינו מלכות שנקראת לבנה על שהיא דלה כמו הלבנה שאין לה אור של עצמה: (כ) התורה שכתב מהכמה עלאה נפתח: (כ) גן דלתא חיינו מלכות תורד שבע"פ וכן דלעילא חיינו בינה: (כט) זה נתבאר בהמאמר פתח אליהו: (ל) זה הגן חיינו עולם המלכות. והעדן חיינו עולם הבינה. תן עדן משמעותו הגן של העדן. כלומר שמתחבר אל העדן:

מתעדנים הצדיקים מהארת עולם הבא. ובאותה שעה שהקב"ה נתעורר בגן העדן להשתעשע עם הצדיקים. כרוז יוצא וקורא. עורי צפון ובאי תימן וגו'. יבא רוזי לגנו ויאכל פרי מגדיו. מהו ויאכל פרי מגדיו. אלו הקרבנות שנקרבו לפניו מן הנשמות של הצדיקים. וזה בחצות הלילה. בשעה אחרת שאר קרבנות ממש : (ב-ל:)

ה.

באתי לגני אחותי כלה אריתי מורי עם בשמי אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי אכלו רעים שמו ושכרו דודים. פתח רבי חייא ואמר. באתי לגני אחותי כלה וגו'. מקרא זה אין ראשו סופו ואין סופו ראשו. שכתוב אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי. ואח"כ אכלו רעים. מי שמזמין לאחר כאשר המזון מוכן לפניו. לאחר שהוא אכל אין יזמין לאחר. אלא אשריהם של ישראל שהקב"ה מבקש לטהר אותם. ובחר בהם מכל שאר העמים עכו"ם. ומשבחר בהם מבקש להעלותם מכל מקטרגי העולם. בוא וראה ביום שהוקם המשכן במטה. באותו יום הוקם משכן אחר למעלה עמו. שנאמר (שמות ט) הוקם המשכן. סתם. ויום ההוא שמחתו של הקב"ה היה. כיון שהוקם המשכן מיד ויקרא אל משה. אמר לו. משה חנוכת הכית במה עושים. בסעודה. אדם כי יקריב מכם קרבן לה'. וז"ל באתי לגני אחותי כלה אריתי מורי עם בשמי אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי וגו' :

דבר אחר באתי לגני. זה גן עדן שלמעלה. אחותי כלה. זו כנסת ישראל. שביום ההוא נזדווגו זוגים בכל. נזדווגו זוגים בגן עדן ההוא. למען יתברכו כלם מהשפעת הנחל (ה) ונתקשרו כל אחד בחברו. וז"ל אריתי מורי עם בשמי אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי (ג) כלם ינקו ונשבצו מנבועת הנחל. אכלו רעים שמו ושכרו דודים. כל איתן שמלמטה. וכל הענפים (העולמות) נתברכו וניזונו כאשר אלה נתברכו למעלה. ובמה מתברכים ונמתקים כלם. בריח הקרבנות. בוא וראה כאשר ירדה כנסת ישראל לשכן מדורה בארץ. אמר לה הקב"ה מקרא הזה (ג) בשביל שיהיו נמצאים ברכות ושמחה בכל העולמות. והיא נמתקה לצאת ממנה ברכות לכל. שכאשר אלה הששה [מורי. בשמי. יערי. דבשי. ייני. חלבי] נתברכים. אז כל העולמות מתברכים יחד למטה ומתברכים למעלה. וישראל מתברכים מכלם : ד"א באתי לגני אחותי כלה. א"ר יצחק לא נזדווג הקב"ה

מתעדני נדיקא מנאירו דעלמא דאתי. וצסהיא שעתא דקב"ה אחר בגנתא דעדן לאשתעשע עם לדיקא. כרוזא נפיק וקרי. עורי לעון ובאי תימן וגו'. יבא דודי לגנו ויאכל פרי מגדיו. מהו ויאכל פרי מגדיו. אלון קרבנין דאתקרבו קמיה מנשמתהון דלדיקא. והאי בפלגית ליליא. בשעתא אחרת שאר קרבנין ממש : (ב-ל:)

ה.

באתי לגני אחותי כלה אריתי מורי עם בשמי אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי אכלו רעים שמו ושכרו דודים. פתח רבי חייא ואמר. באתי לגני אחותי כלה וגו'. האי קרא לאו רישיה סיפיה ולא סיפיה רישיה. דכתיב אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי. ולבתר אכלו רעים. מאן דזומן לאחר כד מוונא אתתקן קמיה. בתר דאיהו אכל הירך יזמן לאחרא. אלא זכאין אינון ישראל דקב"ה בעא לדכא לון. ואתרעי בהון מכל שאר עינין עכו"ם. ומדאתרעי בהון בעא לסלקא להון מכל מקטרגי עלמא. תא חוי ביומא דאתקס משכנא לתתא. בההוא יומא אתתקס משכנא אחרא לעילא עמיה. דכתיב (שמות ט) הוקם המשכן. סתם. וההוא יומא חדותא דקב"ה הוה. כיון דאתקס משכנא מיד ויקרא אל משה. אחר ליה. משה חנוכא דביתא בחייה הוה. בסעודתא. אדם כי יקריב מכם קרבן לה'. ה"ד באתי לגני אחותי כלה אריתי מורי עם בשמי אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי וגו' :

דבר אחר באתי לגני. דא גן עדן דלעילא אחותי כלה. דא כנסת ישראל. דצסהיא יומא אזדווגו זוגין בכלא. אזדווגו זוגין צסהיא גן עדן. בגין דיתברכו כללו משקיו דנחלא (ה) ואתקשרו כל חד בחבריה. ה"ד אריתי מורי עם בשמי אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי (ג) כללו אתקשו ואתרו מנבועת דנחלא. אכלו רעים שמו ושכרו דודים. כל אינון דלתתא. וכללו ענפין (עלמין) אתברכו ואתונו כד אלון אתברכו לעילא. ובמאי מתברכאן ומתבסמאן כללו. בריחא דקרבנא. תא חוי בשעתא דנחתא כנסת ישראל לאשרא דויראח בארעא. קב"ה אחר לה האי קרא (ג) בגין דאשתכחו ברכאן ומדוה בכללו עלמין. ואתבסמא איחי לנפקא מינה ברכאן לכלא. דכד אלון שית [מורי. בשמי. יערי. דבשי. ייני. חלבי] אתברכאן. כדון כללו עלמין מתברכאן כחדא לתתא ומתברכאן לעילא. וישראל מתברכאן מכללו : ד"א באתי לגני אחותי כלה. א"ר יצחק לא אזדווג קב"ה

ויו הזהר

ד. (ה) זה עולם הבנה : (ג) מ' במקדש מ"ך בשם האריותל דהיינו שנקשר הסוד עם נצח שהם מורי עם בשמי. וכן נבחר עם הוד שהם יערי עם דבשי. וכן נקשר תפארת עם יסוד שהם ייני עם חלבי. (ג) מ' שהתפארת אומר למלכות אין להשפיע השפע בפרטיות בעוים הוה לאחר שתקבל השפע ממנו. והוה הפירוש של אכלתי יערי עם דבשי וגו' היינו לאחר שגעשה הודונות שש הסעירות עם תלה שהיא המיכות ונשפע שפע עליונה מהודונות הר"ב להודונות תפארת ומלכות או אח"כ אכלו רעים שמו ושכרו דודים. היינו אלה שלממט המקבלים שפע מן המיכות :

קצ"ס בכנסת ישראל אלא צומנא דאלין שית
 לתרוון משקיו דנחלא דלא פסיק (ז) רבי יהודה
 אמר אכלו רעים שתו ושכרו דודים. אלין כל מארי
 דיבבא ויללה דאתבסחו כלסו ואתברכו כחדא. דהא
 מסעודתא דמלכא מתהניין כלל (ס) ואימתי אללין כלסו.
 בשעתא דמלכא אתחדי. וכד מלכא אתחדי
 חדי למסרויתא בקדמיתא. ולבתר כלסו אללין וחדאן : רבי
 אבא אמר אכלו רעים שתו ושכרו דודים. אללין אינון
 שית דקאמרו. ואללין אינון דכתיב צהו הביאתי המלך
 חדריו וגו'. שתו ושכרו מהסו יין דרוי לכלל (י) : רבי
 אלעזר אמר כל אינון דלתתא דכיון דאינון שית
 אתברכאן כלסו דלתתא מתברכאן (י) :

הקב"ה בכנסת ישראל אלא בשעה שאלה הששה
 נרוים מהשפעת הנחל שאינו פוסק (ז) רבי יהודה
 אמר אכלו רעים שתו ושכרו דודים. אלו כל שרי
 יבבה וילדה שנמתקים כלם ונתברכים יחדו. שהרי
 מסעודת המלך נהנים כלם (ס) ומתי אוכלים כלם.
 בשעה שהמלך בשמחה. וכאשר המלך בשמחה משמח
 תחלה להמטרונה. ואח"כ כלם אוכלים ושמחים : רבי
 אבא אמר אכלו רעים שתו ושכרו דודים. אלו אותן
 השש שאמרו. ואלו אותן שכתוב בהם הביאתי המלך
 חדריו וגו'. שתו ושכרו מיין ההוא המרוה לכל (י) : רבי
 אלעזר אמר כל אותן שמלמטה כיון שאלה השש
 נתברכין כלם שמלמטה מתברכים (י) :

ר' שמעון אמר כלל שפיר. אבל הוא דמלה
 אכלו רעים לעילא. שתו ושכרו דודים לתתא. אמר
 ליה רבי אלעזר מאן אינון לעילא ומאן אינון לתתא. אמר ליה
 יאות שאליתא. דה אתר עלאה דאינון באתרתא בחדותא
 דלא מתפרשין לעלמין. אללין אקרין רעים. דהא הוא דכתיב
 ונכר יולל מעדן וגו'. עדן מהסו כהר לא מתפרשין
 לעלמין. ואשתכחו לעלמין בערותא באתרתא בחדותא.
 שתו ושכרו דודים. אללין אינון דלתתא דאקרין
 דודים לזמנין ידיען (ח) והא אוקימנא. תא חוי
 באינון עלאי כתיב צהו אכילה בלא שתיה. מאי
 סעיא. מאן דאית ליה גרבי דחמרא אכילה בעיא. ובגין
 דתיין שריא חמרא דמכרתא כתיב צהו אכילה. ובאינון
 תתאי דבפינון שקיו כתיב צהו שתיה. אללין
 רעים ואללין דודים. אל"ל רבי אלעזר אתחוי דהא
 דודים תביבוא אינון. ואמאי אינון תתאי. אל"ל אינון
 דתתבין דה לדל ולא ישתכחין תדיר. אקרין
 דודים. ואינון דמשתכחי תדיר ולא מתכסיין ולא
 מתפרשין דה מן דה אקרין רעים. וע"ד אללין דודים
 ואללין

רבי שמעון אמר הכל נכון. אבל סוד הדבר
 אכלו רעים למעלה. שתו ושכרו דודים למטה. אמר
 לו רבי אלעזר מי הם למעלה ומי הם למטה. אמר לו
 יפה שאלת. אותו מקום העליון שהם באחדות ובשמחה
 שאין נפרשים לעולם. אלה נקראים רעים. זהו שכתוב
 ונחר יוצא מעדן וגו'. העדן והנהר ההוא אין נפרשים
 לעולם. ונמצאים לעולם ברצון באחדות ובשמחה.
 שתו ושכרו דודים. אלו הם אותן שלמטה שנקראים
 דודים לזמנים ידועים (ח) וזה ביארנו. בוא וראה
 באותן העליונים כתוב בהם אכילה בלא שתיה. מה
 הטעם. כי מי שיש לו נבלי יין מבקש אכילה. ולפי
 שנמצא שם יין המשומר כתוב בהם אכילה. ובאותן
 שלמטה שמבקשים לשתות כתוב בהם שתיה. אלו
 רעים ואלה דודים. אל"ל רבי אלעזר הרי נראה
 שדודים בחביבות הם. ולמה הם למטה. אל"ל אותן
 שמתוקקים זה לזה ולא נמצאים תמיד ביחד נקראים
 דודים. ואותן שנמצאים תמיד יחדו ואין נסתרים ואין
 נפרשים זה מזה נקראים רעים. ולכן אלו דודים
 ואלה

זיו הזהר

(ד) כאן רבו הפירושים בעשר הדעות איך לדרוש זה הפסוק. ונראה לי בעזרתו ית' שר' יצחק בא הוסיף על דברי ר' חייא דכיון
 שר' חייא פסורש זה הפסוק על זמן הקמת המשכן ועבודת הקרבנות שהשש סירות מתברכאן ומתבסמאן כלסו בריחא דקריבנא
 ועיי' כלסו מתברכאן משקיו דנחלא ואתרוו מסבוגא דנחלא. וסתם נחל יש לחשוב שזוהו המיכות והמכוון שכים מתברכים משפע
 המלכות. א"כ לא נזכר בדבריו ענין הודוונת חרב' לדעת שיעקר השפע באה מהבינה. ולכך מוסיף ר' יצחק ואומר אמת הרבר שעבודת
 ישראל גורם הודוונת שש הסירות עם הכלה אבל אין די באתערותא דלתתא הואת בלבד לגרום ההודוונת להשפיע שפע בעולם הזה.
 אלא שצריך לזה גם אתערותא דלעילא שאוהן שש הסירות יתרוו משקיו דנחלא ד"א פסיק והוא הבינה. ולא סתם נח"א שיש לחשוב
 דהיינו מלכות. נמצא שעבודת ישראל גורם ב' ענינים. שהם המשכת השפע מן הבינה להתפארות ונס הודוונת תפארת ומלכות ואח"כ
 משפעת המלכות לעולם הזה בפרטיות (ס) ד' יהודה נ"ב לא פליג א"א שמוסיף ענין אחד. דקשיא ליה הלשון שכרו מה ענין שכרות
 לכאן. לכך פתחן שוה מוסב על שרי תרין המביאים יבכות וילדות בעוה"ז מעונשין שלהם. ועיי' שתבוא ותניע גם להם רב שפע מיין
 הבינה הממתיק כל הדינים יתבסמו כלסו ויהיו נעשים כשיכורים ש"א יקמנו וא"ל ירעו וא"ל ישחיתו דעם ישראל : (י) ר' אבא נ"ב
 לא פליג וגם הוא פירוש שהתפארת בהודוונתו עם הכיה אומר באתי לגני וגו'. הכל כנוצר לעיל. א"א מתדש שאכלו רעים מוסב על
 כלל שש המפירות. היינו שפע התפארת הן שש התפארת הוא מחלק השפע להרעים ש"ו חסד ונבורה נצח והוד שהן תדריו של התפארת וההתחלקות היא לפי ענין הנצרך.
 מן הבינה וקודם שמשפיע למלכות הוא מחלק השפע להרעים ש"ו חסד ונבורה נצח והוד שהן תדריו של התפארת וההתחלקות היא לפי ענין הנצרך.
 או לעשות חסד לניקר החששעה או לעשות הנכרות לניקר ההשפעה ואח"כ שתו ושכרו דודים יסוד ומלכות מן השפע הבאה מן
 הבינה : (י) ר' אלעזר לא נחא ר' לפרש אכלו רעים וגו' על כלל השש סירות אלא מפרש כדעת הקודמים שאכלו רעים וגו' מוסב
 הכל על כלסו דלתתא המקבלים השפע ולא על המשימיעים (ח) רבי שמעון אומר דכלא אומר דכלא אומר דכלא אומר דכלא
 באתי לגני כשכיל ההודוונת מוכן ומוזמן בחבור והתקשרות עם שאר הספירות ש"ו. מורי עם בשמי דהיינו חסד עם נצח וכו' הכל כנוצר
 לעיל. אבל מ"ף הפסוק אכלו רעים שתו ושכרו דודים היא מביאר באופן אחר וענינו כך הוא. כאשר התפארת משתוקק להודוונת עם הכלה
 שהיא המלכות להשפיע לה שפע. נצרך לזה אתערותא דלתתא של עבודת ישראל אשר תעלה ותגיע ותכוא למעלה מעיה לרית נוחות
 לאותן תרין רעין דלא מתפרשין חכמה ובינה שהם משתוקקין לרית הנוחות של עבודת ישראל. וזאת היא אצלם כמו ענין אכילה שאין
 רחמי כל כך כיון שבא מנבראים הנשמים. ועיי' הם משפיעים להתפארת יין המשומר למען ההודוונת עם המלכות. מה שהם משתוקקים
 לקבל השפעה הואת מן הבינה. והו' שמסיים התפארת לאחר שאומר באתי לגני ההודוונת אריתי מורי עם בשמי וגו'. היינו שמודיע כל
 מצדו הכל בהתקשרות ואין עיכוב ומניעה אבל כיון שנצרך לזה המשכת השפע מן המוחין שהיא ההודוונת של תרין רעין חרב' כי
 התפארת שרוב זה תולה אם תגיע כמו ריה הנוחות של עבודת ישראל : לכן מבקש התפארת שיהיה אכלו רעים. היינו שתעלה עבודת
 ישראל לרית נוחות אל חכמה ובינה. ועיי' הם יאמרו התפארת ומיכות שתו ושכרו דודים מן היין המשומר שתשפיע הבינה. וכזה יובן
 ויתבאר נא"י העמק הזה למיני. ודוק :

ואלין רעים. אלין ברעותא באחדותא תדיר. ואלין בתיובתא לזמנין. וזא הוא שלימותא דכלא בגין דתתברכא כנסת ישראל. וכדין חדותא בכלסו עלמין: רבי חוקים חוקים האי קרא דקרבתין. בגין דלינון סעודתא דמלכא לקרבא קמים. ומתסמין מינייהו מאריהון דדינין ומתבסמן כללו ואתתכח חדותא בכלסו: רבי אחא חוקים האי קרא בשעתא דעאלת שכינתא למשכנא. דאשתכחו ברסאן וחזון בכלסו. ועאלת שכינתא ככלא לחופה. וכדין אשתלימו ישראל לתתא ואתתחדו ביה בקב"ה ברתעא. ה"ד (שמות כה) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. וכדין עלאין ותתאין אתבסמו: (ג-ג)

אמר רבי אבא בוא וראה בזמן שנמצא מוזן למטה נמצא מוזן למעלה. משל למלך שהניח סעודתו. ולא אכל עד שהוכן גם לעבדיו. כאשר הוכן לעבדיו אכל המלך סעודתו. והם אכלו הסעודות שלהם. וז"ל אכלתי יערי עם דבשי. זו סעודת המלך. אכלו רעים שתו ושכרו דודים. זו הסעודה שלהם מריח הקרבן כאשר ריח הקרבן היה צולה. ולפיכך נקרא ריח ניחוח לה. ריח לעבדיו. ניחוח לה (מקום שהענג של הקדמון נמצא). ועל כן סעודת המלך תתעבב בשביל סעודת עבדיו. ולפיכך ישראל מפרנסים לאביהם שבשמים למדנו. ומסעודת המלך מי אוכל. אלא אותן נשמות של הצדיקים: (ג-ג)

סוד הקרבנות

פתח רבי אלעזר ואמר. באתי לגני אחותי כלה וגו'. מקרא זה נתבאר. אבל כאן יש סוד הקרבנות. (ששה סדרי הקרבן) והכל נדרש. א"ל רבי שמעון וכי כך יפה הוא שהתחלת הענין וסתמת. מפני מה. א"ל לפי שראיתי בספרו של חנוך הענין ולמדתי. א"ל שמעון אכור אותו הענין שראית ואשמע. אמר הכל ענין אחד. הקב"ה אמר זה. באתי לגני. לפי שכל קרבנות העולם כאשר עולים. נכנסים כלם לתוך גן העדן לראשונה. זה סוד כנסת ישראל (ט) ואין. בראשית והתחלת הקרבן. בשעה שהאדם מתודה חטאו עליו. ובשחיטת וזריקת דמו על המזבח: עכשו יש לעיין. איך אותן רוחות הקדושים נהנים מזה. ומה הטעם של קרבן בהמה. והלא יותר מוטב היה שישבר האדם רוחו ולהשיב בתשובה. מה הטעם של שחיטת הבהמה ולשרפה באש המזבח. אלא סוד הוא. לפי שיש בהמ"ה הרובצת על אלף הרים (י) ואלף הרים אוכלת בכל יום (יא) וכלן נקראות בהמות בהררי אלף. ולכך למדנו שיש בהמה אוכלת בהמות. וממה הן. מאש. וכלן לוחכת אותן בהמה ההיא בלחיכה אחת. וז"ל (דברים ד) כי ה' אליהן אש אכלה הוא אל קנא. וכל מימי הירדן שנתמלא בשש שנים היא עושה אותן

רוא דקרבתין

פתח רבי אלעזר ואמר. באתי לגני אחותי כלה וגו'. האי קרא חוקים. אבל הכא אית סתרים דקרבתא. (שית סדרי דקרבתא) וכלא אתמר. א"ל רבי שמעון יאות הוא דשירת מלה וסתמית. אמאי. א"ל בגין דחמינא בספרא דחנוך מלה ואוליפנא. אמר א"ל שמעון אימא הסיא מלה דחמית ושמעית. אמר כלל חד מלה. קב"ה אמר דא. באתי לגני. בגין דכל קרבנין דעלמא כד סלקין. עיילין כללו לנו גבתא דעדן בקדמיתא. רוא דכנסת ישראל (ט) והאיך. בקדמיתא וסירותא דקרבתא. בשעתא דבר נש אודי חטאוי עליה. ונכיסו וזריקו דמיה על מדבחה: השתא אית לאסתכלא. האיך אינון רוחין קדישין אתהכון מהאי. ומאי טעמא דקרבתא דצהמה. וזא יתיר הוה סגיא לתברא ב"כ הוה רוחא ולאתבא בתיובתא. מאי טעמא נכיסו דצהמה ולאוקדא ליה צורא דמדבחה. אלא רוא הוא. בגין דאית בהמ"ה דרביעא על אלף סורין (י) ואלף סורין אכלת בכל יומא (יא) וכלהון אקרונ בהמות בסררי אלף. וע"ד תנין דאית בצירא אכיל בצירי. וממאי הוה. מאשא. וכלהו לחיך לון הסיא בהמס בלחוכא חדא. ה"ד (דברים ד) כי ה' אליהן אש אכלה הוא אל קנא. וכל מיא דירדן דאתמלא בשית שנין היא עבדת ליה

זיו הוהר

(ט) פי' למדת המלכות עתה הענין שגיה אמר דוד פתחו לי שערי צדק וגו'. ומשם תעלה ותבא ותגיע למעלה מעלה התפארה והכונה והמחשבה עד אין סוף כידוע. (י) בהמ"ה בני ב"ן. שם הו"ה במילוי הה"יין וזה שורש מרת המלכות הרוכצת על אלף הרים היינו העולמות והכפירות שלה. (יא) אפשר לומר שזהו המאה ברכות שהייב אדם לברך בכל יום. וכל ברכה כוללת עשר ספירות הרי אלף. וזהו הסוד שאמרנו בגמרא דברכה שוא עשרה והזכרים. והברכות הן של אש על דרך הכתוב סימניו אש דת למו. וגם שצריכות האמר בהתלהבות:

איתן גמיצה אחת. זש"כ (איוב מ) יבטח כי יגיה ירדן אל פיהו. סוד הענף הנסתר הוא שכל אלה הן עיקר ויסוד לאותן הבהמות שלמטה. לפי שהרוחות של אותן הבהמות נתפשטו מהן למטה. ונצטייר תבנית אותן הרוחות למטה בבהמות. וכאשר האדם חוטא ומביא בהמה לקרבן. רוח בהמה הזאת עולה ושב למקומו. ונתפשט רוח הזה בין כלן. וכל הרוחות של זה המין מתקרבים ובאים ונהנים מזה החלב והדם שהיו לבוש לרוח הזה. שהרי מצד שלהם היה רוח הזה. וכלם נהנים וניזונים ונעשו מליצים טובים על זה האיש. ולפיכך הקרבן מן הבהמה.. ואע"פ שכלן נתעוררין. מדרגות החקוקות בכסא נתעוררות לעומת מדרגות הארץ. שהן היסוד שלהן. ואותן מדרגות עליונות הנסותרות כלן נתעוררות ומתקרבות להסעודה ונהנות. אבל אין רשות לאחד מהן לאכול. לא למדרגות העליונות ולא למדרגות התחתונות ליהנות איזו הנאה. ולא להושיט יד בקרבן. עד שמלך העליון אוכל ונהנה (יג) ונותן להם רשות. ולאחר שנותן להם רשות כל אחד ואחד נהנה ואוכל. זש"כ אריתי מורי עם בשמי. אלו הן מדרגות העליונות. מורי עם בשמי אכלו ונהנו כראוי. זו זרוע הימנית בירך שמאלית (יד) אכלתי יערי עם דבשי. זה יעקב ברחל אכילה כראוי (יד) שתיתי ייני עם חלבי. זו זרוע השמאלית בירך הימנית (טו) הרי כל מדרגות העליונות שנהנה מהן מלך הקדוש תחלה. וזה המאכל הוא שלו והנאה שלו. עד כאן מאכלו של מלך העליון לראשונה. מכאן ואילך נותן רשות לארבע צורות החקוקות בכסא. ולכל אותן שמתפשטים מהן ליהנות ולאכול. זש"כ אכלו רעים שתו ושכרו דודים. אכלו רעים. אלו הן ארבע הצורות שאמרנו. שתו ושכרו דודים. כל אותן שמתפשטים מהן. וכלם אוכלים ונהנים כראוי. הפנים נוארים וכל העולמות בשמחה. וכל אחד ואחד בין מדרגות העליונות ובין מדרגות התחתונות בהיסוד שלהם מתקרבים ונהנים. וזה הסוד והנסתר של הקרבן כראוי: (ג-ד)

וזה הוא הסוד שכתוב אכלתי יערי עם דבשי וגר בתחלה. ואח"כ מחלק לכלם ואומר אכלו רעים שתו ושכרו דודים. משפיע ברכות לכלם. ומחלק להם לכל אחד ואחד כראוי לו. שמו הקדוש יתברך לראשונה. ואחר כך מחלק ברכות לכל העולמות. ואל תאמר שהקרבן נקרב להם ולא לשום כת אחר. אלא הכל נקרב להקב"ה. והוא משפיע ברכות ומחלק ברכות לכל העולמות. ולפיכך כתוב אדם כי יקריב מכם קרבן לה'. ולא לאחר. אמר רבי שמעון בני יפה אמרת. ועוד יש התעוררות אחר בכל הקרבנות. בשביל להמשיך ברכות ולעזור ברכות שיתברכו כל העולמות. בתחלה אדם כי יקריב מכם קרבן לה'. ולא לאחר. ועכשו מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את

לזה גמיצה חדה. הס"ך (איוב מ) יבטח כי יגיה ירדן אל פיהו. סתרא דמלה עמירא דכל הני עקרא ויסודא להני בעיירי דלתתא. בגין דרומי דהכי בעיירי מנייהו אהפסשו לתתא. ואתלייר ההוא רוחא לתתא צבעירי. וכד צ"כ חצ ואיתי בעירא לקרבנא. האי רוחא דבעירא דא סלקא ותב לאתריה. ומתפשט האי רוחא בכלהו. וכל אינון דזינא דא מתקרבין ואתיין ואתהניין מהאי חלבא ודמא דהו לבושא דרוחא דא. דהא מסערא דלהון הוה האי רוחא. וכלהון אהטכו ואתזנו ואתעבדו סניגורין על האי צ"כ. ובג"כ קרבנא מן הבהמה.. ואע"ג דכלהו מתעריין. דרגין דחקוקין בכסא מתעריין לגבי דרגין דארעא. יסודא דילהון. ואינון דרגין עלאין דמשמין כלהו מתערי ומתקרבי לסעודתא ומתעדני. אבל לית רשו לחד מיניהו למיכל. לא לדרגי עלאי ולא לדרגי תתאי למתהנא שום הגלגל. ולא לאושים ידא בקרבנא. עד דמלכא עלאה אכיל ואתהנא (יג) ויהיב לון רשו. ולבחר דיהיב לון רשו כל חד וחד אתהנא ואכיל. הס"ך אריתי מורי עם בשמי. אליון אינון דרגין עלאין. מורי עם בשמי אכלי ואתהנאי כדקא יאות. דא דרועא ימינא בירכא שמאלא (יד) אכלתי יערי עם דבשי. דא יעקב ברחל אכילה כדקא יאות (יד) שתיתי ייני עם חלבי. דא דרועא שמאלא בירכא ימינא (טו) הא כלהו דרגין עלאין דאתהנא בהו מלכא קדישא בקדמיתא. ודא מיכלא דליה וסהאס דליה. עד הכא מיכלא דמלכא עלאה בקדמיתא. מכאן ולהלאה יהיב רשו לדי דיוקנין דחקוקין בכורסאי. ולכל אינון דמתפשטין מיניהו לאתהנא ולמיכל. הס"ך אכלו רעים שתו ושכרו דודים. אכלו רעים. אליון אינון ארבע דיוקנין דאמרן. שתו ושכרו דודים. כל אינון דמתפשטין מיניהו. וכלהו אכלין ואתהנון כדקא יאות. אכפין אהיירו ועלמין כלהו בדחיה. וכל חד וחד בין דרגין עלאין ובין דרגין תתאין ביסודא דילהון מתקרבין ומתהנין. דא איסור רוא וסתרא דקרבנא כדקא חזי: (ג-ד)

ודא איסור רוא דכתיב אכלתי יערי עם דבשי וגו' בקדמיתא. ולבחר פליג לכלהו ואמר אכלו רעים שתו ושכרו דודים. אריק צרכאן לכלהו. ופליג לון לכל חד וחד כדקא חזי ליה. שמה קדישא יתברך בקדמיתא. ולבחר פליג צרכאן לכלהו עלמין. ולא תימא דקורבנא מתקריב לון ולא לשום מילא אחרא. אלא כלא מתקרב לקב"ה. והוא אריק צרכאן ופליג צרכאן לכלהו עלמין. ובג"כ כתיב אדם כי יקריב מכם קרבן לה'. ולא לאחרא. אמר רבי שמעון רבי ספיר קא אמרת. ותו אתעריתא אחרא בכל קרבנין. בגין לאמשכא צרכאן ולאתערא צרכאן דיתברכו כלהו עלמין. בקדמיתא אדם כי יקריב מכם קרבן לה'. ולא לאחרא. והשתא מן הבהמה מן הבקר ומן הלאן תקריבו את

זיו הזהר

(יג) פי' שנהנה מן הידוי והתפלה והמחשבה של השב בתשובה והכונה של הכהן המקריב: (יד) זהו ההתקשרות חסד ביהו"ה. (טו) פי' הודויות תפארת במלכות. וענין ההודויות נקרא בלשון אכילה כידוע: (טז) זהו התקשרות גבורה עם נצח. וכל זאת ההתקשרות נעשה ע"י אתעריתא דלתתא ליתר קב"ה ושכינתיה.

את קרבנכם (טו) שיתקשרו כל העולמות יחדו. ויתחברו ויתברכו עליונים ותחתונים : (ג-רמח)

עוֹד אמר רבי אלעזר. באתי לגני אחותי כלה אריתי מורי עם בשמי אכלתי יערי עם דבשי וגו'. למדנו כל מי שאומר תהלה לדוד בכל יום ג' פעמים. הוא בן עולם הבא. והרי אמרו הטעם כי ב' פעמים הוא חיוב על האדם. כרי להתפלל על מזון ופרנסה בכל יום. ואחד אין הוא בשביל חיוב. אלא בשביל שהוא שבח תוך התשבחות של דוד המלך. לתת עוז למקום שהוא של פתיחת ידו ובוא וראה שפרנסה אין ראוי לשאול אלא אחר התפלה שהיא פרנסת רבונו. המלך יאכל לראשונה ואח"כ יאכלו עבדיו. זש"כ באתי לגני אחותי כלה אריתי מורי עם בשמי אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי. ואח"כ אכלו רעים. אכלתי יערי. זו תפלת מיושב. עם דבשי. זו קריאת שמע. אכלתי יערי. זו תפלת מיושב. היינו יער הלבנון. יוצ' אור ומשרתים. האופנים וחיות הקודש. כל אלה נקראים יער עצים ונטיעות אשר בו. עם דבשי. זו קריאת שמע שהיא מתיקות של הכל בכמה צופים מתוקים. שתיתי ייני. זו תפלת מעומד. מיטב יין העליון המשומר. וזהו בשלש ברכות הראשונות. עם חלבי. אלו הן שלש ברכות האחרונות. ונכללות אלו באלה (יז) עד כאן מאכל למלך. ולאחר שאכל המלך אכלו רעים למעלה. שתו ושכרו דודים למטה. וע"כ החיוב לשאול מזון ופרנסה בתפלת שחרית הוא לאחר התפלה. אבל בתפלת מנחה הוא קודם התפלה. מה הטעם. לפי שעוד לא נמצא דין הקשה בעוד שפני המלך מאירים יאמר תהלה לדוד. כי בו סדר המזון ופרנסה. אבל לאחר שהדין שורה ותולת על העולם אין הזמן ראוי לזה : (ג-רטי)

רועה הנאמן

פתח רועה הנאמן ואמר. באתי לגני אחותי כלה. זו היא **מלכות**. **ארני** [מדרגה של דוד]. אריתי מורי. זה **חסד** מדרגה של אברהם שנאמר עליו אלך לי אל הר המור. עם בשמי. זה **נצח** מדרגה של אהרן. שנאמר בו (שמות ז') ואתה קח לך בשמים ראש. והן זרוע הימנית עם ירך הימנית. וסוד הדבר (תהלים טו) נעימות בימינך **נצח**. וכנגדם הן שתי הברכות. אחת מגן אברהם. והשנית עבודה שהיא רצה. אכלתי יערי. זו **נבורה** פחד יצחק. עם דבשי. זה **קוד** מדרגה של [משה]. והן זרוע השמאלית עם ירך השמאלית. שתיתי ייני עם חלבי. [זה] **תפארת ויסוד** גוף וברית יעקב עם שלמה. אח"כ אכלו רעים שתו ושכרו דודים. י"ב שבטים בי"ב ברכות [האמצעותן]. תוספת ברכת המינים מי אוכלה. זה

את קרבנכם (טו) דיתקשרו כלו עלמין כחדא. ויתחברו ויתברכו עלאוי ותחאי : (ג-רמח)

תו אמר רבי אלעזר. באתי לגני אחותי כלה אריתי מורי עם בשמי אכלתי יערי עם דבשי וגו'. תימן כל מאן דאמר תהלה לדוד בכל יום תלת זמנין. איסו בר עלמא דחמי. והא דתמר קעמא דתרי זמנין אינון חובא על צ"ג. בגין למשאל מזונא ופרנסה בכל יומא. וחד לאו בגין חובה איסו. אלא בגין שכתא גו תושבתי דדוד מלכא. למיבז תוקפא להסוא אחר דפתיחו ידוי. ותא חוי דפרנסה לא חוי למשאל אלא בתר ללותא ופרנסה דמאריה. מלכא ייכול בקדמיתא ולבתר ייכלון עבדוי. ה"ד באתי לגני אחותי כלה אריתי מורי עם בשמי אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי. ולבתר אכלו רעים. אכלתי יערי. דא ללותא דמיושב. עם דבשי. דא קריאת שמע. אכלתי יערי. דא ללותא דמיושב. הסוא יער לבנון. יולך אור ומשרתים. האופנים וחיות הקודש. כל הני חקרין יער חילין ונליבין דביס. עם דבשי. דא קריאת שמע דאיסו מתיקו דכלא בכמה לופין מתיקין. שתיתי ייני. דא ללותא דמעומד. סיבז דיינא עלאה דאתגמר. ודא בשלש ברכות הראשונות. עם חלבי. חלין אינון שלש ברכות האחרונות. ואתכלילן חלין באלין (יז) עד כאן מיכלא למלכא. ולבתר דאכל מלכא אכלו רעים לשילא. שתו ושכרו דודים לתתא. וע"ד חובא למשאל מזונא ופרנסה בללותא דשחרית לבתר ללותא איסו. אבל בללותא דמנחה קודם ללותא. מאי קעמא. בגין דעד לא אשתכח דינא קשיא. בעוד דאנפין דמלכא כהירין יימא תהלה לדוד. דביס סדורא דמזונא ופרנסה. לבתר דדינא שריא ותלי על עלמא לאו שעתא איסו דא : (ג-רטי)

רעיא מהימנא

פתח רעיא מהימנא ואמר. באתי לגני אחותי כלה. איסו **מלכות**. **ארני** [דרגה דדוד]. אריתי מורי. דא **חסד** דרגא דאברהם דאתמר עליה אלך לי אל הר המור. עם בשמי. דא **נצח** דרגא דאהרן. דכתיב ביה (שמות ז') ואתה קח לך בשמים ראש. ואינון דרועא ימינא עם ירכא ימינא. וזא דמלה (תהלים טו) נעימות בימינך **נצח**. לקבליהו אינון תרין צרכאן. חד מגן אברהם. ותמינא עבודה דאיסו רלס. אכלתי יערי. דא **נבורה** פחד יצחק. עם דבשי. דא **קוד** דרגא [דמשה]. ואינון דרועא שמאלא עם ירכא שמאלא. שתיתי ייני עם חלבי. [דא] **תפארת ויסוד** גוף וברית יעקב עם שלמה. לבתר אכלו רעים שתו ושכרו דודים. י"ב שבטין צ"ג צרכאן [אמלעאן]. תוספת ברכת המינים מאן אכיל לה. הסוא

זיו הזהר

(טו) והשתא מאמעוהו כמו אח"כ. והמכוון שנאמר יהי קרבן לה' תחלה מן עבודת התחתונים. ערין יוסף דהם אח"כ השפע למטה. והוא תקיבו את קרבנכם. פי' שיבוא לכם שפע כל טוב מן השמים : (ז') כי שלש הראשונות הן כנגד אברהם יצחק יעקב. חסר נבורה ותפארת. ושלש האחרונות הן כנגד משה אהרן ויוסף. נצח הוד ויסוד. וע"י התפלה כבונה לייחד קב"ה ושכינתיה בכללות אלה כאלה דהשפיע למלכות וממנה תבוא השפע למטה :

זה שכתוב בו באתי לגני אחותי כלה : ויש מי שמחלק אותן בסוד אחר. אריתי מורי עם בשמי. גוף וברית. יצרי עם דבשי. שוק ימנית עם השמאלית. ייני עם חלבי. זרוע שמאלית עם ימנית. שהן ייני גבורה. חלבי חסד. ע"כ ר"מ : (ג-ג.)

אני ישנה ולבי ער קול דודי דופק פתחי לי אחותי רעייתי יונתי תמתי וגו'. אמר רבי שמעון מהו תמתי. אלא כמו שכתוב (איכה ד) תם עונך בת ציון לא יוסיף להגלותך. שראשי נמלא טל. מהו נמלא טל. אלא אמר הקב"ה את תחשוב שמיים שנחרב בית המקדש אני אכנס בביתי ואשב בו. לא כן. לא אכנס כל זמן שאת בגלות. הרי לך כימן. שראשי נמלא טל. השכינה היא בגלות. שלימות שלה וחיים שלה הוא מלך. והוה יודך היא ואן. והשכינה היא היא שאינה במספר מלך. אלא יודך היא ואן צולות האותיות למספר מלך. הוא המלא להשכינה מן המצין של כל מקורות העליונים : (ת"ז תקן א.)

אני ישנה ולבי ער קול דודי דופק פתחי לי אחותי וגו'. פתח זקן ההוא ואמר אני ישנה ולבי ער. אני ישנה ממה שאוהבי התרחק כגני. ולבי ער. כאשר יבא אלי. משל לכלה שהיתה נשואה לזתן והתרחק ממנה. נפלה על ערש דודי ונאספו כל הרופאים אצלה. ולא יכלו לדעת מחלתה. רופא קטן היה שם שהיה מבין בהרופק. בעשרה מיני דפיקים שצריך הרופא להסתכל בהם. שהם כנגד עשר האצבעות. ולא היו מבינים במחלתה אלא הוא. כי הרבה משקאות וריחות טובים מתפוחים שנאמר בהם וריח אפן כתפוחים. והובנה משקאות מעסים רמונים היו משקים לה רופאים אחרים ולא היו מועילים לה. עד שבא זה רופא הקטן. הסתכל בדופק שלה. והיא היתה מכרת ברופא הזה ואמרה לו. קול דודי דופק (יה) והוא אמר לה. פתחי לי. פתחי לאותי שהוא עשרה מיני דפיקים. קול דודי דופק. זה הן דופק על השער בששה פרקים של הזרועות. וסוד הדבר ידיו גדולי זהב ממולאים בתרשים. בתרי ש"ש. בשתי זרועות יש ששה פרקים שראשי נמלא מלך. סוד הדבר הוי"ה אחר צולה למספר מלך : (ת"ז תקן טט)

אני ישנה ולבי ער קול דודי דופק פתחי לי אחותי רעייתי וגו'. פתח רבי חייל ואמר. אני ישנה. אמרה כנסת ישראל בגלות דמלרים. דהו בני בשעבוד דקסיו. ולבי ער. לנשרה להו דלא ישתילון בגלותא. קול דודי דופק. דא קב"ה דאמר (שמות ו) ואזכר את בריתי. פתחי לי פתח כחדורא דמחשא. ואנא אפתח לך תרעין עלאין. פתחי לי אחותי. דהא פתחא לאעלא לי בך הוא. דלא יעלון לגבאי בני אלא בך. אנת הוא פתחא לאעלא לי. אי את לא תפתח פתחך הא אנת פגיר דלא ישכחון לי. בג"כ פתחי לי. לי ודאי. וע"כ

סודא דאתמר ציה באתי לגני אחותי כלה : ואית דפליג לון ברורא אחרא. אריתי מורי עם בשמי. גוף וברית. יצרי עם דבשי. שוקא ימינא עם שמאלא. ייני עם סלבי. זרועא שמאלא עם ימינא. דאינון ייני גבורה. חלבי חסד. ע"כ ר"מ (ג-ג.)

אני ישנה ולבי ער קול דודי דופק פתחי לי אחותי רעייתי יונתי תמתי וגו'. אמר רבי שמעון מהו תמתי. אלא כמה דכתיב (איכה ד) תם עונך בת ציון לא יוסיף להגלותך. שראשי נמלא טל. מהו נמלא טל. אלא אמר קב"ה אנת חשיבת דמיומא דאתחרב צי מקדשא אעלא צביתא דילי ואעלא צביתא. לאו הכי. לא אעלא כל זמנא דאנת בגלותא. הא לך סימנא. שראשי נמלא טל. היא שכינתא בגלותא. שלימו דילה וחיים דילה אינו מלך. ודא אינו יודך היא ואן. ודא אינו שכינתא דלא מחושבן מלך. אלא יודך היא ואן דסליקו לתוון לחושבן מלך. אינו מליא לשכינתא מנביעו דכל מקורין עלאין : (ת"ז תקינא קדמא)

אני ישנה ולבי ער קול דודי דופק פתחי לי אחותי וגו'. פתח האי סבא ואמר אני ישנה ולבי ער. אני ישנה מרחימאי דאתרחק מני. ולבי ער. כד אתיא לגבאי. משל לכלה דהוה נשואה לתתן ואתרחק מינה. נפלת צבי מרעא ואתכנסו כל אסיין לגבא. ולא הו יכלין למיכדע מרעא דילה. אסיא קרסנא הוה תמן דהוה אשתמודע בדפיקו. בעשר מיני דפיקין דצעי אסיא לאסתכלא בהון. לקבל עשר אלבען. ולא הו אשתמודעאן במרעא דילה אלא אינו. דכמה משקין וריחין פבין מתפוחין דאתמר בהון וריח אפך כתפוחים. וכמה משקין מעסים רמונים הו משקין לה אסיין אחרתין ולא הו מהניין לה. עד דאתא האי אסיא קרסנא. אסתכל בדפיקו דילה. ואיני אשתמודעת באסיא דא ואמרת ליה. קול דודי דופק (יה) ואיני אמר לה. פתחי לי. פתחי לאת דא אינו עשר מיני דפיקו. קול דודי דופק. דא הן דפיק לתרעא בשית פרקין דדרועין. ורוא דמלה ידיו גלילי וסב ממולאים בתרשים. בתרי ש"ש. בתרין דרועין אית שית פרקין. שראשי נמלא מלך. רוא דמלה הוי"ה אחר דסליק לחושבן מלך : (ת"ז תקינא טט)

אני ישנה ולבי ער קול דודי דופק פתחי לי אחותי רעייתי וגו'. פתח רבי חייל ואמר. אני ישנה. אמרה כנסת ישראל בגלותא דמלרים. דהו בני בשעבוד דקסיו. ולבי ער. לנשרה להו דלא ישתילון בגלותא. קול דודי דופק. דא קב"ה דאמר (שמות ו) ואזכר את בריתי. פתחי לי פתח כחדורא דמחשא. ואנא אפתח לך תרעין עלאין. פתחי לי אחותי. דהא פתחא לאעלא לי בך הוא. דלא יעלון לגבאי בני אלא בך. אנת הוא פתחא לאעלא לי. אי את לא תפתח פתחך הא אנת פגיר דלא ישכחון לי. בג"כ פתחי לי. לי ודאי. וע"כ

דיו הזהר

(יה) אפשר לפרש הכתוב של אסיא קרסנא שהוה צדיק הרור שהוא ענו וקטון בעיני עצמו כדכתיב והאיש מצה ענו מאד ובדאי שהשכינה הקדושה יש לה היכרות עם צדיק תוה. והוא סביר אליה תחומין שהקב"ה מתגעגע אליה ומצפה ע"י הוכן שתהיה ראויה לגאולה השלימה.

וע"כ דוד כאשר חפץ ליכנס אל המלך אמר (תהלים קיח)
 פתחו לי שערי צד"ק אבא בם אודה יה. זה השער
 לה. זה הוא הפתח בודאי ליכנס אל המלך. זה השער
 לה. למצא אותו ולהדבק בו. וע"כ פתחי לי אחותי
 רעייתי יונתי תמתי וגו'. בשביל' להזדווג עמך ולהיות
 עמך בשלום לעולם: (ו"ג אמר זה)

אמר רבי שמעון כשמגיע השעה להאיר השחר.
 נצשה חשכות ונשחר האור ושהרות נמצאת. בכן
 מתחברת אשה בבעלה. שלמדנו אשה מספרת עם
 בעלה. לספר עמו ונכנסת להיכלו. אח"כ כאשר
 מתחיל השמש לעלות נעשה אור. כאשר בא הליל
 ומעביר את האור. אז כל השערים נסגרים. חמורים
 נוצרים וכלבים נובחים. בחצות הלילה מתחיל המלך
 (לקרות) לקום והמטרונה מתחלת לומר. בא המלך
 ודופק על שער ההיכל ואומר. פתחי לי אחותי רעייתי
 יונתי תמתי וגו'. ואז הוא משתעשע עם נשמות
 הצדיקים. אשרי חלקו מי שנתעורר באותו הזמן
 בדברי תורה. ובעבור זה כל אותן בני היכלה של
 המטרונה כלם מבקשים לקום בזמן ההוא לשבח
 להמלך. כלם משבחים לפניו. והשבח שצולה מזה
 העולם שהוא רחוק ביותר. זאת תכון לפני הקב"ה
 יותר מהכל. כאשר יעבר הלילה ובא הבקר נעשה
 חשכות ושחרות. אז המלך והמטרונה בסוד של חדוה.
 ונותן לה מתנות ולכל בני היכלה. אשרי חלקו מי
 שהוא באותו מנין: (ב-מו)

שראשי נמלא טל וגו'. אמר רבי שמעון מאותו
 הטל יתעוררו המתים לעולם הבא. שנאמר
 (ישעי' לו) כי טל אורות טלך. אורות. זה אור הלבן
 של הקדמון. ומאותו הטל מתקיימים קדושי עליונים.
 והוא המן שטוחנים לצדיקים לעולם הבא. ונוסף אותו
 הטל לשדה התפוחים הקדושים (ט) זש"כ (שמות ט)
 ותעל שכבת הטל והנה על פני המדבר דק מחוספס.
 ומראה של אותו הטל הוא לבן. כדמיון אבני הבדלה.
 שנראים כל הגונים בתוכה. כמו שנאמר ועינו כעין
 הבדלה: (ג-קמח)

וע"ד דוד כד בעי לאעלא למלכא אחר (תפלים קיח)
 פתחו לי שערי לר"ק אבא בם אודה יה. זה השער
 לה. זה הוא פתחא ודאי לאעלא למלכא. זה השער
 לה. לאשכחא ליה ולתדבוקא ביה. וע"ד פתחי לי אחותי
 רעייתי יונתי תמתי וגו'. בגין לאזדווגא עמך ולמחוי
 עמך בשלם לעלמין: (ו"ג אמר זה)

אמר רבי שמעון בשעתא דבעי לאתהירא לפרא.
 אתהשך ואתקדר כהורא וקדוהא אשתכח. כדון
 אתחברת אתהא בצעלה. דתינן אשה מספרת עם
 בעלה. למשתעי בהדיה ועאלת להיכליה. לבתר כד
 בעי שמא למיעל אתהירא. כד אתת לילא
 ונעלת ליה. כדון כל תרעין סתימין. חמורין
 נוערין וכלבין נבחין. כד אתפלג ליליא שארי מלכא
 (למקרי) למיקס ומסרויתא לומר. אחי מלכא
 ואקיס לתרעא דהיכלא ואמר. פתחי לי אחותי רעייתי
 יונתי תמתי וגו'. וכדון אשתעשע בנשמתהון
 לדקיותא. זכאה חולקיה דהסוא דאתער בהאי זמנא
 במלי דאורייתא. בגין דא כל אינון בני היכלא
 דמסרויתא כלשו בעיין למיקס בהסוא זמנא לשבחא
 למלכא. כלשו משבחן קמיה. ושבחא דסליק מהאי
 עלמא דא דאיהו רחיק יתיר. דא ניחא ליה לקב"ה
 יתיר מכלא. כד אסתלק ליליא ואחי לפרא
 אתהשך ואתקדר. כדון מלכא ומסרויתא ברזא בהדוה.
 ויהיב לה מתנן ולכל בני היכלא. זכאה חולקיה מאן
 דאיהו במינא: (ג-מו)

שראשי נמלא טל וגו'. אמר רבי שמעון מהסוא
 קלא יתעורן מתוה לעלמא דאתי. דכתיב
 (ישעי' לו) כי טל אורות טלך. אורות. כהורא חוורתא
 דעתיקא. ומהסוא קלא מתקיימין קדישי עליונים.
 והוא מנא דשחין ללדיקיא לעלמא דאתי. ונסיף הסוא
 קלא לחקלא דתפוחין קדישין (ט) הס"ד (שמות ט)
 ותעל שכבת הטל והנה על פני המדבר דק מחוספס.
 וחיוו דהסוא קלא חוור. כהאי גוונא דלכנין דדולחא
 דאתחויא כל גוויין בגויה. כמה דכתיב ועינו כעין
 הבדלה: (ג-קמח)

עוד אמר רבי שמעון בוא וראה גודל רחמנותו של הקב"ה אצל כנסת ישראל. הה"ד פתחי לי אחותי רעייתי וגו'. פתחי לי פתח של תשובה למען תזכי לכל טוב שבעולם. שראשי נמלא טל. זהו ראש העולם קוצותי רסיסי לילה. זהו קצה העולם. כלומר ראש העולם וקצהו מלאתי כל טוב בשבילך. ואתה לא פתחת לי באותו זמן. ולאחר כך כשהעיק לך מה כתיב. קמתי אני לפתוח לדודי ודודי חמק עבר נפשי יצאה בדברו: ד"א קמתי אני לפתוח לדודי. זו היא הנשמה אצל הגוף. בעוד שהנשמה בגוף אין האיש רוצה להעיר דרכי התשובה. דאמר רבי פנחס בשעה שהנשמה רוצה לצאת מן הגוף מתחרט האיש למה לא שב בתשובה עד שיוצאת מן הגוף. ונשאר הגוף ככלי אין חפץ בו. וא"ר פנחס כל שבעת הימים נפשו מתאבלת עליו ואומרת קמתי אני לפתוח לדודי. ידע האדם שבעוד שהנשמה בגוף והגוף עומד בכחו. זו היא תשובה טובה ולא בשעה שאינו יכול לחטא. משל למה הדבר דומה. לאדם היושב על שלחנו והוא רעב ותאב לאכול. ובעוד שהוא אוכל בא עני. עמד על הפתח ושאל ממנו להאכילה. ולא החזיר לו פנים. הלך העני בפחי נפש. לאחר שעה הגישו לפניו עוד לאכול. ואכל עד שנתמלא בטנו מכל. כיון שראה שאינו יכול לאכול עוד אמר תנו השיריים לעני. היה חכם אחד עומד אצלו אמר לו. שוטה אילו יכולת לאכול עוד לא היית נותן לעני. עכשו שאין בך כח לאכול יותר אתה רוצה ליתן השיריים לעני. כך הוא האדם בעולם הזה הולך בהכליו רעב ותאב לתאוות גופו ולהרויח ממון. בא העני הוא יצר הטוב ושואל ממנו בבקשה שיחזור בתשובה ויעסוק בתורה. והוא אינו רוצה

זיו הזהר

(ט) זה עולם המלכות והגן עדן. וכיון שהמן ירד במקום המל נאמר בו ותעל שכבת הטל

רוצה. לאחר זמן כשתופסין אותו בקולר ורואה שאינו יכול להרויח יותר אומר לחזור בתשובה. והקב"ה אומר לו. שוטה עכשו שאינך יכול להרויח יותר אתה אומר שתחזור בתשובה. ואילו יכולת להרויח עוד לא היית חוזר בתשובה. ובעוד כך יוצאת נשמתו ממנו. אריב"ל למה לן כל כך. על זה כתוב (קהלת יב) וזכור את בוראך בימי בחורותיך עד אשר לא יבאו ימי הרעה וגו' : (י"ח פ"ד)

פתחתי אני לדודי ודודי חמק עבר וגו' בקשתיהו ולא מצאתיהו וגו'. א"ר יהודה מה כתוב למעלה אני ישנה ולבי ער וגו'. אמרה כנסת ישראל אני ישנה ממצות התורה בזמן שהלכתי במדבר. ולבי ער. ליכנס לארץ לקיים אותן. שהרי בארץ נמצאות כל מצות התורה. קול דודי דופק. זה משה שהוכיח להם לישראל בכמה תוכחות בכמה מריבות. שנאמר אלה הדברים וגו' (דברים ט) ממרים הייתם וגו'. ובחרב הקצפתם וגו'. וזש"כ דופק. ועל כל זה שמה הוכיח להם לישראל היו כל דבריו באהבה. שנאמר (דברים י) כי עם קדוש אתה לה' אלהיך ובך בחר ה' אלהיך להיות לו לעם וגו'. (שם יד) בניג אתם לה' אלהיכם. (שם ד) ואתם הדבקים בה"א. ועל כן (שם יז) ושמתם בקול ה' אלהיך. (שם ז) כי מאהבת ה' אתכם. וזש"כ פתחי לי אחותי רעיתי. מה כתוב אחריו. קמתי אני לפתוח לדודי. פתחתי אני לדודי. אמרו ישראל בעוד שהיינו מוכנים ליכנס לארץ. ולקבל אותן מצות התורה על ידי משה. מה כתוב ודודי חמק עבר. שנאמר (דברים יד) וימת שם משה עבד ה'. בקשתיהו ולא מצאתיהו. שנאמר ולא קם נביא עוד בישראל כמשה. קראתיו ולא ענני. שלא היה דור כדורו של משה. שהקב"ה שמע לקולם ועשה להם נסים ונפלאות כמו שעשה על ידי משה: ר' יצחק אמר קמתי אני לפתוח לדודי. זה הקב"ה בימי משה. שכל ימיו לא חפץ שמלאך ושליח ינהג עמו. שנאמר (שמות יג) אם אין פניך הולכים אל תעלנו מזה. אשרי חלקו של משה שהקב"ה הסכים לרצונו. ודודי חמק עבר. בימי יהושע שנאמר (יהושע ה) לא כי אני שר צבא ה' עתה באתי. בוא וראה משה היה שומע קול הקדוש של מלך העליון ולא נודעו. וכל שכן מלאך שלא חפץ לקבלו. לאחר שמת מה כתוב. ויאמר לא כי אני שר צבא ה'. וכתוב ויפול יהושע על פניו ארצה. עתה באתי. בימי משה רבך באתי ולא קבל אותי. באותה שעה הבינו ישראל שבחו של משה. בזמן שהוא בקשו ישראל להקב"ה ולא נודמן להם כמו בימי משה. וזש"כ בקשתיהו ולא מצאתיהו וגו' : (ג-ד)

פתחתי אני לדודי ודודי חמק עבר וגו' בקשתיהו ולא מצאתיהו וגו'. א"ר יהודה מאי כתיב לעילא אני ישנה ולבי ער וגו'. אמרה כנסת ישראל אני ישנה מפקודי אורייתא בזמנא דלויגלא במדברא. ולבי ער. לאטלא לארעא למעבד להו. דהא בארעא משתכחין כל פקודי אורייתא. קול דודי דופק. דא משה דאוכח להו לישראל בכמה ויכווחן בכמה קמסין. דכתיב אלה הדברים וגו' (דברים ט) ממרים הייתם וגו'. ובחרב הקצפתם וגו'. ה"ד דופק. ועל כל דא דמשה אוכח להו לישראל הו כל מלוי ברחימותא. דכתיב (דברים י) כי עם קדוש אתה לה' אלהיך ובך בחר ה' אלהיך להיות לו לעם וגו'. (שם יד) בניג אתם לה' אלהיכם. (שם ד) ואתם הדבקים בה"א. ועל דא (שם יז) ושמתם בקול ה' אלהיך. (שם ז) כי מאהבת ה' אתכם. ה"ד פתחי לי אחותי רעיתי. מאי כתיב אבתריה. קמתי אני לפתוח לדודי. פתחתי אני לדודי. אמרו ישראל בעוד דהינן זמין למיעל לארעא. ולקבלא אינון פקודי אורייתא על ידי דמשה. מאי כתיב ודודי חמק עבר. דכתיב (דברים יד) וימת שם משה עבד ה'. בקשתיהו ולא מצאתיהו. דכתיב ולא קם נביא עוד בישראל כמשה. קראתיו ולא ענני. דלא הוה דרס כדרס דמשה. דקב"ה שמע לקליהון ועבד להו נסין ונימוסין כמה דעבד על ידיו: רבי יצחק אמר קמתי אני לפתוח לדודי. דא קב"ה ביומיו דמשה. דכל יומיו לא בעא מלאכא ושליחא לדברא עייה. דכתיב (שמות יג) אם אין פניך הולכים אל תעלנו מזה. וזכא חולקיה דמשה דקב"ה אסתכס לרעויה. ודודי חמק עבר. ביומיו דיהושע דכתיב (יהושע ה) לא כי אני שר צבא ה' עתה באתי. תא חזי משה הוה שרע קלא קדישא דמלאכא פלאה ולא אודעו. וכל שכן מלאכא דלא בעא לקבליה. בחר דכתיב מאי כתיב. ויאמר לא כי אני שר צבא ה'. וכתיב ויפול יהושע על פניו ארצה. עתה באתי. ביומיו דמשה רבך אתינא ולא קבלני. ציה שעתא ידעו ישראל שצח דמשה. צההוא זמנא בעו ישראל לקב"ה ולא אודמן להו כמה ביומיו דמשה. ה"ד בקשתיהו ולא מצאתיהו וגו' : (ג-ד)

השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תמצאו את דודי מה תגידו לו שחולת אהבה אני. תנן התם אמר רבי יהודה מצינו ששלשה משמורות של בלילה. ובכל אחד ואחד יש ענין של הקב"ה באדם. כאשר נשמתו יוצאת ממנו ונשאר אותו גולם של הגוף ישן על מטתו. אז תעלה נשמתו בכל לילה לפני הקב"ה. א"ר יצחק אם נמצאת זכאי שמחים שם צמה. ואם לא דוחים אותה החוצה. ואמר רב יהודה אמר רב מה דכתיב השבעתי אתכם בנות ירושלים וגו'. א"ר פנחס אר"י הנשמה אומרת לאותן הנשמות הזוכות ליכנס לירושלים של מעלה. והן הנקראות בנות ירושלים. על שזוכות ליכנס שמה. ולפיכך הנשמה אומרת להן. השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תמצאו את דודי. זה הקב"ה. רב אמר זה זיו אספקריא של מעלה. מה תגידו לו. שחולת אהבה אני. מפני אותה התשוקה והחמדה שהמדתי בעולם לכל. לפיכך אני חולת. רבי יהודה אמר מפני אותה האהבה שאוהבת הנשמה לגוף [לפיכך אני חולת]: (מדינא א-קב)

סוד זמן קץ האחרון של לא זכר בעתה.

רועה הנאמן

השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תמצאו את דודי
מה תגידו לו שחולת אהבה אני. אמר
רועה הנאמן הנה נצרך לרופא לדעת בכמה מדרגות
נתעלה הדופק של אותו החולה בגלות אדום. שנאמר
עליו שחולת אהבה אני. שהרי כמה רופאים התאספו
עליו לדעת קץ מחלתו על ידי דפיקים האלה. ולא
היה אחד מהם שיוכל להכיר בהם. כי הדופק של זה
החולה אין כל רופא בקי להכיר בו. שיש דפיקים
של קשר"ק קשר"ק קר"ק. שאמר הנביא עליהם (ישעי' כו)
כמו הרה תקריב ללדת תחיל תועק בחבליה. וכל
עשרה שופרות נכללים בשלשה שסימנם קשר"ק. שהוא
תקיעה שברים תרועה. תקיעה כורה אריכת הגלות.
שברים סוף הגלות. תרועה בה תבא הגאולה. שהיא
מורה על צרה אחר צרה שאין ריוח בין זה לזה. כי
בודאי כיון ששאר האומות מעכבים לישראל בגלות.
הדחק שלהם מקרב לנו הגאולה. אף כך במהירות
הדופק זה אחר זה תצא נפש האיש. לאחר שאין
הפסק בין זה לזה. קשר"ק קשר"ק קר"ק זהו עושה
קשר. תקיעה שברים תרועה. שיתבטל בו השקר מן
העולם. שעל זה השבועה (שמות יז) מלחמה לה' בעמלק.
ויתעורר בעולם שיר פשוט כפול ומשולש ומרובע.
שהוא האותיות שלו עולות עשר. י יהו יהו יהוה
ע"ב. בזמן ההוא ובכ"ן צדיקים יראו וישמחו וישרים
יעלוו וחסידים ברנה יגילו. בתוספת אלף שתיאת.
התחלת הגלות בשנת עק"ב הרב ביהמ"ק. ואחרית
הגלות עד השלמת רע"ב יהיה ער"ב. זש"כ (שם טו)
ער"ב וידעתם כי ה' הוציא אתכם וגו'. (בראשית מד) כי
שבדך ער"ב את הנער וגו': (זכריה יד) והיה לעת
ער"ב יהיה אורן: (ג-ריט)

רעיא מהימנא

השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תמצאו את דודי
מה תגידו לו שחולת אהבה אני. אמר
רעיא מהימנא כען לריך אסיא למנדע בכמה דרגון
אסתלק דפיקו דהסוף חולס בגלותא דאדום. דאתר
עליו שחולת אהבה אני. דהא כזס אסיין אסתכשו
עליו למנדע קץ דמרעא דליוס באלין דפיקין. ולא
הוס חד מניסו דאשתמודע בוסן. דדפיקו דהסוף
חולס לא כל אסיא בקי לאשתמודע ביה. דלית דפיקין
דקשר"ק קשר"ק קר"ק. דלמר נביא עלייו (ישעי' כו)
כמו הרה תקריב ללדת תחיל תועק בחבליה. וכל
עשר שופרות כלילן בתלת תחילן דליוס דאיוס
תקיעה שברים תרועה. תקיעה אריו אריו דגלותא.
שברים קריבו דגלותא. תרועה ביה יימי פורקנא. דלחוי
דוחקא בתר דוחקא ולית רווחא בין דא לדא.
דודאי כיון דשאר עמין מעכבין לון לישראל בגלותא.
דוחקא דליוסן מקרב לון פורקנא. לוף הכי מסירו
דדפיקו דא בתר דא ביה כפיק נפשא דבר נש. בתר לית
ריוח בין דא לדא. קשר"ק קשר"ק קר"ק איוס דשוי
קשר. תקיעה שברים תרועה. דלאתער ביה שקר מן
עלמא. דביס איוחא (שמות יז) מלחמה לה' בעמלק.
ויתער בעלמא שיר פשוט כפול ומשולש ומרובע.
דליוס סליק אמוון דליוס עשר. י יהו יהו יהוה
ע"ב. בהסוף זמנא ובכ"ן לדיקים יראו וישמחו וישרים
יעלוו וחסידים ברנה יגילו. בתוספת אלף שתיאת.
קדס דליוס עק"ב חרב בי מקדשא. ולבתר
דליוס עד תשלום רע"ב יהיה ער"ב. הס"ד (שם טו)
ער"ב וידעתם כי ה' הוציא אתכם וגו'. (בראשית מד) כי
שבדך ער"ב את הנער וגו': (זכריה יד) והיה לעת
ער"ב יהיה אורן: (ג-ריט)

בזוהר

ובזוהר

זיו הזהר

ברשות אל איום ונורא. אשר עמיה שריא נהורא אכאר דברי רעיא מהימנא כמורא ובנקשת כליחה מאת גותן זאת התורה. הנח
לפעד"ג שבוננת רעיא מהימנא היא שהגרות אשר להמשך י"ט מאות שנה עד שתגיע תוספות שבת של אלף הששי כי
א"ף השביעי נקרא שבת. זמן תוספות הוא רע"ב שנה קודם השבת. לפי שהחורבן נתקדם עק"ב שנה לפני אלף החמישי בענין תוספות.
כי עיקר גורת הגלות היא על אלף החמישי כידוע בסוד הכתוב כל היום דהו. שנהפך מן הויד דררה ולפיכך בתר דיליה. פי' אחר
גורת הגלות. בהגיע לתשלום רע"ב שנה אשר ישארו מן אלף הששי יהיה נחשב זה הזמן לתוספות שבת שבו תהיה גאולה השלמת
של בעתה ויתקיים הפסוק. ער"ב וידעתם כי ה' הוציא אתכם. וזה חסד של הקב"ה כי אם לא הקדים החורבן קע"ב שנה לא ה'י
נשאר אחר י"ט מאות שנה שנות גאולה אלא מאה שנה לתוספות שבת שהן פחות מעט מן ג' שעות. כפי החשבון יזמו של הקב"ה
אלף שנה. אבל כיון שהקדים החורבן קע"ב שנה נשאר על תוספות שבת רע"ב שנה. שהן ר"ן שנה לשש שעות ש" ערב שאהר חצות
היום ועוד כ"ב שנים קודם וכן הערב של חצות היום. והו חסד של דברי רעיא מהימנא שתקיעה שברים תרועה יזמו על ימי הגלות.
תקיעה על אריכת הגלות. ושברים תרועה גנוחי נח וילידי ילידי היינו על הצרות הרושקות לישראל בגלות כמו הדפק של החולה והיינו
סוד הכתוב. הדפיקים יום אחר ומתו כל הצאן קרשים הם ושלום. והו שאומר. תרועה ביה יימי פורקנא. פי' לאחר תש"ס שנות הגלות
של מספר תרועה שהיא אחר מספר שנות הגלות של תקיעה ושברים. או תתחיל להתנוצץ פורקנא. שיתחילו חבלי משיח ומלחמה
לה' בעמלק להעביר השקר מן העולם שהיא שליטת עמ"ק ע"י הגלות של קשר. היינו ע"י שנות הגלות של מספר תקיעה ושברים
תרועה הנמונות כתיבת קשר. וכל השרים של עמלק אשר בשמים עם כל המלכים שלו אשר על הארץ תהי' להם ירידה והעברה מעט
מעט וצריך לדעת שכן הוא החשבון. המספר של תקיעה שברים תרועה הוא ח"י מאות וח"י שנה. והיה זה בשנת תר"ם לאלף
הששי ושאר פ"ב שנות חבלי משיח ע"י י"ט אליו חסד להיות כהן פ"חמה לה' בעמלק כבת התנוצצות של הארת שם הויה ביה
בדרך פשוט כפול משולש וסרובע שיעולה ע"ב ועם מספר עשר האותיות שלו עולה פ"ב ביה י' יהו יהוה. ואחרי ככלות י"ט
מאת שנות הגלות בשנת תשכ"ח לאלף הששי ישאר ע"ב שנה מן מאה השמינית כמגון בכ"ן. והו דברי הוהדיק שברמו ואמר
סאו יתיקים ובכ"ן צדיקים יראו וישמחו וכל בתוספות אלף שתיאת. היינו בתוספות שבת. ועד תשלום רע"ב יהיה ער"ב פי' שער
השלום רע"ב שנה מן האלף הששי. שכל זה יחשב לזמן תוספות שבת יהיה הער"ב של הגאולה הנגמו בהפסק ער"ב וידעתם כי ה'
הוציא אתכם וגו'. והפסקו בי עבדך ער"ב את הנער וגו'. ואני מוסיף הכתוב (זכריה יד) והיה לעת ער"ב יהיה אור. לכל בני ישראל.
ועוד

ובוהר חדש פרשת בלק על הפסוק אראנו ולא עתה וגו'. איתא. בכה רבי שמעון ואמר אוי שהגלות יתמשך. ומי יוכל לסבלו. כמה קשה הדבר והזמן ארוך. כמה צרות על צרות עתידים לשונאי ישראל בגלות. וכמה ישלטו חיות הפראות. וכמה ישאגו לטרוף טרף ישראל בכל זמן וזמן עד קץ הימים. לסוף קץ הימים לפי שעות היום. בזמן זריחת השמש מן יום הששי. בעת שיזדמנו לפי מספר השנים של יובל ושמיטה יחדו. שהיא רע"ד מן יום הששי. עתיד קול אחד להתזרר מן רום רוממות הרקיעים. וכך יאמר. אילתי. אהובה היית לי מן ימים הראשונים ונשכחת ממני. אהבה קדמוניה היה לי עמה. וזכור אני שהחתם של צורתה היה חקוק על לבי. והיה חקוק על זרועי. והיה התגברות עזה בתוך אהבתה. ורשפי שלהבתה בערו בקרבי. בזמן ההוא יתגבר הקב"ה ויפייס לאילתו בכמה פיוסים. ויחזיק בח ויקימה מצפר. הוא ולא אחר:

ובוהר חדש פרשת בלק על הפסוק אראנו ולא עתה וגו'. איתא. בכה רבי שמעון ואמר ווי דגלותא לתמשך. ומאן יכול למסבל ליה. כמה קשיא מלה ואריך וימנא. כמה עלקו על עלקו זמינו לשנאיהו דישראל בגלותא. וכמה ישלטון חיותא. וכמה ישאגון למיטרף טרפין דישראל בכל זמנא וזמנא עד סוף יומיא. לסוף יומיא כפוס שעתא דיומא. בעידן די זרח שמשא מן יומא שתיתא. בשעתא דיוזדמון לפוס מיין שנין דיוכל ושמסה כחדא. דאיהו רע"ד מן יומא שתיתא. וזמנא קלא חדא לתערטא מרוס רומי רקיעין. וכן יאמר. אילתי. רחומא סות לי מן יומין קדמאי ואתנשיאת מינאי. רחומין קדימין סו לי כהרה. אדכרנא דחומא דדיוקסא סוס חמיס על לבאי. וסוס חמיס על דרועאי. וסוס תקיף בנו רחמו דילה. ורשפי שלטונה מוקדין בנוי. זיס זימנא יתחקף קביס ויפייס לאילתים בכמה פיוסין. ויתחקף כס ויקיס לס מעפרא. איהו ולא אחרא:

ו.

ר' ירד' לגנו לערוגת הבשם לרעות בגנים וללקוט שושנים. אמר רבי ישמעאל הרי למדנו שאין בית דין שלמעלה דנין את האדם עד שיהי' בן עשרים שנה. ובית דין שלמטה מן י"ג שנים ולמעלה. והרי אנו רואים עלם שאינו עוד בן עשרים והוא טוב וקורא ושונה ומת. מי הוציאו מן העולם. אפשר תאמר שבחטא אביו מת. לא. שהרי הוא לאחר י"ג שנה. ואפשר תאמר בחטאו מת. הלא אינו עוד בן עשרים שנה. א"ר יהודה משל' למה"ד למלך שהיה לו פרדס. יום אחד נכנס לטייל באותו פרדס וראה שושנים קטנים צומחים בתוכו. והיה עולה ריחם לפניו שאין כמותן בעולם. אמר המלך אם עכשו כשהם קטנים כך. כשיגדלו על אחת כמה וכמה. לאחר ימים נכנס באותו פרדס. והיה חושב שימצא אותן השושנים שנתנו ריח בתחלה כשהיו לחים וטובים עם עלים גדולים וטובים ויהנה מהם. כיון שהשגיח בהם ראה שהם יבשים בלי ריח. כעס ואמר אילו בתחלה כשהיו לחים וטובים ומעלים ריח לקטתים הייתי נהנה מהם. עכשיו במה אהנה הלא יבשים

ויו הוהר

עוד אני יהודה הקמן נתן בזה סימן של משלות היונה מן חגיגה לאחר המבול משלות הראשון רמו על גלות כבל על שנה. ואחר שלא מצאה היונה מנוח לכף רגלה ותשוב אליו תיכף. ומשלות השני רמו על גלות ארום ותשוב אליו לעת ער"ב. וזה דבר המוכן כודאי שכאם יזכו ישראל תהי' הנאולה קודם באופן של אחישנה. גם יכול להות שיעי' חבלי משיח גדולים ורעים מאד תתקדם הנאולה כמו שחשב חקביה לעשות את הקץ במצרים:

עלתה אפרש דברי הרה שאומר שזמן קץ האחרון הוא לסוף יומיא כפום שעתא דיומא בעידן די זרח שמשא מן יומא שתיתא בשעתא דיוזדמון לפוס מנין שנין דיוכל ושמסה כחדא דאיהו רע"ד מן יומא שתיתא וכו'. הנה כל מבין יבין דכריו דהיינו דך כדברי הרעיא מהימנא. ומה שאומר לסוף יומיא כפום שעתא דיומא בעידן די זרח שמשא מן יומא שתיתא כונתו על עת הצהרים לפי החשבון שיגמו של הקב"ה הוא אלף שנים. ומה שאמר בשעתא דיוזדמון לפוס מנין שנין דיוכל ושמסה כחדא דאיהו רע"ד. הוא כונתו ששומה וברורה כי יוכל ושמסה נימטריא של שניהם הוא רע"ד. והמבין יבין. ומה שאמר מן יומא שתיתא. כונתו על השנים הנותרות מן יומא שתיתא שהוא אלף הששי והיא שנת ר"לכ"ו. ומה שהזכיר מתחילת עם הרי"ם ומקדים הקץ ב' שנים י"ד כונתו שהנאולה תתחיל ב' שנים קודם ותתמשך להגמר כשימיות ב' שנים עד רע"ב. או אולי חושב וכן התרכן ב' שנים קודם. דהיינו מהתחלת המלחמה של התרכן. כי יש דעות שונות בחשבון וכן התרכן ויש שמאחרים התרכן ב' שנים והוא לפי החשבון שהתרכן היה בשנת תתכ"ז באלף הרביעי. אבל ב' החשבונות מורים על י"ג מאות וזמן הגלות והמתקן כו"ה (שפ"ד) כמקום [רע"ד] במחילת כבודו לא הכין כונת הוהר ושכח תכלית הירד שנה שעבר יעקב אבינו אצל לבן הארמי. והמבין יבין כירור הדברים. והאל המוכיב י"ז על שאני מגלה סוד. כי באת העת לחוק ידים רפות וזכרים כושלות לאמין. והאמנם שיש כמה דעות שהנאולה האחרונה תהי' על פי דרך השבע. אבל נאולה השלימה תהי' רק באופן המוכא בוהר תרש. דכיה זמנא יתחקף קביה ויפייס לאילתיה. דהיינו בגסת ישראל. בגמת פיוסין. ויתקוף בה ויקיס לה מעפרא. ולא שתקיס מעצמה. איהו ולא אתרא. הוא ולא אחר. ויהי רצון שנוכח לראות כבוא לציון גואל צדק כשהרה בימינו אמן:

אנכי ראוי להעיר כאן בענין תחיית המתים. שכפי הנזכר בזה"ק באיזה מקומות נראה שזמן תחיית המתים יהיה בשנת הארבעים אחר ביאת הכשיח ולפי זמן הנאולה הנזכר לעיל ראוי להיות תתה"ם בשנת תשס"ח אבל בספר הקדוש אור החיים שער הוזה"ק בסדרה שמת דף ר"ז של דפי הוזה"ק מביא בשם הרמ"ק וצ"ל בקבלה שתחיית המתים תהיה בשנת ת"ת באיף ראשי צדק עות. אבל י"ד כונת הוזה"ק שארבעים שנה אחר ביאת המשיח תחיית המתים במרשית כמות כמות של גדולי הדור. וגם הם יתנו מתים במשענתם אשר בידם מעט מעט כידוע דרשת חז"ל. ויומשך עד שנת ת"ת שאז תהיה תחיית המתים הכללית ואז תגמור התחיה שרבים מישיני אדמת עפר יקיצו כעננים לחיי עולם:

יבשים הם. לשנה האחרת נכנס המלך בפרדס וראה שושנים קטנים שנותנים ריח. אמר המלך לקטו אותן עכשיו ואהנה מהן קודם שייבשו. כך הקב"ה רואה בני אדם קטנים שנותנים ריח. והכל גלוי לפניו ורואה שצתיים להרשיע ויהיו חשובים כקש יבש. מקדים להם חסד כדי ליהנות מהן בגן עזין. ועכשיו כשהם צדיין טובים מסלקם מן העולם הזה. ליתן להם שכר טוב בעולם הבא. הה"ד אני לדודי ודודי לי הרועה בשושנים. המנהיג עולמו כענין שושנים. וכתוב דודי ירד לגנו לערוגת הבושם לרעות בגנים וללקוט שושנים. דודי. זה הקב"ה. כמ"ש דודי לי ואני לו הרועה בשושנים. ירד לגנו. זה גורן הרקיע שצומד כגורן. לרעות הבשם. זו הישיבה של **ממטרון**. לרעות בגנים וללקוט שושנים. להשיג ולסתכל באותן הישיבות שלו. מהו וללקוט שושנים. אל תקרי שושנים אלא שושנים. אלה הם המקדימים ריח בעולם הזה. ונלקטים ונסתלקים מעולם הזה טרם שבא זמנם. ובכן קורא המלאך **ממטרון** להמלאך **נבריא** אשר קסת הסופר במתניו. ואומר לו כתוב פתק ותן למלאך המות על פלוני ללקוט אותו מן העולם. מיד נלקט ומעלים אותו להישיבה של **ממטרון** לראשונה. ושם אומר תלמודו שהביא בידו. ולמד שם מה שלמד. אחר כך מעלים אותו להישיבה העליונה של הקב"ה ונומן להישיבה שלו. ושם הקב"ה משתעשע עמהם בהלימודים שלו בסודות העליונים וטעמי התורה שהיו סתומים בעולם הזה. לפי ששתי ישיבות יש למעלה. ישיבה של המלאך **ממטרון** וישיבה העליונה של הקב"ה. ובכל מקום שנוכר ישיבה העליונה. זו של הקב"ה. ישיבה שברקיע זו של **ממטרון**. והמלאך **יופיאל** הממונה הגדול הולך ובא מתוך ישיבה העליונה וחותרם הנסתרות וסודות התורה מביין שתי הישיבות. כל נה שמקשים בהישיבה שברקיע. אותן שבישיבה העליונה מתרצים. בישיבה העליונה אין שם פרכי וקושיות אלא בהישיבה שברקיע. ומלאך ההוא חותרם מן שתי הישיבות דברי התורה כראוי. וע"ז כתוב (תהלים טו) ילכו מחיל אל חיל. וכתוב (תהלים קכב) יהי שלום בחילך שלום בארמנותיך: (מדי"ג ו"ח בראשית ומרי תורה יתרו)

פתח רבי יוסי ואמר דודי ירד לגנו לערוגת הבשם וגו'. לגנו. זה כנסת ישראל (א) לפי שהיא ערוגת הבשם. שהיא נכללת מכל מיני בשמים וריחות טובים של עולם הבא. בשעה שהקב"ה יורד לגן הזה (של העדן) כל אותן נשמות הצדיקים שנתעטרות שם כלן גותנין ריח טוב. ככתוב וריח שמניך מכל בשמים. אלו הן נשמות הצדיקים. שא"ר יצחק כל אותן נשמות הצדיקים שהיו בעולם הזה. וכל אותן נשמות העתידות לרדת לעולם הזה. כלן בהגן אשר בארץ קיימות באותה דמות וצורה שהיו קיימות בעולם הזה. וסוד נסתר הזה נמסר לחכמים: (י"ג שמות יא)

אני לדודי ודודי לי הרועה בשושנים. אמר רבי שמעון מהו שושנים. אלא שושנה עליונה זו שכינה העליונה (ב) והיא קריאת שמע של שחרית. ושושנה שניה היא קריאת שמע של ערבית שכינה התחתונה (ג) זו לימין וזו לשמאל. הרועה בשושנים. זה עמוד התוך (ד) שושנה העליונה קריאת שמע של שחרית שהוא בקר ימינו של אברהם יש לה חמש תיבות. והן שמע ישראל ה' אלהינו ה'. וי"ג עלים מבפנים [שהוא] אח"ד. וכן בשושנה ששה עלים אדומים וששה לבנים. והשושנה שנכללת בהם הרי י"ג כמספר אח"ד (ה) שושנה העליונה יש לה כ"ה אותיות של היחוד. וכן שושנה בה כ"ה גרעינים בהתפוח שלה כמספר כ"ה אותיות של היחוד. ובשושנה השניה כמו כן כ"ה אותיות. וכלן עולות לחמשים: (ת"ז תקן כח) שושנה התחתונה בה פחד והיא יראה. שושנה העליונה חבה של אהבה. ובה נאמר אם תעירו ואם תצוררו את האהבה עד שתחפץ: (תקן כ"ו) יראה נקראת מן צד של שמאל. ואהבה נקראת מצד של ימין. יש יראה

פתח רבי יוסי ואמר דודי ירד לגנו לערוגת הבשם וגו'. לגנו. זה כנסת ישראל (א) לפי שהיא ערוגת הבשם. שהיא נכללת מכל מיני בשמים וריחות טובים של עולם הבא. בשעה שהקב"ה יורד לגן הזה (של העדן) כל אותן נשמות הצדיקים שנתעטרות שם כלן גותנין ריח טוב. ככתוב וריח שמניך מכל בשמים. אלו הן נשמות הצדיקים. שא"ר יצחק כל אותן נשמות הצדיקים שהיו בעולם הזה. וכל אותן נשמות העתידות לרדת לעולם הזה. כלן בהגן אשר בארץ קיימות באותה דמות וצורה שהיו קיימות בעולם הזה. וסוד נסתר הזה נמסר לחכמים: (י"ג שמות יא)

אני לדודי ודודי לי הרועה בשושנים. אמר רבי שמעון מהו שושנים. אלא שושנה עליונה זו שכינה העליונה (ב) והיא קריאת שמע של שחרית. ושושנה שניה היא קריאת שמע של ערבית שכינה התחתונה (ג) זו לימין וזו לשמאל. הרועה בשושנים. זה עמוד התוך (ד) שושנה העליונה קריאת שמע של שחרית שהוא בקר ימינו של אברהם יש לה חמש תיבות. והן שמע ישראל ה' אלהינו ה'. וי"ג עלים מבפנים [שהוא] אח"ד. וכן בשושנה ששה עלים אדומים וששה לבנים. והשושנה שנכללת בהם הרי י"ג כמספר אח"ד (ה) שושנה העליונה יש לה כ"ה אותיות של היחוד. וכן שושנה בה כ"ה גרעינים בהתפוח שלה כמספר כ"ה אותיות של היחוד. ובשושנה השניה כמו כן כ"ה אותיות. וכלן עולות לחמשים: (ת"ז תקן כח) שושנה התחתונה בה פחד והיא יראה. שושנה העליונה חבה של אהבה. ובה נאמר אם תעירו ואם תצוררו את האהבה עד שתחפץ: (תקן כ"ו) יראה נקראת מן צד של שמאל. ואהבה נקראת מצד של ימין. יש יראה

זיו הזהר

ו (ה) פירוש מדת המלכות שמקב"ת כל מיני השפעות מן הבינה ע"י הספירות שבנתיים (ג) בינה. (ז) מלכות. הבינה לסיניא שהיא חכר ורחמים והמלכות שמאלא שהיא גבורות ודין. (ד) תפארת (ה) זה סורה על המתקת גבורות בחסדים: 2 6

יראה ואית יראה. אית אהבה ואית אהבה. יראה דחיל
 צ"ג לקב"ה בגין דלא יכחית מנכסיו. או בגין
 דלא ימותון בנוי בחייו. אשתכח דאם יכחית מנכסיו או
 אס ימותון בנוי בחייו דלא הוה דחיל ליה ולא הוה
 רחיס ליה. האי לא שוי ליראת ה' ולא אהבה דיליה
 לעקרא. ובג"ד אתקריאת האי יראה ואהבה ע"מ לקבל
 פרס. אבל רחיוו ודחילו עקרא דיליה בין קב
 ובין ביס. ובג"ד אמר קב"ה (שיר ב) השבעתי
 אתכם בנות ירושלים בלבושות או באילות השדה אס
 תעירו ואס תעוררו את האהבה עד שתחפץ. דליה
 רחיוו לא ע"מ לקבל פרס. דיראה ואהבה ע"מ
 לקבל פרס אייה של שפחה. (משלי י) ותחת שלש רגזה
 ארץ וגו' תחת עבד כי ימלך ושפחה כי תירש גבירתה:
 (ת"ז תקנ"א י) ובגין דא מני באורייתא ואהבת את ה'
 אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך. ואוקמוסו
 קדמאין אס חביב עליך נפשך ממוונך לכך נאמר
 בכל נפשך. ואס חביב עליך ממונך מנפשך לכן נאמר
 בכל מאדך. שיש אדם שמתפלל ומקיים אותן המצות
 שאין מוציא עליהן ממון. ואס היה צריך להוציא
 ממון עליהן לא היה מקיים אותן ויש אדם שמחבב
 ממון מן הנפש. ואס היו נותנים לו כל התורה במאה
 זהובים לא היה נותנם בעבורה. לפי שהממון חביב
 עליו מן הנפש. ועושר הגוף שהוא ממון ותאות עולם
 הזה חביב עליו יותר מעושר הנפש. שהוא מצות
 ומעשים טובים לעוה"ב. ומה שהוא ירא ואוהב להתורה
 ולהקב"ה אין זה אלא בשביל ממון. והוא מחשב את
 הממון לעיקר. ואהבה ויראה של התורה ושל הקב"ה
 מחשב לטפל. אהבה ויראה כזאת אינה חשובה לפני הקב"ה.
 אלא עיקר אהבה ויראה של הקב"ה והתורה
 צריך להיות במה שחשוב אצל האיש ולא במה שטפל
 אצלו. לכך נאמר בכל מאדך. וכמו כן מי שמחשב
 נפשו יותר מממונו. והוא היה נותן כל ממון שבעולם
 שלא יהיה גיוק אפילו באבר קטן שלו. לכך נאמר
 בכל נפשך. במה שאהוב לו: (ת"ז תקנ"ב)

הסבי עיניך מנגדי שהם הרהבוני. רבי אבא פתח
 ואמר כתוב (תהלים טו) פנה אלי וחנני תנה
 עוזך לעבדך. פנה אלי וחנני. וכי לא היה לו להקב"ה
 בעולם אדם יפה כדוד. שהוא אמר פנה אלי וחנני.
 אלא כך למדנו דו"ד אחר יש לו להקב"ה (י) והוא
 ממונה על כמה צבאות ומחנות עליונים. וכשרוצה
 הקב"ה לרחם על העולם מביט בדו"ד הזה ומאיר לו
 פנים. והוא מאיר להעולמות ומרחם העולם. ויופיו של
 דו"ד ההוא מאיר לכל העולמות. ראשו גלגולת של
 זהב (י) מרוקם בו מינים תכשוטי זהב (ח) וזה
 נתבאר. ואהבתו של הקב"ה לעומתו. ומגודל האהבה
 שלו להקב"ה. אמר לו להקב"ה שיסוב עיניו לנגדו
 ויסתכל בו. לפי שהן יפות בכל. ככתוב הסבי עיניך
 מנגדי. שבשעה שאותן העינים מסתכלות בו בהקב"ה.
 אז נתעוררים בלבו כדורי קלע באהבה עליונת.
 ובהתגברות

יראה ואית יראה. אית אהבה ואית אהבה. יראה דחיל
 צ"ג לקב"ה בגין דלא יכחית מנכסיו. או בגין
 דלא ימותון בנוי בחייו. אשתכח דאם יכחית מנכסיו או
 אס ימותון בנוי בחייו דלא הוה דחיל ליה ולא הוה
 רחיס ליה. האי לא שוי ליראת ה' ולא אהבה דיליה
 לעקרא. ובג"ד אתקריאת האי יראה ואהבה ע"מ לקבל
 פרס. אבל רחיוו ודחילו עקרא דיליה בין קב
 ובין ביס. ובג"ד אמר קב"ה (שיר ב) השבעתי
 אתכם בנות ירושלים בלבושות או באילות השדה אס
 תעירו ואס תעוררו את האהבה עד שתחפץ. דליה
 רחיוו לא ע"מ לקבל פרס. דיראה ואהבה ע"מ
 לקבל פרס אייה של שפחה. (משלי י) ותחת שלש רגזה
 ארץ וגו' תחת עבד כי ימלך ושפחה כי תירש גבירתה:
 (ת"ז תקנ"א י) ובגין דא מני באורייתא ואהבת את ה'
 אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך. ואוקמוסו
 קדמאין אס חביב עליך נפשך ממוונך לכך נאמר
 בכל נפשך. ואס חביב עליך ממונך מנפשך לכן נאמר
 בכל מאדך. שיש אדם שמתפלל ומקיים אותן המצות
 שאין מוציא עליהן ממון. ואס היה צריך להוציא
 ממון עליהן לא היה מקיים אותן ויש אדם שמחבב
 ממון מן הנפש. ואס היו נותנים לו כל התורה במאה
 זהובים לא היה נותנם בעבורה. לפי שהממון חביב
 עליו מן הנפש. ועושר הגוף שהוא ממון ותאות עולם
 הזה חביב עליו יותר מעושר הנפש. שהוא מצות
 ומעשים טובים לעוה"ב. ומה שהוא ירא ואוהב להתורה
 ולהקב"ה אין זה אלא בשביל ממון. והוא מחשב את
 הממון לעיקר. ואהבה ויראה של התורה ושל הקב"ה
 מחשב לטפל. אהבה ויראה כזאת אינה חשובה לפני הקב"ה.
 אלא עיקר אהבה ויראה של הקב"ה והתורה
 צריך להיות במה שחשוב אצל האיש ולא במה שטפל
 אצלו. לכך נאמר בכל מאדך. וכמו כן מי שמחשב
 נפשו יותר מממונו. והוא היה נותן כל ממון שבעולם
 שלא יהיה גיוק אפילו באבר קטן שלו. לכך נאמר
 בכל נפשך. במה שאהוב לו: (ת"ז תקנ"ב)

הסבי עיניך מנגדי שהם הרהבוני. רבי אבא פתח
 ואמר כתוב (תהלים טו) פנה אלי וחנני תנה
 עוזך לעבדך. פנה אלי וחנני. וכי לא היה לו להקב"ה
 בעולם אדם יפה כדוד. שהוא אמר פנה אלי וחנני.
 אלא כך למדנו דו"ד אחר יש לו להקב"ה (י) והוא
 ממונה על כמה צבאות ומחנות עליונים. וכשרוצה
 הקב"ה לרחם על העולם מביט בדו"ד הזה ומאיר לו
 פנים. והוא מאיר להעולמות ומרחם העולם. ויופיו של
 דו"ד ההוא מאיר לכל העולמות. ראשו גלגולת של
 זהב (י) מרוקם בו מינים תכשוטי זהב (ח) וזה
 נתבאר. ואהבתו של הקב"ה לעומתו. ומגודל האהבה
 שלו להקב"ה. אמר לו להקב"ה שיסוב עיניו לנגדו
 ויסתכל בו. לפי שהן יפות בכל. ככתוב הסבי עיניך
 מנגדי. שבשעה שאותן העינים מסתכלות בו בהקב"ה.
 אז נתעוררים בלבו כדורי קלע באהבה עליונת.
 ובהתגברות

דיו הזהר

(1) ח פתח דמרכות (1) והב רוסו על גבורה דיינא רפוא: (ח) היינו ד' תלמי דנגלגלתא. ב' עינים. ב' אוננים. ב' נקבי החוטם והפה
 3 6

ובהתגברות השלהבת של אהבה. העליונה אליו
 אמר (ט) הסבי עיניך מנגדי. תסוב עיניך לצד אחר
 ממני. שהן שורפות אותי בשלהבת האהבה. וע"כ כתוב
 בו בדוד (שמואל א' טו) והוא אדמוני עם יפה עינים
 וטוב ראי. ובשביל דו"ר העליון היפה הוא שאהבתו
 והשתוקקותו של הקב"ה להדבק בו. אמר דוד פנה
 אלי וחנני (י): (ג-טז).

ששים המה מלכות ושמיים פלגשים ועלמות אין
 מספר וגו'. אמר רבי אלעזר ששים המה
 מלכות. הם הגבורים שלמעלה מכת הגבורה. הנאחזים
 בקשקשות (בהחלקיות) של החיה הקדושה שנקראת
 ישראל (ה) ושמיים פלגשים. הממונים בקליפות
 שתחתיה באחד ממאה (יג) ועלמות אין מספר. כמש"כ
 (איוב כה) היש מספר לגדודיו (יג) ועל כל זה כתוב
 אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה. זאת היא
 שכינה הקדושה שנשתלשלה מן המאורות הגדולים.
 צח הצחצחות המאיר לכל (יד) והיא נקראת אבא.
 כדמיון זה עשה הקב"ה בארץ. הפיץ כל האומות
 לכל צדדי הארץ והשליט עליהם שרים. וש"כ
 (יברים ז) אשר חלק ה' אליהן אותם לכל העמים.
 והוא לקח לחלקו עם ישראל. וש"כ (שם יב) כי חלק
 ה' עמו יעקב חבל נחלתו. וקרא לה אחת היא יונתי
 תמתי אחת היא לאמה. זו היא שכינת כבודו שהשכין
 ביניהם. אחת היא ומיוחדת לו. ראוה בנות ויאשרוה.
 כמש"כ (משלי יא) רבות בנות עשו חיל ואת עליית על
 כלנה. מלכות ופלגשים ויהללוה. אלה שרי העמים
 שנפקדו עליהם: (כ-יד).

כי זאת הנשקפה כמו שחר יפה כלבנה ברה כחמה
 איומה כנגדלות. פתח רבי יהודה ואמר מקרא זה
 נתבאר ונדרש. אבל מי זאת הנשקפה. אלה הם
 ישראל בזמן שהקב"ה יקים אותם ויוציאם מן הגלות.
 אז יפתח להם פתח של אור דק וקטן. ואח"כ פתח
 אחר שהוא גדול מן הראשון. עד שהקב"ה יפתח להם
 שערים עליונים פתוחים לארבע רוחות העולם (טו) וכן
 כל מה שעושה הקב"ה לישראל ולהצדיקים שבהם
 כך הם כלם. ורא' בפעם אחרת. משל לאדם שנמצא
 במקום חשך ומדורו היה בחשך תמיד. כאשר רוצים
 להאיר לו צריכים לפתוח לו אור קטן כמו עין המחט.
 ואח"כ גדול מזה. וכן בכל פעם. עד שיש ביכולת
 להאיר לו כל האור כראוי. וכן הם ישראל. כמש"כ
 (שמות כג) מעט מעט אנרשנו מפניך עד אשר תפירה
 וגו'. וכן לחולה שמביאים לו רפואה אין נותנים לו
 בסעם

ובסגיאנות שלובינחא דרחימו עלאה לנצים
 אחר (ט) הסבי עיניך מנגדי. אסחר עיניך לסחר אחר
 מי. דליון מוקדן לי בשלסווי רחמינחא. וע"ד כתיב
 ביה בדוד (שמואל א' טו) והוא אדמוני עם יפה עינים
 וטוב ראי. ובגין הסוה דו"ד עלאה שפירא רחמינחא
 ותיאובתחא דקב"ה לאדבקא ביה. אמר דוד פנה
 אלי וחנני (י): (ג-טז).

ששים המה מלכות ושמיים פלגשים ועלמות אין
 מספר וגו'. אמר רבי אלעזר ששים המה
 מלכות. אינון גבוריא דלעילא מחילא דגבורא.
 דאתאחדן בקליפין (בגליטין) דחיותא קדישא
 דישראל (יא) ושמיים פלגשים. דממון בקליפין
 דתחותה בחד ממאה (יג) ועלמות אין מספר. כד"ר
 (איוב כה) היש מספר לגדודיו (יג) ועל כל דא כתיב
 אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה. דא
 היא שכינתא קדישא דנפקא מתריסין.
 זכרא דוסריא דנשר לכלא (יד) וחיסי אתקריא חייא.
 כנונא דא עבד קב"ה בארעא. זריק לכל עמין
 לכל עיבר ומי עליהון רבדבי. הסיד
 (דנבים ז) אשר חלק ה' אליהן אותם לכל העמים.
 והוא נסיב לחילקיה כנישתא דישראל. הסיד (שם יב) כי חלק
 ה' עמו יעקב חבל נחלתו. וקרא לה אחת היא יונתי
 תמתי אחת היא לאמה. דא היא שכינת יקריא דאשרי
 בינייהון. אחת היא ומיוחדת ליה. ראוה בנות ויאשרוה.
 כד"ר (משלי יא) רבות בנות עשו חיל ואת עליית על
 כלנה. מלכות ופלגשים ויהללוה. אליון רבדבי עמין
 דאתפקדן עלייהו: (ג-יד):

כי זאת הנשקפה כמו שחר יפה כלבנה ברה כחמה
 איומה כנגדלות. פתח רבי יהודה ואמר מקרא זה
 נתבאר ונדרש. אבל מי זאת הנשקפה. אלה הם
 ישראל בזמן שהקב"ה יקים אותם ויוציאם מן הגלות.
 אז יפתח להם פתח של אור דק וקטן. ואח"כ פתח
 אחר שהוא גדול מן הראשון. עד שהקב"ה יפתח להם
 שערים עליונים פתוחים לארבע רוחות העולם (טו) וכן
 כל מה שעושה הקב"ה לישראל ולהצדיקים שבהם
 כך הם כלם. ורא' בפעם אחרת. משל לאדם שנמצא
 במקום חשך ומדורו היה בחשך תמיד. כאשר רוצים
 להאיר לו צריכים לפתוח לו אור קטן כמו עין המחט.
 ואח"כ גדול מזה. וכן בכל פעם. עד שיש ביכולת
 להאיר לו כל האור כראוי. וכן הם ישראל. כמש"כ
 (שמות כג) מעט מעט אנרשנו מפניך עד אשר תפירה
 וגו'. וכן לחולה שמביאים לו רפואה אין נותנים לו
 בסעם

ויו הוהר

(ס) מ' חתמארת אומר למלכות (י) כי דוד המלך בעוה"ז הוא נגד מרת המלכות שבשמים. (יא) זו מרת המלכות. והגבורים הם
 שנאמר בהם ששים נבורים סביב לה: (יג) אפשר לומר המכון שכל אחד מן המדינות שנקראות פלגשים סמונה על
 פאה: (יג) יש גם הממונים על עשרה עשרה ואין מספר להם: (יד) זו הבינה: (טו) דא אחיא כמד' שנאולה
 האחרונה תתי' באופן שבעיני העולם תהי' נראה שהכל נעשה על פי דרך הטבע. ככתוב ציון כששש תפירה.
 וכל דבר שבטבע מתפתח הולך וגדל לאט לאט. עד שלבסוף יתקיים כוסי צאתך סארין סצרים אראנו נפלאות. וכן דעת איות
 גדולים מהנאונים. ואפילו רבי של חסידים היה המגיד הקדוש פמוריסק וצוקל' כתב בן בספרו מן אברהם שעל התורה פרשת וארא
 עה"פ ולקחתי אתכם לי לעם והנה בן בימינו אלה שמוכן שנת תרי"ג לארץ השישי סעת שמלכות אנגליא פרשה כנפיה על ארץ
 הקדושה לאט לאט מתישבים בה עו"י גולה אצ"פ שהשטן מרקד ועובר בכל כחותיו שהח"רצים וסמא את הארץ בחילוד שבת ועוד
 כדומת. כפי שהארץ תמצא כמצב שי' פרוץ מרובה על העומד. למען תקיא הארץ אותם. אבל כדאי בעוה"שי עם ישראל לא יתבו
 נצתון להשטן ויראו בכל כחם שהעומד יהי' מרובה על הפרץ. וברוב תהי' הארץ נידתת:

בפעם אחת. אלא מעט מעט עד שיתחזק. אבל לעשו לא כן. אלא בזמן אחד האיר לו. ונאבד ממנו האיר מעט מעט. עד שיתחזקו ישראל וישמידו אותו מהכל. מעולם הזה ומעולם הבא. ולפי שהאיר להם בפעם אחת באה להם כליה מהכל. אבל ישראל הארה שלהם מעט מעט עד שיתחזקו ויאיר להם הקב"ה לעולם. וכ"כ ישאלו עליהם ויאמרו. מי זאת הנשקפה כמו שחר. הוא חשכות הבקר. והשחר הוא אור דק. ואח"כ יפה כלבנה. לפי שהלבנה האור שלה מאיר יותר מן השחר. ואח"כ ברה כחמה. לפי שאורו חזק ומאיר יותר מן הלבנה. ואח"כ איומה כנדגלות. תקיף באור חזק כראוי. בוא וראה בעוד שהיום נחשך והאור נתכסה ובא הבקר. יאיר תחלה מעט מעט עד שיתגדל האור כראוי. שהרי כיון שהקב"ה יצורר להאיר לה לכנסת ישראל יאיר לה בתחלה כמו שחר. שהוא חשוך. ואח"כ יפה כלבנה. ואח"כ ברה כחמה. ואח"כ איומה כנדגלות: (א-קע)

פתח רבי שמעון ואמר מי זאת הנשקפה כמו שחר יפה כלבנה ברה כחמה איומה כנדגלות. מי זאת. זה סוד שני העולמות שמתחברים כאחד. והוא עולם ועולם. כיון הרי ביארנו זו מדרגה העליונה למעלה. הראשונה שצומדת בשאלה ונקראת **כ"י** (טו) כמש"כ (ישע' ט) שאר מרום עיניכם וראו מי ברא אלה. **זאת**. זו מדרגה התחתונה למטה עולם התחתון (יז) ושניהן שני עולמות בחבור אחד בקשר אחד יחדו. הנשקפה. כאשר מתחברים שניהם יחדו (יח) כמו שחר. כאשר רוצה השחר להאיר. ואח"כ מאירה כהלבנה כאשר ינקש בה אור השמש. ואח"כ כהשמש כאשר הלבנה צומדת בשלימות. איומה. תקיפה היא להגן על הכל. שהרי אז יש לה שלימות וגבורה לעשות חיל. ומקבלת הכח מעולם העליון על ידי יעקב התם שמחברם יחד. מחברם יחד למעלה ומחברם יחד למטה (טו) ומשם יצאו שנים עשר שבטים קדושים כדמיון שלמעלה. יעקב שהיה תם הכנים אהבה בשני העולמות כמו שביארנו (ז) שאר אנשים שעושים כך מגלים עריות למעלה ולמטה. גורם שנאה בשני העולמות וגורם פירוד. זש"כ (ויקרא יח) ואשה אל אחותה לא תקח לצרור. שנעשין בעלי שנאה זו לזו. ואם תשאל (בראשית ז) ותקנא רחל באחותה. כך הוא בודאי. שהרי עולם התחתון כל תשוקתה אינה אלא בשביל להיות כדמיון עולם העליון ולירש מקומה. במקום אחר נזכר קנאת סופרים תרבה חכמה. וכן כאן קנאת סופרים. לפי שיש ספר יספר שמרבים המשכת חכמה העליונה אצלם (ה) ועל כל זה אפילו יעקב לא השלים אצלם כראוי (נ"א ועל כן יעקב השלים

בשעתא חדא. אלא זעיר זעיר עד דיתתקף. אבל לעשו לאו הכי. אלא בזמנא חדא כהיר ליה. ואתחזיק מינה זעיר זעיר. עד דיתתקפו ישראל וישלון ליה מכלא. מעלמא דין ומעלמא דאתי. ובגין דהיר להו בשעתא חדא הוה להו שליחו מכלא. אבל ישראל נהורא ולהון זעיר זעיר עד דיתתקפון ויכהיר לון קב"ה לעלמין. וכלא שאלין לון וזמרי. מי זאת הנשקפה כמו שחר. איהו קדושתא דלפרא. וזא איהו נהורא דקי. ולבתר יפס כלבנה. בגין דסיסרא נהורא דילה נהיר יתיר משחר. ולבתר ברה כחמה. בגין דנהורא תקיף ונהיר יתיר מסיסרא. ולבתר איומה כנדגלות. תקיפה בנהורא תקיף כדקא יאות. תא חזי בעוד דאתחשך ימחא ואתכסיא נהורא ואתי לפרא. יתנהיר בקדמיתא זעיר זעיר עד דיתרבי נהורא כדקא יאות. דהא כיון דקב"ה יתער לאהורא לה לכנסת ישראל יתנהיר בקדמיתא כיון שחר. דאיהו אוכמא. ולבתר יפס כלבנה. ולבתר ברה כחמה. ולבתר איומה כנדגלות: (א-קע)

פתח רבי שמעון ואמר מי זאת הנשקפה כמו שחר יפה כלבנה ברה כחמה איומה כנדגלות. מי זאת. רוא דתרין עלמין מתחברין כחדא. וזא הוה עולם ועולם. כיון הא אוקימנא דרגא עלאה לעילא. שירותא דקיימא בשאלתא וקרי **כ"י** (טו) כד"ל (ישע' ט) שאר מרום עיניכם וראו מי ברא אלה. **זאת**. דרגא תתאה לתתא עלמא תתאה (יז) ותרוויסו תרין עלמין בחבורא חדא בקשורא חדא כחדא. הנשקפה. כד מתחברין תרוויסו כחדא (יח) כמו שחר. כד בעיא שחרותא לאהורא. ולבתר אתנהיר כסיסרא כד בטש צס נהירו דשמשא. ולבתר כשמשא כד קיימא סיסרא בשלימו. איומה. תקיפה לאגנא על כלא. דהא כדיון איה לה שלימו ותקיפו למעבד חילא. וכשלא חילא מעלמא עלאה על ידא דיעקב שלימא דהבר לון כחדא. חבר לון כחדא לעילא וחבר לון כחדא לתתא (טו) ומתמן נפקו תריסר שבטין קדישין כגונא דלעילא. יעקב דהוה שלימא אעיל רחיוו בתרין עלמין כחא דלוקימנא (ז) שאר בני נשא דעבדין כדיון מגלין עריין לעילא ותתא. גריס דבבו בתרין עלמין וגריס שרודא. סה"ד (ויקרא יח) ואשה אל אחותה לא תקח לצרור. דאתעבדו מארי דבבו דא לדא. ואי תימא (בראשית ז) ותקנא רחל באחותה. הכי הוה ודאי. דהא עלמא תתאה כל תיאובתה לאו איהי אלא בגין למסוי כגונא דעלמא עלאה ולמירת דוכתהא. בדוכתא אחרת קנאת סופרים אכגיאת חכמתא. והכא קנאת סופרים. בגין דאיה ספר וספר דאכגיאלו חשיכו דחכמתא עלאה לגבייסו (כ"א) ועל כל דא אפילו יעקב לא השלים לגבייסו כדקא חזי (נ"א ועל דא יעקב השלים

זו הזהר

(טו) פירוש שעל הבינה אמא עלאה פותר רק השאלה אבל לא לחשינה. כמו שנדרש בזה"ק עה"פ שיה תשיח את האם ונו', אבי' על החכמה וכתר אפילו השאלה אי אפשר: (יז) זו המלכות אמא תתאה: (יח) פי' ובהו יובן מרום כתוב בלשון יחיד הנשקפה ולא הנשקפות: (יט) פי' שהמלכות מכללת השפע מן הבינה ע"י התפארת שחבר אמא ע"יאה ואמא תתאה ביתה. דוקא מן הבינה ונתון למ"כות ולפעמים התפארת כמו משפיע הבינה כאשר שולח אריות האתערותא דלתתא הכל פיהם של ישראל מן תרה ותפ"ה (ג) סוד יעקב דאה ורח"ה הוא כנגד תפארת בינה ומלכות: (כ"א) ספר וספר היינו בינה ומלכות. ושתיהן שואפות "קב" שפע מן המקור שהוא עולם החכמה:

השלים אצלם כראוי. שאר בני עולם גורמים שנהא וגורמים פירוד ומגלים צריות של הכל. צריות שלמעלה ושלמטה. בסוד הזה יש סוד העריות. צרות אשה ובתה. והכל בסוד אחד. **מי זאת נקראות אחיות.** לפי שהן באחוה ובאהבה ובהתחברות הרצון. ונקראות אשה ובתה. מי שמגלה צרותן אין לו חלק לעולם הבא. ואין לו חלק בהאמונה. בוא וראה (תהלים קלה) כי יעקב בחר לו יה. זה סוד העליון למצלה. כיון שנשתלם ונקרא ישראל בכך לסגולתו (כג) לקח הכל בכך הצדדים. לקח למעלה ולקח למטה ונשתלם בכל :

אמר רבי שמעון הרי למדנו שכאשר ברא הקב"ה את העולם. חקק בחקיקות של סוד האמונה תוך הצחצחות בסודות עליונים. חקק למעלה וחקק למטה. והכל בסוד אחד. בסוד חקיקת השם הקדוש ויהיה המושל עם האותיות שלו למעלה ולמטה. ובסוד הזה נתיסדו העולמות. עולם העליון ועולם התחתון. עולם העליון נתיסד בהסוד של האות י. נקודה עליונה הראשונה שיצאה מתוך הסמיר ונעלם (כג) שאינו ידוע ואינו צומד להודע ולא נודע כלל ונתעלה בסוד **אין סוף**. ומתוך הסתרה זו האיר מאור אחד דק ונסתר. **ושנכלל בתוכו התכללות של כל האורות (כד)** ובאותו מאור הנסתר דפק בו מי שלא דפק. האיר בו מי שלא האיר. ובכך הוציא מאור אחד שהוא עדנה לצדן להשתעשע (כה) להגנו מאור הדק והנסתר בתוך המאור ההוא. והמאור ההוא שיצא מתוך המאור הדק הוא נורא ומפחד והתגברותו רבה. והוא נתפשט ונעשה עולם אחד המאיר לכל העולמות. והוא עולם נסתר שלא נודע כלל. ובו דרים ששת רבוא אלף שהם חילות ומחנות דרי מעלה ובו נרקמו (נתקיימו) ונתיסדו שש חקיקות (כו) שאינן נודעות. וכיון שהוציא אותן ונתיסדו כאחד. בכך הכל חבור אחד. והם הסוד של אותן שנתחבר בעולם הנסתר ההוא. ועל זה כתוב (תהלים קלה) כי יעקב בחר לו יה. כאשר יצא ונתיסד מתוך ידו או ישראל לסגולתו. שאר בני העולם לא ניתנה להם רשות לעלות כך אלא לסגולתו. שהוא מקום שמקבל ומאסף לכל (כז) וזו היא המדרגה שלמעלה. ומתוך זאת מתנשאים למעלה בהסתר של המחשבה. אבל לא בהתגלות כמו שלקח יעקב : (ב-קו)

אל גנת אגוז ירדתי לראות באבי הנחל וגו'. אמר רבי שמעון מקרא זה נתבאר. אבל מה אגוז יש לו קליפה השובבת ומכסה על המוח והמוח מבפנים. אף כך בכל דבר שבקדושה הקדושה מבפנים וצד הטימאה מבחוץ. וזהו הסוד (החזק א) רשע

מכתיר

אשלים לגביהו כדקא חזי. שאר בני עולם גרמין דבזו וגרמין פירודא ומגלין עריין דכלל. עריין דלעילא ותתא. ברזא דא אית רזא דעריין. עריין דתתא וברתא. וכלא ברזא חדא. **מי זאת אתקרון אחתן.** בגין דאינון באחוה ובכחמינו ובחצורה דרעותא. ואתקרון אחא וברתא. מאן דגלי ערייתיהו לית ליה חולקא לעלמא דתני. ולית ליה חולקא במהימנותא. הא חזי (תהלים קלה) כי יעקב בחר לו יה. רזא עלאה לעילא. כיון דאשלים וחקרי ישראל כדון לסגולתו (כב) נסיל כלל בכל סמירין. נסיל לעילא ונסיל לתתא ואשלים בכלל :

אמר רבי שמעון הא תנין דכד ברא קב"ה עלמא. גליף בגליפוי דרזי מהימנותא גו סהירין ברזין עלאין. גליף לעילא וגליף לתתא. וכלל ברזא חדא. ברזא דגליפי דשמא קדישא **יהודה** דשליש ברחויי עילא ותתא. וברזא דא אשתכללו עליון. עלמא עלאה ועליתא תתאה. עלמא עלאה אשתכלל ברזא דלת י. נקודה עלאה קדמאה דנפקא מגו דסתיס וגזיו (כג) דלא ידיע ולא קיימא למנדע ולא אחידע כלל סליקו דרזא **דאין סוף**. ומגו סתימו דא נהיר נהירו חד דקיק וסתיס. כליל בגייה כלל דכל נסורין (כד) ובהסוד נהירו דסתיס בטש ביה זיאן דלא בטש. נהיר ביה מאן דלא נהיר. וכדון אפיך חד נהירו דאיהו עדנא לעדנא לאשתעשע (כה) לאתגנוא נהירו דקיק וסתיס בגו הסוד נהירו. והסוד נהירו דנפיק מגו נהירו דקיק איהו דמילא ואתמיני ותקיפא יתירא. ואתפשט האי ואתעביד עלמא חדא דנהיר לכל עליון. עלמא סתימא דלא ידיע כלל. ובגייה דירין שית ברזא אלף דאינון דירין וחיילין ומשירין עלאין. וביה אתקיימו (אתקיימו) ואשתכללו שית רשומין (כז) דלא ידיען. וכיון דאפיך לון ואשתכללו כחדא. כיון איהו חבורא חדא. ואינון רזא דלת ו דלתחבר בהסוד עלמא סתימא. ועל דא כתוב (תהלים קלה) כי יעקב בחר לו יה. כד נפיק ו אשתכלל מגו ידו כיון ישראל לסגולתו. שאר בני עולם לא אחיביז לו רשו לסלקא הכי אלל לסגולתו. אתר דנסיל וכטיש כלל (כז) ודא איהו דרגא דלתתא. ומגו דא נסלין לעילא בסתימו דרעו. אכל לא באתגליא כמה דנסיל יעקב : (ב-קז)

אל גנת אגוז ירדתי לראות באבי הנחל וגו'. אמר רבי שמעון האי קרא הא אוקמוה. אכל מה אגוז אית ליה קליפא דסחרא וחסיה על מוחא ומוחא לגו. אוף הכי בכל מלה דקודשא קדושה לגו יספרא אחרא לבר. ורזא דא (מקיא א) רשע

מכתיר

זיו הזהר

(כג) אפשר לומר המכוון כי כאשר התפארת מקב"ה השפע מן זוג העליון של הר"ב המדומים בהשם י"ה. ירד חכמה היא בינה או נקרא בשם יעקב כחינת נקבה וכאשר משפיע השפע למלכות שהיא סגולתו או נקרא בשם ישראל בחי' זכר. (כד) זה כתר עריין שאינו מושג אלא בקוצו של ירד (כז) והו חכמה שמקורו אות ירד ונקרא עין. אבא. (כח) זו הבינה דבוש דחכמה שמקורה אות ה' הראשונה ונקראת עדנה אמא ואין הם תרין רעין דלא מתפרשין. (כט) פי' הבינה הוציאה שש הספירות של עולם האצילות ח"ת נהדי והן נבדלין בספירות התפארת שמקורו האות וא"ו (ל) פי' כאשר ספירות העליונות מתיחדין עם המלכות שנקרא סגולה שהיא מניית התפארת גם סגולתו ציווף סגולת וא"ו או ישראל יכולים להסתכל ולהבין בהסדרנה שלמעלה שהיא המלכות. וממנה יוכרו להתנשא במחשבה דהבין מה שלמעלה ממנה עד הכינה.

מכתיר את הלדיק, וע"ד אקרי אגוז : (כ-לג) :
 שלמה מלכא כד נחית לעוויקא דאגוזא,
 דכתיב אל גנת אגוז ירדתי, נסל קליפה דאגוזא ואסתכל
 בכל אינון קליפין (כח) וידע דכל אינון רוחין
 קליפין דאגוזא לאו איסו אלא לאתדבקא בבי נשא לאסתאבא
 לון. דכתיב (קהל ב) ותענוגות בני אדם שדה
 ושדות, ותו תענוגי בני אדם, דמתענוגי בשיכחא
 דליליא נפקין מנייבו שדה ושדות (כט) וכלא אלסריך
 קב"ה למברי בעלמא ולא תקנא עלמא בכו, וכלא
 מוחא לגו וכמה קליפין תפיל למוחא, וכל
 פלמא כהאי גוונא עילא ותתא, מריש דא
 דנקודה עלאה עד סיפא דכל דרגין, כלסו אינון דא
 לבושא לדא ודא לדא, מוחא לגו מוחא, דא לגו
 מן יא, ודא לגו מן דא, עד דאשכחא דהאי קליפה להאי
 והאי להאי, נקודה קדמאה הוה נהירו
 פנימאה (ל) לית ליה שיעורא למדע זכירו
 ודקיו וקיו דיליה, עד דאשפש פשיטו, והסו
 פשיטו דהאי נקודה אשעביד חד
 סיכלא (לא) לאלבשא הוה נקודה נהירו לדא
 ידע לסניאו זכירו דיליה, סיכלא דהוה לבושא להסו
 נקודה סתימא איסו נהירו לית ליה שיעורא, ועס כל
 דא לאו דקיק וזכיר איסו כהאי נקודה קדמאה
 סמיר וגניו, מהסו סיכלא אשפש פשיטו
 דאור קדמאה (לב) והסו פשיטו איסו לבוש
 להסו סיכלא פנימאה, דהוה דקיק וזכיר יתיר מהסו
 פשיטו, מכאן ולהלאה אשפש דא בלא ואלבשא
 דא בלא, עד דאשכחא דא לבושא לדא ודא לדא, דא מוחא
 ודא קליפה, לבושא דא אשעביד מוחא לדרגא אחרא,
 וכלא כנוונא דא אשעביד הכי לתתא, עד כי בלמא דא
 איסו בר כס ביהאי עליא, מוחא וקליפה רוחא וגופא, וכלא
 איסו תקווא דעלמא : (א-יט)

רבי אלעזר אמר, אל גנת אגוז ירדתי, תא
 חיי הוה גנתא נפקא מעדן, ודא הוה שכינתא, אגוז,
 דא הוה רתיבא עלאה קדישא, דאינון ארבע רישין
 דנהרין דמתפרשין מן גנתא (יג) כהאי אגוזא דאינון
 ארבע רישין קרישין לגו, ומאי דאמר
 ירדתי (יד) כמה דתני ירד פלוני למרכבה,
 א"ל רבי עקיבא אי הכי הוה ליה ליזמר לאגוז ירדתי, מסו
 אל גנת אגוז ירדתי א"ל משום דהוה שבתא
 דאגוזא (יה) מה אגוזא סמירא וסתימא מכל סערוי,
 כך רתיבא דנפקא מגנתא סתימא מכל סערוי, ומא
 אינון ארבע קרישין די בלאגוזא מתחברין ביהאי
 גיסא ויתפרשין מהאי גיסא, כך רתיבא מתחברין
 באחדותא במדוואתא בשלימותא (יז) ימתפרש כל חד
 בעברוי על מאי דאחמני, הוה"ד (כגאשית ב) הוה הסובב
 את

מכתיר את הצדיק, וע"כ נקרא אגוז : (כ-לג) :
 שלמה המלך כאשר ירד להבין עומק האגוז,
 ככתוב אל גנת אגוז ירדתי, לקח קליפת אגוז והסתכל
 בכל אותן הקליפות (כח) והבין שכל אותן הרוחות
 קליפות האגוז אינם אלא להתדבק באנשים ולטמא
 אותם, שכתוב (קהל ב) ותענוגות בני אדם שדה
 ושדות, ועוד תענוגי בני אדם, אלה המתענגים בשינה
 בלי"ה יוצאין מהם שדה ושדות (כט) נכבד ה"י צריך
 הקב"ה לברוא בעולם ולתקן העולם בהם, ובהכל
 המוח מבפנים וכמה קליפות מכסות על המוח, וכל
 העולם כדמיון הזה למעלה ולמטה, מראשית סוד
 נקודה הצליונה עד סוף כל המדרגות, כלם הם זה
 לבוש לזה וזה לזה, מוח לפנים מן מוח, זה לפנים
 מזה, וזה לפנים מזה, עד שנמצא שזה קליפה לזה
 וזה לזה, נקודה הראשונה הוא אור היותר
 פנימי (י) שאין לו שיעור לדעת הצחות והרוחניות
 והבהירות שלו, עד שנתפשט ממנו התפשטות, ואותה
 ההתפשטות של נקודה היא נעשית היכל
 אחד (יא) להלביש לנקודה היא שהוא האור שאין
 בו השגה לגודל צחותו, זה ההיכל שהוא לבוש לאותה
 נקודה הנסתרת הוא אור שאין לו שיעור, ועם כל
 זה אין הוא רוחני וצח כאותה נקודה הראשונה שהוא
 אור טמיר ונצלם, מן היכל ההוא נתפשט ההתפשטות
 של אור הראשון (יב) ואותה ההתפשטות הוא לבוש
 להיכל ההוא הפנימי, שהוא רוחני וצח יותר מאותה
 ההתפשטות, מכאן ולהלאה נתפשט זה בזה ונתלבש
 זה בזה, עד שנמצא זה לבוש לזה וזה לזה, זה מוח
 וזה קליפה, לבוש זה נעשה מוח להמדרגה שמתחתיה,
 והכל כדמיון הזה נעשה כך למטה, עד כי בצלם כזה
 נברא האדם בעולם הזה, מוח וקליפה רוח וגוף, והכל
 הוא תקון העולם : (א-יט)

רבי אלעזר אמר, אל גנת אגוז ירדתי, בוא
 וראה זאת הגנה יצאה מעדן, וזו היא השכינה, אגוז,
 זו היא מרכבה צליונה הקדושה, שהם ארבעה ראשי
 נהרות הנפרדים מן הגנה (יג) כאגוז הזה שיש בו
 ארבעה ראשי קרשינים בפנים, ומה שאמר
 ירדתי (יד) היינו על דרך שלמדנו ירד פלוני למרכבת,
 א"ל רבי עקיבא א"כ ה"י לו לומר לאגוז ירדתי, מהו
 אל גנת אגוז ירדתי, א"ל מפני שהגנה היא השבח
 של האגוז (יה) מה האגוז נסתר ומכוסה מכל צדדיו
 כך המרכבה היוצאת מן הגנה מכוסה מכל צד, וכמו
 שאותן ארבעה קרשינים שבתוך האגוז מחוברים בצד
 זה ונפרדים מצד השני, כך הוא בהמרכבה שמחוברים
 באחדות בשמחה בשלימות (יז) ומתפרד כל אחד
 בצדו על מה שנתמנה, זש"כ (בראשית ב) הוא הסובב
 את

זיו הוהר

(כח) ועל זה הוא הרמו הידוע שאגוז עם כולל התיבה בני' חמ"א : (כט) פי' מן קרי : (ל) חכמה : (לא) בינה : (לב) חסד : (לג) כירוד בסוד מרכבו ארנמן' וכמו שנאמר במרכבת יחוקאל הסוד של ארבע תיות הקודש של המרכבה להמלכות, (לד) קשיא ליה שאם הגנה היינו מלכות, הלא זה אמרי התפארת ומדוע יאמר ירדתי היא בהתיחרם היא עולה למעלה ופניהם איש אל אחיו בידו, וע"ז מתיין שירדתי אינו אומר בשביל הגנה אלא בשביל האגוז שמרמו על מרכבת המלכות : (לו) ר"ל שהגנה היא שבתח"ל המרכבה ותואר שלה, כי הלא יש כמה וכמה מרכבות : (יז) היינו האחדות של ארבע תיות הקודש של המרכבה וכן האחדות במלאכי ארנמן' שלה :

את כל ארץ החוילה. הוא ההולך קדמת אשור. וכן כלם. אמר רבי עקיבא פסולת זו של קליפות האגוז על מה תרמו. אי"ל אע"פ שהתורה לא גלתה לה בזה. אבל בזה גלתה (י) בוא וראה [שקדים] מהם מרים ומהם מתוקים. ורמו יש להם. יש שרי הדין הקשה. ויש שרים של שירות. אבל כל רמו שגלתה התורה בשקדים נראה שעל הדין הוא. וכך הוא לירמיהו נראה לו על דין. שנאמר (ירמ' א) מקל שקד אני רואה. מהו שקד. שקדים ממש. אף כך במטה אהרן (במדבר יז) ויגמל שקדים. ומן משמעות התיבה ממש נשמע שהוא דין הקשה. שכתוב (דניאל ט) וישקד ה' על הרעה. וכן (ירמ' א) שוקד אני על דברי. וכן כלם. אי"ל רבי עקיבא מזה נשמע שכל מה שעשה הקב"ה הוא בשביל ללמוד מהם חכמות גדולות. שכתוב (משלי טז) כל פעל ה' למענהו. רבי אלעזר אמר טכאן. שנאמר וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד. מהו מאד. ללמוד מזה חכמה עליונה: (ב-טו:)

את כל ארץ החוילה. הוא ההולך קדמת אשור. וכן כלם. אמר רבי עקיבא האי לכלוכא דהיא בקליפוי דאגוזא למאי רמיזא. אי"ל אע"ג דאורייתא לא גלי ליה בהאי. בהאי גלי (י) תא חזי [שקדים] מנהון מרינן ומנהון מתיקין. ורמיזא אית לון. אית מארי דדינא קשיא. ואית מארי דשירותא. אבל כל רמיזא דגלי בלורייתא חזינן דדינא הווי. וסכי הוא לירמיהו אחזי ליה דדינא. דכתיב (ירמ' א) מקל שקד אני רואה. מהו שקד. שקדים ממש. אף סכי במטה אהרן (במדבר יז) ויגמל שקדים. ומן תיבותא ממש אשתמע דהוא דינא קשיא. דכתיב (דניאל ט) וישקד ה' על הרעה. וכן (ירמ' א) שוקד אני על דברי. וכן כלם. אי"ל רבי עקיבא משמע כל מאי דעבד קב"ה למילף מניה חכמתא סגיחא איהו. דכתיב (משלי טז) כל פעל ה' למענהו. רבי אלעזר אמר מהכא. דכתיב וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד. מהו מאד. למילף מניה חכמתא עלאה: (ב-טו:)

א"ל גנת אגוז ירדתי לראות וגו'. אמר רבי יוחנן אמר רב כשהקב"ה יוצא מאותן העולמות שכוסף בהם. ובא לייכנס עם הצדיקים בגן עדן. הוא ממתין ורואה אם שומע קול העוסק בתורה. דתנן קול תורה יפה לפניו מכל שירות ותשבחות שאומרים מלאכי השרת למעלה. זהו שכתוב אל גנת אגוז ירדתי לראות. מהו לראות. לראות אותם העוסקים בתורה. א"ל יצחק וכי גן עדן הוא נקרא גנת אגוז. א"ל רבי יוחנן כך הוא שנקרא גנת אגוז. כלומר גנת העדן. מה האגוז הוא סתום מכל עבריו ויש עליו כמה קליפות. כך העדן שלמעלה הוא סתום מכל עבריו. ויש עליו כמה שמירות שלא שלטו לראות. לא מלאך ולא שרף לא חשמל ולא עין נביא ולא חזות. דכתיב (ישעי טד) עין לא ראתה אלהים וזלחתך. ומה האגוז קליפה אחר קליפה ופריו מבפנים. כן העדן עולם אחר עולם והוא מבפנים: (זח מדינ בראשית)

ז.

מה יפו פעמיך בנעלים ונר. כאשר השכינה היא עומדת על ישראל. וישראל הם הרגלים שעליהן עומדת השכינה בגלות. משבח אותה הקב"ה בהם ואומר מה יפו פעמיך בנעלים. ועוד מה יפו פעמיך בנעלים. כשישראל היו מקיימים מצות ראייה ג"פ בשנה. ועוד מה יפו פעמיך בנעלים. בזמן שעמדו ישראל על הר סיני. שעליהם נאמר (זכרי' יד) ועמדו רגליו ביום ההוא. ועוד מה יפו פעמיך בנעלים. כשישראל עומדים בראש השנה וביום הדין בתפלה. הקב"ה עומד בשבילם מכסא הדין ויושב על כסא רחמים. בזמן שישראל עומדים עם השכינה בגלות וסובלים עליה כמה עונשין וכמה יסורין ואומרים (תהלים מד) כי עליך הורגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחה: (ת"ז תפן ח"י)

עיניך ברכות בחשבון על שער בת רבים. פתח רבי ייסא

ז.

מה יפו פעמיך בנעלים ונר. כד שכינתא איה עומדת על ישראל. וישראל אינון רגלין דקמת עלייהו בגלותא. קב"ה משבח להם בזה ואומר מה יפו פעמיך בנעלים. ותו מה יפו פעמיך בנעלים. כד ישראל הוו מקיימין מלות ראייה ג"פ בשנה. ותו מה יפו פעמיך בנעלים. בזמנא דקיימו ישראל על פורא דסיני. דעלייהו אתמר (זכרי' יד) ועמדו רגליו ביום ההוא. ותו מה יפו פעמיך בנעלים. כד קיימי בראש השנה וביוםא דדינא בללותא. קב"ה בניייהו עומד מכסא דין ויטיב על כסא רחמים. בזמנא דאינון קיימין בשכינתא בגלותא וסובלין עלה כמה דינין וכמה יסורין ואמרין (תהלים מד) כי עליך הורגנו כל היום נחשבנו כלאן טבחה: (ת"ז תפנא ח"י)

עיניך ברכות בחשבון על שער בת רבים. פתח רבי ייסא

זיו הזהר

(י) פי כאן לא גלתה התורה שכמו כן יש ארבע קליפות הסובבות להמרכבה זו לפניו מו. כלומר זו מקדשת מו. וקליפה החיצונה היא כעין פסולת לקליפות הפנימיות וכנגדה קליפה החיצונה הירוקה שעל האגוז. והן רוח סערה ענן גדול אש מתלקחת והיותה פנימית היא עונה לו סביב. אבל כהאי גלי פי' בשקדים גלתה התורה איך שכל צמח או פרי או ירק עשב אשר בארץ הכל רחם על עניינים רחמים. ושקדים המרים רמו על דין. והמתוקים רמו על רחמים:

יִסָּא וְאָמַר. כְּתִיב (ישעי' ג) וְהִיא אֲמוֹנָה עֲתִידַת חֶסֶן יְשׁוּעַת חֲכָמָה וְדַעַת יִרְאֵת ה' הִיא אֲוֵרָו. הֵיא קֵרָא אֲוֵרָו חֲבֵרִיא. אֲבָל הֵא תִינֵן כָּל בַּר נֶשׁ דַּחְצִיבְסָא בְּאִרְיִיתָא בְּהֵיא עֲלֵמָא. וְזִכִּי לִמְקַבֵּעַ עֲתִינ לֶס אֲלִשְׁרִיךְ בְּחָמוּנָה. דְּרַעוּתָא דִּילֵיהּ יִתְכוּיִן לִקְבִּיָּס. יִתְכוּיִן לֶשֶׁם שְׂמִים (א) בְּגִין דְּחָמוּנָה לֵהִכִּי אֲתִכּוּוֹן. חֶסֶן יְשׁוּעוּת. לֹאֲכַלְלָא רַחֲמֵי בְּדִיכָא. חֲכָמָה וְדַעַת. דִּתְרִין אֲלִין שְׂרָאָן דָּא עַל דָּא. (ד) סְמִיר וְגִינִי לֹאֲשַׁרְהֵא דָּא עַל דָּא) יִרְאֵת ה' הִיא אֲוֵרָו. אֲוֵרָו דְּכָל אֲלִין. בְּגִין דְּהֵיא יִרְאֵת ה' נְקִיָּס כָּל אִינוּן כַּחֲלִין. וְהֵיא אֲתַעֲבִידַת אֲוֵרָא לְכַלְהוּ (ב) וְכַד נִפְקִין מִיכָּה כָּל אִינוּן גִּינִיין כְּלֵהוּ אֲפִיקַת לֹון בְּחֹשְׁבַנְהָ. מִלְּנָן. דְּכַתִּיב עֵינִיךְ בְּרִכּוֹת בְּחֶשְׁבּוֹן. בְּחֶשְׁבּוֹן וְדֵיא עֲבִידַת וְאֲפִיקַת אִינוּן בְּרִכּוֹת מִיָּס וְאֲשַׁקֵּאת לְכַלָּא. וְאֲשַׁנַּחַת לֹאֲשַׁקֵּא כְּלָא בְּחֹשְׁבַנְהָ. וְעִ"ד אֲתַקְרִיא אֲמוּנָה. וְכַלְלָא אֲתַקְרִיא אֲמוּנָה. וְהֵא אֲוִקִימָנָא : (ג—רננ)

אמר רבי יוסא כתיב (קהלת ז) אחת לאחת למלאו חשבון. חשבון דגימטריאות דקיימן בסיהרא בלן דרגין דילס אינון. נפל קרא בפומיה. דכתיב עיניך ברכות בחשבון על שער בת רבים. אלין עיינין דילה פרפראות לגו חכמה עלאה דאתמשכת מלעילא. ומגו חשבון ותקופין ועיבורין אתחילין (אינון עיינין) ואתעבדו ברכות דנפקין מימין לכל סעיין. עד דאתפקדו לכל חושבן ועיבורין דסיהרא דלבר וככבין ומזלי למעבד חשבון (ג) ודא איסו על שער בת רבים. דא איסי סיהרא דלבר : (ג—רננ)

ראשך עליך ככרמל ודלת ראשך כארגמן מלך אסור ברהסים. אמר רבי שמעון ראשך עליך ככרמל. הוי קרא אוקימנא ואתמר. אבל ראשך עליך ככרמל. דא רישא עלאה תפלין דרישא. שמה דתלכא עלאה קדישא יְהוָה בְּאִינוּן רְשִׁימִין כָּל אַת וְאֵת פִּרְשַׁתָּא חֲדָא. וְשִׂיחָא קְדִישָׁא גְלִיפָא בְּסִדּוּרָא דִּתְחוּוֹן כְּדַקָּא יֵאוּת. וְתַנְן (דנניס נח) וְרָאָו כָּל עֵינֵי הָאָרֶץ כִּי שָׁם ה' נִקְרָא עֲלֶיךָ וִירָאוּ מִמֶּךָ. אֲלִין תַּפְלִין דְּרִישָׁא כִּי. דִּאינון שמה קדישא בְּסִדּוּרָא דִּתְחוּוֹן : פִּרְשַׁתָּא קְדָמָה קִדְשָׁא לִי כָּל בְּכוֹר. דָּא י' דִּאִישֵׁי קִדְשָׁא. בּוֹכֵרָא דְּכָל קוּדְשֵׁין עֲלָאִין (ז) פִּסְרָא כָּל רַחֲסָא. בְּהֵוֹא שְׂבִיל דְּקִיק (ס) דְּנַחֲמֵת מִן י' אִיסוּ אֲתַתַּח רַחֲמָא לְמַעַבְדַּת פִּירִין וְאִיבִי כְּדַקָּא יֵאוּת. וְהֵיאוּ קִדְשָׁא עֲלָהָה : פִּרְשַׁתָּא תִינֵנָה וְהֵיא כִּי יִבְיֹאךְ. דָּא דָּא. הֵיכְלָא דִּתַּתַּתַּח רַחֲמָא דִּילֵהּ מִגּו י' בְּחַמְשִׁין פִּתְחִין אֲכַסְדִּרְלִין וְאֲדִרִין סְתִימִין דְּבֵה (ו) דְּהֵוֹא פִּסְרָא עֲבִיד י' בְּהֵיא הֵיכְלָא לְמַשְׁמַע בֵּיהּ קֵלָא דִּי כְּפָקָא מִגּו שׁוֹפֵר דָּא (י) בְּגִין דְּשׁוֹפֵר דָּא הוּא סְתִים כָּל סְטִרִין. וְאֲתַח י' וְפַתַּח לֵיהּ

יִסָּא וְאָמַר. כְּתִיב (ישעי' ג) חֲכָמָה אֲמוֹנָה עֲתִידַת חֶסֶן יְשׁוּעַת חֲכָמָה וְדַעַת יִרְאֵת ה' הִיא אֲוֵרָו. מִקְרָא זֶה בִּיאֲדוֹ הַחֲבֵרִים. אֲבָל הֵרִי לְמַדְנוּ כָּל אָדָם הַעוֹסֵק בַּתּוֹרָה בְּעוֹלָם הַזֶּה. וְזוֹכֵה לְקַבֵּעַ עֲתִים לֶה צִרִיךְ לֵהוּיִת בְּאֲמוּנָה. שְׁהֲרִצוֹן שְׁלוֹ יִתְכוּוֹן לְהַקְבִּיָּה. יִתְכוּוֹן לְשֵׁם שְׂמִים (א) לְפִי שְׁהֲאֲמוּנָה לְזֶה תִתְכוּוֹן. חוֹסֵן יְשׁוּעוּת. לְהַכְלִיל רַחֲמִים בְּדִין. חֲכָמָה וְדַעַת. אֵלֵהּ הַשְּׂנִים שְׂרוּים זֶה עַל זֶה. (זֶה טְמִיר וְנַעֲלֵם דְּהַשְּׂרוּת זֶה עַל זֶה) יִרְאֵת ה' הִיא אֲוֵרָו. אֲוֵרָו שֶׁ כָּל אֵלֵהּ. לְפִי שׁוֹאֵת יִרְאֵת ה' נֹאסִפִים בֵּה כָּל אוֹתָן הַנְּחָלִים. וְהֵיא נַעֲשִׂית אוֹצֵר לְכֹלָם (ב) וְכֹאשֶׁר יוֹצִאים מִמֶּנָּה כָּל אוֹתָן הָאוֹצְרוֹת הֵיא מוֹצִיאָתָם בְּחֶשְׁבּוֹן. מִנִּיין. שְׁכָתוֹב עֵינֶיךָ בְּרִכּוֹת בְּחֶשְׁבּוֹן. בְּחֶשְׁבּוֹן וְדֵיא תַעֲשֶׂה וְתוֹצִיא אוֹתָן בְּרִיכּוֹת מִיָּס וְתַשְׁקָה לְכָל. וְתַשְׁנִיחַ לְהוֹצִיא הַכֹּל בְּחֶשְׁבּוֹן. וְעִ"כְּ נִקְרָאת אֲמוּנָה. וְכַל נִקְרָאת אֲמוּנָה. וְזֶה נִתְבָּרַר : (ג—רננ)

אמר רבי יוסא כתוב (קהלת ז) אחת לאחת למצוא חשבון. חשבון הגימטריאות שקיימות בהלבנת באיזו מדרגות שלה הם. נפל מקרא זה בפיו. שכתוב עיניך ברכות בחשבון על שער בת רבים. אלו העינים שלה הן פרפראות אל חכמה העליונה הנמשכת מלמעלה. ומתוך חשבון ותקיפות ועיבורין נתמלאות (אותן עינים) ונעשית ברכות המוציאות מים לכל הצדדים. עד שמפקדות לכל חשבון ועיבורין של הלבנה שמבחוץ והכוכבים והמזלות לעשות חשבון (ג) וזהו על שער בת רבים. זו היא הלבנה שמבחוץ : (ג—רננ)

ראשך עליך ככרמל ודלת ראשך כארגמן מלך אסור ברהסים. אמר רבי שמעון ראשך עליך ככרמל. זה ראש העליון תפלין של ראש. שמו של מלך עליון הקדוש יְהוָה באותיות נרשמות כל אות ואות לפרשה אחת. ושם הקדוש חקוק בהן בסדור האותיות כראוי. ולמדנו (דברים טו) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך. אלו תפלין שבראש. שהם שם הקדוש בסדור האותיות שלו : פרשה הראשונה קדש לי כל בכור. זו היא קודש. בכור לכל קדושות העליונות (ו) פטר כל רחם. באותו נתיב הנעלם (ז) שנמשך מן ה' הוא פותח הרחם לעשות פירות ותנובה כראוי. והוא קודש עליון : פרשה שניה והיה כי יביאך. זו דָּא. היכל שנפתח רחם שלה מתוך ה' בחמשים פתחים אכסדראות וגורנות נסתרות שבה (י) ו עשה פטר הזה בהיכל ההוא להשמיצ בו הקול שיוצא מתוך שופר הזה (י) לפי שזה השופר הוא סתום בכל הצדדים. ובא ה' ופתח

יו הזהר

ז (א) פי' שדורש אמונה עתך שהעתים לתורה יהיו בשביל תקון השכינה שנקראת אמונה ע"י שילמד בכוונה לייחד קוב"ה ושכינתיה. וזהו לשם שמים כי ש"ם היינו מלכות. ושמים היינו תפארת לפי שהאמונה דהיינו מלכות להכי אתכוון פי' שכוונת הרצונה היא להתחבר עם קוב"ה דהיינו התפארת. (ב) יראת ה' נקראת המלכות ובה נאספים כל מיני השפעות מכל הנחלים. היינו מספירת העליונות. (ג) פי' שענין המלכות מפקדות בהשחתה להלבנה שמבחוץ זו הלבנה המאירה על האדמה עם הכוכבים ומזלות שעל פין משפעת המלכות כל מיני שפע על האדמה כפרוח ובעצמם לפי חשבוניה : (ד) היינו חכמה : (ה) נתיב הנעלם היינו דעת : (ו) היינו בינה עם החמשים שערי חכמה : (ז) היינו בינה שלה : (ח) ק"ל היוצא מתוך השופר. פי' שהכינה שנקראת שופר תוציא להתפארת שנקרא קוץ

לו להוציא ממנו הקול. וכיון שפתחו תקע לו. והוציא ממנו הקול להוציא עבדים לחירות (ח) ובתקיעת שופר הזה יצאו ישראל ממצרים. וכך עתיד להיות זמן אחר לקץ הימים. וכל נאולה משופר ההוא באה. ולפיכך יש בה יציאת מצרים בפרשה זו. שהרי מאותו השופר בא הכח של י שפתח רחם שלה. והוציא הקול לגאולת העבדים. וזו ה' אות השניה של השם הקדוש: פרשה השלישית סוד היחוד של שמע ישראל. זו ה' הכולל הכל. ובו יחוד של הכל (ט) בו מתחידים והוא מקבל הכל: פרשה הרביעית והיה אם שמע. כוללת של שני הצדדים שמתחידת בהם כנסת ישראל (י) והיא הגבורה שלמטה. וזו ה' האחרונה מקבלת ונכללת מהם. ותפלין הם ממש אותיות השם הקדוש. וע"כ ראשך עליך ככרמל. אלו תפלין של ראש. ודלת ראשך כארגמן. זו היא תפלה של יד. שהיא דלה לעומת העליון. ויש לה גי' שלימות כדמיון העליון. מלך אסור ברהטים. קשור הוא וגאון באותן בתים להתאחד בשם הקדוש ההוא כראוי. וע"כ מי שנתתן בהם הרי הוא בצלם אלהים. מה האלהים נתיחד בו השם הקדוש (יא) אף זה נתיחד בו שם הקדוש כראוי. זכר ונקבה ברא אותם. אלו תפלין של ראש ותפלה של יד (יב) והכל אחד. ארבע פרשיות למעלה וארבע למטה. ארבע במקום המוח. ארבע במקום שהלב מונח. לפי שזה בזה נקשר. וצריך האדם להתעטר בהם לפי שהם שם עליון הקדוש. שנאמר וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך וגו'. וכל מי שמתעטר בעטרה עליונה הקדושה זה נקרא מלך בארץ. והקב"ה מלך ברקיע. זש"כ מלך אסור ברהטים: (א-יג ג-רסד)

זאת קומתך דמתה לתמר וגו'. פתח אליהו ואמר רבונו של עולם יהי רצון מלפניך שאדבר דברים בדרך הישר כראוי. כלם במדה ובמשקל בשיעור קומה של השכינה. פתח ואמר זאת קומתך דמתה לתמר. מהו לתמר. אלא לאותו שנאמר בו צדיק כתמר יפריח. כפת תמרים קומתך דומה ודאי ללוב שבין בו קצוץ ופרוד. ולא לחנם דרשו בעלי משנה נפרצו עליו פסול. לוב הוא דומה לשדרה של הגוף. שהוא קומת הכל. והוא ששה במספר. כי חמשה ענפים מתעשרים ממנו. והוא גוף העץ באמצע. והחמשה ענפים הם שנים מצד אחד ושלושה מצד השני. ועליהם נאמר (ויקרא כג) וענף עץ עבות וערבי נחף. ענף עץ עבות שלשה. ענף לצד שמאל. עבות לצד ימין. העץ באמצע. ערבי נחף שתיים. וכלם חמשה. והם כנגד שתי שוקים וברית ושתי זרועות. באמצע עיקר העץ וענפיו. אתרג כנגד לב. הוא פרי העץ. ובו הוא עץ פרי עושה פרי למינו אתרג הוא ירוק (יג) ואסתר משם ירקקת היתה: (מ"ז משן ז) זאת

ליה לאפקא מניה קלא. וכיון דאפתח ליה תקע ליה. ואסיק מניה קלא לאפקא עבדין לחירו (ח) ובתקיעו דשופרא דא נפקו ישראל מזלרים. וכך זמין זמנא אחרא לסוף יומיא. וכל פורקנא מההוא שופר אתיא. ובג"כ אית בה ילידת מזרים בפרשתא דא. דהא מהאי שופר אתיא חילא די דפתח רחמא דילה. ואסיק קלא לפורקנא דעבדין. ודא ה' את תנינא דשמא קדישא: פרשתא תלייתא רזא דיחודא דשיע ישראל. דא ה' דכליל כלל. וביה יחודא דכלל (ט) ביה אתיחדן והוא נסיל כלל: פרשתא רביעאה וביה אס שמע. כלילו דתרין דאתאחדת ביה כנסת ישראל (י) גבורה דלתא. ודא ה' בתראה דנפלא לון ואתכלילת מנהון. ותפלין אהון דשמא קדישא אינון ממש. וע"כ ראשך עליך ככרמל. אליו תפלין דרישא. ודלת ראשך כארגמן. דא היא חפלה של יד. דאיהי מסכנא לגבי עילא. ושלימו אית לה אוף הכי כגוואל דלעילא. מלך אסור ברהטים. קשור איהו ואחיד בזינון בתי להתאחד בההוא שמא קדישא כדקא יאות. וע"כ מאן דאתתקן ביה איהו הוי בללס אלהים. מה אלהים אתיחדא ביה שמא קדישא (יא) אף הוא אתיחד ביה שמא קדישא כדקא יאות. זכר ונקבה ברא אותם. אליו תפלין דרישא ותפלה של יד (יב) וכלל חד. ארבע [פרשין] לעילא וארבע לתתא. ארבע באתר דמוחא. ארבע באתר דלבא שריא. בגין דדא בדה אתקשר. ובגין צ"כ להתעטרא ביה בגין דאינון שמא קדישא עלאה. דכתיב וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך וגו'. וכל מאן דמתעטר בעטרא קדישא עלאה דא חקרי מלך בארעא. וקב"ה מלך ברקיע. הסי' מלך אסור ברהטים: (א-יג ג-רסד)

זאת קומתך דמתה לתמר וגו'. פתח אליהו ואמר רבונו של עולם יהא רעוא דילך דאימא מליון באורח יישר כדקא יאות. כלשוו במדה במשקל בשעור קומה דשכינתך. פתח ואמר זאת קומתך דמתה לתמר. מהו לתמר. אלא לההוא דאתמר ביה לדיק כתיב יפריח. כפת תמרים. קומתך ודאי דמיא ללוב דלית ביה קצוץ ופרוד. ולאו לתנינא חוקמוהו מארי מתיתיו נפרצו עליו פסול. לוב איהו דומה לשדרה דגופא. דאיהו קומה דכלל. ואיהו שית במושבין. דחש ענפין מתעשרין מניה. ואיהו גופא דלילגא באתלעיתא. וחש ענפין אינון תרין מהאי סשרא ותלת מהאי סשרא. ועליוהו אתמר (ויקרא כג) וענף עץ עבות וערבי נחל. ענף עץ עבות שלשה. ענף לשמאלא. עבות לימינא. עץ באתלעיתא. ערבי נחל תרין. וכלשוו חש. ואינון לקבל תרין שוקין וברית ותרין זרועין. באתלעיתא עקרא דלילגא וענפיו. אתרג לבא. איהו איבא דלילגא. וביה איהו עץ פרי עושה פרי למינו. אתרג איהו ירוק (יג) ואסתר מתמן הוה ירקקת: (מ"ז תקינא שטיין) זאת

זיו הזהר

(ח) פתחת הנינה בא הכח של כ"י מיני חירות. (ט) זה התעשרת הכולל כל שאר התעשרות חורג גמלי והוא סכר כל השע' מבינה להשפיע למלכות. (י) פרשה היבועית שהיא כנגד המלכות היא כולל שני הצדדים ימין ושמאל חסד וגבורה שנובר בה שבר ועונש (יא) אלהים הוא שם המלכות ונתיחד בו השם הויה וכן אדם המביח תפלין (יב) תש"י בבחי' זכר ותש"י בבחי' נקבה: (יג) ירקת חמת היינו צבע מורכב מ' ב' מראות ירוק שהם עשב וזהב. וכמו שהאתרג פרסו על מלכות בן ותלכש אסתר מלכות:

זאת קמתך דמתה לתמר. אמר רבי יהודה כמה חביבה כנסת ישראל לפני הקב"ה שאינה נפרשת ממנו. כתמר הזה שעץ הזכר אינו נפרש מן הנקבה לעולם. ואין עולה זה בלא זה. כך כנסת ישראל אינה נפרשת מן הקדוש ברוך הוא לעולמים: (ג-קט)

זאת קמתך דמתה לתמר. אמר רבי יהודה כמה חביבה כנסת ישראל קמי קב"ה דלא מתפרשא זניס. כהאי תמר דלא פריש דכר מן נוקבא לעלמין. ולא סליק דא בלא דא. כך כנסת ישראל לא מתפרשא מן קודשא בריך הוא לעלמין: (ג-קט)

רעיא מהימנא

אמרתי אעלה בתמר אחזה בסנסניו. אמר רעיא מהימנא כתיב (ישעי' נח) או תקרא ותי' יענה. א"ו. ו' יומין דסכות וחג שמיי עליה. א"ו. מלא ו' יומין דפסח. א"ו. סוכה ו' מינין דלולב. דלינון שלש הדסים ושתי ערבות לולב ואתרג. וכלילין ב' ארבע (יד) הא חד סרי כחושבן ודא. ולריך לומר סלל עליהו ולאשלאח שם יהודה (טו) ולריך לסלקא לה בתחשבה ב' ארבע מינין. הו"ו אמרתי אעלה בתמר. **אעלה** סימן אתרג ערבה לולב דהו"ו. ומחשבה דשחא מפרש אשתלים בה י"ד (טו) כנוואס דו"ד פרכין דידא דימינא דביס לריך לנסלא לולב: (ג-קט)

רועה הנאמן

אמרתי אעלה בתמר אחזה בסנסניו. אמר רועה הנאמן כתוב (ישעי' נח) או תקרא ותי' יענה. א"ו. ד' ימים של סכות וחג שמיי עצרת. א"ו. מצה וד' ימי הפסח. א"ו. סוכה וד' מינים של לולב. שהם ג' הדסים ושתי ערבות לולב ואתרג. ונכללים בארבעה (יד) הרי אחד עשר כמספר ודא. וצריך לומר הלל עליהם להשלים שם יהודה (טו) ונצרך להעלותה במחשבה בד' מינים. זש"כ אמרתי אעלה בתמר. **אעלה** סימן אתרג ערבה לולב דהו"ו. והמחשבה של שם המפורש משלמת בה י"ד (טו) כדמיון י"ד פרכים של יד הימנית שבה נצרך לנטילת לולב: (ג-קט)

וחכך כיון הסוב. הולך לדודי למשרים דובב שפתי ישנים. פתח רבי יצחק ואמר. וחכך כיון הסוב. זה יינה של תורה שהוא טוב. שהרי יין אחר אין הוא טוב. ויינה של תורה טוב לכל. טוב לעולם הזה וטוב לעולם הבא. וזה הוא היין שחביב לפני הקב"ה יותר מהכל. ובזכות זה מי שהריה עצמו מיינה של תורה יתעורר לעולם הבא. ויזכה להחיות כאשר יקים הקב"ה להצדיקים. א"ר יהודה דובב שפתי ישנים. הרי לדמדנו שאפילו בעולם הזה יזכה לעמלה של תורה (י) זש"כ דובב שפתי ישנים. אמר עלם ההוא אם היה נכתב וחכך מין הטוב הייתי אומר כך. אבל כיון הטוב כתוב ולא מין. הסתכלו בו. א"ר יהודה בני אמר דברין כי יפה אמרת. אמר אני שמעתי כי בני שמתניע בתורה ונדבק בה. ואלו דברי התורה נשמעים בפיו ואינו לוחש אותן בלחש. אלא שמרים קולו בה. שהתורה כך נצרכת להרמת קול. שכתוב (משלי א) בראש הומיות תקרא. להרים רנה בתורה ולא בלחש. כיון הטוב. כמו יין טוב שאינו שותק והוא עתיד להרים קול. וכשיצא מעולם הזה יהיה הולך לדודי למשרים. שלא יטה לימין ולשמאל. ולא ימצא מי שיעכב בידו. דובב שפתי ישנים. אפילו בעולם ההוא שפתי מרחשות תורה: עוד שמעתי וחכך כיון הטוב. מקרא זה על כנסת ישראל נאמר ובשבחה מדבר. אם כן מי הוא שמשבחה בזה. אם הקב"ה. מהו הולך לדודי. הולך אלי צריך לומר

זיו הזהר

(יד) בכ"הם הם רק ד' מינים * (טו) כי ההלל הוא כנגד חכמה וכינה והיינו השם י"ה. מן המצו קראתי י"ה. לפיכך נשתלם השם הו"יה ב"ה ע"י נטילת לולב ואמירת ההלל ומה שאמר שנצרך להעלותה במחשבה ברי"ם והו הפירוש של אעלה בתמר. שהם"כות אומרת שתהיה לה עליה עם התפארת שהם ריה עד ר"ה. שהם העולמות של חרב כיון שישתלם שם הו"יה ב"ה ע"י עבודת ישראל של נטילת לולב ואמירת ההלל. וע"ז בא גם הרמז של רית אע"ה אתרג ערבה לולב הרם שהם גורמים עלייתך: (טו) זו עוד כונה אחרת שה' מינים עם המחשבה של שם המפורש דהיינו שם הו"יה כמילואיו שיש בו עשר אותיות נשלם כזה מספר י"ד כנגד י"ד פרכים של יד ימנית להמשיך משם חסדים למיכות ע"י הנענועים כידוע. (י) ר' יהודה מסק ע"י דברי ר' יצחק ג' צפתי דובבות דאז דקא בעולם התחיה אלא אפילו בעוה"ז פ"י קודם התחיה בעוד הגוף בקבר יזכה לשפתותיו דובבות:

לומר. אלא ודאי שהקב"ה משבחה לכנסת ישראל (יח) וחכך כיוון הטוב. יין הטוב שהוא יין המשומר. הולך לדודי. זה יצחק שנקרא ידיד מבטן. למישרים. ככתוב (תהלים יט) אתה כוננת מישרים. להכליל שמאל בימין. וזה הוא מישרים. שבשביל השמחה של יין הטוב ההוא נכלל שמאל בימין וכלם שמחים. (דובב שפתי ישנים) כלהם נתעוררים בשמחות וברכות. וכל העולמות נמצאים בשמחה. ונתעוררים להשפיע ברכות למטה: (ג-ט)

למדנו שא"ר יהודה סודות התורה לחכמים נמסרו. לאותן העוסקים בתורה תמיד. עוד למדנו שא"ר יהודה כל מי שהוא עוסק בתורה כראוי. מצלים לה לנשמתו למצלה כאשר הוא יושן בשנתו. ומלמדים לה עמקות התורה. ומה דובבות ומרחשות שפתיו ביום. וזש"כ דובב שפתי ישנים. א"ר יצחק כל מי שעוסק בתורה לשמה. כאשר הוא יושן בליה נשמתו עולה. ומראים לה אותן ענינים העתידיים להיות בעולם הזה: (י"ח מה"ג יצא)

אני לדודי ועלי תשוקתו. פתח רבי יהודה ואמר. אני לדודי ועלי תשוקתו. זה נתבאר. אבל בהתעוררות שלמטה נמצא התעוררות למצלה. שהרי לא נתעורר למצלה עד שנתעורר למטה. וברכות שלמצלה לא נמצאות אלא במה שיש בה ממש. ולא במקום ריק. מניין. מאשת עובדיהו שאמר לה אלישע (מלכים ב' ד) הגידי לי מה יש לך בבית. שהרי ברכות שלמצלה אינן שריות על שלחן ריק ולא במקום ריק. מה כתוב ותאמר אין לשפחתך כל בבית כי אם אסוך שמן. מהו אסוך. אלא אמרה לו שיעור זה השמן אינו אלא כדי משיחת אצבע הקטנה. אמר לה נחמתני. שהרי לא ידעתי איך תשרה הברכה שלמצלה במקום ריק. אבל עכשו שיש לך שמן. זה הוא מקום להמצא בו ברכות. מניין. שכתוב (תהלים קיג) כשמך הטוב על הראש יורד וגוי. ולבסוף מה כתוב כי שם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם. ובמקום זה שורה הברכה. ואם תשאל כטל חרמן שיוור על הררי ציון. ולא כתוב שמן אלא טל. אבל זה שמן וזה טל. ואותו הטל הלא הוא שמוריד הקב"ה משמן הצליון (ט) כי שמן ההוא יוצא לצד הימין. שנים הם יין ושמן. והולכים לשני צדדים. יין לצד שמאל. שמן לצד ימין (כ) ומצד הימין יוצאות ברכות לעולם. ומשם נמשח מלכות הקדושה (כא) ולפי ששמן היה מוכן למטה. נודמן שהשמן שלמצלה השפיע ברכות (כב) בוא וראה מהתעוררות שמן צליון ההוא קיים להשפיע על דוד ושלמה בנו להתברך. מניין. שנאמר ויעמד

השמן

זיו הוהר

לוי. אלא ודאי קב"ה קא משבחה לס לכנסת ישראל (יח) וחכך כיוון הטוב. יין הטוב דהוא חמרך דמנערא. הולך לדודי. דא יצחק דאקרי ידיד מבטן. למישרים. כד"א (תהלים יט) אתה כוננת מישרים. לאתכללא שמאל בימינא. ודא הוא מישרים דבגין חדוותא דהסווא חמר עב אתכליל שמאל בימינא ומתלאן כלה. (דובב שפתי ישנים) דהא כלהו מתערי בחדוואן וברכאן. ועלמין כלהו משתכחי בחדו. ומתערי לארקא ברכאן לתתא: (ג-ט)

תאנא א"ר יהודה רזין דאורייתא לחכמין אמתיכו. לאיוון דעסקין באורייתא תדיר. מו תאנא רבי יהודה כל מאן דהוא עסיק באורייתא כדקא יאות. סלקין לה לנשמתא דליה לעילא כד איהו נאיש בשינתיה. ואלוין לה מצומיקי אורייתא. ומינס דובבן ומרחשן שפוטין בימנא. סה"ד דובב שפתי ישנים. א"ר יצחק כל מאן דעסיק באורייתא לשמה. כד איהו נאיש בליה נשמתיה סלקא. ואחיון לה אלין ענינא דעמידין למהו ביה עילא: (י"ח מה"ג יצא)

אני לדודי ועלי תשוקתו. פתח רבי יהודה ואמר. אני לדודי ועלי תשוקתו. הא אוקמוס. אבל באתערותא דלתתא אשתכח אתערותא לעילא. דהא לא אתער לעילא עד דאתער לתתא. ובכראן דלעילא לא משתכחין אלא במאי דאית ביה ממש. ולא איהו ריקניא. מלן. מאשת עובדיהו דאמר לה אלישע (מלכים ב' ד) הגידי לי מה יש לך בבית. דהא בכראן דלעילא לא שריין על פתורא ריקניא ולא באתר ריקניא. מאי כתיב ותאמר אין לשפחתך כל בבית כי אם אסוך שמן. מהו אסוך. אלא אמרה ליה שיעורא דהאי משחא לאו איהו אלא כדי משיחת אצבע זעירא. אמר לה נחמתני. דהא לא ידענא איך ישרון בכראן דלעילא בדוכתא ריקניא. אבל השתא דאית לך שמן. דא הוא אתר לאשתכחא ביה בכראן. מלן. דכתיב (תהלים קיג) כשמך הטוב על הראש יורד וגוי. וסופיה מאי כתיב כי שם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם. ובאתרא דא שראן בכראן. ואי תימא ככל חרמן שיוור על הררי ציון. ולא כתיב שמן אלא טל. אלא איהו שמן ואיהו טל. הסווא טל הוא איהו דאסיל קב"ה ממשחא עלאה (ט) דהסווא שמן נפיק לכסרא דימינא. תרין אינון יין ושמן. ואוליין לתרין סערין. יין לכסר שמאלא. שרין לכסר ימינא (כ) ומסערא דימינא נפקי בכראן לעילא. ומתמן אתמשח מלכותא קדישא (כא) ובגין דשרין הוה אתתקן לתתא. אזדמן דשרין דלעילא אריקו בכראן (כב) תא חזי מאתערותא דהסווא שמן דלעילא קאים לארקא על דוד ושלמה בנו לאתברכא. מנא לן. דכתיב ויעמד

השמן

(יח) ר"ל שהתפארת משבחה למכות ואומר וחכך כיוון הטוב. כי הטהרות היא כחינת מה שגורר ומקיים כיון הטוב היינו שיצא מיהו רק טוב ע"י שתקבל שפע של חסדים שנקרא יין הטוב יין המשומר מן הבינה. כי הארת הבינה מפתיק הגבורות והרזנים של יצחק. והוא שאומר הולך לדודי זה יצחק שהארת יין המשומר מן הבינה תפתיק הגבורות של יצחק להכליל שמאל בימין ומשם תגיע למישרים אלו נצח הוד ויסוד. להיות דובב שפתי ישנים בשיעורו בשמחה רבה ע"י שתבא יתם שפע רב ברכות מן המלכות. (יט) שמן העליון היינו השפע הנמשך מן המקור שהוא עולם החכמה (כ) שמן חכמה מקום התסרים. יין בינה שהגם שהיא אם רחמינה מ"ם דיגין מתעורין מינה כידוע: (כא) מ"ה מן החכמה שהוא המקור נמשך השפע ע"י אמצעות הבינה והתפארת למ"כות (כב) מ"ה על פי זה הנוכר לעי מוכן שבסעם שיש שמן למטה נקל להמשיך השפעת הברכה לשם כמו שפיעה אישע:

השמן. כתוב כאן ויעמד. וכתוב שם (ישעי' יד) שורש ישי אשר עומד לנס עמים. בוא וראה משלחן של לחם הפנים. שמשם יצאו ברכות ומזונות לעולם. לא הי' נצרך להמצא ריק אפילו רגע אחד. בשביל שלא ינטלו הברכות משם. אף כך אין לברך על שלחן ריק. בוא וראה מה כתוב אני לדודי ועלי תשוקתו. אני לדודי תחלה ואח"כ ועלי תשוקתו (ג) אני לדודי להקם לו מקום תחלה. ואח"כ ועלי תשוקתו : ד"א אני לדודי. שהרי למדנו להשכינה לא נמצאת עם הרשעים. וכיון שבא אדם להטהר ולהתקרב לפני הקב"ה. אז השכינה שורה עליו. זש"כ אני לדודי תחלה. ועלי תשוקתו אח"כ. בא אדם להטהר מטהרים אותו : (א-ח)

רבי חזקיה אמר אני לדודי ועלי תשוקתו. מי גרם שאני לדודי (כד) מפני שעלי תשוקתו : (ג-קלב')

הדודאים נתנו ריח ועל פתחינו כל מגדים חדשים גם ישנים וגו'. אמר רבי שמעון הדודאים נתנו ריח. אלו שמצא ראובן. כמ"ש (בראשית ז) וימצא דודאים בשדה. ואין מתחדשים דברי תורה בישראל אלא על ידו. כמ"ש (ד"ה א' יב) ומבני יששכר יודעי בינה לעתים וגו'. ועל פתחינו כל מגדים הם גרמו להיות על פתחינו. על פתחי בתי כנסיות ובתי מדרשות כל מגדים. חדשים גם ישנים. הרבה דברי תורה חדשים וישנים נתגלים על ידיהם. להקרב את ישראל לאביהם שלמעלה. זש"כ (שם) לדעת מה יעשה ישראל. דודי צפנתי לך. מכאן נלמד כל מי שמתגיגע בתורה כראוי. ויודע להבין הדברים ולחדש דברי תורה כראוי. אותן הדיבורים עולים עד כסא המלך. וכנסת ישראל פותחת להם שערים וגונות אותם. ובשעה שנכנס הקב"ה להשתעשע עם הצדיקים בגן עדן תוציא אותם לפניו. והקב"ה מסתכל בהם ושמה. אז הקב"ה נתעטר בעטרות עליונות ושמה עם המטרונה. זש"כ חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך. ומאותה השעה נכתבים דבריו בספר. זש"כ (מלאכי ג) ויכתב ספר זכרון לפניו. אשרי חלקו מי שמתגיגע בתורה כראוי. זכאי הוא בעולם הזה. וזכאי הוא בעולם הבא : (א-רמב')

השמן. כתוב הכא ויעמד. וכתוב סתם (ישעי' יד) שורש ישי אשר עומד לנס עמים. תא חזי משלחן לחם הפנים. דמתמן נפקין ברכאן ומזונא לעלמא. לא בעי לאשתכחא ריקניא אפילו רגעא חדא. בגין דלא יסתלקון ברכאן מתמן. אוף סכי לא מצרכין על שלחן ריקניא. תא חזי מאי כתיב אני לדודי ועלי תשוקתו. אני לדודי בקדמיתא ולצתר ועלי תשוקתו (ג) אני לדודי לאתקנא ליה דוכתא בקדמיתא. ולצתר ועלי תשוקתו : ד"א אני לדודי. דהא תנין דשכינתא לא אשתכחת עמהון דחייצא. וכיון דאתי צר נש לאתדכאה ולמקרב גבי דקב"ה. כדון שכינתא שריא עליה. ה"ד אני לדודי בקדמיתא. ועלי תשוקתו לצתר. אתי צ"נ לאתדכא מדכאין ליה : (א-ח)

רבי חזקיה אמר אני לדודי ועלי תשוקתו. מי גרם שאני לדודי (כד) משום דעלי תשוקתו : (ג-קלב')

הדודאים נתנו ריח ועל פתחינו כל מגדים חדשים גם ישנים וגו'. אמר רבי שמעון הדודאים נתנו ריח. אלן דאשכח ראובן. כד"א (בראשית ז) וימצא דודאים בשדה. ולא אתחדשן מלי דאורייתא בישראל אלא על ידו. כד"א (ד"ה א' יב) ומבני יששכר יודעי בינה לעתים וגו'. ועל פתחינו כל מגדים. אינון גרמו למחוי על פתחינו. על פתחי בתי כנסיות ובתי מדרשות כל מגדים. חדשים גם ישנים. כמה מלי חדתאן ועתיקין דאורייתא דאתגליין על ידיהו. לקרבא לישראל לאבוהון דלעילא. ה"ד (שם) לדעת מה יעשה ישראל. דודי לפנתי לך. מהכא אוליפנא כל מאן דאשתדל באורייתא כדקא יאות. וידע למחוי מלין ולחדמותי מלין כדקא יאות. אינון מלין סלקין עד כורסיא דמלכא. וכנסת ישראל פתחא לון תרעין וגניזת לון. ובשעתא דאל קב"ה לאשתעשע עם לדיקיא בגנתא דעדן אפיקת לון קמיה. וקב"ה מסתכל בהו וחדי. כדון קב"ה מתעטר בעטרין עלאין וחדי במפרוניתא. ה"ד חדשים גם ישנים דודי לפנתי לך. ומהיכא שעתא מלי כתיבין בספרא. ה"ד (מלאכי ג) ויכתב ספר זכרון לפניו. זכאה הולקיה מאן דאשתדל באורייתא כדקא יאות. זכאה הוא בהאי עלמא. וזכאה הוא בעלמא דאתי : (א-רמב')

הדודאים נתנו ריח ועל פתחינו כל מגדים וגו'. רבי יצחק פתח הדודאים נתנו ריח. נתנו רבנן לעתיד לבוא הקב"ה מחיה את המתים וינער אותם מעפרם. שלא יהיו בנין עפר כמו שהיו בתחלה שנבראו מעפר ממש. דבר שאינו מתקיים. כמו שכתוב וייצר היא את האדם עפר מן האדמה. אבל באותה שעה יתעצרו מעפר מאותו הבנין. ויעמדו בבנין מקוים להיות להם קיום. זהו שכתוב (ישעי' נב) התנערי מעפר קומי שבי יתקיימו בקיום ועלו מתחת לארץ. ויקבלו נשמתם בארץ ישראל. באותה שעה ינשב הקב"ה כל מיני ריחן שבגן עדן עליהם. זהו שכתוב הדודאים נתנו ריח. א"ר יצחק אל תקרי הדודאים אלא הדודים. אלו הגוף והנשמה שהם דודים ורעים זה עם זה. רב נחמן אמר דודאים ממש. מה הדודאים מולידים אהבה בעולם. אף הם מולידים אהבה בעולם. ומהו נתנו ריח. כשרון מעשיהם לדעת ולהכיר לבוראם. ועל פתחינו. אלו פתחי שמים שהם פתוחים להוריד נשמות לפגרים. כל מגדים. אלו הנשמות. חדשים גם ישנים. אותן שיצאו נשמתם

ויו הזוהר

(כג) זה הכלל שאתערותא דלתתא גוים אתערותא דלעילא : (כד) רבי חזקיה פגלה הסוד שאף גם האתערותא דלתתא הוא כהסוד מעילא כי מי עזיבה להיות ע"יו תשוקתו של השרית נשלח לו כח והתעוררות מעילא לעבודת השרית. ובכך נאמר גם על זה מי הקדמוני ואשלם וענין זה הוא כעין דברי המשנה דאבות מצוה גוררת מצוה :

נשמתם מימים מועטים. וזכו בכשרון מעשיהם להכנס בעולם הבא. ואותן שיצאו נשמתן לפני כמה שנים. כלן עתידות לירד בבת אחת ולהכנס בגופות המוכנים להם. א"ר אחא בר יעקב בת קול יוצאת ואומרת חדשים גם ישנים רודי צפנתי לך. צפנתי אותם באותן העולמות לך בשבילך. בשביל שאתה גוף קדוש ונקי. דיא הדוראים. אלו מלאכי שלום. נתנו ריח. אלו הנשמות שהם ריח העולם. נתנו. שבקו כמו שכתוב (במדבר כא) ולא נתן סיחון את ישראל עבור בנבולו. שלמדנו דאמר רבי יהודה שלש כתות של מלאכי השרת הולכים בכל חודש ובכל שבת ללוות לנשמות עד מקום מצלתן. ובמה יתבאר על פתחינו כל מגדים. א"ר יהודה אלו הם הגופות שהם עומדים בפתחי הקברות לקבל נשמתם. ומלאך דן מן נותן פתקא דחושבנא. והוא מכריז ואומר רבנו של עולם חדשים גם ישנים. אותן שנקברו מזמן מועט. ואותן שנקברו מכמה ימים. כלם צפנתי לך. להצלותן במספר: (מדה"ג א-קיד.)

ח.

שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. אמר רבי אלעזר מהו שכתוב שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. מי שמניח תפילין כאשר מניח תפלה של יד צריך לפשוט זרועו השמאלית. לקבל לה לכנסת ישראל. ולקשור הקשר עם הימנית. בשביל לחבק אותה. לקיים מה שנאמר שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. שיתראה האדם כדמיון שלמעלה ולהתעטר בכל. ואז האדם שלם בכל בקדושה העליונה. והקב"ה קורא עליו (ישעי' מט) ישראל אשר בך אתפאר: (ג-גה)

שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך וגו'. פתח רבי אלעזר ואמר שימני כחותם על לבך וגו'. רשפיה רשפי אש שלהבת יה. מקרא זה כבר העירוני עליו. אבל לילה אחד היה כשהייתי עומד לפני אבי ושמעתי ממנו דבר. שאין שלימות ורצון ותשוקת כנסת ישראל אצל הקב"ה אלא בנשמותיהם של הצדיקים (ה) שהם מעוררים נביעת מים התחתונים לעומת העליונים. ובאותה שעה נשתלם הרצון והתשוקה בדביקות אחת לעשות פירות. בוא וראה כיון שהתדבקו זה בזה. והיא קבלה את רצונו. בכך היא אומרת שימני כחותם על לבך. מפני מה כחותם. אלא דרכו של החותם כיון שנדבק במקום אחד. אע"פ שנעתק משם. מ"מ נשאר רושם במקום הזה ואל יסיר ממנו. כי כל הרושם וכל הצורה שלו נשאר בו. וכך אמרה כנסת ישראל היא נדבקתי בך. ואע"פ שאתרחק ממך ואלך בגלות. שימני כחותם על לבך. למען תשאר כל צורתך בך. כחותם הזה שנשארה כל צורתו במקום הזה שנדבק בו. כי עזה כמות אהבה. חזקה היא כמו בהפרדת הרוח מן הגוף. שלמדנו כאשר תגיע השעה שיפטור האדם מן העולם. ורואה מה שרואה. רוחו הולכת בכל אברי הגוף. ותרומם גליו כמי שהולך בים בלי משוטות. צולה ויורד ואין מנוח לו. הוא הולך ונפרד מכל אברי הגוף. ואין תוקף כיום שנפרש הרוח מן הגוף. וכך תוקף האהבה של כנסת ישראל אל הקב"ה כתוקף המיתה בשעה שמבקש הרוח להפרד מן הגוף. קשה כשאלו

ח.

שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. אמר רבי אלעזר מהו דכתיב שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. מלן דלגח תפילין כד זכח תפלה של יד צדי לאושטא דרועא שמאלא. לקבל לה לכנסת ישראל. ולקשרא קשרא עם ימינא. בנין לחבקה לה. לקיימא מאי דכתיב שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. לאתחזקה בר נש כגוונא דלעילא ולאתעטרא בכלא. וכדון צ"ג שלים בכלא בקדושה עלאה. וקב"ה קארי עליה (ישעי' מט) ישראל אשר בך אתפאר: (ג-גה)

שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך וגו'. פתח רבי אלעזר ואמר שימני כחותם על לבך וגו'. רשפיה רשפי אש שלהבת יה. האי קרא אתעניא ביה. אבל ליליא חד הוה כד הוינא קאים קמי אבא ושמענא מניה מלה. לית שלימו ורעותא וכסופא דכנסת ישראל לגבי קב"ה אלא בנשמותיהם דלדיקיא (ה) דליון מתערי נביעו דמיא תתאי לקבלו עלאי. ובההיא שעתא שלימו דרעותא וכסופא בדביקו חדא לתעבד פירין. תא חיי בתר דאתדבקו דא בדה. ויהא קבילת רעותא דיליה. היא אמרת שימני כחותם על לבך. אחיאי כחותם. אלא אורחיה דחותם כיון דאתדבק באתר חד. אע"ג דאתעדי מניה. הא אשתאר רשיוו בהאי אתר ולא אעדי מניה. דכל רשיוו וכל דיוקנא דיליה אשתאר ביה. כך אמרה כנסת ישראל הא אתדבקנא בך. אע"ג דאתעדי מינך ואיזיל בגלותא. שימני כחותם על לבך. בנין דשתאר כל דיוקני בך. כהאי חותם דשתאר כל דיוקניו בהאי אתר דאתדבק ביה. כי עזה כמות אהבה. תקיפא היא כפרישו דרוחא מן גופא. דהנין בשעתא דבר נש מסי לאסתלקא מן עלמא. וחיי מאי דחיי. רוחא אולא בכל שיפי דגופא. וסליק לגלגו כמאן דליוול בימא בלא שייסין. סליק ונחית ולא מהניא ליה. תא ואשתאיל מכל שיפי גופא. ולית תקיפו כיומא דפריש רוחא מן גופא. כך תקיפו דרשיוו דכנסת ישראל לגבי קב"ה כתקיפו דמותא בשעתא דבעי רוחא לאתפרשא מן גופא. קשה כשאלו

ויו הזהר

ך (ה) פירוש שהתעוררות התשוקה אצל הקב"ה יכנסת ישראל מרת הסלכות באה ע"י נשמות הצדיקים:

כשאל קנאה. כל מאן דרחיס ולא קשיר עמיה קנאה לאו רחמימיה רחמו (ב) כיון דקני הא רחמימיה אשתיה. מכאן אוליפנא דצבי בר נש לקנאה לאכזרית. בגין דיתקשר עמה ברחימותא שליט. דהא מנו כך לא יסיב עיניו באינתו אחרא. מהו קשה כשאל קנאה. אלא מה שאל קשיא בעיניו דחייבין למוסת זביה. כך קנאה קשיא בעיניו דמאן דרחיס וקני לאתפרשא מרחימותא: ד"א קשה כשאל קנאה. מה שאל בשעתא דנחתין לון לחייבא זביה מודיעין לון חובייו על מה נחתין ליה. ולא קשיא להו. כך מאן דקני הוא תבע על חוביה וחשיד וחשיב כמה עובדין. וכדון קשורא דרחימותא אתקשר זביה. רשפיה רשפי אש שלהבת יה. מאן שלהבת יה. דא שלהבתא דאתוקדא וכפאקא מנו שופר (ג) דאיהו אתער ואוקיד. ומאן איהו. שמאלא. ה"ה"ד שאלו תחת לראשי. דא אוקיד שלהבתא דרחימו דכנסת ישראל לגבי קב"ה. ובג"כ מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה. דהא כד ארי ימינא דאיהו מים אוסוף וקידו דרחימותא (ד) ולא כבי שלהבתא דשמאלא. כמד"א וימינו תחבקני. היא איהו מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה. וכן כלא כהאי גוונא:

אדעכי אתא רבי שמעון אמר ליה. ברי במאי עסקית. א"ל רבי אלעזר ברחימו עלאה וקשירו דחביבותא אסתכלית. פתח רבי שמעון ואמר תא חוי בכל אתר דכורא רדיף צתר נוקבא. ואתער לגבה רחימותא. וסכלא אשכחלא דאיהו אתערת רחימותא ורדפת אצתריה. ואורחא דעלמא דלית שבחא דנוקבא למרדף בתריה דדכורא. אלא מלה סתימא היא. ומלה עלאה דבי גנויא דילכא.. תא חוי אתערותא דרחימו דכנסת לגבי קב"ה נשפתהון דלדיקיא מתענין לה. בגין דלוינון אציין מסערא דדכורא. ואתערותא דא מטי לנוקבא מסערא דדכורא ואתער רחימותא. אשתכח דדכורא אתער חביבו ורחימותא לנוקבא. וכדון נוקבא אתקשרת ברחימותא לגבי דכורא. וכהאי גוונא תיאובתא דנוקבא ליגדי מוין תתאון לקביל מוין עלאין לאו איהו אלא בנשפתהון דלדיקיא. זכאין אינון דלדיקיא זבאי עלמא ובעלמא דאמין. דעליון קיימין עלאין ותתאין. וע"ד (פשי' י) ולדיק יסוד עולם כתיב סתם. וזא דכלא דדיק איהו יסודא דלעילא (פ) ואיהו יסודא לתתא. וכנסת ישראל אתכלילת מלדיק לעילא ולתתא. לדיק מהאי סערא ולדיק מההוא סערא ירתין לה. ה"ה"ד (תהלים ג) לדיקים יירשו ארץ. יירשו ארץ ודאי: (א-רמד')

תו פתח רבי אלעזר ואמר. שימני כחותם על לבך וגו'. כנסת ישראל אחרת דא לקב"ה שימני כחותם. מאן הוא חותם. דא חותם דגושפנקא דקשום. כחותם על לבך. דא חותם של תפילין דאנח בר נש על לביה. כחותם על זרועך. דא יד כהה דמנח ביהיא

כשאל קנאה. כל מי שאהב ואין קנאה נקשרת עמו אין אהבתו אהבה (ב) כיון שיש קנאה הרי אהבתו שלימה. מכאן למדנו שצריך האדם לקנא לאשתו. בשביל שיתקשר עמה באהבה שלימה. שהרי מתוך כך אינו נוהג עיניו באשה אחרת. מהו קשה כשאל קנאה. אלא מה שאל קשה בעיניו של זה האהב ומקנא להפרד מן האהבה: ד"א קשה כשאל קנאה. מה שאול בשעה שמורידים לרשעים בו מודיעים להם חטאותיהם על מה יורדים בו. וזה קשה להם. כך מי שמקנא הוא טובע על חטאו וחושד ומחשב כמה מעשים. ובכן קשר של אהבה נקשר בו. רשפיה רשפי אש שלהבת יה. איהו שלהבת יה. זו שלהבת ליהטת ויוצאה מתוך השופר (ג) שהיא מעוררת ומלהטת. ומי הוא. זה שמאל. וז"כ שמאלו תחת לראשי. שהיא מלהטת שלהבת האהבה של כנסת ישראל אצל הקב"ה. ולפיכך מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה. שהרי כאשר בא הימין שהוא מים נתוסף אש האהבה (ד) ואינו מכבה שלהבת השמאל. כמש"כ וימינו תחבקני. וזה הוא מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה. וכן הכל כדמיון הזה:

בתוך כך בא רבי שמעון אמר לו. בני במה עסקת. א"ל רבי אלעזר באהבה העליונה וקשר החביבות עיינתי. פתח רבי שמעון ואמר בוא וראה בכל מקום הזכר רודף אחר הנקבה. ומעורר אצלה אהבה. וכאן נמצא שהיא מעוררת אהבה ורודפת אחריו. ודרך העולם שאין שבחה של נקבה להיות רודפת אחר הזכר. אלא דבר סתר הוא. וזה ענין עליון של אוצר המלך בוא וראה התעוררות אהבה של כנסת ישראל אצל הקב"ה נשמות הצדיקים מעוררות אותה. לפי שהם באים מצד בחינת זכר. והתעוררות זו תבא לנקבה מצד הזכר ומעוררת אהבה. נמצא שהזכר מעורר חביבות ואהבה להנקבה. ובכן הנקבה נקשרת באהבה אל הזכר. וכמו כן השתוקקת הנקבה להטל מים התחתונים כנגד מים העליונים אינה אלא בנשמות הצדיקים. וכאם הם הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא. שעליהם קיימים עליונים ותחתונים. ולכך (משלי י) וצדיק יסוד עולם כתוב סתם. וסוד הכל הוא שצדיק הוא היסוד שלמעלה (פ) והוא היסוד שלמטה. וכנסת ישראל נכללת מן הצדיק למעלה ולמטה. צדיק מצד זה וצדיק מצד שלמעלה מנחילים לה. זש"כ (תהלים ג) צדיקים יירשו ארץ. יירשו ארץ בודאי (א-רמד')

עוד פתח רבי אלעזר ואמר. שימני כחותם על לבך וגו'. כנסת ישראל אומרת כך להקב"ה שימני כחותם. איהו חותם. זה חותם הטבעת של אמת. כחותם על לבך. זה חותם של תפילין שמניח האדם אצל לבו. כחותם על זרועך. זו יד כהה שמחוברת בזרוע

זיו הזהר

(כ) ענין הקנאה הוא כמש"כ ועבר עליו רוח קנאה וקנא את אשתו. זה איש שאינו סובל שתהיה גרונר אהבה מאשתו יאחר או מאחר על אשתו. וכן בין אהבו ובין אחר (ג) הבינה נקראת שופר. ומסנה נתעורר אש שלהבת האהבה שנקרא אש הנכורה בחי' שמאל. וזאת השלהבת מביא ומעורר ההודויות עם המלכות (ד) הארת החסד בחי' ימין שנקרא מים מוסף אהבה. (ה) ספירת היסוד נקרא צדיק וצדיקי ערים הזה פועלים בעבורתם שהצדיק דלעילא ישפיע השפע שימניה לסיבות

בורע היא (ו) ומי הוא. זה יצחק: ועוד כנסת ישראל אומרת שימני כחותם. חותם היה צריך לומר מהו כחותם. כאותן תפילין של ראש המביאים שבה לכל הגוף. [כחותם על זרועך. זו תפילין של יד. שהן בורע על הלב.] ובוה נמצא האדם שלם כדמיון שלמעלה. כי עזה כמות אהבה. מהו כי עזה כמות. אלא לא נמצא דבר קשה בעולם כמו הפרשת הנפש מן הגוף כשצריכים להתפרש. וכך היא אהבת כנסת ישראל להקביה שאין מתפרשים לעולם. ולפיכך תפלה של יד נקשרת בזרוע. לקיים הכתוב שמאלו תחת לראשי. קשה כשאלו קנאה. בכל מדרגות הגיהנם אין קשה כשאלו. שיוורד למטה מכלם. מלבד זו המדרגה שנקרא ארדון. וזה וזה משתתפים יחד. וזהו קשה להם לרשעים יותר מהכל. וכך קשה כשאלו קנאה. שאין קנאה אלא מאהבה. ומתוך אהבה באה קנאה. ומי שמקנא לזה שאוהב אותו. קשה וכאב לו להפרד ממנו יותר מאותה המדרגה שנקרא שאלו. שהוא קשה מכל מדרגות הגיהנם. רשפיה רשפי אש שלהבת יה. מי הוא שלהבת יה. זה האש היוצא מתוך השופר כלול מרוח ומים. ומתוך שלהבת ההוא כאשר מתלהט בכנסת ישראל שורף העולם בשלהבת מקנאת הקביה (ו) ובשעה שהיא מקנאת לו אוי למי שיפגע בשלהבת שלה. שהוא ישרף בהם: (ג-ד:)

פתח רבי חייא ואמר שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך וגו'. שימני כחותם. בשעה שמתדבקת כנסת ישראל בבעלה היא אומרת שימני כחותם. דרך החותם כיון שנדבק. במקום ההוא שנדבק מניח בו כל צורתו. אע"פ שאותו החותם מטולטל לכאן וכאן. ואינו מונח שם כיון שנעתק משם. מ"מ כל צורתו הגינה שם ושם קיימת. אף כך אומרת כנסת ישראל. כיון שנדבקתי בך. כל צורתך תהי חקוקה בך. שאע"פ שאלך כאן או כאן תמצא צורתך חקוקה בך ותזכור אותי. כחותם על זרועך. ככתוב שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. אף כך תהי צורתך חקוקה שם. ובכך אהיה דבוקה בך לעולם ולא תשכח אותי. כי עזה כמות אהבה. עזה כמות האהבה בתוקף חזק כמקום ההוא ששורה בו מיתה (ה) אהבה. זה המקום שנקרא אהבת עולם. קשה כשאלו קנאה כמו כן. שהרי שמות האלה מצד ההוא הם. רשפיה רשפי אש. מי הם רשפים האלה. הם האבנים ומרגליות טובות שנוצרות מ"זש ההוא (ו) שלהבת יה. מאותה השלהבת שיוצאת מעולם העליון (ז) ונאחזת בכנסת ישראל להיות הכל יחוד אחד: (ב-קיד:)

קם רבי שמעון ואמר שימני חותם לא כתוב אלא כחותם. השכינה אומרת. רבון העולמים שימני כחותם. כאותו ר"שם של החותם שלך. שאע"פ שהחותם נשאר בידך. מ"מ הרושם שלו בכתב הוא. ומאותו רושם

בהסיה זרוע (ו) ומנו. ילחק: ותו כנסת ישראל קאמרת שימני כחותם. חותם מצבי ליה. מהו כחותם. כאינון תפילין דרישא דאתיין שבהא לכל גופא. [כחותם על זרועך. דא תפילין של יד. דאינון בורע על לבא.] ודא אשתכח ב"ג שלים כגונא דלעילא. כי עזה כמות אהבה. מהו כי עזה כמות. אלא לא אשתכח קשיותא בעלמא כמה דפרישו דנפשא מגופא כד בעיין לאתפרשא. כך אהבת כנסת ישראל לקב"ה דלא אתפרשן לעלמין. ובג"כ תפלה של יד אתקשרא בזרוע. לקיימא דכתיב שמאלו תחת לראשי. קשה כשאלו קנאה. בכל דרגין דגיהנס לא אית קשיא כשאלו. דנחית לתתא מנייסו. בר הסיא דרגא דאקרי ארדון. ודא ודא אשתתפו כחדא. ודא קשיא לכו לחייבין מכלא. וכך קשה כשאלו קנאה. דלית קנאה אלא ברחימותא. ומנו רחימותא אתי קנאה. ומאן דקני - לסאי דרחיס. קשיא ליה לאתפרשא מיניה יתיר מהסיא דרגא דאקרי שאלו. דאידי קשיא מכל דרגין דגיהנס. רשפיה רשפי אש שלהבת יה. מאן אידי שלהבת יה. דא אשא דנפיק מנו שופר כליל מרוחא ומיא. ומנו הסיא שלהובא כד מתלמא בכנסת ישראל חוקיד עלמא בשלהבותא מקנאה דקביה (ו) ובשעתא דהיא מקנאה ליה ווי דאערע בשלהבותא. דאידי יתוקד ביה: (ג-ד:)

פתח רבי חייא ואמר שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך וגו'. שימני כחותם. בשעתא דאתדבקת בכנסת ישראל בבעלה אידי אמרת שימני כחותם. אורחא דחותם כיון דאתדבק. בהסיה אתר דאתדבק שציק ציה כל דיוקיה. אע"ג דהסיה חותם אייל הכא והכא. ולא קיימא תמן וסא אתעבר מיניה. כל דיוקיה שצק תמן ותמן קיימא. אוף הכי אמרת כנסת ישראל. כיון דאתדבקת בך. כל דיוקני ליסוי חקיק בך. דאע"ג דאייל הכא או הכא תשכח דיוקני חקיק בך ותזכר ליה. כחותם על זרועך. כיה דכתיב שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. אוף הכי תהא דיוקני חקיק תמן. ובכך תהא מתדבקת בך לעלמין ולא תשכח מיך. כי עזה כמות אהבה. תהיפא כמות אהבה בשוקפא תקיף כהסיה אתר דשריא ציה מותא (ה) אהבה. הסיא אתר דאקרי אהבת עולם. קשה כשאלו קנאה אוף הכי. דהא אליון שמתן מהסיה ספרא אינון. רשפיה רשפי אש. מאן אינון רשפין אליון. אינון אבנין ומרגלאן סבאן דלמילידו מהסיה אש (ו) שלהבת יה. מהסיא שלהובא דנפקא מעלמא עלאה (ז) ואתאחדא בכנסת ישראל למסוי כלל חד יחודא: (ב-קיד:)

קם רבי שמעון ואמר שימני חותם לא כתיב אלא כחותם. אמרת שכינתא. רבון עלמין שימני כחותם. כהסיה רשימו דחותמא דילך. דאע"ג דחותמא אשתאר צידך. רשימו דיליה בפתקא איסו. ומסהו רשימו

זיו הזהר

(ו) מי המלכות שנקראת יד כהה בגינה מבנורח שנקרא יצחק: (ז) כאן דורש רבינו פינה דינון פתערין והיינו אש השופר: (ח) המלכות יקראת מקום ששורה בו מיתה בסוד הכתוב רג"ה יורדות מות. והיינו נ"כ שאר ששייחם הנבחרות והדינים כסוף כל שר המלכות: (ט) מי היינו מלאכי אש לוחם המוכבים למרכבת המלכות: (י) עולם עליון זו הבינה מקור האש. שמשם נשפט אש המנוב למלכות. ונקרא זה האש שלהבת יה כיון שבא מהזרנות חרב דהיינו השם ית: 16 6

רושם מזדעזעים עליונים ותחתונים. כדמיון מלך בשך ודם שרושם בכתב החתימה שלו. וחותם הטבעת בידו הוא. ואצ"פ שחותמו בידו נשאר. מ"מ כך מפחדים מן הרושם של החותם כאילו היה המלך בצצמו. על אחת כמה וכמה אם רואים גוף החותם: שימני כחותם על לבך. וכי מי מניה חותם על הלב. אלא אלו התפילין. שהרצוצות שלהם תלויות על הלב. והם תפילין של ראש. ותפלה של יד שהיא בשמאל כנגד הלב. וזה הוא כחותם על לבך. וכחותם על זרועך. זו תפלה של יד. והם הרושם של שם הקדוש. שהוא י קדש לי כל בכור. הן והיה כי יביאך. הן שמע ישראל. הן והיה אם שמעו. ומה הרושם מזדעזעים אומות העולם. זש"כ (דברים כח) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך. וכך דרשו שם ה'. אלו תפילין שבראש:

שימני כחותם. זה אות ברית מילה ואת של ימים טובים. שהוא חותם שם הקדוש כדמיון הזה (דברים ג) "ממי יעלמה" "לנו" "השממיה". ראשי תיבות אותיות מילה. וסופי תיבות אותיות הוי"ה. מי שנוטר לזה החותם כאילו נוטר לשם הקדוש. ומי שמשקר בחותם הזה כאילו משקר בהשם הקדוש. שזה נקרא חותם טבעת המלך. וכל אדם שנוטר לחותם הזה למטה. שהוא אות ברית מילה ואת תפילין אות של ימים טובים הוא נרשם ונחקק למצלה ומאיר למעלה. וממנו מזדעזעים עליונים ותחתונים. כמש"כ וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך. שם הוי"ה ודאי זה אותו הרושם של אות ברית מילה ואת תפילין ואת של שבת וימים טובים. ומי שמשקר בזה למטה נתבטלה חקיקה שלו למעלה. ובזמן ההוא מושלים עליו כל מקטרגים עליונים ותחתונים:

שימני כחותם. זו הנשמה שהחותם שלה חקוק למצלה. כמו שביארו ביצקב. שצורתו של יעקב חקוקה בכסא הכבוד. וכל הנשמות שהן נגזרות משם החותם שלהן הוא חקוק למעלה. והרושם שלהן למטה. אותה החקיקה שלמעלה הוא החותם. והרושם שלמטה הוא רשימת החותם. וכאשר חקיקת הנשמה היא למצלה והרושם שלה למטה. נאמר בה והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו. עולים למצלה ומסתכלים בצורת הנשמה המאירה בחקיקה ההיא ומזדעזעים ממנה. יורדים למטה ומסתכלים בהרושם של אותה הצורה למטה. ורואים שלא נשתנה מן הצורה שלמעלה (א) ומפחדים ממנו:

שימני כחותם. זו תפלה. שבה הוא חקוק ונרשם ח"י עולמות בשמנה עשרה ברכות של התפלה. החותם הוא עמוד האמצעי שהיא קריאת שמע. חקיקת האותיות של החותם זה צדי"ק ח"י העולמים. רשימת החותם בכתב זו היא תורה [שבצ"ס] (יג) והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו. מלאכי אלהים עולים

רשימו מזדעזעין עלאין ותתאין. כגונא דמלכא דאיהו צטרא דמא דרשס צפתקא רשימו דיליס. וחותמא צדיס הוא. ואצ"ג דחותמיה צדיס צפתקא. הכי דמילין מרשימו דחותמא כאילו הוא מלכא. על אחת כמה וכמה אי הוה חותמא גופא:

שימני כחותם על לבך. וכי מאן שוי חותמא על לבא. אלא אלין תפילין. דרלועין דילהון תליין על לבא. ואלין תפילין דרשא. ותפלה דיד דאיהו צשמאלא לקבל לבא. ודא איהו כחותם על לבך. וכחותם על זרועך. דא תפלה דיד. ואינון רשימו דמא קדישא. דאיהו י קדש לי כל בכור. הן והיה כי יביאך. הן שמע ישראל. הן והיה אם שמעו. ומהסוה רשימו מזדעזעין אומין דעלמא. הס"ד (דברים כח) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך. והכי אוקמוהו שם ה'. אלין תפילין דרשא:

שימני כחותם. דא אות ברית מילה ואת דיומין צבין. דאיהו רשימו דמא קדישא כגונא דא (דברים י) "ממי יעלמה" "לנו" "השממיה" רשי תיבין אתון מיליה. וסופי תיבין אתון הוי"ה. מאן דכסיר האי רשימו כאילו כסיר שמא קדישא. ומאן דמשקר צהאי רשימו כאילו משקר צשמא קדישא. דהאי אתקרי חותמא דנוצפנקא דמלכא. וכל צר נש דכסיר האי רשימו לתתא. דאיהו אות ברית מילה ואת שבת אות תפילין ואת דיומין צבין איהו רשום וחקיק לעילא וכהיר לעילא. ומיה מזדעזעין עלאין ותתאין. כמד"א וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך. שם הוי"ה ודאי דא הוה רשימו דאות ברית מילה ואת תפילין ואת דשבת ויומין צבין. ומאן דמשקר ציה לתתא אתעבר גליפו דיליה מלעילא. וצהוה זמנא שלשין עליה כל מקטרגין עלאין ותתאין:

שימני כחותם. דא צפתקא דרשימו דילה גליפא לעילא. כמה דאוקמוהו ביצקב. דיוקנו של יעקב חקוקה צכסא הכבוד. וכל צמתין דאיון גיוקן מתמן גליפא דילהון איהו חקוק לעילא. ורשימו דילהון לתתא הוה גליפו דלעילא איהו חותם. ורשימו דלתתא רשימו דחותם. וכד גליפו דצפתקא איהו לעילא ורשימו דילה לתתא. אתמר צה והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו. סלקין לעילא ומסתכלין צדיוקנא דצפתקא דנהרא צהוה גליפו ומזדעזעין מניה. כחותין לתתא ומסתכלין צרשימו דהיא דיוקנא דלתתא. ותאן דא צפתקא מדיוקנא דלעילא (א) ודמלין מניה:

שימני כחותם. דא ללותא. דצה איהו חקוק ורשס ח"י עלמין צתמי סרי צרכאן דלותא. חותמא דא עמודא דאמלעיתא דאיהו קריאת שמע. גליפו דאתון דחותמא דא לדי"ק ח"י עלמין. רשימו דחותמא צפתקא דא איהו אורייתא [צבע"ס] (יג) והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו. מלאכי אלהים עולים

זיו הזוהר

(א) כי כגראדם הוהא מעביר ממנו צלם אלהים היינו צורת נשמתו: (יג) כדאיהא כהתא מליה. מלכות פה ותורה שבכ"פ קריין ית: 1 7 777

עולים בזמן שהוא עומד בדין. שצומדים כלם ומלמדים עליו זכות. ויורדים בזמן שנוצחים לו בדין ויורד למטה. כלם יורדים עמו. כמו שנאמר ביעקב (בראשית טו) אָנֹכִי אָרֶד עִמָּךְ מִצְרִימָה וְאָנֹכִי אֶעֱלֶךְ גַּם עִלָּה :

שימני כחותם על לבך. זו הנשמה שהיא חקוקה בכסא. בזמן שהיא תתעורר למטה בתפלה נתעורר הכסא למעלה. כחותם. זה הרוח שהוא ציור החקוק במלאכים. בזמן שהרוח נתעורר למטה בתפלה נתעוררים עמו המלאכים למעלה. על זרועך. זו הנפש שהיא חקוקה בארבעה צדדי העולם. בזמן שתתעורר הנפש בתפלה למטה. ארבעה צדדי העולם נתעוררים עמה (יג) נשמה היא החותם. רוח. הוא ציור האותיות שהן חקוקות בחותם. נפש. זו רשימת האותיות בחותם. שהן נרשמות בציור האדם כרשימת החותם בכתב. ובוה הרושם של הנפש ניכרת צורת הפנים בגוף האדם מאיזה מקום הוא :

שימני כחותם על לבך. מקרא הזה על השכינה נאמר שהיא בגלות. חותם לא כתוב אלא כחותם. כאותו חותם של הטבעת שהוא חותם האמת. ובו חתמנו לחיים. ואיזהו החותם שבו חיים. אלא זה עץ החיים. שממנו בניים חיים ומוזנות יוצאים. עץ ודאי זה שנאמר בו עץ החיים מהלך ת"ק שנה. וזה העץ הוא י. מהלך ת"ק שנה זו ה. החיים. הם הא"ב והא"ס שהם יך. ו היא חכמ"ה. ומניין שנקראים חיים. כמש"כ (קמ"ח ז) והחכמה תחי' בעליה. ה היא האם העליונה (יד) מניין שנקראת חיים. כמש"כ (מש"ג ג) עץ חיים היא למחויקים בה. חיים היא בודאי. ושניהם (ס"ד) כי חיים הם למוצאיהם. ושכינה התחנתונה היא נרשמת בחותם ההוא שהוא חותם האמת. וכל הציורים של החותם ההוא רשומים בה (טו) להודיע שהיא הציור של עמוד האמצעי שהוא אמת. והחותם שלו יו"ד ה"א וא"ו ה"א. היא נחתמת בו לחיים. וממנו נוחלים ישראל בניים חיים ומוזנות. חיים מצד הא"ב והא"ס שהם יך. בניים מצד עמוד האמצעי. שעל שמו נקראים ישראל למטה בני בכורי ישראל והוא י. מוזנות מצד של ה [התחנתונה] שהיא יך מוציא לחם מן הארץ. ובזמן שנוחלים ממנו ישראל אלו השלשה הנכללים בשמו. נקראים למטה בניו של הקב"ה. כמש"נ (דברים יד) בניים אתם לה' אלהיכם : (ת"ז תכ"ב)

שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך וגו'. כך אומרת כנסת ישראל בגלות. אע"פ שאתה עלית למעלה. צורתך אל תסיר ממני לעולם. כחותם הזה שבמקום הזה שגדבק בו הרושם של בעל החותם. אין סרה ממנו צורת החותם וניכר בו. ולפיכך אומרת כנסת ישראל בגלות שימני כחותם על לבך. כרשימת תפלין של יד שהם כנגד הלב. כחותם על זרועך

עולים בזמנא דליהו קאים דגינא. דקיימין כליו ומולטין עליה זכות. ויורדים בזמנא דנלחין ליה דגינא וכחית לתתא. כליון כחתין עמיה. כמד"כ ביעקב (בראשית טו) אָנֹכִי אָרֶד עִמָּךְ מִצְרִימָה וְאָנֹכִי אֶעֱלֶךְ גַּם עִלָּה :

שימני כחותם על לבך. דא נשמתא דליהו חקוקא בכורסיא. בזמנא דליהו אתערט לתתא בללותא כרסיא אתער לעילא. כחותם. דא רוח דליהו ליורא דחקוקא במלאכיא. בזמנא דליהו אתער לתתא בללותא מלאכיא אתערון עמיה לעילא. על זרועך. דא נפשא דליהו חקוקא בד' ספרין דעלמא. בזמנא דאתערט ליהו בללותא לתתא. ד' ספרין דעלמא מתערין עמה (יג) נשמה, ליהו חותמא. רוח, ליורא דלחיון דליון חקוקין בחותמא. נפש, רשימו דלחיון בחותמא. דליון רשימין בליורא דבר נש כרשימו דחותמא בפתקא. ובהאי רשומא דנפשא אשתמודע פרלוטא בגופא דבר נש מאן אתר ליהו :

שימני כחותם על לבך. האי קרא על שכינתא אתמר דליהו בגלותא. חותם לא כתוב אלא כחותם. כהסוד חותם דגושפנקא דליהו חותם אמת. וביה חתמנו לחיים. ומאי נייהו האי חותם דביה חיים. אלא דא עץ החיים. דביה בני חיי ויוזני נפקין. עץ ודאי הסוד דאתמר ביה עץ החיים מהלך ת"ה שנה. והאי עץ ליהו י. מהלך ת"ק שנה דא ה. החיים. אינון אב"א ואמ"א דליון יך. ו ליהו חכמ"ה. ומנא לן דאתקרי חיים. כד"א (קמ"ח ז) והחכמה תחיה בעליה. ה ליהו אמת עלאה (יד) מנא לן דאתקרי חיים. כד"א (מש"ג ג) עץ חיים היא למחויקים בה. חיים היא ודאי. ותרווייהו (ס"ד) כי חיים הם למוצאיהם. ושכינתא תתא ליהו רשומא בהסוד חותמא דליהו חותם אמת. וכל ליורין דהסוד חותמא אינון רשימין בה (טו) לאשתמודע דליהו ליורא דעמודא דאמלעיתא דליהו אמת. וחותם דליהו יו"ד ה"א וא"ו ה"א. ליהו חתם ביה לחיים. ומניה ירתין ישראל בני חיי ומוזני. חיי מספרא דאב"א ואמ"א דליון יך. בני מספרא דעמודא דאמלעיתא. דעל שמיא אתקריאו ישראל לתתא בני בכורי ישראל וליון י. מוזני מספרא דה [תתא] דליהו ד'זוליא לחס מן הארץ. ובזמנא דירתין מניה ישראל אלין תלת דכלילין בשמיה. אתקריאו לתתא בניו דקב"ה. כד"א (דברים יד) בניים אתם לה' אלהיכם : (ת"ז תכ"ב)

שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך וגו'. הכי אומרת כנסת ישראל בגלותא. אע"ג דאתה אסתלק לעילא. דיוקיך לא אתעדי מנאי לעלם. כהאי חותם דבסאי אתר דאתדבק ביה רשימו דמארי חותמא. לא אתעדי מניה דיוקנא דחותמא ואשתמודע ביה. ובג"כ אומרת כנסת ישראל בגלותא שימני כחותם על לבך. כרשימו דתפלין דיד דליון לקבל לבא. כחותם על זרועך

זיו הזהר

(יג) מכאן שכל אדם יש בכתו לעמוד התעוררות למעלה בתפלתו. אבל יש בזה פדרגות אדם גרול שהוא בעל נשמה פועל התעוררות בכסא חכבוד. בעל רוח פועל התעוררות בעולם המלאכים בעל נפש פועל התעוררות רק בארבעה צדדי העולם : (יד) חיינו עולם הבינה : (טו) שכינה התחנתונה זו המלכות. ונחתמת בחותם האמת של התפארת. בכתוב תתן אמת ליעקב :

זרועך. כתפלין של ראש שמהם תלויות רצועות לכל הצדדים. על הלב והזרוע. ובהם נרשמים ישראל שהם עמו של הקב"ה: ועוד שימני כהותם. זה החותם של אות ברית קודש ואות ברית דשבת קודש וימים טובים. כי עזה כמות אהבה. עזה היא הפרשת הקב"ה ושכינתו מישראל כהפרשת נשמה רוח ונפש מן הגוף: ועוד כי עזה כמות אהבה. כאשר ישראל מיתדים שם הקב"ה באהבה ואומרים הבוחר בעמו ישראל באהבה. קשה כשאל קנאה. שהקב"ה יהיה מקנא עליהם בזמן שיצאו מן הגלות. שהוא יהיה בזמן ההוא קנא ונוקם ובעל חימה. רשפיה רשפי אש. בזמן ההוא יעורר שמאל בלהבות שלו. שהם רשפי אש שלהבת ייך. וישרף כמה היכלות של בתי עכו"ם. ויקח נקמות מעמלק. כי הוא נשבע בשתי אותיות של השם הקדוש שהן ייך לקחת נקמה ממנו. ושי"כ (שמות יז) ויאמר כי יד על כס ייך. וזה הוא רשפי אש שלהבת ייך: וישראל אומרים. רבון העולמים אע"פ שאנחנו בגלות מרוחקים ממך. שימני כחותם על לבך. ואל תסיר מאתנו צורתך. שהוא החותם שלך השכינה שלך. שבשבילה אתה תזכר אותנו בגלות. והחותם של הקב"ה בודאי היא השכינה: (ת"ז ת"א ליום ב)

ועוד שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך כי עזה כמות אהבה. בזמן שנוחלים ישראל משמו של הקב"ה שלשה אלה. בנים חיים ומזונות. נאמר בהם כי עזה כמות אהבה. עזה היא ממיתה הפרשת הקב"ה מבניו. ומניין שיש הפרשה בין הקב"ה ובניו. מכאן ראינו שנאמר (ישעי' יז) כי אם עונותיכם היו מבדילים וגו'. וקשה היא ממיתה. ועליה נאמר (ירמ' א) כי המות יפריד ביני ובינך. ובזמן שישראל מקיימים מצות התורה באהבה. קשה כשאל קנאה. שמקנא הקב"ה על סמאל ועל נוקבתו שהם גורמים לאנשים מיתה בחטאותיהם. על שגורמים להם לחטוא. ובשביל זה עתיד הקב"ה לקחת נקמה מהם ולהעבירם מן העולם. כמו שנאמר כי יד על כס ייך וגו'. וכאשר יגיע הזמן לנקום ממנו. להבות אש יצאו מן השם ייך. כמש"כ רשפיה רשפי אש שלהבת ייך. והם להבות של אי"ש ואש"ה. כי שם אי"ש ושם ייך. איש. כמש"כ ה' איש מלחמה. שלקח נקמות מפרעה ומעמו. אשה. זו השכינה שנאמר בה (משלי ח) מצא אשה מצא טוב: (ת"ז תקנ"ב)

רבי יוסי אמר שימני כחותם על לבך. בוא וראה רוח היורד לאנשים שהוא מצד הנקבה (ט) נתקק תמיד בחקיקה כחותם הזה. ציור הגוף של אדם בעולם

ורועך. כתפלין דרישא דאינון תליין לזועין לכל ספרין. על לבא ודרועא. וזהו אינון רשימין דאינון עמיה דקב"ה: ועוד שימני כחותם. זה חותמת דאות ברית קודש ואות ברית דשבת קודש וימים טובים. כי עזה כמות אהבה. תקיפא אישי אפרשותא דקב"ה ושכינתיה מישראל כפרישו דנשמתא רוחא ונפשא מגופא: ותו כי עזה כמות אהבה. כד ישראל מיתדין שמה דקב"ה ברחימו ואחרי הסודר בעמו ישראל בלהבה. קשה כשאל קנאה. דקב"ה אישו יהא מקנא עלישו בזמנא דיפקון מן גלותא. דאישו יהא בהסוא זמנא קנא ונוקם ובעל חימה. רשפיה רשפי אש. בהסוא זמנא יתער שמאלא בשלהובין דלייך. דאינון רשפי אש שלהבת ייך. ויוקיד כמה היכלין דבתי פלמי ככבוא. ויכול נוקמין מעמלק. דאישו חומי בתריין אתיין דשמה קדישא דאינון ייך לנסלא נוקמא מיניה. הס"ד (שמות יז) ויאמר כי יד על כס ייך. וזה אישו רשפי אש שלהבת ייך: וישראל אמרי. רבון עליון אע"פ דאין בגלותא מרחקן ממך. שימני כחותם על לבך. ולא יתעדי מיין דיוקנך. דאישו חותם דילך שכינתא דילך. דבגינס אנטה הו דכיר לן בגלותא. וחוחמתא דקב"ה ודאי אישי שכינתא: (ת"ז ת"א ליום ב)

ותו שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך כי עזה כמות אהבה. בזמנא דירחיין ישראל משמיה דקב"ה אליון תלת. בני חיי ומזוני. אתמר ביהוה כי עזה כמות אהבה. תקיפא אישי ממיחה אפרשותא דקב"ה מיכיו. ומנא לן דאות אפרשותא בין קב"ה ובניו. הכל אוכח דכתוב (ישעי' יז) כי אם עונותיכם היו מבדילים וגו'. וקשה אישו מיחיה. ועלה אתמר (ירמ' א) כי המות יפריד ביני ובינך. ובזמנא דישראל מקיימין פקודין דאורייתא ברחימו. קשה כשאל קנאה. דמקנא קב"ה על סמאל ועל נוקביה דאינון גרמין לבני כשא מיתה בחובייהו. על דגרמין לון למחסי. ובנין דא עתיד קב"ה לנסלא נוקמא מיניה ולא עברא לון מן פלמא. כמה דכתוב כי יד על כס ייך וגו'. וכד מתיא זמנא לנקמא מיניה. שלהובין דאשא נפקין מהסוא ייך. כד"א רשפיה רשפי אש שלהבת ייך. ואינון שלהובין דאיש ואש"ה. דתמן א"ש א"ש ותמן ייך. איש. כד"א ה' איש מלחמה. דנסל נוקמין מפרעה ומעמיה. אשה. דא שכינתא דאתמר בה (משלי ח) מלא אשה מלא טוב: (ת"ז תקנא כב)

רבי יוסי אמר שימני כחותם על לבך. פה חיי רוחא דמחיה לבני כשא דאישו מספרא דנוקבא (ט) מתגלפא תדיר בגלופא כשאי מוחס. ליורא דגופא דבר כס כהאי

זיו הזהר

(ט) כפודשי הזהר הקשו כאן שהלא נמצא נכמה מקומות בוודק שהנפש מן מלכות והרות מן תפארת והנשמה מן הבינה ונאמן אומר שהרות הוא מצד עלמא דנוקבא דחינו מלכות. והנשמה היא מעץ החיים דחינו תפארת. וצריך לומר שאין כל הנשמות שוות במדרגתן ורק הנשמה הגבוהה ששהייה בבינה. הרות שלה מן התפארת והנפש מן המלכות. אבל סתם נשמה שורשה בתפארת. והרות והנפש שלה מן המלכות. ועוד י"ד שיש נשמות ששורשן במלכות וקורא לאותן הנשמות בשם רוח. כי נמצא בוודק איות פעמים שקורא לנשמה בשם רוח ולפעמים גם בשם נפש. כמו שהרמב"ם קורא להנשמה בשם נפש. ונראה סכאן שרק הרות נכנס בג"ע שלמטה להצטייר כמו הגוף והנשמה בצמיירת בג"ע שלמעלה. אבל הנפש נשארת בעוה"ז חושפת על הקבר ואם אין לה עונש ברת יש עתים שיש לה התחברות עם הרוח ולפעמים גם עם הנשמה כנזכר בוודק כנסה מקומות:

בעולם הזה בולט לחוץ. והרוח נחקק בפנים. וכאשר נפשט הרוח מן הגוף נקפא אותו הרוח בגן עדן שבארץ בהציוור והצורה של גופו ממש שבעולם הזה. לפי שהיה תמיד כמו חותם. וע"כ אומרת היא שימני כחותם (י"ז) מה חותם חקוק בחקיקה שוקצת. ומצייר בציוור בולט לחוץ. אף כך הוא הרוח שנתהוה מן הצד שלה כדמיון הזה ממש. בעולם הזה הוא חקוק בחקיקה שקועה בתוך הגוף. וכאשר נפשט מן הגוף ונכנס בגן עדן שבארץ. האויר אשר שם מקפיא לאותה חקיקה להתצייר לחוץ. ונצטייר בציוור בולט לחוץ. כדמיון ציוור הגוף שבעולם הזה. והנשמה שהיא מעץ החיים נצטיירת שם למעלה באותו צדור החיים. להתענג בנועם ה'. ככתוב (תהלים כז) לחות בנועם ד'. ולבקר בהיכלו: (ג-יא.)

מים רבים לא יכלו לכבות את האהבה וגו'. פתח רבי אלעזר ואמר. מים רבים לא יכלו לכבות וגו'. מים רבים. זו זרוע הימנית (י"ח) שצריך לקשור בה קשר של תפילין על זרוע השמאלית. לקיים וימינו תחבקני: ד"א מים רבים. זה הוא נהר העליון שממנו יוצאים נהרות לכל צד (י"ט) וכלם גוחים ונמשכים ממנו. ונהרות. כמש"כ נשאו נהרות ה'. אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה. שאוהב כנסת ישראל הקב"ה יבזו לו. בוז יבזו לו. יבזו היה צריך לומר. מהו יבזו לו (כ) אלא אם יתן איש. זה הקב"ה. את כל הון ביתו. כמש"כ (משלי כד) כל הון יקר ונעים. באהבה של כנסת ישראל אליו שלא יתקשר עמה (כ"א) בוז יבזו לו כל אותן המונים וכל אותן המחנות שלמעלה לאותו הון יקר. שהרי אין גחת לכלם אלא בשעה שנסתת ישראל מתקשרת און בהקב"ה ונתעטרה עמו. שאז כל אותן המונים וכל אותן המחנות וכל העולמות בשמחה בהארה ובברכות: (ג-יג)

אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבזו לו. אמר רבי שמעון הרי דרשו מהו בוז. זה יום השני ויום הששי ויום השביעי של חג הסוכות (כ"ב) שבהם היו מנסכים מים ויין [לתת חלק לשאר צמים. וכמו כן] שבעת ימי החג שבהם היו מקריבים ישראל שבעים פרים. לכפר על השבעים שרים. בשביל שלא ישאר העולם חרוב מהם: (וי"ג פתח רנ"ו) ועם כל זה לא נקרב הכל אלא להקב"ה בלבדו. אותן השרים קרבו שם והקב"ה חלק להם. וע"כ כתוב (משלי כ"ה) אם רעב שונאך האכיליהו לחם. אלו הם קרבנות החג. ואם צמא השקהו מים. אלו המים שנרשמים כאן בימי החג. ביום

צהאי עלמא בליס לבר. ורומח אתגליף לגו. וכד אתפשט רומח מן גופא אבליס הסוא רוח בננתא דארעא. בליורא ודיוקנא דגופיה ממש דצהאי עלמא. בנין דסוה תדיר כחותם. וע"כ אמרה איסי שימני כחותם (י"ז) מה חותם גליף בגלופא לגו. ואתלייר בליורא בליסא לבר. אוף הכי איסו רומח דסוה מססר'א דילס כהאי גוונא ממש. צהאי עלמא גליף בגלופא לגו. וכד אתפשט מן גופא ועאל בגנתא דארעא. אירא דתמן (בליס) [ואבליס] הוי גלופא לאתליירא לבר. ואתלייר בליורא בליסא לבר. כגוונא בליורא דגופא צהאי עלמא. וכשמתא דאיסי מאלנא דחיי אתליירא תמן לעילא צהסוא לרורא דחיי. לאתענגא צנועס ס'. כמד"א (תהלים כז) לחות צנועס ס' ולבקר בהיכלו: (ג-יא.)

מים רבים לא יכלו לכבות את האהבה וגו'. פתח רבי אלעזר ואמר. מים רבים לא יכלו לכבות וגו'. מים רבים. דא דרועא ימינא (י"ח) דצני לקשרא ביה קשרא דתפלה על דרועא שמאלא. לקיימא וימינו תחבקני: ד"א מים רבים. דא סוא נסר'א עלאה דמיס תפקין נסרין לכל עבר (י"ט) וכלהו נגדין ואתמשכן מניה. ונסרות. כד"א נשאו נסרות ס'. אס יתן איש את כל הון ביתו צהסוה דחיס כנסת ישראל לקב"ה יבזו לו. בוז יבזו לו. יבזו מצני ליה. מהו יבזו לו (כ) אלא אם יתן איש. דא קב"ה. את כל הון ביתו. כד"א (משלי כד) כל הון יקר ונעים. צהסוה דכנסת ישראל לגביס דלא לאתקשרא צהסוה (כ"א) בוז יבזו לו כל אינון אכלוסין וכל אינון משיריין דלעילא לססוא סון יקר. דהא ליה רעווא לכלסו אלא בשעתא דכנסת ישראל מתקשרא ביה צהסוה ומתעטרה צהדיס. כדון כל אינון אכלוסין וכל אינון משיריין וכלסו עלמין בחרו צהסירו וצברכאן: (ג-יג)

אם יתן איש את כל הון ביתו צהסוה בוז יבזו לו. אמר רבי שמעון סא אתמר מהו בוז. דא יומא תנינא ויומא שתיתאס ויומא שביעאס דסכות (כ"ב) דצסון סון מנסכי מים ויין [למיסב חולקא לשאר עמין. אוף סכין] שבע יומין דסכות דצסון סון מקרבין ישראל שבעין פרים. לכפרא על שבעין ממין. בנין דלא ישתאר עליא חרוצ מנייסו: (וי"ג פתח רנ"ו) ועם כל דא לא מתקרבא כלא אלא לקב"ה בלחודו. אינון מתקרבי תמן ואיסו פליג לון. וע"כ כתוב (משלי כ"ה) אם רעב שונאך האכיליהו לחם. אלין אינון קרבנין דחג. ואס למא השקהו מים. אלין מים דרשימין סכא ציומי דחג. ציומא

זיו הוהר

(י"ז) פי' שהרוח או הנשמה מבקשת כך שתוכנה לזה: (י"ח) היינו חסד. כי מים רמו על חסד. ופעם הדרש שבכות המים רבים דהיינו מצות הנחת תפילין לא יכלו המכבים לכבות את האהבה שאוהב הקב"ה לישראל: (י"ט) היינו חמסות האורות הגדולים של עולם הבנה לא יוכלו לכבות את תאוכה של התפארת דמלכות כלתה. וענין הבכיו הוא לשון ביטול במציאות כמו שאבוקה מבטלת שלהבת הנר. ונהרות. היינו עדה"כ נשאו נהרות ה'. כלומר שאורות תבינה נשאו והביאו והולידו את התפארת וכן כאן אותן הנהרות לא ישמטנה לאהבה הרוא: (כ) כי לכאורה פירושו שהקב"ה יבזו לו דהענות: (כ"א) פי' שיטעו השפע לעולם כלי זוננו עם המלכות. זאת היה לא טובל דהיות. והרעיון של אמונה כוז תבטל. כי בריאת העולם היה שיתקן רק במלכות שדי מן תפארת עונו. והוא שאנו אומרים על בן נקוה לך היא לראות מהרה בתפארת עוזך להעביר גלידים מן הארץ וכי לתקן עולם במלכות שדי. וברוך שהברילנו מן התועים והטועים. וד"ל: (כ"ב) אין כונת הוהר שרק באותן הימים היה ניסוך המים כמו שחשבו קלי הרעת סבקריו הוהר. אלא כונתו להשוות ניסוך המים של אותן ג' הימים להקרבת הע' פרים. ששניהם באו לתת חלק לע' השירים של ע' אומות העולם:

ביום השני ביום הששי וביום השביעי. וסימנך ביון יבוזו לו. מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה. אלו הם המים שהיו מנסכים ישראל בחג בשמחה ובאהבה להקב"ה. שכתוב ושאתם מים בששון. ונהרות לא ישטפוה. אלו הם נהרי אפרסמון הטהור. שכלם דבקים ומקושרים באהבה זו. אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה. איש. זה סמא"ל. באהבת ישראל להיות לו חלק צמחהם. באותן מים הנרשמים כאן בפרשה. בוי"ו יבוזו לו בודאי. שהרי כלם נחשבים אצלנו חר"ש נשבר שאין לו תקנה לעולם. מים שלהם נתחלקו בימים בוי"ו. נשאר שר הימים שהם ג' ד' ה'. וסימנך חר"ש את חרשי האדמה. (נוטריקון "חמישי רביעי שלישי"). ואין להם תיקון צמנו ולא לעולמים. בוי"ו יבוזו לו (כג) כמו שכתוב (תהלים כג) כי לא בזה ולא שקץ ענות עני. ואם תשאל יום הראשון מה נעשה לו. הוא לא נקרא ראשון ולא נקרא אחד (כד) אלא חמשה עשר סתם בלי רושם של מים כלל. אבל תחלת רושם המים מיום שני היה. וכך ראוי לפי שאין טוב בשני. ולכך נאף ברושם סדר הימים לא נרשם ראשון ולא אחד כלל אלא בסתם. והתחיל רשימת הימים ביום שני. ונתחלקו המים בבו"ו. ונשארו הימים חר"ש כמו שנתבאר. והכל כראוי. אשר חלקם של ישראל שיודעים ליכנס לתוך מוח האגוז. ובשביל ליכנס לתוך המוח משברים אלו הקליפות ונכנסים: (ג—דנט.)

אחות לנו קטנה ושדים אין לה וגו'. פתח רבי אבא ואמר אחות לנו קטנה. זו כנסת ישראל שנקראת אחות להקב"ה. ושדים אין לה. זהו שלמדנו בשעה שקרבו ישראל להר סיני לא היה בהם זכיות ומצעים טובים להגן עליהם. שכתוב ושדים אין לה. שהרי הן התיקון והיופי של האשה. ואין יופי האשה אלא בהן. מה נעשה לאחותנו. מה יהיה נעשה ממנה בשעה שהקב"ה יתגלה על הר סיני לדבר בדברי התורה ותפרח נשמתם מהם. א"ר יוסי בזמן ההוא שקרבו ישראל להר סיני בליילה ההוא היה שלשה ימים שלא נזדווגו לנשותיהם. באו מלאכים עליונים וקבלו פני ישראל באחוה. הם מלאכים למעלה וישראל מלאכים למטה. הם מקדשים שם העליון למעלה. וישראל מקדשים שם העליון למטה. ונתעטרו ישראל בשבעים כתרים בליילה ההוא. ומלאכים העליונים אמרו. אחות לנו קטנה ושדים אין לה. שאין בהם זכיות ומצעים טובים. מה נעשה לאחותנו. כלומר מה יקר וגדולה נעשה לאחותנו הזאת ביום שהקב"ה יתגלה על הר סיני ליתן להם התורה: (ג—ד)

אמר רבי שמעון כתוב (משלי ז) אמור לחכמה אחותי את. יש חכמה ויש חכמה. מדרגה זו בחינת נקבה נקראת חכמה הקטנה לצומת האחרת. ולכך כתוב אחות לנו קטנה ושדים אין לה וגו'. שהרי היא בגלות נמשכה. אחות לנו קטנה. ודאי קטנה נראית. אבל גדולה היא ורבה היא. שהרי היא השלימות

ביומא תנינא וזיומא שתיתא ושביעאה. וסימנא ביון יבוזו לו. מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה. אליו איכון מים די מנסכי ישראל בחג בחדוה וזרחומו דקב"ה. דכתיב ושאתם מים בששון. ונהרות לא ישטפוה. אליו איכון נהרי דאפרסמונא דכ"א. דכלאו דבקי וזתקשרי זרחומו דא. חס יתן איש את כל הון ביתו באהבה. איש. דא סמא"ל. באהבה דישראל למסוי ליה חולקא בהדיהו. באיכון מים דרשימין סכא בפרשתא. בוי"ו יבוזו לו ודאי. דהא כלאו אתחשיבו לגבן חר"ש נשבר דלית ליה תקנה לעלמין. מים דילהון אתחשבינו ביומין בוי"ו. אשתארו שאר יומין דליונן ג' ד' ה'. וסימנא חר"ש את חרשי האדמה. (נוטריקון "חמישי רביעי שלישי"). ולית לון תקוה צדקן ולא לעלמין. בוי"ו יבוזו לו (כג) כמה דכתיב (תהלים כג) כי לא בזה ולא שקץ ענות עני. ואי תימא יומא קדמאה מאי עביד ליה. איבו לא אקרי ראשון ולא אקרי אחד (כד) אלא חמשה עשר סתם בלא רשומא דמין כלל. אבל שירותא דרשימו דמין מיום שני הוה. והכי אתחוי בגין דלית טוב בשני. ובג"כ [אף ברשומא דיומין] לא רשים ראשון ולא אחד כלל והוה בסתם. ושאר רשימו דיומין ביום שני. ואתפלגו מים בבו"ו. ואתארו ביומין חר"ש כמה דאתמר. וכלא כדקא יאות. זכאה חולקוון דישראל דידעי לאעלא לנו מוחא דאגוזא. ובגין למיעל לנו מוחא מתברין קליפין אליו ועאלין: (ג—דנט.)

אחות לנו קטנה ושדים אין לה וגו'. פתח רבי אבא ואמר אחות לנו קטנה. דא כנסת ישראל דאקרי אחות לקב"ה. ושדים אין לה. היינו דתיקן בשעתא דקריבו ישראל לסורא דסיני לא הוה צהון זכוון ועובדין צבין לאגנא עלייהו. דכתיב ושדים אין לה. דהא איכון תקוה ושפירו דאתתא. ולית שפירו דאתתא אלא איכון. מה נעשה לאחותנו. מאי יתעביד מינה בשעתא דקב"ה יתגלי צטורא דסיני למלאך בפתגמי אורייתא ויפרא נשמתהון מנייהו. א"ר יוסי בהס"א שעתא דקריבו ישראל לסורא דסיני בהס"א ליליא נביה תלתא יומין דלא אזדווגו לאתתייהו. אתו מלאכין עלאין וקבילו לישראל באחוותא. איכון מלאכין לעילא וישראל מלאכין לתתא. איכון מקדשין שמה עלאה לעילא. וישראל מקדשין שמה עלאה לתתא. ואתעטרו ישראל בשבעין כתרון בהס"א ליליא. ומלאכי עלאין הוו אמרו. אחות לנו קטנה ושדים אין לה. דלית בהו זכוון ועובדין צבין. מה נעשה לאחותנו. כלומר מה יקר ורבו נעביד לאחתנא דא ביומא דקב"ה יתגלי צטורא דסיני למיעב להו אורייתא: (ג—ד)

אמר רבי שמעון כתיב (משלי ז) אמור לחכמה אחותי את. אית חכמה ואית חכמה. האו נוקבא אתקרי חכמה זעירא לגבי אחרא. וע"ד כתיב אחות לנו קטנה ושדים אין לה וגו'. דהא דא בגלותא אתחשכא. אחות לנו קטנה. ודאי קטנה אתחוי. אבל רבצתא היא וסגיגה היא. דהא היא שלימו

זיו הוהר

(כג) פ"ב מביא רמיה שאין זה משמעות ביה ושלא. אלא משמעות ביון כמו כי לא בזה: (כד) כוונתו על פרשת המועדים דפנחס

שלימות מקבלת מכלם (כ) כמו שכתוב אני חומה ושדי כמגדלות. ושדי הרי מלאות הן להניק לכל. כמגדלות. כאותן נהרות גדולים (כז) היוצאים מאם העליונה: (ג-רצו).

כרם היה לשלמה בבעל המון נתן את הכרם לנוטרים וגו'. אמר רבי יוסי זה הכרם זו היא נשמה הקדושה שנתעטרת למעלה תחת כסא הכבוד. לשלמה. מלך שכל השלום שלו. בבעל המון. זה כסא כבודו השולט על כל צבאות השמים וארץ. והוא אדון כל צבאות נותן נשמה הזאת. למי לנוטרים את פריו (כז) אלה שומרי מצותיו. ויש לו להקב"ה הרבה עולמות למעלה על כל צבאות השמים. ואף ומאתים עולמות אחרים שנכנס בהם להשתעשע עם הצדיקים בגן העדן. וש"כ איש יביא בפריו אף כסף. אלו אף העולמות שהקב"ה משתעשע בהם:

שלימו לנסיל מכלא (כ) כמה דכתיב אני חומה ושדי כמגדלות. ושדי הא מליין אינון לינקא לכלא. כמגדלות. דאינון נהרין רבדיין (כז) דנפקין מאמא עלאה: (ג-רצו)

כרם היה לשלמה בבעל המון נתן את הכרם לנוטרים וגו'. אמר רבי יוסי האי כרם דא היא נשמתא קדישא דלתעפרת לעילא תחת כורסי יקריה. לשלמה. מלכא דשלמא כלל דליה. בבעל המון. דא כורסי יקריה דשליטא על כל חילי שמיא וארעא. והוא מלכיה דכל חילא יסיב נשמתא דא. לזי. לנוטרים את פריו (כז) אלין נסרי פקידוי. ואית ליה לקב"ה עלמין סגיאין לעילא על כל חילי שמיא. ואלף ומאתן עלמין אחרין דעילי כהון לאשתעשעא עס דיקויא בנתא דעדן. ה"ד איש יביא בפריו אלף כסף. אלין אלף עלמין דכסיף כהון קב"ה:

אמר רבי יצחק מטייע אני לדבר זה שאמר רבי יוסי. וכך הוא ממה דכתיב אחריו. כרמי שלי לפני האלף לך שלמה ומאתים לנוטרים את פריו. שכסא הכבוד מכרות ואומרת. רבש"ע זו הנשמה ניטלה ממני והרי היא לפני. האלף לך שלמה. שלך הם אותן האלף עולמות ואינם ראויים לאהר. ומאתים לנוטרים את פריו. זה העדן שיש בו מאתים עולמות הנאות וכיסופין לנפשות הצדיקים. דתנן אמר רבי בכל לילה ולילה נכנס הקב"ה בכל אותן העולמות. ובשעת חצי הלילה נכנס במאתים העולמות של בו כשראה מעלות הצדיקים וצדיק מאותן הצדיקים. שנאמר חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך. ורוד המלך ע"ה נכסף לבו כשראה מעלות הצדיקים ואמר. רבש"ע אשרי תבחר ותקרב ישכן הצריך: (ד"ה מדינ שרש נח) רב שלום בר מניומי אמר אין לך כל צדיק וצדיק מאותן הצדיקים בתורה שאין לו מאתים עולמות וכסופין בשביל התורה. הה"ד ומאתים לנוטרים את פריו. ומאתים. על שמוטרים עצמם בכל יום כאילו נהרגו על קדושת שמו בהאי פסוקא. דכתיב ואהבת את ה' בכל לבבך ובכל נפשך וגו'. ותאנא כל המכוון לבו בהאי פסוקא למסור נפשו על קדושת שמו. מעלה עליו הכתוב כאילו נהרג בכל יום עליו. הה"ד (תהלים מד) כי עליך הורגנו כל היום. רב נחמן אמר כל המוסר נפשו בפסוק הזה נוחל ארבע מאות עולמות לעולם הבא. איך יוסף הלא למדנו מאתים. איך נחמן מאתים על התורה. ומאתים על שמסר עצמו בכל יום על קדושת שמו: (מדינ א-קדו)

דיושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמעיני. אמר רבי שמעון מקרא זה סוד של חכמה יש בו. היושבת בגנים. זו כנסת ישראל שהיא בגלות עם ישראל והולכת עמהם בצרתם. חברים מקשיבים לקולך. מחנות העליונים כלם מקשיבים לקולך. לקול תשבחות שלך בגלות. השמעיני. כמש"כ הראיני את מראיך השמעיני את קולך. השמעיני את הקול של אותן חברים העמלים בתורה. שהרי אין שבת לפני כאותן העמלים בתורה. ואמר רבי שמעון כל אותן הזוכים לעסוק בתורה משהגיע חצות הלילה. ובאים עם השכינה כשהאיר היום לקבל פני המלך (כח) כביכול שהם מאמצים ומנחילים בשכינה. ולא עוד אלא ששורה עליו חוט של חסד כמו שביארנו: (ד"ג פנחס ר"ג) ואמר רבי שמעון בוא וראה דוד המלך כל ימיו היה מתיגע בעבודת הקב"ה. והיה קם בחצות הלילה ומשבח ומודה בשירות ותשבחות. בשביל לתקן מקומו במלכות העליונה. שכאשר נתעורר רוח צפון בחצות הלילה. היה יודע שהקב"ה מתעורר באותה שעה בגן עדן להשתעשע עם

דיושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמעיני. אמר רבי שמעון מקרא זה סוד של חכמה יש בו. היושבת בגנים. זו כנסת ישראל שהיא בגלות עם ישראל והולכת עמהם בצרתם. חברים מקשיבים לקולך. מחנות העליונים כלם מקשיבים לקולך. לקול תשבחות שלך בגלות. השמעיני. כמש"כ הראיני את מראיך השמעיני את קולך. השמעיני את הקול של אותן חברים העמלים בתורה. שהרי אין שבת לפני כאותן העמלים בתורה. ואמר רבי שמעון כל אותן הזוכים לעסוק בתורה משהגיע חצות הלילה. ובאים עם השכינה כשהאיר היום לקבל פני המלך (כח) כביכול שהם מאמצים ומנחילים בשכינה. ולא עוד אלא ששורה עליו חוט של חסד כמו שביארנו: (ד"ג פנחס ר"ג) ואמר רבי שמעון בוא וראה דוד המלך כל ימיו היה מתיגע בעבודת הקב"ה. והיה קם בחצות הלילה ומשבח ומודה בשירות ותשבחות. בשביל לתקן מקומו במלכות העליונה. שכאשר נתעורר רוח צפון בחצות הלילה. היה יודע שהקב"ה מתעורר באותה שעה בגן עדן להשתעשע עם

זו הוהר

(כ) שהמלכות מקבלת השמע מכל הספירות של עלמא דכורא ומשמעת בעולם הזה לכל הנבראים: (כז) המופיעים מעולם הבינה. (כח) כי לאו כל אדם וזכה שנשמתו תשרה בקרבנו. יש שזוכים רק לרוח. ויש שזוכים רק לנפש האלוהית: (כח) זה בחפלת שהריח:

עם לדיקיא. ואיסו סוס קס צהאי סעתא ואתגבר
 בשירין ותוסבחו עד דסליק לפרא. בגין דכר
 קב"ה אשתכח צננתא דעדן הא אוקמוס דאיסו וכל לדיקיא
 דצננתא כלהו לייטין לקליה. כדכתיב חברים
 מקשיבים לקולך השמעני. ולא עוד אלא דחוטא
 דחסד משיך עליה ציממא. כמה דאתמר דכתיב (תהלים מב)
 יומם ילוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי. ולא עוד
 אלא דאינון מלין דאורייתא דאיסו אמר כלהו סלקין
 ומתעטרין קמי קב"ה. וצנ"כ דוד מלכא סוס משתדל
 צלילא צפולחנא דמאריה: (א-פתח)

רבי יוסי פתח (תהלים כב) למנצח על חילת
 השחר מוזמור לדוד. כמה חביבה התורה על אילת
 דכל מאן דאשתדל צאורייתא רחיס סוא לעילא. רחיס סוא
 לתתא. וקב"ה ארית ליה למלוויו. לא שציק ליה צהאי עלמא.
 ולא שציק ליה בעלמא דתתא. ואורייתא צעי למלעי
 צה ציממא וצלילא. דכתיב (יושע א) והגית בו יומם
 ולילה. וכתיב (ירמ' לב) אס לא בריתי יומם ולילה
 וגו'. תינח ציממא. צלילא אחאי. בגין
 דיסא שטיח לגביה סמא קדישא שלים (כס) כמה
 דלית יומם בלא ליליא. ולא איסו שלים אלא דא עם דא.
 כך צעי אורייתא לאשתכחא עמיס דבר נס יממא וליילא.
 למסוי שלימותא לגבי דצ"נ יומם וליילה. והא אתמר
 דעקרא דליליא מפלגותא ואלירך. ואע"ג דפלגו קדמיתא
 בצללא דליליא סוא. אבל בפלגות ליליא קב"ה עאל
 צננתא דעדן לאשתעשעא עם לדיקיא וכדון צעי ליה לצ"נ
 למיקס ולמלעי צאורייתא. והא אתמר דקב"ה וכל
 לדיקיא דצננתא דעדן כלהו לייטין לקליה. וה"ד
 היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמעני. והא
 אוקמוס. היושבת בגנים. דא כנסת ישראל. דאיסי
 משבחת ליה לקב"ה צננתא דאורייתא צלילא. זכאה חולקיס
 מאן דאשתתף צהס לשבחא ליה לקב"ה צננתא דאורייתא.
 וכד אתי לפרא כנסת ישראל אתיא ואשתעשעא ציה
 בקב"ה. ואושיס לה לגבה שרביטא דחסד. ולא עלה
 צלחודהא. אלא עלה ועל אינון דמשתתפין צהס. והא
 אתמר דכתיב (תהלים מב) יומם ילוה ה' חסדו ובלילה
 שירה עמי. וע"ד חילת השחר חרבי: (ג-מו.)

רבי אלעזר אמר כל מאן דאשתדל צאורייתא צהאי
 עלמא. וכי דיפתחון ליה כמה תרעין להסוא עלמא
 צכמה נהורין. וצננתא דיגפוק מהאי עלמא סיא אקדימת
 קמיס. ואולא לכל כסורי תרעין. מכרות ואומרת
 (ישע' כו) פתחו שערים ויבא גוי לדיק. אתקינו כרסיא
 לפלניא עבדא דמלכא. דלית חדו לקב"ה אלא מאן
 דאשתדל צאורייתא. כל שכן צר נס דמתער צלילא
 לאשתדל צאורייתא. דהא כל לדיקיא דצננתא דעדן
 לייטין לקליה. וקב"ה משתכח ציניוס. כמה דאוקמוס
 היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך
 השמעני: (ג-ריג)

ברך דודי ודמה לך לצבי או לעופר האילים על
 הכי בשמים. אמר רבי שמעון ברה דודי ודמה
 לך

עם הצדיקים. והוא היה קם בשעה הזאת והתחוק
 בשירות ותשבחות עד שהאיר הבקר. לפי שכאשר
 הקב"ה נמצא בגן העדן הרי בארו שהוא וכל הצדיקים
 שבגן העדן כלם מקשיבים לקולו. ככתוב חברים
 מקשיבים לקולך השמעני. ולא עוד אלא שחוט של
 חסד נמשך עליו ביום. כמו שדרשו בהכתוב (תהלים מב)
 יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי. ולא עוד
 אלא שאותן דברי תורה שהוא אומר כלם עולים
 ונתעטרים לפני הקב"ה. ולפיכך דוד המלך היה מתיגע
 בלילה בעבודת רבונו: (א-קעח)

רבי יוסי פתח (תהלים כב) למנצח על אילת
 השחר מוזמור לדוד. כמה חביבה התורה על אילת
 שכל מי שעמלו בתורה אהוב הוא למעלה. אהוב הוא
 למטה. והקב"ה מקשיב את דבריו. אין עוזבו בעולם הזה.
 ואין עוזבו בעולם הבא. והתורה נצרכה לעסוק
 בה ביום ובלילה. שנאמר (יהושע א) והגית בו יומם
 ולילה. ונאמר (ירמ' לג) אם לא בריתי יומם ולילה
 וגו'. וזה נכון ביום. אבל בלילה למה. לבעבור
 שיהיה נמצא אצלו שם הקדוש בשלמות (כט) כי כמו
 שאין יום בלא לילה. ואין הוא שלם אלא זה עם זה.
 כך נצרכה התורה להמצא אצל האדם יומם ולילה.
 שתהיה השלמות אצל האדם יומם ולילה. והרי אמרו
 שעיקר הלילה הוא מחצות ואילך. ואע"פ שחצי הראשון
 בכלל הלילה הוא. אבל בחצות הלילה נכנס הקב"ה
 בגן העדן להשתעשע עם הצדיקים. ואז צריך זואדם
 לקום ולהגות בתורה. והרי אמרו שהקב"ה וכל
 הצדיקים שבגן עדן כלם מקשיבים לקולו. וזה
 היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמעני. וזה
 נתבאר. היושבת בגנים. זו כנסת ישראל. שהיא
 משבחת לו להקב"ה בשבח התורה בלילה. אשרי חלקו
 מי שמשתתף עמה לשבח לו להקב"ה בשבח התורה.
 וכאשר מאיר הבקר באה כנסת ישראל ותשתעשע בו
 בהקב"ה. והוא מושיט לה שרביט החסד. ולא עליה
 בלבדה. אלא עליה ועל אותן שנשתתפו עמה. וכך
 נדרש בהכתוב (תהלים מב) יומם יצוה ה' חסדו ובלילה
 שירה עמי. ולכך נקראת אילת השחר: (ג-מו.)

רבי אלעזר אמר כל מי שמתגע בתורה בעולם
 הזה. זוכה שיפתחו לו כמה שערים לעולם ההוא
 בכמה אורות. ובשעה שיצא מעולם הזה היא תקדים
 לפניו. והולכת לכל שומרי השערים. מכרות ואומרת
 (ישע' יז) פתחו שערים ויבא גוי צדיק. הכינו כסא
 לפלוני עבד המלך. שאין שמחה להקב"ה אלא באותן
 המתגעים בתורה. כל שכן כשיתעורר אדם בלילה
 להגות בתורה. שהרי כל הצדיקים שבגן העדן
 מקשיבים לקולו. והקב"ה נמצא ביניהם. כמו שביארו
 המקרא היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך
 השמעני: (ג-ריג)

ברך דודי ודמה לך לצבי או לעופר האילים על
 הכי בשמים. אמר רבי שמעון ברח דודי ודמה
 לך

ויו הזהר

(כט) היינו שם הוי"ה ושם אדני' או שם הוי"ה ושם אלהים שניהם יחדו. כי שם הוי"ה כאיר ביום. ושם אדני' או שם אר"ם כאיר בלילה.

לך לצבי או לעופר האילים. כל כסופא דכסיפין
 ישראל לקודשא בריך הוא איהו. דהא כיסופא דישראל היא
 דיהא קציה לא אויל ולא אתרחיק מנייסו. אלא עריק
 כלזי או כעופר האילים. מאי קעמא. בנין דלית
 חיותא בעלמא דעברת כמה דלזבי או עופר האילים.
 בשעתא דהוא עריק אויל זעיר זעיר. ואסדר
 רישיה לאתרא דנפיק מיניה. ולעלמין בתדירא איהו
 אסדר רישיה לדבתרוסי. וסכי אמרו ישראל. רבונא
 דעלמא אי אן גרמין דאנת תסתלק מביננא. יהא
 רעוא קדמן דתערוק כמה דלזבי או כמה דעופר
 האילים. דלזבו עריק ואסדר רישיה לאתרא דשביק (ב) הסיד
 (ויקרא טו) ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא
 מאסתים ולא געלתים לכלותם: דבר אחר סביא דא
 כד איהו דמין. הוא דמין בעינא חדא. ותנייתא היא
 מתערא. וסכי אמרו ישראל לקציה. עביד כמה סביא
 דא. דכתיב (תהלים קכא) הנה לא ינום ולא ישן שומר
 ישראל. שמע רבי חייא הא שאיר שמעון. ישב בכה
 ונאנח. כאשר יצא אמר. קול נשמע בכל הרקיעים.
 וכף עליונים ותחתונים כלם בשעה אחת תמהים
 ואומרים. הוה הוא רבי שמעון בן יוחאי שהוא מרעיש
 לכל. מי יכול לעמוד לפניו. זה הוא רבי שמעון בן
 יוחאי שבשעה שפוטת פיו ומתחיל להגות בתורה.
 מקשיבים לקולו כל כסאות וכל הרקיעים וכל המרכבות.
 וכל אותן המשבחים לרבונם אין פותחים ואין גומרים.
 כלם נשתתקים עד שלא נשמע בכל הרקיעים שלמעלה
 ושלמטה פתחון פה. וכאשר מסיים רבי שמעון להגות
 בתורה. מי יכול לראות המשוררים. מי יכול לראות
 השמחה של המשבחים לרבונם. מי יכול לשמוע הקולות
 שהולכים בכל הרקיעים. כלם באים בשביל
 רבי שמעון וכורעים ומשתחווים לפני רבונם. ומעלים
 ריחות בשמים של העדן עד עתיק יומין. וכל זה
 בשביל רבי שמעון: זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל
 (אמן: (ב-ד'))

לך לצבי או לעופר האילים. כל תשוקה שמשתוקקים
 ישראל וזיא להקב"ה. שהרי תשוקת ישראל היא
 שהקב"ה לא ילך מהם ולא יתרחק מהם. אלא כשיברח
 יהיה כצבי או כעופר האילים. מה הטעם. לפי שאין
 חיות בעולם שיפשו כמו הצבי או עופר האילים.
 שבשעה שהוא בורח הולך הוא זעיר זעיר. ומחזיר
 ראשו למקום שיצא ממנו. ולעולם בתמידות הוא
 מחזיר ראשו לאחוריו. וכך אומרים ישראל. רבון
 העולמים אם אנחנו גרמנו שאתה תתעלה מאתנו. יהי
 רצון מלפניך שתברח כמו הצבי או כמו עופר
 האילים. שהוא בורח ומחזיר ראשו למקום שעזב (ב) ושיכ
 (ויקרא טו) ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא
 מאסתים ולא געלתים לכלותם: דבר אחר צבי זה
 כאשר הוא ישן. הוא ישן בעין אחת. והשניה היא
 ערה. וכך אומרים ישראל להקב"ה. עשה כמו צבי
 זה. שכתוב (תהלים קכא) הנה לא ינום ולא ישן שומר
 ישראל. שמע רבי חייא מה שאיר שמעון. ישב בכה
 ונאנח. כאשר יצא אמר. קול נשמע בכל הרקיעים.
 וכף עליונים ותחתונים כלם בשעה אחת תמהים
 ואומרים. הוה הוא רבי שמעון בן יוחאי שהוא מרעיש
 לכל. מי יכול לעמוד לפניו. זה הוא רבי שמעון בן
 יוחאי שבשעה שפוטת פיו ומתחיל להגות בתורה.
 מקשיבים לקולו כל כסאות וכל הרקיעים וכל המרכבות.
 וכל אותן המשבחים לרבונם אין פותחים ואין גומרים.
 כלם נשתתקים עד שלא נשמע בכל הרקיעים שלמעלה
 ושלמטה פתחון פה. וכאשר מסיים רבי שמעון להגות
 בתורה. מי יכול לראות המשוררים. מי יכול לראות
 השמחה של המשבחים לרבונם. מי יכול לשמוע הקולות
 שהולכים בכל הרקיעים. כלם באים בשביל
 רבי שמעון וכורעים ומשתחווים לפני רבונם. ומעלים
 ריחות בשמים של העדן עד עתיק יומין. וכל זה
 בשביל רבי שמעון: זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל
 (אמן: (ב-ד'))

ויו הוהר

(ב) בן הקב"ה אי יסיר השגחתו מעמו ישראל לעולם בכל מקום שהם אמן ואמן:

אברך ליוצרי על שגמרתי העתקת הזוה"ק על שיר השירים בחודש ניסן דשנת תרפ"ת
 והסימן, כרם היה לשלמה' לפ"ק. בפה עיר טאנמריאר מדינת קאנארא.

ספר

הזוהר הקדוש

מאת התנא רבי שמעון בר יוחאי וחבריו קדישא

על ספר

משלי

עם העתקה בלשון הקודש ועם הפירוש

זיו הזוהר

מאת הרב המפורסם מוה"ר

יהודה יודל ראזענבערג

החופיק מאנערעאל מדינת קאנאדא

בילגוריא

נדפס בדפוס המשובח של האחים וויינבערג

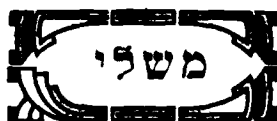
למ"ק

תר"צ

בשנת

א

שלמה בן דוד מלך ישראל. אמר רבי יוסי כתיב (תלמי א' ה') וידבר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמשה ואלף. האי קרא חוקמוס חבריא. אבל וידבר שלשת אלפים משל. ודאי על כל מלה ומלה דלויסו סוה אמר סוה זיבס תלת אלף משלי. דהאי משל אחפסס לתלת אלפי משלים: (כ-קמה).

יראת ה' ראשית דעת. יראת ה' אקרי ראשית. כמה דכתיב ראשית חכמה יראת ה' (ה) בנין דמלה דא ראשית אקרי. ודא איסי תרעא לאעלא גו מהימנותא. יראה אחפסס לתלת ספרין. תרין מנייבו לית זבו עקרא כדקא יאות. וחד עקרא דיראה. אית זני דחיל מקב"ה בנין דייחון זבוסי ולא ימותון. או דחיל מעונשא גנופס או דממוניס. וע"ד דחיל ליה דחיר. אשתכח דיראה דלויסו דחיל לקב"ה לא סוי לעקרא. ואית זני דחיל מן קב"ה בנין דחיל מעונשא דהסוה עלמא ועונשא דניסס. תרין אלין לאו עקרא דיראה אינון ושרשא דליס. יראה דלויסו עקרא למדחל למאריס בנין דלויסו רב ושלס עקרא ושרשא דכל עלמין. וכלא קמיה כלא חשיבין. כמה דאתמר (דניאל ד) וכל דיירי ארעא כלא חשיבין. ולשווא רעוטיס זבסוה אתר דאקרי ירא"ה. דעלא כתיב יראת ה' לחיים. דא עקרא ויפודל לכל שאר פקודין דאורייתא (ג) מאן דנסייר יראה נסייר כלא. לא נסייר יראה לא נסייר פקודי דאורייתא. דהא דא תרעא דכלא. ובג"כ אתר דאקרי יראת ה' ראשית דעת אקרי: (א-יא')

שמע בני מוסר אביך ואל תסס תורת אמך. פתח רבי אלעזר ואמר. שמע בני מוסר אביך. דא קב"ה. ואל תסס תורת אמך. דא כנסת ישראל. מסו מוסר אביך. דא אורייתא דאית זבס כמה תוכחין כמה עונשין. כד"א מוסר ה' בני אל תמאס ואל תקוץ בזיכמתו. וכל מאן דאשתדל בזורייתא זבאי עלמא זכי דיפתחון ליה כמה תרעין לסהוה עלמא וכמה כסורין. ובשעתא דינסוק מהאי עלמא סיא אקדימת קמיה ואולא לכל כסורי תרעין. מכרות ואומרת (ישע' כו) פתחו שערים ויבא גוי לדיק. אחקינו כרפיין לפליא עבדא דמלכא. לית חדו לקב"ה אלא זמאן דאשתדל בזורייתא. כל שכן זב נס דאתער זילינא לאשתדל בזורייתא. דהא כל לדיקא דבגנתא דעדן לייחין לקליס. וקב"ה משתכח זינייסו. כמה דאוקמוס דכתיב סיועבת זבניס חבריס מקשיביס לקולך השמיעני: (ג-ריג).

חכמות

ויו הזהר

א

שלמה בן דוד מלך ישראל. אמר רבי יוסי כתיב (מלכים א' ה') וידבר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמשה ואלף. מקרא זה ביארו החברים. אבל וידבר שלשת אלפים משל. ודאי על כל דבר ודבר שהוא היה אמר היו בו שלשת אלפים משל. שזה המשל נתפסס לשלשת אלפים משל: (כ-קמה).

יראת ה' ראשית דעת. יראת ה' נקראת ראשית. כמו שכתוב ראשית חכמה יראת ה' (ה) לפי שמדרגה הזאת נקראת ראשית. וזה הוא השער ליכנס תוך האמונה. יראה מתחלקת לג' אופנים. שנים מהם אין בהם עיקר כראוי להיות. ואחד הוא עיקר היראה. יש אדם הירא מהקב"ה בשביל שיחיו בניו ולא ימותו. או שמפחד מעונש הגוף או מהפסד ממנו. ולכך ירא ממנו תמיד. נמצא שהיראה שהוא ירא מהקב"ה אינו מחשב לעיקר. ויש אדם שירא מן הקב"ה לפי שמפחד מעונש של עולם ההוא ועונש הגיהנם. שתי אלה אין עיקר היראה הן ואינן שורש שלה. עיקר היראה הוא לפחד מרבנו לפי שהוא אדון המושל והוא העיקר והשורש של כל העולמות. והכל לפניו כאפס חשוב. כמו שכתוב (דניאל ד) וכל דיירי ארעא כלא חשיבין. ולהשיס מחשבתו במקום ההוא שנקרא ירא"ה. שצליה כתיב יראת ה' לחיים. וזהו העיקר והיסוד לכל שאר מצות התורה (ג) מי שנוטר ליראה נוטר הכל. אינו נוטר ליראה אינו נוטר מצות התורה. שהרי זה הוא השער לכל. ולפיכך המקום שנקרא יראת ה' נקרא ראשית דעת: (א-יא')

שמע בני מוסר אביך ואל תסס תורת אמך. פתח רבי אלעזר ואמר. שמע בני מוסר אביך. זה הקב"ה. ואל תסס תורת אמך. זו כנסת ישראל. מהו מוסר אביך. זו התורה שיש בה כמה תוכחות כמה עונשין. כמש"כ מוסר ה' בני אל תמאס ואל תקוץ בתוכחתו. וכל מי שמתניע בתורה בעולם הזה זוכה שיפתחו לו כמה שערים בעולם ההוא וכמה הארות. ובשעה שיצא מעולם הזה היא מקדמת לפניו והולכת לכל שומרי שערים. מכרות ואומרת (ישע' כו) פתחו שערים ויבא גוי צדיק. הכינו כסאות לפלוגי עבד המלך. שאין שמחה להקביה אלא במי שמתניע בתורה. כל שכן אדם שנתעורר בלילה לעסוק בתורה. שהרי כל הצדיקים שבגן העדן מקשיבים לקולו. והקב"ה נמצא ביניהם. כמו שביארנו שכתוב היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני: (ג-ריג)

חכמות

(ה) פירוש מרת המלכות שהיא יראת ה' בין שהיא בחינת דין ונבונה. היא נקראת ראשית. כי היא ספירה הראשונה במטה למעלה. כמו שנקראת כשביל זה שערי צדק כי היא השער ליכנס למד האמונה: (ג) כי בנין המלכות היא מן תרי"ג אורות של תרי"ג מצות:

חכמות בחוץ תרנה ברחבות תתן קולה. אמר רבי שמעון מקרא זה סוד עליון הוא. מהו חכמות. אלו חכמה העליונה וחכמה זעירה שנכללה בה בעליונה. ושורה בה (ג) בחוץ תרנה. בוא וראה חכמה העליונה היא נסתר כל הנסתרות. לא נודעה ואינה בהתגלות. כמש"כ (איוב טו) לא ידע אנוש צרכה יגו. כאשר נתפשטה להאיר האירה בסוד עולם הבא. יצולם הבא נברא ממנה (ד) כמו שלמדנו עולם הבא נברא ביו"ד (ו) ונסתרה חכמה ההיא שם והם אחד (י) ובזמן שתעטר הכל בסוד עולם הבא כמו שאמרנו אז יש שמחה שתופיע הארה. והכל בחשאי שלא נשמע החוצה לעולם. עוד נצרכה להתפשט. ויצא ממקום שהוא אש מים ורוח כמו שנתבאר (י) ונעשה קול אחד שיצא לחוץ ונשמע. כמו שנתבאר. ובכך משם ולהלאה הוא חוץ. שהרי לפניו בחשאי הוא שלא נשמע לעולם. עכשו שנשמע סוד ההוא נקרא חוץ. ומכאן צריך האדם לתקן בעבודתו ולשאול להבין. ברחבות. איזו רחובות. זה הוא הרקיע שבו כל כוכבי אור. והוא מעין שמימי אינם פוסקים. כמש"כ ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן (ח) וזה הוא רחובות. ושם תתן קולה חכמה העליונה והתחוננה. והכל אחד; ולפיכך אמר שלמה (משלי כד) הכן בחוץ מלאכתך ועתדה בשדה לך אחר ובנית ביתך. הכן בחוץ. כמו שנתבאר שכתוב בחוץ תרונה. שהרי מכאן קיימת העבודה לתקן (ט) ומכאן קיים הענין לשאול. שנאמר (דברים ד) כי שאל נא לימים ראשונים וגו' ולמקצה השמים ועד

חכמות בחוץ תרנה ברחבות תתן קולה. אמר רבי שמעון האו קרא רזא עלאה איסו. מהו חכמות. אלין חכמה עלאה והכמתא זעירא דאתכלילת בה בעלאה. ושריא בה (ג) בחוץ תרנה. תא חזי חכמה עלאה איסי סתימא דכל סתימין. לא אתידע ולאו איסי באתגליא. כד"א (איוב כח) לא ידע אנוש ערכה וגו'. כד אתפשטת לאתגהרא אתגהרא צרוז דעלמא דאתי. ועלמא דאתי אתצרי מנה (ד) כדתיא עלמא דאתי אתצרי ציו"ד (ו) ואתכסיא סהיא חכמה תין ואינון חד (י) ובזמנא דאתעטר כלל צרוז דעלמא דאתי כדקאמרן כדון סיה חרוס לאתגהרא. וכלל צחשאי דלא אשתמע לבר לעלמין. תו בעיא לאתפשטא. נפיק מהסווא אתר אשא מיא ורוחא כמה דאתמר (י) ואתעביד חד קלא דנפקא לבר ואשתמע. כמה דאתמר. כדון מתמן ולהלן איסו חוץ. דהא לגו צחשאי איסו דלא אשתמע לעלמין. הסתא דאשתמע הסווא רזא אקרי חוץ. ומכאן בעי צ"ג לאתקנא בעבידותיה ולשאלא. ברחבות. מאן רחובות. דה סהיא רקיעא דביס כל ככביא דתריין. ואיסו מצועא דמיומו לא פסקין. כד"א ובהר יולא מעדן להשקות את הגן (ח) וזה איסו רחובות. ותמן תתן קולה עלאה ותמאה. וכלל חד. ובגין דא אמר שלמה (משלי כד) סכן בחוץ מלאכתך ועתדה בשדה לך אחר ובנית ביתך. סכן בחוץ. כמה דאתמר דכתיב בחוץ תרונה. דהא מכאן קיימא עבידתא לאתקנא (ט) ומכאן קיימא מלה לשאלא. דכתיב (דברים ד) כי שאל נא לימים ראשונים וגו' ולמקלה השמים ועד

זיו הוהר

ועד

(ג) מפרשי הוהר פירשו כאן פירושים שונים בענין חכמה זעירא. יש מפרשים דהיינו מלכות. ויש דהיינו חכמה דתפארת. ואני הפענח איני כדאי לבט" דבריהם הקרובים אמנם כדי שלא יהיו דברי הוהר דחוקים נלפע"ד לפרש בעוה"ש"י דכאן חכמון של הכמה ועירא על הבינה ועליה שפיר שייך הלשון דאתכלילת בה בעלאה. כי ידוע שאות יו"ד במילואו רמו על חכמה ובינה. כי האות ה' היינו חכמה. והאותיות ׀ך נפרשו ונעשה מהן אות ה' הראשונה של השם הויה"ה ביה. ולכך שפיר שנקראת הבינה חכמה זעירא הנכללת בחכמה עלאה. כי גם היא בנימטריא עשרה כספירות האות ה' שהיא שורש החכמה. ובהו מוכן בלי דוחק מה שאמר ושריא בה. או שכוונתו שהבינה שורה בהתכמת. כיון שהאותיות יו"ד הן המילואין של האות ה'. או שכוונתו שהחכמה שורה ונסתרת בהבינה. ושניהן אחת. ועפ"ז יוכן מה שבבאר אח"כ חכמון של בחוץ תרנה פירוש שרק בהספירות שאחר הבינה שהן ששת ימי המעשה והן נקראות חוץ. כהן נשמע קול הרנה של חכמות התורה וקול הרנה של תפלה וכן מעשה קיום המצוות. כי התחלת הספירות שאחר הבינה הוא חסד נבורה ופארית שורש מים איש ורוח שמה נעשה קול הפה ושאר הספירות הן שורש מעשה קיום המצוות במעלה ממש. ולכך אלו הספירות שאחר הבינה שנקראות חוץ הן מתפעלין ומקבלין ענין של תיקון מן הקול תורה ותפלה ומן מעשה קיום המצוות בפועל ממש שישפיעו שפע רב למדת המלכות וכן המלכות לעולם הזה. והוא סוד הכתוב תנו עוז לאלהים וגו'. אבל ספירות הגבוהות מן ששת ימי המעשה הן בחשאי וברוחניות יתרה. ובהן העיקר היא מחשבה הטהורה וכוונות יהודים גבוהים. ולפי"ז כך הוא חכמון של ג' תיבות ולשונות חכמות בחוץ תרנה. כלומר שהחכמה והבינה שהולידו את החוץ. היינו הספירות של ששת ימי המעשה שהן אחר הבינה וספירות התפארת שנקרא קול הוא הכולל שלהן. כהן נשמע קול הרנה של חכמות התורה וקול הרנה של תפלה וכן מעשה קיום המצוות ורק כהן שייך ענין התיקון ע"י קול תורה ותפלה ומעשה קיום המצוות לפעול המשכת שפע למלכות. והחכמון של ג' תיבות ברחבות תתן קולה כך הוא. ברחבות. היינו בעולם הבינה שם תתן החכמה את קולה. כלומר בהבינה שנקראת אמא תתן ותוליד החכמה שנקרא אמא את קולה שהוא התפארת הנולד מן הבינה והוא שאמר אח"כ ותמן תתן קולה עלאה ותמאה כיון שהקול בא מפניהם מן חכמה ובינה. וכדי לתתן מה שמתחיל בלשון רבים חכמות ואח"כ מדבר בלשון יחיד. תרנה תתן. לכך פוסקי' דומר וכלא חד. שהחכמה והבינה הן תרין רעין דלא מתפרשין והן כמו אחד אחד נחשבים. כמו שהאמת יו"ד היא אחת שהיא שתיים ע"י המילואין. לכך מסיים הפעולה בל"י. עד כאן פירושי' בקיצור בדרך כלל המשך המאמר העמוק הזה. והוא יוכן מפני מה תפלת השמ"ע צריך להיות כלחש דוקא. כיון שהיא באצילות עולם החכמה. וענין זה מבואר ג"כ בווהר פירוש ויש בהפסוק והקל נשמע בית פרעה. והמבין יבין: (ד) פירוש מן החכמה אתגהרא ונבראת הבינה שנקראת עולם הבא: (ה) היינו האות יו"ד במילואו. אות ה' רמו על חכמה האותיות ויד שהן ג"כ בנימטריא י' רמו על בינה. כי מן ׀ך נעשה אות ה': (ו) כאן יש לפרש בלי דוחק כוונתו. או שהחכמה אתכסיא בהבינה. או שהבינה נכללת בהחכמה ונכסית בו. כיון שהאותיות יו"ד נעלמות באות יו"ד. והוא שאמר ואינון חד. כמו ששניהן נכללות באות אחת שהיא האות יו"ד במילואו: (ז) עתה מבאר איך שהשם י"ה נפשט עוד להוליד את הקול שהוא האות ה'. והיינו שש הספירות שאחר הבינה. שהתפארת שנקרא קול הוא הכולל שלהן. והתחלתן הן חסד נבורה תפארת. דהיינו מים אש ורוח. ולפיכך נקרא התפארת קול. כי התפארת בו אש מים ורוח שהוא חסד דין ורחמים. וכן לקול הפה נצרך אש מים ורוח. גם מבאר שאותן שש הספירות של ששת ימי המעשה נקראות חוץ. כי לעומת ג' הראשונות שהן יותר פנימיות נקראות אותן שש הספירות החיצוניות. כי הן בהתגלות והראשונות נעלמות: (ח) עולם הבינה נקרא רחובות. והיא ע"י שפע החכמה שבה תתן את קולה היינו התפארת. וכיון ששניהן אחד כתוב תתן בלשון יחיד: (ט) פ"י שיעיק' מלאכת העבודה בקיום המצוות בפועל ממש וכן קול

ועד קצה השמים. ועתה בשדה לך. זה השדה אשר ברכו ה' (י) ולאחר שידע האדם סוד החכמה ויתקן עצמו בה. מה כתוב. אחר ובנית ביתך. זו נשמת האדם שבגופו. שיתחקן ויהי נעשה אדם שלם: (ג-קמא)

ועד קצה השמים. ועתה בשדה לך. זה שדה אשר ברכו ה' (י) ובתך לינדע צ"ג רזא לחכמתא ויתקן גרמיה בה. זאלי כתיב. אחר ובנית ביתך. זה נשמתא דצ"ג בגופיה. דיתחקן ויתעביד גבר שלים: (ג-קמא)

ג

רפאות תהי לשרך ושקוי לעצמותיך. פתח רבי יהודה ואמר רפאות תהי לשריך. התורה היא רפואה לאדם לגוף ולעצמות בעולם הזה ובעולם הבא. דאמר רבי נחמיה א"ר נהוראי רפואה לאדם בעולם הזה פי שקורא קריאת שמע בכל יום כתיקונו. וא"ר נהוראי בקריאת שמע יש רמ"ח חיבות כמנין רמ"ח אבריים של אדם. והקורא קריאת שמע כתיקונה כל אבר ואבר נוטל חיבה אחת לעצמו ומתרפא בו. וזהו שכתוב רפאות תהי לשרך וגו'. ואם תאמר הלא בקריאת שמע אין שם אלא רמ"ח חיבות. א"כ חסר שלשה למנין איבריו של אדם. מה תקנתו. לזה תקינו שהש"צ הוור שלש חיבות. ואיזו הן. ה' אלהיכם אמת. כדי להשלים רמ"ח על הקהל. וכל האומר קריאת שמע שלא עם הצבור אינו משלים איבריו. מפני שחיסר השלש חיבות שהש"צ חוור. מה תקנתו. יכוון בס"ו וי"ן דאמת ויצ"ב ונכון וכו': (י"ח מדרש רות)

כבד את ה' מהונך. אמר רוצה הנאמן כבוד את ה' מהונך. זו תורה ומצות. זש"כ אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד. שאין האדם עני אלא מן התורה ובן המצות. שעשרו של אדם הוא תורה ומצות. ובשביל זה כתוב כבוד את ה' מהונך. ואל תעסוק בתורה כדי להתגדל בה. כמו שהזהירו החברים ואל תעשם עטרה להתגדל בהם. שלא תאמר אלמד בעבור שיקראוני רבי. אלא (תהלים יד) גדלו ליה אתי: (ג-נג)

כבד את ה' מהונך. אמר רעיא ייסימנא כבוד את ה' מהונך. זה תורה ומלות. סה"ד אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד. דעני לאו מיסו בר נש אלא מן התורה ומן המלות. דעתרל דצ"ג אורייתא ומלות. ובגין דא כבוד את ה' מהונך. ולא תשתדל בלורייתא כדי להגדל בה. כיה דלוקמיה חבריא ולא תעשם עטרה להגדל בהם. ולא תי"ר אקרא בעבור שיקראוני רבי. אלא (תהלים יד) גדלו ליה אתי: (ג-נג)

מוסר ה' בני אל תמאס ואל תקוץ בתוכחתו. א"ר יוסי כמה חביבים ישראל לכני הקב"ה. שהקב"ה רוצה להוכיחם ולהנהיגם בדרך הישר. כאב האוהב לבנו. ומתוך אהבתו להם השבט מוסר בידו תמיד לנהג אותם בדרך הישר. שלא יסורו לשמאל. זש"כ כי את אשר יאהב ה' יוכיח וכאב את בן ירצה. ומי שאין הקב"ה אוהב אותו אלא שונאו. מסר ממנו תוכחה. מסר ממנו השבט. כתוב (מלאכי א) אהבתי אתכם אמר ה' וגו'. ומתוך אהבתו שבט מוסר בידו תמיד להנהיגם. ואת עשו שנאתי. לפיכך הסרתי ממנו השבט. הסרתי ממנו תוכחת מוסר. לפי שלא אתן לו בי חלק. גצל נפשי הוא. אבל אתם אהבתי אתכם בודאי. ולפיכך מוסר ה' בני אל תמאס ואל תקוץ בתוכחתו. מהו ואל תקוץ. אל תמאס בו כמו זה הבורח מבין הקוצים. שאותן דברי מוסר הם אליו כקוצים בגופו: (ג-קיד)

מוסר ה' בני אל תמאס ואל תקוץ יתוכחתו א"ר יוסי כמה חביבין ישראל קמי קב"ה. דקב"ה בעי לאוכחא לכו ולדברא לכו בלרא מיישר. כאבא דרמיס לבריה. ומנו רחימו דליה לנבייהו שרביסא בידים תדיר לדברא לכו בלרא מיישר. דלא יסעי לשמאלא. סה"ד כי את אשר יאהב ה' יוכיח וכאב את בן ירצה. ומאן דלא רחם ליה קב"ה וסאמי ליה. סליק מניה תוכחה. סליק מניה שרביסא. כתיב (מלאכי א) אהבתי אהבס אמר ה' וגו'. ומנו רחימותא דליה שרביסא בידים תדיר לדברא ליה. ואת עשו שנאתי. בג"ר סליקת מיישר שרביסא. סליקת מניה תוכחתא. בגין דלא אתן ליה צי חולקא. רחיקא דנפשי איהו. חבל אתון אהבתי אתכם ודאי. ובג"כ חוסר ה' בני אל תמאס ואל תקוץ בתוכחתו. מהו ואל תקוץ. לא תקולון ציח כמאן דעריק מגו גיבין. דליגון מלין כגיבין בגרמיה לגביה. (ג-קיד)

ארך ימים בימינה בשמאלה עשר וכבוד. אמר רבי יהודה בוא וראה ארך ימים בזה שצוסק בתורה לשמה. שיש לו ארך ימים בעולם ההוא. שבו היא אריכת

ארך ימים בימינה בשמאלה עשר וכבוד. אמר רבי יסודה תא חוי ארך ימים בההוא דאשתדל בלורייתא לשמה. דאית ליה ארך ימים בההוא עלמא. דביס אורכא

זו הורה

קול רנת תורה ותפ"ה הזה בתוך ה' בשש הספירות של ששת ימי המנוחה ובאותן שש הספירות שייך לומר ענין תיקון שנעשה בהן ענין תיקון ע"י קיום המצות וע"י קול תורה ותפ"ה שישפיעו שפע יגרת המצות נדה"כ תנו עוז לאייהם וגו'. וכן פארתן שיש הכפירות ולסטה שייך לשאול להבין ורעיון בהן והן נקראין ימים הראשונים כדוג. אב"ד בהספירות שישפיעה מהן אין יהשיג (י) כ"ן מבאר שש"י התיקון שנעשה באותו החוץ מן קיום המצות וכן הקול תורה ותפ"ה לגרום היחוד של תפארת עם מצות הנה ע"י"ו יהיה סוכן בהשדה. היינו במרת המלכות שנקראת שדה תשוחים. הרבה שפע לך מ"ג מוכ בעולם הזה. וגם תיקון הנשמה שתוכח להארת קרובה ותקנה שלמות. והסבין יבין שזח האמר עמוק סאר והוא ספר שלם. והכרתני לקצו. ואם שניתה הש"י:

אריכת ימים. ואותן הימים הם ימים בודאי. שם הוא בטחון הקדושה שלמעלה. שהאדם בוטח בעוה"ז לעסוק בתורה למען יתחזק בעולם ההוא. בשמאלה עשר וכבוד. שכר טוב ושלוה יש לו בעולם הזה ולמי שעוסק בה שלא לשמה. וכל מי שעוסק בתורה לשמה כאשר יוצא מעוה"ז הולכת התורה לפניו. ומכרות לפניו ומגינה עליו שלא יקרבו אליו בעלי הדין. כאשר שוכב הגוף בקבר היא שומרת לו. כאשר הנשמה הולכת להתעלות לחזור למקומה היא הולכת לפני אותה הנשמה. וכמה שערים נפרצים מלפני התורה עד שהנשמה נכנסת למקומה. והיא קיימת על האדם עד שיתעורר בזמן שיקומו המתים שבעולם. והיא מלמדת זכות עליו. וש"כ (משלי ו) בהתהלךך תנחה אותך בשכבך תשמר עליך והקיצות היא תשיחך. בהתהלךך תנחה אותך כמו שנתבאר. בשכבך תשמר עליך. בזמן ששוכב הגוף בקבר. שהרי אז בזמן ההוא נדון הגוף בקבר. ואז התורה מגינה עליו. והקיצות היא תשיחך. כמו שנתבאר בזמן שיתעוררו מתי העולם מן העפר היא תשיחך להיות ממליץ עליך. רבי אלעזר אמר מהו היא תשיחך. מפני שאע"פ שאו יקומו מעפר. התורה אל תשכח מהם. שהרי אז ידעו כל אותה התורה שהניחו כאשר נפטרו מן העולם. אותה התורה נשמרת להם מזמן ההוא. ותכנסו במיעיהם כמקדם. והיא תשיח במיעיהם. וכל הענינים היו מתוקנים להם יותר מכמה שהיו לפנים. שהרי כל אותן הענינים שהוא לא יכל להשיגם כראוי. והוא היה מתיגע בהם ולא יכל להשיג אותם. כלם יהיו נכנסים במיעיו מתוקנים. והתורה תשיח בקרבו. וש"כ והקיצות היא תשיחך: (א-קטז):

אֲרֶךְ יָמִים בימינה בשמאלה עשר וכבוד. א"ר אלעזר זכא"ם הם הצדיקים שיודעים דרכי הקב"ה ולכת בהם. לפי שהם עוסקים בתורה יומם ולילה. שכל מי שעוסק בתורה יומם ולילה נוחל שני עולמות. עולם העליון ועולם התחתון. נוחל עוה"ז אע"פ שלא עסק בה האיש לשמה. ונוחל עולם ההוא כאשר עסק בה האיש לשמה. בוא וראה מיהו כתוב ארך ימים בימינה בשמאלה עשר וכבוד. ארך ימים בימינה. מי שהולך לימין התורה הוא מאריך חיים לעולם הבא. שזוכה שם לכבוד התורה. שהיא הכבוד והכתר להתעטר על הכל. שכתר התורה הוא בעולם ההוא. בשמאלה עשר וכבוד. בעולם הזה. שאע"פ שלא עסק בה לשמה זוכה בעוה"ז לעשר וכבוד: (א-קטז)

דְּרָכֶיהָ דְרָכֵי נֶעֱם וכל נתיבותיה שלום. א"ר חזקיהו דרכיה דרכי נעם. אלה דרכי התורה. כי מי שהולך בדרכי התורה משרה עליו הקב"ה נעימות השכינה. שלא תסיר ממנו לעולם. וכל נתיבותיה שלום. שכל נתיבות התורה כלם שלום. שלום לו למעלה. שלום לו למטה. שלום לו בעולם הזה. שלום לו בעולם הבא: פתח יהודי ההוא ואמר. מקרא זה בשני אופנים הוא ובשני צדדים. נקרא בו דרכים ונקרא בו נתיבות. נקרא בו נעם ונקרא בו שלום. איוה דרכים ואיוה נתיבות. איוה נעם ואיוה שלום. אלא דרכיה דרכי נעם. וש"כ (שע"י מג) הנותן בים

אורכה דיומין. ואיכון יומין אינון יומין ודלוי. תמן איה רחלנו דקדושה דלעילא. דאתרחיץ ב"י בהאי עלמא לאשתדלא באורייתא לאתתקפא בהאי עלמא. בשמאלה עשר וכבוד. אגר סב ושלוח איה ליה בהאי עלמא [למאן דעסיק בה שלא לשמה]. וכל מאן דאשתדל באורייתא לשמה כד נפיק מהאי עלמא באורייתא אולת קמיה. ואכרות קמיה ואגינת עליה ללא יקרבון בהדיה מרחיסון דדינא. כד שכיב גופא בקברא היא נסרת ליה. כד נשמתא אולא לאסתלקא למיתב לאתרא איהי אולת קמיה דהאי נשמתא. וכמה תרעין אתברו מקמיה לאורייתא עד דעאלת לדוכתהא. וקיימת עליה דב"י עד דיתער בזמנא דיקומון מתייל דלמא. ואיהי מלפא סניגורא עליה. הס"ד (פסלי ו) בהתהלךך תנחה אותך בשכבך תשמר עליך והקיצות היא תשיחך. בהתהלךך תנחה אותך כמה דאתמר. בשכבך תשמר עליך. בשעתא דשכיב גופא בקברא. דהא כדון בהסוה זמנא אתדן גופא בקברא. וכדון באורייתא אגינת עליה. והקיצות היא תשיחך. כמה דאתמר בזמנא דיתערון מתי עלמא מן עפרא היא תשיחך למהוי סניגורא עלך. רבי אלעזר אמר מהו היא תשיחך. בגין דאע"ג דהשתא יקומון מעפרא. באורייתא לא תתנשי מנשו. דהא כדון ידעון כל הסוה באורייתא דשכחו כד אסתלקו מהאי עלמא. הסוה באורייתא נפירא להו מהסוה זמנא. ותיעול במעייסו כמלקדמין. ואיהי תמלל במעייסו. וכל מלין להו מתתקין יתיר דהו בקדמיתא. דהא כל אינון מלין דאיהו לא יכל לאדבקא לון כדקא יאות. ואיהו אשתדל בהו ולא אתדבק להו. כלהו להו עאלין במעיו מתתקין. ואורייתא תמלל ביה. הס"ד והקיצות היא תשיחך: (א-קטז):

אֲרֶךְ יָמִים בימינה בשמאלה עשר וכבוד. א"ר אלעזר זכא"ם הם הצדיקים שיודעים דרכי הקב"ה ולכת בהם. לפי שהם עוסקים בתורה יומם ולילה. שכל מי שעוסק בתורה יומם ולילה נוחל שני עולמות. עולם העליון ועולם התחתון. נוחל עוה"ז אע"פ שלא עסק בה האיש לשמה. ונוחל עולם ההוא כאשר עסק בה האיש לשמה. בוא וראה מיהו כתוב ארך ימים בימינה בשמאלה עשר וכבוד. ארך ימים בימינה. מי שהולך לימין התורה הוא מאריך חיים לעולם הבא. שזוכה שם לכבוד התורה. שהיא הכבוד והכתר להתעטר על הכל. שכתר התורה הוא בעולם ההוא. בשמאלה עשר וכבוד. בעולם הזה. שאע"פ שלא עסק בה לשמה זוכה בעוה"ז לעשר וכבוד: (א-קטז)

דְּרָכֶיהָ דְרָכֵי נֶעֱם וכל נתיבותיה שלום. א"ר חזקיהו דרכיה דרכי נעם. א"ר חזקיהו דרכיה דרכי נעם. אלה דרכי התורה. כי מי שהולך בדרכי התורה משרה עליו הקב"ה נעימות השכינה. די לא תעדי מניה לעלמין. וכל נתיבותיה שלום. דכלהו נתיבין לאורייתא כלהו שלם. שלם ליה לעילא. שלם ליה לתתא. שלם ליה בעלמא דין. שלם ליה בעלמא דאתי: פתח הסוה יודאי ואמר. האי קרא בתרין גוויין איהו ובתרין סמיין. קרי ביה דרכים וקרי ביה נתיבות. קרי ביה נעם וקרי ביה שלום. מאן דרכים ומאן נתיבות. מאן נעם ומאן שלום. אלא דרכיה דרכי נעם. סיינו דכתיב (שע"י מג) הנותן בים

דרך. שהרי בכל מקום שנוכר בתורה דרך הוא דרך פתוח לכל. כדרך הזה שהוא פתוח לכל איש. כך דרכיה דרכי נעם. אלו הדרכים שהם פתוחים מהאבות אשר כרו בים הגדול וכנסו בתוכו. ואותן הדרכים נפתחים לכל עבר ולכל צדדי העולם. ונעם הוה הוא נעימות שיצא מעולם הבא (א) ומעולם הבא מאירים כל המאורות ונפרשים לכל עבר. והטוב ההוא והאור ההוא של עולם הבא שיוצאים האבות נקרא נעם. כיון שהעולם הבא נעם נקרא (ב) וכאשר נתעורר עולם הבא כל שמחה וכל שוב וכל המאורות וכל חירות שבעולם נתעוררים. ולפיכך נקרא נעם. וע"כ למדנו שרשעי גיהנם בשעת כניסת השבת נוחים כלם יש להם חירות ומנוחה. ובשעת מוצאי שבת אנו צריכים לעורר חירות עליון עלנו. שננצל מאותו ענש של הרשעים שחוזר עליהם משעה ההיא ולהלאה. ויש לנו להתעורר ולומר ויהי נועם ה' אלהינו עלינו. זהו נעם העליון שמחה וחירות של הכל. ולכך דרכיה דרכי נעם. וכל נתיבותיה שלום. איזה נתיבותיה. אלו הם הנתיבות שיוצאים מלמעלה (ג) וכלם ליוקם ברית היחידה שהוא נקרא שלום. שלום בית. ומכניסים לים הגדול כאשר הוא בתוקפו. ובכך נותן לה שלום. וש"כ וכל נתיבותיה שלום: (א-ק:ו):

דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום. רבי חייא שאל לרבי אלעזר ואמר לו. מהו שכתוב דרכיה דרכי נעם וגו'. אי"ל כמה טפשים בני העולם שאין יודעים ואין משגיחים בדברי התורה. שהרי דברי התורה הם הדרך לזכות באותו נעם ה'. שכתוב דרכיה דרכי נעם וגו'. דרכי נעם בודאי. ככתוב (תהלים כז) לחזות בנעם ה'. וזה נתבאר לפי שהתורה ודרכיה מנעם ההוא באים. והם דרכים שמתפשטים בו. וע"כ דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום. אי"ר חייא למדנו שבשעה שנתן הקב"ה את התורה לישראל יצא אור מן נעם ההוא ונתעטר בו הקב"ה. ומאותו נעם הבריך יזום של כל העולמות. של כל הרקיעים של כל הכתרים. על אותה שעה כתוב צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה בעטרה לו אמו וגו'. ובזמן ההוא שנבנה המקדש נתעטר הקב"ה בעטרה ההיא. וישב בכסא כבודו מוכתר בכתרו. ומזמן ההוא שנחרב בית המקדש לא נתעטר הקב"ה בכתר שלו. ונעם ההוא נסתר ונגנז: (ב-ו:)

עץ חיים היא למחזיקים בה ותמכיה מאשר. אמר רבי יהודה עץ חיים. זו התורה שהיא עץ העליון גדול

ורך. דהא בכל אתר דאקרי באורייתא דרך הוא אורח פתיחה לכלל. כהאי ארחה דאיהו פתיח לכל בני. כך דרכיה דרכי נעם. אלון דרכים דאיון פתיחן מאכסין דכראן זימא רבא ועאלין בגויה. ומאיון אורחין מתפתחין לכל עיבר ולכל ספרי עלמא. והאי נעם הוא נעימו דנפק מעלמא דאתי (א) ומעלמא דאתי נהרין כל בולמינן ומתפרשין לכל עיבר. וההוא סיבו וסהוא נהורא דעלמא דאתי דאקרי דיקין אכסין אקרי נעם. דהא עלמא דאתי אקרי נעם (ב) וכד אתער עלמא דאתי כל חידו וכל סיבו וכל נהרין וכל חירו דעלמא אתערין. ובג"כ אקרי נעם. וע"ד תנין חייבין דניהנס בשעתא דעאל שבתא נייחין כלשו וואית להו חירות ונייחא. ובשעתא דנפק שבתא אית לן לאתערל חירו עלאה עלגא. דנשתויב מההוא עונשא דחייבא דאהדר מההיא שעתא ולהלאה. ואית לן לאתערל ולימא ויהי נעם ה' אלהינו עלינו. דהא הוא נעם עלאה חידו וחירו דכלל. וע"ד דרכיה דרכי נעם. וכל נתיבותיה שלום. מאן נתיבותיה. אלון איון שביין דנפקין מלעילא (ג) וכלשו נקיס לון ברית יחידא דאיהו אקרי שלום. שלמא דביתא. ואטיל לון לימא רבא כד איהו בתוקפיה. וכדון יהיב לה שלמא. סה"ד וכל נתיבותיה שלום: (א-ק:ו):

דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום. רבי חייא שאל לרבי אלעזר ואמר ליה. מהו דכתיב דרכיה דרכי נעם וגו'. אל"ל כמה טפשינ בני עלזא דלא ידעין ולא משגיחין במלוי דאורייתא. דהא מלוי דאורייתא איון ארחה לזוזי בההוא נעם ה'. דכתיב דרכיה דרכי נעם וגו'. דרכי נעם דאלי. כמה דכתיב (מסילי כז) לחזות בנעם ה'. והא אוקמוס בגין דאורייתא וארחוי מההוא נעם אתיין. ואיון ארחין פרישן ביה. וע"ד דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום. אי"ר חייא תנין בשעתא דקב"ה ייב אורייתא לישראל נפק נהורא מההוא נעם ואתעטר ביה קב"ה. ומההוא נעם אכסיקו זיוון דכלשו עלמין. דכלשו רקיעין. דכלשו כתרין. על ההיא שעתא כתיב לאינה וראינה בנות ליון במלך שלמה בעטרה בעטרה לו אמו וגו'. וההיא שעתא דאתבני מקדשא אתעטר קב"ה בההיא עטרה. ויהיב בכרסיה דליה ואתעטר בעטרו. ומההוא זמא דאתחרב צי מקדשא לא אתעטר קב"ה בעטרו. וההוא נעם אתסתר ואתגניז: (ג-ו:)

עץ חיים היא למחזיקים בה ותמכיה מאשר. אמר רבי יהודה עץ חיים. דהא אורייתא דאיהו אילגא עלאה רבא

ג (א) פ"י אלו דרכי האבות. היינו ג' הספירות חסד נכונה תפארת שכל העולם מתנהג על פי אותן ג' הדרכים חסד דין ורחמים כפי השפע שנמשך דהן מן נעם העליון שהוא עולם הבינה. ומאותן ג' הספירות נמשך דרכים לים הגדול שהוא המלכות עם השפע הנצרך להנהיג העולם כפי הכנת עולם הבינה: (ב) גירסת הוהר ד"א עלמא דאתי אקרי נעם. וקשה לישבו כדוקה. ויותר נראה שהוא טעות הדפוס וצ"ל דהא במקום ד"א. ומוכן בנקל כוונתו שכל נקראת שפע הזאת נעם הנם ששפע ספירות הנבונה אין בה נתיבות. והוא משום שכל פני השפע נמשך מן הבינה שנקראת נעם. כי הנם שלפעמים דינון מתערין מינה היינו שהשפע שלה יכול להתחבר על דינון כשנגיע השפע לספירת הנכונה ומלכות. אבל שם במקומה הכל נעם ורחמים וכל טוב שמחה וחירות הנם מיתוק הדינון בא מן הבינה: (ג) א"ו שביין דנפקין מלעילא. היינו ג' ספירות השניות נצח הוד ויסוד שמכניסין השפע למלכות. וכיון שאין הן בפרסום כמו ג' הספירות הג"ת לכך נקראין נתיבות. וכיון שעיקר שלשתן היא ספירת יסוד שנקרא עליון על שם שלום בית דהיינו בית המלכות שנקראת ים רגדול כיון שספירת היסוד פננים השפע לים הגדול כשהוא בתוקפו ונותן י"ה שלימות. וי"כ ש"שתן דהיינו כל נתיבותיה נקראין שלום. ומפני שכל זה נעשה בכת התורה לכך נאמר נח הפסוק דרכיה ונתיבותיה על כבוד התורה:

גדול וחוק. תורה מפני מה נקראת תורה. לפי שהיא מורה ומגלה במה שהיה נסתר ולא נודע. חיים. שכל החיים שלמעלה בה נכללים וממנה יוצאים. למחזיקים בה. לאותן שנאחזים בה. כי מי שמתדבק בתורה נדבק בכל. נדבק למעלה ולמטה. ותומכה מאושר. מי תומכה. אלה הם המטיילים רוחים לכיסם של תלמידי חכמים כמו שנתבאר. ותומכה. שזוכים לנביאי אמת שיצאו מהם. מאושר. אל תקרא מאושר אלא מראשו. שהם תומכים לתורה מראשו ועד סופו (ד) מראשו. זה ראשית הכל שנקרא ראש. ככתוב (משלי ה) מעולם נסכתי מראש. וראש זו חימה שהיא הראש לכל הגוף. והגוף נתפשט מן הראש עד סוף שש הצדדים ותומכה. כמש"כ (שיר ה) שוקי עמודי שש. שאותן המזילים רוחים לכיסם של ת"ח הם תומכים לתורה מן הראש עד מוף הגוף. וכל האמונה בזה תלויה. והוא נתמך וזוכה לבנים הראויים להיות נביאי אמת: (ג-ג)

רצף ותקוף. תורה אחי אקרי תורה. צנין לאורי וגלי במאי דהוס סתים ולא אחידע. חיים. דכל חיים דלעילא דה אתכלילו ומינה נפקין. למחזיקים בה. לאינון דאחדין בה. דמאן דאחיד באורייתא אחיד בכלא. אחיד לעילא ותתא. ותומכה מאושר. מאן תומכה. אלן אינון דמסילין מלאי לכיסן של תלמידי חכמים כמה דאוקמוס. ותומכה. דזכי לנביאי מהימני דיפקון מינה. מאושר. אל תקרי מאושר אלא מראשו. אינון תמכין לאורייתא מראשו ועד סופו (ד) מראשו. דא רישא דכלא דאקרי ראש. דכתיב (משלי ה) מעולם נסכתי מראש. וראש דא חכמה דאיהי רישא לכל גופא. ונפלא אהפסג ציה עד סיומא דשית ספרין ותומכה. כד"א (שיר ה) שוקי עמודי שש. דאינון דמסילין מלאי לכיסן של ת"ח אינון תמכין לאורייתא מרישא עד סיומא דנפלא. וכל מהימנותא ציה תליא. ואתמך וזכי לנבין דיתחונן דנביאי מהימני: (ג-ג)

י"ד בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה. אמר סהול יודעי וחוקים שמים. תא חזי כד ברך קב"ה עלמא. תמא דלא יכיל להתקיימא עד דברא אורייתא. צנין דמינה נפקין כל נמוסין עלאין ותתאין. ובה קיימי עלאי ותתאי. סה"ד ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה. דהא בחכמה קיימין כל קיימין דעלמא וכליה נפקי מנוה: ד"א ה' בחכמה יסד ארץ. עלמא עלאה לא אתצרי אלא מגו חכמה עלאה. ועלמא תתאה לא אתצרי אלא מגו חכמה תתאה (ס) וכליה נפקין מגו חכמה עלאה ומגו חכמה תתאה. כונן שמים בתבונה. מהו כונן. אלא כונן כל יומא ויומא ולא פסיק. ולא אתתקן בזמנא חדא אלא בכל יומא ויומא אתקין ליה. והיינו רזא דכתיב (איוב ט) ושמים לא זכו בעיניו. וכי ס"ד דגריעותא איהו בשמים. אלא חשיבו דשמים איהו. צנין חשיבו ורעו סגיט דקב"ה רעי צהו וחציבותיהו לנביא. דהא אע"ג דאיהו מתקין לון כל יומא ויומא. לא דמי בעיניו דאינון מתתקן כדקא יאות. צנין דרחימותא דלהון לנביא. ורעותיה לאהרר לון תדיר בלא פסיקי. דהא עלמא דתתי אפיק נטורין וזירין כל יומא ויומא תדיר בלא פסיקו. צנין לאהרר לון תדיר (י) וע"ד לא זכו בעיניו. לא זכו בלחודו לא כתיב. אלא לא זכו בעיניו. וצנין כך כונן שמים בתבונה: (א-ג)

י"ד בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה. אמר יהודי הוא וחזקיה שמו. בוא וראה כשברא הקב"ה לעולם. ראה שלא יוכל להתקיים עד שברא להתורה. לפי שממנה יוצאים כל משפטי עליונים ותחתונים. ובה מתקיימים עליונים ותחתונים. וז"כ ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה. שהרי בחכמה מקיים כל קיום העולם וכלם יצאו מתיכה: ד"א ה' בחכמה יסד ארץ. עולם העליון לא נברא אלא מתוך חכמה העליונה. ועולם התחתון לא נברא אלא מתוך חכמה יתה"ונה (ס) וכלם יוצאים מתוך חכמה העליונה ומתוך חכמה התחתונה. כונן שמים בתבונה. מהו כונן. אלא גינן כל יום ויום ואינו פוסק. ולא נתתקן בפעם אחת אלא בכל יום ויום התקינו. וזהו הסוד שכתוב (איוב ט) ושמים לא זכו בעיניו. ואל תחשוב שיש חסרון ישמיה. אלא שזה החשיבות של שמים. כי זה מסני החביבות ורצון הגדול שהקב"ה רוצה בהם וחביבותם אצלו. שהרי אע"פ שהוא מתקנם בכל יום ויום. אינם ד מין בעיניו שהם מתוקנים כראוי. מפני האהבה שלהם אצלו. ורצונו דהאיר להם תמיד בלי הפסק. שהרי עולם הבא מוציא אורות בהירים בכל יום ויום ימיד בלי הכסף. השביל להאיר להם תמיד (י) וע"כ לא זכי בעיניו. לא זכו בלבד לא כתוב. אלא לא זכי בעיניו. ולפיכך כונן שמים בתבונה: (א-ג)

י"ד בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה. אמר רבי אלעזר כל מי שעוסק בתורה בכל יום. זוכה להיות לו חלק בעולם הבא. ונחשב לו כאילו בונה עולמות. שהרי בתורה נבנה העולם ונתיסד. וז"כ ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה. וכתוב (משלי ה) ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום ויום. וכל מי שמתענג בה הוא מייסד עולמות ומחזיקים. ובוא וראה ברוח

י"ד בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה. אמר רבי אלעזר כל מי שעוסק בתורה בכל יום. זוכה להיות לו חלק בעולם הבא. ונחשב לו כאילו בונה עולמות. שהרי בתורה נבנה העולם ונתיסד. וז"כ ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה. וכתוב (משלי ה) ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום ויום. וכל מי שמתענג בה הוא מייסד עולמות ומחזיקים. ובוא וראה ברוח

דיו הזהר

(ד) כי שמעתיא בעיא צלותא ואם תת"ח אין לו ראגת פרנסה יש לו ררחתא דהינת לתורה. מוחו צדק וגופו בריאות. והו שאומר שאתומכים לת"ח כפינתא הם תומכים להם מן הראש עד סוף הגוף ויש להם חלק בתורה שהת"ח דומר כמו זבולן ויששכר. וישמח זבולן בצאתו ימסחר כאשר יששכר יושב על ידו באהרה של תורה: (ס) פי מעולם הסלכות: (י) זו בינה ותבונה:

ברוח עבד קב"ס עלמא וברוחא מתקיימא (י) רוחא
 דאינון דלעאן באורייתא. וכל שכן רוחא
 דהבלא דרביי דבי רב: (א-טו.)
כבוד חכמים ינחלו וכסילים מרים קלון. אמר רבי
 אלעזר כבוד חכמים ינחלו. וזכאים הם העוסקים
 בתורה. שכל מי שמתגיג בתורה זוכה לנחול ירושח
 נחלה שלמעלה בכבוד מלך עליין הקדוש. וזוכה
 לנחול ירושת נחלה בעולם הזה. ומהו הנחלה. זהו
 מה שנקרא כבוד ה' שלא יפסק מהם לעולם. זשיכ
 כבוד חכמים ינחלו. היינו מה שנקרא כבוד ה' (ח) וכסילים
 מרים קלון. מה הוא. בוא וראה כשהאדם הולך בדרך הישר
 לפני הקב"ה ועוסק בתורה. הרי אותו כבוד
 ה' הוא נוחל לעצמו. וכמה מלאכים סניגורים נמצאים
 למעלה על זה האדם. וכלם מלמדים עליו זכות לפני
 המלך הקדוש. ואם האדם אינו עוסק בתורה ואינו
 הולך בדרך רבונו הוא עושה מקטרג עליו. וזה המקטרג
 משוטט באויר ואינו עולה למעלה. כי אפשר שישוב
 האדם מחטאיו. כיון שראה שהאדם אינו חוזר בתשובה
 ואינו רוצה לעסוק בתורה. אז הוא עולה למעלה
 ומלמד עליו חוב. זשיכ וכסילים מרים קלון
 שהמקטרג עולה למעלה ועושה קטרוג: (ג-רטח.)

ברוחא עבד קב"ס עלמא וברוחא מתקיימא (י) רוחא
 דאינון דלעאן באורייתא. וכל שכן רוחא
 דהבלא דרביי דבי רב: (א-טו.)
כבוד חכמים ינחלו וכסילים מרים קלון. אמר רבי
 אלעזר כבוד חכמים ינחלו. וזכאין אינון דמתעסקי
 באורייתא. דכל מאן דאשתדל באורייתא וכי לזירת ירותא
 דאחסנא דלעילא זיקרא דמלכא עלאה קדישא. וזכי
 למירת ירותא דאחסנא זבאי עלמא. ומאי איבו. הסוה
 דאקרי כבוד ה' דלא פסק מייבו לעלמא. הסוה
 כבוד חכמים ינחלו. הסוה דאקרי כבוד ה' (ח) וכסילים
 מרים קלון. מאי הוא. תא חוי כד בר נש אזיל בארע מישר
 קרי קב"ה ואשתדל באורייתא. הא הסוה כבוד
 ה' ירית לגרמיה. וכמה אפסרופסין סניגורין אשתכחו
 לעילא עליה דב"י. וכלשו אולפין עליה זכו קמי
 מלכא קדישא. ואי ז"י לא אשתדל באורייתא ולא
 אזיל בארעא דמאריה סוה עבד קסיגורא עליה. והאי קסיגורא
 שאס באוריא ולא סליק לעילא. דלמא יתיב
 אדם מחוביו. כיון דחמי דבר נש לא תב
 ולא זבוי לאשתדל באורייתא. כדון סוה סליק לעילא
 ואולוף עליה חובא. הסוה וכסילים מרים קלון.
 סליק לעילא ועבד קטרונא: (ג-רטח.)

ד

ד

בלכתך לא יצר צעדך ואם תכשל. שנ
 החכמים כאשר האדם הולך בדרכי רבונו
 הרבה הם העוזרים לו. נשמתו של אדם עוזרת לו
 מלאכי השרת עוזרים לו. שכינה הקדושה עוזרת לו.
 וכלם מכריזים לפניו ואומרים. בלכתך לא יצר צעדך
 ואם תרוץ לא תכשל. בוא וראה מה כתוב באדם.
 לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו.
 אר"י זו היא הנשמה. שהיא עוד לנגד האדם להנהיג
 אותו בדרכי רבונו. כמו שדרשו החברים ואמרו הבא
 לטהר מסייעין אותו: (ז"ח מד"ג נח)
וארח צדיקים כאור נגה וגוי. א"ר שמעון מה בין
 ארח לדרך. ארח. הוא שעכשו נתפתח ונתגלה
 ונעשה במקום הזה ארח. שלא כתתו בו דגלים
 מקודם לזה. דרך. כמש"כ (ישעי' סג) כדורך בגת.
 שמכתתים בו רגלים כל מי שרוצה. וע"כ לצדיקים
 קורא ארח. שהם היו הראשונים לפתוח מקום ההוא.
 ולא על כל מקום כך הוא. אלא אע"פ שאחרים בני
 העולם הלכו במקום זה. אבל עכשו שהולכים בו
 צדיקים הוא מקום חדש. שעכשו נעשה מקום חדש
 זה המקום. כאילו לא הלך בו איש אחר לעולם. לפי
 שהצדיקים עושים חדשות לכל מקום בכמה דברים
 עליגנים שהקב"ה רוצה בהם. ועוד שהשכינה הולכת
 בזה המקום מה שלא היה מקודם לזה. ולפיכך ארח
 צדיקים

בלכתך לא יצר צעדך ואם תרוץ לא תכשל. תנו
 רבנן כד בר נש אזיל בארעא דמאריה.
 סניגין אינון דמסייעין ליה. נשמתיה דבר נש מסייעת ליה.
 מלאכי השרת מסייעין ליה. שכינתא קדישא מסייעת ליה.
 וכלשו מכריזין קמיה ואמריין. בלכתך לא יצר צעדך
 ואם תרוץ לא תכשל. תא חוי מאי כתיב באדם.
 לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו.
 אר"י דא היא נשמתא. דהיא סעדא לנביה דבר נש לדברא
 יתיה בארעא דמאריה. כמה דאוקמוה חבריה דבא
 לטהר מסייעין אותו: (ז"ח מד"ג נח)
וארח לדיקים כאור נגה וגוי. א"ר שמעון מאי בין
 ארח לדרך. ארח. הוא דהשתא אפתח ותגליא
 ואתעבד זבאי אחר ארח. דלא כתישו זיה רגלין
 מקדמת דנא. דרך. כד"א (ישעי' סג) כדורך בגת.
 דכתשין זיה רגלין כל מאן דזבוי. וע"ד ללדיקא
 קארי ארח. דאינון סוה קדמאי למפתח הסוה אחר.
 ולא על כל אחר איבו. אלא אע"ג דאחרתין זבי
 עלמא אזלי זבאי אחר. השתא דאולין זיה
 לדיקא איבו אחר חדתא. דהשתא אחר חדתא
 איבו האי אחר. כמה דלא אזיל זבי אחרא לעלמין. זבין
 לדיקא עבדין חדתא לכל אחר זכונה מלין
 עלאין דקב"ה ארעבי זבון. ותו דשכינתא אזלא
 זבסוה אחר מאי דלא היא מקדמת דנא. ובג"כ ארח
 לדיקים

זיו הוהר

(י) פי' ברוח פיו: (ח) זו השראת השכינה עליו:

לדיקים חקרי. בגין לחתארת ביה אושפיוא עלאס קדישא (ה) דרך איכו פתוח לכלא וכטשין בים כל מאן דבטי אפילו אינון מייבין. דרך. רוא דא (ישעי' מג) הנותן בים דרך. בגין דדריך בים ספרא אחרא דלא אלסרריך ושלטי לסאבא משכנא. ועמד לדיקיא בלחודייהו קיימי ושלטי בטהוא אחר דלקרי ארח כמה דאוקימנא (ז) דרך פתוח לכלא להאי ספרא ולהאי ספרא : (ג-רטו.)

וארח לדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון היום. אחר רבי שמעון זכאין אינון לדיקיא בעלמא דין ובעלמא דחתי. דקב"ה בעי זיקריהון. תא חזי מאי כתיב וארח לדיקים כאור נגה. מהו כאור נגה. כהסורא נסורא דהסיר דברא קב"ה בעובדא דבראשית. דא הוא דגניז לון לדיקיא עלמא דחתי. הולך ואור. דאיהו סליק בנהוריה דתיר ולא גרע מייה. אבל בזייבא מאי כתיב. דרך רשעים כאפלה לא ידעו כמה יכשלו. לא ידעו. וכי לא ידעין. אלא חייבא אולי בעקימו דלרחא בהאי עלמא. ולא זעאן לאסתכלא דומין קב"ה למידן להו בעלמא דחתי ולאעלאה לון בדינא דניהסס. ואינון לווחין תמן בכל יומא וחמרי ווי לן ווי. ועל אנרא לדיקיא כתיב (ישעי' סד) עין לא ראתה אלהים וזלתך יעשה למחכה לו : (א-נט.)

צדיקים נקרא. לפי שמתארח בו אורח עליון הקדוש (ה) דרך הוא פתוח לכל ומכתתים רגליהם בו כל מי שרוצה אפילו אותן הרשעים. דרך זהו סוד (ישעי' מג) הנותן בים דרך. לפי שדורך בו צד הטומאה שלא נצרך ושולט לטמא המשכן. ועייכ הצדיקים בלבדם עומדים ושולטים במקום ההוא שנקרא ארח כמו שנתבאר (ז) דרך פתוח לכל לצר זה ולצד זה : (ג-רטו.)

וארח צדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון היום. אמר רבי שמעון זכאים הם הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא. שהקב"ה חפץ בכבודם. בוא וראה מה כתוב וארח צדיקים כאור נגה. מהו כאור נגה. באותו אור המאיר שברא הקב"ה במעשה בראשית. זה הוא שגנו אותו לצדיקים לעולם הבא. הולך ואור. שהוא נתעלה באורו תמיד ולא נגרע ממנו. אבל ברשעים מה כתוב. דרך רשעים כאפלה לא ידעו כמה יכשלו. לא ידעו. וכי אין יודעים. אלא שהרשעים הולכים בדרך עקום בעולם הזה. ואין רוצים להסתכל שעתיד הקב"ה לדונם בעולם הבא ולהביאם בדינו של גיהנום. והם צועקים שם בכל יום ואומרים אוי לנו אוי. וצל שחר הצדיקים כתוב (ישעי' סד) עין לא ראתה אלהים וזלתך יעשה למחכה לו : (א-נט.)

ה

ה

שתה מים מצורך וכחלים מתוך צורךך. אמר רבי שמעון אמאי צורך בקדמיתא ולבחר צורךך. דהא צור לא חקרי אלא ריקניא דלא כביע. צור מיין דנכעין. אלא כלא אחר חד הוא. אחר דמסככותא דמסככי אחידן ביה חקרי צור (ה) דלית ליה מדיליה אלא מאי דיהבין בגווה. ומאן איסו. דליית. ולבחר אתעביד צור דאיו כביע ומליא מכל סקרין. ומאן איסו. ה"א. דאתמליא מלעילא וכביע מלחתא (ז) אתמליא מלעילא. מאחר דעמיקא דכלא. וכביע מתתא. מנשמתהון לדיקיא : דבר אחר שמה מים מצורך. דא דוד מלכא דכתיב ביה (שמואל ב' כג) מי ישקני מים מצור בית לחם. וכחלים. דא אברהם. מתוך. דא יעקב דאיו באלמעיתא. צורךך. דא ילחק. דלקרי צור מים חיים. ה"א בהאי קרא אשתכח רמיא קדישא עלאה מאכבן. ודוד מלכא אכתב

שתה מים מצורך ונזולים מתוך בארך. אמר רבי שמעון מפני מה בורך בתחלה ואח"כ בארך. שהרי בור לא נקרא אלא כשהוא ריק בלי מעין. באר בה מים נובעים. אלא הכל מקום אחד הוא. מקום העוני שהעניים נאחזים בו נקרא בור (ה) שאין לו משלו אלא מה שנותנים בתוכו. ומי הוא. דלית. ואח"כ נעשה באר שהוא מעין נובע ומלאה מכל הצדדים. ומי הוא. ה"א. שנתמלאית מלמעלה ונובעת מלמטה (ז) נתמלאית מלמעלה. מהמקום העמוק מכל. ונובעת מלמטה. מנשמות הצדיקים : דבר אחר שתה מים מצורך. זה רוד המלך שכתוב בו (שמואל ב' כג) מי ישקני מים מצור בית לחם. ונזולים. זה אברהם. מתוך. זה יעקב שהוא באמצע. בארך. זה יצחק. שנקרא באר מים חיים. הרי שבמקרא זה נרמזת מרכבה הקדושה העליונה שהיא מהאבות. ודוד המלך שנתחבר

זיו הזהר

ד' (ה) כי בכל מקום שהצדיקים הולכים ועוסקים בדבר שבקדושה ממשכיבם שם הנצחית השכינה וגם פועלים בעבודתם לעשות ארח חדש פן השמים יסגורם והוא ופוחתים יצגור חדש להמשיך הארה פן השמים אל השכינה הקדושה (ז) הרחיו ולהיה כתב. פ' כי הדרך היוצא פן ים המלכות אל התחתונים למיין לון אפשר שישלמו בו החיצונים ליטול שפע. וזהו דרך דרכין ובתתין ביה אפילו רגלין דחייבוא. אבל ארח הוא שביד הנשפע מיסוד המלכות הנקרא אורח צדיקים ולזה הסוד נקרא מדת היסוד אורח. והתפארת נקרא בעל הבית. והנה בארח זה אין שייגין אותו אלא הצדיקים דומיא האורח בעצמו צדיק יסוד עולם. עכ"ל :

ד' (ה) זו מדת המלכות : (ז) פ' כהניע ארית הארה מעבודת הצדיקים תגרום אצערותא דלתתא הזאת לתערוותא דלעילא שיהיה נגשה פן ד' אות ה' כי הצדיקים גורמים בעבודתם ההודונות של הסיכות עם תפארת ויסוד הנרמזים באות ו' ובאות י' ויכך על ידי ההתחברות אל ד' האות ו' או האות י' נעשה פן ד' אות ה'. ונתמלאית בהשפע שלמעלה עם הארת עבודת הצדיקים מ"שפה :

שנתחבר עמהם. וכמו שתשוקת האשה לבעלה אינה אלא כאשר מכניס הרוח בה ומגרת מים לקבל מימי הזכרות. כך כנסת ישראל אינה נחשוררת בהשתוקקת אל הקב"ה אלא ברוח הצדיקים שמכניסים בה (ג) ואז נובעים מים מתוכה לקבל מימי זכרות העליונים. והכל נעשה צרור אחד וקשר אחד. וזה הוא הנחת רוח של הכל. וזה ענין הטיוול שמטייל הקב"ה בנשמות הצדיקים: (א-ו.)

ו

בהתהלכך תנחה אתך בשכבך תשמר עליך והקיצות היא תשיחך. א"ר יהודה בוא וראה כל אדם המתניע בתורה כאשר יוצא מעולם הזה תעלה נשמתו באותן דרכים ונתיבות התורה. ואותן הדרכים ונתיבות התורה ידועים הם. ואותן היודעים דרכי התורה בעולם הזה ילכו בהם בעולם ההוא כאשר יצאו מעולם הזה. ואם לא התניעו בתורה בעולם הזה ואין יודעים הדרכים והנתיבות שלה. כאשר יצאו מעולם הזה לא ידעו ללכת באותן הדרכים והנתיבות וכשילכו בהם. אז ילכו בדרכים אחרים שאין הם דרכי התורה. ויעוררו להם בכמה דינים ויענשו בהם. זשי"כ כי ישרים דרכי ה' צדיקים ילכו בהם ופושעים יכשלו בהם (ישע' יד) ומי שהתניע בתורה מה כתוב. בהתהלכך תנחה אותך בשכבך תשמור עליך והקיצות היא תשיחך. בשכבך בקבר התורה תשמור עליך מדין עולם ההוא. והקיצות. כאשר הקב"ה יעורר רוחות ונשמות להחיות מתים. אז היא תשיחך. היא תהי' סניגור להמליץ על הגוף. למצן יקומו אותן הגופות שעסקו בתורה כראוי. ואלו הם אשר יקומו תחלה לחיי עולם. כמשי"כ (וייאל' יב) ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם וגו'. ואלה הם שיקומו לחיי עולם. לפי שעסקו בחיי עולם שהיא התורה. ובוא וראה כל אותן שעסקו בתורה זה הגוף יתקיים והתורה תגין עליו. מה הטעם. לפי שבזמן ההוא יעורר הקב"ה רוח אחד שנכלל מארבע רוחות. ואותו הרוח שנכלל מארבע רוחות יזמן לכל אותן שעסקו בתורה להחיותם באותו הרוח. לבעבור שיתקיים לעולם: (א-קפה:)

כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחת מוסר. פתח רבי יוסי ואמר כי נר מצוה. כל מי שמתניע בעולם הזה באותן מצות התורה. נסדר לפניו בכל מצוה ומצוה נר אחד להאיר לו בעולם ההוא. ותורה אור. מי שעוסק בתורה זוכה לאותו אור העליון שממנו נדלקים הנרות. שהרי נר בלי אור אינו כלום. אור בלי נר גם כן אינו יכול להאיר. גמצא ששניהם זה לזה נצרכים. נצרך עשיה להכין נר. ונצרך לעמוד לתורה

זיו הוהר

(ג) חיינו האמת עבודת הצדיקים שמיניע אליה וגוארת טוה :

ואתחבר עמהן. וכמה דתיאובתא דנוקבא לגבי דכורא לאו אימי אלא כד עייל רוחא דה ואשדת מייל לקבלא מיין דכורין. כך כנסת ישראל לא אתערית תיאובתא לגבי קב"ה אלא ברוחא דלדיקיא דעאלין בנווס (ג) וכדין כבעין מייל מנווס לקבלא מיין עלאין דדכורא. וכלא אתעביד לרורא חדא וקשורא חדא. ודא היא רעוא דכלא. וסיולא דמטייל קב"ה בנשמתהון דלדיקיא: (א-ו.)

ו

בהתהלכך תנחה אתך בשכבך תשמר עליך והקיצות היא תשיחך. א"ר יוסדס תא חזי כל בר גש דאשתדל באורייתא כד נפיק מהאי עלמא כשמתים סלקא באינן ארמיין ושבילין דאורייתא. ואינן ארמיין ושבילין דאורייתא ידעין אינן. ואינן ידעין ארמיין דאורייתא כהאי עלמא יסכון כהו כהווא עלמא כד יפקון מהאי עלמא. ואי לא אשתדלו באורייתא כהאי עלמא ולא ידעין ארמיין ושבילין דילס. כד יפקון מהאי עלמא לא ידעון למיך באינן ארמיין ושבילין וכשלין כהון. כדון יסך בארמיין אחרנין ללא אינן ארמיין דאורייתא. ויתערון ליה כמה דינין ואתענש כהו. זשי"כ כי ישרים דרכי ה' לדיקים ילכו בהם ופושעים יכשלו בהם (ישע' יד) ומאן דאשתדל באורייתא מאי כתיב. בהתהלכך תנחה אתך בשכבך תשמור עליך והקיצות היא תשיחך. בשכבך בקברא אורייתא תור עליך מדינא דהווא עלמא. והקיצות. כד קב"ה יתער רוחין ונשמתין לאחיה מתייל. כדון היא תשיחך. היא תהא סניגוריא על גופא. בגין דיקומון אינן גופין דאשתדלו באורייתא כדקא יאות. ואלין אינן דיקומון בקדמיתא לחיי עלמא. כד"ל (וייאל' יב) ורבים מישיני אדמת עפר יקילו אלה לחיי עולם וגו'. ואלין אינן לחיי עולם. בגין דאתעסקו בחיי עולם דאימי אורייתא. ותא חזי כל אינן דאשתדלו באורייתא האי גופא יתקיים ואורייתא תגין עליה. מאי סעמא. בגין דכהאי שעתא יתער קב"ה חד רוחא דכליל מארבע רוחין. והווא רוחא דכליל מארבע רוחין אזמן לכל אינן דאשתדלו באורייתא לאחיה לון כהווא רוחא. בגין דיתקיים לעלמין: (א-קפה:)

כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחת מוסר. פתח רבי יוסי ואמר כי נר מצוה. כל מאן דאשתדל כהאי עלמא באינן פקודין דאורייתא. אתסדר קמיה ככל פקודא ופקודא חד שרגא לאנסרא ליה כהווא עלמא. ותורה אור. מאן דאתעסק באורייתא זכי להווא כהורא עלאה דאדליקת שרגא מניה. דהא שרגא בלא כהורא לא כלום. כהורא בלא שרגא אוקי הכי לא יכיל לאנסרא. אשתכח דכלא דא לא אלפריך. אלפריך עובדא נאתקנט שרגא. ואלפריך למלעי באורייתא

בתורה להאיר הנר (א) זכאי הוא מי שעוסק בשניהם באור ובנר. ודרך חיים תוכחת מוסר. ארח חיים לכנס בו לעולם הבא הוא אותן תוכחות שמקבל האדם (ב) להתרחק מדרך הרע וללכת בדרך הטוב: עוד ודרך חיים תוכחת מוסר. אותן תוכחות מוסר שמביא הקב"ה על האדם לנקותו מחטאיו באותן תוכחות זהו דרך החיים. זכאי הוא מי שמקבל אותן ברצון הלב: ד"א כי נר מצוה. זה נר המנורה של דוד שהוא נר מצות התורה שבעל פה. שנצרכה להתתקן תמיד. והיא אינה מאירה אלא מתוך תורה שבכתב. שהרי התורה שבע"פ אין לה אור אלא מתוך תורה שבכתב שהיא אור להאיר: (ב-קטו)

כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר. פתח עלם ההוא ואמר. כי נר מצוה. זו היא משנה. כמש"נ (שמת כד) והתורה והמצוה. והתורה זו תורה שבכתב. והמצוה זו משנה. שהיא נר (ג) נר העומד לדלוק. ולמה נקראת נר. אלא כאשר מקבלת מבין שתי הזרועות דמ"ח אברים העליונים. היא פותחת לעומתם שתי הזרועות שלה. ואז נכללות בהם שתי אלה הזרועות ונקראת נר (ד) ותורה אור. שהתורה מאירה לאותה הנר ונדלקת מן התורה מצד האור הראשון שהוא הימין (ה) שהרי התורה מן צד הימין ההוא של אור הראשון ניתנה. שנאמר (דברים יג) מימינו אש דת למו. כי מן צד הימין ניתנה אע"פ שנכלל בה גם צד השמאל. שהרי בכך היא שלימות הכל. ואור זה נכלל במאדים ושבעה עולמות (ו) שהם גנוזים בצד האור ההוא שנתפשט בכלם. תחת כסא העליון הנסתר (ז) שרוים אותן העולמות מצד הימין ההוא. ושש מאות ועשרה הם. שתי מאות ושבעה הם בצד הימין. ומאה וששה הם בצד השמאל (ח) והם כלם שלש מאות ועשרה. אלה הם שהקב"ה מכין תמיד לצדיקים. ומאלה מתפשטים כמה וכמה אוצרות חמדה. וכלם גנוזים להתעדר מהם הצדיקים לעולם הבא. ועל אלה כתוב (משלי ח) להנחיל אוהבי י"ש ואוצרותיהם אמלא. ועל אלה כתוב (ישעי' סו) עין לא ראתה אלהים וזלתך וגו'. י"ש אלו שלש מאות ועשרה עולמות שהם גנוזים תחת עולם הבא. ואותן ר"ז שהם מצד הימין נקראים אור הראשון. לפי שאפילו אור השמאל נקרא אור. אבל אור הראשון הוא מוכן לעשות תולדות לעולם הבא. ואפשר תאמר לעולם הבא ולא יותר. לא כן אלא אפילו בכל יום ויום. שאם לא היה אור ההוא לא היה העולם יכול להתקיים. שכתוב (תהלים סט) כי אמרתי עולם חסד יבנה. וזה האור זרע אותו הקב"ה בגן העדן ושי"כ אור זרוע לצדיק וגו'. וכתוב (ישעי' סא) וכגנה זרועיה תצמיח. איזה זרועיה. אלו זרועי האור הראשון שהוא זרוע תמיד

באורייתא לאהרנא שרגא (א) זכאה איסו מלן לאתעסק בה בנהורא ובשרגא. ודרך חיים תוכחות מוסר. ארח חיים לאעלא ביה לעלמא דאתי אינון תוכחות המקבל צ"כ (ב) לאעדאה גרמחא מרחם ביש ולמיהך בארמח סבל: תו ודרך חיים תוכחות מוסר. אינון תוכחות מוסר דליתיה קב"ה עליה דצ"כ לדכאה ליה מחוביו באינון תוכחות לרך חיים איסו. זכאה איסו מלן דקביל להו צרעו לדבא: ד"א כי נר מצוה. דא שרגא צולינא דדוד דליסו נר מצוה אורייתא דבע"פ. דלאסריך לאתתקלא תדיר. ואיסי לא נהרא אלא מנו תורה שבכתב. דהא אורייתא דבעל פה לית לה נהירו אלא מנו תורס שבכתב דליה אור לאהרנא. (ב-קפו)

כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר. פתח הסוף רביא ואמר. כי נר מצוה. דא איסי משנה. כד"א (שמות כד) והתורה והמצוה. והתורה זו תורה שבכתב. והמצוה זו משנה. דליסי נר (ג) שרגא דקיימא לאדלקא. ואמחי אתקרי נר. אלא כד מקבלא יצין תרין דרועין רמ"ח שייפין עלאיין. איסי פתחת לגבייסו תרין דרועין דילה. כדין אתכלילו אלין תרין דרועין צבו ואתקרי נר (ד) ותורה אור. דא נהיר להסוף נר ואלדיקת מיס מספרא דאור קדמאה דליה ימינא (ה) דהא אורייתא מהסוף ספרא דמינא דאור קדמאה אתיסיבת. דכתיב (דברים יג) מימינו אש דת למו. דמספרא דימינא אתיסיבת אע"ג דאתכליל ביה שמאלא. דהא כרין איסי שלימו דכלא. ואור דא אתכליל במחתן ושבעה עלמין (ו) דאינון גנוזין בספרא דהסוף אור ואתפשט בכלהו. תחות כורסיה עלאה סמירא (ז) שריין אינון עולמות מספרא דהסוף ימינא. ותלת מאס ועשר אינון. מאתן ושבע אינון בספרא דימינא. ומאה ותלת אינון בספרא דשמאלא (ח) ואינון תלת מאס ועשר. אלין אינון דקב"ה מתקן תדיר ללדיקיא. ומאלין מתפשטן כמה וכמה אלרי חמדה. וכלהו גניזין לאתעדנא מנהון לדיקיא לעלמא דאתי. ועל אלין כתיב (משלי ח) להנחיל אוהבי י"ש ואוצרותיהם אמלא. ועל אלין כתיב (ישעי' סו) עין לא ראתה אלהים וזלתך וגו'. י"ש אלין תלת מאס ועשר עולמות גניזין תחות עלמא דאתי. ואינון ר"ז דאינון מספרא דימינא אקרין אור קדמאה. בנין דאפילו אור שמאלא אקרי אור. אבל אור קדמאה איסו זמין למעבד תולדין לעלמא דאתי. ואי תימא לעלמא דאתי ולא יתיר. לאו הכי אלא אפילו בכל יומא ויומא. דאי לא הוה הסוף אור עלמא לא יכלל למיקס. דכתיב (תהלים סט) כי אמרתי עולם חסד יבנה. והאי אור זרע ליה קב"ה בנגתא דעדן. הס"ד אור זרוע ללדיק וגו'. וכתיב (ישעי' סא) וכגנה זרועיה תצמיח. מלן זרועיה. אלין זרועי דאור קדמאה דליה זרוע תדיר

זיו הוהר

ו (א) קיום המצוה כמעשה הוא תקון מרת המלכות שבה תרי"ג אורות של תרי"ג מצוה. ותלמוד תורה של ענין כל מצוה תקונו הוא כתפארת. ושניהם יהו נר מצוה ותורה אור גורמים יחד תפארת ומלכות. כי המלכות כתיבת נר והתפארת כתיב אור: (ב) דיינו סיגופים שמקבל האדם על עצמו מרובי החשובה (א) זו המלכות והשכינה הקדושה. כי מלכות פה ותורה שבע"פ קרינ דה: (ג) כי רמ"ח עם ב' בנפסמירא נר: (ד) פ"י שהמלכות שהוא הנר נשפעת מן התפארת להיותה דולקת ומאירה. כמו שהתורה שבע"פ נשפעת מן התורה שבכתב (ה) אור כני ר"ז. (ו) פ"י תחת עולם הבינה שנקראת עולם הבא. (ז) לפען יתבטלו הגבורות ברו: רוב כפל של החסדים ועוד אל"ף יתר הרומו לאור ההכמח:

תדיר .. והסוף אור לאיסו זרוע תדיר עבד איבין תדיר. ומיה ומגמיה אודרע כקדמיתא (ט) ולא שכיך תדיר נאוף זומנא דגלותא. כגתא דעבד תולדין. ומסאי זרע נפיל ציה באתריה. ומגמיה עבד. תולדין כדבדמיתא .. ואוף דלאו הכי כמה דהוה זומנא דכנסת ישראל הוה באתרסא. אבל לא אתמנע זרוע לא לעלמין. ובגוויא דא ותורה אור. אורייתא דאתיבת מספרא דהסוף אור קדמאה הכי אודרע תדיר בעלמא. ועבד תולדין ואיבין ולא שכיך לעלמין. ומסוף איבא דילה ארזון עלמא. ודרך חיים תוכחות מוסר. מאן אישו תוכחות מוסר. דכד צעא קצ"ה לנסרא להסוף ארע חיים שוי עליה הסוף דאלקי ועבד תוכחת מוסר לבני עלמא. ומאן אישו. האי דכתיב (בראשית ג) ואת להט סחרב היתחפכת לשמר את דרך עץ החיים. וע"ד דרך חיים אישו תוכחות מוסר. אוף הכי בר נש דאית ציה תוכחות. ולאי דיתערי ליה למסך ביהסוף ארע חיים דשארין תזון תוכחות מוסר :

ותו כי נר מלוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר. האי קרא לאו רישיה ולא סופיה רישיה (י) אלא כלא רוא דמיהימנותא צהאי קרא. כי נר מלוה. לא רוא דשמור. ותורה אור לא רוא דזכור. ודרך חיים תוכחות מוסר. אלן גזרין ועיבין דאורייתא. וכלא רוא דמיהימנותא (יא) ואלסריך לא ללא למסוי רוא דכלא כקא איות: (ג-קטו)

כי נר מלוה ותורה אור ודרך חיים תוכחת מוסר. א"ר אלעזר כד הסוף ספרא ציבא אתי למפתי ליה לצר נש. יהא משיך ליה לבני אורייתא ויתפרס מניה. תא חוי דהא תנין דכד האי ספרא ציבא קיימא קתיה דקצ"ה לאספאה על עלמא בגין עובדין ציבין. קצ"ה חס על עלמא ויהיב עיפא לבני נשא לאשתובא מניה. ולא יוכל לשפאה עליהון ולא על עובדיהון. ומאי אישו עיפא. לאשתדלא בלורייתא ויתצבו מניה. מלן. דכתיב כי נר מלוה ותורה אור ודרך חיים תוכחת מוסר. מאי כתיב בתריה. לשמרך מאשת רע מחלקת לשון נכריה. ודא הוא ספרא מסאבא ספרא אחרא דאיה קיימא תדיר לאספאה לתתא לבני נשא. וקיימא תדיר לעילא קתיה קצ"ה לאספאה על חובירון ועל עובדיהון לבני נשא. וכן קיימא עליהו לאספאה ולאדכרא חוביהון בכל מה דעבדו. בליוון זמין דקצ"ה קיים עליהו דבינא. כדון קאים לאספאה לון ולאדכרא חוביהון. וקצ"ה חס עליהו דישראל ויהב לון עיפא לאשתובא מניה. ובחאי בשופר צימא דר"ה ובשעיר המשתלח צימא דכפורי. דיהבין ליה בגין לאתפרשא מניה ולאשתדלא צהאי חולקיה. והא אוקמיה. תא חוי מאי כתיב (משלי ט) רגליה יורדות מות שאול לעדיה יתמוכן וברזא דמיהימנותא מאי כתיב (סג ג) דרכיה דרכי נועם וכל

נתיבותיה

תמיד .. ואור ההוא שהוא זרוע תמיד עושה פירות תמיד. וממנו ומעצמו מזריע כבתחלה (ט) ואינו שוקט תמיד [אף בזמן הגלות]. כמו גן שעושה פירות. ומן הזרע שלו נופל בו במקומו. ומעצמו עושה פירות כבתחלה .. והגם שאינו כך כמו שהיה בזמן שכנסת ישראל היתה שרויה במקומה. אבל לא נמנע זרוע זה לעולם. וכדמיון זה ותורה אור. שהתורה שניתנה מצד אותו אור הראשון כך היא זרוע תמיד בעולם. ומציאה תנובה ופירות ואינה שוקטת לעולם. ומאותן הפירות שלה ניזון העולם. ודרך חיים תוכחות מוסר. איזה הוא תוכחות מוסר. שכאשר חפץ הקב"ה לנטור דרך חיים ההוא יניח עליו אותו שמכה ועושה תוכחת מוסר לבני העולם. ומי הוא. זה שכתוב (בראשית ג) ואת להט סחרב המתהפכת לשמר את דרך עץ החיים. וע"כ דרך חיים הוא תוכחות מוסר. ואף כך האדם שיש עליו תוכחות. ודאי שמעוררים אותו ללכת בארע החיים ההוא ששוכן שם תוכחות מוסר :

ועוד כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר. מקרא זה אין תחלתו סופו ואין סופו תחלתו (י) אלא כל סוד האמונה במקרא הזה. כי נר מצוה. זה הסוד של שמור. ותורה אור. זה הסוד של זכור. ודרך חיים תוכחות מוסר. אלו גזרות ועונשין שבתורה. והכל סוד האמונה (יא) ונצרך זה לזה להיות סוד של הכל כראוי: (ב-קטו)

כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחת מוסר. א"ר אלעזר כאשר צד הרע ההוא בא לפתות לו לאדם. ימשיך אותו אל התורה ויכרד ממנו. בוא וראה הרי למדנו שכאשר צד הרע ההוא עומד לפני הקב"ה לקטרג על העולם בשביל מעשים רעים. חס הקב"ה על העולם ונותן עצה לאנשים להנצל ממנו. שלא יוכל לשלוט עליהם ולא על מעשיהם. ומה היא העצה. לעסוק בתורה וינצלו ממנו. מניין. שכתוב כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחת מוסר. כה כתוב אחריו. לשמרך מאשת רע מחלקת לשון נכריה. וזה הוא צד האחר צד הטומאה שהוא עומד תמיד לפתות למטה לאנשים. ועומד תמיד למעלה לפני הקב"ה לקטרג על חטאותיהם ועל מעשים רעים של האנשים. וכן עומד עליהם לקטרג ולהזכיר חטאותיהם כל מה שעשו. באותן הזמנים שהקב"ה דן את העולם. ואז עומד לקטרג עליהם ולהזכיר חטאותיהם. והקב"ה חס על ישראל ונתן להם עצה להנצל ממנו. ובמה. בשופר ביום ראש השנה. ובשעיר המשתלח ביום הכפורים שנותנים לו כדי שיפרד מישראל ויתענן בחלקו הזה. וענין זה נתבאר. בוא וראה מה כתוב (משלי ט) רגליה יורדות מות שאול צעדיה יתמוכו. ובסוד האמונה מה כתוב (שם ג) דרכיה דרכי נועם וכל

נתיבותיה

זיו הזהר

(ט) כאן גילה רביא ההוא סוד גדול ונורא איך שהשפע נשפע בזמן הגלות שהצדיק אבד וכן המשיך ייבן הנבטי ליתורו סגור אשר חננם השוית בחכמת הקבלה. (י) פי' שמתהווה בגלות וחשיבות התורה ומסוים בדבר לא טוב דהינו יכורין והיא במקום שיש תורה ומנה יסורין דמה ובח"ל שהכל מוסר על התורה (יא) שמור זו המלכות וכו' זה התאמת דרך חיים הקב"ה תוכחות כיסר גבורה וע"פ פי זה מוכן שהכל רמו על הספרות הקדושות שהן רוא דמיהימנותא :

נתיבותיה שלום. אלו הדרכים והנתיבות של התורה והכל אחד. כאן שלום ושם מות. ובכל הפוכים זה מזה (א-ק)

נתיבותיה שלום. אליו ארחין ושצילין דאורייתא וכלל חד. האי שלום והאי מות. ובכלל האוכן דא מן דא : (א-ק)

ז

וַאֲרֵא בפתאים וגר. עבר בשוק אצל פנה וגר. בנשף בערב יום וגר. והנה אשה לקראתו שית זונה ונצורת לב. שית זונה. זה הוא אותו היכל הששי מאותן ו' היכלות הנקראים שבעה מדורי גיהנם. ובהיכל הזה נמצא רוח אחד שנקרא רוח זנינים. והיא הזונה לפתות פתאים זונות. והיא בהיכל הזה נמצאת ולא נמצאת. יורד ומפתה עולה ומקטרגת. כמש"כ בביתה לא ישכנו רגליה פעם בחוץ פעם ברחובות כאשר עולה למעלה. ואצל כל פנה תארב כאשר נוטלת הנשמה. מה כתוב. והחזיקה בו ונשקה לו. אלו הן נשיקות לסמא ולהטעות אנשים אחריה. מתיקות הן לפי שעה. אוי לסופם. כמו שכתוב (משלי ה) וחלק משמן חכה. וכתוב ואחריה מרה כלענה. מהו מרה כלענה. אלא כאשר האדם נתפתה אחריה בעולם הזה. כשהגיע זמנו לצאת מעולם הזה. היא עומדת לפניו ונצטיירת לפניו בצורת גוף של אש. וחרב שנונה בידה ושלש טיפות תלויות בה כמו שנתבאר. ובה טפה אחת מאותן הטיפות שהיא מרה. ובשעה שמטילה לפי האיש נכנסת במיעיו. ואו הנשמה מתבלבלת. ואותה הטפה נושטטת והולכת בתוך הגוף ועוקרת לנשמה ממקומה. ולא תניח לנשמה מקום לשבת בגוף. זאת הטפה מרה כלענה וטועם אותה האיש במרירות. תחת זאת המתיקות טעם ממנה בעולם הזה כשנמשך אחריה. אח"כ זורקת בו טפה אחרת והנשמה יוצאת והאיש מת. אח"כ זורקת בו עוד טפה אחרת שממנה מוריקים פניו ונבאש. ומפני שהנשמה היא קדושה. לכן כאשר שולט עליה זה צד אחר הטמא היא בורחת מלפניו ולא מתישבת יחדו. וכמו שהאיש נמשך אחריה בעולם הזה והתדבק באותן נשיקות הרעות ועזב לצד הקדושה. כמו כן שולט צד הטומאה על נשמתו. ואז נשמתו יוצאת כפטורי וכר. וכל זה בשביל אותן נשיקות מתיקות שנשקה לו בעולם הזה. ככתוב והחזיקה בו ונשקה לו העזה פניה ותאמר לו וגר. על כן יצאתי לקראתך וגר. כי ידעתי שאתה חסר לב חסר טוב. לשחר פניך. להתחבר עמך בכל רעות העולם. ויאתה לך ליהנות ולהמשך אחר תאות עולם הזה. כך היא מושכתו מענין לענין ומרעה לרעה. לכה נרוה דודים וגר. כי אין האיש בביתו. זה יצר הטוב שאינו שוכן בקרבך. צרור הכסף לקח בידו. ועלה למעלה. ליום הככא יבא ביתו. מתי יבא אצלך. ליום הכסא שהוא יום הדין לעיין בדין. כמו שכתוב בכסה ליום חגנו. בזמן שנצרך האיש להתענג בעולם וליהנות בו מתרחק היצ"ט ממנו. ובזמן ששורה הדין בעולם אז בא אליו לעשות עמו דין. וע"כ הטתו ברב לקחה וגר. עד יפלה חץ כבדו. וזא"ט הם הצדיקים שיודעים דרכים הקדושים ללכת בהם

ז

וַאֲרֵא בפתאים וגר. עבר בשוק אלל פנה וגר. כנשף בערב יום וגר. והנה אשה לקראתו שית זונה ונצורת לב. שית זונה. זה הוא אותו היכל השתיאה מהני ו' היכלין דאתקריין שבעה מדורין לגיהנם. ובהאי היכלא קיימא חד רוחא דלקרי רוח זנינים. איחי זונה לאפתאה ספסין זונות. ואיחי זהאי היכלא קיימא ולא קיימא. נחתא ומפתי סלקא ואסטיאת. כד"א בביתה לא ישכנו רגליה פעם בחוץ פעם ברחובות כד סלקא לעילא. ואלל כל פנה תארב כד כעלא נשמתא. מאי כתיב. והחזיקה בו ונשקה לו. אליו אינון נשיקין לסאבא ולאשטעה בני נשא אבתרה. מתיקין אינון לפוס שעתא. ווי לסופייהו. כמה דכתיב (משלי ה) וחלק משמן חכה. וכתיב ואחריה מרה כלענה. מהו מרה כלענה. אלל כד ז"ג אתפתא אבתרה זהאי עלמא. מסא זמניה לאסתלקא מהאי עלמא. איחי קיימא עליה דז"ג ואתגלימת קמיה בגלימו דגופא דאשא. וחרבא שננה בידה ותלת ספיין צה כמה דלוקמוס. ובה ספה חדא מאינון ספיין דאיחי מרירא. ובשעתא דאטיל לס לפומיה דז"ג עאלת בצעוין. וכדין נשמתא אתבלבלא. והסיה ספה שטיא ואלולא צנו גופא ואעקרת לס לנשמתא מאתרה. ולא שצקא לנשמתא אתר למיתב בגופא. הסיה ספה מרה כלענה ואשטעס לס ז"ג במרירו. חלף האי מתיקא דטעם מינה זהאי עלמא כד אתמשך בתרה. לבתר אשדי ספה אחרא ונשמתא נפקת ומיה בר נש. ולבתר אשדי ספה אחרא דמינס ירוקין אנפו וזבאיש. דבגין דנשמתא היא קדישא. כד שלטא עליה דא ספרא אחרא מסאבא ערקת מקמיה ולא אתישבא כחדא. וכמה דז"ג אתמשך אבתרה זהאי עלמא ואתדבק באינון נשיקין זישין ושצק ספרא קדישא. הכי נמי שלטא על נשמתיה. וכדין נשמתיה נפקא כפצורי וכר. וכל דא בגין אינון נשיקין מתיקין דנשקא ליה זהאי עלמא. כדכתיב והחזיקה בו ונשקה לו העזה פניה ותאמר לו וגר. על כן יצאתי לקראתך וגר. דידענא דאנת חסר לבא חסר טובה. לשחר פניך. לאתחברא בדרך בכל זישין דעלמא. ויאות לך לאסתאה ולמעטי בתר תיאובתין דהאי עלמא. הכי איחי דחיה ליה ממלה למלה ומביש לביש. לכה נרוה דודים וגר. כי אין האיש בביתו. דא יצר טוב דלא שריא בנווך. לרור הכסף לקח בידו. וסליק לעילא. ליום הכסא יבא ביתו. אימת יבא לקבלך. ליום הכסא דאיסו יומא דינא לאשגחא דינא. כמה דכתיב בכסה ליום חגנו. בזמא דאלטרך ז"ג לאתענגא בעלמא ולאסתעי ציה אתרחקא מיה. וזבזנא דשריא דינא בעלמא כדין אזי לגביה למעבר עמיה דינא. וע"ד אסתו ברב לקחה וגר. עד יפלה חץ כבדו. זכאין אינון לדיקא דידעוין ארחין סדישין למחך

כזה. לא יספון לימינא ולשמאלא. זכאין אינון בעלמא דין
ובעלמא דלתי: (ג-דסו.)

בהם. ולא יסו לימין ולשמאל. זכאים הם בעולם הזה
ובעולם הבא: (ג-רסג.)

ח

ח

להנחיל אוהבי יש ואולרותיהם אמלא. ח"ר שמעון
זכאין אינון בני עלמא אינון דמשדלי באורייתא.
דכל מאן דאשתדל באורייתא אחרמיס לעילא ואחרמיס לתתא.
ואחסין בכל יומא יומא דעלמא דלתי. הס"ד להנחיל אוהבי
יש. מהו יש. דא עלמא דלתי דלא פסיק
מימיו לעלמין. וכפל אגר סב עלאה דלא זכי זיס צ"כ
אחרא. ומאי אוהו. י"ש. ובגני כך רמיז לן שמה דיששכר
דאשתדל באורייתא י"ש שכ"ר. דא הוא אגרא דאינון
דמשדלי באורייתא י"ש: (א-רעג.)

להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא. א"ר שמעון
זכאים הם בני העולם אלה העמלים בתורה.
שכל מי שעמלו בתורה אהוב למעלה ואהוב למטה.
ונחל בכל יום נחלת עולם הבא. זש"כ להנחיל אוהבי
יש. מהו יש. זה עולם הבא שאין מימיו נפסקים
לעולם. ומקבל שכר טוב העליון שאין זוכה בו איש
אחר. ומה הוא. י"ש. ולפיכך מרמו לנו השם יששכר
שהתיגע בתורה י"ש שכ"ר. זה הוא השכר לאותן
העמלים בתורה י"ש: (א-רמב.)

להנחיל אוהבי יש ואולרותיהם אמלא. אמר רבי
שמעון להנחיל אוהבי יש. מהו יש. דא
רוא דיוכל ושמסס י"ש. דלא מסר יתסון קב"ה
לשאר עמין אלא לעמא קדישא. ובשעתא דישראל נטרין
שחא דשמסס כדקא יאות. כשמתסון לדדיקא משתעשען בננתא
דעדן ומתסרין מדתינן. ועלייהו אתמר וקוי סי יחליפו
כח וגו': (ו"ח נהג.)

להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא. אמר רבי
שמעון להנחיל אוהבי יש. מהו יש. זה
הסוד של יובל ושמטה י"ש. שלא מסר אותם הקב"ה
לשאר עמים אלא לעם הקדוש. ובזמן שישראל נוטרים
שנת השמטה כראוי. משתעשעות נשמות הצדיקים בגן
העדן וחוזרות חדשות. ועליהן נאמר וקוי סי יחליפו
כח וגו': (ו"ח נהג.)

ואהיה אליו אמן וגו'. אמר רבי חייה סא חוקמוס
חבר"א אל תקרי אמן אלא חוקמוס. וכי
אורייתא חוקמא הוה. אין למלכא דבעי למעבד
פלטרין. אי לא שוי לגביה חוקמא לא יכיל למעבד
פלטרין. כיון דפלטרין אשתעבדו לא סליק שמה
אלא דמלכא. אליו פלטרין דעבד מלכא. מלכא שוי
באינון פלטרין מחשבה. כך קב"ה בעי למעבד
עלמא אסתכל באומנא. ואט"ג דאומנא עבד פלטרין
לא סליק שמה אלא דמלכא. אליו פלטרין
דעבד מלכא. ודאי מלכא צנה פלטרין. אורייתא
לוותח ואהיה אליו אמן. בי ברא הקב"ה את
עלמא. דעד לא אהברי עלמא אקדימת אורייתא תרין
אלפי 7 8

ואהיה אליו אמן וגו'. אמר רבי חייה הרי ביארו
החברים אל תקרא אמן אלא אומן. וכי
התורה אומן היתה. כך הוא. משל למלך שבקש לעשות
היכל. אם לא יומין אצלו אומן לא יוכל לעשות
ההיכל. לאחר שנעשה ההיכל לא נקרא עליו שם אחר
אלא שם המלך. זה ההיכל שעשה המלך. המלך השם
בזה ההיכל מחשבתו. כך הקב"ה כאשר חפץ לברוא
העולם הסתכל באומן. ואע"פ שהאומן עשה את ההיכל
לא נקרא בשם אחר אלא בשם המלך. זה ההיכל
שעשה המלך. ודאי שהמלך בנה את ההיכל. התורה
מתפארת ואהיה אצלו אמן. בי ברא הקב"ה את
העולם. כי קודם בריאת העולם קרמה התורה שני
אלפי

אלפים שנה לעולם. וכאשר חפץ הקב"ה לברוא העולם היה מסתכל בה בתורה בכל דיבור ודיבור ועשה כנגדה אומנות העולם. לפי שכל הענינים והמצעים של כל העולמות בתורה הם. ולכך היה הקב"ה מסתכל בה וברא את העולם. לא שהתורה בראה לעולם. אלא הקב"ה בהסתכלותו בתורה ברא את העולם. נמצא שהקב"ה הוא האומן. וגם התורה לנגדו ואצלו אומן. שכתוב ואהיה אצלו אומן. ואהיה אמת לא כתוב. אלא אצלו. כיון שהקב"ה הסתכל בה היתה היא אצלו אומן בתורה כתוב בה בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ. הסתכל בפסוק הזה וברא שמים וארץ. בתורה כתוב בה ויאמר אלהים יהי אור. הסתכל בפסוק הזה וברא את האור. וכן בכל דבר ודבר שנאמר בה בתורה הסתכל בה הקב"ה ועשה דבר ההוא. וע"כ כתוב ואהיה אצלו אומן. כדמיון זה נברא כל העולם. וכיון שנברא העולם כל דבר ודבר לא היה מתקיים. עד שצלה ברצונו לברוא את האדם שיהי עוסק בתורה. ובעבורו נתקיים העולם. ועכשו כל מי שמעיין בה בתורה ומתיגע בה. כביכול הוא מקיים לכל העולם. הקב"ה הסתכל בתורה וברא את העולם. והאדם המסתכל בתורה מקיים את העולם. גמצא שבריא את העולם וקיום כל העולם היא התורה. לפיכך זכאי הוא האדם שעמלו בתורה. שהרי הוא מקיים העולם: (ב-קסא):

אלפי שנין לעלמא. וכד צעא קב"ה ליצרי עלמא הוה מסתכל בה בצוריותא דעלמא. בכל מלה ומלה ועבד לקבלה אומנותא דעלמא. בנין דכל מלין ועודין דכל צלמין בצוריותא אינון. וע"ד קב"ה הוה מסתכל בה וברא עלמא. לאו דצוריותא ברא עלמא. אלא קב"ה בצאטליותא דצוריותא ברא עלמא. אשתכח דקב"ה איסו אומנא. וצוריותא לקבלה ולגביה אומנא. דכתיב ואסי אללו אמון. ואסיס אמון לא כתיב. אלא אללו. סואיל וקב"ה אסתכל בה אללו סות אומנא. בצוריותא כתיב בה צראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ. אסתכל צהאי מלה וברא שמים וארץ. בצוריותא כתיב בה ויאמר אלהים יהי אור. אסתכל צהאי מלה וברא את האור. וכן בכל מלה ומלה דכתיב בה בצוריותא אסתכל בה קב"ה ועבד הסיא מלה. וע"ד כתיב ואסיס אללו אמון. כנוונא דא כל עלמא אשתברי. וכיון דאשתברי עלמא כל מלה ומלה לא הוה מתקיים. עד דלקי צרעותא למצרי אדם דיהא משתדל בצוריותא. ובגוניה אתקיים עלמא. והסתא כל מאן דאסתכל בה בצוריותא ואשתדל בה. כביכול הוה מקיים כל עלמא. קב"ה אסתכל בצוריותא וברא עלמא. בר נש מסתכל בה בצוריותא ומקיים עלמא. אשתכח דעובדא וקיומא דכל עלמא צוריותא איסי. בניב זכאי איסו בני דאשתדל בצוריותא. דהא איסו מקיים עלמא: (ב-קסא):

אשרי אדם שומע לי לשקף וגו' לשמר מזות פתחי. א"ר יהודה הרי לצדנו לעולם יכנס אדם לביהכ"נ שני פתחים וכו' ויתפלל תפלתו זש"כ לשמר מזות פתחי. התעלה על דעתך שני פתחים. אלא אמור שיעור שני פתחים. כאן נרמו למה שאמר דוד (תהלים כד) שאו שערים ראשיכם ושאו פתחי עולם. הם מעון ומכון (6) שהגם זה לפנים מזה התחלת המדרגות

זיו הזהר

ח (6) דברי ר' יהודה במאמר הזה הם קשה ההבנה והביאו למפרשי הזהר במבוכה וכתב בע"א אור החמה וז"ל אית רגסי ב' פתחים ס"ד וכו'. עד ואלין תרין כתרין. ונראה שהיתה הנהגה סבבין ורוב ספרים הצרופים לא נרסי ליה. ובאמת שאין פירוש זה מבזבז עם מה שפי' הרשב"י בזה. כי הוא מפרש ב' פתחים חסד ונבונה והתפלה כבינה בסוד היחיד קודש הקדשים ואין זה אמת כי מי הכניסו בפתחים האחרים דאמר יכנס ב' פתחים הי"ד יכנס ו' פתחים וכו' ומה שפירוש ב' פתחים שהתפלה כבינה קודש הקדשים היינו ספני שבבר נכנס שיעור ההיכלות בתפלה דמיושב וכו' ע"כ ובע"א נעוצי אורות מפרש דשני פתחים הם אדני אדנים ואין סובן השייכות לכאן. ובמקדש סדך ג"כ מפרש פירוש שאינו סוכן וכוונתו במקום מונח כי קטנם עבה מפתני אבל ה' קשה בעיני הבודות שכל זה המאמר הוא שבוש וש"א מן הוהר הם. ולדאמר עיון רב עזר לי הש"ת להבין פירוש אמת בלי שום שבוש. ואשר אני רואה הוא שפירשי הזהר נדחקו כאן ספני שחסד בזהר סוף הפסוק ש"א שאו שערים ראשיכם כי עיקר כוונת הזהר היא להביא ראייה מן סוף הפסוק ושאו פתחי עולם ומשמעותו בקיצור כך הוא שבוש ושאו פתחי עולם שאמר דוד מרמו על ב' פתחים שהם ב' רקיעים מן ב' מדרגות או כתרם של חסד ופחד. כן גם כאן בשיעור ב' פתחים הרמו על ב' מדרגות או כתרם של חסד ופחד. אבל יש חילוק ביניהם. כי שם ב' פתחי עולם הם חסד ונבונה וכאן בשיעור ב' פתחים היינו ג"כ ב' מדרגות וכתרים של חסד ופחד. אבל אין הן אותן שעריהן אמר דוד ושאו פתחי עולם אלא שהם ב' הכתרם שני השמות הו"ה שהוא חסד ואדני או אדנים שהוא פחד. שנצרך לכונן קודם התפלה לעיני כונת התפלה נפעל לעשותן שם אחר כירוע בסוד של לשם יהוד קוב"ה ושכינתיה. וזה כוונת המאמר בקצור.

וכדי להבין היטב נצרך להקדים ב' הקדמות הקדמה א' דאיתא במס' הגינה י"ב אר"י ו' רקיעים הן וילון רקיע שחקים וכו' מעון ערכות וכו' יעורש היטב כל האמרי וכדי להשוות דברי ר"ד עם שיטת הקב"ה ש" עשר ספירות שבהן שש ספירות שהוציאה הבינה מן חסד עד מלכות הנקראין ששת ימי המעשה והשלכות הוא סוד השבת נצרך דהאר"ק מאד ואין כאן מקומו. לכן אבאר רק מעט מה שנצרך להבנת ענינו דהנה י"ד שאותן ו' הרקיעים תשבעם ר"ד ממטה למעלה. והם באמת שמנה דהיינו מן מלכות עד הבינה ועד בכלל. אלא דר"ד הושב לשהקים ששוחקים מן הצדקים רקיע אחר וע"פ שיטת הקבלה הן ב' הספירות נצח והרד וכו' היינו תפארת כמו שמביא ר"ד להפסוק הבט שמסים וראה מובול קרשך ותפארתך ומעון היינו ספירת חסד. שעל זה הרקיע מביא ר"ד להפסוק יוסם יצוח ה' חסדו וגו'. הו"ו חסד וגו' ומכון היינו ספירת נבונה ופחד כמו שמחשב ר"ד שבו אוננים שלג וברד וכו' ודיתותיהן איש וכו'. וערכות זה הרקיע של ספירת הבינה כמו שחשב ר"ד שבו נגווי חיים ושל של תהלים ואופנים ושרפים וכו' וכסא הכבוד ומלך אל תי רם ונשא שוכן עליהם וכו' יעורש היטב ועתה מוכן שדוד המע"ה בשתפל על הופעת אורו של ב"ר הכבוד מן רקיע הערכות אל גיהמ"ק שיבנה שלמה בנו. אמר ראשית מ"מטה למעלה שאו ראשיכם עדה"כ פתחו לי שערי

דלגנין חסד ופחד. ואינון פתחין דעלמא (כ) ועל דא אלסריך בר נש דיתכוין בללוטיה לקבל קדש קודשין דאינון שמה קדישא ויללי ללוטיה. והכח אלין שיעור ב' פתחין ב' כתיבין : (ג-ח)

ט

אם חכמת חכמת לך וללת לבדך תשא. אחר רבי אלעזר תא חזי ווי לאינון חייבי עלמא ללא ידעין ולא משגיחין במלי דאורייתא. וכד אינון משגיחין בה. בנין דלית לון סכלתנו דמיין בעינייהו מלין דאורייתא כאלו כלשו מלי ריקניא ולית בהו תועלתא. ולא די לון ללא ידעי אלל דאינון אחרין דליכסו מלין פגימין. מלי דלית בהו תועלתא. ועל דא אמר שלמה. אם חכמת חכמת לך. דכד ב"כ יתחכס באורייתא תועלתא דיליה איסי. דהא באורייתא לא יכיל לאוספה אפילו אות אחת. וללת לבדך תשא. דהא אורייתא לא יגרע משבחה כלום. ולילוטא דיליה איסי. ואשפתר ביה לאודרא ליה מהאי עלמא ומעלמא דאתי : (א-קסג)

י

משלי שלמה בן חכם ישמה אב ובן כסיל תוגת אמו. אמר רבי שמעון חמי מאי כתיב. בן חכם ישמה אב. בעוד דהאי בר אויל בחרח מישור והוא חכימא. ישמה אב

זיו הוהר

המדרגות חסד ופחד. והם פתחי עולם (ג) ועל בן צריך האדם שיתכוון בתפלתו כנגד קדש קדשים שהם שם הקדוש ויתפלל תפלתו. ואלו הם שיעור ב' פתחים שני כתיבים : (ג-ח)

ט

אם חכמת חכמת לך ולצת לבדך תשא. אמר רבי אלעזר בוא וראה אוי לאותן דשעי עולם שאין יודעים ואין מבינים בדברי התורה. וכאשר הם מסתכלים בה. מפני שאין להם דעת יחשבו בעיניהם דברי התורה כאילו כלם דברים בטלים ואין בהם תועלת. ולא די להם שאין יודעים אלא שהם אומרים שדברי תורה הם ענינים גרועים. דברים שאין בהם תועלת. וע"ז אמר שלמה. אם חכמת חכמת לך. שכאשר יחכם האדם בתורה התועלת שלו היא. שהרי בתורה אין ביכולת להוסיף אפילו אות אחת. ולצת לבדך תשא. שהרי התורה לא תגרע משבחה כלום. והלצנות ללצים היא. ונשארה הלצנות בהם להאבידם מעולם הזה ומעולם הבא : (א-קסג)

י

משלי שלמה בן חכם ישמה אב ובן כסיל תוגת אמו. אמר רבי שמעון ראה מה כתוב. בן חכם ישמה אב. כאשר זה הבן הולך בדרך הישר והוא חכם. ישמה אב

צדק בידוע. ואח"כ אמר ושאו פתחי עולם על ב' רקיעים הראשונים מעון ומכון חסד ופחד ש"אחר רקיע הערכות והם נקראים פתחי זה העולם שנברא עם שש הספירות הנקראות ששת ימי המעשה והם נו לגנו. פי' שאותן פתחי עולם הם זה לפנים מזה ולא זה אצל זה. בידוע שכל ספירה הגבוה יותר היא פנימיות לספירה שאחריה. וכאן סרבר בספירות שהן מקיפין זה לזה כנרדו בצ"ב וד"ל. ע"כ הקדמה א' :

הקדמה ב' צריך לדעת שיש בו עניני קדש קדשים והם "מעלה חכמה קדש ובינה קדשים וכמו בן יש קדש קדשים למטה. והם מלכות קדש ותפארת קדשים וידוע כי שם הו"יה הוא בתפארת והוא חסד ורחמים והשם אדני או השם אלהים הוא במלכות והוא דין חסד ויראה וזה לשון הוה"ק פ' תרומה קמ"ד קדש הקדשים איהו לעילא רוא דחכמתא עלאה ויוכלא כנוונא דא ריתין תתן וכלה ירותא דאבא ואמא ויתתהדר אחסנת ירותא בנוונא אחרא ירותא דאבא ירתא כרתא בס"קו דשמא קדישא דא ואתקרי אוף תבי קדש. ירותא דאבא ירות ברא ואקרי קדשים בנין דנטיל כל אינון קדשים עלאין וכניש יין לגביה. ולבתר יהיב לון ואעיל לון לגבי כלה. עכ"ל.

ועתה אחר שתי אלה ההקדמות יוכל ב' מבין להבין מאמר העמוק הזה ר"ל יהודה בא "פרש המכון של שיעור ב' פתחים. ואמר שהוא בעין שהתפלל דהמע"ה שאו שערים ראשיכם ושאו פתחי עולם אשר שם מרמז פתחי עולם על ב' ספירות הראשונות של ששת ימי המעשה שהם הרקיעים מעון ומכון חסד ופחד דאינון נו לגנו. פי' בבחי' מקיפים זה לפנים מזה ואינון פתחין דעי"מא כמו שקרא להן דהמע"ה. וכעין זה יפורש גם כאן דשיעור ב' פתחים מרמז על ב' מדרגות שהן ב' כתיבים ב' ספירות וב' רקיעים ואחר זה מפרש כוונתו מה הן הב' פתחים. ואומר ועל דא אצטרך ב"כ דיתכוון בצ"ותיה לקבל קדש קודשין דאינון שמה קדישא יצירי צלותיה. רצה לומר דשיעור ב' פתחים רבאן היינו ב' המדרגות והכתרים שנקראים קדש הקדשים והיינו קדש קדשים דלמטה שהן קדש מלכות אדני או אלהים. וקדשים היינו תפארת השם הו"יה ב"ה דאינון שמה קדישא פי' לכוון קודם התפלה שאנו מבקשים לפעול בתפלתנו שאותן ב' פתחים שהן ב' הכתיבים של חסד ורחמים ודין ופחד יתאחדו על שמה קדישא פי' שיהי' נעשה מהם שם איתר. כמו שאנו מבטלים באמירת לשם יתוד קב"ה ושכינתיה כידוע. והו עיקר גרול בכוננת התפלה ואח"כ יצירי צלותיה באותה הכוונה. תתו שמטיים עוד ואומר. והנהו אלין שיעור ב' פתחים ב' כתיבים והיינו ב' הכתיבים תפארת ומ"כית שיתיתרו באחד ביהודא שלים. ודוק היטב : ובלתי ספק שאם הי' וזכר בעל אוד התחם דברי הוהר הנ"ל דפי' תרומה לא הי' משבש זה המאמר. ואני יהודה הקטן שבקטנים הנני הוהר וסודה לאל עליון שהשפיע עלי הארת דלעילא להבין דברי ר' יהודה כלי שינוש.

(ג) ער כאן פירש המשל של תפ"ה דוד שקרא לב' מדרגות שהן ספירות ורקיעים וכתרים בשם פתחים ועתה בא ר' יהודא "פרש הנמשל דכן גם כאן מרמז של שיעור שני פתחים מרמז על ב' מדרגות שהן ספירות ורקיעים וכתרים של חסד ורחמים ודין ופחד. אבל אין הן אותן פתחי עולם שאמר דהמע"ה על ב' הספירות חסד ופחד שאחר הבינה. אלא שאין המכון על ב' הכתיבים שהם תפארת ומלכות

אב. זה מלך עליון הקדוש. ישמח אב סתם. ואם נמצא זה הבן בדרך עקלתון מה כתוב. ובן כסיל תוגת אמו. תוגת אמו ודאי. זו כנסת ישראל. וסוד הדבר שנאמר (ישעי' ג) ובפשעכם שלחה אמכם. משל למלך שהיה לו בן ממטרונה. כל זמן שזה הבן עשה רצון המלך. עשה המלך מדורו אצל המטרונה. וכאשר זה הבן אין עושה רצון המלך. מסיר המלך מדורו מן המטרונה. כך הקב"ה וכנסת ישראל. כל זמן שישאל עושים רצונו של הקב"ה. עושה הקב"ה דירתו בכנסת ישראל. וכאשר ישראל אין עושים רצונו של הקב"ה. אין הקב"ה עושה דירתו בכנסת ישראל. מה הטעם. לפי שישאל הוא בן בכורו של הקב"ה. שנאמר בני בכורי ישראל. והאם זו כנסת ישראל. (כתוב משלי יא) ואל תטוש תורת אמן: (ג-עד)

לא יועילו אוצרות רשע וצדקה תציל ממות. א"ר יוסי לא יועילו אוצרות רשע. אלו הם שאין עוסקים בתורה. והולכים אחר הבלי העולם לאסוף אוצרות רשע. מה כתוב (קהלת) ואבד העושר ההוא בענין רע. לפי שהם אוצרות רשע. וצדקה תציל ממות. אלו העוסקים בתורה ויודעים דרכיה לעסוק בה. שהרי התורה עץ חיים נקראת ונקראת צדקה. שנאמר (דברים) וצדקה תהי לנו וגו'. ד"א וצדקה תציל ממות. זו צדקה ממש. ובשני אופנים הוא ובשני צדדים. י"ל זו תורה ויש לומר זו צדקה והכל אחד: (ג-קט). עוד פתח רבי יוסי ואמר. כתוב (תהלים) בטח בה' ועשה טוב שכן ארץ ורעה אמונה. אשרי חלקו של אדם שעושה טוב משלו. שהרי נתעורר המדה ט"ב בכנסת ישראל. ובמה. בצדקה. שכאשר נתעורר צדקה הרי אז נתעורר ט"ב אצל כנסת ישראל. וע"ז כתוב וצדקה תציל ממות. מה הטעם. לפי שצדקה עץ חיים הוא. ונתעורר על עץ ההוא של מיתה. ולקח אותן הנאחזים בו ומצילים מן המיתה. מי גרם לעץ חיים ההוא שיתעורר על עץ ההוא של מיתה. הוה אומר זאת הצדקה שהוא עושה: (י"ג בהר ק"א) רבי אלעזר אמר אדם העושה צדקה עם אנשים. בזמן שהדין שורה בעולם הקב"ה זוכר לו צדקה ההיא שעשה. לפי שבכל שעה שזוכה האדם לעשות צדקה עם אנשים נכתב עליו זה הזכות למעלה. ואפילו בשעה שהדין שורה עליו הקב"ה זוכר לו טוב ההוא שעשה וזכה עם אנשים. כמש"כ וצדקה תציל ממות: (א-קד).

ברכות לראש צדיק וגו'. שא"ר ייסא הקטן לרבי שמעון. מהו לראש צדיק. לצדיק היה לו לומר. אמר לו רבי שמעון אדם הזה שזוכה לנטור את הברית הקדוש. ומקיים מצות התורה. נקרא צדיק. ומראשו ועד רגליו נקרא כך. וכאשר הברכות נשפעים לעולם יניחו על ראשו. וממנו מתקיימות הברכות בעולם ע"י בנים צדיקים וקדושים שהוא מעמיד: (א-קטב)

הולך בתום ילך בטח ומעקש דרכיו יודע. א"ר אבא הולך בתום ילך בטח. זה הוא אדם ההולך בדרכי התורה. ילך בטח. שאין נוקי העולם יכולים להרע לו. ומעקש דרכיו יודע. מהו יודע. זה הוא מי שנוטה מדרך האמת ורוצה לגזול מה ששייך לחברו. יודע. הוא יהיה ניכר בעיניהם של כל שרי הדין.

אב. זה מלך קדישא לעילא. ישמח אב סתם. אשתכח האי בר בארמא תקלא מאי כתיב. ובן כסיל תוגת אמו. תוגת אמו ודאי. לא כנסת ישראל. ורזא דמלכא כתיב (ישעי' ג) ובפשעכם שלחה אמכם. למלכא דסוה ליה בר ממטרונתא. כל זמנא דהאי ברא עביד רעותא דמלכא. מלכא עביד מדוריה במטרונתא. וכד האי ברא לא עביד רעותא דמלכא. מלכא פריש מדוריה ממטרונתא. כך קב"ה וכנסת ישראל. כל זמנא דישאל עבדין רעותא דקב"ה. קב"ה שוי מדוריה בכנסת ישראל. וכד ישראל לא עבדין רעותא דקב"ה. קב"ה לא שוי מדוריה בכנסת ישראל. מאי פעמא. בגין דישאל הוא ברא בזכרא דקב"ה. דכתיב בני בכורי ישראל. אימא דא היא כנסת ישראל. דכתיב (משלי יא) ואל תטוש תורת אמן: (ג-עד)

לא יועילו אוצרות רשע וצדקה תציל ממות. א"ר יוסי לא יועילו אוצרות רשע. אלו הם שאין עוסקים בתורה. והולכים אחר הבלי העולם לאסוף אוצרות רשע. מה כתוב (קהלת) ואבד העושר ההוא בענין רע. לפי שהם אוצרות רשע. וצדקה תציל ממות. אלו העוסקים בתורה ויודעים דרכיה לעסוק בה. שהרי התורה עץ חיים נקראת ונקראת צדקה. שנאמר (דברים) וצדקה תהי לנו וגו'. ד"א וצדקה תציל ממות. זו צדקה ממש. ובשני אופנים הוא ובשני צדדים. י"ל זו תורה ויש לומר זו צדקה והכל אחד: (ג-קט). עוד פתח רבי יוסי ואמר. כתוב (תהלים) בטח בה' ועשה טוב שכן ארץ ורעה אמונה. אשרי חלקו של אדם שעושה טוב משלו. שהרי נתעורר המדה ט"ב בכנסת ישראל. ובמה. בצדקה. שכאשר נתעורר צדקה הרי אז נתעורר ט"ב אצל כנסת ישראל. וע"ז כתוב וצדקה תציל ממות. מה הטעם. לפי שצדקה עץ חיים הוא. ונתעורר על עץ ההוא של מיתה. ולקח אותן הנאחזים בו ומצילים מן המיתה. מי גרם לעץ חיים ההוא שיתעורר על עץ ההוא של מיתה. הוה אומר זאת הצדקה שהוא עושה: (י"ג בהר ק"א) רבי אלעזר אמר אדם העושה צדקה עם אנשים. בזמן שהדין שורה בעולם הקב"ה זוכר לו צדקה ההיא שעשה. לפי שבכל שעה שזוכה האדם לעשות צדקה עם אנשים נכתב עליו זה הזכות למעלה. ואפילו בשעה שהדין שורה עליו הקב"ה זוכר לו טוב ההוא שעשה וזכה עם אנשים. כמש"כ וצדקה תציל ממות: (א-קד).

ברכות לראש צדיק וגו'. שא"ר ייסא הקטן לרבי שמעון. מהו לראש צדיק. לצדיק היה לו לומר. אמר לו רבי שמעון אדם הזה שזוכה לנטור את הברית הקדוש. ומקיים מצות התורה. נקרא צדיק. ומראשו ועד רגליו נקרא כך. וכאשר הברכות נשפעים לעולם יניחו על ראשו. וממנו מתקיימות הברכות בעולם ע"י בנים צדיקים וקדושים שהוא מעמיד: (א-קטב)

הולך בתום ילך בטח ומעקש דרכיו יודע. א"ר אבא הולך בתום ילך בטח. זה הוא אדם ההולך בדרכי התורה. ילך בטח. שאין נוקי העולם יכולים להרע לו. ומעקש דרכיו יודע. מהו יודע. זה הוא מי שנוטה מדרך האמת ורוצה לגזול מה ששייך לחברו. יודע. הוא יהיה ניכר בעיניהם של כל שרי הדין.

שלא יהיה נאבד מהם צורת איש הזה. בשביל להביא למקום שינקמו ממנו. ולפיכך יודע. ובוא וראה מי שהולך בדרך האמת הקב"ה מכסה עליו. כדי שלא יהיה נודע וניכר אצל שרי הדין. אבל מעקש דרכיו יודע ויהיה ניכר אצלם. זכאים הם האנשים שהולכים בדרך האמת. והולכים לבטח על העולם. שאין להם לפחד בעולם הזה ולא בעולם הבא: (א-ג):

ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסיף עצב עמה. אמר רבי אבא ברכת ה' זו השכינה. שהיא נפקדה על ברכות העולם. וממנה יוצאין ברכות לכל. היא תעשיר בודאי. ולא יוסיף עצב עמה. עצב ורוגז הם כאשר אין הארת הפנים (ה) שכאשר הלבנה נחשכת אז העצבות שהיא מצד הטומאה תמנע הברכות מן העולם. ולפיכך ולא יוסיף עצב עמה: (א-ג):

בעבור סופה ואין רשע וצדיק יסוד עולם. אמר רבי יצחק אין העולם עומד אלא על צדיק אחד. שכתוב וצדיק יסוד עולם. ועליו העולם עומד ובשבילו העולם נתמד ועליו נשתל (ב) אמר רבי יהודה הלא למדנו שעל שבעה עמודים העולם עומד. שכתוב (משלי ט) חצבה עמודיה שבעה. א"ל רבי יוסי כך הוא בודאי. אבל כלם האחרים בשביעי קיימים. שהוא עמוד העולם והוא צדיק (ג) וזה משקה ומשביע לעולם וזן את הכל. ועליו כתוב (ישעי' ג) אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו. וכתוב טוב ה' לכל (ד) ורחמיו על כל מעשיו: (א-ג):

בעבור סופה ואין רשע וצדיק יסוד עולם. א"ר יצחק לרבי שמעון איך יתכן לפניך האדון זה שלמדנו במה שכתוב וצדיק יסוד עולם. שיש מי שאומר שעל שבעה עמודים עומד העולם. ויש מי שאומר שעל עמוד אחד העולם עומד. איך יתישב הענין. א"ל הכל ענין אחד הוא. שהרי ד' הם. ובהם יש עמוד אחד שנקרא צדיק. והשאר קיימים עליו והעולם בזה מתקיים. וכאשר העולם מתקיים עליו הרי זה כאילו מתקיים על כל השבעה. וע"ז כתוב וצדיק יסוד עולם. והרי ביארתי זה הענין בכמה מקומות: (ג-ט):

יא

במזב לזיקים תעלץ קריה ובאבד רשעים רנה. אמר רבי אלעזר אין שמחה לפני הקב"ה כזמן שנאבדיב

ללא יתאבד מניסו דיוקנא דהאי צ"כ. בנין לאיתתא ליה לאתרא דיקמון מניה. ובג"כ יודע. ותא חזי האי דאזיל בלרא קשוס קצ"ה חפי עליה. בנין ללא אחידע ולא אשתמודע לגבי מאריסון דדינא. אבל מעקש דרכיו יודע וישתמודע לגבייהו. זכאין אינון בני נשא דאזלי בלרא קשוס. ואזלי לרוחאן על עלמא. ללא דחלי אינון בעלמא דין ולא בעלמא דאתי: (א-ג):

ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסיף עצב עמה. אמר רבי אבא ברכת ה' דא שכינתא. דאיהי אסתפקא על ברכאן דעלמא. ומיכה נפקין ברכאן לכלא. היא תעשיר ודאי. ולא יוסיף עצב עמה. עליבו ורוגזו בלא נהירו דלנשין (ה) דכד אסתחך סיסרי"א עליבו ספרא דרוחא אחרא אמנע ברכאן מעלמא. ובג"כ ולא יוסיף עצב עמה: (א-ג):

בעבור סופה ואין רשע וצדיק יסוד עולם. אמר רבי יצחק עלמא לא קיימא אלא על לדי"ק חד. דכתיב וצדיק יסוד עולם. ועליה קאים עלמא ובגיטתא אסתמיך ועליה אשתיל (ג) אמר רבי יהודה הא תנין דעל שבעה סמכין עלמא קיימא. דכתיב (ישעי' ט) חצבה עמודים שבעה. א"ל רבי יוסי הכי הוא ודאי. אבל כלהו אחרנין בשביעיה קיימין. דאיהו סמכא דעלמא ואיהו לדי"ק (ג) ודא אשקי ורוי עלמא חן כלא. ועליה כתיב (ישעי' ג) אמרו לדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו. וכתיב טוב ה' לכל (ד) ורחמיו על כל מעשיו: (א-ג):

בעבור סופה ואין רשע וצדיק יסוד עולם. א"ר יצחק לרבי שמעון אי ניחא קמים דמר הא דתנין במאי דכתיב וצדיק יסוד עולם. דאית מאן דאמר דעל שבעה קיימין קיימא עלמא. ומאן דאמר דעל חד קיימא קיים עלמא. ה"ך מתישרן מלי. א"ל כלא מלה חד הוא. דהא שבעה אינון. ובהו אית חד קיימא דאקרי לדיק. וקיימי עליה. ועלמא בהאי אסתקיימא. וכד אסתקיים עלמא עליה כאילו אסתקיים על כלהו שבעה. וע"ז כתיב וצדיק יסוד עולם. והא אוקימנא מלי בכמה אתר: (ג-ט):

יא

במזב לזיקים תעלץ קריה ובאבד רשעים רנה. אמר רבי אלעזר לית חדוס קמי קצ"ה כזמנא דאתאבדו

זיו הוהר

י (ה) פ"י סרת המלכות נמשכת שאין התפארת משפיע לה הארה מלמעלה כאשר ישראל אין עובדי השם כראוי. וע"ז זה כתוב ואפ"י המתר אסתור את פני וגו'. (ג) והו ספירת היסוד שנקרא צדיק שעל ידו משפיעין כל שאר הספירות השופע דיעי"א "סרת המלכות: (ג) ר' יהודה הקשה שהלא ד' ספירות הן של כריאת העולם. ותירץ ר' יוסי שהיסוד הוא העיקר כי הוא המשבור מכל דאין: (ד) פ"י כל הטוב של הויה ב"ה בא תהיה לכ"ל. ומהו געשה ורחמיו על כל מעשיו. שני"ז מל הנבראים מקבלים השפע בפרטיות מן המלכות:

דלחצו חייבי עלמא ואינון דלרגיו קמיה. הסיד
 ובאבד רשעים רנה. וכן בכל דור ודור שעושה דין
 ברשעי עולם. חדוה ושבחה לפני הקב"ה. ואם תשא
 הלא למדנו שאין שמחה לפני הקב"ה כשהוא עושה
 דין ברשעים. אבל בוא וראה בזמן שנעשה דין
 ברשעים שמחות ותשבחות לפניו על שנאבדו מן
 העולם. וכל זה כשהגיע זמן ההוא שהמתין להם ולא
 חזרו אליו בתשובה מחטאותיהם. אבל אם נעשה בהם
 דין טרם שהגיע זמנם. קודם שנתמלאה סאתם. כמש"כ
 (בראשית טו) כי לא שלם עון האמרי עד הנה. אז אין
 שמחה לפניו. וירע לפניו על שנאבדו. ואם תשא
 מפני מה עשה בהם דין טרם שהגיע זמנם. אלא
 שהם גרמו הרעה לעצמם. שהרי הקב"ה לא היה עושה
 בהם דין טרם שהגיע זמנם. אלא לפי שהתגברו ביותר
 להרע להם לישראל. לפיכך עשה בהם דין והאבידים
 מן העולם בלא זמנם. וזהו שהרע לפניו. ולפיכך
 הטביע למצרים בים. והאביד לשונאי ישראל בימי
 יהושפט וכן כלם. שהרי בשביל שלחצו לישראל נאבדו
 קודם זמנם. אבל כאשר נשתלם הזמן שהמתין להם
 ולא חזרו בתשובה. חדוה ושבחה לפניו על שנאבדו
 מן העולם (א-טא.)

דוורך רכיל מגלה סוד ונאמן רוח מכסה דבר. אמר
 רבי שמעון מקרא זה קשה. הולך רכיל. איש
 רכיל היה צריך לומר. ומי הוא ההולך. אלא מי שאין
 בו ישוב הדעת ואין הוא איש מהימן. דבר זה שמע
 פתחך בקרבו כקוף במים. עד שמשליכו לחוף. מה
 הטעם. לפי שאין רוחו רוח של קיום. אבל מי שרוחו
 הוא רוח של קיום. בו כתוב ונאמן רוח מכסה דבר.
 ונאמן רוח. קיום של רוח. כמש"כ (ישעי' נב) ותקפתיו
 יתד במקום נאמן. מכסה דבר. בהסוד תולה עוד
 ענין אחר (ב) ככתוב (קהלת ה) אל תתן את פיה לחטיא
 את בשרך: (ג-קכח.)

דוורך רכיל מגלה סוד ונאמן רוח מכסה דבר. אמר
 רבי שמעון מקרא זה קשה. הולך רכיל. איש
 רכיל מעבי ליה למימר. מאן הולך. אלא מאן דלא
 אחישב ברוחיה ולא הוה מהימנא. האי מלה דשמע
 אול גנוייה כחזרת בימא. עד דרמי ליה לבר. מאי
 פתיחא. בגין דלית רוחיה רוחא דקיומא. אבל מאן דרוחיה
 רוחא דקיומא. ביה כה נ ונאמן רוח מכסה דבר.
 ונאמן רוח. קיומא דרוחא. כד"ל (ישעי' נב) ותקפתיו
 יתד במקום נאמן. מכסה דבר. ברזא תליא
 מלתא (ב) כדכתיב (קהלת ה) אל תתן את פיה לחטיא
 את בשרך: (ג-קכח.)

מונע בר יקבוה לאום וברכה לראש משביר. אתח
 עלם ההוא ואמר מקרא זה הוא כפשוטו (ג) אבל
 למדנו כל איש חייב בברכת המזון. ואם אינו יודע.
 אשתו או בניו מברכים עמו. ותבא מארה לאיש הזה
 שאינו יודע לברך עד שנצרך לאשתו ולבניו שיברכו
 עמו. ואם הוא יודע לברך צריך לחנך לבניו וליתן לו
 כוס לברך. ומי שמונע ממנו שלא יתחנך יקבוה לאום.
 המונע בר שלא לברך להקב"ה (ג) ולא יתחנך במצות
 יקבוה לאום. יקבוהו. יקבוהו צריך לומר או יקבוהו
 לאומים. שהרי לאום אחד הוא. כמש"כ (בראשית כה)
 ולאם מלאם יאמץ. מהו יקבוה לאום. אלא לאם
 כתוב (ד) להאם הקדושה יקבוהו לאיש הזה שמנע
 להאי בן מלברך להקב"ה ומהו יקבוהו. כמש"כ
 (ויקרא כד) ויקוב בן האשה הישראלית את השם. אף
 כאן יקבוהו ויפרשו אותו אל האם. יפרשו הטאו להאם
 הקדושה

מונע בר יקבוה לאום וברכה לראש משביר. אתח
 הסוה יקובא ואמר האי קרא כושמעו (ג) אבל
 תנין כל בר נש חייב בצרכת המזון. ואי לא יודע.
 אתתיה או בניו מברכין ליה. ותבא מארה להאי גברא
 דלא ידע לברכא עד דלמטרין לאתתיה ולבניו דיברכין
 ליה. ואי הוא ידע אלטרין לחנכא לבריה ולמהב ליה
 כסא לברכא. ומאן דמנע ליה דלא יתחנך יקבוה לאום.
 מונע בר דלא לברכא לקב"ה (ג) ולא יתחנך במצות
 יקבוה לאום. יקבוהו. יקבוהו צריך לומר או יקבוהו
 לאומים. דהא לאום חד הוא. כד"ל (בראשית כה)
 ולאם מלאם יאמץ. מהו יקבוהו לאום. אלא לאם
 כתיב (ד) לאמא קדישא יקבוהו להאי ב"נ דמנע
 להאי בר מלברכא לקב"ה. ומהו יקבוהו. כד"ל
 (ויקרא כד) ויקוב בן האשה הישראלית את השם. אף
 הסא יקבוהו ויפרשו ליה לאם. יפרשו חסאיו לאמא
 קדישא

זיו הזהר

(ה) כוננו שבית הדין זכרית המעור זה לעומת זה. ופי שפונם ברית הדין הוא פונם גם ברית המעור. (ב) כוננו כזה להודיע
 שאינו רוצה להוציא המקרא משמעותו הפשוט. כי בר היינו תבואה ולא בן. ומשכיל היינו משכיל ולא שוכר ומשכר. אלא
 שרוצה לומר ענין אחר ולהסמיכו בדרך רמז ואסתמא ע"י מקרא הזה (ג) היינו בדרך רמז כי בר בארמית משמעותו הוא בן: (ד) כונ
 פחולק עם הספורה שלנו כי כספורה שלנו לאום מלא בואי. וכעין זה הרבה

הקדושה (ס) וברכה לראש משביר. לאיש הזה שמחנך את בנו לברך להקב"ה ולחנכו במצות התורה. ועוד וברכה לראש משביר. מי שמברך ומזמין בכוס של ברכה למי שנצרך לו. בזה נשבר צד הטומאה ונכנעת בשברון ונתעלה צד הקדושה. וזה הוא שכתוב וברכה לראש משביר. כמו שהוא מעלה ומברך להקב"ה ועשה לצד הטומאה שישבר. כך הקב"ה ממשיך עליו ברכות מלמעלה. וזאת שנקראת ברכה(י) תשרה על ראשו: (ג-קצא)

יב

אשת חיל עטרת בעלה וקרוב בעצמותיו מבישה. א"ר יוסי אשת חיל. זו כנסת ישראל. וקרוב בעצמותיו מבישה. אלו עמים עכו"ם. שהקב"ה אינו יכול לסבול אותם בעולם. כמש"כ (ויקרא כ) ואקוץ בם. כאותן קוצים והוחים שדוחקים לו לאדם ואינו יכול לסובלם. א"ר אבא כך הוא בודאי. אשת חיל. זו כנסת ישראל. שהיא גברת מכמה חיילות וכמה מחנות הנמצאים בעולם. עטרת בעלה. כמש"כ עטרת תפארת. והכל אחד: (ג-מב)

טוב נקלה ועבד לו ממתכבד וחסר לחם. אמר רבי שמעון מקרא זה על יצר הרע נאמר. לפי שהוא מקטרג תמיד אצל האנשים. והיצה"ר הוא מגביה לבם ורצונם של האנשים בגאות. והאיש הולך אחריו ומסלסל בשערו. עד שהיצה"ר מתגאה עליו וממשיכו לגיהנום. אבל טוב נקלה. זה שאינו הולך אחר היצה"ר. ואינו מתגאה כלל ומשפיל רוחו ולבו ורצונו אל הקב"ה. ואז אותו יצה"ר נהפך לעבד לו. שאינו יכול לשלט עליו. וזה האיש שולט על יצה"ר כמש"כ ואתה תמשל בו. ממתכבד. כמו שאמרנו מזה שהוא מתכבד עצמו מסלסל בשערו מתגאה ברוחו. והוא חסר לחם. חסר אמונה. כמש"כ (ויקרא כא) לחם אלהיו וגו'. לחם אלהיהם הם מקריבים וגו': (א-קטו)

עבד אדמתו ישבע לחם ומרדף רקים ישבע ריש. מקרא זה קשה. וכי שלמה המלך שהוא חכם מכל בני העולם. איך אמר שיתגיע האדם לעבוד האדמה וכל עמלו יהי אחריה ויניח חיי העולם. פתח יהודי שהוא ואמר כתוב ויקח ה' אלהים את האדם ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה. וביארו מקרא זה בסוד הקרבנות (ה) בוא וראה לעבדה. זה מלך העליון. ולשמרה. זה מלך התחתון. עולם העליון ועולם התחתון (ג) לעבדה. בסוד של זכור. ולשמרה. בסוד של שמור (ג) ולפי זה עבד אדמתו. זה גן עדן שנצרך לעבוד ולפעול להמשיך לה ברכות מלמעלה (ד) ישבע לחם

זיו הזהר

(ס) עירוש שנינו פוגם בפרת הפלכות והשכינת הקדושה: (י) השכינה הקדושה נקראת ברכה:

יב (ה) קרב ולייחד עלמא דדכורא עם עלמא דנוקבא היינו תפארת ומלכות: (ג) מלכא עלאה תפארת. מלכא תתאה מלכות: (ד) רוא דוכור היינו רמ"ח מ"ע ורוא דשמור היינו שס"ה מ"ת: (ד) מרת המלכות נקראת גן עדן. ועיי' עבודת ישראל נקשר בה ע"מא דרביא ומשפיע אייהו הברכות דעליא וזהו פ"ה הפסוק ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה. ר"ל שנתן באדם זה הכח לפעול תיקון שהוא בעולם המלכות ע"י עבודתו:

קדישא (ס) וברכה לראש משביר. להאי צ"ג דיחך זריה לברכא לקב"ה ולחנכא ליה בפקודי אורייתא. ותו וברכה לראש משביר. מאן דמברך ואזמין בכסא דברכה למאן דלאסריך ליה זבאי אחר ספרא אחרא ואחכפלא בתבירו ואסחלק ספר קדישא. וזה הוא דכתיב וברכה לראש משביר. כמה דאישו מסלק ומברך לקב"ה ועבד לספר אחרא דיתבר. הכי קב"ה משיך עליה ברכאן מלעילא. והאיך דאקרי ברכה (י) שריא על רישיה: (ג-קצא)

יב

אשת חיל עטרת בעלה וקרוב בעצמותיו מבישה. א"ר יוסי אשת חיל. דא כנסת ישראל. וקרוב בעצמותיו מבישה. אלן עמין עכו"ם. דקב"ה לא יוכל למסבל לון בעלמא. כד"א (ויקרא כ) ואקוץ בם. כהני קולין וגובין דדחקין ליה לבייג ולא יוכל למסבל לון. א"ר אבא הכי הוא ודאי. אשת חיל. דא כנסת ישראל. דהיא גברת מכמה חיילין וכמה משריין דמשתכחי בעלמא. עטרת בעלה. כד"א עטרת תפארת. וכלא חד: (ג-מב)

טוב נקלה ועבד לו ממתכבד וחסר לחם. אמר רבי שמעון האזי קרא על יצר הרע אתמר. בגין דאישו מקטרגא תדיר לגבי בני נשא. וייה"ר אישו אריס לביה ורעותיה דבייג בגאותא. ואזיל אבתריה מסלסל שעריה. עד דאישו אתגאי עליה ומשיך ליה לגיהנום. אבל טוב נקלה. הסוא דלא אזיל אבתריה דיה"ר. ולא אתגאי כלל ומאיך רוחיה ולביה ורעותיה לגבי קב"ה. וכדין האי יסה"ר מתהפך לעבד לו. דלא יוכל לשלטה עליו. והאי צ"ג שלים עליו כד"א ואתה תמשל בו. ממתכבד. כמה דאמרן דאישו אוקיר גרימיה מסלסל בשעריה אתגאי ברומיה. ואישו חסר לחם. חסר מהימנותא. כד"א (ויקרא כא) לחם אלהיו וגו'. לחם אלהיהם הם מקריבים וגו': (א-קטו)

עבד אדמתו ישבע לחם ומרדף רקים ישבע ריש. האי קרא קשיא. וכי שלמה מלכא דאישו חכים מכל בני עלמא. היך אמר דיסתל צ"ג ליפלה ארעא ולאסתללא אבתריה וישבך חיי עלמא. פתח הסוא יודאי ואחר כתיב ויקח ה' אלהים את האדם ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה. ואוקמוה ברוא דקרבנין אישו (ה) תא חזי לעבדה. דא מלכא עלאה. ולשמרה. דא מלכא תתאה. עלמא עלאה ועלמא תתאה (ג) לעבדה. ברוא דזכור. ולשמרה. ברוא דשמור (ג) ובג"כ עבד אדמתו. דא גן עדן דלאסריך למעבד ולמפלח לאמשכא לה ברכאן מלעילא (ד) ישבע לחם

לחס. דכד אתצרכא ואתמשכא לס צרכאן מלעילא איבו נמי אתצריך צדקה. תא חוי דכהנא דמצריך מתצריך. כד"א ואני אצרכס. ובג"כ עובד אדמתו ישבע לחס. דא הוא מוונא דלעילא. ומרדף רקיס. מאן דיתדבק בצמרא אחרא דאיבו מרדף רקיס. ישבע ריש ודאי: (א-קטז)

שפת אמת תכון לעד ועד ארגיעה לשון שקר. א"ר חייא שפת אמת תכון לעד. אלני ישראל דאינון שפת אמת. דאמרין ה' אלהינו ה' אחד. כלל איבו אמת ורזא דאמת. ומסיימי ה' אלהיכם אמת. ודא היא שפת אמת תכון לעד. ועד ארגיעה. ועד רגע מצעי ליה. מהו ארגיעה. אלל עד כמה יחא קיומא דלשון שקר בעלמא. עד זמנא דיימי ויהא לי נייחא מפולחנא קשיא דעלוני. ובזמנא דארגיעה ישתלי לשון שקר. אינון דקראן אלהא למאן דלאו הוא אלהא. אבל ישראל דאינון שפת אמת כתיב צבו (ישע' מג) עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו. ובגין דא כתיב תכון ולא כוננת. שפת אמת דתכון. מאי דלאו הכי השתא. דהשתא שפת שקר קיימא ושפת אמת שכיבת לעפרא. ובסהוא זמנא דאמת יקום על קיומיה ומגו ארץ תלמח. כדון שפת אמת תכון (עד: 3-קפה)

לחס. שכאשר נתברכת ונמשכות לה ברכות מלמעלה גם אדם זה מתברך עמה. בו וראה שהכהן המברך מתברך. כמש"כ ואני אברכם. ולפיכך עובד אדמתו ישבע לחס. זהו המזון העליון. ומרדף רקיס. מי שמתדבק בצד הטומאה שהוא מרדף רקיס. ישבע ריש בודאי: (א-קטז)

שפת אמת תכון לעד ועד ארגיעה לשון שקר. א"ר חייא שפת אמת תכון לעד. אלו ישראל שהם שפת אמת. שאומרים ה' אלהינו ה' אחד. הכל הוא אמת וזהו הסוד של אמת. וגומרים ה' אלהיכם אמת. וזה הוא שפת אמת תכון לעד. ועד ארגיעה. ועד רגע צריך לומר. מהו ארגיעה. אלא עד כמה יהיה הקיום של לשון שקר יבועלם. עד שיבוא הזמן שיהי לי מנוחה מעבודה הקשה אשר עלי. ובזמן שארגיעה אז יכלה לשון שקר. של אלו הקוראים אלהים למי שאין הוא אלהים. אבל ישראל שהם שפת אמת נאמר בהם (ישע' מג) עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו. ולפיכך כתוב תכון ולא כוננת. עתידה שפת אמת שתכון. מה שאין כן עכשו. כי עתה שפת שקר מתקיים ושפת אמת שוכבת לעפר. ובזמן ההוא שאז האמת יקום על מעמדו ויצמח מתוך הארץ. אז שפת אמת תכון לעד: (ב-קפה)

יג

תוחלת ממושכה מחלה לב ועץ חיים תאווה באה. אמר רבי חייא דא הוא דתנן דליה ליה לביי לאסתכלא בצעותיה לנבי קב"ה אי אחי אי לא אחי. מאי טעמא. בגין דאי איבו אסתכל ביה כמה מאריהון דדינא אתו לאסתכלא ביה בעובדו. ורזא איבו דהא האי אסתכלותא דאיבו מסתכל בהיה צעותא גרס ליה למחלת לב. מהו מחלה לב. דא איבו מאן דקאים תדיר עליה דב"י לאסתאה לעילא ותתא. ועץ חיים תאווה באה. תינן מאן דבעי דקב"ה יקבל ללותיה ישתלל באורייתא דאיבי עץ חיים. וכדין תאווה באה. מאן תאווה. דא היא דרגא דכל ללותין דעלמא בידיה (ה) ועליל לון קמי מלכא עלאה. כתיב הכא באה. וכתיב הסם בערב היא באה (ג) ודא הוא תאווה באה. באה קמי מלכא עלאה לאשלמא רעותא דהאי בר נש: ד"א תוחלת ממושכה מחלה לב. דא הוא אתר (ג) דאתיביב הויה מלה [דבעין] באתר אחרא דלא אלפריך. ואתמשכא עד דאתיביב מידא לידא. ולומיין דלא ייתי. מאי טעמא. בגין דאתפשטא ואתמשכא בכל אינון ממין לנחתא ליה לעלמא. ועץ חיים תאווה באה. דא היא תוחלת דלא אתמשכא בגו אינון ממין דתיבין. אלל דקב"ה יביב ליה לאלתר. בגין דכד

יג

תוחלת ממושכה מחלה לב ועץ חיים תאווה באה. אמר רבי חייא זהו שלמדנו שאין לו לאדם לעיין בתפלתו לפני הקב"ה אם תבא משאלתו או לא תבוא. מה הטעם. לפי שכאשר האדם מציין בתפלתו כמה שרי הדין באים לעיין בו במעשיו. וזהו הסוד שהרי זאת ההסתכלות שהוא מציין בחפלה היא גורמת לו למחלת לב. מהו מחלה לב. זה הוא מי שעומד תמיד אצל האדם לקטרג עליו למעלה ולמטה. ועץ חיים תאווה באה. למדנו מי שרוצה שהקב"ה יקבל תפלתו יעסוק בתורה שהיא עץ חיים. ואז תאווה באה. איזו תאווה. זאת היא המדרגה שכל תפלות העולם בידיה (ה) ומכנסת אותן לפני מלך העליון. כתוב כאן באה. וכתוב שם בערב היא באה (ג) וזהו תאווה באה. שבאה לפני מלך העליון להשלים רצון זה האיש: ד"א תוחלת ממושכה מחלה לב. זה הוא מקום (ג) שניתן דבר ההוא [שביקש] במקום אחר שלא נצרך. ונמשך עד שניתן המבוקש מיד ליד. ולפעמים לא יבוא כלל. מה הטעם. לפי שנתפשט ונתמשך בכל אותן הממונים להוריד הדבר לעולם הזה. ועץ חיים תאווה באה. זהו התוחלת שאינה נמשכת בתוך אותן מושלי המרכבות. אלא שהקב"ה נותן לו מיד. לפי שכאשר

זיו הזהר

יג (ה) השכינה הקדושה היא המדתו של הקב"ה והיא מעלה תפלות ישראל לפני הקב"ה: (ג) אסתר המלכה שרתה השכינה עליה נידעו בסוד הכתוב ותלכש אסתרי מלכות: (ד) פי' סקום הדין הקשה שסביא לאנשים מחלת לב:

שכאשר נתמשך בתוך אותן מושלי המרכבות. יש כמה שרי הדין שניתנה להם רשות לעיין ולהסתכל בדינו טרם שינתן לו. אבל מה שיוצא מבית המלך להנתן לו לאדם. בין שהוא זוכה בין שאינו זוכה ניתן לו מיד. וזהו ועץ חיים תאווה באה: (א-רב:)

ויש נספה בלא משפט. אמר רבי שמעון ברא וראה שכל הרוחות היוצאים מלמעלה זכר ונקבה יוצאים ומתפרשים. ולפעמים תצא נשמה של נקבה טרם שיוצאת נשמת הזכר שהוא בן זוגה. וכל זמן שהזכר לא הגיע זמנו להזדווג עם הנקבה שלו. וצא אחר ונושא עמה. כאשר מגיע זמנו של זה הזכר להזדווג. בכך כאשר נתעורר צד"ק בעולם להעניש על עונות העולם. מאסף לו לזה האחר שנשא עמה. ובא בן זוגה ולקח אותה. ובשביל זה קשה ענין הזיווג לפני הקב"ה. וכל זה בשביל שקלקל זכר הראשון את מעשיו. ואע"פ שלא קלקל כל כך מעשיו בחטאים נאסף בזמן ההוא קודם שהגיע זמן פטירתו. מה שבלתי זאת לא הרי נעשה כך במשפט. ועליו כתוב ויש נספה בלא משפט. שפגע בו הדין של צד"ק בשביל חטאו לפי שהגיע זמנו של השני ונושא עמה. שהרי היא שלו היא. א"ל רבי אלעזר ומדוע. יפריד אותם הקב"ה ויבוא השני ותנתן לו. א"ל זאת היא תועלת לאיש וטובה עושה עמו. שלא יראה אשתו נמצאת ברשות אחר. ובוא וראה אם זה השני אין מעשיו מוכשרים. אע"פ ששלו היא אותה האשה. בל ידחה הראשון שנשאה מלפני השני: (א-רע:)

צדיק אוכל לשובע נפשו. אמר רבי יצחק מהו לשובע נפשו. לאחר שהשביע נפשו בתפלה ובתלמוד תורה: (ב-טו:)

דבר אהמסכה בנו אינון ממנן רתיכין. כמה אינון מארי דריכא דאחסיב לון רשותא לעיינא ולאסתכלא בדיניה עד לא יכתונו ליה. ומאי דנפיק מבי מלכא ואחסיב ליה לבי. בין דוכי בין דלא זכי אחסיב ליה מיד. ודא הוא ועץ חיים תאווה באה: (א-רנ:)

ויש נספה בלא משפט. אמר רבי שמעון תא חוי דכל רוחין דנפקין מלעילא דכר ונוקבי נפקי ומתפרשן. ולזמנין תפוק נשמתא דנוקבא עד לא נפקת דכר דהוא בר זוגה. וכל זמנא דדכורא לא מסא זמניה לאזדווגא בהדי נוקביה. ואחי אחרא ואחסיב בהדיה. כיון דמסא זמנא דהאי לאזדווגא. כד אתער לר"ק בעלמא למפקד על חובי עלמא. כניש ליה להאי אחרא דהוא נסיב בהדיה. ואחי אחרא ונסיל ליה. ועל דא קשין זוגיין קמי קב"ה. וכל דא בגין דסרח דכורא עובדוי. ואע"ג דלא סרח כל כך עובדוי בהסאיה אחסיב בהסא זמנא עד לא מסון יומיו. מה דלא עביד הכי במשפט. ועליה כתיב ויש נספה בלא משפט. דאערע ביה דיכא לר"ק בחובי בגין דמסא זמניה דאחרא ונסיב ליה. דא דידה היא. א"ל רבי אלעזר ואחסיב יפריש לון קב"ה ויחי אחרא ויסיב ליה. א"ל דא הוא תועלתא דבי וסיבו דעביד עמיה. דלא יחמי אחמיה בידא אחרא. ותא חוי אי האי לא כשרן עובדוי. אע"ג דעליה היא הסא אחתא. לא אחמיה האי אחרא מקמיה: (א-רנ:)

צדיק אוכל לשובע נפשו. אמר רבי יצחק מהו לשובע נפשו. בחר דשבע נפשיה למללי ולמקרי באורייתא: (ב-טו:)

יד

ברב עם הדרת מלך ובאפס לאום גזתת רזון. רבי יהודה פתח ברב עם הדרת מלך. איי הם ישראל. שנאמר בהם (דברים ז) כי עם קדוש אתה לה"א. והם עם העולים לכמה אלפים ולכמה רבבות. שאין עם בכל העולם יר ועצום כישראל. עם מבורר ויחידי בלי תערובות כלל. וכאשר הם רבים במספרם הרי זה כבודו של הקב"ה. שהרי עליונים ותחתונים משבחים שמו של מלך העליון. ומשבחים לו בשביל עם הקדוש. וש"כ (שם ז) רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה. וע"כ ברב עם הדרת מלך. זה הוא הדרת מלך עליון הקב"ה: ועוד בשעה שהקב"ה בא לבית הכנסת. וכל העם באים יחדו ומתפללים ומודים ומשבחים לו להקב"ה. אז הדרת מלך הוא. כי סתם מלך זה מלך הקדוש שמתתקן בהדר ובתקון להתעלות למעלה (ה) ובאפס לאום גזתת רזון. וכאשר הוא מקדים ובא לבית הכנסת

יד

ברב עם הדרת מלך ובאפס לאום גזתת רזון. רבי יהודה פתח ברב עם הדרת מלך. אליון אינון ישראל. דכתיב בסו (דברים ז) כי עם קדוש אתה לה"א. ואינון עמא דסלקין לכמה אלפין ולכמה רבון. דלית עיזא בכל עלמא רב סגני כישראל. עמא ברירא ויחידאה בלא ערובותא אחרא כלל. וכד אינון סגיאין בחושביהון יקרא דקב"ה איסו. דא עלאין ומתאין משבחון שמיא דמלכא עלאה. ומשבחון ליה בגין עמא קדישא. הס"ד (שם ז) רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה. וע"כ ברב עם הדרת מלך. הדורא איסו דמלכא עלאה קב"ה: ותו בזמנא דקב"ה אחי לבי כנישתא. וכל עמא אחיין כחדא ומללאן ואודן ומשבחון ליה לקב"ה. כיון דדורא דמלך איסו. דמלך סתם דא מלכא קדישא דאמתקן בשפירו ובתקוונא לסלקא לעילא (ה) ובאפס לאום גזתת רזון. וכד איסו אקדים לבי כנישתא

צו הזהר

יד (ה) ע"כ הקדוש שמתתקן להתעלות למעלה ע"י תפלות ישראל וזו סדרת המלכות והשכינה הקדושה שעליה נאמר יגנו עם לאיהיה על ישראל נאווה. וע"כ לעומת זה אל ישראל הוא גותן עון ותעצומות לעם:

הכנסת. ועם ישראל אין באים להתפלל ולשבח לו להקב"ה. בכן כל אותן הממונים והמחנות של ממשלת העליונה כלם נגרעים מאותה הטבה שמתקנים בתקונן של המלך ההוא (ג) מה הטעם לפי שבאותה שעה שישראל למטה מסדרים תפולותם ותחונותם ומשבחים למלך העליון. אז גם כל אותן מחנות העליונים מסדרים שבחות ומתקנים באותו תקון הקדוש. לפי שהמחנות העליונים כלם חברים הם לישראל שלמטה לשבח להקב"ה יחדיו. להיות התעלות של הקב"ה למעלה ולמטה כאחד. וכאשר הם מודמנים להיות חברים להם לישראל. וישראל למטה אין באים לסדר תפולותם ותחונותם ולשבח לרבונם. בכן כל מחנות קדושים של ממשלת העליונה נגרעים מן תקונם. שהרי אין עולים בהתעלות ואין יכולים לשבח לרבונם כראוי. לפי שתשבחות של הקב"ה צריך להיות למעלה ולמטה עליונים ותחתונים בשעה אחת. וע"כ מחתת רזון ולא מחתת מלך (ד) ואפילו אם לא באו הרבה לבית הכנסת אלא עשרה. באותן עשרה נודמנים מחנות עליונים להיות עמהם חברים. מה הטעם. לפי שכל תקוני מלך ההוא הם בעשרה (ד) וע"כ די בעשרה אם אין הם יתד: (כ-קטז')

צדקה תרומם גוי וגו'. הרי למדנו שכאשר הקב"ה רוצה לרחם על בריותיו. הוא מרחם עליהם במדת הצדקה. ואין צדקה אלא תפלה. שהיא צדקה אמנים. ד' ארבע קדושות בכל יום ויום. ה' מאה ברכות. ה' חמשה חומשי תורה. זש"כ צדקה לתרומם גוי. ועל כן נאמר לו לאברהם ויחשבה לו צדקה: (י"ח טיפוס)

מז

ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישרים אתו. אמר רבי שמעון בוא וראה כמה יש לו לאדם לתקן דרכיו לפני הקב"ה בשביל לעשות מצות התורה. הרי נתבאר שבדאי שני מלאכים שלוחים יש לאדם למעלה להודווג עמו. אחד לימין ואחד לשמאל. והם מעידים על האדם בכל מה שהוא עושה. הם נמצאים אצלו ונקראים יצר טוב ויצר רע. אם בא האדם להטהר ולעמול במצות התורה. בכן אותו יצר הטוב שנודווג עמו ונהפך לו לעבד. וכאשר האדם הולך להטמא אז אותו יצה"ר נתחזק ומתגבר על יצר טוב ההוא. וזה נתבאר שבדאי כאשר האדם בא להטהר אז הוא נתחזק בכמה כחות כאשר נתגבר יצר טוב ההוא. ובכן אויביו ישרים אתו. שאותו יצה"ר נכנע לפני יצר הטוב. וע"ז אמר שלמה (משלי יב) טוב נקדה וקבד

כנישתא. ועמא ישראל לא אחיין לללא ולשכחא ליה לקב"ה. כדון כל אינון ממנן ומשריין דשלטנותא עלאה כללו אתברו מההוא עליא דמתקני דמתקני דההוא מלך (ג) מאי שעמא. בגין דההוא שעתא דישאל לתתא קא מסדרי ללותהון ובעותהון ומשבחן למלכא עלאה. כל אינון משריין עלאין מסדריין שבחיין ומתקניין בההוא תקווא קדישא. בגין דמשריין עלאין כללו חברין אינון דישראל לתתא לשכחא לקב"ה כחדא. למחוי סלוקא דקב"ה עילא ותתא כחדא. וכד אינון מודמנין למחוי חברים בהו דישראל. וישאל לתתא לא אחיין לסדרא ללותהון ובעותהון ולשכחא למחוי. כללו משריין קדישין דשלטנותא עלאה אתברו מתקוניהון. דהא לא סלקין בסלוקא ולא יכלין לשכחא למחוי. כדקא יאות. בגין דשכחא דקב"ה אלסריך למחוי כחדא עילא ותתא עלאין ותתאין בשעתא חדא. וע"ד מחתת רזון ולא מחתת מלך (ג) ואפילו דלא אסניאו בני כנשתא אללא עשרה. באינון עשרה מודמנין משריין עלאין למחוי עמהון חברים. מאי שעמא. בגין דכל תקוני דההוא מלך אינון בעשרה (ד) וע"ד די בעשרה אי לאו אינון יתיר: (ג-קטז')

צדקה תרומם גוי וגו'. הא אתמר דכד בני קב"ה למרחם ית בריותיה. הוא מרחם עליהון במדת הנדקה. ולית לנדקא אללא תפלה. דלוי צדקה אמנים. ד' ארבע קדושות בכל יומא ויומא. ה' מאה ברכות. ה' חמשה חומשי תורה. זש"כ צדקה לתרומם גוי. וע"ד אתתמר לאברהם ויחשבה לו לנדק: (י"ח טיפוס)

מז

ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישרים אתו. אמר רבי שמעון תא חזי כמה אית ליה לבי"ג לאתתקנא שבילוי ביה בקב"ה בגין למעבד פקודי דאורייתא. דהא אוקימוס דולאי תרי מלאכין שליתן אית לבי"ג מלעילא לאודווגא בהדיה. חד לימינא וחד לשמאלא. ואינון סהדין ביה בבר נש בכל מאי דלוי עבד. אינון משתכחי תמן וקריין לון ילר סוב וילר רע. אחי בר נש לאתדכא ולשאתללא בפקודי דאורייתא. ההוא ילר סוב דאודווג ביה כבר איסו אתתקיף על ההוא יצה"ר. ואשתליס בהדיה ואתספיך ליה לעבדא. וכד ב"ג אויל לאסתאכא ההוא יצה"ר אתתקיף ואתגבר על ההוא ילר הסוב. והא אוקימנא ודאי כד בר נש אחי לאתדכא כמה תקיפו אתתקיף ב"ג כד אתגברא ההוא ילר הסוב. וכדון אויביו ישרים אתו. דההוא יצה"ר אתכפיא קמייה דילר הסוב. וע"ד אתר שלמה (משלי יב) טוב נהלא ועבד

זין הזהר

(א) מפרש חזן משישון רוננים דהיינו ישרים שלמעלה: (ג) ענין גדול יתבאר בזה שלא נחשוב ח"ו שהבורא נצרך בעצמותו לתיקון של ישראל וכאם לאו הוא כדלות ח"ו לא כן הדבר כי אין זה ענין שנוגע לעצמות האלהות אלא להס"אבים שנקראים רוננים: (ד) כי מרת המלכות בעצמה יש לה עשר ספירות וכשיש עשרה ישראלים אין פרצותיהן ואין דיגות הן שוות לכן יש ביניהם עשרה כמות ש"ר עשר ספירות וראויים להשיאת השכינה עליהם:

ועבד לו. מהו ועבד לו. זה יצר הרע. ואז כאשר האדם הולך לפי מצות התורה. בכך גם אויביו ישלים אתו. זה יצר הרע והבאים מצדו: (א-קמ"ד):

חמת מלך מלאכי מות ואיש חכם יכפרנה. אמר רבי חייא כמה יש להם לאנשים להשקר מחסאותיהם ולהיות נזהר במעשיהם. שהרי בהרבה זמנים העולם נידון. ובכל יום ויום מצלים מצשה האנשים במשקל ומשגיחים עליהם למעלה ונכתבים לפניו. וכאשר מצשה האנשים אין מוכשרים לפני המלך. מעלה חימה והדין נתעורר. ושיכ חמת מלך מלאכי מות. ועיכ בכל יום ויום צריך האדם להזהר מחטאיו. ואיש חכם יכפרנה. בזמן ששרי הדין עומדים על העולם ורוגז תולה. אם נמצא בדור צדיק שנרשם למעלה. הקב"ה מביט בו ונשתכך הרוגז. משל למלך שכעס על עבדו. והיה מספק על הסנטר לעשות בו דין. בתוך זה נכנס אוהב המלך ועמד לפניו. כיון שראה אותו המלך האירו פניו. התחיל אותו אוהב המלך לדבר עמו והמלך היה שמח. וכאשר בא הסנטר ראה שפני המלך בשמחה. חזר והלך לו ולא פשה הדין להעבד. ואז היה אוהב ההוא מבקש למלך על עבדו ונסלח לו. ולפיכך ואיש חכם יכפרנה. וצוד ואיש חכם יכפרנה. ויטהר לאותו הרוגז ורחמים נתעוררים: (ג-קמ"ו).

איש תהפכות ישלח מדון ונרגן מפריד אלוף. אמר רבי שמעון. איש תהפכות ישלח מדון. כמו שאמרנו שהרשעים גורמים פגם למעלה (ה) ונרגן מפריד אלוף. מפריד אלופו של עולם (ג) וזה הקב"ה: ד"א איש תהפכות ישלח מדון. מהו ישלח. לאותן הנטיעות מדון. שיהיו יונקים מצד הדין (ג) ונרגן מפריד אלוף. כמו שאמרנו שהרשעים עושים פגם למעלה. מפריד שלא יהיה נמצא היחוד. מפריד להמטרונה מן המלך ולהמלך מן המטרונה. ובשביע זה לא נקרא אחד. שאחד לא נקרא אלא כאשר הם בזיוג אחד. אוי לאותן הרשעים שנורמים פרוד למעלה. וזכאים הם הצדיקים שהם מקיימים הקיום שלמעלה. וזכאים הם בעלי התשובה שמחזירים הכל למקומותם: (ג-ס"ו)

ועבד לו. מהו ועבד לו. דא יצר הרע. וכדין כד אויל ציג בשקודי דלורייחא. כדין גם אויביו ישלים אתו. דא יצר הרע ודחתא מסכרוי: (א-קמ"ד):

חמת מלך מלאכי מות ואיש חכם יכפרנה. אמר רבי חייא כמה יש להם לאנשים להשקר מחסאותיהם ולהיות נזהר במעשיהם. שהרי בהרבה זמנים העולם נידון. ובכל יום ויום מצלים מצשה האנשים במשקל ומשגיחים עליהם למעלה ונכתבים לפניו. וכאשר מצשה האנשים אין מוכשרים לפני המלך. מעלה חימה והדין נתעורר. ושיכ חמת מלך מלאכי מות. ועיכ בכל יום ויום צריך האדם להזהר מחטאיו. ואיש חכם יכפרנה. בזמן ששרי הדין עומדים על העולם ורוגז תולה. אם נמצא בדור צדיק שנרשם למעלה. הקב"ה מביט בו ונשתכך הרוגז. משל למלך שכעס על עבדו. והיה מספק על הסנטר לעשות בו דין. בתוך זה נכנס אוהב המלך ועמד לפניו. כיון שראה אותו המלך האירו פניו. התחיל אותו אוהב המלך לדבר עמו והמלך היה שמח. וכאשר בא הסנטר ראה שפני המלך בשמחה. חזר והלך לו ולא פשה הדין להעבד. ואז היה אוהב ההוא מבקש למלך על עבדו ונסלח לו. ולפיכך ואיש חכם יכפרנה. וצוד ואיש חכם יכפרנה. ויטהר לאותו הרוגז ורחמים נתעוררים: (ג-קמ"ו).

איש תהפכות ישלח מדון ונרגן מפריד אלוף. אמר רבי שמעון. איש תהפכות ישלח מדון. כמה דאמרן דחייביא עבדין פגמו לעילא (ה) ונרגן מפריד אלוף. מפריד אלופו של עולם (ג) ודא קב"ה: ד"א איש תהפכות ישלח מדון. מהו ישלח. לאותן הנטיעות מדון. דיהון ינקין מסכרא דדינא (ג) ונרגן מפריד אלוף. כמה דאמרן דחייביא עבדין פגמו לעילא. מפריד דיהודא לא ישכת. מפריד למסרויחא ממלכא ולמלכא ממסרויחא. ובגיכ לא אקרי אחד. דאחד לא אקרי אלא כד אינון בזווגא חדא. ווי לאינון חייביא דעבדין פרודא לעילא. וזכאין אינון לדיקיא דאינון מקיימין קיומא דלעילא. וזכאין אינון מאריהון דתשובא דחייבין כלא לאתרייהו: (ג-ס"ו)

ין

ין

עמרת זקנים בני בנים ותפארת בנים אבותם. פתח רבי אלעזר ואמר. בנים הרי ביארנו (ה) בני בנים. אלו שאר כתרי מלכא. כמש"כ (ישע' יד) וכל בניד למודי ה'. וכתוב (איכה ד) בני ציון היקרים. זשיכ

עמרת זקנים בני בנים ותפארת בנים אבותם. פתח רבי אלעזר ואמר. בנים הא לוקימנא (ה) בני בנים. אליון שאר כתרי מלכא. כד"א (ישע' יד) וכל בניד למודי ה'. וכתוב (איכה ד) בני ציון היקרים. סה"ד

דיו הוזהר

מין (ה) ענין המגם הוא שמונע אור השמש מלהשפיע למרת המלכות ומגביר כח השפחה לרעת נבירתה לעשות השמע דקדושה עבור הספרא אתרא: (ג) פ"י שמפריד קב"ה מן שכינתיה: (ג) פ"י ישלח הוא מלשון נטיעות וענפים בכתוב שלחך פרים ימונים. והמבון שתרשע גורם ברשעו שהספירות דקדושה שהן כמו ענפים מן התפארת שנקרא עץ חיים יהיו יונקים מי צד הדין וישפיעו למיכות דינים ועונשין עבור עולם הזה:

ין (ה) פ"י שהספירות נחלקות על אבות או זקנים שהן ספירות הראשונות תכ"ד. וגם אבות או בנים שהן הספירות תנ"ת. וגם בנים או בני בנים שהן הספירות נד"י. ומביא ראיה מן פסוק א' שנצח הווד נקראים בנים של התפארת שנאמר וכל בניד למודי ה'. והוסב על נצח הווד שהן כמו בנים להשם הו"יה ב"ה דהיינו התפארת. וכן מביא רא"י מן פסוק ב' בני ציון היקרים שמוסב ג"כ על נצח הווד שהן כמו סניפים מן ספירת היסוד שנקרא ציון. וכל השלשה בכ"ד אחר נקראים בנים של התפארת. ולעומת תכ"ד תן בני בנים:

זשיכ ותפארת בניס אבותם (ג) שאין הבנים מתעטרים אלא בהאבות. מכאן למדנו שהבנים אין מתעטרים ואין נשפעים משפע הנחל. אלא בזמן שהאבות מתעטרים ומתברכים (ג) זשיכ עטרת זקנים בני בניס וגר : (ג-לז.)

בבלי עת אהב הרע ואח לצרה יולד. איר חזקיה בכל עת אהב הרע. זה הקביה שכתוב בו (משלי יז) רעך ורע אביך אל תעזב. ואח לצרה יולד. בזמן שילחצו אותך שונאיך הקביה מה אומר (תהלים קכב) למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך. שישראל נקראים אחים ורעים להקביה. יולד. מהו יולד. וכי עכשו יולד. אלא שבזמן שיולד צרה בעולם יהי הקביה אח לגדך. להצילך מכל אותן הלוחצים אותך : (ג-נח.)

הה"ד ותפארת בניס אבותם (ג) לא מתעטרין בנין אלא בלבהן. מכאן אוליפנא דבנין לא מתעטרין ולא מתסקיין משקיו דחללא. אלא בזמנא דלבהן מתעטרין ומתברכין (ג) הה"ד עטרת זקנים בני בניס וגר : (ג-לז.)

בבלי עת אהב הרע ואח ללרה יולד. איר חזקיה בכל עת אהב הרע. דא קביה דכתיב ביה (משלי יז) רעך ורע אביך אל תעזב. ואח ללרה יולד. בשעתא דיעקון לך שנאך קביה מאי אומר (תהלים קכב) למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך. דישראל אקרון אחים ורעים לקביה. יולד. מהו יולד. וכי שעתא יולד. אלא בשעתא דעקתא יולד בעלמא אח יחא לקבלך. לשבא לך מכל אינון דאעקין לך : (ג-נח.)

יג

גם בלא דעת נפש לא טוב ואץ ברגלים חוטא. פתח רבי אבא ואמר. כתוב (תהלים גב) אל תהיו כסוס כסרר אין הבין. במה נפרשים האנשים מן סוס וסרר. בקדושת עצמם להמצא שלמים ומצוינים מהכל. וע"ז נאמר בהם בישראל (יקרא ב) אשר הבדלתי אתכם מן העמים להיות לי. ונאמר (ס) והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני ה'. וע"כ זוגם של האנשים הוא בזמנים ידועים לכוון הרצון להתדבק בו בהקביה (ה) והרי העירו שבחצות הלילה נכנס הקביה בגן העדן להשתעשע עם הצדיקים. וכנסת ישראל משבחת לו להקביה. ואז עת רצון להתקדש בקדושת הקביה ולכוון הרצון להתדבק בו. ואתן החברים העמלים בתורה. עת זוגם בשעה שזיוג אחר נמצא. וזה משבת לשבת לכוון הרצון להתדבק בו בהקביה ובכנסת ישראל. שאז הוא עת רצון שמתברכים כלם עליונים ותחתונים. ואתן האנשים שמתרחקים ממנו ועושים כבהמות. איה היא הקדושה שלהם להיות קדושים. איה אותן נפשות קדושות שנמשכות מלמעלה. וע"ז צוח שלמה המלך ואמר גם בלא דעת נפש לא טוב. איזה הוא דעת. זה הקביה. נפש לא טוב. נפש הזאת שהם מושכים במעשיהם לא טוב

יג

גם בלא דעת נפש לא טוב ואץ ברגלים חוטא. פתח רבי אבא ואמר. כתוב (תהלים לג) אל תהיו כסוס כסרר אין הבין. במאי מתפרשן בני נשא מסוס וסרר. בקדושה דגרמייהו לאשתכחא שלימין ורשימין חללא. וע"ד כתיב ביה בישראל (ויקרא כ) אשר הבדלתי אתכם מן העמים להיות לי. וכתיב (ס) והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני ה'. וע"ד זוגא דבני נשא הוא בזמנין ידעין לכוונא רעותא לאתדבקה ביה בקביה (ה) והא אתערו בפלגות ליליא קביה עאל בגנתא דעדן לאשתעשע עם לריקא. וכנסת ישראל משבחת ליה לקביה. כדון עידן רעותא לאתקדשא בקדושה דקביה ולכוונא רעותא לאתדבקה ביה. ואינון חבריא דמשתלבי בלורייתא. זוגא דילהון בשעתא דזוגא אחרא אשתכת. והאי משבת לשבת לכוונא רעותא לאתדבקה ביה בקביה ובכנסת ישראל. דהוא עידן רעותא דמתברכין כלל עלאי ותחאי. אי בני נשא אתרחקו מיניס ועבדן כבעירי. אן הוא קדושה דלהון לאשתכחא קדישין. אן אינון נפשין קדישין דמשכן מלעילא. וע"ד לזוח שלמה מלכא ואמר גם בלא דעת נפש לא טוב. מאן הוא דעת. דא קביה. נפש לא טוב. דא נפשא דאינון משכין בעובדייהו לא טוב

יוו הוהר

(ג) כצ"ד ואין צריך לשבח הנירסא דגמרי דכברי המקדש מלך. כי כזה מפרש הסכונ של ותפארת בניס אבותם. ר"ל שאין הבנים הנ"ל נשפעים כהארז השפע אלא מן אבותם שהם חכ"ד : (ג) עתה מפרש הסכונ וההתקשרות של כל הפסוק. שמשמענו דאין גנוע הארז השפע מן האבות והיינו מן שקיו דנחלא שהיא הבינה האם הקדושה היונקת להבנים הנ"ל בשפע העליזנה. אלא כלפניא דאכון מתעטרין ומברכין מן הבני בניס. דהיינו בזמן שיש אתערותא דלתתא מן עבודת הצדיקים והנביאים ששרשם הוא בנצה הוהר כמו משה ואהרן ומשם יניקת הנביאים כידוע ובאשר הם באתערותא דלתתא ע"י עבודתם ותפלותם שעולה למעלה גורמים שיתעשרו מהם הוקנים. כידוע מן המלאך שקושר כתיים לקונו מן תפלות ישראל. או נעשה אתערותא דלעילא שיהיה ותפארת בניס אבותם. ס"י שהבנים יתעשרו בשפע מן אבותם חכ"ד. כדפירוש קודם לזה. ושעם הבתוב בקצור כך הוא. עטרת זקנים בני בניס. ס"י באשר הוקנים חכ"ד מתעטרים מן הבני בניס. דהיינו מן עבודת הצדיקים והנביאים ששרשם בנצה הוהר. או נעשה אתערותא שיהי ותפארת בניס אבותם. שישפע הארז השפע להבנים הנ"ל מן אבותם חכ"ד. ועפ"ז יכין כל סבין שלכמוז צריך להיות העיקר התחלת הפסוק ורא רק סופו כלכר

יג כי ענין העונה כזמנה היא אתת מן המצות. וכל מצוה צריך האדם לעשות לשם שמים. ס"י לכוון שיגרום יתור השמים עם השמים שהוא יתור קוב"ה ושיכניתי. והן במצות העונה שכזמנה צריך לכוון כך אם אינו עושה מעשה כהמסו כסוס וסרר. וע"ז נאמר כל ערום יעשה כדעת. ואיתא בס"ק הפירוש שאדם החכם אפילו העשיה נשמוית שלו היא כדעת. ובס"ל ירש אולת. פירוש שהכמיל שהוא בלא דעת אף הפרישות שלו היא ג"כ צולת.

טוב היא. שהרי מצד הטומאה נמשכות עליהם נפשות. אין היא טוב לפי שאין מכוונים לבם להקב"ה. מי שנלהב ביצר הרע בלי רצון וכוונת הלב להקב"ה. נמשך עליו מצד של יצר הרע נפש שאין היא טוב. ואץ ברגלים חוטא. מי שהוא אץ ודוחה את השעה בלי מחשבה קדושה חוטא הוא. חוטא ודאי בכל. ולכך נמצאים נגעים רעים באנשים המעידים בהפנים שלהם על העזות שבהם. להראות שהלא הקב"ה מואס בהם ואין דעתו בהם. עד שחוזרים להיות זכאים. שמטיבים מעשיהם כמקדם ונטהרים: (ג-מש):

בית והון נחלת אבות ומה' אשה משכלת. א"ר היא בית והון נחלת אבות. וכי נחלת אבות הם. הלא הקב"ה נותן הכל לאנשים. אלא דכיון שהקב"ה מנחיל בית לאיש וממון. יכול היות לפעמים שמוריש הכל לבנו ותהי נחלת אבות. אבל ומה' אשה משכלת. לפי שהאשה אשר יגלל אותה האיש. מעם הקב"ה הוא מסגל אותה. שהרי אין הקב"ה ממציא אשה לאיש אלא כאשר מכריזים עליו ברקיע. כי הקב"ה מזווג זוגים טרם שבאים לעולם. וכפי שזוכים האנשים לפי מעשיהם כך נותנים להם אשה. ולפעמים שהיו עולות מקושרות (ג) ואיש ההוא הרע דרכו. אז עולה זוגו לאחר עד שיטיב את מעשיו. וכאשר יטיב מעשיו יגייע זמנו נדחה איש מפני איש. ובא זה ולוקח את שלו. וזה קשה לפני הקב"ה מהכל לדחות איש מלפני איש אחר. ולפיכך הקב"ה הוא הנותן אשה לאיש. וממנו באים הזווגים. ולכך ומה' אשה משכלת. ולפי זה הקב"ה נותן הכל לאנשים. ובוא וראה שאם האדם נוטה דרכו מעם הקב"ה אל צד הטומאה. באים לו מן צד הטומאה ההוא כל מצירים וכל רעות. ואין באים לו מעם הקב"ה אלא מאותו צד הרע שהתדבק בו על ידי מעשים רעים שעשה. ולכן האשה שאין היא משכלת קרא עליה שלמה (קהלת ז) ומוציא אני מר ממות את האשה. שבשביל חטאי האיש הוא משך אותה עליו כפי מעשים הרעים שעשה. וכאשר הקב"ה ירצה בו באיש בשביל מעשיו הטובים. הוא מזמין לו אשה שהיא משכלת. ופודה אותו בפדיון מתוך צד הטומאה: (א-רכט)

רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום. א"ר שמעון בשעה ההיא שצריך האדם לייחד להקב"ה בשכינתו. צריך להפשיט מעצמו כל מחשבות אחרות שהן קליפות. שעליהן נאמר רבות מחשבות בלב איש. ולהעלות השכינה אליו במחשבה אחת. וש"כ ועצת ה' היא תקום. כדמיון האדם כשמתאחד עם בת זוגו מפשיט בגדיו להיות עמה אחד. כמו שנאמר והיו לבשר אחד. כך צריך להפשיט מעצמו כל מחשבות אחרות בשעה שמיחד להקב"ה בכל יום שני פעמים. שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד: (ת"י מיקון טו) יראת

טוב אישי. דהא מספרא אחרא אהמשכאן עלייהו נפשתא. לכו אישי טוב בגין דלא מכווני לזייתו לקב"ה. מאן דאתליס בילר הרע בלא רעותא וכוונא לזכא לקב"ה. אהמשך עליה מספרא דיטר הרע נפשא דלאו אישי טוב. ואץ ברגלים חוטא. מאן דאיכו אץ ודחי שעהא בלא רעותא קדישא חוטא אישו. חוטא ודאי בכלא. וע"ד שריין מכתשין ביטין צבתי נשא ואסהידו בלנאי הו חליפותא דילתון. לאחזאה דהא קב"ה מאיס בכו ולאו דעתיה בכו. עד דליתון זכאן. דמכשראן עובדייהו כמלקדמין ומתדכאן: (ג-מש):

בית והון נחלת אבות ומה' אשה משכלת. א"ר היא בית והון נחלת אבות וכי נחלת אבות אינהו. והא קב"ה יסיב כלא לז"נ. אלא דכיון דאחסין ביתא לזכר נש וממוכא. לזמין דיהסין כלא לזכריה ויהא אחסנה דאבות. אבל ומה' אשה משכלת. בגין דאתתא כד אחסין לה ז"נ. מעס קב"ה אחסין לה. דהא לא יחסין לה קב"ה לז"נ אלא כד מכריזין עליה ברקיעא. דקב"ה מזווג זוגין עד לא ייתון לעמא. וכד זכו צבי נשא לפוס עובדיהון הכי יסיב לון אתתא. ולזמנא דקא סליקו בקלוסין (כ) ואספי יהוא ז"נ ארחה. סליק זוגיה לאחרא עד דיכשר עובדיו. וכד יכשר עובדיו או דמתי זמניה אתדתי גבר מקמי גבר. ואתי האי ונסיל ליה. ודא קמי קמי קב"ה מכלא לדחיא ז"נ מקמי גברא אחרא. ועב"כ קב"ה איכו יסיב אתתא לז"נ. ומניס אתין זוגין. וע"ד ומה' אשה משכלת. וכב"כ קב"ה יסיב כלא לזכר נש. ותא חזי דאי ז"נ אספי ארחוי מעס קב"ה לזכרי ספרא אחרא. ייתי ליה מההוא ספרא אחרא כל קסרוגין וכל זישין. ולא אתין ליה מעס קב"ה אלא מההוא ספרא זישא דאתדבק ביה בזיון עובדין דעבד. וע"ד אתתא דלא אישי משכלת קרא לה שלמה (קהלת ז) ומולא אני מר ממות את האשה. דבגין חובי דז"נ אישו משיך לה עליה בזיון עובדין דעבד. וכד קב"ה אתרעי ביה צב"כ בגין עובדיו דכשרן. איכו אזמין ליה אגמו דאישי משכלת. ופריק ליה צפורקן מגו ספרא אחרא: (א-רכט).

רבות מחשבות בלב איש ועלת ה' היא תקום. א"ר שמעון בזההוא זמנא דלריך בר נש ליחדא לקב"ה בשכינתיה. לריך להפשיט מניה כל מחשבות דליתון קליפין. דאתמר בכוון רבות מחשבות בלב איש. ולסלקא שכינתא לזכרי צמהשתא דהא. דה"ד ועלת ה' היא תקום. כנוונא דבר נש דמתאחד צבת זוגיה אהפסק מלבושו למחוי עמה חד. כמה דכתיב והיו לבשר אחד. הכי לריך לאפשטא מניה כל מחשבות אחרתן בזמנא דתייחד לקב"ה בכל יומא תרין ומנין. שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד: (ת"י מיקון טו) ראת

זיו הזהר

(כ) ספרשי הזהר נדרקו כאן על חגם בתיבת קלוטין. ועשו גירסאות שונות ולפענ"ד הוא פשוט שצריך להיות קלוטין בוא"ו ורא בגרסם בזהר קלי"ן בשתי יודין. וקלוטין בוא"ו הוא כמו קלוטות בעברית שצ"ש קלוט. וכשמעונו מקושר שהשתי פרטות מקושרות ונראית כאחת. וכן הנשמות;

יראת ה' לחיים ושבע יליו כל יפקד רע. רבי יהודה פתח (תהלים ה) כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע. מקרא זה נדרש ונתבאר. אבל בוא וראה מי שמתדבק ביצר הרע ונמשך אחריו ומטמא את עצמו מטמאין לו כמו שנתבאר. ומי הם. אלו שמשחיתים דרכם על הארץ. שהרי זה שמשחית דרכו ומטמא את עצמו הרי הוא מגביר לו לרוח הטומאה. ולפיכך כאשר נטמא נקרא רע. כמו שנאמר ויהי ער בכור יהודה רע בעיני ה'. עליהם כתוב לא יגורך רע. שאינו נכנס לתוך ההיכל ואינו רואה פני השכינה (ג) לפי שבוזה נדחית השכינה מן העולם. ובוא וראה כשנטמא האדם אינו נפקד מעם הקב"ה לטוב. ובכל שעה נפקד מזה שנקרא רע לרעה. ושיכ ושבע יליו כל יפקד רע. שכאשר האדם הולך בדרך הישר או כל יפקד רע (י) וכתוב גם כי אלך בני צלמות לך אירא רע כי אתה עמדי : (א-ג) :

יראת ה' לחיים ושבע יליו כל יפקד רע. רבי יהודה פתח (תהלים ט) כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע. האי קרא אתמר ואוקמוס. אבל תא חזי מאן דאתדבק ביצר הרע ואתחשך אבתריה יסתאב סוף ויסאבון ליה כזס דאתמר. ומאן אינון. אינון דמתכלין ארתיהו על ארעא. דהא האי דמסתאב ארתיה וסאיב גרמי איסו אתקיף ליה לרוחא מסאבא. ובגין כך כד מסתאב אקרי רע. כמס דכתיב ויהי ער בכור יהודה רע בעיני ה'. עלייהו כתיב לא יגורך רע. דלא עאל בפלשרין ולא חמי אפי שכינתא (ג) בגין דכהאי אסתלק שכינתא מעלמא. ותא חזי כד בר נש מסתאב לא יתפקד מעס קבי"ס לסב. ובכל זמנא אתפקיד מהסו דאתקרי רע לביש. סה"ד ושבע יליו כל יפקד רע. וכד בר נש אזיל בארע מישר כדון כל יפקד רע (ד) וכתיב גם כי אלך בני צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי : (א-ג) :

ב

א תאמר אשלמה רע קוה לה' ויושע לך. אמר רבי שמעון בוא וראה הקב"ה ברא את האדם להתגבר בה בהתורה. וללכת בדרך אמת לצד הימין. ולא ילך לצד השמאל. ולפיכך יצר הטוב ויצר הרע זה ימין וזה שמאל. וישראל צריכים להגביר יצר הטוב על יצה"ר ע"י מעשים טובים. ואם נוטה האדם לשמאל או מגביר יצה"ר על יצר הטוב. וכאשר יצה"ר הוא פגום משלים לו האדם בחטאיו. שהרי לא נשתלם נבל זה אלא בחטאות האנשים (ה) ולפיכך צריך האדם להזהר שלא ישתלם זה יצר הרע בחטאיו וישתמר מזה תמיד. שהרי יצר הטוב נצרך להשלימו בשלמות תמיד ולא יצר הרע. ולפיכך אל תאמר אשלמה רע קוה לה' ויושע לך : ד"א אל תאמר אשלמה רע. ככתוב (תהלים נח) ומשלמי רעה תחת טובה וגוי. מי שהשלים לך טובה אל תשלמנו רעה. לפי שכתוב (משלי י) משיב רעה תחת טובה לא תמוש רעה מביתו. ואפילו לאלה ששלמו לך רעות [תחת טובה] אינך צריך לשלם להם רעה תחת אותה רעה ששלמו לך. אלץ קוה לה' ויושע לך : (א-ד) :

ב

א תאמר אשלמה רע קוה לה' ויושע לך. אמר רבי שמעון תא חזי קבי"ס עביד ליה לבר נש לאתתקפא בזה באורייתא. ולמהך בארע קשוס לספר ימינא. ולא יכך לספר שמאלא. ובג"כ איסו יצר טוב ויצר רע דא ימינא ודא שמאלא. וישראל בעיין לאתקפא לילך טוב על יצר רע באינון עובדין דכשרין. ואי ספי בג"כ שמאלא כדון אתתקף יצר רע על יצר טוב. ומאן דסווא פניס אשלים ליה צה"ר. דהא לא אשלים מנוולא דא אלץ בחטאין דכני. ג"ל (ה) ובג"כ כתי בג"כ לאודסרע דלא ישלם הסווא יצר רע בחטאיו וישתמר תדיר. דהא יצר טוב בעי לאשלמא ליה בשלימות תדיר ולא יצר רע. ובג"כ אל תאמר אשלמה רע קוה לה' ויושע לך : ד"א אל תאמר אשלמה רע. כדכתיב (תהלים נח) ומשלמי רעה תחת טובה וגוי. למאן דשלים ליה טובה לא ישלים ליה רע. בגין דכתיב (משלי י) משיב רעה תחת טובה לא תמוש רעה מביתו. ואפילו למאן דאשלימו ליה ביסין [חלף טובה] לא אית ליה לאשלמא להו בישא חלף הסווא בישא דשלימו ליה. אלץ קוה לה' ויושע לך : (א-ד) :

נך ה' נשמת אדם חפס כל חדרי בטן. אמר רבי שמעון אוי דהם לאנשים שהולכים כבהמות השדה בלי דעת. בדבר הזה ניכרות נשמות הקדושות של ישראל בין הנשמות של אומות עכו"ם. נשמות של ישראל נגזרו מתוך מנורה הקדושה שדולקת. ככתוב נר ה' נשמת אדם. וזה הנר בשעה שנדלק מתוך התורה העליונה

נך ה' נשמת אדם חפס כל חדרי בטן. אמר רבי שמעון ווי לבני נשא דאלין ככערי חקלא בלא סוכלתנו. במלס דא אשתמודען נשמתהון קדישין דישראל בין נשמתהון דעמין עכו"ם. נשמתהון דישראל אשתנו מנו בולגא קדישא דדליק. דכתיב נר ה' נשמת אדם. והאי נר נשמתא דאתדליק מנו אורייתא דלעילא

דיו הזהר

(ג) פי' אם לא עשה תשובה גדולה כראוי. אבל אין לחשוב שאין מוציא דוח תשובה ח"ו. וכן איתא בזהר במקום אחר שמוציא דוח תשובה כחילא פני. פי' ירוש בכח גדולה. ואין לנו כח יותר גדול מן הכח דהתינוע בתלמוד תורה : (ד) י"ד ושבע יליו רעה דומר שמשביע עצמו בדברי תורה בליה. ועוד י"ד ושבע יליו על דרך שאמר חר"ד אבר קמן יש כארס. שכיבו רעב. מריבו שבע :

(ה) כי ע"י שהארם הוטא יש רעות ליצה"ר לגזול מן הארם דכרי קדושה שעשה. והוא בולע חיל הוח דהשביע עצמו בה ולהתלכש סמנו. והוה שאמר שהיצה"ר נשתלם ע"י חטאי האנשים. אבל אם האדם עושה תשובה הוא סוכרת להחיות ה-הלה. ועל זה כתוב חיל בלע ויפאנו וגו' כירוש :

לדעילא לא שכיך נהורא עליה אפילו רגעא. ורוא דא (תהלים פג) אלהים אל דמי לך. כנוונא דא כתוב (ישעי' סג) המזכירים את ה' אל דמי לכם. לא שכיכו לכוון. נהורא דשרגא כיוון דאתחחדא גו פתילה. הסוא נהורא לא שכיך לעלמין. אלא מתנענעא נהורא לכאן ולכאן. כנוונא דא ישראל דנשמתייהו מנו הסוא נהורא דשרגא לדעילא. כיוון דלמיר מלה חדא דאורייתא הא נהורא דליק. ולא יכלין אינין לאשתכא. ומתנענען לכאן ולכאן ולכל ספרין כנהורא דשרגא. דהא נר ה' נשמת אדם כתוב. ובתיב (יחזקאל לא) אדם אתם. אתם קרוין אדם ולא אומין עכו"ם. נשמתין דעמין עכו"ם משתכין ולא מתנענען. דהא לית לשון אורייתא. לא דלקין דהא ולא נהורא שריא דסון. ועל דא משתכין ולא עבדין נעועא. אלא ישראל דנלודייהו כד לעאן דאורייתא מתנענען הכא והכא. ולא יכלין למיקס דקיומיייהו : (ג-ריח) תא חוי אית בני נשא דמללן בנענעו דעינין. ואחרתין בנענעו דידין. ואחרתין בנענעו דרישא. ואחרתין בנענעו דגופא. ואחרתין בנענעו דרגלין. דא איהו דכלל אתר דנשמתיא ציב תמן עביר נענעו יתיר דבהורא אתר. א"ל רבי אלעזר אבא וכי נשמתיא לא איהו באתר דיעא בלבא. ואתפשטותא בכל אברין דלבא. א"ל ברי וסא כתיב דה (רות ג) ותגל מרגלותיו ותשכב. דכפוס עובדיו דבר נש הכי נפיק לה מאתרהא וכחית לה לבר מאתרהא. כנוונא דשכינתא דלמיר דה (ישעי' י) ובפשעיכם שלחה אהכם. ותיובתא שלימתא איהו תמן דאיתיב לה לאתרהא דהוה בקדמייתא. דבזמנא דנשמתיא איהו בלבא אתקריאת מסרויתא. כד נפקת מלבא לא אתקריאת מסרויתא. וכפוס חוביו דב"כ הכי נחית לה מדרגא לדרגא ומאבר לאבר עד דנחית לה לרגליו. וכפוס זכוון דיליה הכי סליק לה עד דסליקת לאתרה. ובג"ד בכל אתר דנחתת תמן עבדת תנועה יתירה דהורא אבר יתיר מאחרתין : (ת"ז תקין ע')

נר ה' נשמת אדם וגו'. פתח ההוא סבא ואמר. תא חוי כל נשמתין מאילנא רבבא ותקיפא דהורא דהורא נהר דנפיק מעדן נפקי. וכל רוחין מאילנא אחרא זעירא נפקין. נשמה חלעילא רוח מלתתא. ומתחברין כחדא כנוונא דדכר ונוקבא. וכד מתחברין כחדא כיוון נהרין בנהירו עלאה. ובחבורא דתרווייהו אקרי נר. הה"ד נר ה' נשמת אדם. מהו נ"ר. נשמה ירוח. ועל חבורא דתרווייהו כחדא אקרי נ"ר. נשמה ורוח דכר ונוקבא לאתרהא כחדא. ודא בלא דא לא נהרין ולא אקרי נר (ג) וכד מתחברין כחדא כיוון אתעסק נשמה ברוח לקיימא תמן לעילא דהיכלא שמירא. דכתיב (ישעי' י) כי רוח מלפני יעסוף וגו'. יתעסק לא כתיב אלא יעסף (ג) מחי פעמא בנין נשמתי

העליונה אין שוכך האור שעליו אפילו רגע אחד. וזה הסוד (תהלים פג) אלהים אל דמי לך. וכדמיון זה כתוב (ישעי' סג) המזכירים את ה' אל דמי לכם. אל תשככו לכם. אור הנר כיוון שנאחו תוך הפתילה. זה האור אינו שוכך לעולם. אלא מתנענע האור לכאן ולכאן. וכן כדמיון הזה ישראל שנשמתייהם מתוך אותו המאור של נר העליון. כיוון שאומר דבור אחד של התורה הרי נרו נדלק. ואין אודו יכול לשכך. לפיכך מתנענעים לכאן ולכאן ולכל הצדדים כמו אור הנר. שהרי נר ה' נשמת אדם כתוב. ונאמר (יחזקאל לא) אדם אתם. אתם קרוים אדם ולא האומות עכו"ם. נשמתי האומות עכו"ם משתככות ואין מתנענעות. שהרי אין להם תורה. אין אש דולק בנשמתייהם ואין האור שוכן בהן. וע"כ הם משתככים ואין עושים נענועים. אלא ישראל בלבדם כאשר לומדים בתורה מתנענעים הנה והנה. ואין יכולים לעמוד במנוחה: (ג-ריח) בוא וראה יש אנשים שמדברים בנדוד עינים. ואחרים בנדוד ידיים. ואחרים בנדוד הראש. ואחרים בנענועת הגוף. ואחרים בנדוד רגלים. זה הוא שבכל מקום שנשמתי שורה בו שם הוא עושה נדוד יותר במקום ההוא. א"ל דבי אלעזר אבי וכי הנשמה אין היא במקום ידוע בלב. והתפשטותה בכל אברי הגוף. א"ל בני והלא כתוב בה (רות ג) ותגל מרגלותיו ותשכב. שכפי מעשה האדם כך הוא מוציאה ממקומה ומורידה לחוץ ממקומה. כדמיון השכינה שנאמר בה (ישעי' י) ובפשעיכם שלחה אהכם. ותשובה שלימה היא מי שמחזירה למקומה שהיתה בתחלה. שבזמן שהנשמה היא בלב נקראת מטרונה. וכאשר יוצאת מן הלב אינה נקראת מטרונה. וכפי חטאי האדם כך מורידה ממדרגה למדרגה ומאבר לאבר עד שמורידה לרגליו. וכפי הזכויות שלו כך הוא מצלה אותה עד שתעלה למקומה. ולפיכך בכל מקום שיורדת שם תעשה תנועה יתירה באבר ההוא יותר מאבר אחר: (ת"ז תקין ע')

נר ה' נשמת אדם וגו'. פתח סבא ההוא ואמר. בוא וראה כל הנשמתי מעץ הגדול והתקיף של הנהר ההוא היוצא מן העדן יוצאות. וכל הרוחות מעץ אחר הקטן מן הראשון יוצאים. הנשמה מלמעלה והרוח מלמטה. ומתחברים יחדו כדמיון זכר ונקבה. וכאשר מתחברים יחדו או מאידים באור עליון. ובהתחברות של שניהם נקראים נר. זש"כ נר ה' נשמת אדם. מהו נ"ר. נשמה ירוח. ועל התחברות שניהם יחדו נקראים נ"ר. נשמה ורוח הם זכר ונקבה להאיר ביחד. וזה בלא זה אין מאירים ולא נקראים נר (ג) וכאשר מתחברים יחדו אז מתעטפת הנשמה ברוח להתקיים שם למעלה בהיכל הנסתר. שנאמר (ישעי' י) כי רוח מלפני יעסוף וגו'. יתעסף לא כתוב אלא יעסף (ג) מה הטעם. לפי שהנשמתי

דיו הוהר

(ג) דמיון בזה אנו רואים בעודו מעת שנתגלה מאור האלקמירין שהוא מורכב משני זרמים של שני מינים אחד מרוך ואחד דחף ורק בהתחבר שני הזרמים יחד או יהיו אור : (ג) יתעסף הוא בנין התפעל שהפעולה נעשית בעצם הפועל בלי שני. והי' במשמעו שהרוח מתעטף בעצמו. אבל יעסף הוא בנין קל נסתר. ובשמעותו שיש מי שיעטף עצמו עם הרוח. והיא הנשמה. או ידל שלפי הכתוב יורש בבנין נפעל. הייך בצורה והעירין בקסין. והיינו שהרוח נעטף מן הנשמה :

הנשמות אני עשיתי. שם למעלה בן בהיכל הנסתר מתעטפת ומתלבשת הנשמה ברוח זכאי לה: (יג משפטים ט) ובוא וראה רוחו של אדם זכאי נתעטר בצורתו בן ערן שלמטה. ובכל שבתות ומועדים וראשי חדשים נתעטרים הרוחות ומתפשטים ועולים למעלה (ד) וכמו שעושה הקב"ה עם אותה נשמה עליונה הקדושה למעלה. כך הוא עושה עם הרוח למטה בן ערן שלמטה. וכאשר הרוח עולה לפניו ואומר זה הוא רוחו של הגוף פלוני. מיד מעטר הקב"ה לרוח הזה בכמה עטרות ומשתעשע בו: (ג-יז):

כא

שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו. אמר שלם הוא שומר פיו ולשונו וגר. לפי שאם שפתיו ולשונו מדברים דברים רעים. אותן הדיבורים עולים למעלה. ובשעה שעולים כלם מכריזים ואומרים היעלו מסביב דבור הרע של פלוני. פנו מקום לדרכו של נחש התקיף. ואז הנשמה הקדושה [שעליה נאמר ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה. ותרגמו לרוח ממלאך פורחת ממנו ונדחית ואין יכולה לדבר. כמש"כ (תהלים ט) נאלמתי דומיה החשיתי מטוב. ונשמה הזאת עולה בבושה ובצער גדול. ואין נותנים לה מקום כמקדם. וצ"כ כתוב שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו. נפשו ודאי. זו שהיתה מדברת נעשית אלמית בשביל דבור הרע: (ג-טו):

כא

שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו. אמר הסוף רבוא שומר פיו ולשונו וגו'. בגין דאי שפוחים ולישייה ממלגן מלין זישין. אינון מלין סלקין לעילא. ובעתא דסלקין כלהו מכריזין ואמריין אסתלקו מסוכרטיה דמלה זישא דפליחא. פנון אתר לארתייה דחויא תקיפא. וכדין נשמתא קדישא [דעלם כתיב ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה. ותרגמו לרוח ממלאך] איחי אשתעבת מניה ואסתלקת ולא יכלא למלא. כד"א (תהלים ט) כאלמתי דומיה החשיתי מטוב. והאי נשמתא סלקא בכסופא בעאקו דכלא. ולא יבין לה אתר כמלקדמין. וע"ד כתיב שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו. נפשו ודאי. הריא דהות ממלאך אשתעידת משתוקא בגין מלולא זישא: (ג-טו):

כב

ערום ראה רעה ונסתר ופתיים עברו ונענשו. א"ר שמעון מה הענין שיסתתר האיש. אלא בוא וראה בזמן שיש רשות למשחית להשחת נאמר בו (שמות כב) כי תצא אש ומצאה קוצים וגר. ובאותו זמן (בראשית יח) והיה כצדיק כרשע. ומפני זה יש לו לאיש בזמן ההוא להטמן ולהסתתר שלא יהי נמצא ביניהם. כי בזמן ההוא יש נספה בלא משפט. ובמה יסתתר האיש מאותן הדינים והמקטרגים שלא ישלטו עליו. בתשובה. וצ"כ יושב בסתר עליון. זו האם העליונה שהיא סתרה להצליח ממנה. זה חכמ"ה שאינו מושג. אלא בכינה: (ת"י תקן טב)

ערום ראה רעה ונסתר ופתאים עברו ונענשו. רבי חייא אמר מקרא זה נאמר על נח. שנכנס לתיבה ונסתר בה בזמן שהמים דחקו לו. והרי אמרו שטרם שנכנס לתיבה ראה לו למלאך המות שמתהלך ביניהם וסובב אותם. כיון שראה לו נכנס לתיבה ונסתר

כב

ערום ראה רעה ונסתר ופתיים עברו ונענשו. א"ר שמעון מאי סתירה דבר נש. אלא תא חזי בזמנא דאית רשו למחבלא לחבל אתמר ביה (שמות כב) כי תצא אש ומלאה קוליס וגו'. ובההוא זמנא (בראשית יח) והיה כצדיק כרשע. ובגין דא אית ליה לצ"כ בההוא זמנא לאתסמרא ולאתכסיא דלא ישתכח בינייהו. דבההוא זמנא יש נספה בלא משפט. ובמאי נסתר בר נש מאלין דינין וקטרונין דלא ישלטון עליה. בתשובתא. הס"ד יושב בסתר עליון. דא אמא עלאה דאיחי סתר לעליון מינה. דא חכמ"ה דלא אשתמודע אלא בה: (ת"י מיקון טב)

ערום ראה ונסתר ופתאים עברו ונענשו. רבי חייא אמר האי קרא אתמר על נח. דעאל לתיבותא ואסתתר בה בזמנא דמייא דחקו ליה. והא אתמר דעד לא עאל לתיבותא חמא ליה למלאך המות דאזיל בינייהו ואסתר לון. כיון דחמא ליה עאל לתיבותא ואסתתר

זיו הדרה

(ד) פ"י שהרוח מתפשט מן הגוף שהשיג בגן העדן שהוא בצורת הגוף של עוה"ז כיון שעולה לגן ערן העליון למען התעטף בו הנשמה. ולזה הענין מעבב אפילו הגוף של גן ערן ותחתון. לכן מתפשט הרוח מזה הגוף ועולה להתאחד עם הנשמה אשר לו:

ונסתר בתוכה. זשיכ צרום ראה רעה ונסתר. ראה רעה. זה מלאך המות ונסתר מפניו. זשיכ מפני מי המבול (ה) רבי יוסי אמר צרום ראה רעה ונסתר. ויסתר כתוב (ג) זה מוסב על מה שאמרו שבזמן שמיחה שורה בעולם אדם החכם יסתר עצמו. לא יעמד בחוץ ולא יתראה לפני המשחית. לפי שכיון שניתנה לו רשות ישחית לכל אותן שהיו נמצאים לפניו ויעברו לפניו בהתגלות. וסוף המקרא ופתאים עברו ונענשו. עברו לפניו והתראו לפניו ונענשו: (א-ט).

חנוך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה. פתח רבי נהוראי ואמר. כתוב ויתהלך חנוך את האלהים ואיננו כי לקח אתו אלהים. הקב"ה העלהו מתוך עולם הזה של האנשים. ונתעלה חנוך ועיר ועיר עד שנעשה ממנו מה שנעשה. והוא שוכן במקומו כראוי וזהו **ממטרין** הגדול והתקיף שר הפנים. וממנו מודעצין עליונים ותחתונים והשרים ושמשים העליונים. הקרובים אליו למשול ולהוציא ממנו כח ועטרות קדושות. והוא נקרא **נער**. והממשלה שלו היא בשני צדדים. נאחות למטה ונאחות למעלה (ג) זשיכ חנוך לנער. זהו **ממטרין** שמשך אותו הקב"ה מן התחתונים. והנהיגו לשבת למעלה. על פי דרכו. לפי דרכו שלמטה. גם כי יזקין. שכתוב נער הייתי גם זקנתי. ולמדנו שמקרא זה שר העולם אמרו. ולכן גם כי יזקין לא יסור ממנה. אל יסיר מדרך ההוא. בשביל שרצה להמשך (לפי שיתמשך) למטה: (ד"ה מדרש רות)

ואסתתר בגוה. הס"ד ערום ראה רעה ונסתר. ראה רעה. דא מלאך המות ונסתר מקמיה. הס"ד מפני מי המבול (ה) רבי יוסי אמר ערום ראה רעה ונסתר. ויסתר כתיב (ג) אהדר על מאי דאתמר דבזמנא דמותא שריא בעלמא בר נש חכים יסתר. ולא יקום לבד ולא יתחוי קמי מחבלא. בגין דכיון דאתיביב ליה רשו יחבל כל אינון דישתכחון קמיה ויעברון קמיה באתגליא. וספייה דקרא ופתאים עברו ונענשו. עברין קמיה ואתחויין קמיה ונענשו: (א-ט)

חנוך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה. פתח רבי נהוראי ואמר. כתיב ויתהלך חנוך את האלהים ואיננו כי לקח אתו אלהים. קב"ה סליק ליה מנו עלמא דא דכי נשא. ואתמשך חנוך ועיר ועיר עד דאתעביד מאי דאתעביד. ושאריו בדוכתיה כדקא יאות **בממטרין** רבבא ותקופא ממלא דאנפין. ומימיה אודעטין עלאין ותתאין ושליטין ושמשין עלאין. דקריבין ליה לשלמאש ולאפקא מימיה מילא ועטרין קדישין. וקרא ליה **נער**. ושולטני דיליה בתרין סטרין. אחידא לתתא ואחידא לעילא (ג) הס"ד חנוך לנער. דא הוא **בממטרין** דמשך ליה קב"ה מתתא. ואנטיג ציה למיחז לעילא. על פי דרכו. לפוס אורחיה דלתתא. גם כי יזקין. דכתיב נער הייתי גם זקנתי. ותנין דהאי קרא שר העולם אמרו. וע"ד גם כי יזקין לא יסור ממנה. לא יעדי מהסווא אורח. בגין דאית לאתמשכא (בגין דאתמשכא) לתתא: (ד"ה מדרש רות)

כג

גיל יגיל אבי צדיק ויולד חכם ישמח בו: ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך. אמר רבי פנחס גיל יגיל אבי צדיק. זה הקב"ה. ויולד חכם ישמח בו. זה אביו של משה: ד"א גיל יגיל אבי צדיק. זה אביו שלמטה. ויולד חכם ישמח בו. וישמח כתוב בתוספת וא"ו. זה הקב"ה למעלה: ישמח אביך ואמך וגו'. כיון שכתוב ישמח אביך ואמך. מהו ותגל יולדתך. הלא בואמך די. אלא ישמח אביך. זה הקב"ה. ואמך. זו כנסת ישראל. ותגל יולדתך. זו יולדתך שלמטה: (ג-קט).

כג

גיל יגיל אבי צדיק ויולד חכם ישמח בו: ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך. אמר רבי פנחס גיל יגיל אבי צדיק. דא קב"ה. ויולד חכם ישמח בו. דא אביו דלתתא: ד"א גיל יגיל אבי צדיק. דא אביו דלתתא. ויולד חכם ישמח בו. וישמח כתיב בתוספת וא"ו. דא קב"ה לעילא: ישמח אביך ואמך וגו'. כיון דכתיב ישמח אביך ואמך. מהו ותגל יולדתך. דהא באמך סגיא. אלא ישמח אביך. דא קב"ה. ואמך. דא כנסת ישראל. ותגל יולדתך. דא יולדתך דלתתא: (ג-קט).

כד

כי בתחבולות תעשה לך מלחמה וגו'. א"ר חזקיה איזו מלחמה. זו המלחמה של צד הרע הוא. שצריך

כד

כי בתחבולות תעשה לך מלחמה וגו'. א"ר חזקיה מאן מלחמה. דא מלחמא דסווא סמרא ציטא. דאילסרך

זיו הוהר

כב מפני מי המבול. יתור לשון הוא. שהי"ד מפני המבול או מפני הים. ודורש יתור התבה לרבות מפני מלאך המות או אפשר לומר המבון בדרך רמז. כי הראשי תיבות מי המבול היינו הך רית של מלאך המות. (ג) ר"ל שכלכד הדרשה על לשעבר הרי זה אזהרה ועצה טובה תמידית. (ד) פ"י כיון שהשכינה הקדושה מתלבשת בו הוא בכח השכינה מעלה מעשים הטובים קעולם הוה "עולמות העליונים. וכן בכח השכינה מוריד השפע לעולם הוה. והוה הסוד ש"י שמי בקרבנו (שמות כג) והמבין יבין.

שצריך האיש להתגר בו מלחמה. לשלוט עליו ולהנצל ממנו : (א-קט)

התרפית ביום צרה צר כחכה. רבי יהודה פתח ואמר (נחום א) טוב ה' למעוז ביום צרה ויודע חוסי בו. אשרי חלקו של האיש שמתחזק בו בהקב"ה. לפי שהתחזקות בהקב"ה היא מעוז. וביארו טוב ה'. כמש"כ טוב ה' לכל. למעוז. זה הוא מעוז שיש בו ישועות שכתוב (תהלים כח) ומעוז ישועות משיחו הוא. ביום צרה. ביום של צרה ששאר האימות לוחצים לישראל. בוא וראה מה כתוב התרפית ביום צרה צר כחכה. מהו התרפית. מי שנרפו ידיו מן הקב"ה לבלתי התחזק בו. ואיך יתחזק איש בו בהקב"ה. יתחזק בתורה. שכל מי שמתחזק בתורה מתחזק בעץ החיים. כביכול נתן עוז ותעצומות לכנסת ישראל להתחזק (ה) ואם האיש מתרפה מן התורה מה כתוב. התרפית. אם היית מתרפה מן התורה. ביום צרה צר כחכה. ביום שתבוא אליך צרה. כביכול הוא מיצר להשכינה (ג) שהיא הכח של העולם : ד"א צר כחכה. בוא וראה בזמן שהאיש מתרפה מן התורה והולך בדרך לא טוב. הרבה שונאים נודמנים לו להיות מקטריגים עליו ביום צרה. ואפילו נשמת האיש שהיא הכח והתוקף שלו. היא נעשית לו שונא כנגדו. שכתוב צר כחכה. שהיא נעשית צר אליו. א"ר אבא בשעה שהאדם הולך בדרכי התורה. וכל דרכיו מתוקנים כראוי. כמה מליצים טובים עומדים לו להזכירו לטוב .. ולפיכך ביום צרה. כאשר האדם מתרפה מן התורה כביכול צר לו להקב"ה עם אותו יצר הרע. שהוא נעשה מקטרג (ג) וזשי"כ צר כחכה. צר כ"ח כ"ה. לפי שהמקטרג מתקרב לפניו לקטרג ונחלש הכח של כ"ה : (א-קצ"ד)

התרפית ביום צרה צר כחכה. רבי אבא פתח ואמר (תהלים ק) אשרי שומרי משפט עושה צדקה בכל עת. אשרי שומרי משפט. זכאים הם ישראל שהקב"ה נתן להם תורת אמת לעסוק בה יומם ולילה. שהרי כל מי שעוסק בתורה יש לו חירות מהכל. חירות מן מיתה שאין יכולה לשלוט עליו. וזה נתבאר לפי שכל מי שעוסק בתורה ונקשר בה. הרי הוא מקושר בעץ החיים. ואם מרפה עצמו מעץ החיים. הרי עץ המות שורה עליו ונתקשר בו. וזשי"כ התרפית ביום צרה צר כחכה. התרפית. מי שמרפה ידו מן התורה. ביום צרה צר כחכה. מהו צר כחכה. צר כ"ח כ"ה (ז) שהרי היא תמיד לימין. ושמירה שלה תמיד על האיש כאשר הולך בדרכי התורה. ואז נדחה הרע לחוץ שלא יקרב אצל האיש ולא יוכל לקטרג עליו. וכאשר יסיר האיש מדרכי התורה ומתרפה ממנה. אז צר כח כ"ה. לפי שהרע הוא לשמאל שולט

דאלסריך ז"נ לאגחא זיב קרצא. לשלפאס עלוי ולאשתזבא מניה : (א-קט)

התרפית ביום לרה לר כחכה. רבי יהודה פתח ואמר (נחום א) טוב ה' למעוז ביום לרה ויודע חוסי בו. זכאה חולקיה דז"נ דאתתקף זיב בקב"ה. בגין דתוקפא דקב"ה איבו תוקפא. ולתקמוס טוב ה'. כד"א טוב ה' לכל. למעוז. דא הוא תוקפא דאית זיב ישועות דכתיב (תהלים כח) ומעוז ישועות משיחו הוא. ביום לרה. ביומא דעקו דשאר עמין עקון לישראל. תא חזי מאי כתיב סתרפית ביום לרה לר כחכה. מהו סתרפית. מאן דאתרפו ידוי מקב"ה דלא לאתתקפא זיב. וסיך יתתקף ז"נ זיב בקב"ה. יתקיף באורייתא. דכל מאן דאתתקף באורייתא. לאתתקף באילנא דחיי. כביכול יסב תוקפא לכנסת ישראל לאתתקפא (ה) ואי הוא יתרפי מאורייתא מאי כתיב. סתרפית. אי איסו אתרפי מן אורייתא. ביום לרה לר כחכה. ביומא דייתי ליה עקו. כביכול דחיק לה לשכינתא (ג) דאיהי חילא דעלמא : ד"א לר כחכה. תא חזי בשעתא דז"נ אתרפי מאורייתא ואזיל בארשא דלא כשרא. כמה בעלי דבבו וזמיני ליה למסוי ליה קסיגורין ביומא דעקו. ואפי' גשמתיה דז"נ דאיהי חילא ותוקפא דליה. איסי מארי דבבו לקבליה. דכתיב לר כחכה. בגין דאיהי לר לגביה. א"ר אבא בשעתא דז"נ אזיל בארשי דאורייתא. וכל ארשי מתתקן כדקא יאות. כמה סניגורין קיימין עליה לאדכרנא ליה לטב .. ובגין דא ביום לרה. כד ז"נ אתרפי מאורייתא כביכול דחיק ליה קב"ה בהדיה דהסוא ילר הרע. דאיהו אתעביד קסיגורא (ג) הס"ד לר כחכה. לר כ"ח כ"ה. בגין דאתקרב קמיה לקשרנא ואתחלש חילא דכ"ה : (א-קצ"ד)

התרפית ביום לרה לר כחכה. רבי אבא פתח ואמר (תהלים ק) אשרי שומרי משפט עושה צדקה בכל עת. אשרי שומרי משפט. זכאין אינון ישראל דקב"ה יסב לון אורייתא דקשוס לאשתדלל בה יממא ולילי. דהא כל מאן דאשתדל באורייתא אית ליה חירו מכלא. חירו מן מותא דלא יכלא לשלפאס עליה. וסא אוקמוס בגין דכל מאן דאשתדל באורייתא ואתאחיד בה. אתאחיד באילנא דחיי. ואי ארפי גרמיה מאילנא דחיי. סא אילנא דמותא שריא עלוי ואתאחיד זיב. סה"ד סתרפית ביום לרה לר כחכה. סתרפית. אי ארפי ידו מאורייתא. ביום לרה לר כחכה. מהו לר כחכה. לר כ"ח כ"ה (ז) דהא איסי תדיר לימינא. ונסירו דילס תדיר ענ צר נש כד אזיל באורחוי דאורייתא. וכדין דחי ליה לרע לבר דלא יקרב לגבי דז"נ ולא יכל לקשרנא ליה. וכד ז"נ אספי מארחוי דאורייתא ואתרפי מניה. כדין לר כח כ"ה. בגין דהסוא רע דאיהו שמאלא שלט

זיו הוהר

כד (ה) פירוש ע"י דרך הכתוב תנו עוז דאלהים וגו' כדי שלעומת זה יהיה אל ישראל הוא נותן עוז ותעצומות לעם וגו' : (ב) פי' על דרך שאמרו חז"ל אפילו אם פושעי ישראל בצערו שכינה מה אומרת קלני בראשי קלני פורעני וכד' : (ג) כי הקב"ה יריא טוב ומטיב והוה רצונו אך להטיב. ואם נעשה בניעה מן סדת הדין הרי כביכול ויתעצב אל לבו : (ד) זו השכינה הקדושה שנקראת בה :

שולט על האיש. ומדחה לה לההיא כ"ה לחוף. עד שצד לה המקום ביום צרה: ד"א צר ככה. שכאשר האדם אוהו בדרכי התורה הרי הוא אהוב למעלה ואהוב למטה. ונקרא אוהבו של הקב"ה. כמש"כ (שמואל ב' יב) וה' אהבו. שנעשה אהובו של הקב"ה ואהוב לו. וכאשר יסיר האדם מדרכי התורה. אז צר כח כ"ה. צר שלו ושונא נעשה זה הכ"ה אליו. ושולט עליו זה שנקרא רע. עד שמקטרג עליו בעולם הזה ובעולם הבא: (א-קב):

כ"ו שבע יפול צדיק וקם ורשעים יכשלו ברעה. א"ר שמעון כתוב (איוב ג) הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר. נפש ההיא שאינה חוזרת בתשובה בשלשה גלגלים נאמר בה והאברתי את הנפש ההיא מקרב עמה. שמורידים אותה בז' מדורי גיהנם. ושם נשכחת לרור דורות. ואם הוא צדיק נאמר בו כי שבע יפול צדיק וקם. א"ר רבי אלעזר ואם הוא צדיק למה יורד לשם. אלא בשביל להוציא משם כל נפש ונפש מאותן שהרהרו בתשובה ומתו בקצור ימים. הוא מטריח בשבילם להוציאם משם: (ת"ו תל"ב)

שליש עליו דב"כ. ודמי לה להיהו כ"ה לבר. עד דחיק ליה אתר בעקו: ד"א לר כחכה. דכד דב"כ אחיד בצרתי לאורייתא אתרחיס לעילא ולארחיס לתתא. ורחימא דקב"ה הוי. כד"א (שמואל ב' יב) וי' אהבו. דהוה רחימו דקב"ה ורחיס ליה. וכד דב"כ אספי מרחי לאורייתא. כדין לר כח כ"ה. לר דליות ומארי דבבו איהו לגביה. ושליש עליו ההוא דאקרי רע. עד דמקטרג ביה צהאי עלמא ובעלמא דחתי: (א-קב):

כ"ז שבע יפול לדיק וקם ורשעים יכשלו ברעה. א"ר שמעון כתוב (איוב ג) הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר. הוה נפשא דלא חזרא בתשובתא בתלת גלגולין אתמר בה והאברתי את הנפש ההיא מקרב עמה. דנחייזן לה בז' מדורין דגיהנם. ותמן אתנשי לדרי דרין. ואם הוא לדיק אתמר ביה כי שבע יפול לדיק וקם. א"ר רבי אלעזר ואם הוא לדיק אמאי נחית תמן. אלא בגין לאפקא מתמן כל נפשא ונפשא מאלין דהסירו בתשובתא ומיתו בקלרות שנין. איהו קרח בגיטיוו לסלקא לון מתמן: (ת"ו תל"ב)

דב"כ בחוף מלאכתך ועתדה בשרה לך אחר ובנית ביתך. רבי יוחנן פתח (משלי כד) בחכמה יבנה בית וגו'. שלשה דברים צריך אדם לעשות בדרכי הצולם. ואלו הן. לבנות בית מושבו וליטע כרם להתפרנס בו. ואח"כ לקחת לו אשה ולהוליד בנים לפרנסם בהם. ולא כדרך השוטים הלוקחים אשה בתחלה ואח"כ נוטעים כרם ואח"כ בונים בית. כי הא דא"ר סימון כל הלוקח לו אשה ואין לו בתחלה במה שיוכל לפרנסה. הרי זה חפשי מן המצות כמתים הנקראים חפשים. שנאמר (תהלים פח) במתים חפשי. ולמה נקרא חפשי לפי שהוא חפשי מן המצות. מפני שלא יוכל להשתדל בעבודת בוראו אלא בעבודת אשתו. רבי יהודה אמר כאלו לוקח ע"ז לעצמו. שהרי בתחלה היו החכמים והחסידים לוקחים אשה. ואם לא היה להם די פרנסתם היו ממייתם עצמם ברעב ובצמא. והיו מניחים כל חיי הצוה"ו ועוסקים בתורה ובמצות ובעבודת בוראם. אבל בזמן הזה שהעולם טרוד אחר הפרנסה ולהוט אחר הפרוטה צריך לכוונן בית בתחלה וזמן מוזנתי. ואח"כ לקחת אשה. כדי שיוכל לעבוד בוראו ולעסוק בתורה. כי הא דאמר רז"ל אם אין קמה אין תורה. והוה שדרשו רז"ל הכן בחוף מלאכתך וגו' אחר ובנית ביתך. ביתך זו אשתך: (י"ח ע"ד)

כה

כ"בד אלהים הסתר דבר וכבוד מלכים חקר דברו. אמר רבי יהודה כבוד אלהים הסתר דבר. שאין דשות לאדם לגלות ענינים נסתרים שלא ניתנו להתגלות. דברים שכסה אותם קדמון הימים. כמש"כ (ישע' יג) לאכל לשבעה ולמכסה עתיק. לאכל לשבעה. עד המקום ההוא שניתנה רשות ולא יותר (ה) ועל כל זה ולמכסה עתיק. למכסה עתיק ודאי: ד"א לאכל לשבעה. אלו החברים שיודעים הדרכים והנתיבות ללכת בדרך האמונה כראוי. כגון הדור שרבי שמעון נמצא בו. ולמכסה עתיק. אלו דורות אחרים. שהרי אין כל הדורות ראוים לאכל לשבעה ולהתגלות ענינים הנסתרים ביניהם. אלא למכסה עתיק. כמש"כ (קהלת ח) אל תתן את פיך לחטא את בשרך. בימיו של רבי שמעון היה אדם אומר לחברו פתח פיך ויאירו דבריך. לאחר פטירתו ולמכסה עתיק. שהחברים מגמגמים ואין

כה

כ"בד אלהים הסתר דבר וכבוד מלכים חקר דברו. אמר רבי יהודה כבוד מלכים חקר דברו. דלית רשו לב"כ לגלאה מלין סתימין דלא אתמסרו לאתגליא. מלין דחפא לון עתיק יומין. כד"א (ישע' יג) לאכל לשבעה ולמכסה עתיק. לאכל לשבעה. עד ההוא אתר דאתיביז רשו ולא יתיר (ה) ועל כל דא ולמכסה עתיק. למכסה עתיק ודאי: ד"א לאכל לשבעה. אינון חבריא דידעין ארתיין ושבילין למיסק בלרח מסימנותא כדקא יאות. כגון דרא דרבי שמעון שארי בגויה. ולמכסה עתיק. מדרין אחרין. דהא כליון לא אתחזון לאכל לשבעה ולא תגליא מלין סתימין בגווייהו. אלא למכסה עתיק. כד"א (קהלת ח) אל תתן את פיך לחטא את בשרך. בזמיו דרבי שמעון הוה דב"כ אמר לחבריה פתח פיך ויאירו דבריך. דתר דשכיב ולמכסה עתיק. דחבריא מגמגמי ולא

זיו הוהר

כה (ה) בוז"ק נזכר כמה פעמים שמתור דעיון בז' הספירות סן מלכות עד הבינה. אבל עד הבינה נרמז שלח תשלח את האם. וז' ספירות הראשונות נכדויה בחשם עתיקא:

ואין עומדים על עומק הענינים: דיא לאכל לשבעה. באותן ענינים הנגלים (3) ולמכסה עתיק. באותן ענינים הנסתרים: (2-ק):

הק"ך רגלך מבית רעך. א"ר ייסא כמה יש לו לאדם לאהוב לו להקב"ה. שהר"י אין עבודה להקב"ה כמו אהבה. וכל מי שאהב לו ועובד העבודה באהבה קורא לו הקב"ה אוהב. ומה שנאמר הק"ך רגלך מבית רעך. כלומר הוקר יצרך שלא ירתח לנגדך ולא ישלוט בך (2) ולא תחשוב מחשבות של עבירה. מבית רעך. איזה בית רעך. זו הנשמה הקדושה שהכניסה בך רעך ונתנה בגופך: (2-ג):

מים קרים על נפש עיפה ושמועה טובה מארץ מרחק. אמר רבי שמעון הרי עיינתי בדבריו של שלמה המלך וכלם בחכמה נאמרו. בוא וראה שלשה ספרים של חכמה הוציא שלמה לעולם. וכלם בחכמה העליונה. שירי השירים חכמה. קהלת תבונה. משלי דעת. כנגד שלשת אלה עשה שלשה ספרים. שיר השירים כנגד חכמה כך הוא. קהלת כנגד תבונה כך הוא. אבל משלי כנגד דעת במה ניכר. אלא כל אותן פסוקי משלי בשני אופנים הם. ההתחלה והסוף בשני אופנים נראים. ולאחר העיון נראה שהמקראות זה נכלל בזה וזה נכלל בזה. לפיכך יתכנו כנגד דעת. מים קרים על נפש עיפה וגר. מקרא זה אין ראשו סופו ואין סופו ראשו. וכאשר נעייין בו נראה שכלו נכלל זה בזה. בין מסופו לראשו בין מראשו לסופו. שמועה טובה מארץ מרחק ומים קרים על נפש עיפה. מים קרים על נפש עיפה ושמועה טובה מארץ מרחק. זה וזה נחת רוח. כמו שזה נחת רוח כך זה נחת רוח: עוד פתח ואמר מים קרים על נפש עיפה. זו התורה. שכל מי שזוכה לעמוד בתורה ומשביע עצמו ממנה. מה כתוב ושמועה טובה מארץ מרחק. הקב"ה מכריז עליו הרבה טובות להטיב לו בצוה"ז ובעולם הבא. זש"כ ושמועה טובה. מאיזה מקום. מארץ מרחק. מהמקום שהקב"ה הי' רחוק ממנו בתחלה. מהמקום שאנשים היו שונאים לו בתחלה. ככתוב (ציו"כ) וארץ מתקוממה לו. מהמקום ההוא מקדימים לו שלום. זש"כ מארץ מרחק. ונאמר (ימי"א) מרחוק הי' נראה לי ואהבת עולם אהבתיך על כן משכתיך חסד: (2-ג):

ולא קיימי צמלין: דיא לאכל לשבעה. צמלין מלין דאתגליין (3) ולאכסה עתיק. צמלין מלין דאתחסיין: (2-ק):

הק"ך רגלך מצית רעך. א"ר ייסא כמה אית ליה לבינ לרחמא ליה לקב"ה. דהא לית פולחנא לקב"ה כמה רחמיותא. וכל מאן דרחיס ליה ועבד פולחנא ברחמיותא קארי ליה קב"ה רחמיה. והא דאמרי הק"ך רגלך מצית רעך. כלומר הוקר ילרך דלא ירתח לקב"ך ולא ישלוט בך (2) ולא תעבד הרהורא אחרא. מצית רעך. מאן צית רעך. דא נשמתא קדישא דאטיל בך רעך ויהבס צנוך: (2-ג):

מים קרים על נפש עיפה ושמועה טובה מארץ מרחק. אמר רבי שמעון הא אסתכלנא צמלין דשלמא מלכא. וכלהו בחכמתא ארמן. תא חוי תלת ספרין דחכמתא אפיך שלמה לעלמא. וכלהו בחכמתא עלאה. שירי השירים חכמה. קהלת תבונה. משלי דעת. לקבל תלת אלין עבדי תלתא ספרין. שיר השירים כנגד חכמה סבי הוא. קהלת לקבל תבונה סבי הוא. משלי לקבל דעת במאי אתחוי. אלא כל אינון קראי דמשלי צתרי גווי אינון. רישא וסיפא צתרי גווי אתחויא. וכד מסתכלי קראי דא כליל דלא ודא כליל דלא. צ"כ שקיל לקבל דעת. מים קרים על נפש עיפה וגר. הא קרא לאו רישיה סיפיה ולאו סיפיה רישיה. וכד אסתכלנא ציס כלא כליל חד צחד. צין מסיפיה לרישיה צין מרישיה לסיפיה. שמועה טובה מארץ מרחק ומים קרים על נפש עיפה. מים קרים על נפש עיפה ושמועה טובה מארץ מרחק. דא ודא ניחא דרוחא. כמה דהאי ניחא דרוחא כך הא ניחא דרוחא: תו פתח ואמר מים קרים על נפש עיפה. דא אורייתא. דכל מאן דזכי למלעי באורייתא ומרוי נפשא מינה. מאי כתיב ושמועה טובה מארץ מרחק. קב"ה אכריז עליה כמה טובא לאוסבא ליה בעלמא דין ובעלמא דאתי. סה"ד ושמועה טובה. מאן אתר. מארץ מרחק. מאתר דקב"ה סוס רחוק מניס בקדמיתא. מאתר דסוס צ"ג דבצו עמיס בקדמיתא. דכתיב (אינו כ) וארץ מתקוממה לו. מהסווא אתר מקדמיון ליה שלם. סה"ד מארץ מרחק. וכתיב (ימי"א) מרחוק הי' נראה לי ואהבת עולם אהבתיך על כן משכתיך חסד: (2-ג):

יהלך

יסלך

זיו הוהר

(3) אמת שמכאן משמע שאין כל דור נבדל ואין כל אדם בפרט ראוי לדמוד חכמת הקבלה. אבל כבר נאמרו ונשנו דברים האלה בכמה ספרים קדושים ובפרט בזה"ק בכמה מקומות שלימוד חכמת הקבלה הוא דבר נחוץ מאד מאד. ועי' שואלים לדארם אתר פשירתו צמית במרכבת כידוע. ואדם נחתיב לבוא בגלגול בשביל שלא לסד חכמת הקבלה אמנם צריך לדעת שאין כל נשמה מסוגלת לדמוד חכמת הקבלה של שימת האריות. לכן לפעמים יבולה להיות יצא שכרו בהפסדו. אבל לדמוד חכמת הקבלה של שימת הרמ"ק דל כגון בספר פרד"ם רמזונים ושאר חיבוריו אין בהם סכנה כלל וכל בר אוריין מחויב לדמוד בהם. וכבר הודעתו בזהר תורה שהוצאתי לאור שראשית הכל נחון לדמוד הספר שערי אורה סאת הר"י נוקמליא וצ"ל. כי זה הספר הוא כמו הקדמה לזהר הקדוש והוא קלווין לעינים ופתח הראשון לחכמת הקבלה. ולכן נראה לי לפרש מה שססיים כאן הוהר. לאכל לשבעה. כאינון סיון ראתגליין. דהיינו חכמת הקבלה על פי שימת הרמ"ק וצ"ל. ולמכסה עתיק. כאינון מלין דאתחסיין. היינו על פי שימת האריות: (3) דורש תיקי במשמעות קירות. דהער רחיות יצר הרע שלא ישלוט בביתך ובנשמתך. ורגלך. רמו על יצר הרע שיהא בת הנפש הקדמוני הכורך בעקבי של אדם ככתוב ואתה תשונע עקב

כז

יהללך זר ולא פיך. אמר רבי שמעון בספרא דחכמתא דשלמה מלכא הכי אמר. תלת סימנין אינון. סימן לעבירה ירקון. סימן לשטות מלין. סימן דלא ידע כלום שבויה. ודא אכרע לשאר. שוסה צגל עבירות כלא אית ציה. והא דכתיב יהללך זר ולא פיך. ואית דאמרי אס לא זר. פיך. לאו הכי. אלא אי לא הוי מאן דאשתמודע לך אפתח פומך למללא צאורייתא ולאודעא מלי קסוס צאורייתא. וכדון פתיחו דפומך צאורייתא ישבחון מילך ויכדעון מאן אנת. דלית מלה בעלמא דישתמודעון ליה לצר לבר כש אלא בזמנא דאפתח פומיה. פומיה הודע לבני נשא מאן הוא : (ג-קמג) :

שובה תוכחת מגלה מאהבה מסתרת. א"ר חייה אינון יסורין דאחזון לצר צבתי נשא מסתרא דמסבא קא אטיין. ולא אינון יסורין דאהבה. ה"ד מאהבה מסתרת. האי תוכחת דאיהי מאהבה מסתרת סיא מצבי נשא (ה) כנווכא דא מאן דאוכח לחצריה צרחימותא צבי לאסתרא מלוי מצבי נשא. דלא יכסוף מנייהו חצריה. ואי מלוי אינון צאתגליא קמי צבי נשא לאו אינון צרחימותא : (ג-מו) :

נאמנים פלעי חוהב ונעטרות נשיקות שונא. א"ר יהודה מהו ונעטרות נשיקות שונא. אלא מאן דנשיק בחציבותא מתדבק רוחיה צריחיה צדקתא דחציבותא. ומאן דלא נשיק בחציבותא לאו צדקתא הוא. אלא ונעטרות. מהו נעטרות. גסותא. דלא דביק רוחיה צהאי נשיקה ולא אדבק ציה כלל : (ג-קמו) :

כז

יהללך זר ולא פיך. אמר רבי שמעון בספר החכמה של שלמה המלך כך נאמר. שלשה סימנים הם. סימן לעבירה ירקון. סימן לשטות מלין. סימן שאינו יודע כלום התפארות. וזה מכריע לשאר. שוטה ובצל עבירות הכל יש בו. ומה שכתוב יהללך זר ולא פיך. ויש אומרים שאם אין זר. יהללך פיך. לא כן. אלא אם לא נמצא מי שיכירך תפתח פיך לדבר בתורה ולהודיע דברי אמת בתורה. ובכן אם תפתח פיך בתורה ישבחוך דבריך ויכירו מי אתה. שאין דבר בעולם שעל ידו יהיה ניכר האדם אלא בשעה שפותח פיו בתורה. פיו יודיע לאנשים מי הוא : (ג-קמג) :

שובה תוכחת מגלה מאהבה מסתרת. א"ר חייה אותן יסורין הנראים מבחוץ באנשים מצד הטומאה הם באים. ואין הם יסורין של אהבה. זשיכ מאהבה מסתרת. זאת התוכחת שהיא מאהבה מסותרת היא מאנשים (ה) כדמיון הזה מי שמזכיה לחברו באהבה צריך להסתיר דבריו מאנשים. שלא יתבייש מהם חברו. ואם דבריו הם בהתגלות לפני אנשים אין הם באהבה : (ג-מו) :

נאמנים פצעי אוהב ונעטרות נשיקות שונא. א"ר יהודה מהו ונעטרות נשיקות שונא. אלא מי שמנשק באהבה מתדבק רוח ברוח בדביקות של אהבה. ומי שאינו מנשק באהבה אין זה בדביקות. אלא ונעטרות. מהו נעטרות. גסות. שאין דביקות הרוח בזאת הנשיקה ולא נדבק בו כלל : (ג-קמו) :

כח

נסו ואין רודף רשע ולדיקים ככפיר יבטח. אמר רבי שמעון הא לדיקיא לא מתרחלן צעובדיהון כלל. ותדיר דחלין כאברהם דכתיב ציה (גלאשית יג) ויהי כאשר הקריב לצא מלרימה וגו'. כילחק דכתיב ציה (שם טו) כי ירא לאמר אשתי. כיעקב דכתיב ציה (שם לג) ויירא יעקב מאד וילר לו. ואי הני לא אתרחילו צעובדיהון כל שכן שאר לדיקי עלמא. ואת אמרת ולדיקים ככפיר יבטח. אלא ודאי ככפיר כתיב. דהא מכל אינון שמהן לא כתיב אלא כפיר. ולא כתיב לא אריה ולא שחל ולא שחץ. אלא כפיר דאיהו חלשא מכלהו ולא אתרחלן בחיליה אע"ג דאיהו תקוף. כך לדיקיא לא אתרחלן צעובדיהון השתא אלא ככפיר ולא יתיר. אבל לזמנא דאתי מאי כתיב (תהלים קמ) הבטחים צהי כהר ליון לא ימוט וגו'. לא ככפיר ולא כאריה ולא ככלהו שמהן. אלא כהר ליון. ואוקמוה מה סר ליון איהו תקוף ולא ימוט תדיר. חוף הכי צההוא זמנא להו לדיקיא כהר ליון : (ג-קמג) :

אשרי

כח

נסו ואין רודף רשע וצדיקים ככפיר יבטח. אמר רבי שמעון הלא הצדיקים אין בוטחים במעשיהם כלל. ותמיד יראים כאברהם שנאמר בו (בראשית יג) ויהי כאשר הקריב לבא מצרימה וגו'. כיצחק שנאמר בו (שם טו) כי ירא לאמר אשתי. כיעקב שנאמר בו (שם לג) ויירא יעקב מאד ויצר לו. ואם אלה לא היו בוטחים במעשיהם כל שכן שאר צדיקי עלום. ואתה אומר וצדיקים ככפיר יבטח. אלא ודאי ככפיר כתיב. שהרי מכל אותן שמות החיות לא זכר אלא כפיר. ולא כתוב לא אריה ולא שחל ולא שחץ. אלא כפיר שהוא חלש מכלן ואינו בוטח בכחו אע"פ שהוא תקיף. כך הצדיקים אין בוטחים במעשיהם עכשו אלא ככפיר ולא יותר. אבל לעתיד לבא מה כתוב (תהלים קמ) הבטחים בהי כהר ציון לא ימוט וגו'. לא ככפיר ולא כאריה ולא ככל שאר שמות החיות. אלא כהר ציון. וביארו מה הר ציון הוא חזק ולא ימוט לעולם. אף כך בזמן ההוא יהיו הצדיקים כהר ציון : (ג-קמג) :

אשרי

זיו הזהר

כז (ה) דמי זה טעם הפקרא כך הוא. תוכחת מגולה גם היא התוכחת היא מסתרת ולא מגולה

אשרי אדם מפחד תמיד ומקשה לבו יפול ברעה. א"ר אלעזר זה ודאי שאין האדם צריך לשכוח מדת היראה. ולהכיל יראה באהבה. שהרי אהבה מצד אחד היא טובה. שבעבורה נושע באריכת ימים בבנים ומזונות. ובכן נצרך לעורר יראה ולפחד שלא יגרום החטא קלקול. וע"כ כתוב אשרי אדם מפחד תמיד. כדי להכיל יראה באהבה. וכאשר רואה האדם שדין הקשה שורה עליו. או יצורר יראה ויפחד מרבובו כראוי. ואל יקשה לבו. ועל זה כתוב ומקשה לבו יפול ברעה. בצד הטומאה ההוא שנקרא רעה: (א-יב). **אדם** עשוק בדם נפש עד בור ינוס אל יתמכו בו. פתח סבא ההוא ואמר. שלמה המלך צוח ואמר. אדם שהוא עשוק בדם נפש. הוא או בנו או בן בנו יהיו נעשקים במשקל (ה) זש"כ עד בור ינוס אל יתמכו בו. עד בור רק ההוא ינוס ממקום הקדוש. ואל יתמכו בו בעוה"ז. כיון שהוא עשוק בדם נפש. הוא או זרעו יהיו עשוקים מצד הטומאה ההוא: (ב-קג)

איש אמונות רב ברכות ואץ להעשיר לא ינקה. אמר יהודי ההוא איש אמונות רב ברכות. זהו איש שיש בו אמונת הקב"ה. כגון רבי ייסא סבא. שאע"פ שהיה לו מזון על יום הזה לאכול. לא היה מכין לו את המזון עד שהתפלל על מזונו לפני המלך הקדוש. ולאחר שהתפלל תפלתו וביקש מזונו מלפני המלך אז ה"י מכין המזון. והיה אומר תמיד לא אכין לי המזון עד שינתן לי מבית המלך. ואץ להעשיר לא ינקה. לפי שאינו רוצה לעסוק בתורה שהיא חי עוה"ז וחי עולם הבא: (ב-קטז)

גזל אביו ואמו ואומר אין פסע חבר וזא לאיש משחית. רבי חייא פתח ואמר גזל אביו ואמו וגו'. אביו. זה הקב"ה. ואמו. זו כנסת ישראל. מה גזל. כמש"כ (ישעי' ג) גזלת העני בבתיכם. ומי הוא. זה החומד אשה אחרת שאינה בת זוגו. שם למדנו כל הנהגה מן העולם הזה בלא ברכה. כאילו גזל לקב"ה וכנסת ישראל. שכתוב גזל אביו ואמו וגו'. כל הנהגה מן העולם הזה. מי שמתדבק באשה ליהנות ממנה. אע"פ שהיא פנויה. אם ניהגה ממנה בלי ברכה. כאילו גזל לקב"ה וכנסת ישראל. מה הטעם. לפי שהזיוג שלהם בשבע ברכות הוא. ואם על פנויה כך. מי שמתדבק באשה אחרת שקיימת כדמיון שלמעלה בזיוג של שבע ברכות על אחת כמה וכמה (ג) חבר הוא לאיש משחית. זה ירבעם. וכמו שנתבאר. ואומר אין פסע. שאומר הלא פנויה היא ומדוע אסורה. בשביל זה גזל אביו ואמו הוא. ולא עוד אלא שחבר הוא לאיש משחית. מי הוא איש משחית. זה הפוגם את הצורה והתקון שלמעלה. כל שכן מי שחומד לאשת חברו ומתדבק בה. שהוא פוגם יותר. וע"כ פגום הוא לעולם

אשרי אדם מפחד תמיד ומקשה לבו יפול ברעה. א"ר אלעזר ודאי לא אלסריך צ"כ לאתנשי יראה. ולאכללא יראה צאסבה. דהא אסבה בספרא חד סב. דיהב עותרא אורכא דחיי בני ומזוני. וכדין אלסריך לאתערא יראה ולמדחל דלא יגרום חוצא. וע"ד כתוב אשרי אדם מפחד תמיד. בגין דהא כליל יראה צאסבה. וכד חמי צ"כ דדינא קשיא שריא עלוי. כדין יתער יראה וידחל למאריה כדקא יאות. ולא יקשה לביס וע"ד כתוב ומקשה לבו יפול ברעה. צהסיה ספרא אחרא דאקרי רעס: (א-יג). **אדם** עשוק בדם נפש עד בור ינוס אל יתמכו בו. פתח סבא ההוא ואמר. שלמה מלכא לוזח ואמר. אדם דהוא עשוק בדם נפש. הוא או בנו או בן בנו יסון עשוקין צסיקלא (ה) הס"ד עד בור ינוס אל יתמכו בו. עד ההוא בור רק ינוס מאתר קדישא. ואל יתמכו בו צהאי עלמא. כיון דהיו עשוק בדם נפש. איהו או זרעיה לזו עשוקים מהסיה ספרא אחרא: (ג-קיא)

איש אמונות רב ברכות ואץ להעשיר לא ינקה. אמר יהודי ודאי איש אמונות רב ברכות. דהוא צ"כ ומסימחא דקב"ה ציה. כגון רבי ייסא סבא. דאע"ג דהוה ניה מילא דהאי יומא למיכל. לא הוה מתקין י"ה עד דשאל מזוניה קמי מלכא קדישא. לצתר דללי אמותיה ושאל מזוניה קמי מלכא כדין ה"י מתקין. והוה אמר תדיר לא נתקין צי יינתנון מצי מלכא. ואץ להעשיר לא ינקה. **עין** דלא צעא לאסתדלא צאורייתא דהיו חיין דעלמא דין זחיין דעלמא דחיי: (ג-קטז)

גזל אביו ואמו ואומר אין פסע חבר הוא לאיש משחית. רבי חייא פתח ואמר גזל אביו ואמו וגו'. אביו. זה הקב"ה. ואמו. דה כנסת ישראל. מאי גזל. כד"א (ישעי' ג) גזלת העני צבתיכם. ומאן איהו. מאן דחמיד אתתא אחרא דלאו איהו בת זוגיה. תמן תנין כל סנהסה מן העולם הזה בלא ברכה. כאילו גזל לקב"ה וכנסת ישראל. דכתיב גזל אביו ואמו וגו'. כל כנסה מן העולם הזה. מאן דאתדבק צאנתו להטי מינה. ואע"ג דהיו פנויה. אי אהטי מינה בלא ברכה. כאילו גזל לקב"ה וכנסת ישראל. מאי טעמא. בגין דזוגא דלזון צצבע ברכות הוא. ומה על פנויה כך. מאן דיתדבק צאנתו אחרא דקיימא כגונא דלעילא צזוגא דצבע ברכות על אחת כמה וכמה (ג) חבר הוא לאיש משחית. דה ירבעם. וכמה דאוקמוה. ואומר אין פסע. דאמר הא פנויה היא אחאי אסור. בגין דה גזל אביו ואמו איהו. ולא עוד אלא דחבר הוא לאיש משחית. מאן הוא איש משחית. דפגים דיוקנא ותקונא דלעילא. כל שכן מאן דחמיד לאנתו דחבריה ואתדבק בה. דפגים יתיר. וע"ד אתפגים הוא לעלמין

זיו הזהר

כח (ה) בטיקא פירשו מפורשי רזהו שהוא ענין מאוניה. ואפשר שהוא לפי שאות מ' מתחלפת באות ח' באותיות דש"ג"ת והוא כמו תיקרא שמשמעותו משחית. וטעמו הוא כנגד פרה על דרך פשוט יסופן: (ג) הוינו אשת איש שנאמר עליה שבע ברכות בחתונתה:

לעלמן. איש איש משחית. דפניס לעילא ופניס לתתא ופניס לנפשיה. כמה דכתיב איש משחית. וכתיב (משלי ו) משחית נפשו הוא יעשנה: (ג-מד ז)

לעולם. הרי הוא איש משחית. שפוגם למעלה ופוגם למטה ופוגם לנפשו. כמו שכתוב איש משחית. וכתוב (משלי ו) משחית נפשו הוא יעשנה: (ג-מד ז)

כמ

במשפט יעמיד ארץ ואיש תרומות ירסנה. ארץ חייא תא חזי כד ברא קב"ה עלמא עלאה אתקין כלא כדקא יאות. ואפיק נסורין עלאין מנסרין לכל סערין. וכלא אישו חד. וברא שמים לעילא וארץ לעילא לאתקנא כלסו כחדא לתועלתא דתתאי. תא חזי מלך במשפט יעמיד ארץ. מאן מלך. דא קב"ה. במשפט. דא יעקב דאיכו קיומא דארעא (א) ועד ל' אתון מן ה' עלאה. ה' תתאה אתנת מן ו'. דקיומא דארעא איכו במשפט. דא תשפט יעמיד ארץ בכל תקוניו וזן לה: (ג-מגז) דא במלך במשפט יעמיד ארץ ואיש תרומות ירסנה. פתח הסוה רביא ואמר מלך במשפט יעמיד ארץ. מאן מלך. דא קב"ה. במשפט. דא יעקב דאיכו כללא דאכסן. ואיש תרומות. תרומת כתיב. כמה דאת אמר חלת הסרומה (ב) ואיש תרומות. דא עשו דעבי על תרומות ועל מעשנות כל אמא ולא עביד מדי

כמ

במשפט יעמיד ארץ ואיש תרומות ירסנה. ארץ חייא בוא וראה כאשר ברא הקב"ה עלם העליון התקין הכל כראוי. והוציא מאורות עליונים המאירים לכל הצדדים. והכל הוא אחד. וברא שמים העליונים והארץ העליונה שיתקנו כלם כאחד לתועלת התחתונים. בוא וראה מלך במשפט יעמיד ארץ. איזה מלך. זה הקב"ה. במשפט. זה יעקב שהוא הקיום של ארץ (א) ועיב ו ג ניוון מן ה' העליונה. ה' התחתונה ניוונת מן ו. כי הקיום של ארץ הוא במשפט. שהרי משפט יעמיד ארץ בכל תקוניו וזן לה: (ג-מגז) במלך במשפט יעמיד ארץ ואיש תרומות ירסנה. פתח עלם ההוא ואמר מלך במשפט יעמיד ארץ. איזה מלך. זה הקב"ה. במשפט. זה יעקב שהוא הכולל של האבות. ואיש תרומות. תרומת כתיב. על דרך הכתיב וזאת התרומה (ב) ואיש תרומות. זה עשו ששאל על תרומות ועל מעשנות כל היום ולא עשה מאומה

זיו הזהר

כמ (א) צריך לדעת זה הכלל שהוזהר קורא למשפט רחמים ואינו משפט ידוע כדאימא בהמאמר פתח איהו. וסדת הרחמים זה התפארת זה המלך זה הקב"ה וזה יעקב. גם ידוע ששורש התפארת הוא אות ו' מן השם הו"יה כ"ה שמקבל השמע מן הבינה אשר שורשה הוא אות ה' הראשונה מן השם הו"יה והתפארת משפיע השמע למלכות שנקראת ארץ ששורשה הוא אות ה' האחרונה מן השם הו"יה וכוה נתבאר כל המאמר: (ב) דברי הריבא קשה להבין ורבו הפירושים. וכסיד עלה על רעיוני שכן פירושו. דנה מה שמבאר התחלת הפסוק מלך במשפט יעמיד ארץ. היינו מדת הרין עיי משפט ידוע דאיהו רחמי ונמתקים הדינים ונשפט דהנין. וגיל בנותו שבמו שיעקב ששרשו בתפארת היתה עבודתו של המלכות. כן היה כנגדו עשו ששרשו מרת הרין הקשה להיפוך יעקב. כי היה כחו גדול כמד המומאה ועשה מעשים רעים לנרום שורד התפארת מן המלכות שלא יושפע לה רחמים רק שתהיה בבחינת דין הקשה. לכך דורש הריבא ואיש תרומות זה עשו ודבריו מוסדים על תיבת תרומות שהקרי הוא תרומות והכתוב הוא תרומת (וכוה מחולק הזהר עם המסורה שלנו) לכך דורש בשני אומנים על פי הקרי ועל פי הכתוב שהכל רמו על עשו. זה מוכן שתרומות הוא לשון רבים. ותרומת הוא לשון יחיד וזה רמו על מרת המלכות שנקראת תרומה כמו שמינא בזהר עה"ם וזאת התרומה כידוע ובתחלה דורש הריבא לשון רבים של תרומות שמרמו על עשו כיון שלפני אביו כדי לרמומו היה דרכו לעסוק בדברי תורה בשאלות ובפולמוס הרומים בעניני תרומות ומעשרות. אבל לא למען לשמור ולעשות ולקיים. זה מתאים כדאימא במדרש תנחומא פרשת תולדות עה"ם כי ציד בפיו שהיה צד את יצחק הצדיק בפיו. זה לשון המדתינ בשוהי בא עשו מן החוק היה אומר לאביו אבא המלה מהו שתהא חייבת במעשר. והיה תמה יצחק ואומר ראה בני זה כמה שדקק במצות. והיה אומר לו אביו בני היכן היית היום הזה. והוא אומר לו בבית התיסוד. לא כך הוא הלכה מן כך וכך. לא כך איסורו. לא כך התירו וכך יעריש. ולכן נאה לו השם איש תרומות כלשון רבים. ונראה לי כי מה שדובר לפני אביו שאלות ומפולמוס ביותר בענין תרומות ומעשרות הוא לפי שידוע שכל ענין תרומה ומעשר הוא תקוני מרת המלכות שהיא ספירה העשירית להיות קודש לה' והנה יצחק הגם ששרשו במסירת נבונה שהיא דין ופתח מרם מוכן שכדאי רצה שיהיו הדינים נמתקים במרת המלכות עיי המשכת הסדים והחמים. ולמען לא יבין יצחק שעשו טחנג דזה למיכך היה מרמהו בשאלות ומפולמוס בהלכות תרומות ומעשרות כדי שיסבור יצחק שעשו עוסק בתקוני מרת המלכות להמתיק הדינים עיי הפרשת תרומות ומעשרות בעין יפה. יודע כי מל"ה ולח"ם הד הוא. והבן:

אחר זה דורש ההוא רביא על פי הכתוב כלשון יחיד איש תרומת שמרמו על עשו. כי תרומת מוסב על מרת המלכות על דרך הכתוב וזאת התרומה וזהו שאומר ואיש תרומת דלאו איהו משפט. ר"ל שהוא היה היסוד המשפט כנגדו ש"י יעקב. וכל העשירית היה להפריד המלכות מן המשפט שהוא רחמים של התעוררת. ולכן נאה לו גם השם איש תרומת כלשון יחיד. כי תיבת תרומת היא ציווף תרין מ"ה. על דרך הכתוב הארץ אשר תרו אותה. כי המרגל הוא צופה וחוקר. ועשו היה צופה וחוקר רק שהיה בהמלכות הענין מה כידוע שרגליה יורדות מות ושהוא דין הקשה כחו של עשו וידוע שהתפארת נקרא עין החיים היסוד המיתת. וכאשר התפארת מורוג עם המלכות נשפע לה חיים ובטלה המיתה כמו שהשך מתכסל בפני אור. אבל עשו שהיה נרגן מפריד אלוף וגם במעשיו הרעים להפריד את המשפט ידוע שהיו עין החיים מן המלכות לכן נקרא איש תרין מ"ה. נמצא שנקרא איש תרומות בשביל שהיה צד את אביו בפיו בהלכות תרומות. ונקרא ג"כ איש תרומת על שם מעשיו הרעים שתחנבר במרת המלכות הענין מה דהיינו דינים הקשים. ויש עוד להסביר כמות מעם שומד דרשת הריבא הוא כי בודאי אם תיחבה תרומת דבוקה לתיבה שלאחיהו כן צריך להיות על פי קדוק לשון הקודש כמו תרומת ה'. אבל תרומת כלברה אין לפרש על פי פשוט אלא בדרך רמן שמרמו על עשו. שהוא עיי מעשיו הרעים ירסנה לארץ שהיא מרת המלכות. וכזה יבין כל פסין דרשת הריבא שהם דברים עמוקים וברורים בסיד ולא אכזר לאפרם בפני הריבא אם אונה לראותו שם בעולם העליון.

מדי. ואיש תרומת. ללאו איש משפט. דהא תרומה אסתלקותא דרחמי. ובגין דא לא איתא במשפט. כמה דאת אמר (משלי יג) ויש כספה בלא משפט. ועל דא ואיש תרומת ירסנסה. ואם תשאל הלא דוד המלך איש תרומה היה (ג) אלא שהוא ברחמים היה. ולא עוד אלא (ס"א) הלא דוד המלך איש תרומה היה והארץ נתקיימה בעבורו. כך הוא בודאי אבל הכל ברחמים היה (היה) שהרי כתוב (ישעיה נה) חסדי דוד הנאמנים. כמו שהיה רבוק בזה כך היה רבוק בזה (ו) בוא וראה כל ימי דוד המלך היה מתניע שזאת התרומה תתקשר במשפט ויזדוגו כאחד. (בשביל שיתקיים בארץ) בא שלמה וזווג אותם כאחד. ועמדה הדבניה בשלימות ועמדה הארץ בקיום. בא צדקיהו והפרידם ונשארה הארץ בלי משפט. ונפגמה הלבנה ונחרבה הארץ. ובכן ואיש תרומת ירסנסה : (ג-ה-ו)

מאומה. ואיש תרומת. שאינו רוצה משפט. רק שזאת התרומה תהיה בלי רחמים. ולפיכך אינו בא במשפט. על דרך הכתוב (משלי יג) ויש נספה בלא משפט. ועל כן ואיש תרומת ירסנסה. ואם תשאל הלא דוד המלך איש תרומה היה (ג) אלא שהוא ברחמים היה. ולא עוד אלא (ס"א) הלא דוד המלך איש תרומה היה והארץ נתקיימה בעבורו. כך הוא בודאי אבל הכל ברחמים היה (היה) שהרי כתוב (ישעיה נה) חסדי דוד הנאמנים. כמו שהיה רבוק בזה כך היה רבוק בזה (ו) בוא וראה כל ימי דוד המלך היה מתניע שזאת התרומה תתקשר במשפט ויזדוגו כאחד. (בשביל שיתקיים בארץ) בא שלמה וזווג אותם כאחד. ועמדה הדבניה בשלימות ועמדה הארץ בקיום. בא צדקיהו והפרידם ונשארה הארץ בלי משפט. ונפגמה הלבנה ונחרבה הארץ. ובכן ואיש תרומת ירסנסה : (ג-ה-ו)

ו

ו

מי עלה שמים וירד מי אסף רוח בחפניו מי לרר מים בשמלה מי הקים כל אפסי ארץ מה שמו ומה שם בנו כי תדע. פתח רבי שמעון ואמר הלא קרא כבר ביארנו. והרבה אופנים יש בו והכל בהקב"ה נאמר. מה שמו ומה שם בנו כי תדע. זה הקב"ה. מה שמו. הוי"ה. ומה שם בנו ישראל. שנאמר (שמות ד) בני בכורי ישראל. וזה נתבאר. מי עלה שמים וירד. זה משה. שנאמר (שם כד) ואל משה אמר עלה אל ה' : ד"א מי עלה שמים. דא אליהו. דכתיב ביה (מלכים ג') ויעל אליהו בסערה השמים. וכי הו"ך יכול אליהו לסלקא לשמים. והא כלשו שמים לא יכלין למסביל אפילו גרעיונא כחרדל מנוסא דהאי עלמא. ואת אצרת ויעל אליהו בסערה השמים. דהא כד"א (שמות יט) וירד ה' על הר סיני. וכתיב (שם כד) ויבא משה בתוך הענן ויעל אל השר. וכי קב"ה דהוה צבורא דסיני. וכתיב וצארת כבוד ה' כאש אוכלת בראש השר. איך יכול משה לסלקא לגדיה. אלא במשה כתיב ויבא משה בתוך הענן ויעל אל השר. דעאל גו ענגא. וכמאן דאתלבש בלבושא הכי אתלבש משה בענגא ועאל בגויה. ובענגא אתקריב לגדי אשא ויכול למקרב. אוף הכי אליהו. דכתיב ויעל אליהו בסערה השמים. דעאל בהסיא סערה ואתלבש ביה בהסיא סערה וסליק לעילא (ה) וזא אשכחנא בספ"א דאדם קדמא דאמר באינון תולדות דעלמא. רוחא חדא יתא דמות לעלמא בארעא ויתלבש בגופא ואליהו שמים. ובהסיא גופא יסתלק וישתליל מגופא וישתאר גופא בסערה. וגופא דהורא אתרא יזמן ליה למשו

מי עלה שמים וירד מי אסף רוח בחפניו מי צרר מים בשמלה מי הקים כל אפסי ארץ מה שמו ומה שם בנו כי תדע. פתח רבי שמעון ואמר מקרא זה כבר ביארנו. והרבה אופנים יש בו והכל בהקב"ה נאמר. מה שמו ומה שם בנו כי תדע. זה הקב"ה. מה שמו. הוי"ה. ומה שם בנו ישראל. שנאמר (שמות ד) בני בכורי ישראל. וזה נתבאר. מי עלה שמים וירד. זה משה. שנאמר (שם כד) ואל משה אמר עלה אל ה' : ד"א מי עלה שמים. זה אליהו. שנאמר בו (מלכים ג') ויעל אליהו בסערה השמים. וכי איך יכל היה אליהו לעלות לשמים. והרי כל הרקיעים איך יכולים לסבול אפילו גרעיר כחרדל מעצמות עולם הוה. ואתה אומר ויעל אליהו בסערה. השמים. אלא כמש"כ (שמות יט) וירד ה' על הר סיני. ונאמר (שם כד) ויבא משה בתוך הענן ויעל אל השר. וכי הקב"ה שהיה על הר סיני. וכתוב ומראה כבוד ה' כאש אוכלת בראש השר. איך יכל משה לעלות אליו. אלא במשה כתוב ויבא משה בתוך הענן ויעל אל השר. שנכנס תוך הענן. וכמו זה שמתלבש בבגד כך התלבש משה בהענן ונכנס בתוכו. ובענן קרב אל האש ויכול היה לגשת. אף כך אליהו. שנאמר ויעל אליהו בסערה השמים. שנכנס בסערה ההוא והתלבש בו באותו סערה ועלה למעלה (ה) וסוד זה מצאתי בספר של אדם הראשון שאמר באותן תולדות העולם. רוח אחד יהיה שירד לעולם בארץ ויתלבש בגוף ואליהו שמו. ובגוף הזה יעלה ויתפשט מגופו וישאר הגוף בסערה. וגוף אחר של אור יזמן לו להיותו

בין

בין

ויו הזהר

(ג) כידוע שדוד המלך שישו הוא מרת המלכות ונמצא שהוא נ"כ איש תרומה. ומתוך אמת שהיה איש תרומה בצירוף תרומה אבן לא בצירוף של איש תרומת כי דוד המלך הוא איש חי ועוד הוא דוד מלך ישראל חי וקים. (ד) פירוש כמו שהיה רבוק ברין כך היה רבוק ברחמים :

(ה) משגג שיעי הענן והסערה נזרכו ד' היסודות שהגוף החופשי מורכב מהם ונעשו בעין רוחניים קרות לעוף ושלא יגזפו מן האו או מן הקור ואע"פ כן לא היה לו אפשרות להיות עם זה הגוף שנוכח בין המלאכים כיון שמקורו יידי אשה. ונצרך להתירב ביניהם בגוף של אור היינו המורכב מן יסודות רוחניים :

בין המלאכים. וכאשר ירד יתלבש בגוף ההוא שנשאר בסערה. ובאותו הגוף יתגלה למטה. ובגוף אחר יתראה למעלה. וזה הוא הסוד של מי עלה שמים וירד. לא היה בן אדם שרוח שלו עלה לשמים וירד אח"כ למטה. מלבד אליהו שהוא עלה למעלה וירד למטה: ד"א מי עלה שמים. זה אליהו. וירד. זה יונה שהורידו הרג תוך התהום לעומק הים. יונה מכחו של אליהו הוא בא (ג) אליהו עלה יונה ירד. זה שאל נפשו למות וזה שאל נפשו למות. ולפיכך נקרא בן אמת. וכתוב (מלכים א' יז) ודבר ה' בפיך אמת. מי צרר מים. זה אליהו שצרר צרור המים בעולם ולא ירדו הסל ומטר משמים. בשמלה. זה אליהו שהיה מכה באדרתו לעשות נסים. מי אסף רוח בחפניו. זה אליהו שהשיב רוח איש לתוך מעיו. מי הקים כל אפסי ארץ. זה אליהו שלאחר שצרר המים משמים החזירם בתפלתו והקים כל העולם. שירד הגשם וניתן מון לכל. מהו שמו. זה אליהו. ומה שם בנו. זה אליהו. מה שמו. כאשר עלה למעלה. אליהו. ומה שם בנו. כאשר ירד למטה ונעשה שליח לעשות נסים אליהו שמו (ג): ד"א מי עלה שמים. זה הקב"ה כמו שביארנו. וסוד הדבר מ"י וזה נתבאר (ד) וכאן יש סוד המרכבה העליונה. ארבעה צדדי העולם שהם יסודות הראשונים של הכל (ה) וכלם תלויים באותו מקום העליון שנקרא מ"י כמו שנתבאר: (ג-ק"א)

לערוקה שתי בנות הב. אלו שתי בנות של יצר הרע. שהן מעוררות לו לשלוט על הגוף. אחת היא הנפש שמתגדלת תמיד בגוף. ואחת היא הנפש המתאוה בתאוות רעות ובכל חמדות רעות של עולם הזה. ויצר הרע אינו מתחבר תמיד אלא בשתי אלה. בשביל לפתות לאנשים להאבידם מן העולם: (ס"ח א-ק"א)

תחת שלש רגזה ארץ וגו' תחת עבד כי ימלך וגו' ושפחה כי תירש גבירתה. אמר רבי שמעון איזו שפחה. הוא כתר זר שהרג הקב"ה לבכור שלהם במצרים (י) וזשיכ וכל בכור בהמה. והרי ביארנו עניני אותן כתרים תחתונים של עמים זכרים שהרג הקב"ה לבכור שלהם במצרים. ונאמר עד בכור השפחה אשר אחר הריחים. אחר הריחים היתה יושבת בתחלה (י) ועכשו אותה שפחה תירש גבירתה. בכה רבי שמעון ואמר מלך בלך מטרונה לא נקרא מלך. מלך שהתדבק בשפחה באמתה של המטרונה איה

בו מלאכי. וכד ימות יתלבש בהוא גופא דלשתאר בצערה. ובהוא גופא יתחוי לתתא. ובגופא אחרא יתחוי לעילא. ודא איבו רזא דמי עלה שמים וירד. לא סוה ב"ג דסליק לשמיא רוחא דיליה ונחית לכתר לתתא. לזר אליהו דאיהו סליק לעילא ונחית לתתא: ד"א מי עלה שמים. דא אליהו. וירד. דא יונה דנחת ליה כוכא גו תסומי לעיקוי ימא. יונה מחילא דאליהו קא אתא (כ) אליהו סליק יונה נחית. דא שאל נפשיה למימת ודא שאל נפשיה למימת. ובג"כ אקרי בן אמת. וכתוב (מלכים א' יז) ודבר ה' בפיך אמת. מי צרר מים. דא אליהו דלריר לרורא דמיא בעלמא ולא נחתו סלא ומפרא דשמיא. בשמלה. דא אליהו דסוה מחי בצדדתיא למעבד כסין. מי אסף רוח בחפניו. דא אליהו דאסדר רוחא דב"ג לגו מעוי. מי הקים כל אפסי ארץ. דא אליהו דלכתר דלרר מיא משמיא אסדר בללותיה ואוקים כל עלמא. ונחית מפרא ותיטיב מוונא לכלא. מה שמו. דא אליהו. ומה שם בנו. דא אליהו. מה שמו. כד סליק לעילא. אליהו. ומה שם בנו. כד נחית לתתא ואתעביד שליח למעבד נסין אליהו שמים (ג): ד"א מי עלה שמים. דא קב"ה כמה דאוקימנא. ורזא דמלה מ"י וסא אוקימנא (ד) וסכא איבו רזא דרתיכא עלאה. ארבע ססרין דעלמא דליון יסודי קדמאי דכלא (ה) וכלאו תליון בהסוא אתר עלאה דאקרי מ"י כמה דאתמר: (ג-ק"א)

לערוקה שתי בנות הב. אלו שתי בנות דילר הרע. דליון מתערין ליה לשלטא בגופא. חדא איבי נפש דלחריביתא תדיר בגופא. וחדא איבי נפש דכסופת דתיאובתין ביטין וכלל כסופין ביטין דסאי עלתא. וילר הרע לא אתחבר תדיר אלא בתרין אלו. בנין לפתאה לבני נשא לאזבדא לכו מעלמא: (ס"ח א-ק"א)

תחת שלש רגזה ארץ וגו' תחת עבד כי ימלך וגו' ושפחה כי תירש גבירתה. אמר רבי שמעון מאן שפחה. היא כתר נוכרה דקטל קב"ה בזכרא דלסון בזמנים (ו) הס"ד וכל ככול דסמיה. וסא אוקימנא מלי דליון כתרין תתאין דעמין עכו"ם דקטיל קב"ה בזכרא דלסון בזמנים. וכתיב עד בכור השפחה אשר אחר הריחים. אחר הריחים סות יתבא בקדמיתא (ו) והסתא סהיא שפחה תירש גבירתה. בכה רבי שמעון ואמר מלכא בלא משריותה לא אקרי מלכא. מלכא דאתדבק בשפחה באמתה דמטרונתא

זיו הזהר

(ג) ברזע שיונה הוא בן הצופית שהחיהו אליהו: (ג) זהו מרנה יותר גדולה מפרגת מלאך. כי שם המלאך נשתנה כפי השליחות שנשלח לעשות ולפעול בעוה"ז ושמו הוא כמו האחד כדכד. ולכן אין מלאך אחר עושה ב' שליחות. אבל אליהו לא נשתנה שמו כשנשלח לזה העולם לעשות נסים ויש בכתו לעשות כמה מיני נסים בשליחות אחר: (ד) מ"י ע"י כח הכינה שנקראת מ"י עלה שמים. משמעותו כמו גורד וגברא השמים שהוא סמירת התפארת עם כל שאר הספירות שנקראות ל' וימי הכנין. וכלן נקראין על שם התפארת שנקרא שמים כי הוא בעין מרכו להן. וזהו כרמיון שאנו רואים בעוה"ז השמש שהוא במקום ספירת התפארת ושאר כוכבי לכת סובבים אותו ע"י כח תנועת השמש במהלכו וכן הפרשן שלו נמצא שכלם תלויים בהשמש שהוא המרכז שלהם. וסוד הכח של התפארת הוא מ"י דהיינו הכינה שהיא תשעית להתפארת זה הכח בתפארות (ה) כזה ירצה לומר שד' פעמים מ"י ירמו על ד' היסודות שגברא בהם כל הנמצאים הנשמיים והם אש רוח מים עפר. כמו שנחשבים כאן מי עלה שמים חיינו אש. מי אסף רוח. חיינו רוח. מי צרר מים. חיינו מים. מי הקים כל אפסי ארץ. חיינו עפר. ומרמו ששורש אותן ד' היסודות הוא במרכבה העליונה סוד ארבע החיות וסוד ארבעה צדדי העולם. דרום חסד. צפון גבורה. מזרח תפארת. מערב מלכות וכלם תלויים במקום העליון שנקרא מ"י שהוא עולם הכינה: (ו) ע שנקראת מלכות הרשעה: (י) מ"י שחיתה נקבעת ומשפלת ומרוחקת מן אור השכינה:

אן הוא יקרא ליליה (ח) וזמינא קלא לבשרא למסרוימא ולימא (זכרי ט) גילי מאד בת ציון הריעי בת ירושלים הנה מלכך יבא לך צדיק ונושע הוא. כביכול צדיק הוא נושע. הוא בודאי יותר מכלם. לפי שעד עתה היה רוכב צדיק במקום שאינו שלו. במקום נכרי והניק לשם (ט) ונשאר צדיק בלי צדק. ועכשו שיזדונו כאחד צדיק ונושע הוא. שהרי לא ישב עוד בצד הטומאה .. ולמדנו שעתידיה שפחה ההיא למשול בארץ הקדושה שלמטה. כמו שהיתה המטרונה מושלת בתחלה (י) ועתידי הקב"ה להחזיר את המטרונה למקומה כמקדם ויפרד מהשפחה. זש"כ גילי מאד בת ציון וגו' : (ג-טט.)

איה הוא כבודו (ח) ועתידי הקול לבשר להמטרונה ולומר (זכרי ט) גילי מאד בת ציון הריעי בת ירושלים הנה מלכך יבא לך צדיק ונושע הוא. כביכול צדיק הוא נושע. הוא בודאי יותר מכלם. לפי שעד עתה היה רוכב צדיק במקום שאינו שלו. במקום נכרי והניק לשם (ט) ונשאר צדיק בלי צדק. ועכשו שיזדונו כאחד צדיק ונושע הוא. שהרי לא ישב עוד בצד הטומאה .. ולמדנו שעתידיה שפחה ההיא למשול בארץ הקדושה שלמטה. כמו שהיתה המטרונה מושלת בתחלה (י) ועתידי הקב"ה להחזיר את המטרונה למקומה כמקדם ויפרד מהשפחה. זש"כ גילי מאד בת ציון וגו' : (ג-טט.)

9א

9א

דברי למואל מלך משא אשר יסרתו אמו. א"ר שמעון האי קרא לא אחידע מהו סתימא דיליה. אלא דברי למואל מלך. דברים דאתמר בגין אל דאישו מלך. ומאן אישו דא (תהלים ז) אל זועם בכל יום. ואל שדי. כמה דאתמר (ח) למואל. כד"א (איוב ט) למו פי. למו אל מלך דאישו בת שבע. משא אשר יסרתו אמו. כאשר נתגלה אליו בגבעון בחלום הלילה : (א-רמט.)

דברי למואל מלך משא אשר יסרתו אמו. א"ר שמעון מקרא זה עוד לא נודע מהו הסוד שלו. אבל דברי למואל מלך. דברים שנאמרו בעבור אל שהוא מלך. ומי הוא זה (תהלים ז) אל זועם בכל יום. ואל שדי. כמו שנתבאר (ח) למואל. כמשיכ (איוב ט) למו פי. למו אל מלך שהוא בת שבע. משא אשר יסרתו אמו. כאשר נתגלה אליו בגבעון בחלום הלילה : (א-רמט.)

דברי למואל מלך משא אשר יסרתו אמו. אמר רבי שמעון אשר יסרתו אמו. זה בת שבע וזה נתבאר. בוא וראה לא נמצאה שמחה לפני הקב"ה כמו ביום שנתעלה שלמה בחכמה ואמר שיר דהשירים. שאז אורו פני המטרונה ובא המלך להשכן מדורו עמה. זש"כ (מלכים א' ח) ותרב חכמת שלמה וגו'. מהו ותרב. שנתעלה יופי המטרונה ונתגדלה במדרגתה על כל שאר המדרגות. לפי שהמלך השים מדורו בה. וכל כך למה. לפי שהוציאה בן חכם הזה לעולם. שכאשר הוציאה לו לשלמה לכל ישראל הוציאה (ג) וכלם היו זכאים במדרגות עליונות. הקב"ה שמח עמהם והם עמו. וביום שיסד שלמה את בית המקדש למטה התקינה המטרונה בית למלך. ועשו מדורם ביחד. ואורו פניה בשמחה שלימה. ובכן נמצאה שמחה לכל למעלה ולמטה. וכל כך למה. לפי שכתוב משא אשר יסרתו אמו. שהנהיגה אותו לפי רצון המלך : (ג-עד ז)

דברי למואל מלך משא אשר יסרתו אמו. אמר רבי שמעון אשר יסרתו אמו. זה בת שבע וזה נתבאר. בוא וראה לא נמצאה שמחה לפני הקב"ה כמו ביום שנתעלה שלמה בחכמה ואמר שיר דהשירים. שאז אורו פני המטרונה ובא המלך להשכן מדורו עמה. זש"כ (מלכים א' ח) ותרב חכמת שלמה וגו'. מהו ותרב. שנתעלה יופי המטרונה ונתגדלה במדרגתה על כל שאר המדרגות. לפי שהמלך השים מדורו בה. וכל כך למה. לפי שהוציאה בן חכם הזה לעולם. שכאשר הוציאה לו לשלמה לכל ישראל הוציאה (ג) וכלם היו זכאים במדרגות עליונות. הקב"ה שמח עמהם והם עמו. וביום שיסד שלמה את בית המקדש למטה התקינה המטרונה בית למלך. ועשו מדורם ביחד. ואורו פניה בשמחה שלימה. ובכן נמצאה שמחה לכל למעלה ולמטה. וכל כך למה. לפי שכתוב משא אשר יסרתו אמו. שהנהיגה אותו לפי רצון המלך : (ג-עד ז)

אשת חיל מי ימצא ורחוק מפנינים מכרה. רבי אבא פתח ואמר אשת חיל. זה כנסת ישראל דאיהי אשת מכמה חיילין וכמה משריין דמשפחה בעלמא (ג) מי ימצא. כד"א (דברים ז) ומלאוך כל הדברים האל באחרית

אשת חיל מי ימצא ורחוק מפנינים מכרה. רבי אבא פתח ואמר אשת חיל. זה כנסת ישראל שהיא אשת מכמה חיילות וכמה מחנות הנמצאים בעולם (ג) מי ימצא. כמשיכ (דברים ז) ומלאוך כל הדברים האלה באחרית

זיו הזהר

(ח) מי רבי שמעון לא אמר כך בדרך התורה ח"ו אלא שבכה והתפלל וצעק בענין עשה למען שסך עשה למען כבודך : (ט) מי שספורת היסוד שנקרא בשם צדיק השפיע השפע להשפחה ולא למרת המלכות שנקראת בשם צדיק : (י) פירוש של כמו מסב על הזמן ולא על הכבוד :

(ח) זהו מרת המלכות שיסרה אותו שכינה הקדושה. כי המלכות והשכינה הקדושה נקראת בת שבע. כי היא עלמא דנוקבא. והיא ספירה השביעית מן ה' הספירות של ז' ימי הבנין. וכיון שהיא מרת הדין והצמצום לכן נקראת אל זועם אל שדי : (ג) פירוש שגם כל ישראל נתעלו על ידי שלמה המלך לסדרנה גבוה במנוחה ובהרחבה : (ג) זו מרת המלכות והשכינה הקדושה מולדת גשמות ישראל. וכל החילות והמחנות פנתגי עותין בידה. מי ימצא. מי יזכה להשואת השכינה עליו :

באחרית הימים. מי ימצא. מי יזכה להיות עמה בשלימות ולהמצא עמה תמיד. כמש"כ מי יעלה בהר ה' וגו'. ורחוק מפנימים מכרה. מקחה מצעי ליה. אלא כל אינון דלא אתדבקן בה בשלימו. ולא שלמין כהנה. היא מכרה לון ואסגרא לון בידא דעממין אחרין. כד"א ויעזבו בני ישראל את ה' (שמואל א' יב) וימכרו אותם ביד סיסרא. וכדון כלהו רחיקין מאלין פנימים עלאין קדישין. ללא ילא לון חולקא בהו (ד) הה"ד ורחוק מפנימים מכרה: רבי חייל פתח קרא אבתריה ואמר. בטח בה לב בעלה ושלל לא יחסר. בטח בה לב בעלה. דא קב"ה. דבגיש כך מי ליה על עלמא לאתדברא עליה. וכל זיונין דליה אשקיד בידהא וכל אינון מניחי קרבא. וע"ד ושלל לא יחסר: רבי יוסי פתח קרא אבתריה ואמר. גמלתהו טוב ולא רע כל ימי חייה. גמלתהו טוב. היא זמינת טוב לעלמא. זמינת טוב להיכלא דמלכא לבני סיכליה. ולא רע. בגין דכתיב ועץ שדעת טוב ורע (פ) טוב אימתיה. צומחא דאינון ימי השמים נהרין עלה ומדוונן עמה כדקא יאות (י) דאינון ימי חייה. בגין דעץ החיים שדר לה חיים ואהיר לה. ובההוא גזנא גמלתהו טוב ולא רע. א"ר אבא נכון הוא. וכלהו קראי בכנסת ישראל אתמרו: (ג-ט-ז)

דירתה כלמיות סוחר ממרחק תביא לחמה. אמר רבי חייל היתה כלמיות סוחר. דא כנסת ישראל (י) ממרחק הציא לחמה. כד"א (ישעי' י) הנה שם ה' בא ממרחק. תביא לחמה. בחד דרגא דשארין עלה (ח) וביה אתמשכו כל אלון גחלין ומצועין דאולין צימא. כד"א (קהיל' א) כל הנחלים הולכים אל הים וגו'. אל מקום שהנחלים הולכים וגו'. אע"ג דכלהו גחלין אתמשכאין בההוא דרגא. וההוא דרגא כניד לון לההוא ימא. לא תימא דהא אריק לון והא לא שריין ציס אחרין ולא גנדון ציס כמלקדמין. אהדר ואמר אל מקום שהנחלים הולכים שם הם שבים (פ) אהל מקום דההוא דרגא דגחלין זולין זמנא חדא שם הם שבים ללכת. תמן אינון תיבין מההוא אתר עלאה ולא פסקין לעלמין. ומתכסין כלהו בההוא אתר. ולמה. ללכת

באחרית הימים. מי ימצא. מי יזכה להיות עמה בשלימות ולהמצא עמה תמיד. כמש"כ מי יעלה בהר ה' וגו'. ורחוק מפנימים מכרה. מקחה הי' לו לומר. אלא כל אותן שאין נדבקים בה בשלימות. ואינם בשלום עמה. היא תמכור אותם ותמסור אותם ביד עמים אחרים. כמש"כ ויעזבו בני ישראל את ה' (שמואל א' יב) וימכרו אותם ביד סיסרא. ואו כלם רחוקים מאותן פנימים עליונים הקדושים. שאין ראויים להיות להם חלק בהם (ד) זשי"כ ורחוק מפנימים מכרה: רבי חייל פתח קרא אחריו ואמר. בטח בה לב בעלה ושלל לא יחסר. בטח בה לב בעלה. זה הקב"ה. שבעבור זה השליטה על העולם להיות מתנהג על ידה. וכל נשקו הפקיד בידה עם כל אותן מתגברי מלחמה. וע"כ ושלל לא יחסר: רבי יוסי פתח קרא אחריו ואמר. גמלתהו טוב ולא רע כל ימי חייה. גמלתהו טוב. היא מכנת טוב לעולם. מכנת טוב להיכל המלך ולבני היכלו. ולא רע. לפי שכתוב ועץ שדעת טוב ורע (פ) טוב מתי. בזמן שאותן ימי השמים מאירים עליה ומדווגים עמה כראוי (י) כי הם ימי חייה. לפי שצף החיים שולח לה חיים ומאיר לה. ובאותו הזמן גמלתהו טוב ולא רע. א"ר אבא נכון הוא. וכל המקראות על כנסת ישראל נאמרו: (ג-ט-ז) **דירתה** כלמיות סוחר ממרחק תביא לחמה. אמר רבי חייל היתה כלמיות סוחר. זו כנסת ישראל (י) ממרחק תביא לחמה. כמש"כ (ישעי' י) הנה שם ה' בא ממרחק. תביא לחמה. במדרגה אחת השוכן עליה (ח) ובו נמשכים כל איתן הנחלים ומעיינות חהולכים בים. כמש"כ (קהיל' א) כל הנחלים הולכים אל הים וגו'. אל מקום שהנחלים הולכים וגו'. אע"פ שכל הנחלים נמשכים באותה המדרגה. ומדרגה הוא מושך אותן אל הים ההוא. אל תחשוב שהרי הריק אותם והרי לא יניחו בו עוד מים אחרים ולא ימשכו בו מקדם. חוזר ואומר אל מקום שהנחלים הולכים שם הם שבים (פ) אל מקום המדרגה הוא שהנחלים הולכים פעם אחת שם הם שבים ללכת. שם הם שבים ממקום עליון ההוא ואין פוסקים לעולם. ונאספים כלם במקום ההוא. ולמה. ללכת

זיו הוהר

(ד) שאם אין השכינה שורה עליו אין ביכולתו להשיג הארץ והמנוח הרע ותנמוך אך טוב: (י) ימי השמים הם הספירות שסביב התפארת שנקרא הרע. אבל אם ישראל במדרגה הראויה היא מרחקת הרע ותנמוך אך טוב: (י) ימי השמים הם הספירות שסביב התפארת שנקרא שמים ונקרא עץ החיים וכדם בכלד היינו עלמא דדבורא המשפיעים למלכות: (י) כסדר אחר עיון גדול אפרש מאמר הנפלא הזה. כונת רבי חייל לפרש. היתה כאניות סוחר. ששתי התיבות אניות סוחר הן תואר אחר משותף על סוחר גדול שסביב ספורות שלו באניות מרחק רב מעבר לים. והכ"ף היא כ"ף הרמון. ואם היה אומר כסוחר אניות היה במשמעות שזה סוחר שסמחוהו הוא עם אניות. והנמשל הוא על מדת המלכות שנקראת ים שהיא מביאה אליו כל מיני השפעות כמו באניות מרחק. והיינו סהודנות חכמה ובינה. ומביא ראיה מהפסוק הנה שם ה' בא ממרחק. ושם ה' ידוע שטרמו על מדת המלכות שנקראת שם ה'. אשר בעת הגאולה תבוא ממרחק עם בה גדול שינתן לה משם הרושע לישראל. וכן כאן ענין הכתוב ספרת המלכות תביא לחמה סהודנות עולמות הנבונים והרחוקים והיינו ספירות הראשונות חכמה ובינה שותן כמו אבא ואמא: (ח) כונתו בזה לכאר מראמר תביא לחמה ולא אמר תקח לחמה. טעם הרבר יען כי לקחה משמע יותר בירום בלי אמצעות כלי. אבל הכאה משמעותו יותר באמצעות כלי. וכזה ירמו שהשפע מכל האניות לא נשפע למלכות ישר כי אם באמצעות כלי המיוחד לענין הזה. והיינו ההוא רגנא ספירת היסוד. ורק על ידו נמשכים נחלי השפע אל ים המלכות. וכונת רבי חייל להודיע בזה ענין עמוק ונסתר מאד. והוא שלא נחשב שכאשר יש עליות העולמות בומני עת רצון או אין המלכות מקבלת השפע ע"י הודונותה עם התפארת ויסוד. אלא שהתפארת בכלל בתכנה והמלכות בבינה וע"י חודונות חכמה ובינה תבוא מפילא השפע למלכות. אבל לא כן הרבר אלא שכלל אונן שהוא אפילו באונן של עליות העולמות ניב אין השפע באה למלכות אלא ע"י הודונותה עם תפארת ויסוד. ורק באמצעות ספירת היסוד תביא לה פסרות כל מיני השפעות דרוק: (ט) כונת רבי חייל להביא דבריו ראיה משפוק הזה מולא אמר א"י הים שהנחלים הריבים ונג' אלא אל מקום שהנחלים הולכים. משמע מזה שנחלי השפע אין הולכים לעולם ביושר אל ים המלכות רק שיש פקס לפני הים ששם נאספים נחלי השפע. והיינו ספירת היסוד שנקרא צדיק ומשם נמשכט ימלכות

לדעת. לידך למקום ההוא של הים. כמו שנתבאר. ומה שם אותה המדרגה. נקרא צדיק. רבי יהודה אמר כתוב (תהלים קד) שם אניות יהלכון ליותן זה יצרת לשחק בו. שם אניות יהלכון בים ההוא. שהולכים ושטים עד שבאים להתחבר במדרגה ההיא (י) בכך כתוב ליותן זה יצרת לשחק בו. רבי יצחק אמר למעלה מעלה יותר יש זיוג אחר השוכן בחביבות ואין נפרדים לעולם (יא) א"ר יהודהמי יכול לזכות לזיוג ההוא (יב) א"ר מי שיש לו חלק בעולם הבא. בעולם הבא דוקא (יג) א"ר והלא מכאן נלמד שכתוב ליותן זה יצרת לשחק בו (יד) משמע כדברי ממה שאומר ז"ה. וז"ה וז"ה ידועים הם. א"ר אבא שניכם יפה אמרתם. אבל מה שא"ר יהודה יפה מדויק בלשון המקרא (טו) והכל הכין הקב"ה להתענג בהם הצדיקים. וש"כ (שע"י נח) אז תתענג על ה' : (כ-ג) :

דרשנה צמר ופשתים ותעש בחפץ כפיה. אמר רבי אלעזר דרשה. מהו דרשה. ששאלת ודורשת על אדות צמר ופשתים מי הוא שמחברם יחדו. ואם תשאל בציצית למה מותר. זה נתבאר. הרי שם הוא אותו המלבוש בתקונו בהשתלמות של עשיה כראוי. [וזה הוא] דרשה צמר ופשתים. לעשות נקמה במי שמחבר אותם יחדו. אבל מתי מותר. בשעה שהוא בהשתלמות. על זה כתוב ותעש בחפץ כפיה. וציצית הרי ביארנו ששם בכלל ההוא של השתלמות נמצא. ואינו פוגם כלום .. [אף כך] הכהן כאשר נכנס למקדש. מקום ששלמות נמצא וכל אותן עבודות של השתלמות. אע"פ שנתחברו אין בזה רע. כמו שאמרנו בציצית. לפי ששם נמצאו ונתחברו כל אותן המינים שלמעלה. וכל אותן כלי המקדש נמצאים בהם כמה מינים משונים זה מן זה. וכלם נתכללו שם כדמיון שלמעלה .. אבל

ללכת. למסך להסיוא אחר דימא. כמה דלתמר. ומאי שמיס דהסיוא דרגא. לדיק אתקרי. רבי יהודה אמר כתיב (תהלים קד) שם אניות יהלכון ליותן זה יצרת לשחק בו. שם אניות יהלכון בהסיוא ימא. דלולין ושפסין עד דאתיין לאתחברא בהסיוא דרגא (י) כדון כתיב ליותן זה יצרת לשחק בו. רבי יצחק אמר לעילא לעילא יתיר אית זויגא אחרא דשארין בחביבותא ולא מתפרשן לעלמין (יא) א"ר יהודה מאן זכי להסיוא זונגא (יב) א"ר מאן דאית ליה חולקא בעלמא דאתי. בעלמא דאתי דיקא (יג) א"ר והא מהכא אולפינא דכתיב ליותן זה יצרת לשחק בו (יד) משמע דקאמר ז"ה. וז"ה וז"ה ידועין אינון. אמר רבי אבא תרוויבי שפיר קאמרינו. והא וז"ה וז"ה ידועין אולפינא דכתיב ליותן דיקא (טו) וכלא זמין קב"ה לאתענגא בכו ללדיקיא. הסי' (שע"י נח) אז תתענג על ה' : (כ-ג) :

דרשנה צמר ופשתים ותעש בחפץ כפיה. אמר רבי אלעזר דרשה. מהו דרשה. דבעיא ודריש על למר ופשתים מאן דמחבר לון כחדא. ואי תימא בליינות אמאי שרי. הא אוקמוס. אבל הסס סוף הסיוא לבושא בתקונו בשלמות עובדא כדקא חוי. [ודל] סוף דרשה למר ופשתים. למעבד קוקמא במאן דמחבר לון כחדא. אבל אימתי שריא. בשעתא דאיוסו באש' ימותא. דכתיב ותעש בחפץ כפיה. וז"ה הא אוקימא דהסס בהסיוא כללא דשלימותא אשתכח. ולא עבד מדי . [ואף] הכי כהנאן כל עייל למקדשא. אחר דשלימו אשתכח וכל אינון פולחי דשלימותא. אע"ג דאתחברו לית לן בה. כמה דאמרן בליינות. בגין דתמן אשתכחו ואתחברו כל אינון זיינין דלעילא. וכל אינון מאני מקדשא משתכחין בים כמה זיינין משכיין דל מן דל. וכלסו אתכלילו תמן כגונגא דלעילא. חבל

דיו הוהר

(י) גלפער שרבי יהודה אין מחולק עם רבי חייא אלא כוונתו להביא ראיה לרבי חייא גם מזה הפסוק שם אניות יהלכון וגו' שכתוב קודם זה הים גדול ורחב ימים וגו' דהיינו ים המלכות שכלם חיות קטנות וגדולות דהיינו מלאכים ונשמות ושרים וממונים מכל מיני מדרגות באים לשם לקבל שפע ואומר שם אניות יהלכון. היינו עם השפע הבא אל הים מרחק. ואצל זה אומר ליותן זה יצרת לשחק בו. וידוע שהשם ליותן רמו על ספירת היסוד. הרי נלמד במאן ראיה לרבי חייא שזה ברך גדול לעולם שהשפע אשר באניות הבא מרחק נאסף תחלה אל ההוא דרגא שנקרא ליותן וזהו יסוד צדיק וממנו נמשכת לים המלכות (יא) רבי יצחק רוצה לרדות הראיה שמביא רבי יהודה ואומר כי הלא לעילא ולעילא יתיר אית זונגא אחרא. דהיינו הדרוגות חכמה ובינה תרין רעין דלא מתפרשין. וכדאי ההדרוגות שלהם היא ע"י היסוד אשר שם ביניהם א"כ יכול להיות מה שכתוב זה הים גדול וגו' מוסב על הבינה כדמצינו במקום אחר שהבינה נקראת ים הגדול. והמלכות נמצא במקום אחר שנקראת ים האחרון. ומעתה יש לומר שהפסוק ליותן זה יצרת וגו' מוסב על היסוד שבין חכמה ובינה ולא על היסוד של שש הספירות ששם התפארת. ולפי' יכול להיות דלא ברבי חייא אלא שבזמן עליות העולמות נכלל התפארת בחכמה והמלכות בהבינה וע"י הדרוגות חריב באמצעות הליותן אשר ביניהם נתמלאות ממילא המלכות בשפע שלא ע"י זיוג מיוחד ש"מלכות עם תפארת ויסוד שלו : (יב) רבי יהודה השיב לו איך תרצה לומר שהפסוק זה הים גדול וגו' מוסב על הבינה. ושם זמנא ואין מספר חיות קטנות עם גדולות. דהיינו שכל מיני נשמות ומלאכים וממונים באים לינוק ממנה שפע. הלא מאן זכי לההוא זונגא. ש"י כי יוכל לזכות לקבל ישר שפע מעולם הבינה שנקראת עולם הבא שזה ענין נבזה מאד שמיר ונעלם אשר עין לא ראתה. ולפי' יתיר מסתבר לומר שזה הים גדול לאו היינו בינה אלא מלכות. וזה הליותן מוסב על הדרוגות המלכות עם תפארת ויסוד לקבלת השפע רק באופן זה ולא באופן אחר : (יג) תירץ לו רבי יצחק שאין זה קושיא בין שיש נשמות גבוהות וגבוהות על גבוהות שרששן במסירות העליונות בעולמות אצילות וכריאה שיש רבב בודאי חלק בעולם הבא שהוא הבינה. ואפשר בלל נשמת ישראל שעליהם אמרו כל ישראל יש להם חלק בעוה"ב. ולכך יש בבחם לינוק שפע גם מעולם הבינה (יד) ורבי יהודה השיב לו דעיקר הלימוד שלו להביא ראיה מפסוק הזה הוא מוכיח ליותן זה. דהיינו שיש חלק שפיע עין קושיא בין שיש נשמות גבוהות וגבוהות על גבוהות שרששן במסירות העליונות בעולמות אצילות וכריאה שיש רבב בודאי חלק בעולם הבא שהוא הבינה. ואפשר בלל נשמת ישראל שעליהם אמרו כל ישראל יש להם חלק בעוה"ב. ולכך יש בבחם לינוק שפע גם מעולם הבינה (יז) ורבי יהודה השיב לו דעיקר הלימוד שלו להביא ראיה מפסוק הזה הוא מוכיח ליותן זה. דהיינו שיש חלק שפיע עין קושיא בין שיש נשמות גבוהות וגבוהות על גבוהות שרששן במסירות העליונות בעולמות אצילות וכריאה שיש רבב בודאי חלק בעולם הבא שהוא הבינה. ואפשר בלל נשמת ישראל שעליהם אמרו כל ישראל יש להם חלק בעוה"ב. ולכך יש בבחם לינוק שפע גם מעולם הבינה (יח) רבי אבא מבריע שאלו ואלו דאיה. ואומר שיכול להיות שצדיקים ישבעו ותענגו ישר מעולם הבינה כדברי רבי יצחק. אבל פשטות הפסוק מדויק יותר כדברי רבי יהודה מוכיח ליותן זה. ומביא ראיה לדברי יצחק שיכול להיות שצדיקים ישבעו ותענגו מעולמות הגבוהות שנקראים על דל ככתוב או תתענג על ה'. ש"י שהם נבחרים במלך להתפארת ונקראים עתיקא קרישא. אבל נראה מדברי רבי אבא שגם הוא מסכים לשיטת רבי חייא ורבי יהודה. ורוק היטב כי הם ענינים עמוקים מאד. ואם שניתו השם המזכיר : וטעין לקמן פסוק וממה שדה והקתהו. שם נראה דגם דעת רבי שמעון ברבי חייא

אבל בעת שלא נמצא בהשתלמות. מי שבא לחברם יחדו נתעורר עליו רוח שאינו נצרך. ענין זה מי מוכיח. קין והבל מוכיחים. שזה בא מצד אחד וזה בא מצד אחר. ולפיכך אין אנו צריכים לחבר אותם יחדו. וקרוב של קין נתרחק מלפני קרבן של הבל. וע"כ ובגד כלאים שצטנו לא יעלה עדיך. לא יעלה עליך סתם. לא יעלה עליך רוח אחר לשלט בך. ונצרך לו לאדם להראות עשיה כשרה כראוי. ובזאת העשיה שורה עליו רוח קדוש רוח עליון להתקדש בו. ומי שמפריד אותם באופן ההוא כמו שאמרו שלא נמצא שוע טווי ונוז יחדו. זה האיש מרבה שלום עליו ועל כל העולם. קרבנו של קין היה פשטים וקרבו של הבל היה צמר. אין זה כזה. סוד הדבר קין כלאים היה. תערובות שאינו נצרך. צד של טומאה שאינו אותו המין של חוה ואדם. וקרבו מצד ההוא הי' בא. הבל מאותו המין של אדם וחווה. ובמעיה של חוה נתחברו אותן שני הצדדים. ולפי שנתחברו יחדו לא בא מהם תועלת לעולם ונאבדו. ועד יום הזה צד שלהם קייב. ומי שמראה עצמו בעשיה של התחברות הזאת מעורר עליו אותן הצדדים ביחד. ויכול להנזק. ושורה עליו רוח אחר שאינו נצרך. וישראל צריכים לעורר עליהם רוח קדוש להיותם קדושים. להמצא בשלום בעולם הזה ובעולם הבא: (ב-טו)

ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה.
 א"ר חזקיה בוא וראה בשעה שנכנס הלילה או מתפשטים שלשה צדדי מחנות לשלשה צדדי העולם (טו) ובכל צד וצד אף אלשים ורבו רבבות. וכלם ממונים על שירה. ג' מחנות הם וחיה קדושה אחת ממונה עליהם וקיימת עליהם (יז) וכדם משבחים להקב"ה עד ארץ הבקר. כשהאיר הבקר כל אותן שבצד דרום וכל כוכבי אור כלם משבחים ואומרים שירה להקב"ה. כמש"כ (איוב יח) ברן יחד ככבי בקר ויריעו כל בני אלהים. ברן יחד ככבי בקר. אלו הככבים שבצד דרום. ככתוב וישכם אברהם בבקר. ויריעו כל בני אלהים. אלה הם שבצד השמאל הנכללים בימין. ואז הבקר מאיר וישראל מעלים שירה ומשבחים להקב"ה ביום. ג' פעמים ביום כנגד שלשה פעמים שבלילה (יח) ועומדים אלה לעומת אלו עד שיתעלה כבוד הקב"ה ביום ובלילה כראוי. והקב"ה נתעלה בהם בששת אלה. ואותה חיה הקדושה שקיימת עליהם למעלה קיימת על ישראל למטה (יט) בשביל שיתתקן הכל כראוי. מה כתוב בה ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה. ותתן טרף לביתה. אלה הם המחנות שלמעלה. וחק לנערותיה. אלו מחנות ישראל למטה. ולפיכך כבודו של הקב"ה מתעלה מכל הצדדים למעלה ומלמטה: (ג-קט)

וממה שדה ותקחהו וגו'. אמר רבי שמעון כתוב וממה שדה ותקחהו. זשיכ (איוב ט) וכל חית השדה

אבל בשעתה ללא אשתכח בשלימותה. מאן דאתי לחברא לון כחדא אהער עליה רוחא דלא אלסריך. מלס דל מאן אוכח. קין והבל אוכחן. דלא אתי מססרס חד ודא אתי מססרס אחרת. ובגין כך לא לבעי לן לחברא לון כחדא. וקרבנא דקין אתרחק מקמי קרבנא דהבל. וע"ד ובגד כלאים שצטנו לא יעלה עליך. לא יעלה עליך סתם. לא יעלה עליך רוחא אחרת לשלטה בך. ואלסריך ליה לב"ג לאחואה עובדא דכשרא כמה דאות. ובהאי עובדא שריא עליה רוח קדישא רוח עלאה לאהר"ש ביה.. ומאן דפריש לון כהסוא גוונא כמה דאזרו ללא אשתכח שוע טווי ונוז כחדא. האי צ"כ אסגי שליח עליה ועל כל עלמא. קרבנא דקין סוה פשטים. וקרבנא דהבל סוה למר. לאו דל כדא. רוח דמלס קין כלאים סוה. ערבוניא דלא אלסריך. ססרס אחרת דלא זינא דחוה ואדם. וקרבוניס מהסוא ססרס קא חזיא. הבל מוינא חדא לדס ואחוה. ובמעסא דחוה אהתכרו אלן טרין ססרין. ובגין דאהתכרו כחדא לא חזיא מנייהו תועלתא לעלמא ואתחבדו. ועד יומא דין ססרס דלהון קיימא. ומאן דאחוי גרמיה צעובדא דחבורא דל אהער עליה אינון ססרין כחדא. ויכול לאתוקא. ושאריו עליו רוחא אחרת ללא אלסריך. וישראל צעונו לאתערע עלייהו רוחא קדישא למהוי קדישין. לאשתכחא בשלמא בעלמא דין ובעלמא דאתי: (ג-טו)

ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה.
 א"ר חזקיה תל חזי בשעתה דעאל ליליא כדון אתפרשן תלת ססרין משריין לתלת ססרי עלמא (טו) ובכל ססרס וססרס אף אלסין ורבו רבבן. וכלו ממין על שירתא. תלת משריין אינון וחד חיותא קדישא ממנא עלייהו וקיימא עלייהו (יז) וכלו משבחן ליה לקב"ה עד דאתי לפרא. כד אתי לפרא כל אינון דבססר דרום וכל ככביא דנהרי כלו משבחן ואמרי שירתא לקב"ה. כד"א (איוב יח) ברן יחד ככבי בקר ויריעו כל בני אלהים. ברן יחד ככבי בקר. אלן ככביא דבססר דרום. כד"א וישכם אברהם בבקר. ויריעו כל בני אלהים. אלן אינון דבססר שמאלא דאתכלילו בימיו. וכדון לפרא כסיר וישראל כסלי שירתא ומשבחן ליה לקב"ה ביממא. תלת זמנין ביממא לקבל תלת זמנין דליליא (יח) וקיימין אלן לקבל אלן עד דיסתלק יקרא דקב"ה ביממא ובלילה כדקא יאות. וקב"ה אסתלק צהו צהית אלן. וסוהיא חיותא קדישא דקיימא עלייהו לעילא קיימא על ישראל לתתא (יט) בגין לאתקנא כלא כדקא יאות. מאי כתיב צה ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה. ותתן טרף לביתה. אלן אינון משריין דלעילא. וחק לנערותיה. אלן משריין דישאל לתתא. ובג"כ יקרא דקב"ה אסתלק מכל ססרין מעילא ומתתא: (ג-קט)

וממה שדה ותקחהו וגו'. אמר רבי שמעון כתיב וממה שדה ותקחהו. סה"ד (איוב ט) וכל חית השדה

ויו הוהר

(טו) ג' מחנות מלאכים בני משמורת הלילה למורת דרום ולצפון: (יז) ו' מרת המלכות הקדושה: (יח) ג' תפלות ביום. שהיית חסד לאברהם דרום. מנחה פחד יצחק צפון. מערבית אמת ליעקב כורה והם כנגד השירות ותשבחות של ג' מחנות המלאכים בג' משמדות שבלילה. מכאן ראייה שפותר להתפלל ערבות לאחר שקיעת החמה קודם צאת הכוכבים שקורא לג' התפלות זמן של יום: (יט) למעלה היינו מרת המלכות במרכבה שלה. ולמטה ע"י השראת שכינתא קדישא: 3 10

השדה ישחקו שם (כ) וע"ז כתוב (תהלים קד) זה הים גדול ורחב ידים וגו'. שם אניות יהלכון וגו'. כד"ל היתה כאניות סוחר ממרחק תביא לחמה. ממרחק ודאי. מראשית המוח. וממעל להראש (כא) תביא לחמה. על ידי הצדיק כאשר מודונים יחד (כג) ואז שמחה בכל. זשי"כ (תהלים קד) ליתן זה יצרת לשחק בו: (ג-ס)

לא תירא לביתה משלג כי כל ביתה לבוש שנים. אמר רבי יהודה בוא וראה כנסת ישראל יונקת משני צדדים. כאן ברחמים כאן בדין. כשהיא צריכה לינוק מן רחמים נמצא בה מקום להתישב בו. כשהיא צריכה לינוק מן דיין מקום נמצא בה להתישב בו ולנחו עליו (כג) כי כך הוא בכל מקום. לא ינוח בה ענין שלמעלה עד שנמצא בה מקום לנוח עליו בהתישבות. וע"כ כנסת ישראל לא תירא לביתה משלג. מה העצם. לפי שכל ביתה לבוש שנים. אין שורה זה אלא בזה. לכן באדום ואדום בלבן וזה נתבאר: (ג-קפד)

לא תירא לביתה משלג כי כל ביתה לבוש שנים. אמר רבי יהודה מקרא זה רבי חזקיה חזרנו פירש בו. שאמר דין הרשעים בגיהנם י"ב חדשים. חצי מהם באש וחצי מהם בשלג. בשעה שוכנסים לאש הם אומרים זה הוא ודאי גיהנם. נכנסים לשלג אומרים זה הוא תגבורת החורף של הקבי"ה. צועקים ואומרים וה. אח"כ אומרים

השדה ישחקו שם (כ) וע"ז כתוב (תהלים קד) זה הים גדול ורחב ידים וגו'. שם אניות יהלכון וגו'. כמ"כ היתה כאניות סוחר ממרחק תביא לחמה. ממרחק ודאי. מראשית המוח. וממעל להראש (כא) תביא לחמה. על ידי הצדיק כאשר מודונים יחד (כג) ואז שמחה בכל. זשי"כ (תהלים קד) ליתן זה יצרת לשחק בו: (ג-ס)

לא תירא לביתה משלג כי כל ביתה לבוש שנים. אמר רבי יהודה בוא וראה כנסת ישראל יונקת משני צדדים. כאן ברחמים כאן בדין. כשהיא צריכה לינוק מן רחמים נמצא בה מקום להתישב בו. כשהיא צריכה לינוק מן דיין מקום נמצא בה להתישב בו ולנחו עליו (כג) כי כך הוא בכל מקום. לא ינוח בה ענין שלמעלה עד שנמצא בה מקום לנוח עליו בהתישבות. וע"כ כנסת ישראל לא תירא לביתה משלג. מה העצם. לפי שכל ביתה לבוש שנים. אין שורה זה אלא בזה. לכן באדום ואדום בלבן וזה נתבאר: (ג-קפד)

לא תירא לביתה משלג כי כל ביתה לבוש שנים. אמר רבי יהודה מקרא זה רבי חזקיה חזרנו פירש בו. שאמר דין הרשעים בגיהנם י"ב חדשים. חצי מהם באש וחצי מהם בשלג. בשעה שוכנסים לאש הם אומרים זה הוא ודאי גיהנם. נכנסים לשלג אומרים זה הוא תגבורת החורף של הקבי"ה. צועקים ואומרים וה. אח"כ אומרים

זיו הודר

(כ) י"ד שהס"כות נקראת יס"כ שהיא מחלקת השפע להנמצאים שכבר הקדושה והטהרה. ונקראת סתם שדה ולא שדה תפוחים כשהיא מחלקת שפע להנמצאים שכבר המומאה ולכן נקרא משעו אי"ש שדה. והפסוק משמענו כי מרת המלכות זכמה להיותה גם ככחינת סתם שדה. היינו שהיא תחלק השפע גם לצד השמאל ולא הסדרנה שנקראת שפתה. והקתהו. פי' שהקב"ה עשה לה כרצונה וסבר בידה כל הנמצאים. והוה שמכ"א רבי שמעון הפסוק וכל חית הגדה ישחקו שם היינו אלו שכבר השמאל. אבל אלו שכבר הימין נקראין חיות הים קטנות עם נדויות: (כא) פי' שמקבלת שפע מן ג' ספירות הראשונות כח"ב שנקראין רישא דמוחא ועילא דרישא: (כג) כוה מבאר למה כתוב תביא ולא תקח וכל ענין זה נתבאר לעיל בפסוק היתה כאניות סוחר ומשמע מבאן דגם רבי שמעון דעתו כדעת רבי חייא הוקן ועיין שם לעיל היטב: (כג) פסוק זה הוא נפ"א דמה זו רפואה של שנים לשלג אבל גם דברי רבי יהודה קשה להבין והנפ"א כס"ד דמה דקאמר רבי יהודה אתר לאתיישבא ביה כך היא כוונתו דהנה מרת המלכות הגם שיסודתה בקודש הוא מרת הדין. אע"כ היא אם רחמניה וכל צרת ישראל כביכול לה צר. וכמו שאמרנו חז"ל שאפילו אם פושעי ישראל כצער שכינתא מה אומרת קלני מראשי קלני מרועי. ולפיכך כשנשפע אליה שפע של עונש קטן מן ספירת הנבורה. והיא תראה כהשגחה פרטית שלה שכאם תשלח העונש של דין הקשה לזה העולם כמו שנשפע אליה לא יוכל העונש לנשוא ויתבטל מציאותו דגמרי או שזה האיש הטיב מעט דרכו הרע. או מרת המלכות משתמשת כמה שנמצא אצלה בה ש"י חסד ורחמים להיותו גם המתנגד להשפעת זה העונש הקשה להמתיקו או העונש מתוק כמה. הכל כמו מונתה הרצונה. וכן גם להיפוך אם נשפע אליה רוב טובה להשפיע כפרטיות. וכשהיא תראה בהשגחה שיכול להוודע מה רוב הטובה איוו רעה לכסוף. או היא משתמשת ג"כ כמה שנמצא אצלה בה הצמצום להיותו בה המתנגד להשפעת רוב הטובה שנשפע אליה עבור הפרט. והיינו שהיא רואה שהשפע הנשפע יתיישב אצלה להיות ממוזג בלתי יפעל כוה העולם כדרך שוכב:

ועיין יש להבין דברי רבי יהודה באמרו שמרת המלכות ינקא מתי מטי מצי דחסד ומצד הדין. פי' שאותו כ' מיני השפעות יהיו נמצאים באוצר שלה תמיד. לבעבור שבאשר היא צריכה לינוק השפע מן ספירת חסד שנשפע אליה. נמצא בה מקום להתיישב בו. ר"ל שכאם תראה שוהו רוב טובה ויוכל להוודע רעה לכסוף. נמצא בה מקום להתיישב בו. היינו למזג את הדין הקשה ביותר עם כח המתנגד שהוא כח הצמצום באופן שבוה העולם יבוא בדרך התישבות כפי לתוצאת רעה וכן כאשר היא צריכה לינוק השפע מן ספירת הנבורה שנשפע אליה והיא תראה שקה ביותר. נמצא בה מקום להתיישב בו. היינו למזג את הדין הקשה ביותר עם כח של חסד ורחמים למזן החלישו באופן שיה' באפשרות לנשוא. וכענין זה מבאר רבי יהודה את הפסוק לא תירא לביתה משלג מה העצם. לפי שכל ביתה לבוש שנים והסכוון הוא שהפסוק תפס בדרך משל שני כחות הפכים שמתנגדים זה לזה כידוע בבחוקי הטבע שצבע לבן הוא כח המתנגד לחום השמש. וע"כ יצו הרושאים בקיץ בעת חום השמש ללבוש כנגד פשתן מצבע לבן ועל הראש כובע לבן ואז לא ינוק מן חום השמש. וכמו כן לקרירת השלג כח המתנגד לו הוא כנגד צמר צבוע אדום ולפיכך זה משל טוב להנמשל בהנגחת המלכות לעולם הזה בהשגחה פרטית כפזוב ונעיומות שלא תירא לביתה משלג. פי' מהשפעת דינים קשים שנשפע אליה מספירת הנבורה להעניש. כי שלג היינו דין הקשה מספירת הנבורה. ונשתלשף משם לניהגם להעניש לרשעים ברכיב תשלג בצלמון. וכדאיאתא במס' תגיגה ר"ב שברקיע מוכן בו אוצרות שלג ואוצרות ברד. והיינו ספירת הנבורה ולכן לא תירא לביתה משלג יצן כי כל ביתה לבוש שנים. ר"ל שכמו שלבוש צמר צבוע אדום מתנגד לקרירת השלג כן נמצא בה די' כח של חסד ורחמים למזג את מרת הדין הקשה ולהחלישו. והוה מה שפכים רבי יהודה לא שריא האי אלא כהאי. הוהי כסומק וסומק בחוור פי' לרוב טובה שוהו חוור יש לה מוסק. היינו כח המתנגד למזגו בצמצום אם היא רואה תוצאת רעה. וכן לעונש הקשה ביותר שוהו מוסק יש לה חוור. היינו כח המתנגד למזגו כחסד ורחמים. וכוה נתבאר נפלאות הפסוק על פי הדרש של רבי יהודה. ויש להבין מבאן כי יען שבשבת קודש הוא זמן עליית המלכות להודוה לקבלת השפע. ממרחק תביא לחמה וגו'. כמה פ"ה לענין וגו'. וההשגח שהשפע הגיע למקום הראוי באופן לאתישבא ב'י. לכן נוהגים ישראל לומר אשת חיל כליד שבת קודש תקדוה:

וי. ודוד אמר (תהלים ט) ויעלני מבור שאון מטיט היון וגר. מהמקום שצועקים והוא אח"כ וי. ואיה נגמר עונש נפשותם. בשלג. כמש"כ (שם טו) בפרש שדי מלכים בה תשלג בצלמן. יכול אף ישראל כן. תלמוד לומר לא תירא לביתה משלג. מה הטעם. לפי שכל ביתה לבוש שנים. אל תקרא שנים אלא שנים. כגון מילה ופריעה. ציצית ותפילין. מזוזה ונר חנוכה וכו'; ובוא וראה לא תירא לביתה משלג. זו כנסת ישראל. שהרי היא כל ביתה לבוש שנים. כמו שכתוב (ישעי' נג) חמוץ בגדים וגר. זה לבוש של דין הקשה להפרע מעמים עכורים. ועתיד הקב"ה ללבוש בגד אדום וחרב אדומה להפרע מן האדום. בגד אדום. ככתוב חמוץ בגדים. וכתוב (שם) מדוע אדום ללבושך. חרב אדומה. שנאמר (שם יד) חרב לה' מלאה דם. ולהפרע מן האדום. שנאמר (שם) כי זבח לה' בבצרה וגר. ועוד כי כל ביתה לבוש שנים. שהרי מצד דין הקשה היא באה. א"ר יצחק ודאי כך הוא. אבל כי כל ביתה לבוש שנים. מהו שנים. אלו שנים קדמוניות (נד) לפי שהיא נכללת מכלן ויונקת מכל הצדדים. ככתוב (ישעי' א) כל הנחלים הולכים אל הים : (א-דלח) :

וי. ודוד אמר (תהלים ט) ויעלני מבור שאון מטיט היון וגר. מהאחר דלמרי זה ולבחר ווי. וסיכן משתלמי נפשייהו. בשלג. כד"א (שם טו) בפרש שדי מלכים בה תשלג בצלמן. יכול אף ישראל כן. תלמוד לומר לא תירא לביתה משלג. מהי קעמא. בגין דכל ביתה לבוש שנים. אל תקרא שנים אלא שנים. כגון מילה ופריעה. לילית ותפילין. מזוזה ונר חנוכה וכו'; ותא חזי לא תירא לביתה משלג. דא כנסת ישראל. דליהי כל ביתה לבוש שנים. כמה דכתיב (ישעי' נג) חמוץ בגדים וגר. לבושא דדינא קשיא לאתפרעא מעמין עכורים. וחמין קב"ה למלש לבושא לבושא סומקא וחרבא סומקא לאתפרעא מן סומקא. לבושא סומקא. כדכתיב חמוץ בגדים. וכתוב (שם) מדוע אדום ללבושך. סיפא סומקא. דכתיב (שם לד) חרב לה' מלאה דם. ולאתפרעא מן סומקא. דכתיב (שם) כי זבח לה' בצלרה וגר. תו כי כל ביתה לבוש שנים. דהא מסקרא דדינא קשיא קא תירא. א"ר יצחק ודאי הוה. אלא כל ביתה לבוש שנים. מהו שנים. אלן שנים קדמוניות (נד) בגין דליהי אתכלילת מכלהו וינקא מכל סטרין. כדכתיב (קסלה א) כל הנחלים הולכים אל הים : (א-דלח) .

נודע בשערים בעלה בשבתו עם זקני ארץ. רבי יהודה פתח נודע בשערים בעלה. בוא וראה הקב"ה נתעלה בכבודו שהוא נעלם ונסתר בעליו רבה. לא נמצא בעולם ולא היה מן היום שנברא העולם מי שיוכל לעמוד על חכמתו. ואין באפשרות להשיגו לפי שהוא נעלם ונסתר ונתעלה למעלה מעלה. וכל העליונים והתחתונים אין יכולים להשיגו. עד שכלם אומרים ברוך כבוד ה' ממקומו. תחתונים אומרים שהוא למעלה (תהלים קיג) על השמים כבודו. עליונים אומרים שהוא למטה. שכתוב (שם נז) על כל הארץ כבודך. עד שכלם עליונים ותחתונים אומרים ברוך כבוד ה' ממקומו. לפי שלא נודע ולא היה מי שיוכל להשיגו. ואתה אומר נודע בשערים בעלה. אלא ודאי נודע בשערים בעלה. זה הקב"ה שהוא נודע ומושג לפי מה שכל אחד משער בלבנו. כפי מה שיוכל להשיג ברוח חכמתו. ולפי מה שמשער בלבנו כך הוא נודע בלבנו. ולפיכך נודע בשערים באותן השערים [שבלב]. אבל להיותו נודע כראוי לא היה מי שיוכל להשיגו ולדעת אותו :

נודע בשערים בעלה בשבתו עם זקני ארץ. רבי יהודה פתח נודע בשערים בעלה. תא חזי קב"ה אסתלק ביקריה דליהו גניו וסמיס בעלויא סגיא. לאו איתא בעלמא ולא הוה מן יומא דאתברי עלמא דיכיל לקיימא על חכמתא דליהו. ולא יכיל לקיימא ביה בגין דליהו גניו וסמיס ואסתלק לעילא לעילא. וכלהו עלאי ותתאי לא יכלין לאתדבקה. עד דכלהו אמרין ברוך כבוד ה' ממקומו. תתאי אמרי דליהו לעילא (תהלים קיג) על השמים כבודו. עלאי אמרי דליהו לתתא. דכתיב (שם נז) על כל הארץ כבודך. עד דכלהו עלאי ותתאי אמרי ברוך כבוד ה' ממקומו. בגין דלא אתידע ולא הוה מאן דיכיל לקיימא ביה. ואת אמרת נודע בשערים בעלה. אלא ודאי נודע בשערים בעלה. דא קב"ה דליהו אתידע ואתדבק לפוס מאי דמשער בלביה כל חד. כמה דיכיל לאתדבקה ברוחא דחכמתא. ולפוס מאי דמשער בלביה הכי אתידע בלביה. ובג"כ נודע בשערים באין שערים. ולבבא. אבל דאתידע כדקא יאות לא הוה מאן דיכיל לאתדבקה ולמדע ליה :

רבי שמעון אמר נודע בשערים בעלה. איזה שערים. כמש"כ שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם. ובשביב איתן השערים שהם מדרגות העליונות שבבילם נודע הקב"ה. ואם לא אין יכולים להשיג בו. בוא וראה שהרי נשמת האדם לא נמצא מי שיוכל לדעת אותה. אלא בשביב אותן האברים שבגוף. והם המדרגות שעושין האומנות של הנשמה. לפיכך היא נודעת ואינה נודעת.

רבי שמעון אמר נודע בשערים בעלה. מאן שערים. כד"א שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם. ובגין אלן שערים דלינו דרגין עלאין בגינייהו אתידע קב"ה. וחי לא לא יכלין לאתדבקה ביה. תא חזי דהא נשמתא דב"כ לא אית מאן דיכיל למדע לה. אלא בגין אלן שייפין דגופא. ואינון דרגין דעבדין אומנותא דנשמתא. בגיני כך אתידע ולא אתידע.

דיו הודר

(נד) שביה בני סוריה. השנים קדמוניות היינו ב' ספורות הראשונות שהן חסד ורחמים נמורים. וכשהמלכות יונקת שפע מפרחת הזה נעשה המשרת שלנים שנבטקים הדינים ונהפכים לחסדים ורחמים ועוד יש דובר המכוון על אור המקף של המלכות שהוא כמו ברש אליה. וידוע שאור המקף שדה בא מן ספורות הגבוהות שנקראין שנים קדמוניות. ובלשון חכמת הקבלה נקראין עתיקא ותיב דרגובו של קדמוניות. ואותו אור המקף הוא כתרים בפני השואפים לשלש שלש כידוע :

כך הקביה נודע ולא נודע * לפי שהוא נשמה לנשמות רוח לרוחות נעלם ונסתר מהכל. אבל באותן שצרים שהם פתחים להנשמה נודע הקביה : (א-פ)
פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה. א"ר יוסי פיה פתחה בחכמה. זו כנסת ישראל (כ) ותורת חסד על לשונה. אלו הם ישראל שהם לשונה של תורה שהוגים בה יומם ולילה :
פיה פתחה בחכמה. זו **ב** של בראשית. וזה נתבאר (י) ותורת חסד על לשונה. זה אברהם שבו ברא את העולם (י) ועמו מדבר תמיד. **ב** סתומה מצד זה ופתוחה מצד שני (כ) סתומה מצד אחד כמש"כ (שמות ג) וראית את אחורי. פתוחה מצד השני בשביל שתאיר פניה לעומת מעלה. ופתוחה מצד השני בשביל שתקבל מלמעלה. והיא אכסדרה לקבל. ולפיכך עומדת בהתחלת התורה ונתמלאת אחר כך :
פיה פתחה בחכמה. בחכמה ודאי (ט) ש**נאמר** בראשית

כך קביה חסד על לשונה * בנין לאיסו נשמתא לנשמתא רוחא לרוחא גניו ופמיר מכלא. אבל באינון שצרים לאינון פתחין לנשמתא חסד על לשונה : (א-ק)
פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה. א"ר יוסי פיה פתחה בחכמה. לא כנסת ישראל (כ) ותורת חסד על לשונה. אלו הם ישראל לאינון ליסנא דאורייתא זמשתמו בה יומי וילי :
פיה פתחה בחכמה. זה **ב** דבראשית. ואוקמוס (י) ותורת חסד על לשונה. לא אברהם דביה ברא עלמא (ט) וביה משתני תדיר. **ב** סתום מהלוי גימא ופתוחה מהלוי גימא (כ) סתומה מהלוי גימא כד"ל (שמות ג) וראית את אחורי. פתוחה מהלוי גימא לנכסרה חכמה לנבי עילא. ופתוחה מהלוי גימא בנין לקבלא מלעילא. ואיסו אכסדרא לקבלא. ובנין כך קיימא ברישא דאורייתא ואתמליא לבתר :
פיה פתחה בחכמה. בחכמה ודאי (ט) דכתיב בראשית

זיו הוהר

* דרינן עינין הן עשר הספירות שבכל עולם ועולם ואין משל יותר טוב להבין הנמשל כמו זה המשל של הנשמה שבארם עשר אברי הנוף. והיינו כדאימא כהמאמר פתח אליהו. שהמשל עשר הספירות לאברי הנוף שבארם שהם הכלים לאור הנשמה ששכנה בסוף. והיא מתפשטת באורה ונחה בתוך הכלים שהם אברי הנוף לעול עמהם פעולות שונות כרצונה וכן הוא בהמשל שאין באפסרות לאור א"ס ב"ה להנהיג העולמות וכפרש עולם העשיה אלא ע"י אמצעות ההשתלשלות של הספירות שבעולמות אצילות בריאה יצירה עשיה. כי ב"עין לא היה ביכולת העולמות לטבול אורו הגדול. ככתוב ישא חשך סתרו סביבותיו. וזה מוכן לכל מבין שהנמצאות אין חסרון בחיקי ית' כידוע. ולכך נקראין הספירות כספרי הקב"ה בשם אורות וכלים כיון שאור א"ס ב"ה מתפשט בכלי הספירות והאור נשתנה בהן לפעול או חסד או דין או רחמים הכל כפי מעשי הנבראים. ואין זה כלל השתנות בעצם אור האצילות אלא כמו למשל שאור החמה נשתנה בנותן שלו ע"י פי צבע פראה הוסיכות שזורה ועובר כו. אבל עצם האור בעצמותו במקורו לא ישתנה ע"י. וכמו למשל זרם הכל האלקטרין נשתנה פעילותו כפי הכלים שגורם בהם למטה וכמה פעולות שונות. זגין ע"י השתנות כלל בעצמותו ובמקורו של הכל האלקטרין. ועוד כמו למשל המים שפגומים הארץ המשקה ומניק לכל האצילות וצמחים מכמה מינים שונים בטמסם וכבדם זה מזה. יש עץ ועשב שבו רפואה וחיים ויש עץ ועשב שבו סם המות וז"ל יונקים פן משקה הארמה. היניקה אחת היא אלא שגשתנה ע"י הכלים שהיניקה באה בהם והם האצילות והעשבים השונים למיניהם. זה משל השני הטובא כהמאמר פתח אליהו שאמר. מלמא איהו שם מ"ה דאיהו אורה אצילות ואיהו דאילנא כרועיו ואנפו כמ"ה דאשקו דאילנא ואתרכי כמ"ה שקירי. והמכין יכין שכנה פתורצום כל הקשיות כעניני ההשגחה והנהגת הנבראים. והוה שמסיים רשבי' ואמר כך קביה אתידע ולא אתידע וכי' אבל באינון שערים דאינון פתחין לנשמתא אתידע קביה. וכוונתו על הספירות שאור א"ס ב"ה מתפשט בהן וכל ידן הנהגת העולמות כפי מצב הנבראים והדברים שהמקום (כ) זו מרת המלכות שורש תורה שבעל פה כדאימא מלכות פה ותורה שבעל פה קרינן לה. ועליה נאמר פיה פתחה בהכמה. כידוע שהמלכות נקראת חכמה וזויה. וכדאימא כהמאמר דבר קטן היות דאביו ורבו. והוה שפסיים ותורת חסד על לשונה. כי התורה שבעל פה נקראת תורת חסד. וישראל הם לשונם שהוגים בה תמיד ומתדברים בה בכל דור חידושי הלכות : (כ) זה פירוש כ"י. וזה פירוש א' שפיה פתחה בחכמה מוכיח על מרת המלכות שנקראת פה. ודורש משמעות הכתוב על אות **ב** של בראשית. שפתיחת התורה באות **ב** מ"מ על המלכות. וזה נתבאר בהרבה מקומות שבי' רמו על מלכות. ונתה אומר רק בקיצור כדרך כלל. ואח"כ מבאר בפרשיות ענין האות **ב** וענין המכונן של זה הפסוק (כ) כדכתיב עולם חסד יכנה. זו מרתו של אברהם. וכן דרשו אל תקרא בהבראם א"א במארהם. והוה שאמר וכי' משתעי תדיר היינו כמרת החסד. כאמור ובטובו מחדש כלל יום חסד מעשה בראשית. ובטובו היינו כמרת חסד. ולזוי מרת החסד לא היה אפשר העולם להתקיים : (כ) עתה מבאר הענין שאות **ב** רמו על מלכות פה. ואומר כי כמו האות **ב** סתומה סתומה כמו כן כתוב בה וראית את אחורי. שרק ע"י הסתימא והסתרת אורה יש באפסרות לראות מעש כמדרגת של אפסריותא שאינה פאורה. ולזוי זאת לא היה באפסרות להביט בה כלל. אחר זה מבאר. עוד ענין פתיחת אות **ב** מצד השני שהיא כעין הלון פתוח והנסיק יורה בחלון פתוח שטבע אויר הבית להמשיך החוזה ממעל. ובמבחי' יכנסו האויר לבית פתחת. ובערך יציאת האויר החוזה ממעל כן ערך כניסת האויר מבחי' לבית פתחת. ובכל ענין טבעי יש רמזאו דתכמתא כידוע. והוה רמו נלא במוד מלכות פה שנאלצה מעצמות האלהות עבור בריאת העולם. ובה נמצא תרי"ג אורות כנגד התרי"ג מצות. למען יקבלו ישראל התורה שבה תרי"ג מצות ויעסקו בתורה ובעבודתה וישלחו למעלה מעלה ע"י השכינה הקדושה הכל פיהם של תורת ותפלה. ובשכיל זה יושבץ להם למטה שפע רבה כמרת החסד ע"י המלכות ככל מיני השפעות טובות. והוה ענין הפסוק הרחב פיה ואמלאהו. וע"ז פרמו כהניית אות **ב** שהיא כמו היין פתוח או כמו פה פתוח. ויפי שהאות כ"י רמן על מלכות יאמר על זה הכתוב שפתיחת התורה באות **ב** בא להורות שכאשר פיה פתחה בחכמה היינו שפתיחת מרת המלכות פותחה פיה בחכמה. זו חכמת תורת והפלה שמעלים ישראל על ידה למעלה מעלה. בשכיל זה יהיה תורת חסד על לשונה. היינו שיומשך להם שפע רבה כמרת החסד כרתו של אברהם ככל טוב למטה מטה. והוה שמסיים ובני' קיימא ברישא דאורייתא ואתמליא לבתר. ר"ל שבשכיל זה עומדת אות **ב** בפתיחת התורה להודיע ולהורות באות הראשונה של התורה תבלית בריאת העולם וקיום העולם שהוא ע"י עבודת ישראל כהע"יאת הכל פיהם של תורה ותפלה ע"י האות **ב** שהיא מרת המלכות ובשכיל זה אתמליא לבתר מרת המלכות שפע רבה כמרת החסד. ככתוב הרחב פיה ואמלאהו : (כ) זה פירוש ג' שדורש הפסוק פיה פתחה בחכמה על התורה שמתחלת בראשית. וכפירת החכמה נקראת ראשית ככתוב ראשית חכמה. וזמרו שככה ספירות החכמה נאצלו שאר הספירות ונבראו שמים וארץ. כדכתיב כלם בחכמה עשית. והוה שאמר בחכמה ודאי כוננו על ספירות החכמה. דכתיב בראשית ברא אלהים. כתיבנו. כוננו על תנוט היורשתי שתרנם על בראשית בחוכמא אחר זה מבאר סוף הפסוק ותורת חסד על לשונה. שבות מפרש מה זו חכמה שכבחה נבראו כלם. ל"ה אומר ותורת חסד על לשונה. רצה לומר שכת ספירת החכמה היינו תורת חסד שבה נברא העולם כדאימא באורייתא אמטבל קבי' וברא עלמא. וידוע דאורייתא חכמה עלאה נפקת. והוה שאמר רחא לבתר משתעי ויאמר אלהים יתי אור ויהי אור. ב' פעמים וברא ע"י ב' תורות תורה שכבחה ונתה שבע"י. כדכתיב כי גר אברהם אור :

בראשית ברא אלהים. כתרנומו. ותורת חסד על לשונה. דהא לבתר משתעי ואמר ויאמר אלהים יסי אור ויסי אור:

פיה פתחה בחכמה. דא דה קדמאה דשמא קדישא דכלא דבה (ב) ואיסי סתים ונליא. כללא דעילא ותתא. רזא דעילא ותתא. פיה פתחה בחכמה. בגין דאיסי סתימא דלא אפידע כלל. דכתיב (איוב כח) ונעלמה מעין כל חי ומעוף השמים נסתרה. וכד שארי לאתפשטא בחכמיה לאתדבק דה ואיסי בגווס. אפיקת קלא דאיסי תורת חסד:

פיה פתחה בחכמה. דא דה בתראה דאיסי דבור (ג) ומלה תליא בחכמה. ותורת חסד על לשונה. דא קול דקיימא על דבור לאנסאג ליה. ותורת חסד דא יעקב. דאיסי על לשונה לאנסאג מלס ולאסדא ליה. דהא לית דבור בלא קול. ולוקמוס: (א-קמס).

פיה פתחה בחכמה. זו דה הראשונה משם הקדוש שהכל בה (ב) והיא נסתר ונללה. כולל שלמעלה ושלמטה. סוד שלמעלה ושלמטה. פיה פתחה בחכמה. לפי שהיא נסתרת שלא נודעה כלל. ככתוב (איוב כח) ונעלמה מעין כל חי ומעוף השמים נסתרה. וכאשר התחילה להפשט בחכמיה שנדבק בה והוא בתוכה. הוציאה את הקול שהוא תורת חסד:

פיה פתחה בחכמה. זו דה האחרונה שהוא הדבור (ג) והדבור תולדה בחכמה. ותורת חסד על לשונה. זה הקול שצומד על הדבור להנהיג לו. ותורת חסד זה יעקב. שהוא על לשונה להנהיג הדבור ולאחוז בה. שהרי אין דבור בלי קול. וזה בתבאר: (א-קמס).

פיה פתחה בחכמה. זו דה האחרונה שהוא הדבור (ג) והדבור תולדה בחכמה. ותורת חסד על לשונה. זה הקול שצומד על הדבור להנהיג לו. ותורת חסד זה יעקב. שהוא על לשונה להנהיג הדבור ולאחוז בה. שהרי אין דבור בלי קול. וזה בתבאר: (א-קמס).

דיו הודר

(ב) זה פירוש ד' שהפסוק פיה פתחה בחכמה מוכח על ספירת הבינה ששרשה דה הראשונה מן השם הויה ביה. והיא פתחה פיה להוציא שאר הספירות כבה אור החכמה שנסתר ונגזר בתוכה. והבינה היא סתימא ונסתרת בעצמותה שאין השגה בה. ונליא מצד התולדות שהוציאה. ועל זה מביא הפסוק ונעלמה מעין כל חי וקודם לזה כתוב והחכמה מאין תמצא ואיזה מקום בינה. ואחר זה מפרש חזי פסוק השני ותורת חסד על לשונה שכאשר התחילה הבינה להתפשט בכח אור החכמה דאתרבק בה ושורה בגוזה הוציאה קלא דאיהו תורת חסד רצה לומר שהוציאה שאר הספירות ש' ימי הבנין שהמרכז שלהן הוא ספירת התפארת שנקרא קול דאיהו תורת חסד פירוש שספירה הראשונה מן הספירות השייכות א"י הקול היינו א"י התפארת היא ספירת החסד. ולכך נקט שתי אלה הספירות חסד וקול. כיון שהתפארת הוא מרכז שלהן וכולל אותן. ויחס החסד הוא כי לו כשפוט הכבודה. נמצא שתורת חסד המכונן על ספירת החסד. ועל לשונה המכונן על קול הלשון דהיינו התפארת. ועוד י"ל כונתו דאיהו תורת חסד. רצה לומר שהקול דהיינו התפארת הוא תורת חסד. ולא תורת נבונה כידוע שהתפארת הוא מרת הרהמים ורחמים הוא תורת חסד ולא תורת נבונה לפי צריך לצמר שנקט רק הקול דהיינו התפארת כדבר. וממילא מוכן שהבינה הוציאה גם שאר הספירות של ימי הבנין כיון שהן נכללות בהתפארת: (ג) זה פירוש ה' שפיה פתחה בחכמה מוכח על דה בתראה דהיינו מלכות פה ודבור. ואמר שהדבור תולדה בחכמה דהיינו נקראת המלכות חכמה ועירא. כי כאן חכמה אויז שפתיים ילבט אחר זה מפרש ותורת חסד על לשונה שמשמעות על הוא מלשון נבונה ושלטנות ומוכח על התפארת שנקרא קול ונקרא עלמא דרכורא שהוא עומד ומושל על הדבור שהיא מלכות פה לאנהגא לה. כדכתיב והוא ימשול בה וזהו שאומר ותורת חסד דא יעקב ורוצה להסביר בזה דלכאורה קשה שהי' לו לומר ותורת תפארת על לשונה ולמה זכר תורת חסד. ולכך אומר ותורת חסד דא יעקב. רצה לומר כיון שכל ששת הספירות מן חסד עד מלכות נכללות בהקול יעקב שהוא התפארת לפיכך נקט תורת חסד כיון שהיא ספירה הראשונה השייכה אל הקול יעקב. ואגב מרמז שיעקר הקול יעקב הוא תורת חסד דהיינו קול תורה ותפלה. וגם י"ל הכונה כפירוש הנוכח קודם כמה שאמר דהקול איהו תורת חסד כיון שהחמים הוא תורת חסד. וכמו כן אומר בפירוש האחרון שתורת חסד דא יעקב כי חסד ורחמים כמעט שענין אהר לשניהם:

נצתה אני הצעיר יהודה מודה והודה ומשכה ליוצרי ובוראי על הסייעתא דשמיא לפרש לפי קט שכלי דברי רבי יומי העוסקים בפי ים לפירשתי רק כעור הממשש ומגשש באפלה ואם שנית השם יכפר ועוד אני נותן שכח והודיה לאל עליון על שזכיתי לנסוד דעתקת הנהר משלי ללשון הקודש עם פירוש ויו הודר כיום ר"ח מרחשון דשנת התרפ"ז. וסימני י"מ דה הנהר משלי לש"ס זה י"ד מאגמריאל כרינת טאגאדא.

השמטה

[היתה כאניות סוחר ממרחק תביא לחמה. ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה.]
 פתח רבי חייל ואמר (ישעיה מה) הרעיפו שמים ממעל ושחקים יזלו צדק תפתח ארץ ויפרו ישע וצדקה תצמיח יחד וגו'. מקרא זה סוד של חכמה הוא שלמדתי ממנורה הקדושה. הרעיפו שמים ממעל. מהו הרעיפו. ככתוב (יגרים לב) יערף כמטר לקחי. ועל ענין הגשם שהוא מזון של הכל נאמר (ה) ועל זה עיני כל העולם מצפות להקב"ה בשביל מזון. לפי שהוא גותן מזון לכל וזן לכל. ככתוב (תהלים קמה) עיני כל אליך ישרו וגו'. ואפשר תאמר שבמקום זה שנקרא שמים תולה הדבר (ג) הלא למדנו שלא בזכות תולה הדבר. וזכות הרי ביארו שזהו צדקה. שתרגום צדקה הוא זכותא. וזכות ושמים ענין אחד הוא (ג) וכאן הרעיפו שמים ממעל כתוב. ממעל ודאי כי מן הקדמון הקדוש הוא בא (ד) ולא ממקום שהוא שמים ונקרא זכות. אלא ממעל דוקא. ושחקים יזלו צדק. שכאשר השמים מקבל השפע ממעל. ממקום עליון ההוא שורה עליו (ה) אז שחקים יזלו צדק. מהו שחקים. זה המקום שנטחן שם מן לצדיקים. ואיזה הם. נצ"ח והר"ד. שהם בודאי טוחנים מן לצדיקים. למי. למקום ההוא שנקרא צדי"ק (ו) שהרי הם טוחנים לאותו המן הבא ממעל. וכל הטוב ההוא נאסף בתוכם לתת לו להמדרגה שנקרא צדיק. בשביל שיתברכו הצדיקים מאותה השפע שלהם. וע"כ טוחנים מן לצדיקים. איזה צדיקים. זה צדיק וצדק יוסף ורחל (ז) שכאשר מזודגים יחדו נקראים צדיקים. ואלו טוחנים מן לצדיקים בודאי. וע"ז נאמר ושחקים יזלו צדק (ח) ואז תפתח ארץ למטה (ט) ויפרו ישע בני העולם. וצדקה תצמיח יחד (י) כל רחמים וכל טוב שבעולם נתוסף. ומזון של ו"אנשים נמצא בעולם. ואז שמחה על שמחה נתוסף וכל העולמות מתברכים. אמר רבי אחא לולא לא באתי אלא לשמוע דבר זה די : (ג-כה) :

[היתה כאניות סוחר ממרחק תביא לחמה. ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה.]
 פתח רבי חייל ואמר (ישעיה מה) הרעיפו שמים ממעל ושחקים יזלו לך תפתח ארץ ויפרו ישע ולדקה תלמיח יחד וגו'. הלא קרא רוח הוא דחכמתא דאוליפנא מבליכא קדישא. הרעיפו שמים ממעל. מהו הרעיפו. כד"א (זכריה לב) יערף כמטר לקחי. ועל עשרה דמסרה דהוא מזונא דכלא קאמר (ה) ועל דא כל עיני עלמא מלפאן לקב"ה למוזני. בגין דאיהו יסיב מזונא לכלא וזן לכל. כד"א (תהלים קמה) עיני כל אליך ישרו וגו'. ואי תימא דבאתר דא דאקרי שמים תליא מלתא (ג) הא תנינן דלאו בזכותא תליא מלתא. וזכותא הא אוקוזא לדקה. ותרנוס לדקה וזכותא. וזכותא ושמים חד מלה הוא (ג) והכא הרעיפו שמים כתיב ממעל. ממעל ודאי מעתיקא קדישא קא אתיא (ד) ולא מהסווא אתר דאקרי שמים וקרי זכותא. אלא ממעל דייקא. ושחקים יזלו צדק. דכד שמים כסיל לים ממעל. מהסווא אתר עלאס דשארית עליו (ה) כדון שחקים יזלו לך. מאן שחקים. אתר דסתנינן מנא ללדיקיא. ומאן כיכוס. נל"ח וסו"ד. דאינון ודאי סחנין מנא ללדיקיא. למאן. להסווא אתר דאקרי לדי"ק (ו) דהא אינון סחנין ליה להסווא מנא דאתיא מלעילא. וכל הסווא סיבו מתכניש בגווייסו למיסב ליה לדרגא דלדיק. בגין דיתברכון לדיקיא מהסווא זיילו דלסון. וע"ד סחנין מנא ללדיקיא. מאן לדיקיא. דא לדיק ולדק יוסף ורחל (ז) דכד מזודוגן כחדא לדיקים חקרו. ואלין סחנין מן ללדיקיא ודאי. ועל דא ושחקים יזלו לך (ח) וכדון תפתח ארץ למטה (ט) ויפרו ישע בני עלמא. ולדקה תלמיח יחד (י) כל רחמי וכל סיבו דעלמא סגיא. ומזונייסו דבני נשא משתכחי בעלמא. כדון מדוה על מדוה אתוסף וכל עלמין מתברכאן. אמר רבי אחא אלמלא לא אתינא אלא למשמע דא די : (ג-כה) :

זו הזהר

(ה) פי' נשם רמו על השפע שמשפע מן השמים. (ב) פי' בספירת תפארת שנקרא דא. (ג) נמצא שזכות ותפארת מדרגה אחת היא : (ד) פי' מספירת חכמה (ה) כונתו באשר התפארת שנקרא שמים מקבל שפע מן הבינה שהיא שורה מעל להתייאר : (ו) זה ספירת היסוד (ז) אלו יסוד וטריכות (ח) ר"ל כמו עבור צדק : (ט) פי' שהשכינה הקדושה אשר ממרחק תביא יחסה תחלואית בשפע למען תתן טרף לביתה וחק לנערותיה ולכל יושבי תבל. (י) לפי זה יתבאר הכתוב וצדקה היינו התפארת יצמיח אפי' בהמלכות ושכינה הקדושה ע"י הזוגותם יחד :

ספר

הזהר הקדוש

מאת התנא רבי שמעון בר יוחאי וחבריו קדישא

על ספר

קהלת

עם העתקה בלשון הקודש ועם הפירוש

זיו הזהר

מאת הרב המפורסם מוה"ר

יהודה יודל ראזענבערג

חומ"ק מאנטרעאל מדינת קאנאדא

בילגורייא

נדפס בדפוס המשובח של האחים וויינבערג

לפ"ק

תר"צ

בשנה

א

קהלת בן דוד מלך בירושלים. אמר רבי יוסי כתוב (מלכים א' י) וידבר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמשה ואלף. האי קרא אוקמוס חזריאל. אבל וידבר שלשת אלפים משל. ודאי שעל כל דבור ודבור שהוא היה אומר היה בו שלשת אלפים משל. כגון ספר קהלת שהוא בסוד עליון והוא בדרך משל. שאין בו מקרא שלא יהיה בחכמה עליונה ובדרך משל. אפילו מקרא קטן שבו: (ב-קמה.)

הבלי הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל הבל. איך שמעון למדנו ד' שמות נקרא שלמה. שלמה. ידידית. אנור. בן יקא. איתיאל. למואל. קהלת כנגד כלם (ה) וכלם נקראו כעין שלמעלה. קהלת. כנסת קדושה של בי עשרה. לפיכך אין קהל פחות מצשרה. וקהל אפילו מאה. וקהלת כולל של הכל כמשיב (יבנים יג) קהלת יעקב. ולמדנו כי שמותיו על שם החכמה נקראים. ולפיכך עשה ג' ספרים. שיר השירים. קהלת. משלי. שיר השירים נגד חסד. קהלת נגד דין. משלי נגד רחמים (ג) בשביל להשלים החכמה. והוא עשה כל מה שעשה בשביל להראות חכמה לצומת בדרגות העליונות: (ג-לא:)

הבלי הבלים אמר קהלת וגו'. אמר רבי אלעזר שלמה המלך עשה ספר הזה והעמידו על שבעה הבלים שהעולם צומד עליהם. והם שבעה עמודים יסודי העולם. כנגד שבעה רקיעים. ואלו הם ויקרא. ריקיע. שחקים. זבול. מעון. מכון ערבות.

וכנגדם הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל הבל. וכמו שאותו הרקיעים יש רקיעים אחרים הדבקים בהם ומתפשטים ויוצאים מהם. כך יש הבלים אחרים שמתפשטים ויוצאים מאלה. וכל הבלים אמר שלמה: (ג-י:)

הבלי הבלים אמר קהלת וגו'. ורח השמש ובא השמש וגו'. מה היה רואה שלמה המלך שהתחלת ספר החכמה שלו מכאן היא. אלא אמר רבי אלעזר שלמה המלך העמיד לספר הזה על שבע הבלים שהעולם צומד עליהם. והם העמודים והיסודות של קיום העולם שבשביל זה נקראים הבלים. כמו

זו הוזהר

א

קהלת בן דוד מלך בירושלים. אמר רבי יוסי כתוב (מלכים א' י) וידבר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמשה ואלף. האי קרא אוקמוס חזריאל. אבל וידבר שלשת אלפים משל. ודאי על כל מלה ומלה דאיוס הוא אמר הוסי ציה תלת אלף משלי. כגון ספר דקהלת דאיוס כרוח עלאה ואיוס כרוח משל. דלית ביה קרא דלאו איוס בחכמתא עלאה וכרוח משל. אפילו קרא ועירא דביס: (ג-קמה.)

הבלי הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל הבל. איך שמעון תאלא ד' שמות נקרא שלמה. שלמה. ידידית. אנור. בן יקא. איתיאל. למואל. קהלת. כנגד כלם (ה) וכלם נקראו כעין שלמעלה. קהלת. כנופיא קדישא דבי עשרה. צנ"כ קהל אין פחות מעשרה. וקהל אפילו מאה. וקהלת כלל דכלא כמדרא (דניס יג) קהלת יעקב. ותאלא שמותיו על שם החכמה חקרין. ובנ"כ ג' ספרין עבד. שיר השירים. קהלת. משלי. שיר השירים לקבל דחסד. קהלת לקבל דדינא. משלי לקבל דרחמי (ג) בגין לאשלמא חכמתא. והוא עבד כל מאי דעביד בגין לאחזא חכמתא לקבל דגין עלאין: (ג-לא:)

הבלי הבלים אמר קהלת וגו'. אמר רבי אלעזר שלמה מלכא עבד ספרא דא ואוקוס ליה על שבעה הבלים דעלמא קיימא עלייהו. ואינון שבעה עמודין סמכין דעלמא. לקבל שבעה רקייעין. ואלין אינון ריקיעין. ריקיע. שחקים. זבול. מעון. מכון. ערבות.

ולקבליוס הכל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל הבל. וכמו דאיון שבעה רקייעין איה אחרין דדבקי בהו ומתפשטי ונפקי מיייהו. סכי נמי איה הבלים אחרין דמתפשטי ונפקי מאלין. וכלאו אמר שלמה: (ג-י:)

הבלי הבלים אמר קהלת וגו'. חרח השמש ובא השמש וגו'. מאי קא חמא שלמה מלכא דשירומא דספרא דחכמתא דליה מהכא איה. אלא אמר רבי אלעזר שלמה מלכא האי ספרא אוקוס ליה על שבע הבלים דעלמא קאים עלייהו. ואינון עמודין סמכין סימא דעלמא דגין כך חקרין הבלים. זיה

א (ה) יד שהו שמות הם כנגד ד' הספירות של ימי בני העולם. וירדיה כנגד חסד שהוא לשון ידיות ואהבה. אנור כנגד נבונה ויראה מלשון יגרות. בן יקא כנגד תפארת שנקרא בן. וגם כי יקא עם כולל התיבה בגי' הויה אלהים דהיינו חסד דין שהתפארת שהוא רחמים מסוג משניהם. איתיא"ל ולמא"ל בגי' עצים השמרים. וכך נקראין ב' הספירות נצח והוד לפיכך הם כנגד נצח והוד. ועוד יד כי איתיא"ל למואל בגי' הקפים כספר השמות אלהים צבאות בצירוף מספר ארבעה של ד' אותיות השם הויה שהם השמות של נצח והוד בידוע. שלמה כנגד יסוד שנקרא שלום. קהלת כנגד מלכות שהיא מקורלת בתוכה השפע מכל הספירות כשמורחנת עם יעקב שאו נקראת קהלת יעקב: (ג) שיר השירים כנגד חסד וחסד בן כל דבריו מעוניי אהבת הקב"ה וכנסת ישראל. קהלת כנגד דין כי כל דבריו עולם הריעים פלאים דין וחשבון ולפיכך לא נזכר בו שם הויה רק השם אלהים. משלי כנגד רחמים שכל דבריו מילי דחסידות אין להנחתה בחד וברחמים. ולפיכך נזכר בו רק השם הויה שהוא רחמים. ואך פעם אחת נזכר בו השם איהים כמסקו וצא חן ושלך טוב בעיני אלהים ואדם כי כה יורה שאו גם השם אלהים יהיה רחמים וישפיע אר טוב:

מה גופא לא אתקיים בלא הכל. און הכי עלמא לא אתקיים אלא על הכלים דאמר שלמה מלכא. ואינון שבע. דכתיב הכל הכלים אמר קהלת הכל הכלים הכל הכל. הא שבע. ואי תימא אי הכי דאינון מרגלון סבאן דעלמא קיימא עליהו. הא באתר אחרת כתיב הכלים בישין. ואינון סתירו דעלמא. כגון זס הכל וחלי רע הוא. זס הכל ורעות רוח. אלא ודאי כמה דהכי שבע הכלים דאינון קדישין קיומא דעלמא. אית לקבל הכי ז' הכלים דכל דינין דעלמא מנייהו נפקין ומנייהו מתפשטין. לאלקאה בני נשא ולאתקנה לון דיהכון באתר מישר. ואקרונ הכל דשריא ביה חלי רע. הכל דאינו רעות רוח. ואינון קיומא דבנייהו בני נשא אולין באתר מישר ודחלין מקב"ה. וע"ד סגילין אינון הכלים דמתפשטי מהני שבע. ושריותא דאינון אמר רוא דשמא דאינון הכל דקייס עלמא (ג) ואינון רוא לאעלא בני לנו דסימנחא עלאה דקב"ה. ובני כל מאי דתחות האי דרגא לאו אינון רוא דסימנחא. וע"ד כתיב ואין יתרון תחת השמש. בכל אשר נעשה תחת השמש. דהא תחות האי לא אלטרין לאתדבקה. שמא בסיכרא חדא אינון בלא פרודא. וסיכרא אע"ג דאינון תחות שמא בלא אינון שמא בלא פרודא. ותחות האי בלא אינון רעוה רוח. ואסור לאתדבקה ביה: (א-קמו ז)

דבר הכלים אמר קהלת הכל הכלים הכל הכל. ודאי רוא עלמא סכא. ז' הכלים אינון ביה קרא. הכל הכלים תרין הא תלת. הכל הכלים תלת הכי שית. הכל הכל הא ז'. ואינון ברוא דז' שמאן **אבנ יתין** וכי. דבסון מ"ב אהון לקבל ז' יומי בראשית. דאית ביה עשר אמין ולי"ב אלהים. אינון מ"ב. ואלין ז' הכלים אינון כפולין לקבל ז' שרגין כפולין דמנחתא. דאתמר בסון (וכי' ז) שבעה ושבעה מולקות לנרות וגו'.. זכאה עמא דידעין לסלקא הכלים דללותין באתירס ובטובדא. ועליס אתמר (ישע' יא) ואשים דברי בסין וכלל ידי כסיתוך לנטוע שמים וליסוד ארץ ולאמר לניון עמי אתה. והא חוקמה אל תקרא עמי אלא עמי אתי בשותפות. דכמה דאתמר בי (תהלים יג) בדבר ה' שמים נעשו וגו'. הכי אנת בשותפי עמי. דהא בסכלים קדישין דמלוך אתעבדו שמיא וארעה.. זכאין אינון ישראל דסלקין הכלים דללותין דמכונין בסון לבני אהון דקב"ה ושכינתיה ואלה ותתאה (ז) ובגין דא (קהלת ח) יש הכל אשר נעשה על הארץ. ויש הכל דרשיעיא דאינון הכלים דשקרא. ונכלין לון מלאכי חבלה ונטעין בסון רקיעין וארעין דשקרא. ועלייהו אתמר (ירמיה י) הכל המה מעשה תעתועים.. וכאשר בר נש אפיק הכלים ודבורים בתפלתו. הרבה עופות פותחין

כמו שהגוף אינו מתקיים בלי הכל. אף כך אין העולם מתקיים אלא על אותן הכלים שאמר שלמה המלך. והם שבעה. שכתוב הכל הכלים אמר קהלת הכל הכלים הכל הכל. הרי שבעה. ואם תשאל אם כן שהן מרגליות טובות שהעולם עומד עליהן. הלא במקום אחר כתיב הכלים רעים. והם קלקול העולם. כגון זה הכל וחלי רע הוא. זה הכל ורעות רוח. אלא ודאי כמו שאותן שבעה הכלים שהם קדושים הם קיום העולם. כך יש כנגדם ז' הכלים שכל הדינים שבעולם מהם יוצאים ומהם מתפשטים. להעניש האנשים ולהתקינם שיכלו בדרך הישר. ונקראים הכל ששורה בו חולי רע. הכל שהוא רעות רוח. וגם הם לקיום העולם שבשכלים הולכים האנשים בדרך הישר ויראים מהקב"ה. וע"כ רבים הם ההבלים שמתפשטים מאותן ז'. ובהתחלה מדבר בסוד השמש שהוא הכל של קיום העולם (ג) והוא הסי' שיכנס האדם תוך אמונה העליונה של הקב"ה. ולפיכך כל מה שתחת אותה המדרגה אין הוא סוד האמונה. וע"כ כתוב ואין יתרון תחת השמש. בכל אשר נעשה תחת השמש. שהרי במה שתחת השמש לא נצרך להתדבק. והשמש עם הלבנה אחד הם בלי התפרדות. ואע"פ שהלבנה היא תחת השמש הכל הוא שמש בלי התפרדות. ותחת זה הכל הוא רעות רוח. ואסור להתדבק בו: (א-קמו ז)

הכל הכלים אמר קהלת הכל הכל הכל הכל. ודאי סוד עליון כאן. ז' הכלים הם במקרא הוה. הכל אחר. הכלים שנים הרי שלשה. הכל הכלים שלשה הרי ששה. הכל הכל הרי ז'. והם בסוד ז' השמות **אבנ יתין** וכי. שיש בהם מ"ב אותיות כנגד ז' ים בראשית. שיש בהם עשרה מאמרות ולי"ב אלהים שהם מ"ב. ואלה ז' הכלים הם כפולים כנגד שבעה הנרות כפולים של המנורה. שנאמר בהם (ספי' ז) שבעה ושבעה מוצקות לנרות וגו'.. אשרי העם יודעי להעלות הכלים של תפלות בדבור ובמעשה. ועליו נאמר (ישע' יא) ואשים דברי בפין ובצל ידי כסיתוך לנטוע שמים וליסוד ארץ ולאמר לציון עמי אתה. וזה נתבאר אל תקרא עמי אלא עמי אתי בשותפות. כי כמו שנאמר בי (תהלים יג) בדבר ה' שמים נעשו וגו'. כך אתה בשותפות עמי. שהרי בהכלים קדושים של דבורך נעשים שמים וארץ.. זכאים הם ישראל שמעלים הכלים של תפלות שמכוונים בהן אל אותיות של הקב"ה ושכינתו העליונה והתחתונה (ז) ומפני זה (קהלת ח) יש הכל אשר נעשה על הארץ. ויש הכל של רשעים שהם הכלים של שקר. ולוקחים אותם מלאכי חבלה ונטעין בהם רקיעים וארצות של שקר. ועליהם נאמר (ירמיה י) הכל המה מעשה תעתועים.. וכאשר האדם מוציא הכלים ודבורים בתפלתו. הרבה עופות פותחין

זיו הזהר

(ג) פירוש זה השמש היינו מרת התארת שרשו הוא השם הוי"ה ב"ה. ומהויר ראשית דרעת ריכנס בסוד האמונה שהוא לנרות כעבודתנו יהוד השמש עם הלבנה שהם תארת ומלכות קב"ה ושכינתיה. אבל כמה שלטת מזה אסור להתדבק זה היסוד והסוד אל אמונת ישראל (ז) שכינתא עלאה ותתאה היינו כינה ומלכות. ועל זה הכוונות של יחודא עלאה הוי"ה ואחיה. ושר יחודא ותתאה עזריה ודני או הוי"ה ואלהים:

פותחין גדפיהו ופומיהו לקבל לון (ה) ה"ד (קבלת י) כי עוף השמים יוליד את הקול ובעל כנפים יגיד דבר. וקב"ה מקבל אותן הדבורים ובונה בהם עולמות. שנאמר בהם (ישעי' סו) כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה: (ת"ו תקין סט)

מדה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמל תחת השמש. אמר רבי שמעון ודאי מי שלוקח סם המות בלבדו עליו כתוב בכל עמלו שיעמל תחת השמש בודאי. השמש"ש מדרגת משה הוא. ומי הוא תחת השמש יש להשיב שזהו הלבנה. ומי שאוחז הלבנה בלי השמש עמלו תחת השמש בודאי (י) וזהו חטא הראשון שהיה בעולם. וע"כ מה יתרון לאדם בכל עמלו. לאדם. זה אדם הראשון. וכן לכלם הבאים אחריו שחטאו במקום הזה: (ג-קפב)

מדה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמל תחת השמש. אמר רבי שמעון למדנו מה יתרון לאדם בכל עמלו. יכול אף עמלה של תורה. תלמוד לומר שיעמל תחת השמש. לא כן עמלה של תורה שלמעלה מן השמש היא. רבי חייא אמר אף עמלה של תורה שיעמל האדם בשביל אנשים או בשביל כבודו. על זה כתוב תחת השמש. שהרי אינה עולה למעלה. למדנו שא"ר אצטור אפילו אם יחיה איש אף שנה. אותו יום שנפטר מן העולם דומה לו כאילו לא חי אלא יום אחד: (א-רכג)

מדה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמל תחת השמש. פתח סבא ההוא ואמר. וכי מה בא שלמה המלך למדנו בפסוק הזה. ועוד אילו אמר בעמלו שיעמל היה נכון. שהרי נשאר עמל שיש בו יתרון. אבל כיון שאמר בכל עמלו זה כולל חכל שלא נשאר דבר שיש בו יתרון. אלא לאו לכל אדם אומר שלמה דבר זה. יש אדם בעולם שהוא יעמל תמיד ברעה ולהרע. ואינו עמל בטובה אפילו רגע אחד. ועל אדם זה כתוב מה יתרון לאדם בכל עמלו. ולא כתוב יגיעו. עמלו. כמש"כ (תהלים י) ישוב עמלו בראשו. (במדבר נג) ולא ראה עמל בישראל. יגיעו כמש"כ (תהלים קכח) יגיע כפיך כי תאכל וגו'. ונאמר (בראשית לא) ואת יגיע כפי ראה אלהים. אבל עמלו כתוב (תהלים י) עמל וכעס. וכיון שעמלו הוא תמיד לרעה ע"כ הוא תחת השמש. וכאשר אדם הוזה עמלו ברעה כתוב עליו (איוב סו) לא ניין לו ולא נכד בעמו וגו'. שהרי הקב"ה רוצה שלא יעשה תולדות. שאלמלי יעשה תולדות יהיו מבלי העולם. וע"כ כתוב מה יתרון לאדם בכל עמלו: (ב-קיד)

דור הולך ודור בא והארץ לעולם עומדת. א"ר שמעון בוא וראה כתוב (איוב ג) הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר. הרי כאן סוד הגלגול. נשמה רוח ונפש בשביל זה יבאו בגלגול עד שישבו שלמים למקומם כמו שניתנו. וש"כ קהלת

פתחין גדפיהו ופומיהו לקבל לון (ה) ה"ד (קבלת י) כי עוף השמים יוליד את הקול ובעל כנפים יגיד דבר. וקב"ה מקבל אותן הדבורים ובונה בהם עולמות. שנאמר בהם (ישעי' סו) כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה: (ת"ו תקין סט)

מדה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמל תחת השמש. אמר רבי שמעון ודאי מאן דקביל סמא דמוטא בלחודו עליה כתיב בכל עמלו שיעמל תחת השמש ודאי. השמש"ש דרגא דמשה איהו. ומאן הוא תחת השמש. הו' אימא דא סיהרא. ומאן דאחיד סיהרא בלא שמשא עמלו תחת השמש ודאי (י) ודא הוא חובא קדמאה דעלמא. וע"ד מה יתרון לאדם בכל עמלו. לאדם. דא אדם קדמאה. וכן לכלהו דאתין דאתיה דחאבו באתר דא: (ג-קיד)

מדה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמל תחת השמש. אמר רבי שמעון תלמא מה יתרון לאדם בכל עמלו. יכול אף עמלה דאורייתא. תלמוד לומר שיעמל תחת השמש. שאני עמלה דאורייתא דלעילא מן שמשא היא. רבי חייא אמר אף עמלה דאורייתא דאיהו עמל בניסיון דבני נשא או בנין יקרא דיליה. על האי תחת השמש כתיב. דהא לא סליק לעילא. תניא א"ר אלעזר אפילו אי ב"כ קיים אף שנין. האי יומא דאסתלק מעלמא דמי ליה כתיבו לא אתקיים בר יומא חד: (א-רכג)

מדה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמל תחת השמש. פתח סבא ההוא ואמר. וכי מאי אתא שלמה מלכא לאלפא במלה דא. ותו אילו אמר בעמלו שיעמל יאות. דהא אשתאר עמל דאית ביה יתרון. אכל כיון דאמר בכל עמלו הא כללא דכלא דלא אשתאר כלום דאית ביה יתרון. אלא לאו לכל אדם אמר שלמה מלה דא. אית אדם בעלמא דאיהו משתדל תדיר בביס ולאצטא. ולא אשתדל בטב אפילו רגעא חדא. ועל אדם דא כתיב מה יתרון לאדם בכל עמלו. ולא כתיב יגיעו. עמלו. כד"א (תהלים י) ישוב עמלו בראשו. (במדבר נג) ולא ראה עמל בישראל. יגיעו. כד"א (תהלים קכח) יגיע כפיך כי תאכל וגו'. וכתיב (בראשית לא) ואת יגיע כפי ראה אלהים. אכל עמלו כתיב (תהלים י) עמל וכעס. וכיון דאשתדלותיה היא תדיר לביס ע"ד איהו תחת השמש. ובשעתא דהאי אדם אשתדל בביס עליה כתיב (איוב כח) לא ניין לו ולא נכד בעמו וגו'. דהא קב"ה בעי דלא יעביד תולדין. דאלמלי יעביד תולדין הו' מפססא עלמא. וע"ד כתיב מה יתרון לאדם בכל עמלו: (ג-קיד)

דור הולך ודור בא והארץ לעולם עומדת. א"ר שמעון תא חוי כתיב (איוב ג) הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר. הא הכא רזא דגלגולא. נשמתא רוחא וכפשא בנין דא יתון בגלגולא עד דאתחורן שלמין לאתרייהו כמה דאתיבין. כד"א קהלת

זיו הוהר

(ה) היינו המלאכים האשמים הנקראים עופות השמים שמתפרנסים נכתר יש כאן שפרשו על טעות של שתי האסונות כ"ט, לזכות הלבנה בלי השמש. ותחת לקרשה יטמאה. וד"ל:

(קילת יב) וחירות תשוב אל האלהים אשר נתנה. ומן הרוח נלמד קל וחומר על האחרים שהם הנשמה והנפש .. וכל הנשמות הבאות ג' פעמים ולא פתקנות. נקראין פושעי ישראל ערב רב. אבל הצדיקים שבכל פעם באים מתוקנים. הם באים בגלגול עד ד' פעמים. ואפילו עד ששים דורות. וזהו דור הולך ודור בא :

זכאי הוא מי שישרה לו להקב"ה בכל אבר ואבר שלו. לעשות לו מקום לשכון שם. ולהמליכו בכל אבר ואבר. שלא יהיה בו אבר פגוי ממנו. שאם חסר אבר אחד שאין הקב"ה שורה עליו. בשביל אבר ההוא חוזר לעולם בגלגול. עד שנשתלם באברים שלו להיות כלם שלמים בצלמו של הקב"ה (*). כי אם חסר אבר אחד אין הוא בצלמו של הקב"ה .. א"ל רבי אלעזר. אבי שמעתי שיש נפש שמרכיבין לה בכלב. ובשביל זה אמר דוד (תהלים נב) הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי. מהו יחידתי. זו הנשמה. וכי הנשמת נרכבת בכלב. א"ל בני נכון. באותו ערץ נחש הקדמוני שפיתה לחיה ומפתה לאנשים שהוא כלב. וזהו יצר הרע שבא בעולם ההוא מורכב על הנשמה שתקבל עונשין (**). ויש נשמות אחרות שהן באות בגלגול בכמה חיות. שנקראות מזל אריה מזל שור מזל נשר מזל בתולה מזל עקרב מזל טלה מזל מאדים מזל נחש מזל דגים. כמו שמצינו בשנים עשר השבטים שנמשלו לחיות. זה לאריה גור אריה יהודה. יוסף בכור שורו. יששכר חמור גרם. יהוה הן נחש עלי דרך. בנימין זאב יטרף. ותדע בני שכל זה סוד הגלגול של יצה"ר. יש מי שיצה"ר נדמה לו לאריה. ויש מי שנדמה לו לנחש. ויש מי שנדמה לו כחמור. לכל הבריות נשתנה כפי מעשיהם (הקודמים) וכפי השעה שנעשו (או שנולדו) בה. ועם כל זה יש ביכולת הנשמה לזכות לשלום על יצה"ר ולרכוב עליו. כאיש הרוכב על סוסו או על חמורו. אוי לה שהנחש שולט עליו

(קפלת יב) וסרות תשוב אל האלהים אשר נתנה. ומינס אוליפנא קל וחומר באחריון לחיון נשמתא ונפשא .. וכל נשמתין דאחיין תלת זמנין ולא מתתקנין. אחקריאו פושעי ישראל ערב רב. אבל לדיקיא דבכל זמנא דייטין מתתקנין. אינון ייתין עד ארבעה זמנין. ואפילו עד שתיין דור. ודא איסו דור הולך ודור בא :

זכאס איסו מאן דישרי ליה לקב"ה בכל אבר ואבר דיליז. למעבדא ליה אחר לשריא תמן. ולאמלכא ליה בכל אבר ואבר. ללא יסא ביה אבר פגוי מיס. דאס חסר אבר חד ללא שריא עליס קב"ה. בנין הסווא אבר אחרת לעלמא בגלגולא. עד דאשתליס באצרין דיליז למסוי פלסו שלמין דיוקנא דקב"ה (*). דאס חסר חד לאו איסו בללמו דקב"ה .. א"ל רבי אלעזר. אבא שמעלא דלית נפשא דמרכיבין לה בכלבא. ובנין דא אחר דוד (תהלים נב) הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי. מסו יחידתי. דא נשמתא. וכי נשמתא אחריתית בכלב. א"ל בני אין. בהסווא ערל נחש הקדמוני דפתי לחוס ולבטי נשא דאיסו כלב. ודא יצר הרע דאחא בהסווא עלמא מורכב עליס לקבלא עונשין (**). ואית נשמתין אחרין דקא אחיין בגלגולא בכמה חיוון. דאחקריאו מזל אריס מזל שור מזל נשר מזל בתולה מזל עקרב מזל טלה מזל מאדים מזל נחש מזל דגים. כמה דאשכחנא בתריין עשר שבטין דאחתינו לחיוון. דא לאריס גור אריס יסודס. יוסף בכור שורו. יששכר חמור גרם. יסי הן נחש עלי דרך. בנימין זאב יטרף. וצרי כל דא חא דגלגולא דליס"ר. אית למאן דאיסו דמיא לאריס. ואית למאן דאיסו דמיא לחויא. ואית למאן דאיסו דמיא כחמור. לכל צריין אשתני כפוס עובדיהון וכפוס שעתא דאשתבדו בה. ועס כל דא זכאס נשמתא דשליס עליס ורכיב עליס. כבד קא דרכיב על סוסיס או על חמריס. וי לעאן דחויא שליס עליס

זיו הוהר

(*) כוונתו בענין אברים שלמים כדיוקנא דקב"ה הוא שהאדם מורכב מן רמ"ח אברים ושס"ה נידים כמנין תרי"ג והן כנגד התרי"ג מצות. ודיוקנא דקב"ה כאן היינו השכינה הקדושה שורה בעוה"ז על מקומות הקדושים ועל אנשים צדיקים. ודיוקנא שלה חיינו התרי"ג אורות שבת. וכאשר האדם מתקן התרי"ג שלו ע"י קיום התרי"ג מצות נעשה מרכבה להשכינה הקדושה. ואם אבר אחד פגוי פניה ע"י שחיתו מצוה אחת יש בו פגם והוא כמו כע"ז מום. ואין השכינה שורה במקום פגום. ולפיכך מוכרח לבוא בגלגול בשביל זה אמנם דמאין שאין כוונתו קיום כל המצות כפועל ממש דוקא. כי זה דבר שאי אפשר. אבל ע"י תלמוד תורה מעניני המצות נחשב כאלו מקיים כפועל ממש. גם ענין הגלגול דבאן לאו דוקא נלגול ממש אלא שדבר הזה יכול להתקן ע"י ענין עיבור הנשמה באדם התי על אותה שעה שמקיים מצוה זו שחטר לה כמובא בפסוקים הקדושים : (**). שמתות דברי ר"ש משמעותם הוא שאין חזברים כפשוטן שהנשמה תתלגלג בחיות או בבהמות טמאות. כי זה באמת דבר חממה כמו שתמה על זה רבי אלעזר. ואביו ר"ש השיבו שאין זה כפשוטן אלא שחיצו הרע המענישו לאחר מיתה או בשעת מיתה נדמה לו בכלב. כי היצה"ר הוא המסית והוא המקטרג ותוא המענישו. ועוד גראה כן ג"כ כוונת ר"ש באמרו על דבר נלגול הנשמות בדברים טמאים שענינם תוא שגולד כמול רע שניתן לו יצה"ר תקף בעוה"ז לשלוט עליו. ותוקפו הוא כעין אותן דברים חממאים שנחשבים כאן. ואומר דגים היינו דגים הטמאים שטומאתם גדוה כל כך שאף שהם חסיד במים ג"כ טמאים. וע"ז אמרו וי דמאן דחויא שליט עליה שנקרא רשע נמור וע"ז אויביו טורלים עליו. ומפילא אין חסר לו רדיפות וצרות רבות ורעות. וזהו עונשו בעוה"ז. וא"ל יחשוב אדם שכיון שגולד כמול דע כזה הוא מוכרח לחמוא. לסיכך אומר ועם כל דא. פירוש אעפ"כ שגולד כמול כזה. מ"ס זכאה נשמתא דשליט עליה ורכיב עליה. כוונתו כזה להורות שמכל מקום יש ביכולת האדם להתגבר על יצרו. וזהו תיקונו האמיתי לעמוד בנסיון קשה שיצרו מורש רשת דרגליו. כך יש להבין בדברי ר"ש דבאן. אבל יש גדולים מקובלים שמתורשים ענין זה לנמרי באופן אחר. כאמרם שהדברים כפשוטן שהנשמה מתגלגלת לפעמים לאחר מיתה בבהמות וחיות ודגים. לפעמים בבהורים ולפעמים בטמאים ונב לפעמים ברשעים ופושעים הן זכרים הן נקבות הכל כפי רשעתם. וסובלים בזה צער ובזמן גדול לכפרת עונם. וכן יש הרבה גדולים התולקים על שיטה זו. כאמרם היא כיון שע"י החטא נגמסה הנשמה. ותחת קדושתה שלט עליה רוח טומאה. א"כ הוי ע"י גלגולה בדברים טמאים תטמא ויתר ויותר ומה זה תיקון לה. ועוד מקשים היא עיקר החטא כא ע"י הנפש ואפשר גם ע"י הרוח. אבל הנשמה היא מתרחקת מלשכון ברשעים כי היא נקראת חלק אלה ממעל א"כ סודו חיונש הנשמה בגלגול טמא. והנה יש דעות שהגלגול טמא הוא רק להרוח או להנפש ולא להנשמה. קיצו הדבר נסתי מאד שקשה לעמוד על כיוונו הרבוי ויש הרבה דעות מחולקות בענין הגלגולים האוירוד והרח"ו דל הם המחמירים בזה. ונב גם הרמ"ק דל בספרו שיעור קומה פרק הגלגול האריך הרבה בענין זה :

עליו. זה נקרא רשע גמור. ומי שהוא שולט על יצרו הרי הוא נקרא צדיק גמור. ועליו נאמר (ישעי' מג) ואתן אדם תחתיו. אדם בליעל איש און. ולאומים תחת נפשך. שכאשר האדם שולט על יצרו כמו כן הוא מושל על כל שונאיו. ואם יצרו שולט עליו אז שונאיו מושלים עליו: (ת"ז תקן ע')

וְזָרַח השמש ובא השמש וא"ל מקומו שואף זורח הוא שם. פתח רבי שמעון ואמר. וזרח השמש. זה עמוד האמצעי שהוא משה בצורתו. וזרח זש"כ (יב"ט יג) ה' מסיני בא וזרח משעיר למו. ובא השמש. כאשר נאסף משה. ועם כל כל זה שנאסף אל מקומו שואף זורח הוא שם (י) וזה יהושע שהיה כצורת הלבנה שהיא השכינה: ועוד וזרח השמש. זה משה כאשר יבא בגלגול בצדיק גמור. וכאשר אין הוא בצדיק גמור ובא השמש. נאסף ממנו והולך ובא בגלגול עד שמוצא מקומו (ת) ולפיכך אל מקומו שואף זורח הוא שם: ועוד זורח השמש. זה הקב"ה. באיזה מקום. באדם שהשכינה עמו. כמש"כ (שמות כא) בכל המקום אשר אזכיר את שמי וגו'. ותרגם אונקלוס באתר דאשרי שכינתו תמן. ואם אין שם השכינה ובא השמש. נאסף ממנו הקב"ה ונשאר בחשך. ושולטים עליו כמה משחיתים וכמה יסורים רעים. שאינן יסורין של אהבה. זש"כ (יב"ט יא) הלא על כי אין אלהי בקרבי מצאוני הרעות האלה. שא"ל הרעות ממונים על כל שעות ורגעים שעליהם נאמר (איוב ז) ותפקדנו לבקרים ולרגעים תבחננו. וזהו שאמר דוד. בידך עתותי הצילני וגו'. ומה גורם שלא תשרה השכינה עליו ולא יאיר עליו השמש. מפני הבל של שקר ודברי שקר שיוצאים מפיו. זש"כ (קהלת ח) יש הבל אשר נעשה על הארץ אשר יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים. ויש רשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים. כי יש הבל ויש הבל. יש הבל של צד הטומאה מבעלי השקר נבלות הפה ודברים בטלים שאין בהם תועלת כלל. ונאמר בהם (ימ"ו י) הבל המה מעשה תעתועים. שהם תועים בעבודה של שקר. ויש הבל שנאמר בו (דברים ח) כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם. וזה הוא הבל של תורה. שהוא דין חומשי התורה מן ב של בראשית עד כ של לעיני כל ישראל.. ובשביל זה יש הבל אשר נעשה על הארץ אשר יש צדיקים אשר מגיע עליהם כמעשה הרשעים. אמרו לו החברים. רבי רבי אם כן שהם צדיקים. מדוע מגיע אליהם כמעשה הרשעים. אמר להם הגלגול גרם להם שיבוא להם כמעשה הרשעים כאילו הם רשעים. ובשביל הגלגול יבא להם יסורים וצרות.. ויש רשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים. שיש להם עושר ושלוש ואריכות ימים בעולם הזה. אמרו לו החברים. וכי מאחר שהם רשעים מפני מה יש להם כל הכבוד הזה. אמר להם זה הטוב שלהם הוא הבל ורעות רוח. שהגלגול שלהם

עליו. הלא התקרי רשע גמור. ומאן דאיוו שלים עליו דיליטיר איוו התקרי לדיק גמור. ועליו התמר (ישעי' מג) ואתן אדם תחתיו. אדם בליעל איש און. ולאומים תחת נפשך. דכד בר כש איוו שלים על ילריס הכי איוו שלים על כל שנאוי. ואם ילריס שלים עליו שנאוי שלטין עליו: (ת"ז תיקן ע')

וְזָרַח השמש ובא השמש ואל מקומו שואף זורח הוא שם. פתח רבי שמעון ואמר. וזרח השמש. זה עמוד האמצעי דאיוו משה בדיוקניה. וזרח. הס"ד (דברים יג) ה' מסיני בא וזרח משעיר למו. ובא השמש. כד התכניש משה. ועם כל דא דאתכניש אל מקומו שואף זורח הוא שם (י) וזה יוסעט דהסא כגונא דסו"סר דאיוו שכינתא: ועוד וזרח השמש. דא משה כד ייתי בגלגולא בצדיק גמור. וכד לא איוו שלים גמור ובא השמש. אתכניש מיה וזויל ואתי בגלגולא עד דאשכח אתריס (ת) ובג"ד אל מקומו שואף זורח הוא שם: ותו וזרח השמש. דא קב"ה. בלא התר. צבר כש דשכינתיה עמיה. כד"א (שמות כא) בכל המקום אשר אזכיר את שמי וגו'. ותרגם אונקלוס באתר דאשרי שכינתו תמן. ואי לית שכינתא תמן ובא השמש. אתכניש מיה קב"ה ואתתאר בחשוכא. ושלטין עליו כמה מחבלין וכמה יסורין בישין. ללא אינון יסורין של אהבה. הס"ד (דברים יא) הלא על כי אין אלהי בקרבי מצאוני הרעות האלה. דליון רעות ממנן על כל שתיין ורגעיין דעלייוו התמר (איוב ז) ותפקדנו לבקרים ולרגעים תבחננו. וזהו הוא דאמר דוד. בידך עתותי הצילני וגו'. ומאי גריס דלא שריא שכינתא עליו ולא נסיר שמטא עליו. צנין הבל דשקרא ומלין דשקר דנפקין מפומי. הס"ד (קהלת ח) יש הבל אשר נעשה על הארץ אשר יש לדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים. ויש רשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים. דאית הבל ואת הבל. אית הבל דסקרא אחרא ממארי דשקרא נבלות הפה ופתגמין בצלין דלית בהו תועתא כלל. ואתמר בהון (ימ"ו י) הבל המה מעשה תעתועים. דליון תועין בעובדא דשקרא. ואת הבל דאתמר ביה (דברים ח) כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם. ודא הוא הבל דאורייתא. דאיוו ד חומשי תורה מן ב דבראשית עד כ דלעיני כל ישראל.. ובגין דא יש הבל אשר נעשה על הארץ אשר יש לדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים. אמרו ליה חבריא. רבי רבי אי הכי דליון לדיקא. אמאי מגיע אליהם כמעשה הרשעים. אמר לון גלגולא גריס לון דייתי לון כעובדא דרשיעא כאילו הו רשיעא. ובגין גלגולא ייתי לון יסורין ודחוקין.. ויש רשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים. דאית לון עותרא ושלא ואריכו דיומין צהאי עלמא. אמרו ליה חבריא. וכי צתר דליון רשעים אמאי אית לון כל הלי יקר. אמר לון הלי עובא דלסו איוו הבל ורעות רוח. דגלגולא דלסו

זיו הוהר

(י) עש"ז יובן מה דאיתא פני משה כמני חמה ומני יהושע כמני הלבנה שזה רמו דעת ששורש משה בתמארת מלגו. היינו כמנינו ושורש יהושע בפלכות: (ת) זהו שאמרו אתפשותא דמשה בכל דרא. ועוד איתא כנמרא משה שפיר קאמרת

לסון גרים לון דהוו רשעים גמורים ועבדו כמה מיני טבין. אייתי לסון קב"ה בגלגול לאשלמה לון אנרייכו זהאי עלמא. כמד"כ (דכ"ס ז) ומשלם לשנאיו אל פניו להאבדו. ועלייכו אתמר (קס"ט ז) ובכן ראייתו רשעים קבורים ובלו ומקום קדוש יאלכו וגו' : (מ"ז תקן סט) (מ"ז תקינא סט)

זורח השמש ובלו השמש ואל מקומו שואף זורח הוא שם. אמר ילחק האי קרא אתמר ואוקימנא ליה כשמתא דבר נש. כשעתא דהיא קיימא עמיס דב"ג זהאי עלמא. כדון זורח השמש ובלו השמש (ט) וזומנא דנפיק בר נש מהאי עלמא ואשתכח בתשובה. כדון ואל מקומו שואף זורח הוא שם. אי זכאס אישו. כד"א (ויקרא כג) ובלו השמש וסתר ואחר יאלכל מן הקדשים : (ג-ג)

זורח השמש ובלו השמש ואל מקומו שואף זורח הוא שם. אמר רבי ילחק זורח השמש. דא שמש"א דנסייר (לסיס"א ז) דכד אתחוי כהדס כדון פסרל ואתכסי. וזרה מאחר עלאה דקיימא עליס מתמן זרה תדיר. ובלו השמש. לאודווגא כהדס דסיס"א. הולך אל דרוס. דאיסו ימינא ושוי תוקפיה ביה. ובגין דתוקפיה ביה כל חילא דגופא בימינא הוא וביס תליא. ולבחר סובב אל לפון. נהיר לספרא דא ונהיר לספרא דא (יא) סובב סובב הולך הרוח. בקדמיתא כתיב שמש וסתתא וזמ. אלל כלל חד וזחא חדא (יב) וכל דא עץ דסיס"א אתכסי"א מניס ויתחברון תרווייטו : (ג-קלי.)

הולך אל דרוס וסובב אל לפון סובב סובב הולך הרוח ועל סביבותיו שב הרוח. אמר רבי שמעון האי קרא קשיא. סובב סובב הולך השמש וצעי ליה. מכו הולך הרוח. אלל כל מלוי דשלמה מלכא סתומין כלשו כחכמתא. וכלשו לנו בגו דסיכלא קדישא. ובני נשא לא מסתכלי בהו. וחמלון מלוי כמלין דב"ג אחרא. אי הכי מאי שבחא הוא לשלמה מלכא כחכמתיס משאר בני נשא. ותא חוי הולך אל דרוס וסובב אל לפון. היינו דכתיב (דכ"ס ג) מימינו אש דת לנו. ימינו דא דרוס. אש דת דא לפון. ודא כלל בזה. סובב סובב הולך הרוח. מלון רוחא דא. דל

שלמה גורם להם שהיו רשעים גמורים ועשו הרבה טובות. הביאם הקב"ה בגלגול לשלם להם שכרם בעולם הזה. כמש"כ (דברים ז) ומשלם לשנאיו אל פניו להאבדו. ועליהם נאמר (קהלת ה) ובכן ראיתי רשעים קבורים ובלו ומקום קדוש יאלכו וגו' : (מ"ז תקן סט)

זורח השמש ובלו השמש ואל מקומו שואף זורח הוא שם. אמר רבי יצחק מקרא זה נדרש וביארנו אותו על גשמת האדם. בזמן שהיא קיימת עם האדם בעולם הזה. אז זורח השמש ובלו השמש (ט) ובשעה שהאדם יוצא מעולם הזה ונמצא בתשובה. אז ואל מקומו שואף זורח הוא שם. אם זכאי הוא. כמש"כ (ויקרא כג) ובלו השמש וסתר ואחר יאלכל מן הקדשים : (ג-ג)

זורח השמש ובלו השמש ואל מקומו שואף זורח הוא שם. אמר רבי יצחק זורח השמש. זה השמש"ש המאיר אל הלבנה" (י) שכאשר הוא נראה עמה אז היא מאירה ונוארת. וזרח ממקום העליון שקיים עליו משם זורח תמיד. ובלו השמש. להזדווג עם הלבנה. הולך אל דרוס. שהוא בחינת הימין ויש תוקפו בו. ולפי שתוקפו בו כל הכח של הגוף בימין הוא ובו תולה. ואח"כ סובב אל צפון. מאיר לצד זה ומאיר לצד זה (יא) סובב סובב הולך הרוח. בתחלה כתוב שמש ועכשו רוח. אלל הכל אחד וסוד אחד (יב) וכל זה לפי שהלבנה נוארת ממנו ומתחברים שניהם : (ג-קלי.)

הולך אל דרוס וסובב אל צפון סובב סובב הולך הרוח ועל סביבותיו שב הרוח. אמר רבי שמעון מקרא זה קשה. סובב סובב הולך השמש הי צריך לומר. מהו הולך הרוח. אלל כל דברי שלמה המלך כלם בחכמה. וכלם לתוך תוכו של היכל הקדוש. והאנשים אינם מבינים בהם. ורואים דבריו כדברי איש אחר. איכ מה זה שבחו של שלמה המלך בחכמתו יותר משאר אנשים. ובוא וראה הולך אל דרוס וסובב אל צפון. זהו שכתוב (דברים ג) מימינו אש דת לנו. ימינו זה דרוס. אש דת זה צפון. וזה נכלל בזה. סובב סובב הולך הרוח. איזהו רוח הזה. זה

זיו הזהר

(ט) אמר זה יובן עפי הידוע דלאו כל אדם זוכה שתשרה בו נשמתו. כראיתא בזה"ק בבמה מקומות זכה יתיר יהבין ליה רוח. וזכה יתיר יהבין ליה נשמתא. וזה שאמר רבי יצחק כשעתא דהיא קיימא עמיה דבר נש בהאי עלמא. זה מוסב על הצדיק ואדם כשר. ואח"כ מוכר מן בעל תשובה ואומר שאם נמצא זכאי ערי התשובה תבוא מזה תועלת לנשמתו שתורה שם בספקו שהיא נמצאת אע"פ שלא היתה בגופו. ומכלל הן נשכע לאו שבאם לא עשה תשובה ולא נמצא זכאי מניע פנים לנשמתו שאורה נחשך ולא תורה עם : (י) פי' השפעת אור התפארת אל המלכות מה שמקבל ממקום העליון היינו מהודווגת חכמה ובינה שמש"ש זורה האור על התפארת בתמידות : (יא) פי' שלמען הודווגת התפארת עם המלכות הוא מתחוק תחלה עם שני הכחות של ימין ושל שמאל שהם אהבת חסד ואש הגבורה : (יב) יש לפרש עפי הידוע שג' ספורות הראשונות הן בבחינת ראש וזוה. ולכן הארתן היא במדרגת נשמה כמו למשל הארת הנשמה שבמחו האדם. והתפארת שבו נקמן האור ער שנקרא זעיר אנופין שזהו פני קטנות לכך הארתו הוא בבחינת רוח. והארת המלכות עם השכינה הקדושה היא בבחינת נפש גנוף. והוא שאומר ששמש ורוח כלא חד ורוח חיה. וצד לומר ששניהם מורים על התפארת. וכאן צריך לדעת כי מה שהתפארת נקרא גופא בכדיבר פתח אליהו היינו רק לענין סדר עמדתן של העשר ספירות שמתאר אותן בתואר של אדם הנשכח ראש וגוף עם דרוגא ובינא ודרוגא שמאלא ותרין שוקין. כל זה רק לענין סדר עמדתן בחיצוניות שלהן שלענין זה נקראין כלים. ובסדר עמדתן כך הוא שהתפארת נקרא גוף כיון שהוא המרכז של שאר הספירות. אבל לענין הפנימיות שלהן שנקראין אורות בשב"ר הארת אור א"ס ב"ה בתוכן היינו בנוצר לעיני. וזין כן מקום יהאריז בזה והמבין יבין :

זה הוא תחת השמש שנקרא רוח הקודש (יג) ולוח הזה הולך וטובב לאותן שני הצדדים להתחבר בהגוף שהוא השמש. זה הידוע חלקם של ישראל. ועל סביבותיו שב הרוח. מי סביבותיו. אלו האבות שהם מרכבה קדושה. הם שלשה ודוד רוח הרביעי שמתחבר עמהם. הרי הם מרכבה קדושה שלימה. ועל דוד כתוב אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה: (ג-קסב)

כ הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא אל מקום וגו'. אמר רבי שמעון בוא וראה כתוב ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן. ולמדנו מת שמו של אותו הנהר. יובל שמו. שנאמר (ימ' י) ועל יובל ישלח שרשיו (ד) ובספרו של רב הזנוגא סבא חיים שמו. כי משם יוצא חיים לעולם. והם נקראים חיי המלך. וזה נתבאר שאותו עץ הגדול והתקיף אשר מזון לכלם בו נקרא עץ חיים. עץ שרשו נטוע באותן החיים. והכל הוא נכון (ט) ולמדנו שהנהר הוא הוציא נחלים עמוקים בשמן המשחה להשקות את הגן. ולהרות עצים ונטיעות. ככתוב (תהלים קד) ישבעו עצי ה' ארוי לבנון אשר נטע. ואותן הנחלים כתפסטים ונמשכים ונאספים בשני עמודים הנקראים יכין וברעז (טו) ומשם יוצאים כל אותן הנחלים ונחלים במדרגה אחד שנקרא צדיק (ח) ככתוב (משלי י) וצדיק יסוד עולם. וכלם הולכים ונאספים למקום הוא שנקרא ים. והוא ים החכמה (יח) ושיכ כל הנחלים הולכים אל הים וגו'. ופן תאמר שהם מגיעים למקום הזה ונפסקים ואינם שבים אחי"כ. כתוב אל מקום שהנחלים הולכים שם הם שבים ללכת. לפי שהנהר הוא אינו פוסק לעולם. הם שבים. לאיזה מקום שבים. לאותן שני העמודים נצ"ח והו"ד. ללכת בצדיקה הוא. להמציא ברכות וחדוה. וזהו הסוד שלמדנו (תהלים קד) דויתן זה יצרת לשחק בו. זה צדיק. כלם אליך ישרו לנת אכלם בעתו. איזו עתו. זו המטרונה שנקראת עת"ו של הצדיק (ט) ולפיכך כלם מחכים לפת"ו הזאת. כלם הניזונים למה ממקום זה ניזונים. וסוד הזה ביארנו בהכתוב עיני כל אליך ישרו ואתה נותן להם את אכלם בעת"ו. כמו שנתבאר: (ג-ג-ג). **כ** ה חלים הולכים אל הים והים איננו מלא וגו'. זשי"כ (איכה ג) חדשים לבקרים רבה אמונתך. האנשים חדשים הם בכל יום ויום. מה הטעם. לפי שרבה אמונתך. רבה היא ולא מצער. שיכולה לקבל לכל בני העולם ולהכליל אותם בתוכה (כ) עליונה ותחתונה

זה הוא תחת השמש דלקרי רוח הקודש (יג) וזה רוח הולך וטובב לאין תרין ספרין לאתחברא בגוסף דליחו שמשא. הסוף לאשתמודע חולקא דישאל. ועל סביבותיו שב הרוח. מאן סביבותיו. אליו אבן דלינון רתיכא קדישא. אינון מלם דוד רוחא רביעאה דאתחבר צבו. הא אינון רתיכא קדישא שלימתא. ועליה כתיב אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה: (ג-קסב)

כ הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא אל מקום וגו'. אמר רבי שמעון תא חיי כתיב ונהר יולא מעדן להשקות את הגן. והנין מאי שמה דהסוף כהר. יובל שמה. דכתיב (ימ' י) ועל יובל ישלח שרשיו (ד) ובספרו דרב סמונא סבא חיים שמה. דמתמן נפקין חיים לעלמא. ואינון אקרונ חיי מלכא. והא חוקימנא דהסוף אינא רבא ותקיסא דמזון לכלא ביה אקרי עץ חיים. אינא דנטע שרשו צאינון חיים. וכלא הוא שפיר (ט) ותאנא הסוף כהר אפיק נחלין עמיין במשה רבות לאשקאה גתא. ולארוואה אינלין ונטיעות. דכתיב (תהלים קד) ישבעו עצי ה' ארוי לבנון אשר נטע. ואינון נחלין גרין ואתמשכו ומתכשין בתרין סמכין דקרינן להו יכין וברעז (טו) ומתמן נפקין כל אינון נחלין ושריין לון כחד דרגא דלקרי לדייק (יז) דכתיב (פשי י) ולדיק יסוד עולם. וכלהו אינון ומתכשין להסוף אתר דלקרי ים. והוא ימא דחכמתא (יח) הסיד כל הנחלים הולכים אל הים וגו'. ואי תימא דהא מסין לאתרא דא ופסקין ולא תייבין לבתרא. כתיב אל מקום שהנחלים הולכים שם הם שבים ללכת. בנין דהסוף נהרא לא פסיק לעלמין. הם שבים. לאן אתר שבים. לאינון עין קיימין פ"ח והו"ד. ללכת בהסוף לדייק. לאשכחא ברכאל וחדוה. והיינו רחא דתינון (תהלים קד) ליתן זה יצרת לשחק בו. דא לדייק. כלם אליך ישרו לנת אכלם בעתו. מאן עתו. דא מסרומתא דלקרי עת"ו דלדייק (ט) ובג"כ כללו מחכאל להאי עת"ו. כללו דלחזק לנתא מאתרא דא אמונא. ורחא דא חוקימנא דכתיב עיני כל אליך ישרו ואתה נותן להם את אכלם בעת"ו. כמה דלחוקימנא: (ג-ג-ג). **כ** הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא וגו'. הסיד (איכה ג) חדשים לבקרים רבה אמונתך. בני נשא אינון חדשים בכל יומא וומא. מאי סעמא. בנין דרבה אמונתך. רבה איס ולא זעירא. דיכלא נכסלא כל בני עלמא ולאכללא לון בגוס (כ) עלאה ותתאי

זיו הוהר

(יג) רבי שמעון בכאר ענין זה הרוח כאוסן אחר ואמר שזה הרוח היינו מה שנקרא רוח הקודש. והוא המלכות שורש דוד המלך והיא תחת התפארת שנקרא שמש. האת הרוח כובב והולך להתחבר עם הגוף שהוא השמש תפארת שהוא הכולל של הסוד גבורה ותפארת שורש אברהם יצחק ויעקב. ומה שמסיים על דוד המלך אבן מאסו הבונים וגו' כוסב על הבונים אברהם יצחק ויעקב אשר השתוקקו להיות מרכבה לחסד גבורה ותפארת. וכודאי זה כשכיל שורש נשפתן. והניחו המלכות עבור דוד להיות מרכבה אליה בהשראת השכינה עליו במדרגה היותר גבוה. וכלם יחד הם רתיכא קדישא עליכתא. והרוצה להבין ענין נפלא הוא עיין בפרס רמונים עשר הכנונים פרק רביעי: (ד) בכאמר עמוק הזה מבאר רבי זבעון בקיצור נפלא סדר הסעכת השפע מהודונות חכמה ופיה: (ט) יבין ובוניו היינו נצח ודוד: (יז) צדיק זה יסוד: (יח) ים החכמה היינו חכמה זעירא. ו כלכות: (יט) מטרונתא עתו דצדיק זו המלכות. (כ) אמונתך זו המלכות סוד אמונת ישראל. ומה שאומר עליונה ותחתונה אפשר לפרש דהיינו המלכות והשכינה הקדושה.

ותחתונה ודאי מקום רב וגדול הוא שכולל הכל ואינו נתמלא יותר. וזהו הסוד כל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא וגוי. הולכים אל הים והים מקבלם ובלעם בתוכו ולא נתמלא. ואח"כ מוציאם כמקדם והולכים. ולפיכך רבה אמונתך: (א-יט')

כל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא אל מקום שהנחלים הולכים שם הם שבים ללכת. אמר רבי אבא בוא וראה כאשר אותן הנחלים נכנסים לתוך הים. והים מקבלם ושואבם בתוכו. לפי שנקטאים המים בתוך הים. וקרירות הוואת תשאב כל המים שנכנסים בו (כ) אח"כ יוצאים המים בתוקף של דרום ומשקה לכל חיות השדה. כמש"כ (תהלים קז) ישקו כל חיתו שדי. ולפי שהים מקפא ושואב כל המים וניתרים בתוקף הדרום כמו שנתבאר. לפיכך נאמר איננו מלא. והרי הצירו בזה החברים. אל מקום שהנחלים הולכים שם הם שבים ללכת. מפני מה הם שבים. לפי שאותו הנהר שנמשך ויוצא מן העדן אינו פוסק לעולם. והוא מוציא תמיד מים לים (כג) וע"כ המים שבים ללכת. שבים והולכים ושבים ואין פוסקים לעולם. וכאשר הם שבים ללכת בשביל לצאת ולהשקות לכל. ובא רוח צפון ומקפא המים. אז רוח הדרום שהוא חם מתירם ללכת לכל צד. ולכך ים ההוא יושב בין שני הצדדים האלה ובשבילם מתקיים. והאניות יהלכון ונוסעים לכל צד: (ב-י)

אר מקום שהנחלים הולכים שם הם שבים ללכת. א"ר חייא אל מקום שהנחלים הולכים. אע"פ שכך הנהלים נמשכים במדרגה ההוא שנקרא צדי"ק. ומדרגה ההוא ממשכים לים ההוא. אל תאמר שהרי הוי"קם. ומצתה לא יבואו בו מים אחרים ולא יומשכו בו כמקדם. חוזר ואומר אל מקום שהנחלים הולכים שם הם שבים. אל מקום אותה המדרגה שהנחלים הולכים פעם אחת. שם הם שבים להאסף שמה. הם שבים ממקום עליון ההוא ואין פוסקים לעולם. ונאספים כלם במקום ההוא. ולמה. ללכת. להמשך אל המקום שנקרא ים כמו שנתבאר: (ג-י)

כל הדברים יגיעים לא יוכל איש לדבר לא תשבע עין לראות ולא תמלא און משמע: מה שהיה הוא שהיה וגוי ואין כל חדש תחת השמש. אמר רבי יוסי כל הדברים יגיעים. וכי כל הדיבורים יגיעים הם מלדבר. שאומר לא יוכל איש לדבר (כג) [ועוד] ולא תשבע עין לראות ולא תמלא און משמוע. מה הטעם של שתי אלה דוקא. אלא לפי ששתי מהן שהן העינים והאזנים אין עומדין ברשותו של אדם. והפה הוא ברשותו. וכל אלו השלשה אין ביכולתן להבין בשלמות הכל ולהשיג הכל (כד) אמר רבי חייא כך הוא. שכח הדבור של האדם לא יוכל לדבר והעינים לראות והאזנים לשמוע ואין

ותחתה ודאי אתר רב וסגי איהו לכליל כלל ולא אתמליא יתיר. ורזא דא כל סנהלים הולכים אל הים והים איננו מלא וגוי. אזלי לגבי ימא וימא כפיל לון ואכיל לון בגויה ולא אתמליא. ולצטר אפיק לון כמלקדמין ואזלי. ובג"ד רבה אמונתך: (א-יט')

כל סנהלים הולכים אל הים והים איננו מלא אל מקום שהנחלים הולכים שם הם שבים ללכת. אמר רבי אבא תא חזי כד חיוון נחלין עאלין לגו ימא. וימא נקיס לון ושאיב לון בגויה. בגין דקפאן מיא בגו ימא. והסוה גלדו שאיב כל מיא דעאלין ביה (כא) לצטר נפקין מיא בתוקפא דדרוס ואשקי ית כל חיות ברא. כמד"א (תהלים קז) ישקו כל חיתו שדי. ובגין דימא קפא ושאיב כל מיא ואשקבי בתוקפא דדרוס כמה דאתמר. בג"כ איננו מלא אתמר. והא אתערו ציס חזריא. אל מקום שהנחלים הולכים שם הם שבים ללכת. מאי קעמא סס שבים. בגין דהסוה כהר דעניד ונפיק מעדן לא פסוק לעלמין. והוא אפיק תייר מיא לימא (כב) וע"ד מיין שזין ללכת. תבין ואזלין ותבין ולא פסקין לעלמין. וכד איהו תב ללכת בגין למסך לאשקאה לכלא. ואתו רוח צפון וקפי מיא. רוחא דדרוס דחיסו חמימא שרי לון למסך לכל סטר. וע"ד הסוה ימא יתיב בין תרי סטרי אלין ובגינייהו קיימא. וארצין אזלין ונעלין לכל סטר: (ג-י)

אר מקום שהנחלים הולכים שם הם שבים ללכת. א"ר חייא אל מקום שהנחלים הולכים. אע"ג דכלסו נחלין אתינשאן בהסוה דרגא דאקרי לדי"ק. והסוה דרגא נניד לון להסוה ימא. לא תימא דהא אריק לון. והא לא שריין ביה אחריון ולא נגדין ביה כמלקדמין. אהר אל ומא אל מקום שהנחלים הולכים שם הם שבים. אל מקום דהסוה דרגא דנחלין אזלין ומלא חדא. שם הם שבים לאתכנשא תיין. אינון פייבין מהסוה אתר עלאה ולא פסקין לעלמין. ומתכנשי כלסו בהסוה אתר. ולמה. ללכת. למסך להסוה אתר דימא כמה דאתמר: (ג-י)

כל הדברים יגיעים לא יוכל איש לדבר לא תשבע עין לראות ולא תמלא און משמע: מה שהיה הוא שהיה וגוי ואין כל חדש תחת השמש. אמר רבי יוסי כל הדברים יגיעים. וכי כל הדברים יגיעים אינון למללא. דקאמר לא יוכל איש לדבר (כג) [ותו] ולא תשבע עין לראות ולא תמלא און משמוע. מאי קעמא אלין. אלל בגין דתריין מכהון ואינון עיינין ואודנין לא קיימין ברשותיה דבר נש. ופומא איהו ברשותיה. וכל אלין תלת לא יכלין לאשלאא כלל ולאדצקא כלל (כד) אמר רבי חייא סכי הוא. דדבורא דב"כ לא יכיל למללא ועיינין למחמי ואודנין למשמע ואין

זיו הוהר

(כא) ענין הקרירות הוא משל על כח מדת הדין צד השפאל צפון שמבנו בא כח הצמצום לעכב את השפע בעולם הפלכות דברתי תתפשט לעולם הזה כמו ימשל שכח הקרירות מצמצם את המים ומקריש אותם יבד יוכלו ללכת ולהתפשט. וכן צד הימין דרום נתעורר הסד ורחמים להשפע לעולם הזה (כב) פירוש הורגות חכמה וכינה היא תמידיות. לכן אין נפק השפע מעולם הבינה אל התפארת לקיום העולם. (כג) פ"י ש"כאורה משמעות של דברים היינו דיבורים. וכי שייך בדיבורים פיאות ויגיעה: (כד) מסיק שהדברים משמעותו כמו דפינים. ויגיעים משמעותו כמו קשים. רצה לומר שהם קשים להשיגם:

ואין כל חדש תחת השמש (כס) ותא חזי אפילו צריין וקספורין דעבד קב"ה תחת השמש לא יכלין למללא כל מלין דעלמא. ועינא לא יכיל למשלס למחמי. ואודנא למשמע. ובג"כ שלמה דהוה יודע כל מלה הוה אמר דא. ותא חזי כל עובדין דעלמא בכמה קספורין תליין. וכל בני עלמא לא ידעין ולא משגיחין על מאי קיימי בעלמא. ואפילו שלמה מלכא דהוה חכים מכל בני עלמא לא יכיל לקיימא דכו: (ג-ק"ס)

ר' איתי את כל המעשים שנעשו תחת השמש והנה הכל הבל ורעות רוח. א"ר יוסי שלמה מלכא דאסתלק בחכמתא יתירא על כל בני עלמא היך אמר דכל עובדין הבל ורעות רוח. והא אוקמוה יכול אף מעשה הלדקה. הא כתיב (ישעי' לז) והיה מעשה הלדקה שלום. אלא כל המעשים שנעשו תחת השמש כתיב. ושאי מעשה הלדקה דאיהו לעילא מן שמשא. אבל וסנה הכל הבל ורעות רוח מאי קא מיירי. אי תימא הכל הבל כמה דאוקימנא דאיהו צרוא. כד"ח הבל הבלים אמר קהלת. דאינון הבלים קיומא דעלמא דלעילא ותתא. מאי תימא דהאי דכתיב הכא הבל הבל ורעות רוח. אלא תא חזי בשעתא דעובדין מתכשרין לתתא. ובג"כ אשתדל בפולחנא דמלכא קדישא. האי מלה דעבד הבל אתעביד מיניה לעילא. ולית לך הבל דלית ליה קלא דסליק ואתער לעילא. ואתעביד סניגורא קמי קב"ה. וכל אינון עובדין דאשתדל דכו בג"כ דלאו אינון פולחנא דקב"ה. האי מלה דעבד הבל יתעביד מיניה ואולא ושאסת בעלמא. וכד נפקת כשמתיה דב"ג האי הבל מוגלגל ליה בעלמא כאבנא דקוספיתתא. כמה דכתיב (שמואל א' כס) ואת נפש אויביך יקלענה בתוך קף הקלע. מאן יקלענה. הסוף הבל דמוגלגל ליה סחרנייה דעלמא (כז) והסוף הבל איהו תבירא דרוחא. דמתבר לרוחא דסליק ונחית ומתגלגל בעלמא. הס"ד הבל ורעות רוח. אבל האי מלה דאיהו פולחנא דמאריה. דא סליק

ואין כל חדש תחת השמש (כס) ובוא וראה אפילו השרים הגבורים והממונים שעשה הקב"ה תחת השמש אינם ביכולת לדבר כל הדברים שבעולם. והעין אינה ביכולת לשלוט ולראות. והאזן לשמוע. ולפיכך שלמה שהיה יודע כל דבר אמר כך. ובוא וראה כל המעשים שבעולם בכמה ממונים הם תלויים. וכל בני העולם אין יודעים ואין משגיחים על מה מתקיימים בעולם. ואפילו שלמה המלך שהיה חכם מכל בני העולם לא היה יכול לעמד עליהם: (ב-קפ"ח)

ר' איתי את כל המעשים שנעשו תחת השמש והנה הכל הבל ורעות רוח. א"ר יוסי שלמה המלך שנתעלה בחכמה הבל ורעות רוח. והרי ביארו איך אמר שכל המעשים הבל ורעות רוח. והרי ביארו יכול אף מעשה הצדקה. הלא כתוב (ישעי' לז) והיה מעשה הצדקה שלום. אלא כל המעשים שנעשו תחת השמש כתיב. ולא כן מעשה הצדקה שהוא למעלה מן השמש. אבל והנה הכל הבל ורעות רוח מה ענינו. אפשר תאמר שהכל הבל הוא כמו שביארנו שהוא בדרך סוד. כמש"כ הבל הבלים אמר קהלת. שהם ההבלים של קיום העולם שלמעלה ושלמטה. מה תאמר בזה שכתוב כאן הבל הבל ורעות רוח. אמנם בוא וראה בזמן שהמעשים מוכשרים למטה. והאדם מתניגע בעבודת המלך הקדוש. דבר זה שעושה נעשה ממנו הבל למעלה. ואין לך הבל שאין לו קול שצולה ונתעטר למעלה. ונעשה מליץ טוב לפני הקב"ה. וכל אותן המעשים שמתניגע בהם האדם שאין בהם עבודת הקב"ה. דבר זה שעושה נעשה ממנו הבל והולך ומשוטט בעולם. וכאשר תצא נשמתו מגלגל אותה הבל וזה בעולם כאבן בקף הקלע. ככתוב (שמואל א' כה) ואת נפש אויביך יקלענה בתוך קף הקלע. מי יקלענה. הבל ההוא שמוגלגל סביב העולם (כז) והבל ההוא הוא שבר של הרוח. שמשבר לחרות שצולה ויורד ומתגלגל בעולם. זש"כ הבל ורעות רוח. אבל דבר זה שהיא עבודת רבונו. זה עולה

זיו הזהר

(כס) רבי חייא מוסף שבוה יוכן התקשרות ב' הפסקים. שלא תאמר שמה שאי אפשר להשיג הכל הוא מפני שנוצר ונכרא בכל פעם נמצאים של יסודות חדשים. לא כן אלא שאי אפשר להשיג כל הנמצאים אצ"פ שאין כל חדש תחת השמש (כז) תמצית דבריו הוא שמכל דבור ומעשה שאדם מדבר ועושה נעשה ממנו הבל דמעלה בחלל העולם. ומן ההבל נעשה קול שהולך וסוכב ומשוטט בעולם. מה שהוא טוב עולה ונמשך למעלה ונתקבל בשמים. ומה שאינו טוב נשאר בחלל העולם ונאסף אהת אל אהת והם מענישים לרוח ונפש שהולירו אותם. כאן יש לראות כי סוד ה' אל יראיו. ומה שהתוקרים חכמי הטבע חרשו כמשך אלפי שנה עד עתה אין שיש ביכולת להשמיע קול הרבור מאדם לאזן חברו במרחק של אלפים פרסאות ע"י כח המושך של עלעקמיריציאעט" עם "ראדיא" וע"י הסכונה המגדיל לקול הדבור אלפי אלפים יותר. כי כמו שיש ביכולת להגדיל אלפי אלפים יותר מה שנראה לעינים כך יש באפשרות להגדיל מה שנשמע לאזנים אמנם כל החכמה הזאת יסודתה הוא מה שנודע להתוקרים חכמי הטבע שחלל העולם טלא עם מין הבל שהם יקראו לו בשם "עטהער" מלכד אויר הנשומה. ומן הקול ודבור של אדם נעשה רעידות ודחופות נלים אתר נלים באותו מין הבל כמחירות יתירה עד שנודעו זה ההבל כמרחק רב מאד. ומן רעידות הנלים של אותו ההבל יש באפשרות ע"י מכונה להחזיר ולהפוך אותן רעידות הנלים על אותן הדיבורים והקולות שהולירו את רעידת הנלים של אותו ההבל ושהיו נשמעים לאזן ע"י מכונה שיש לה כח המושך להמשיך לתוכה מן גובה האויר אותן הקולות והדיבורים. וכאן יש לראות שכל זה הסוד גבול ברברי רבי יוסי בקיצור נמרח בדרך רמז כאמרו כי מן כל הקולות נעשה בחללו של עולם הכ"י פירוש שנרעד נודעו אותו ההבל שהתוקרים יקראוהו בשם "עטהער" והוא משוטט וסוכב בחלל העולם. ומן זה ההבל שנרעד נודעו נעשה נלים נודעו ע"י קול הרבור או המעשה של האדם חוזר ונעשה ממנו קול וריבור וקל להבין כי שם בשמים מסעל לא נצרך יסכונה שתמשיך לתוכה את הקולות והדיבורים. כי כל רקיע השמים הוא מכונה אחת גדולה שיש לה כח המושך היותר גדול להמשיך לשם כל הקולות והדיבורים. ונקלט שם רק הטוב. והרוע נראה לשוטט בחלל העולם וזה סלא הנראה כימינו אלה יעין כל והתנאים הקדושים הבינו כל ההכמות שבעולם: ואם תאמר אינו חילוק יש בין דברי תורה ותפלה לדברים כפלים מרוע דברים שנקרשה פורחים לשמים ודברים כפלים משוטטים בחלל העולם. על זה יש תירץ נכון שיש מכונה טובה המוליד ופורה עמהם השמימה למקום שנשתחיים. הלא היא הכונה כדחילו ורחימו דאינון תרין נרמין הפורחין לעילא עם דברי תורה ותפלה ואם כל דבר שנקרשה:

עולה למעלה מן השמש ונעשה ממנו הבל קדוש. וזה הוא הזרע שזורע האדם בעולם ההוא. ומה שמו צדקה. שנאמר (ישע' י) זרעו לכם לצדקה. וזאת מנהגו לו לאדם כאשר תצא נשמתו ממנו. ומעלה אותה במקום הכבוד שלמעלה להצטרר בצרור החיים. וזש"כ (ישע' יח) והלך לפניך צדקך. למען תנהג לך להעלותך אל המקום שנקרא כבוד ה'. ככתוב (שם) וכבוד ה' יאספק. וכל אותן הנשמות שההבל הקדוש ההוא מנהג אותן. זה שנקרא כבוד ה' מאספן בתוכו ונצטרות בו. וזה נקרא נחת דוח. אבל האחר נקרא רעות (דוח : ב-ג-ט)

ב

וראיתי אני שיש יתרון לחכמה מן הסכלות כיתרון האור מן החשך. פתח רבי חייא ואמר מקרא זה יש לעיין בו. למה אמר וראיתי אני. וכי שאר בני עולם אין יודעים ואין רואים כך. והוא מתפאר עצמו ואמר וראיתי אני. אלא כך למדנו. מי החכם ששלמה שבשבע מדרגות של חכמה נקרא כדמיון שלמעלה. ששת ימים למעלה. והשביעי עליון עליהם (א) ששת ימים למטה. והשביעי עליהם. שש מדרגות לכסא הכבוד והוא על הכסא. שכתוב (יה"א כט) וישב שלמה על כסא ה' למלך. שבעה כתרים של ימים למעלה. וכן כנגדם שבע שמות לשלמה. להראות בו חכמה הקדושה. ולפיכך נקרא בשבע שמות. שלמה. ידידיה. אגור. בן יקה. למואל. איתאל. קהלת (ב) ואמר ז' הבלים. ומה שהוא ראה לא ראה איש אחר. וכאשר אסף חכמה ונתעלה במדרגות של חכמה נקרא קהלת. וז' הבלים אמר כנגד ז' כתרים שלמעלה. וכל הבל נעשה ממנו קול. והעולם אין מתקיים אלא בהבל. ולמדנו משמו של רבי שמעון רבל מוציא קול ברוח ומים [ואש] שבו. ואין קול אלא בהבל. ולמדנו שבשבעה הבלים מתקיימים עליונים ותחתונים. ולמד רבי יצחק בוא וראה שעל הבל נתקיים העולם. שאלמלא לא היה ההבל שיוצא מן הפה לא נתקיים האדם אפילו שעה אחת. וכדמיון זה אמר שלמה דבריו שהעולם מתקיים בהבל. כזה ההבל שמתקיים בו העולם. והבל הזה שמתקיים בו העולם מן הבלים שלמעלה הוא בא. וזש"כ הבל הבלים. הבל מן הבלים שלמעלה. וכל דבריו כך היו. ובהבלים שלמעלה כתוב (דברים ח) כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם. מהו מוצא פי ה'. אלו הבלים שלמעלה :

למדנו כתוב וראיתי אני שיש יתרון לחכמה מן הסכלות. מן הסכלות ממש באה תועלת להחכמה שאלמלא לא נמצא שטות בעולם לא היו ניכרים דברי החכמה

זון הוהר

סליק לעילא מן שמשא ואתעביד מניס הכל קדישא. ודא סוף זרעא דזרע ז"נ בהסוף עלמא. ומאי שמיס לדקה. דכתיב (כוש' י) זרעו לכם ללדקה. והאי מדבר ליה לז"נ כד תפוק נשמתה מיניה. וסלקא לה בלחרא דכבוד ולעילא לאלתררא בלרורא דחיי. הה"ד (ישע' יח) והלך לפניך לדקך. בגין לדברא לך לסלקא לך לאתר דלקרי כבוד ה'. דכתיב (שם) וכבוד ה' יאספק. וכל אינון נשמתין דהסוף הכל קדישא מדבר להו. האי דלקרי כבוד ה' כניס לון בגויה ואלתרין ביה. ודא לקרי ניחא דרוחא. אבל אחרא ורעות רוח לקרי : (ב-ג-ט)

ב

וראיתי אני שיש יתרון לחכמה מן הסכלות כיתרון האור מן החשך. פתח רבי חייא ואמר האי קרא אית ללחכמה ביה. אמאי אמר וראיתי אני. וכי שאר בני עלמא לא ידעין ולא חזון דא. והוא שזכר נרמיה ואמר וראיתי אני. אלא הכי תאנא. מאן חכים כשלמה דבשבעא דרגין דחכמה אתקרי כגוונא ולעילא. שיתא יומין לעילא. שביעאה עלאה עליהו (א) שיתא יומין לתתא. שביעאה עליהו. שיתא דרגין לכורסיה וסוף על כורסיה. דכתיב (יה"א כט) וישב שלמה על כסא ה' למלך. ז' כתרין דיומין לעילא וכדין לקבליהון שבעא שמהן לשלמה. ללחכמה ביה חכמתא קדישא. ובג"כ אתקרי שבע שמהן. שלמה. ידידיה. אגור. בן יקה. למואל. איתאל. קהלת (ב) ואמר ז' הבלים. ומאי דאיהו חמא לא חמא ז"נ אחרא. וכד כש חכמתא ואסתלק בדרגין דחכמתא לקרי קהלת. ח' סבלין אמר לקבל ז' כתרין ולעילא. וכל הבל קלא אתעביד מניס. ועלמא לא מתקיימא אלא בהבל. ותאנא משיס דרבי שמעון סבל לביק קלא ברוחא ומיא [ואשא] דביה. ולית קלא אלא בהבל. ותאנא בז' סבלין אתקיימין עליון ותתאין. ותאנא רבי יצחק תא חזי דעל הבל מתקיים עלמא. דאלמלא לא הוה הבל דנטיק מפומא לא אתקיים ז"נ אפילו שעתא חדא. וכגוונא דא אמר שלמה מלוי דעלמא מתקיימא בהו. כהאי הבל דמתקיים ביה עלמא. והאי סבל דמתקיים ביה עלמא מהבלים דלעילא קאתי. הה"ד סבל סבלים. הבל מהבלים דלעילא. וכל מלוי הכי הוה. ובהבלים דלעילא כתיב (דברים ח) כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם. מהו מוצא פי ה'. דא הבלים דלעילא :

תניא וראיתי אני שיש יתרון לחכמה מן הסכלות. מן הסכלות ממש באה תועלת להחכמה. דאלמלא לא אשתכח שטותא בעלמא לא אשתיוודע חכמתא

(ה) אלו שש הספירות תנית נהי והכינה עליון. ולפעמים גם הסכלות נכוח פהן. ולעומתם לכמה ששתי ימי המעשה ויום השבת יעליהם : (ב) ז' שמות שלמה כנגד ז' הספירות נריאר לעיל בפסוק חבל הבלים אמר קהלת. ויש פורשים באופו אחר. ונסת שגלגלניד כתבתי בברי :

4 11

חכמתו ומלוי ותאלף חיוכא הוא על צ"ג דלוליק חכמתא למילף זעיר מן שפותא ולמדע לה (ג) בנין דלתי תועלתא לחכמתא בניייה. כמה דלתיא תועלתא לנהורא מחשוכא. דללמלא חשוכא לא אשתמודע נהורא ולא אתחוי תועלתא לעלמא מייה: תו תאלף שיט יתרון לחכמה. לחכמה סתם. דל"ר שמעון לרבי אבא תא חוי רזא דמלה. לא נהיר חכמתא דלעילא ולא אתנהיר. אלא בנין שפותא דלתער מתער אחרא (ד) וללמלא האי נהירו ורבו סניא ויתירא לא סוה. ולא אתחויא תועלתא דחכמתא. ובנין שפותא אתנהיר יתיר ונהירין גיה יתיר. ה"ד שיט יתרון לחכמה. לחכמה סתם מן הסכלות סתם. וכך לתתא אלמלא לא סוה שפותא שכיח בעלמא. לא סוי חכמתא שכיח בעלמא. ה"ד (קפ"ח) יקר מחכמה מכבוד סכלות מעט (ט) בנין דתיא תקונא דחכמתא ויקרא דחכמתא: (ג-טו.)

חכמתא ולמדנו שחיוב הוא על האדם הלומד חכמה שילמוד מעט מן שטות ולדעת אותה (ג) לפי שתבוא תועלת להחכמה בשבילה. כמו שבאה תועלת להאור מן החשך. שאלמלא החשך לא היה ניכר האור ולא היה נראה תועלת להעולם ממנו: עוד למדנו שיש יתרון לחכמה. לחכמה סתם. שא"ר שמעון לרבי אבא בוא וראה סוד הדבר. אין החכמה שלמעלה מאירה ואינה נוארת. אלא מפני שטות שנתעורר ממקום אחר (ד) ולולא זאת לא היה לה הארה ורוממות גדולה ויתרון. ולא היה ניכר תועלת החכמה. ומפני השטות נוארת יותר ונמשכים אליה יותר. וז"כ שיט יתרון לחכמה. לחכמה סתם מן הסכלות סתם. וכך למטה אלמלא לא היה שטות נמצא בעולם. לא היתה חכמה נמצאת בעולם. וז"כ (קפ"ח) יקר מחכמה מכבוד סכלות מעט (ט) לפי שהסכלות היא תקון להחכמה ועל ידה מתכבדת החכמה: (ג-טו.)

החכם עיניו בראשו והכסיל בחשך הולך. פתח עלם ההוא ואמר. החכם עיניו בראשו. וכי באיזה מקום עיני האיש עם לא בראשו. אבל מקרא זה כך הוא בודאי. שלמדנו לא יהלך אדם בגילוי הראש ד' אמות. מה הטעם. לפי שהשכינה שורה על ראשו. וכל חכם עיניו ודבריו בראשו הם. במה ששורה וקיים על ראשו. וכאשר עיניו שם צריך לדעת שהמאור ההוא הדולק על ראשו נצרך לשמן. לפי שגוף האדם הוא כמו פתוליה והמאור דולק למעלה. ושלמה המלך מכריו ואומר (קהלת ט) ושמן על ראשך אל יחסר. שהרי המאור שעל ראשו נצרך לשמן. שהם מעשים טובים. וע"כ החכם עיניו בראשו. ולא במקום אחר: (ג-ק"ו.)

החכם עיניו בראשו והכסיל בחשך הולך. פתח ההוא ינוקא ואמר. החכם עיניו בראשו. וכי בלן אחר עיניו דב"נ אי לאו בראשו. אלא קרא סבי הוא ודאי. דתנן לא יבך בר נש בגלוי דרישא ד' אמות. מאי פתחא. בנין דשכינתא שריא על רישיה. וכל חכים עיניו ומלוי בראשו אינון. בההוא דשריא וקיימא על רישיה. וכך עיניו תמן לינדע דההוא נהורא דלויק על רישיה אלסריך למשחא. בנין דגופא דב"נ איבו פתולא ונהורא דלויק לעילא. ושלמה מלכא לוח ואתר (קפ"ח ט) ושמן על ראשך אל יחסר. דהא נהורא דבראשו אלסריך למשחא. ואינון עובדין פבלן. וע"ד החכם עיניו בראשו. ולא באתר אחרא: (ג-קפ"ו.)

ג

לכ"ר זמן ועת לכל חפץ תחת השמים. אמר רבי חזקיה בוא וראה כל מה שעשה הקב"ה למטה עשה זמן לכל וזמן קצוב. זמן עשה לאור ולחשך. וזמן עשה להאור של שאר אומות המושלים עתה על העולם. וזמן עשה להחשך שהוא גלות ישראל תחת ממשלה שלהם. זמן עשה הקב"ה לכ"ר. לפיכך לכל זמן ועת לכל חפץ. מהו ועת לכל חפץ. זמן ועת הוא לכ"ר (ה) לכל הרצון ההוא שנמצא למטה: ד"א ועת לכל חפץ. ככתוב (תהלים ק"ט) עת לעשות לה' הפרו תורתך. ונאמר (ויקרא י"ז) ואל יבא בכל עת אל הקדש. יהיא

ג

לכ"ר זמן ועת לכל חפץ תחת השמים. אמר רבי חזקיה תא חוי כל מאי דעבד קב"ה לתתא לללא שוי זמנא זמן קלוב. זמן שוי לנהורא ולחשוכא. זמנא שוי לנהורא דשאר עמין דלינון שלטין השתא על עלמא. וזמנא שוי לחשוכא דליהו גלותא דישראל תחתא שלטנותא דילהון. זמנא שוי קב"ה לללא. בג"כ לכל זמן ועת לכל חפץ. מהו ועת לכל חפץ. זמנא ועדן הוא לללא (ה) לכל הויא רעותא דאשתכח לתתא: ד"א ועת לכל חפץ. כדכתיב (תהלים ק"ט) עת לעשות לה' הפרו תורתך. וכתיב (ויקרא י"ז) ואל יבא בכל עת אל הקדש. וליהו

זיו הזהר

(ג) אפשר לומר המכון על מעט מן חכמות הפכעיות. ואפשר גם מעט מן החקירות כמו שאמרנו דע מה שתשוב לאמ"קורס: (ד) זו סדרת המלכות נוארת יותר ויותר כאשר יש תנבורת החיצונים להאחו כה עם החשכות שלהם. וע"י תנבורת אור דקדושת דהה החשך ספני האור: (ט) נמצא משכנות הכתוב כך הוא שכן החכמה וכבוד החכמה מניע יקר לסכלות מעט. כיון שע"י המלכות מעט ניכר טוב החכמה וכבודה.

שקשה דלשון כפול. ומפורש המכון כי חפץ היינו וזמן האנשים ימכה. ועיניו שהגם שניתנת למטה רדמין ודכחירה לאנשים שיתנהגו כרצונם אע"כ אינו זה מוחלף. אלא שיש עת גם לכל חפץ וזמנו לכל רצון ובחירה למטה שאצל האנשים

והיא מדרגה השולטת (ג) וזה נתבאר. ולפיכך הע"ת היא מנהגת לכל חפץ תחת השמים: (ב-קד).
 עת לאהב יצח לשנא. אמר טייפא ההוא. ע"ת היא ענין שלמעלה. כי זאת הע"ת סוד האמונה הוא (ג) וזהו שנקרא עת רצון. וזה הוא שמחויב האדם לאהוב להקב"ה תמיד. כמש"כ ואהבת את ה' אלהיך וגו'. וע"כ ע"ת לאהב. זאת היא ע"ת שמחויב האדם לאהב. ויש ע"ת אחר שהוא הסוד של אלהים אהינם. ותייב אדם לשנא לו ולא יהיה נמשך לבו אחריו. ולפך ע"ת לשנא. ולפיכך כתוב דבר אל אהרן אחיך ואל יבא בכל עת אל הקדש (ד) בזמן שישראל עוסקים בתורה ובמצות התורה. ע"ת הזאת שהיא סוד האמונה הקדושה מתתקנת בתיקוניה. ומתקשטת בשלימות נראוי. ובזמן שישראל בטלים מן התורה. כביכול זאת הע"ת אין היא בתיקוניה. אינה נמצאת בשלימות ואין מאירח. לפי שזאת הע"ת כך קיימת. או שהיא עולה או שיוורת בשביל ישראל: (ב-קנה) את הכל עשה יפה בעתו. רבי שמעון פתח בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ. א"ת. זה היטן של הקב"ה. וא"ת. זה השמאל. למדנו שנטה הקב"ה ימינו וברא את השמים. ונטה שמאלו וברא את הארץ (ה) זש"כ (ישע' מח) אף ידי יסדה ארץ וימיני ספחה שמים קורא אני אליהם יעמדו יחדו. מהו יעמדו יחדו. האם תצלה על דעתך שמים וארץ. לא כן אלא ימין ושמאל שהם א"ת וא"ת. ואיך יעמדו יחדו. בזא"ת. זו השולטת בחצות הלילה. שנכללת א"ת בזא"ת (ו) זש"כ את הכל עשה יפה בעתו. א"ת. זו שאמרנו (ז) הכ"ל. כמש"כ וה' ברך את אברהם בכ"ל. ולמדנו שהיא הכתר שנקראת זא"ת הנכללת מא"ת וא"ת (ח) ושולטת בחצות הלילה בשני הצדדים ברחמים ובדין. רחמים לישראל ודין לעמים עכו"ם: (ב-ז)

ואיסי דרגה ממנה (א) ואלא לוקמוס. ובג"כ ע"ת איסי ממנה לכל חפץ תחת השמים: (ב-קד).
 עת לאהב ועת לשנא. אמר ההוא טייפא. ע"ת איסי לעילא. דהאי ע"ת רזא דהסימנותא איסו (ג) ודא איקרי עת רצון. וסאי ליסו דפתחייב ז"כ למרחס לקב"ה תדיר. כד"ר ואהבת את ה' אלהיך וגו'. וע"ד ע"ת לאהב. דא איסי ע"ת דלפחייב ז"כ לאהב. ואית ע"ת אחרת דאיסו רזא דלסיס אחרים. ואתחייב ז"כ למשנא ליה ולא יתמשך לביס אצתריס. וע"ד ע"ת לשנא. ובג"כ כתיב דבר אל אהרן אחיך ואל יבא בכל עת אל הקדש (ד) בזמן שישראל משתדלי בלורייתא ופקודי דלורייתא. סאי ע"ת רזא דמסימנותא קדישא מתתקנת בתקונתא. ומתקשטת בשלימותא כדקא יאות. ובזמן שישראל מתבטלי מלורייתא. כביכול סאי ע"ת לאו איסו בתקונתא. לא אשתכחה בשלימו ולא בנטורא. בגין דהאי ע"ת סאי קיימת. או סלקא או נחתא בניטיון דישראל: (ב-קיס).
 את הכל עשה יפה בעתו. רבי שמעון פתח בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ. א"ת. דא ימינא דקב"ה. וא"ת. דא שמאלא. רלויפנא דספא קב"ה ימיניס וצדא ית שמיא. וספא שמאלא וצדא ית ארעא (ה) הס"ד (ישע' מח) אף ידי יסדה ארץ וימיני ספחה שמים קורא אני אליהם יעמדו יחדו. מהו יעמדו יחדו. האם תצלה על דעתך שמים וארעא. לאו הכי אלא ימינא ושמאלא דאיסו א"ת וא"ת. והאיך יעמדו יחדו. בזא"ת. סהיא דשלקא בפלגות לילא. דכלילא א"ת בזא"ת (ו) הס"ד את הכל עשה יפה בעתו. א"ת. הא דאמרנו (ז) הכ"ל. כד"ר וס' ברך את אברהם בכ"ל. ותאנא דהיא פתרא דאתקרי זא"ת דכלילא מא"ת וא"ת (ח) ושלקא בפלגות ליליא דהרין סקרוי ברחמי ודינא. רחמי לישראל ודינא לעמין עכו"ם: (ב-לו).

את הכל עשה יפה בעתו גם את העלם נתן בלבם מבלי אשר לא ימצא האדם את המעשה אשר עשה האלהים מראש ועד סוף: ידעתי כי אין טוב במ כי אם לשמוח ולעשות טוב בחייו. אמר רבי חייא בוא וראה זכאים הם העוסקים בתורה ויודעים להסתכל בסוד החכמה. את הכל עשה יפה בעתו. כל המעשים שעשה הקב"ח בעולם בכל מעשה ומעשה יש

את הכל עשה יפה בעתו גם את העלם נתן בלבם מבלי אשר לא ימצא האדם את המעשה אשר עשה האלהים מראש ועד סוף: ידעתי כי אין טוב במ כי אם לשמוח ולעשות טוב בחייו. אמר רבי חייא תא חזי זכאין איטון דמשתדלי בלורייתא וידעי לאסתכלא בצדא דחכמתא. את הכל עשה יפה בעתו. כל עוברין דעבדו כז"ה בעלמא צבל עובדא ועובדא אית,

זיו הוהר

(כ) רצה לומר שיעת רמו על סדרת המלכות שעליה נאמר עת לעשות לה' היינו ליהודה עם שם הויה ב"ה. וזוהו שכתוב ואי יבא בכל עת אל הקדוש וסדרת המלכות ניתנה לה הממשלה של הנהגת העולם בהשגחה הפרטיות וזוהו הפירוש של ועת לכל חפץ תחת השמים. כלומר שזאת העת היא ממונה על הכל: (ג) היינו סדרת המלכות והשכינה הקדושה: (ד) פ"י שלא היתה לו סתובה וזה על עת אחרת: (ה) כי זאת הוא לשון טפל. והשמאל טפל להיטן. החסדים עיקר והגבורות טפל. וכיון שהעונשין והריתים צהנים ביותר על הארץ לכן נבראת הארץ בשמאל: (ו) רצה לומר סדרת המלכות שנקראת אנ"י קורא אליהם. לסי. לאית וא"ת דהיינו לחסד ולנכונה שיעמדו יחדו. כמי. בזא"ת. היינו שסדרת החסד השולט בחצות הלילה עד הבקר ישפיע חסדים במלכות דנקראת זא"ת. ובשביל זה נקראת המלכות זא"ת כיון שא"ת נכלל בזא"ת. פירוש שבתבת זא"ת יש תיבת א"ת עם אות וי"ן. והיינו שהחסד שנקרא א"ת משפיע באות וי"ן שהיא המלכות ספירה השביעית: (ז) את הא דאמרן. פ"י היינו סדרת החסד. הכי"ז זה היסוד. והמכון שכאשר סדרת החסד משפיע להיסוד אז הוא עושה יפה בעתו. ר"ל בסדרת המלכות שנקראת ע"ת ועל זה כתיב ראה מהפסוק וה' ברך את אברהם בכל שספירות היסוד נקרא כ"ל וזה פכואר במקומו: (ח) עתה מפרש יותר הפסוק את המ עשר יפה ב... שעתו היינו הותר שנקראת זא"ת. וזו סדרת המלכות הנכללת מן א"ת וא"ת פ"י מן חסדים וגבורות כאומן שהחסדים עיקר והגבורות טפל. ובשביל זה נקראת המלכות בשם זא"ת על שם העיקר כזכור לעיל. ומפרש עוד שגג הגבורות נגדן, כה בשביל עמים עכ"רם שלא ירעו ולא ישחיתו בהר קדשו.

אית דרגה ממנה על הסוף עובדא בעלמא סן למב סן לביש. מנסון דרגין לימינא ומנסון דרגין לשמאלא. (א) אויל ז"נ לימינא הסוף עובדא דעביד הסוף דרגה ממנה להסוף ספרא עביד ליה סיועא. וכ"ה אינון דמסייעי ליה. אויל ז"נ לשמאלא ועביד עובדוי הסוף עובדא דעביד ממנה דליסו להסוף ספרא קא מקסרג ליה. ואוביל ליה להסוף ספרא ואספי ליה. ובג"כ האי עובדא דעביד ז"נ כדקא חזי הסוף ממנה דספר ימינא קא מסייע ליה. ודא סוף בעתו. יפה בעתו. דהאי עובדא מתקשרא בעתו כדקא חזי ליה. (ב) גם את העלם נתן בלבם כל עלמא וכל עובדוי דעלמא לאו אינון אלף ברעותא דלבא. כד סליק ברעותא דלבא דבר נש. (ג) זכאין אינון לדיקיא דאמשיכו עובדין סבין לאוסבא לון ולכל עלמא. ואינון ידעין לאתדבבא בע"ה שלו"ם. ובחילא דלדקא דעבדן לתתא אינון משכין להסוף דרגה דחקרי כ"ל לאכסרף בעת"ו. (ד) ווי לון לחייבא דלא ידעין עת דהסוף עובדא. ולא משגיחין למעבד עובדיהון בעלמא על חקונא דלמסריך ליה לעלמא. ולאחנקא עובדא בהסוף דרגה דלחזוי ליה. מאי סעמא. בנין דלא ידעין. וע"ד אחיביב כלל ברעותהון דבני נשא. דכתיב מבלי אשר לא ימלא האדם את המעשה אשר עשה האלהים מראש ועד סוף. (ה) ובגין דאינון עובדין לא אחטבדו לאתקנא בדרגייהו כדקחוי. דיתכליל עובדא דא דברגה דא כלל בתקונא. אלף דלחטבדו כפוס רעותא דב"נ. מאי כתיב בתריה. ידעתי כי אין טוב צם כי אם לשמוח ולעשות טוב בחייו. ידעתי כי אין טוב צם צאינון עובדין דלא אחטבדו כדקא יאות. כי אם לשמוח בכל מאי דייתי עליו ולמיהב הודאה לקב"ה ולעשות טוב בחייו. דהא אי הסוף עובדא גרים ליה ציבא בנין הסוף דרגה דקא ממנה עליו. (ו) אית ליה למחדי ציה ולאודאה עליה. דליהו גרים ליה לנפשיה. ואיהו אול צלי ידעא כליפרא דא צנו קוספירא. וכל דא מלגן דכתיב (קה"ה ט) כי גם לא ידע האדם את עתו כדגיס הנחזים במלודה רעה וכלפריס האחוזות בפח כהם יוקשים בני האדם לעת רעה כשתפול עליהם פתאם. כי גם לא ידע האדם את עתו. מהו עתו. עתו דהסוף עובדא דקא עביד. כד"ר את הכל עשה יפה בעתו. ובג"כ אינון כלפריס האחוזות בפח. ובג"כ זכאין אינון דמשדלני בצאורייתא וידעי ארחוי וסבילוי דאורייתא דמלכא עלאה למסך צה בצרף קשוט. ותא חזי לעולם אל יפתח ז"נ פומיה לביש. דליהו לא ידע מאן נסיל ה"ר מלה. וכד לא ידע ז"נ אחטבל צה. ולדיקיא כד פתחי פומייהו כלהו בשלם: (ז-ק"ה)

יש מדרגה הממונה על אותו המעשה בעולם הן לטוב הן לרע. מהם מדרגות לימין ומהם מדרגות לשמאל. (א) כשהולך האדם לימין מעשה הוא מעשה אותה מדרגה הממונה שלצד ההוא תעזור לו. והרבה הם הצוורים לו. וכשהולך האדם לשמאל ועושה מעשיו של שמאל מעשה הוא מעשה הממונה שהוא לצד ההוא מקסרג לו. ומנהיגו לצד השמאל ומסירו מדרך הטוב. ולכן מעשה הזה שעושה האדם כראוי ממונה ההוא שלצד הימין הוא צוור לו. וזה הוא בעתו. יפה בעתו. שהמעשה הזה מתקשר בעתו כראוי לו. (ב) גם את העלם נתן בלבם. כל העולם וכל המעשים שבעולם אין הם אלא ברצון הלב. כאשר עולה ברצון הלב של האדם. (ג) אשרי להם לצדיקים שמרבים מעשים טובים להטיב להם ולכל העולם. והם יודעים לחבר שלו"ם בע"ה. ובכח הצדקה שעושים למטה הם ממשכיכים למדרגה ההוא שנקרא כ"ל להאיר בעת"ו. (ד) אוי להם לרשעים שאין יודעים העת של המעשה ההוא. ואין משגיחים לעשות מעשיהם בעולם לפי התיקון שנצרך להעולם. ולתקן המעשה במדרגה ההיא הראויה לו. מה הטעם. לפי שאין יודעים. ולכן ניתן הכל בבחירה כרצון האנשים. שכתוב מבלי אשר לא ימצא האדם את המעשה אשר עשה האלהים מראש ועד סוף. (ה) ולפי שאתן המעשים לא נעשו לתקן במדרגות שלהם כראוי. שיתכליל מעשה הזה במדרגה הזו הכל בתקון. אלא שנעשו כפי שרירות לבו של האיש. מה כתוב אחריו. ידעתי כי אין טוב צם כי אם לשמוח ולעשות טוב בחייו. ידעתי כי אין טוב צם באותן המעשים שלא נעשו כראוי. כי אם לשמוח בכל מה שיבוא עליו וליתן הודאה להקב"ה ולעשות טוב בחייו. שהרי אם מעשה ההוא גרם לו רעה בשביל אותה המדרגה הממונה עליו. (ו) יש לו לשמוח בעונשו ולהודות עליו. כי הוא גרם לו לעצמו. והוא הלך בלי ידיעה כצפור הזאת בתוך הפח. וכל זה מגיין שכתוב (קה"ה ט) כי גם לא ידע האדם את עתו כדגים הנאחזים במצודה רעה וכצפריים האחוזות בפח כהם יוקשים בני האדם לעת רעה כשתפול עליהם פתאם. כי גם לא ידע האדם את עתו. מהו עתו. עתו של המעשה ההוא שהוא עושה. כמשי"כ את הכל עשה יפה בעתו. ולפיכך הם כצפריים האחוזות בפח. ובשביל זה זכאים הם העוסקים בתורה ויודעים דרכי ונתיבות התורה של מלך העליון ללכת בה בדרך האמת. ובוא וראה אל יפתח אדם פיו לרעה. שהוא אינו יודע מי לוקח דיבור הזה. וכאשר אין האדם יודע נכשל בו. והצדיקים כאשר פותחים פיהם הכל בשלום: (ב-ק"ה)

ידעתי כי כל אשר יעשה האלהים הוא יהיה לעולם עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע והאלהים עשה

ידעתי כי כל אשר יעשה האלהים הוא יהיה לעולם עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע והאלהים עשה

ויו הזהר

(א) זה יצר הטוב וכל כח דלית. ולשמאל יצר הרע וכל כח דילית. (ב) כל מדרגה הממונה למעלה נקראת בשם ע"ה. כיון שהשדהשלוטה סן המלכות שנקראת ע"ה: (ג) מ"ו שהכל ניתן כבחירת האיש: (ד) שדרים בע"ה וכן כ"ל בע"ה פירוש יסוד במלכות: (ה) מ"ו שאין יבור האדם למעון שידעת הכורא שהיא מראש עד סוף הבריוה דמעשיו: (ו) ככתוב עונותיו יכרת את הרע. וכן פמעשה הטוב נברא פלאך מלין טוב:

עשה שיראו מלפניו. וכי אין ידוע כי כל אשר יעשה האלהים הוא יהיה לעולם. ושלמה המלך שחכמתו יתירה על כל בני העולם אמר ידעתי מה שאין יודע איש אחר. אמר רבי יצחק ודאי שלמה המלך חכמתו צולה על כל בני העולם. ומקרא הזה סוד עליון הוא בין החברים וכך למדנו. מקרא זה כך היה צריך לומר. כי כל אשר עשה האלהים הוא יהיה לעולם. מהו כל אשר יעשה. והלא כתוב מה שהיה כבר הוא ואשר להיות כבר היה. ואתה אמרת כל אשר יעשה. אלא ממקרא אחר נשמע. כתוב (ישעי' טו) עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו. יעשה. עשית היה צריך לומר. למחכה לו. דך היה צריך לומר. אלא שזה מקום העליון הוא שנמשך ויוצא ומדליק לכל המנורות מכל צד (ט) ונקרא עולם הבא. וממנו יוצא עץ אחד שנצרך להשקותו ולהתתקן (י) וזה העץ הוא עליון ונכבד על כל שאר העצים. ועולם הבא הוא שנמשך ויוצא מתקן לו לעץ הזה תמיד. משקה אותו ומתקנוהו במלאכתו ומעטר אותו בעטרות. ולא נפסק המצין ממנו לעולם ולעלמי עולמים. בעץ ההוא תלויה האמונה (יב) בו שורה מכל שאר העצים קיום של הכל. ועל זה כתיב כל אשר יעשה האלהים הוא יהיה לעולם. ודאי הוא היה הוא הוה והוא יהיה. עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע. ועל כן כתוב בתורה (דברים יג) לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו. כי עץ הזה תורה שכתב נקרא. ומקום הזה מתקן האלהים תמיד (יג) האלהים סתם זו הגבורה מאין סוף ומאין חקר. כמש"כ (ישעי' ט) אין חקר לתבונתו. האלהים ולא אלהים. וע"כ עשה עושה ויעשה תמיד. כמצין שאין פוסקים מימו לדורי דורות. ולפיכך כתוב והאלהים עשה שיראו מלפניו. התקין לו לעץ ההוא בתיקון שלם שיאחו לכל צד למעלה ולמטה. בשביל שיראו מלפניו ולא יחלפו אותו בחלוף אחר לדורי דורות. א"ל רבי אבא ודאי יפה אמרת. אבל עוד יש לציין. מדוע בתחלה יעשה ואח"כ והאלהים עשה (יד) ומה בין זה לזה. אמנם ודאי נכון שייעשה ויתקן לעץ הזה תמיד כיון שאין מימו פוסקים לדורי דורות. אבל מה שכתוב אח"כ עשה. מהו עשה. אלא שעשה האלהים עץ אחר למטה ממנו. ולא יעשה כמו בעץ עליון ההוא (יד) שזה עץ התחתון עשה לו והתקינו. בשביל שמי שירצה ליכנס לעץ העליון יכנס ברשות. וימצא תחלה לעץ התחתון ויפחד ליכנס אלא שיהיה כראוי. בוא וראה שזה עץ התחתון שומר הפתח הוא. וע"כ נקרא שומר ישראל. וזה עץ התחתון שעשאו יונק וגיוון מהעץ שלמעלה. ועל כן לא כתוב יישה אלא עשה. מה הטעם. בשביל שיראו מלפניו בני

עשה שיראו מלפניו. וכי לא ידענא כי כל אשר יעשה האלהים הוא יהיה לעולם. ושלמה המלך דחכמיה יתיר על כל בני עולמא אמר ידעתי מאי דלא ידע ב"כ אחרא. אמר רבי יצחק ודאי שלמה המלך חכמיה סלקא על כל בני עולמא. והאי קרא רחא עלאש הוא בין חברנא וסכי אוליפנא. האי קרא שכי מצעי ליה. כי כל אשר עשה האלהים הוא יהיה לעולם. מהו כל אשר יעשה. והא כתיב מה שיהיה כבר הוא ואשר להיות כבר היה. ואת אמרת כל אשר יעשה. אלא מקרא אחרא אשתמע. כתיב (ישעי' טו) עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו. יעשה. עשית מצעי ליה. למחכה לו. לך מצעי ליה. אלא אחר עלאה הוא דנגיד ונפיק ואדליק צולינן כלסו לכל עיבד (ט) ואקרי עולם הבא. ומיני נפיק אד אילנא לאתשקיא ולאשתקנא (י) והאי אילנא עלאה ויקרא הוא על כל שאר אילנין. והסוד עולם הבא דנגיד ונפיק אתקין ליה להאי אילנא תדיר. אשקי ליה ומתקן ליה בצבדיתיה ומעטר ליה בעטרין. ולא פסוק מצועי מיני לעלם ולעלמי עולמין. בהסוד אילנא תליא מהימנותא (יא) ביה שריא מכל שאר אילנין קיימא דכלא. ועל דא כתיב כל אשר יעשה האלהים הוא יהיה לעולם. ודאי הוא היה הוא הוה והוא יהיה. עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע. ועל דא באורייתא כתיב (דברים יג) לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו. דאילנא דא אורייתא דכתב חקרי. ואתר דא אתקין האלהים תדיר (יב) האלהים סתם דא גבורא שאין סוף ומאין חקר. כד"ל (ישעי' ט) אין חקר לתבונתו. האלהים ולא אלהים. וע"ד עשה עושה ויעשה תדיר. כמצוע דלא פסקן מימיו לדרי דרין. ובנ"כ כתיב והאלהים עשה שיראו מלפניו. אתקין ליה להסוד אילנא בתקונא שלים דאחיד לכל ספר יצלא ותתא. בין דיראו מלפניו ולא יחלפון ליה בחלופא אחרא לדרי דרין. א"ל רבי אבא ודאי שפיר קא אמרת. אבל תו אית לאסתכלא. בקדמיתא יעשה ולבתר והאלהים עשה (יג) מאי בין דהאי להאי. אלא ודאי דיעשה ואתקין להאי אילנא דלא פסקין מימיו לדרי דרין. ולבתר דכתיב עשה. מהו עשה. אלא עשה האלהים אילנא אחרא לתתא מיני. ולא יעשה כהסוד אילנא עלאה (יד) דהאי אילנא תתאה עביד ליה ואתקין ליה. בגין דמאן דיעול לאילנא עלאה ייעול ברשו. וישכח לאילנא תתאה וידחל למיעל אלא כדקא חזי. תא חזי דהאי אילנא תתאה נפיר פתחא הוא. וע"ד חקרי שומר ישראל. ודא אילנא תתאה דעשה אתשקיא ותתון מאילנא דלעילא. וע"ד לא כתיב יעשה אלא עשה. מאי פעמא. בגין שיראו מלפניו

ויי הודר

(ט) פירוש כי יעשה משמעו עשה תדירות כלי המסק. לכן דורש זה על עולם הבינה שנקרא שלם הבא : (י) זה התפארת שנקרא עין החיים ונצרך שהבינה תעפיע עליו תמיד הארתה : (יא) זו המלכות והיא תלויה בהתפארת שישפיע בה : (יג) נמצא ערוש האלהים דכאן בו. י"א הידיעה על הבינה שהוא מקבלת שפע מן ארין סרף ומאין חקר. והיינו מן כתר ופן חכמה : (יד) ב' קושיות מקשה. ראון יתכן ופן עתיד קודם זמן עבר. ועוד מה החילוק בין אותן ב' השמות אלהים. דמשמע שפן ב' מדרגות שבאחת יתכן לשון עתיד ובאחרת עין לשון עבר : (יז) מתוך דשיחם יסכו על הבינה א"א שיעשה היינו יתקן תמיד. ועשה היינו כרא כבד פעם אחת לעץ התחתון ו המלכות פרת הרין דמען יעז מלפניו :

בני העולם. ולא יקרבו אליו כי אם אותן הראויים ליקרב. אלה האנשים השומרים דרכי התורה ואין סרים לימין ולשמאל: (ג-לט):

והאלהים עשה שיראו מלפניו. אמר **ר' יונה** **הנאמן** בוא וראה שהרי ביד המקטרג ההוא נתן הקב"ה שיתבע לפניו כל הדינים של העולם. שהרי הקב"ה עשה אותו והעמידו לפניו. להיות יראת הקב"ה עולה ושורה על הכל. וזהו הסוד שכתוב והאלהים עשה שיראו מלפניו. מה עשה. עשה לזה המקטרג והתקינו לפניו להיות הרב שנונה על כל העולם. וכל זה בשביל שיראו מלפני הקב"ה כלם. וזה הוא הסטר שתובע על דבר חטאי האנשים. ותובע דין ולוכד אנשים והורגם ומכה אותם. הכל כמו שיוצא מן הדין: (ג-מ):

מך שהיה כבר הוא ואשר להיות כבר היה והאלהים יבקש את הנרדף. א"ר שמעון מה שהיה כבר הוא. מה שהיה קודם שיבא לזה העולם. כמש"כ אין כל חדש תחת השמש. כבר הוא מחויב לבוא בזה העולם. כמש"כ (ירמ' א) בטרם אצרך בבטן ידעתך. ואשר להיות כבר היה. ואשר הוא להיות בזה העולם. כבר הוא נתחייב קודם שיבוא לעולם להיות כאן בגלגול. והאלהים יבקש את הנרדף. זה הבל שהוא נרדף מקין שעמד קין והרג אותו: (תיז תקן ס)

מך שהיה כבר הוא ואשר להיות כבר היה וגר. אמר רבי חייא מה שהיה כבר הוא. זהו שלמדנו עד לא ברא הקב"ה עולם הזה היה בורא עולמות ומחריבן. עד שעלה ברצונו של הקב"ה לברוא עולם הזה ונמלך בתורה. אז נתתן הוא בתיקוניו ונתעטר בכתריו וברא עולם הזה (ט) וכל מה שנמצא בעולם הזה היה תחלה לפניו ונתתן לפניו. ולמדנו שכל אותן מנהיגי עולם הנמצאים בכל דור ודור. טרם שבאו לעולם הזה היו הם עומדים לפני הקב"ה בתבניתם. ואפילו כל נשמות אנשים טרם שירדו לעולם הזה כן מצוירות לפניו ברקיע באותה הצורה ממש שהן בעולם הזה. וכל מה שמחדשין בתורה בעוה"ז ידעו הכל טרם שבאו לעולם. ולמדנו שכך הוא באותן היכאים באמת. וכל אותן שאין נמצאים זכאים בעוה"ז. אפילו שם התרחקו מלפני הקב"ה ונכנסו בהקליפה שנקראת תהום רבה (י) ודחקו השעה וירדו לעולם. ואותה חלק הקדושה שניתן להם משליכים אותו (י) והולכים ומשוטטים ונטמאים באותה הקליפה של תהום רבה. ומקבלים חלקם משם ודוחקים השע"י

בני עולם. ולא יקרבו לגבים אלא אינון דיתחון לקרבא. אינון בני נשא דמתחון ארמי דאורייתא ולא סמון לימינא ולשמאלא: (ג-לט):

והאלהים עשה שיראו מלפניו. אמר **ר' עיא** **מדהמנא** תא חזי דהא צידא דהסווא מקטרגא שוי קב"ה למתבע קמיה כל דינין דעלמא. דהא קב"ה עבד ליה ושוי ליה קמיה. למחוי דחילו דקב"ה סלקא ושירא על כלא. ורזא דא דכתיב והאלהים עשה שיראו מלפניו. מאי עשה. עשה להאי מקטרגא וחתקין ליה קמיה למחוי סייפא שנגא על כל עלמא. וכל דא בגין דידחלון מקמי קב"ה כלאו. ודא איבו סנסירא דתבע מחוי בני אנשא. ותבע דינא ותפיס בני נשא וקסיל לון ואלקי לון. כלא כמה דנסיק מן דינא: (ג-מ):

מך שהיה כבר הוא ואשר להיות כבר היה והאלהים יבקש את הנרדף. א"ר שמעון מה שהיה כבר הוא. מה שהיה קדם דייתי להאי עלמא. כד"א אין כל חדש תחת השמש. כבר הוא מחויב למית בזהאי עלמא. כד"א (ירמ' ה) כפרס אלרך צבטן ידעתך. ואשר להיות כבר היה. ואשר איבו למחוי בזהאי עלמא. כבר הוא מחויב למחוי קדם דייתי לעלמא הכא בגלגולא. והאלהים יבקש את הנרדף. זה הבל דאיבו נרדף מקין וקס קין וקסל ליה: (תיז תקן ס)

מך שהיה כבר הוא ואשר להיות כבר היה וגר. אמר רבי חייא מה שהיה כבר הוא. היינו דתינין עד לא צרא קב"ה האי עלמא הוה צארי עלמין ומריב לון. עד דקב"ה סליק צרעותיה למצרי האי עלמא ואמליך באורייתא. כדון אתתקן הוא צתקוניו ואתעטר בעטרי וצרא האי עלמא (ט) וכל מאי דאשתכח בזהאי עלמא הא הוה קמיה ואתתקן קמיה. ותאלא כל אינון דצרי עלמא דאשתכחו בכל דרא ודרא. עד לא ייתון לעלמא הא הוה קיימי קמיה צדוקפיהו. ואפילו כל אינון נשמתין דבני נשא עד לא ייתון לעלמא כלאו גליפין קמיה צרקייעא בזהאי דיוקא ממס דאינון בזהאי עלמא. וכל מאי דאולפין בזהאי עלמא כלא ידעו עד לא ייתון לעלמא. ותנינא האי צאינון זכאי קסוס. וכל אינון דלא משתכחין זכאין בזהאי עלמא. אפילו תמן מתרחקין מקמי קב"ה ועאלין צוקבא דתהומא רבא (י) ודחקין שעתא ונחתין לעלמא. והסווא חולקא קדושא דיהב לון רמאן ליה (י) ואוליין ושאסין ואסתאבון בזהאי טוקבא דתהומא רבא. ונפלי חולקסון מתמן ודחקין שעתא

זיו הוזהר

(ט) כתב הרב ר"ד בן סוד התיקון הוא המעצת האור כדי שיוכלו התתונים לקבלו. מקים: (ט) זה פלא והפלא ואין מוכן מניין שם לנשמה עזות כוז לדבת בשרורית לכה למרוד לצאת מן הקדושה וליכנס לטומאת. הלא אין שם יצהיר להסית להפא. ואולי אפשר להיות שבאשר נגזר על הנשמות לבוא בגלגול אין גשלות תיכף לעוה"ז אלא שנקבצות דיוכל אחד ושם פתחונות עד שהבוא שעתן של כל אחת ואחת. ויכול להיות שיש נשמה שאין לה סבלנות להמתין וברצונה למרו לרדת כדי שתקבל עונשה במקום האפשרי וכאשר לא תוכל לרדת לעוה"ז אלא שתהיה תחלה במרת המלכות בסוד העיבור. לכן מבקשת עצה לרדת לעוה"ז ע"י שפחת נבורתה שהיא תארב ללכוד ברשתה נשמות כאלה. ובכן נמצא שאין זה מחמת הפא של המתת יצהיר אלא מחמת בשלון כח הסבל להמתין כי תשאף לקבל עונשה במקום האפשרי: (י) ההוא חולקא קדישא נראה שהוא המלכוש שיש להם קודם בואם לעוה"ז שאי אפשר שיהיו שם ערומים. מקים. ואפשר דומר עוד רהיני חלק אור דקדושה של הנשמת שמתקבלת בפי חלקה והחיבותה. ועם זה חולקא דקדושה אי אפשר לה ליכנס בהסליפה שפחת נבורתה:

שעתא ונחתי לעלמא. [אפילו הכי] אי וכי לבתר תב
 בתובתא קמי מאריה. הוא נפיל ההוא חולקא
 דיליס ממש. הס"ד מה שסיס כבר סוף ואשר להיות
 כבר היס. וכתוב (קבלת ו) מה שסיס כבר נקרא
 שמו : (ג-א).

כי מקרה בני האדם ומקרה הבהמה ומקרה אחד
 להם וגו'. א"ר חזקיה תנין דכל מלוי דשלמס
 מלכא בלכו סתימין מדרגין דחכמתא. אי הכי האי קרא
 אית לאסתכלא ביה. דהא פתחא לאינון דלאו בני
 מהימנותא אשתכח ביה. א"ל רב חגי. שלמה לא אמר האי קרא
 מנרמיה כשאר אינון מלין. אלא דאחדר אינון
 מלין דשפשי עלמא דאמרי כר. ומאי
 אמרי. כי מקרה האדם ומקרה הבהמה וגו'. שפשי
 דלא ידעי ולא מסתכלן בחכמתא אמרי דהאי עלמא
 אויל במקרה. וקב"ה לא אשגח עליהו. אלא
 מקרה האדם ומקרה הבהמה ומקרה אחד וגו'. וכד
 שלמה אסתכל באלין שפשיין דקאמרי דא קרא
 לון בהמה. דאינון עבדין גרמיהו בהמה ממש. בנין דאמרי
 מלין אלין. ומלן. קרא דעליה אוכת. דכתוב
 אמרתי אני בלבי על דברת בני האדם לברם האלהים
 ולראות שהם בהמה המה להם. אמרתי אני בלבי
 וחשיבנא דהאי לאסתכלא. על מה. על דברת בני האדם. על
 ההיא מלה דשפשותא דאינון אמרי. לברם האלהים
 בלחודיהו (י) ולא יתחברון בהדי בני נשא אחרנין דאית
 לון מהימנותא. ולראות שהם בהמה המה להם. ולראות
 בהו אינון בני מהימנותא שהם בהמה ממש ודעתייהו
 כבעירא. המה להם בלחודיהו. ולא לאעלא לבני מהימנותא
 בדעתא דשפשותא דא. וע"ד המה להם ולא לאחרנין.
 ומאי דעתא דהאון. כי מקרה בני האדם ומקרה
 הבהמה ומקרה אחד לכלס וגו'. תיפח רוחיהון
 דאינון בעירי. שפשי אינון מחוסרי מהימנותא אינון. ווי
 לון ווי לכפשייהו. סב להו דלא ייתון לעלמא.
 ומאי אתיב לון שלמה על דא. קרא אבתריה אמר.
 ומי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה ורוח
 הבהמה היורדת היא למטה לארץ. מי יודע באינון
 שפשי דלא ידעי ציקרא דמלכא עלאה ולא
 מסתכלי בצוריהתא. רוח בני האדם העולה היא למעלה.
 לאתר עלאה לאתר יקר לאתר קדישא. לאתונא מנהירו
 עלאה. מנהירו דמלכא קדישא. למחוי לרור בלרור
 דחיי. לאשתכחא קמי מלכא קדישא עולה תמימה. ודא
 העולם היא למעלה. ורוח הבהמה היורדת היא למטה
 לארץ. ולא להאור אתר עלאה דאשתאב ביה כל ב"ב
 דכתוב ביה כי בללס אלהים עשה את האדם. וכתוב
 (משלי כ) נר ה' נשמת אדם. ואי הכי היך אמרי
 אינון שפשי דלאו מצני מהימנותא ורוח אחד לכל.
 תיפח רוחיהון. עלייהו כתוב (תהלים יג) יהיו כמוץ
 לפני רוח ומלאך ה' דוחה. אינון ישתארוני בניהנס באינון
 דרגין תפשיין. ולא יסתלקון לדני דרין. עלייהו
 כתוב

השעה ויורדים לעולם. [אעפ"כ] אם זוכה אח"כ וחוזר
 בתשובה לפני רבונו. מחזירים לו אותו חלק הקדושה
 שלו ממש. וש"כ מה שהיה כבר הוא ואשר להיות
 כבר היה וכתוב (קבלת ו) מה שהיה כבר נקרא
 שמו : (ג-א)

כי מקרה בני האדם ומקרה הבהמה ומקרה אחד
 להם וגו'. א"ר חזקיה למדנו שכל דברי שלמה
 המלך יש בהם סודות ממדרגות החכמה. אם כן מקרא
 הזה יש לעיין בו. כי הלא פתח לאותן שאינם בני
 אמונה נמצא בו. א"ל רב חגי. שלמה לא אמר מקרא
 הזה מצעמו כשאר הדברים ש"ו. אלא שמביא אותן
 הדברים של השוטים שבעולם שאומרים כך. ומה
 אומרים. כי מקרה האדם ומקרה הבהמה וגו'. השוטים
 שאין יודעים ואין מבינים בחכמה אומרים שועלם
 הזה מתנהג במקרה. והקב"ה אין משגיח עליהם. אלא
 מקרה האדם ומקרה הבהמה ומקרה אחד וגו'. וכאשר
 הסתכל שלמה באותן השוטים שאומרים כך קראם
 בהמה. שהם עושים עצמם בהמה ממש. לפי שאומרים
 דברים כאלה. ומניין. מקרא הקודם מוכיח. שכתוב
 אמרתי אני בלבי על דברת בני האדם לברם האלהים
 ולראות שהם בהמה המה להם. אמרתי אני בלבי
 וחשבתי לעיין בזה. על מה. על דברת בני האדם. על
 אותן דברי אולת שהם אומרים. לברם האלהים
 בלבדם (י) ולא יתחברו עם האנשים האחרים שיש
 להם אמונה. ולראות שהם בהמה המה להם. ולראות
 בהם אותן בני האמונה שהם בהמה ממש ודיעותם
 כבהמה. המה להם בלבדם. ואל יכנסו לבני האמונה
 בדעת האולת הזאת. ולכך המה להם ולא לאחרים.
 ומה דעת האולת שלהם. כי מקרה בני האדם ומקרה
 הבהמה ומקרה אחד לכלס וגו'. תתנפת רוחם של
 אותן הבהמות. שוטים הם מחוסרי אמונה הם. אי
 להם ווי לנפשותיהם. מוטב להם שלא יבואו לעולם.
 ומה משיב להם שלמה על זה. המקרא שאחריו אומר.
 ומי יודע רוח בני האדם חעולה היא למעלה ורוח
 הבהמה היורדת היא למטה לארץ. מי יודע באותן
 השוטים שאין מבינים בכבודו של מלך העליון ואין
 מסתכלים בתורה. רוח בני האדם העולה היא למעלה.
 למקום עליון למקום יקר למקום קדוש. ליון מאור
 העליון מאורו של המלך הקדוש. להיות צרור בצרור
 החיים. להמצא לפני מלך הקדוש עולה תמימה. וזהו
 העול"ה היא למעלה. ורוח הבהמה היורדת היא למטה
 לארץ. ולא למקום עליון ההוא שנשאב בו כל אדם.
 שנאמר בו כי בצלם אלהים עשה את האדם. וכתוב
 (משלי כ) נר ה' נשמת אדם. ואם כן איך אומרים
 אותן השוטים שאינם מבני האמונה ורוח אחד לכל.
 תתנפת רוחם. עליהם כתוב (תהלים יג) יהיו כמוץ
 לפני רוח ומלאך ה' דוחה. הם ישארו בניהנם באותן
 מדרגות התחתונות. ולא יעלו לדורי דורות. עליהם
 כתוב

זיו הוהר

(י) לברם דרוש על דרך הכתוב וברוחי מכם המורדים והפושעים כי | 10 11

כתוב (שם קד) יתמו חסאיו מן הארץ ורשעים עוד אינם צרכי נפשי את ה' הללויה: (ג-קנו:)
הכל סוּך אל מקום אחד הכל היה מן העפר והכל שב אל העפר. אמר רבי אלעזר הא תינן הכל היה מן העפר אפילו גלגל חמה. מאן העפר. הוה דשריא תחות כורסי יקרא קדישא (ט) בספרא דבי רב ייסא סבא. הכל היה מן העפר. אחר דכתיב

כתוב (שם קד) יתמו חסאיו מן הארץ ורשעים עוד אינם צרכי נפשי את ה' הללויה: (ג-קנו:)
הכל הולך אל מקום אחד הכל היה מן העפר והכל שב אל העפר. אמר רבי אלעזר הרי למדנו הכל היה מן העפר אפילו גלגל חמה. איזה עפר. אותו ששורה תחת כסא כבוד הקדוש (ט) בספרו של בי רב ייסא סבא נמצא. הכל היה מן העפר. זה המקום

זו הוהר

(ט) דברי רבי אלעזר באן עמוקם מאד. ומפרשי הוהר במחילת כבודם נדחקו בפירושיהם. ולאחר יענה נדידה מצאתי כמד לפרש כל דברי זה המאמר במרמיות. כי כמעט כל תיבה ותיבה צריכה ביאור רחב מהמת שנאמרו בקיצור נפרץ ראשית אקדים להודיע כי יש ב' מדרגות שנקראות בשם עפר. והן הבינה והמלכות. והשם עפר יתיחס להן יען כי זה שישל טוב לכות שלהן כי כמו העפר נאסף בתוכו חריות וכו' נשתנה הורע המונח בתוכו בכחית עיבור ואח"כ תצא משם תולדה חדשה כתבנית אחרת. והנמשל הוא ענין כזה בכינה ובמלכות: עוד צריך לדעת שיש נ' מדרגות שנקראות בשם כסא. סתם כסא זו המלכות שהיא כסא לתפארת. כסא רחמים הוא התפארת. וכסא כבוד לפעמים יסוב על התפארת שהוא כסא להבינה. ולפעמים יסוב על הבינה. אבל כשנתוסף תיבת קדוש כורסי יקרא קדישא כסא כבוד הקדוש זו כורסי הבינה. שהיא כסא להחכה שמתפשטים ממנו ל"ב נתיבות פליאות חכמה אל הבינה כבוד בני ל"ב: עוד צריך לדעת שיש ב' מדרגות שנקראות בית המקדש. והן ג"כ הבינה והמלכות. רק חילוק אחד יש שבית המקדש סתם היינו סביבות. והבינה נקראת כי מקדשא קדישא בית המקדש הקדוש ולא סתם בית המקדש. ועפ"י א"ו הקדמות נ"ך לבטח ביאור זה המאמר העמוק ולא נצרך לדחוק כדעת המקיים שרבי אלעזר פליג אספרא דבי רב ייסא סבא. אלא אדרבא שכיבא ראי' מדבריו לדעתו. ויסוד זה המאמר הוא שרבי אלעזר רוצה לתרץ כלל השם עפר. שהיה יכרי לומר והכי שב א"ו י"ך יבאר שהכתוב מדבר משני מיני עפר שהן ב' מדרגות או ספורות או עולמות. וכתחלה מביא ר"א כעין הקדמה מאמר חז"ל הכל היה מן העפר אפילו גלגל חמה. וידוע שהחמה רמו על התפארת וענין שגלגל החמה היינו התפארת נתהוה מן זה העפר הרי זו ראי' שזה העפר רמו על הכינה ולא על המלכות. כיון שהתפארת נבה ומוקדם להמלכות. והוה שאמר אח"כ ר"א בדרך שא"ה. מאן העפר. רצה לומר כאיזה עפר מדבר הכתוב שהכל היה מן העפר. מן הבינה או מן המלכות. וע"ז אומר בדרך תשובה. והיא דשריא תחות כורסי יקרא קדישא. והוה כסא כבוד הקדוש היינו הבינה ולא המלכות. והוה סתמים עם המרר ריש פירוש בא. שאל אבנימוס הגרדי ליוסף הכנאי הא"ך נבראת הארץ תחלה. א"ל נפל הקב"ה עפר מתחת כסא הכבוד וזרק על המים ונעשה ארץ וכו'. אח"כ מביא ר"א ראייה לדבריו מספרא דבי רב ייסא סבא שאומר. הכל היה מן העפר. אתר דבניש לכלא. כזה רוצה לומר יחס השם עפר במאורות הרחוקים. ואומר שהוא כשכיל הענין אתר דכניש לכלא. והוה שייך על המדרגה שהיא בכחית נוקבא כי כמו למשי' עפר הנשמי הוא אתר דכניש לכלא שאמאן הכל לתוכו. ויש בו הכחות של עיבור ולידה. כן הוא למעלה ענין אסיפת האורות כאותה המדרגה להתקין בכח' עיבור ולידה כדי שיוכ"ו התחונים לקבל הארת השפע. ובאשר אין מוכן עוד בא"ו מדרגה מדבר אם בינה או מלכות כיון שכשניהן שייך משל הוה. על זה אומר שם אח"כ. מלמד דנפקי שבילין להאי ספרא ולהאי ספרא. ואלו תשבילין הן הנתיבות פליאות חכמה שמתפשטין מן החכמה אל הבינה בכל הצדדים שלה. כי יש בה הרבה צדדים ובחיות בידוע. והאורות באים מן החכמה אל הבינה ליתותם שם בכח' עיבור ולידה. ואתכנישו לאנתרא כעפרא דא. דרוקין לה לכל עיבור. כצ"ל כעפרא כגורסת אור החמה ולא כעפרא. ורצה לומר שהאורות של השבילין הכאים מן החכמה נאספים בעפר דרוקין שהיא הבינה להתקין בה עד שתוכל להולידם להאיר ולהיות כעפרא דא פ"י בעפר של מדרגה השנייה שהיא המלכות ואמר דרוקין לה לכל עיבור. רצה לומר שכמו שבאים האורות מן החכמה אל הבינה ע"י הנתיבות פליאות ונפקי השבילין להאי ספרא ולהאי ספרא של הבינה. כדמיון זה נעשה בעפר השני המלכות שנוקמים בה האורות מן הבינה ג"כ ע"י נתיבות וציונות שהן ששט הספירות לכל דד שבה. ומסיים. וע"ז הכל היה מן העפר והכל שב אל העפר. רצה לומר שעפ"י מוכן למח כתוב ב' פעמים העפר. כי העפר תראשון היינו בינה והעפר ה"ל היינו מלכות. והיינו על דרך שגורש לעיל בהפסק אל מקום שהנחלים הולכים שם הם שבים ללכת. עד כאן דברי הספרא. ועל זה בא רבי אלעזר עתה להוסיף ולחוק דבריו הראשונים ואמר. ודאי אלא מן העפר רבי מקדשא קדישא. הנקודה פהוהר משוכשת וצריכה להיות קודם תיבת ודאי. ומשמעותו של ודאי אלא הוא כמו ראי' אין זה אלא כך. ורצה לומר כי מן דברי הספרא נראה ברור כי מן העפר היינו מן הבינה שנקראת כי מקדשא קדישא ולא כי מקדשא סתם. והיינו כפבואר לעיל. אח"כ אומר. והאי עפר מעפרא עלאה הוא. דקדק לומר האי עפר ולא ההוא עפר. כי ההוא עפר היינו תיבת. והאי עפר היינו מלכות. ורצה לומר שהאי עפר היא המלכות מעפרא עלאה היא. פ"י מהבינה. כידוע שהמלכות נקראת כרתא להבינה שנקראת אומא קדישא. ואומר עוד. בראא ועפרות והב לר'. כזה מביא ראייה מדכתיב עפרות בלשון דבים הרי שיש ב' מיני עפר ושניהם בכח' והב המורה על דין. כידוע שהבינה הגם שהיא חסד ורחמים מ"ס דינן סתעוין מינה. ומכל שכן המלכות. ואומר עוד. ובמה דאשתבה עובדא לתתא הכי נפי הוא לעילא כנוונא דא. רצה בזה לומר הסוד והפעם מדוע הבינה והמלכות שתיהן נקראות עפר. ואומר שכמו שנמצא עובדא דהיינו סלאכה ועשיה למטה. פ"י בעפר המלכות. וענין עשיה היינו תיקון עדרה"ב וכן הבקיר אשר עשה. וענינו כי כמו שהאורות הנאספין בהעפר שלמטה שהיא המלכות יש בה עשיה ומלאכת התיקון בכח' עיבור ולידה שיוכלו התחוננים לקבל שפע הארתה. כמו כן יש עשיה ומלאכת התיקון בהעפר שלמעלה שהיא הבינה. וכזה מוכן הפעם של שם העפר לשתיהן. והיינו על דרך שנוכר כספרא המעם של אתר רכניש לכלא. ואומר עוד. ואוקימנא עפר. עפר דבי מקדשא. רצה לומר מה מוכן מה דכתיב והכל שב אל העפר. היינו עפר דבי מקדשא. שהיא המלכות. ולא העפר דבי מקדשא קדישא שהיא הבינה שגורש קודם על הכל ה"ל מן העפר. ואומר עוד. דעלמא דא בה אתבירי. רוצה בזה להוסיף עוד לחוק את דבריו שהכל היה מן העפר מוכח על הבינה ולא על המלכות. והוה שאמר הלא אפילו עלמא דא עולם הוה לך נברא מן המלכות שנוכל לומר כשכיל עוה"ז הכל היה מן העפר שוה המלכות. אלא שגם עוה"ז נברא מן העפר ה' הראשונה מן השם הויה"ת ב"ה שוה הבינה. וכסאמר חז"ל עורפ' כי כיה ה' צוד עולמים. העולמי. נברא בירד ועוה"ז נברא בה"א. וידוע שהשם י' היינו חכמה וכינה. וי"ך ודאי שהכל היה מן העפר אין זה המלכות אלא הבינה. ואומר עוד. ועל דא אפילו גלגל חמה. רצה לומר כמו שאמר רבי אלעזר בתחית דבריו כעין הקדמה לראיה שמן העפר היינו בינה ולא מלכות. כי על פי דרך הוה יתכן שפיר אמרם אפילו נלצי חמה. רמו על התפארת שנקרא מכל על המלכות לא יתכן לומר כך כיון שהמלכות היא תחת התפארת. אח"כ מביא עוד ראייה מן דפסוק א"ה תולדות וגי בהבראם. שדרשו כל בראם. והיינו כנזכר לעיל כאות ה' מן י'ה. ומסיים דבריו. וכנ"כ הכל היה מן העפר. מאן עפר. והוא דשריא תחות כורסי יקרא קדישא. דקדק לומר שהוא ולא האי. וכוננו כ"ל מן העפר שתחת הבינה. והיינו כמו שהשיב יוסף הכנאי לאבנימוס הגרדי. ויבול אני לומר ברוך השם שהגהני בדרך אמת בפירוש הוה. והמבין יבין:

דכניש לכלא, מלמד דנפקו שצילין להאי ספרא ולהאי ספרא ואתכנישו לאהרנא בעפרא דא. דזרקין לה לכל עיבר. וע"ד הכל סיה מן העפר והכל שב אל העפר. ודאי אלא מן העפר של בית מקדש הקדוש. וזה העפר מעפר העליון הוא. כמו שכתוב (איוב טז) ועפרות זהב לו. וכמו שנמצא עשיה למטה כן גם הוא למעלה כדמיון זה. וביארנו עפר. עפר של בית המקדש. כי עולם הזה באות ה' נברא. וע"כ אפילו גלגל חמה. כמ"ש"כ (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. בה' בראם. ולפיכך הכל היה מן העפר. איזו עפר. אותו ששורה תחת כסא כבוד הקדוש: (ג-ד: 17)

מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה ורוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ. אמר רבי אבא מקרא זה הרבה אופנים יש בו. וכך הוא כל דברי התורה הרבה אופנים בכל דבור ודבור וכלם אמת. בוא וראה כאשר האדם הולך בדרך אמת הולך הוא לימין. וממשיך עליו רוח קדוש עליון מלמעלה. וזה הרוח עולה ברצון הקדוש להתחבר למעלה. ולהתדבק בקדושה העליונה שלא תסיר ממנו. וכאשר האדם הולך בדרך רע ומצקש דרכיו. הוא ממשיך עליו רוח טומאה של צד השמאל. ומטמא אותו ונטמא בו. כמ"ש"כ (ייקרא יא) ולא תטמאו בהם ונטמאתם בס. בא להטמא מטמאין לו. ובוא וראה בשעה שהאדם הולך בדרך אמת. וממשיך עליו רוח קדוש עליון ונדבק בו. הבן שילידי ויצא ממנו לעולם הוא ממשיך עליו קדושה עליונה. ויהיה קדוש בקדושת רבונו. כמו שכתוב (שם ב) והתקדשתם והייתם קדושים וגו'. וכאשר הוא הולך בצד השמאל וממשיך עליו רוח הטומאה ונדבק בו. הבן שיצא ממנו לעולם הוא ממשיך עליו רוח טמא. ויטמא בטומאת הצד ההוא. וע"כ כתוב מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה. כאשר הוא בדבקות עם הימין עולה היא למעלה. וכאשר הוא בדבקות עם השמאל. אותו צד השמאל שהוא רוח טמא יורד מלמעלה למטה. ועושה מדורו באיש הזה ואינו סר ממנו. והבן שילידי בטומאה הונו מאותו רוח הטומאה יהיה זה הבן: (א-ג: 17)

ד

ושבתי אני ואראה את כל העשוקים אשר נעשים תחת השמש והנה דמעת העשוקים ואין להם מנחם וגו'. פתח סבא ההוא ואמר שבתי אני. וכי מאיזה מקום שב שלמה שאמר שבתי אני. אבל למדנו שכאשר חפץ שלמה המלך לדעת אותן חכמות חיצוניות. היה רוכב על נשר גדול ותקיף. ופרח ארבע מאה פרסאות עד שהגיע להרי חשך. ששם נמצאים אותן שני המלאכים שהקב"ה הפילם מן השמים. ונקראים נופל וגלוי עינים. והם הודיעו לו לשלמה כל מה שחפץ לדעת. ואח"כ רכב על הנשר ההוא ופרח ושב למקומו. וכאשר היה יושב על כסאו היה מתישב בדעתו והיה מדבר בחכמתו דברי חכמה יקרה. בשעה ההיא היה אומר שבתי אני מדרך ההוא. ונתישבתי בלבי ובדעתתי. ובכן

ד

ושבתי אני ואראה את כל העשוקים אשר נעשים תחת השמש והנה דמעת העשוקים ואין להם מנחם וגו'. פתח סבא ההוא ואמר שבתי אני. וכי מאיזה מקום שב שלמה שאמר שבתי אני. אבל למדנו שכאשר חפץ שלמה המלך לדעת אותן חכמות חיצוניות. היה רוכב על נשר גדול ותקיף. ופרח ארבע מאה פרסאות עד שהגיע להרי חשך. ששם נמצאים אותן שני המלאכים שהקב"ה הפילם מן השמים. ונקראים נופל וגלוי עינים. והם הודיעו לו לשלמה כל מה שחפץ לדעת. ואח"כ רכב על הנשר ההוא ופרח ושב למקומו. וכאשר היה יושב על כסאו היה מתישב בדעתו והיה מדבר בחכמתו דברי חכמה יקרה. בשעה ההיא היה אומר שבתי אני מדרך ההוא. ונתישבתי בלבי ובדעתתי. ובכן

זכרין ואררם את כל העשוקים לאינון סניאין בעלמא. אררם אינון ינוקין דמתין בתוקפא דאמסון. דקא עשוקים חכמס ספרין. עשוקים באתר עלאס דלעילא ועשוקים לתתא. כמד"א (שמות כ) פוקד עון אבות על בני ועל בני בנים על שלשים ועל רבעים: ותו אית עשוקין בעלמא דכתוב (מגילת יח) אדם עשוק בדם נפש עד צור ינוס אל יתמכו בו. כיון דאית עשוק בדם נפש. אית או זרעיה בכו או בן בכו יסון עשוקין בטיקלא (א) דכתוב עד צור ינוס אל יתמכו בו. עד הסוף צור רק ינוס מאתר קדישא. ואל יתמכו בו בזהאי עלמא: תו אית עשוק בלינון עשוקים כמה דאתאמר (ויקרא יט) לא תעסק את ריעך. וכיון דאית עבר ועסק לכוו איתו עשוק בזרעיה מהסוף ספרא אחרא. וע"ד אמר שלמה ראיתי את כל העשוקים. קאימא כל זמי עשוקים בכל ספרין דעסק אחאי אינון עשוקים. אשר נעשים תחת השמש. אשר נעשים. אשר גרו או אשר נמלאו מצעי ליה. מסו אשר נעשים. אלא הכא קא רמין שלמה על אינון עשוקים אחרין אשר נעשים. דאספרחו בני נשא למאריהון דיהון נעשים בעשיה. ומאן אינון. מאן דעסיק אתתא דחבריה בפיצורו או באתגליא. והאי ולדא דאתיליד מנייהו אספרחו לקביא למעבד לון גופא ולליירא לון לורא. אליון אינון עשוקים אשר נעשים. דגופין דילסון ודאי דנעשים בעל כרחא: סו אית עשוקים אשר נעשים. אינון דכבר נעשים בשפי דערלה עד תליתר שנין. דרבי ונסיל וגדיל גופא. ולבתר עסקין ונסלין לון מניה. על כלסו קאים שלמה מלכא ואמר והנס דמעט העשוקים ואין להם מנחס. כלסו אושרין דמעין עס סענה קמי קב"ה. הני אושרין דמעין דהא ערלה רבי לון וגדיל לון עד י"ג שנין. ולבתר עסקין לון מערלה ונסיל לון קב"ה. ואי תימא דבגין דעבר עבירה קסלין ליה. לון אית סענה לומר. מארי דעלמא. תינוק בר יומיה דחב דיינין ליה בדינא. אלא בר יומיה סוינא ביומא דין. דהא מהאי יומא דהוינא בר תליתר שנין קרי לי קב"ה בן. דכתוב (פיליס כ) ה' אמר אלי בני אתה אתי היום ילדתיך. וכי עבדין דינא ליליד בר יומא. הרי דמעט אינון העשוקים ואין להם מנחס. אוף הכי האי עשוק דלקרי ממור אוסיד דמעין קמי קב"ה וסעין קמיה. מארא דעלמא אי אצתי חאבו. אלא מאי חובא עבידנא. הנה דמעט העשוקים ואין להם מנחס. אוף הכי כל אינון עשוקים אית לון סענה קמי קב"ה. ולית דיתוב מלה על לכהון. ואינון דמתין בתוקפא דאמסון אליון עבדין לאושרא דמעין לכל בני עלמא. דכל בני עלמא תווהין ואמרין. הני מסכני ינוקי דלא חאבו אחאי מיתו. אן דינא דקסופ דעביד מארי עלמא. ואי בחובי אצתהון אסתלקי מעלמא אחאי אינון חיבדין. ודאי אין להם מנחס: (ג-קיג)

ושבתני אני ואררתי את כל העשוקים אשר נעשים תחת השמש והנס דמעט העשוקים ואין להם מנחס

ובכן ואראה את כל העשוקים שהם רבים בעולם. רואה אני אותן התינוקות שמתים בחיק אמותיהם. שהם עשוקים מכמה צדדים. עשוקים במקום עליון שלמעלה ועשוקים למטה. כמש"כ (שמות כ) פוקד עון אבות על בני ועל בני בנים על שלשים ועל רבעים: ועוד יש עשוקים בעולם שכתוב (משלי כו) אדם עשוק בדם נפש עד צור ינוס אל יתמכו בו. כיון שהוא עשוק בדם נפש. הוא אוזרעו בנו או בן בנו יהיו עשוקים במשקל (א) שכתוב עד צור ינוס אל יתמכו בו. עד צור רק ההוא ינוס ממקום הקדוש. ואל יתמכו בו בעולם הזה: עוד יש עשוק באותן העשוקים כמו שנאמר (ויקרא יט) לא תעסק את ריעך. וכיון שהוא עבר ועסק יהיה הוא עשוק בורעו מצד הטומאה ההוא. וע"כ אמר שלמה ראיתי את כל העשוקים. חשבתי בכל מיני עשוקים בכל צדדי העסק למה הם עשוקים. אשר נעשים תחת השמש. אשר נעשים. אשר גרו או אשר נמצאו היה צריך לומר. מהו אשר נעשים. אלא כאן היה מרמו שלמה על אותן עשוקים אחרים אשר נעשים. שמטריחים אנשים לרבונום שיהיו נעשים בעשיה. ומי הם. מי שעושק אשת חברו בסתר או בפרהסיא. וזה הילד הנולד מהם הטריחו להקב"ה לעשות לו גוף ולציייר לו צורה. אלה הם העשוקים אשר נעשים. שהגופות שלהם ודאי שנעשים בעל כרחך: עוד יש עשוקים אשר נעשים. אותן שכבר נעשים בשנות הערלה עד י"ג שנים. שישנה הילוך וגדול הגוף. ואח"כ עושקים ולוקחים אותם ממנו. על כלם עמד שלמה המלך ואמר והנה דמעט העשוקים ואין להם מנחס. כלם שופכים דמעות עם טענה לפני הקב"ה. אלה שופכים דמעות שהלא שנות הערלה הגדלים עד י"ג שנים. ואח"כ נעשקים מצרלה ולוקחים הקב"ה. ואם תאמר שמפני שעבר עבירה מתו. הלא יש להם טענה לומר. רבונו של עולם. תינוק בן יומו שחטא האם דנים אותו בדין. אני בן יומו נעשיתי ביום הזה. שהלא מיום הזה שנעשיתי בן שלש עשרה שנה קורא אותי הקב"ה בן. שכתוב (מחלים ב) ה' אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך. וכי עושים דין ליליד בן יומו. הרי דמעט אותן העשוקים ואין להם מנחס. אף כך זה העשוק שנקרא ממור שופך דמעות לפני הקב"ה וטוען לפניו. רבונו של עולם אם אבותי חטאו. אני איזה חטא עשיתי. הנה דמעט העשוקים ואין להם מנחס. אף כך כל אותן העשוקים יש להם טענה לפני הקב"ה. ואין משיב דבר על לבם. ואותן שמתים בחיק אמותם הם עושים לשפוך דמעות לכל בני העולם. שכל בני העולם תמהים ואומרים. אלו ילדים עניים שלא חטאו למה מתו. איה דין אמת שעושה רבון העולם. ואם בחטאי אבותם נפטרו מן העולם מפני מה הם אשמים. ודאי אין להם מנחס: (ב-קיג)

ושבתני אני ואראה את כל העשוקים אשר נעשים תחת השמש והנה דמעט העשוקים ואין להם מנחס

זיו הזהר

(א) ספרשי הזהר פרשו שהוא מלשון מאונים מרה ומשקל. ואפשר שהוא כמו תיקיא בת"ר. כי חטית מתחלפת בת"ר עפ"י רש"י. ועיניו מרה בנגד מרה:

מנחם וגר. פתח מנורה הקדושה ואמר. וראאה את כל העשוקים. מי הם העשוקים (ג) אלו הילדים שהם בחיק אמותם שנפטרים מן העולם על ידי מלאך המות. וכי מלאך המות הורג אותם שהוא עושק. אלא לכך חזר ואומר ומיד עושקיהם כח ואין להם מנחם. מי זה כח ההוא. זה הוא שכתוב יהי מארת ברקיע חשמים. וזהו מארת חסר וא"ו. זו לילי"ת שהיא ממונה של עושק ההוא. והיא הולכת ומשחקת בילדים. ואח"כ תעשה בהם רוגז ורמפות לבכות עליהם: (ג-רל)

ושבחה אני את המתים שכבר מתו וגר. אמר רבי שמעון בוא וראה נטע הקב"ה עצים בעולם הזה. אם הצליחו הרי טוב. ואם לא הצליחו עוקרין ונוטעין אפילו כמה פעמים (ג) ולפיכך כל דרכי הקב"ה לטוב ולתיקון העולם. ובשביל זה היא מצות יבום. ואף יהודה וכל השבטים היו יורעים זה. שנאמר בא אל אשת אחיך ויבם אותה. ועיקר הדבר והקם זרע לאחייך. לפי שאותה הזרע נצרך לתקן הדבר ולהכין חומר לתיקון (ו) שלא יפרד הגזע משרשו כראוי. וש"כ (איוב יד) ואדם על עפר ישוב. וכאשר נתתקן אח"כ כראוי משתבחים אלה בעולם ההוא. לפי שהקב"ה חפץ בהם. ולפיכך כתוב ושבח אני את המתים שכבר מתו. דוקא (ז) מן החיים אשר המה חיים עדנה. מהו עדנה. כמש"כ אחרי בלותי היתה לי עדנה. וכתוב (איוב יג) ישוב לימי עלומיו. וטוב משניהם את אשר עזן לא היה וגר. שלא שב לימי עלומיו ולא נצרך להתתקן ולא סבל על חטאיו הראשונים. לפי שהקב"ה נותן לו מקום מתוקן בעולם ההוא כראוי. בוא וראה מה כתוב (קהלת ח) ובכנ ראיתי רשעים קבורים ובאו וגר. כמו שנתבאר. לפי שהקב"ה עושה טובה ואינו רוצה להשחית העולם. אלא כל דרכיו כלם אמת וזכות. להטיב להם בזה"ו ובעולם הבא: (א-קסו)

ושבחה אני את המתים שכבר מתו מן החיים אשר המה חיים עדנה: וטוב משניהם וגר. א"ר חייא וכי שלמה המלך משבח למתים יותר מן החיים. והלא לא נקרא חי אלא מי שהוא בדרך האמת בעולם הזה. כמש"כ (שמואל ב' כג) ובניהו בן יהוידע בן איש חי. ורשע שאינו יותר בדרך האמת נקרא מת. ואיך הוא משבח למתים יותר מן החיים. אלא ודאי כל דברי שלמה המלך בחכמה נאמרו. אילו לא נכתב יותר אלא ושבח אני את המתים הייתי אומר כך. אבל כיון שכתוב שכבר מתו נמצא בזה ענין אחר של חכמה. שכבר מתו. שבפעם אחר נפטר מן העולם ושב לעולם הזה בשביל שיתתקן. ולאחר

מנחם וגר. פתח בזליכא קדישא ואמר. וראאה את כל העשוקים. מאן אינון עשוקים (ב) אליו ינוקין דאינון בתוקפא דאמסון דאסתלקין מעלמא על ידא דמלאך המות. וכי מלאך המות קטיל לון דאיסו עושק. אלא הדר ואמר ומיד עושקיהם כח ואין להם מנחם. מאן הסוא כת. דא סוא דכתיב יחי מארת ברקיע חשמים. ודא סוא מארת חסר וא"ו. דא לילי"ת דאיסי ממנא דהסוא עושק. ואיסי אולא וחיכא בינוקי. ובחרי עדנת צהו רוגזא ודמעא למצבי עלייהו: (ג-רל)

ושבחה אני את המתים שכבר מתו וגר. אמר רבי שמעון תא חוי קב"ה נטע אילנין צהאי עלמא. אי אללחו יאות. לא אללחו אעקר לון ושתל לון אפילו כמה זמנין (ג) ובג"כ כל ארחוי דקב"ה כללו לסב ולאתקנא עלמא. ובגין דא איסו פקודא דיבוט. ואוף יהודה וכלכו שבטין סו יעדו דא. דכתיב בא אל אשת אחיך ויבם אותה. ועקרא דמלתא והקם זרע לאחייך. בגין דהסוא זרע אלסריך לאתקנא זילא ולמגלס גולמא לתקונא (ד) דלא יתפרש גועא משרשיה כדקא יאות. הס"ד (איוב יד) ואדם על עפר ישוב. וכד מתתקן לבתר כדקא יאות אליון משתבחין צהסוא עלמא. בגין יקב"ה אחרעי צהו. ובג"כ כתיב ושבח אני את המתים שכבר מתו. דיקא (ה) מן החיים אשר המה חיים עדנה מהו עדנה. כד"ל אחריו בלותי היתה לי עדנה. וכתוב (איוב ג) ישוב לימי עלומיו. וטוב משניהם את אשר עזן לא היה וגר. דלא שב לימי עלומיו ולא אלסריך לאתקנא ולא סביל חובין קדמאי. בגין דקב"ה יבם ליה אחר מתקנא צהסוא עלמא כדקא יאות. תא חוי מאי כתיב (קהלת ח) ובכנ ראיתי רשעים קבורים ובאו וגר. כמה דאתמר. בגין דקב"ה עבד סיבו ולא בעא לשלטה עלמא. אלא כל ארחוי כליו קשום חכו. לאוסבא להו צהאי עלמא ובמעלמא דחתי: (א-קסו)

ושבחה אני את המתים שכבר מתו מן החיים אשר המה חיים עדנה: וטוב משניהם וגר. א"ר חייא וכי שלמה מלכא משבח למתיי יתיר מן חייא. והא לא אקרי חי אלא מאן דאיסו צארה קשום צהאי עלמא. כד"ל (שמואל ב' כג) ובניהו בן יהוידע בן איש חי. ורשע דלא אויל צארה קשום אקרי מת. ואיך איסו משבח למתים מן החיים. אלא ודאי כל מלוי דשלמה מלכא בחכמתא אחריו. אילו לא כתיב יתיר אלא ושבח אני את המתים סוס אמילא הכי. אבל כיון דכתיב שכבר מתו אשתכח מלה אחרת בחכמתא. שכבר מתו דבזמנא אחרת אסתלק מן עלמא ותב להאי עלמא בגין דיתתקן. ולבחר

זיו הוהר

(ג) נראה שיש כאן ב' קושיות. הרא שאין אותן ילדים הקטנים מתים ע"י מלה"ם. ועוד שאין שייך עושק אצל מלה"ם. כי לפי דל לעשוק אותן הנשמות לקחת אותן לעצמו שאין זה עמק שלו. ובתרין שזהו שנקראת מארת. והיא יש לה שליטה בשביל איה חטא לעשוק אותן לרשותה. אבל ידוע שמופה להתחייב בעכ"ר: (ג) פירוש שבאים בג"ל אם לא הצליחו להוליד בנים. (ד) דכיון שהיבם הוא מן שורש אחד עם אחיו המת לפיכך זרע שלו חומר טוב להעשות מסוגו נוף אחר עבור נשמת אחיו. כי כל דבר נמשך לשרשו ולמינו. כאמרם דל זרוק חסרא לאוירא אעיקרו קאי: (ה) נמצא לפי זה ששמועות הכהוב הוא ושבח דשון הפכה ולא ישון הלל. ומעמו שמיטיב ומשביח את המתים שכבר מתו דוקא פ"י אלו שעוד בחייהם היו נקראים מתים כיון שלא הולידו בנים. ומסבה באה להם הפכה. מן החיים אשר המה חיים עדנת פ"י מזה שבאים בג"ל להתחייב פעם שנית ע"י מצות יבום ואחרי בלותם בעפר היתה להם עדנת:

ולאחר שנשלם זמנו מת (י) ודאי זה הוא שבה שלו יותר משאר מתי העולם. שהרי קבל עונש של מיתה שני פעמים. ודאי מקומו נתתקן בשבת יותר מאותן החיים שעוד לא קבלו עונש של מיתה. וע"כ כתוב ושבת אני את המתים שכבר מתו דוקא. אלה הם חיים ונקראים מתים (י) מפני מה נקראים מתים. לפי שהרי טעמו טעם של מיתה כבר. ומתוך המתים חזרו להתתקן. שבת שלהם יותר מן החיים אשר המה חיים עדנה. שעוד לא טעמו טעם של מיתה ולא קבלו עונשם. ואין יודעים אם יהיו זכאים בעולם ההוא או לא:

בוא וראה הצדיקים שזוכים להתקשר בצרור החיים. הם זוכים לראות בכבודו של מלך עליון הקדוש. במש"כ (תהלים כז) לחזות בנצח ה' ולבקר בהיכלו. והם מדוריהם יותר עליון מכל אותן מלאכים הקדושים וכל המדרגות שלהם. שהרי מקום עליון ההוא אין זוכים עליונים ותחתונים לראותו. זש"כ (ישע' סד) עין לא ראתה אלהים זולתך וגו'. ואותן שאין זוכים לעלות כל כך. מקום יש עבורם למטה לפי דרכיהם. ואלו אין זוכים למקום עליון ההוא ולראות כמו שרואים אותן שלמעלה. ואלה עומדים בקיום של עדן התחתון ולא יותר. ואם תשאל איזהו עדן התחתון. אלא זה העדן שנקרא חכמה התחתונה. וזה עומד על הגן שבארץ. והשגחת זה העדן עליו. והם עומדים בגן הזה ונהנים מאותו העדן. מה בין עדן התחתון להעליון. כיתרון האור מן החשך. עדן התחתון נקרא עדנה נקבה. עדן העליון נקרא עדן זכר. עליו כתוב עין לא ראתה אלהים זולתך. זה עדן התחתון נקרא גן לעדן העליון. וזה הגן נקרא עדן להגן שלמטה. ואלה הנמצאים בגן התחתון נהנים מאותו העדן שעליהם בכל שבת ושבת ובכל חודש וחודש. זש"כ (שם סו) והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו וגו'. ועל אלה אמר שלמה מן החיים אשר המה חיים עדנה"ה (ח) שהרי אלו במדרגה עליונה יותר מהם. מי הם. אותן שכבר מתו וקבלו עונש (המיתה) שני פעמים. אלו נקראים כסף מווקק שנכנס לאש שני פעמים ויצא ממנו הזוהם ונתברר וגתלבן. וטוב משניהם את אשר עדן לא היה. זה הרוח שעומד למעלה בקיומו ונתעבב מלרדת למטה. שאין לו לקבל עונש. ויש לו מזון מאותו מזון העליון שלמעלה. טוב מכלם מי שלא נתפרסם ולא נתגלה וכל דבריו בהצנע הם. זה הוא צדיק וחסידי השומר מצות התורה ומקיים אותן. ועמליו בתורה יומם ולילה. זה הוא שנאחו ונקשר במדרגה עליונה על כל שאר אנשים (ט) וכלם נכונים מחופתו של זה: (ג-קטב ז)

ושבת אני את המתים שכבר מתו וגו'. א"ר יצחק למדנו בסוד הסודות בין הסודות שבספר שלמה המלך. מקרא זה שכתוב ושבת אני את המתים שכבר

ולבחר לאשתלים ומניה מית (י) ודאי דא הוא שבת דליה יתיר משאר מתי עלמא. דהא קביל עונשא דמיתא תרין זמנין. ודאי אתריה אתתקן בשבתא יתיר מאיזון חיי דעד לא קבילו עונשא דמיתא. וע"ד כתיב ושבת אני את המתים שכבר מתו דייקא. אליו איזון חיון וחקרו מהים (י) מאי עעמא חקרו מהים. בנין דהא טעמו עעמא דמותא כבר. ומיין מתייא אהדרו לאתתקנא. שבתא דלחון יתיר מן החיים אשר המה חיים עדנה. דעד לא טעמו טעמא דמותא ולא קבילו עונשייהו. ולא ידעין אי זכאן לסו דסהוא עליה או לאו:

תא חיי זכאין דזכאן לאתקשרא בלרורא דחיי. איזון זכאן למחמי ביקרא דמלכא גלחא קדישא. כד"א (תהלים כז) לחזות בנצח ה' ולבקר בהיכלו. ואיזון מדוריהו יתיר ועלמא מכל איזון מלאכין קדישין וכל דגין דלחון. דהא סהוא אתרא עלמא לא זכאן עלאין ותתאין למחמי ליה. סה"ד (ישע' סד) עין לא ראתה אלהים זולתך וגו'. ואיזון דלא זכאן לסלקא כל כך. דוכתא אית לון לתתא כפוס אורתייהו. ואלין לא זכאן להסוא אתר ולמחמי כמה דתתאין איזון דלעילא. ואלין קיימי בקיומא דעדן מתאה ולא יתיר. ואי תימא מאן עדן תתאה. אלא דא עדן דחקרי חכמה תתאה. ודא קיימא על גן דבארעא. ואשגחותא דהאי עדן עליה. ואלין קיימי בהאי גן ואתהגון מעדן דא. מאי בין עדן תתאה לעלמא. כיתרון האור מן החשך. עדן תתאה חקרי עדנה נוקבא. עדן עלמא חקרי עדן דכר. עליה כתיב עין לא ראתה אלהים זולתך. האי עדן תתאה חקרי גן לעדן דלעילא. והאי גן חקרי עדן לגן דלתתא. ואלין דמשכתו בגן תתאה אתהגון מהאי עדן דלעילאו בכל שבת ושבת ובכל ירחא וירחא. סה"ד (שם סו) והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו וגו'. ועל אליו אמר שלמה מן החיים אשר המה חיים עדנה"ה (ח) דהא אליו בדרגא עלמא יתיר מנייהו. מאן איזון. איזון שכבר מיזו וקבילו עונשא דמיתא) תרי זמנין. אליו חקרו כסף מווקק דעאל לכורא תרין זמנין וכפיק מניה זוסמא ואתברר ואתנקי. וטוב משניהם את אשר עדן לא היה. האי רוחא דקאים לעילא בקיומיה ואתעבב מלכתתא לתתא. דלית ליה לקבלא עונשא. ואית ליה מזונא מהסוא מזונא דלעילא לעילא. טב מכלהו מאן דלא אתפרש ולא התגלה וכל מלוי בסתימא איזון. דא הוא זכאן חסידא דכשר פקודי אורייתא קייס לון. ואשתדל באורייתא יממא וליילי. דא אתחמיד ואתקשיר בדרגא עלמא על כל שאר בני נשא (ט) וכלהו אתוקדן מחוסה דהאי: (ג-קטב ז)

ושבת אני את המתים שכבר מתו וגו'. א"ר יצחק תאלא ברזא דרוין בגו רזא דספרא דשלמה מלכא. האי קרא דכתיב ושבת אני את המתים שכבר

זיו הוהר

(י) נמצא לפי זה ושבת לשון הדר. שמהדר את המתים שכבר מתו פעם אחת וכמו בגלגול ותקנו מה שהיו צריכים לתקן ומתו פעם שנית: (י) ס"י שאפשר היה לקרוא להם מתים בחייהם יען כי כבר מתו פעם אחת וכמו בגלגול: (ח) נמצא לפי זה ג"כ ושבת לשון הדר שאותן שכבר מתו פעם אחת וכמו בגלגול ותקנו מה שהיו צריכים לתקן ומתו פעם שנית. להם יש להלך ולשבת יותר מאלו שמתו פעם אחת ולאחר מיתה חייהם הוא חיים של עדנה. ר"ד שנמצאים רק בגן עדן התחתון ואין זוכים לעלות יותר. אבל אותן שמתו שני פעמים ונקראים כסף מווקק זוכים לעלות במדרגה עליונה יותר מהם: (ט) פירוש אף אם ימותו רק פעם אחת: 15

שכבר מתו. כיון שכתוב ושבח אני את המתים. למה אמר שכבר מתו. אלא שמתו כבר בעולם הזה בעבודת רבונם (י) והן אותן נפשות הצדיקים שנמצאות בעולם הזה להשגיח ולרעת ולהגן על הדור. וזהו שאמרו החברים שהמתים יודעים בצער העולם. וכאשר נצרך העולם לרחמים ואלה החיים יושבים בצער. הם מתפללים תפלות עליהם. והולכים ומדיעים הדבר לאותן ישני חברון. ונתצוררים ונכנסים לגן העדן שבארץ. ששם רוחות הצדיקים מלוושים בעטרות של אור. ומתעצים עמהם וגוזרים גזרה. והקב"ה עושה רצונם ומרחם על העולם: (ג-ע):

יש אחד ואין שני גם בן ואח אין לו וגו'. אמר רבי שמעון יש אחד זה היא איש שהוא יחידי בעולם. ואין יחידי כראוי אלא שהוא בלי זיוג. ואין שני. שאין עמו עזר. גם בן. שיקים שמו בישראל. ואח. להביאו לידי תיקון לא הניח. ואין קץ לכל צמלו. שהוא עמל תמיד משכים ביום ומאחר בלילה. גם עינו לא תשבע עושר. ואין לו לב להתישב ולומר למי אני עמל ומחסר את נפשי מטובה. ואפשר תאמר שעמל בשביל שיאכל וישתה הרבה ויעשה משתה בכל יום תמיד. לא כן. שהרי הנפש אינה נהנית ממנו. אלא וראי שהוא מחסר לנפשו מן האור הטוב של עולם הבא. לפי שזאת היא נפש חסרה שאינה נשתלמת כראוי: טובים השנים מן האחד אשר יש להם שכר טוב בעמלם. אלה הם שעוסקים בעולם הזה להוליד בנים. שבשביל אותן הבנים שהניד יש לו שכר טוב בעולם ההוא. ובעבורם נוהלים אבותיהם חלק בעולם הבא וזה נתבאר: (א-קטו)

שוב ילד מסכן וחכם ממלך זקן וכסיל אשר לא ידע להזהר עוד. אמר רבי חייא טוב ילד. זה הוא יצר הטוב. שהוא ילד מימים מועטים עם האיש. שהרי מן י"ג שנה והלאה הוא בא אליו כמו שנתבאר. ממלך זקן וכסיל. זה הוא יצר הרע שהוא נקרא מלך ומושל בעולם על האנשים. והוא זקן בודאי כמו שביארו. שכאשר נולד האיש ויוצא לאור העולם הוא נודמן עם האיש. כמו שנאמר (בראשית ד) לפתח חטאת רובץ. והוא כסיל אשר לא ידע להזהר עוד. להזהיר לא כתוב אלא להזהר. לפי שהוא כסיל. ועליו אמר שלמה ע"ה והכסיל בחשך הולך. שהרי מעכירת החשך הוא בא. ואין לו אורה לעולם: רבי שמעון אמר בוא וראה כתוב טוב ילד מסכן וחכם. מי הוא ילד מסכן. הרי ביארו ואמרו שהוא יצר הטוב. אבל טוב ילד. זש"כ (תהלים לו) נער הייתי גם זקנתי. וזה הוא נער שהוא ילד מסכן שאין לו מצצמו כלום (יא) ומפני מה נקרא נער. לפי שיש

שכבר מתו. כיון דכתיב ושבח אני את המתים. אמאי שכבר מתו. אלא שכבר מתו בהאי עלמא בפולחנא דמאריהון (י) ואיכון כפשאן דלדיקיא דמשתכחין בהאי עלמא לאסתכלא ולמדע ולאגנא על דרא. דהא הוא דאמר דחבריא דמתי ידעי בלערא דעלמא. וכד אלטריך עלמא רחמיין ואיכון חייין יתבין בלערא. איכון מללין ללותא עליהו. ואוליין ומודעין מלה לאיכון דמיכין דחברון. ומתערין ועאלין לגן עדן דארעא. דתמן רוחיהון דלדיקיא מתלבשין בעשרין דכסורא. ואחייטעסין בכו וגורין גזרה. וקב"ה עבד רעותא דלהון וחם על עלמא: (ג-ע):

יש אחד ואין שני גם בן ואח אין לו וגו'. אמר רבי שמעון יש אחד זה היא בר נש דאישו יחידאי בעלמא. לאו יחידאי כדקא יאות אלא דאישו בלא זיוגא. ואין שני. דלית עמיה סמך. גם בן. דיוקיס שמה צישראל. ואח. לאייתאס ליה לתקונא לא שבק. ואין קץ לכל עמלו. דאישו עמל תדיר דאקדים יממא וליילא. גם עינו לא תשבע עושר. ולית ליה לבא לאשגחא ולמימר למי אני עמל ומחסר את נפשי מטובה. ואי תימא דבגין דייכול וישתי יתיר ויעבד משתא בכל יומא תדיר. לאו הכי. דהא נפשא לא אתהי מניה. אלא ודאי איכו מחסר לנפשיה מפיבו דכסורא דעלמא דאחי. בגין דהא היא נפשא חסרא דלא אשתלמת כדקא יאות: טובים השנים מן האחד אשר יש להם שכר טוב בעמלם. אלו איכון דמתעסקין בהאי עלמא לאלולא בנין. דאיכון בנין דשבקו בניגיהון איה לון אגר פב בהסורא עלמא. ובגייהו יתין אבין דלהון מולקא בהסורא עלמא ואוקמוס: (א-קטו)

שוב ילד מסכן וחכם ממלך זקן וכסיל אשר לא ידע להזהר עוד. אמר רבי חייא טוב ילד. זה הוא יצר טוב. דהוא ילד מיומין ועירין עמיה דבר נש. דהא מתליסר שנין ואילך אחי לגביה כמה דאחמר. ממלך זקן וכסיל. דהא הוא ילד הרע דאישו דאקרי מלך ושלט בעלמא על בני נשא. ואישו זקן ודאי כמה דאוקמוס. וכד אתיליד בנין וכפיק לאורא דעלמא איכו אזדמן עמיה דב"ג. כמד"א (בראשית ד) לפתח חטאת רובץ. ואישו כסיל אשר לא ידע להזהר עוד. להסיר לא כתיב אלא להסור. בגין דאישו כסיל. ועליו אמר שלמה ע"ה והכסיל בחשך הולך. דהא מסותימא דחשך קא אחיא. ולית ליה נהורא לעלמין: רבי שמעון אמר תא חזי כתיב טוב ילד מסכן וחכם. מאן ילד מסכן. הא אוקמוס ואחמר דאישו ילד טוב. אבל טוב ילד. הו"ד (תהלים לו) נער הייתי גם זקנתי. וזה הוא נער דאישו ילד מסכן דלית ליה מגרמיס כלום (יא) ואמאי אקרי נער. בגין דאית

זיו הזהר

(י) זהו על דרך שררשו חרף על הפסוק אדם כי ימות באהל. כאהלה של תורה: (יא) פ"י בעין מרת המלכות והשכינה הקדושה שמתלבשת במלאך הודול הזה לצורך הנחנת העולם וכעין זה הלבנה שאין לה אור של עצמה אלא מה שמקבלת הארה מן השמש כירוע

לית ליה חרותא דסיהרא דמתחדשא מדיר. ומדיר איש ילד מסכן כמה דאמרן. וחכס. בגין דחכמה שריא ביה. ממלך זקן. דא הוא ילד הרע כמה דאתמר. דא מן יומא דהוה לא נפק ממסאכותיה לעלמין. ואיש כסיל. דכל ארחי אינון לארע זישא. אייל וסטי לבני נשא ולא ידע לאודיהרא. ואישו אתי עם צ"ג בתסקופין. בגין לאספאה לון מארע עבא לארע זישא. תא חוי על דא אקדיס עם צ"ג צומא דאחיליד בגין דיהימנון ליה. דא כד אתי ילד טוב לא יכיל צ"ג למהימנא ליה ודמי עליה כמשולא. כגוונא דא פנינון מאן הוא רשע ערוס. דא הוא מאן דאקדיס לאספמא מלוי לקמי דייכא עד לא ייתי חכרים מארי דדינא. כד"א (משלי יח) לדיק סראשון בריבו וגו'. כגוונא דא אישו האי רשע ערוס. כד"א והנחש סי' ערוס. והוא אקדיס ושאריו עמיה דצ"ג עד לא ייתי חכרים לאספמא עליה. ובגין דאישו אקדיס ואספמא ספמתי עמיה. כד אתי חכרים דאישו ילד טוב אכאיש ליה לצ"ג בהדיה. ולא יכיל לזקפא רישיה כאילו אספון על כתפיה כל מסולין דעלמא. בגין סהוא רשע ערוס דאקדיס עמיה. וע"ד אמר שלמא וחכמת המסכן צויה ודבריו אינם נשמעים. בגין דא אקדיס אהרא. וע"ד כל דייני דקביל מצר נש מלס עד לא ייתי חכרים. כאילו מקבל עליה ספון אחרא למהימנא. אלל וכל רעהו [וכדן] וחקרו. ודא הוא ארע דצ"ג זכאס. דא צ"ג זכאס דא הוא דלא הימין להסוא רשע ערוס דאישו ילד סרע. עד דייתי חכרים דאישו ילד טוב. ובגין דא צ"ג נשא אינון כשלין לעלמא דאתי. אבל סאי זכאס דאישו דחיל למאריה. כמה זישין סביל בהאי עלמא בגין דלא יסימין ולא ישתתף בהאי ילד סרע. וקצ"ס שויז ליה מכלסו. סס"ד (תהלים לד) רבות רעות לדיק ומכלס ילולט סי' : (א-קט).

שיש לו חידוש הלבנה שנתחדשת תמיד. וימיד הוא ילד מסכן כמו שאמרנו. וחכס. לפי שהחכמה שורה בו. ממלך זקן. זה הוא יצר הרע כמו שאמרנו. שהרי מן היום שנברא לא יצא מטמאתו לעולם. והוא כסיל. שכל דרכיו הם לדרך רע. שהולך ומסית לאנשים ולא ידע להזהר. והוא בא אל האיש בעלילות. בשביל להסירם מן דרך הטוב לדרך רע. בוא וראה שצל זה התקדם אל האיש ביום שנוולד בשביל שיאמינו לו. שהרי כאשר בא יצר הטוב אין יכול איש להאמינו ודומה עליו כמשא. כדמיון זה למדנו מי הוא רשע ערוס. זה הוא מי שמקדים להטעים דבריו לפני הדיין קודם שבא חבירו בעל הדין. כמש"כ (משלי יח) צדיק הראשון בריבו וגו'. כדמיון זה הוא זה רשע הערוס. כמש"כ והנחש היה ערוס. והוא מתקדם וסוכן עם האיש קודם שבא חבירו לשכון עליו. ולפי שהוא התקדם והטעים טענותיו אל האיש. כאשר בא חבירו שהוא יצר הטוב מרגיז לו לאיש עמו. ואינו יכול לזקוף ראשו כאילו עמוס על כתפו כל משאות שבעולם. בשביל רשע ערוס שהוא שהתקדם אצלו. וע"ז אמר שלמה וחכמת המסכן בויה ודבריו אינם נשמעים. לפי שהרי הקדימו אחר. וע"כ כל דיין שמקבל מן איש דבריו טרם שיבא חבירו. כאילו מקבל עליו עבודה זרה לאמונתו. אלא ובא רעהו [ובכך] וחקרו. וכך הוא דרך איש זכאי. שהרי איש זכאי זה הוא שאינו מאמין לאותו רשע ערוס שהוא יצר הרע. עד שיבא חבירו שהוא יצר הטוב. ולפיכך אותן אנשים נכשלים הם לעולם הבא. אבל איש זכאי שהוא ירא שמים. כמה צרות הוא סובל בעולם הזה בשביל שלא יאמין ולא ישתתף עם יצר הרע. והקב"ה מצילו מכל הצרות. ככתוב (תהלים לד) רבות רעות צדיק ומכלם יצילנו ה' : (א-קט).

ה

כי בא החלום ברב ענין וקול כסיל ברב דברים. א"ר יוסי כי בא החלום ברוב ענין. הרי נתבאר שיש הרבה יסודות בהלום. וממינים מדרגות על מדרגות. עד שהחלומות יש בהם שכלם אמת. ומהם שיש בהם אמת ושקר. אבל לאותן צדיקי אמת אין מגלין להם דברי שקר כלל. אלא הכל אמת. בוא וראה דניאל מה כתוב בו (יניאל ב) אדין לדניאל בחזוה די לילה רזא גלי. וכתוב (שם ז) דניאל הלם חזה וחזוי ראשיה על משכביה באדין הלמא כתב. ואם יש בו דברי שקר מדוע נכתב בין הכתובים. אלא אותן צדיקי אמת בשעה שנשמותיהם עולות אין מתחברים בהם אלא דברים קדושים. שמודיעים להם דברי אמת. דברים קיימים שאין משקרים לעולם. ואם תשאל הלא למדנו שדוד המלך לא ראה חלום טוב. הרי נשמע שדוד היה רואה דברים שאינם אמת. אלא ודאי זה מפני שכל ימיו הי' צוסק בשפיכת דמים ולהתגר מלחמות. וכל חלומותיו לא היו אלא חלומות רעים חורבן ושמהה ודם ושפיכת דמים. ולא חלום של שלום. ואם תשאל הלא

ה

כי בא החלום ברב ענין וקול כסיל ברב דברים. א"ר יוסי כי בא החלום ברוב ענין. הרי נתבאר שיש הרבה יסודות בהלום. וממינים מדרגות על מדרגות. עד שהחלומות יש בהם שכלם אמת. ומהם שיש בהם אמת ושקר. אבל לאותן צדיקי אמת אין מגלין להם דברי שקר כלל. אלא הכל אמת. בוא וראה דניאל מה כתוב בו (יניאל ב) אדין לדניאל בחזוה די לילה רזא גלי. וכתוב (שם ז) דניאל הלם חזה וחזוי ראשיה על משכביה באדין הלמא כתב. ואם יש בו דברי שקר מדוע נכתב בין הכתובים. אלא אותן צדיקי אמת בשעה שנשמותיהם עולות אין מתחברים בהם אלא דברים קדושים. שמודיעים להם דברי אמת. דברים קיימים שאין משקרים לעולם. ואם תשאל הלא למדנו שדוד המלך לא ראה חלום טוב. הרי נשמע שדוד היה רואה דברים שאינם אמת. אלא ודאי זה מפני שכל ימיו הי' צוסק בשפיכת דמים ולהתגר מלחמות. וכל חלומותיו לא היו אלא חלומות רעים חורבן ושמהה ודם ושפיכת דמים. ולא חלום של שלום. ואם תשאל הלא

הוא לבר נש סבא חזילו ליה חלמא בישא (א) סבי סוא ודאי. כל אינון בישינ דומינין לאתדבקה על אינון דעברי על פתגמי דאורייתא. ואינון עונשין דומינין לאתענשא בהסוא עלמא כלכו חמי. בנין דכל שעתא יתא דחילו דמריה עליה. וסא אתערז דכתיב (קס"ג) וסאלהיס עשה שייראו מלפניו. זה חלוס רע. וע"ד לסהוא זכאה אחזיו ליה חלמא בישא כמה דאתמר:

תא חזי סא תנינ דסהוא בר נש דחמי חלמא בעי ליה למפתח פומיה ביה קמי בני נשא דרחמי ליה. בנין דיסתלק רעורא דלחון לגביה לסב. ויפתחון פומייהו לסב. וישתכח רעותא ומלס כלל לסב. רעותא דליהי מחשבה שרותא דכלא. ומלס אייה סיומא דכלא. וע"ד אשתכח דסא שלימו אישו ברוח עלאה (ב) ובג"כ אתקייס כלל. ובענין בני נשא רחמינן לאתקיימא סאי פשרא סבא. וכלל אישו כדקא יתות. ובג"כ קב"ה אודע ליה לב"כ כל חד וחד דסהוא דרגא דליה כמה דלישו. ובהסוא גווגא דכל חד וחד כמה דלישו:

אמר סהוא יודאי ודאי דחלמא לאו אישו אלל לבר נש זכאה. דלישו חמא חלמא כדקא חזי. ותא חזי דכד ב"כ נאיש על ערסיה. נשמתיה נקרא וספיה בעלמא לעילא ועאלת באתרא דעאלת. וכמה חבילי סהירין קיימין ואזלין בעלמא ופגעין בה צהאי נשמתא. אי זכאה סיא סלקא לעילא וסמאת מאי דחמאת. ואי לאו אתאחדת בהסוא סקרא ומודיעין לה מלין כדיבן. או מלין דומינין למיתי לזמן קריב. וכד אתער סהיא נשמתא דביה אישי מודעא ליה מאי דחמאת. ועל דא לב"כ דלאו אישו זכאה מודיעין ליה חלמא סבא דלאו אישו קשום כלל. בנין לאספאס ליה מהסוא ארת קשום. וכיון דלישו אסטי אורחיה מארח קשום מסאבין ליה. דכל מאן דאטי לאתדכאה מדכאין ליה. ומאן דאטי לאתאבא מסאבין ליה. וסא ודאי אתמר סבי: (א-ק"ט)

אל תתן את פיך לחסות את בשרך וגו'. רב הסניגא סבא אמר סבי. אל תתן את פיך. דלא יסיב בר נש פומיה למיתי להסורורא בישא. ויהא גריס למחסי להסוא בשר קדש דחמיה ביה ברית קדישא. דלילו עביד סבי משכין ליה לגיסנס. וסהוא דמוכח על גיסנס דומ"ה סמיה. וכמה רבוא דמלאכי חבלס בהדיה. וקאיש על פתחא דגיסנס. וכל אינון דנסרו ברית קדישא צהאי עלמא לית ליה רשו למקרב בהו. דוד מלכא בשעתא דאירע ליה סהוא עובדא דבת שבע. סליק דומ"ה קמי קב"ה ואקסרג עליה דוד דקלקל ברית בערוס. א"ל קב"ה דוד זכאה סוא וברית קדישא על תקוניס קיימא. דסא גלי קדמי דאודמנת ליה בה שבע מיומא דאתברי עלמא. ותו דבסיתרא סוס מאי דוס. דסא אוריס אספר לס בנס. וכד כלל ליה קב"ה דייגא אתבשר (שמאל ג' י) נס ס' סעביר חסאתך לא תמות. מסו לא תמות. לא

תמות

הלא אמרו לאיש טוב מראין לו חלום רע (ב) כך הוא בודאי. שכל אותן הרעות העתידות להתדבק על אותן העוברים על דברי התורה. ואותן העונשין העתידיים לענוש בעולם ההוא הכל הם רואים. בשביל שבכל עת תהיה יראת רבונם עליהם. והרי הצירו שכתוב (קיל"ג) והאלהים עשה שייראו מלפניו. זה חלום רע. וע"כ לאיש זכאי מראין לו חלום רע כמו שנתבאר:

בוא וראה הרי למדנו שזה האיש שראה חלום נצרך לו לפתוח פיו ולספר החלום לפני אנשים אובהיו. בשביל שיעלה הרצון שלהם אליו לטוב. ויפתחו הסאת פיהם לטוב. ויהיה נמצא רצון ודיבור הכל לטוב. הרצון שהיא המחשבה זה התחלת הכל. והדיבור הוא גמר הכל. וע"כ נמצא בזה אותו השלימות שהיא בסוד העליון (ג) ובשביל זה יתקיים הכל. ונצרך לזה אנשים אובהים למען יתקיים זה הפתרון הטוב. והכל הוא כראוי. ולפיכך מודיע הקב"ה לאנשים בחלום לכל אחד ואחד באותה המדרגה שלו כמו שהוא. ובאותו הגוון של כל אחד ואחד כמו שהוא:

אמר יהודי ההוא זה ודאי שענין החלום אינו אלא לאיש שהוא זכאי. שהוא רואה החלום כראוי. ובוא וראה שכאשר האדם ישן על מטתו. נשמתו יוצאה ומשוטטת בעולם ומצלה ונכנסת במקום שנכנסת. וכמה מחנות של רוחות רעים עומדים ומתהלכים בעולם ופוגעים ברוחה הנשמה. אם זכאי היא יכולה לעלות למצלה ורואה מה שרואה. ואם לא נאחזת בצד הרע ומודיעים לה דברי כזב. או דברים העתידיים לבא בזמן קרוב. וכשנתעורר מודיעה לו אותה הנשמה שבו מה שראתה. ועל כן לאיש שאין הוא זכאי מודיעים לו חלום טוב שאין הוא אמת כלל. בשביל להטעותו להסירו יותר מדרך האמת. וכאשר הוא יסיר דרכו מדרך האמת מטמאין אותו. שכל מי שבא להטהר מטהרין לו. ומי שבא להטמא מטמאין לו. וזה ודאי כך נתבאר: (א-ק"ט)

אל תתן את פיך לחסות את בשרך וגו'. כך אמר רב המנונא סבא. אל תתן את פיך. שלא יתן האדם את פיו לבוא להרהור רע. ויהיה גורם להחטיא לבשר קודש ההוא שנחתם בו ברית הקדוש. שאילו עושה כך מושכים לו לגיהנם. ואותו הממונה על גיהנם דומ"ה שמו. וכמה רבבות מלאכי חבלה עמו. והוא עומד על פתחו של גיהנם. וכל אותן שנטרו ברית הקודש בעולם הזה אין לו רשות ליקרב אליהם. דוד המלך בשעה שאירע לו אותו מצשה של בת שבע. עלה דומ"ה לפני הקב"ה וקטרג על דוד שפגם בריתו בערוה. א"ל הקב"ה דוד צדיק הוא וברית הקדוש על תיקונו קיים. שהרי גלוי לפני שומינה לו בת שבע מיום שנברא העולם. ועוד שבהיתר היה מה שהיה. שהרי אוריה פטרה בגס. וכאשר נצח לו הקב"ה בדין נתבשר דוד (שמאל ב' י) גם ה' העביר חסאתך לא תמות. מהו לא תמות. לא

תמות

דיו הוהר

(א) מ"כ גראה מזה ג"כ שמראים י"ה דברים שאינם אמת. (ב) כוונתו כמו בסוד העליון שהוא פד העשר ספירות שחכמה פתח איהי פחשכה ס"גאו והכלכות כוף עשה הוא הרבור.

תמות בידו של דומ"ה. עוד אמר דומ"ה. רבון העולמים
 הלא דבר אחד יש לי אצלו. כי הוא פתח פיו ואמר
 (ס) חי ה' כי בן מות האיש העושה זאת. והוא דן
 לגפשו. שליטה יש לי עליו. א"ל הקב"ה אין לך רשות.
 שהרי התורה לפני ואמר חטאתי לה'. ואע"פ שלא
 חטא. אבל במה שחטא באוריה כתבתי עליו עונש
 וקבלו. מיד חזר דומ"ה למקומו בפחי נפש. וע"ז אמר
 דוד (תהלים צד) לולי ח' צורתה לי כמעט שכנה דומ"ה
 נפשי .. ולפיכך צריך האדם להזהר שלא יאמר דבר
 כמו שאמר דוד. לפי שלא יוכל לומר לדומ"ה כי שגגה
 היא כמו שאמר דוד. זש"כ ואל תאמר לפני המלאך
 כי שגגה היא. למה יקצף האלהים על קולך. על אותו
 הקול שהוא אמר. וחבל את מעשה ידיך. זה בשר
 קודש (ג) ברית הקדוש שפגם ויהיה נמשך בגיהנם על
 ידי דומ"ה: (א-ה)

אל תתן את פיך לחטיא את בשרך. אמר רבי יצחק
 כמה יש לו לאדם להזהר בדברי תורה. כמה
 יש לו להזהר שלא יטעה בהם. ולא יוציא מן התורה מה
 שלא ידע ולא קבל מרבו. שכל מי שאומר בדברי תורה
 מה שלא ידע ולא קבל מרבו (ד) עליו כתוב לא
 תצעה לך פסל וכל תמונה. והקב"ה עתיד להפרע ממנו
 בעולם הבא. בזמן שנשמתו תחפץ ליכנס למקום העליון
 דוחים לה לחוץ. ותכרת ממקום ההוא שנצטרות בצרור
 החיים שאר הנשמות. זש"כ למה יקצף האלהים על קולך.
 קולך. זו היא נשמתו של אדם: (ב-טו.)

תמות צידה דדומ"ה. תו אמר דומ"ה. מארי דעלמא
 סא מלס הדא אית לי נביס. דאיתו אפתח פומיס ואמר
 (ס) חי ה' כי בן מות האיש העושה זאת. ואיתו דן
 לגפשי. סרויח אית לי עליה. א"ל קב"ה לית לך רשן.
 דהא אודי לגבאי ואמר חטאתי לה'. ואע"ג דלא
 חב. אבל במאי דחטא בצוריה עונשא כתבית עליה
 וקבל. מיד אהדר דומ"ה לאתריה בפחי נפש. וע"ד אמר
 דוד (תהלים צד) לולי ה' עזרתה לי כמעט שכנה דומ"ה
 נפשי .. ובג"כ צבי בר כס לאסתמרא דלא ימא מלס
 כדור. בגין דלא יוכל למימר לדומ"ה כי שגגה
 היא כדאמר דוד. הסי"ד ואל תאמר לפני המלאך
 כי שגגה היא. למה יקצף האלהים על קולך. על הסוף
 קול דאיתו אמר. וחבל את מעשה ידיך. דא בשר
 קודש (ג) ברית קדישא דפגיס ואתמשך צביסס על
 ידא דדומ"ה: (א-ה)

אל תתן את פיך לחטיא את בשרך. אמר רבי יצחק
 כמה אית ליה לבי" לאודסרא על פגני אורייתא. כמה
 אית ליה לאודסרא דלא יפסי צבו. ולא יפיק מאורייתא מאי
 דלא ידע ולא קביל מרביה. דכל מאן דאמר במלי דאורייתא
 מאי דלא ידע ולא קביל מרביה (ד) עליה כתוב לא
 תעשה לך פסל וכל תמונה. וקב"ה זמין לאתפרעא מניה
 בעלמא דאחי. בזמנא דנשמתיה צביא למיעל לדוכתא דלעילא
 דחיין לס לצב. ותסתלי מססוא אתר דליריא בצרורה
 דחיי דשאר נשמתין. הסי"ד למה יקצף האלהים על קולך.
 קולך. דא היא נשמתיה דבר כס: (ב-טו.)

אל תתן את פיך לחטיא את בשרך ולא תאמר לפני המלאך כי שגגה היא למה יקצף האלהים על קולך וחבל
 את מעשה ידך. אמר רבי רחומאי מקרא זה מקשים בו החברים שהיה צריך לכתוב אל תתן את פיך לחטיא
 את נפשך. כמו שנאמר נפש כי תחטא (ויקרא ה) ולא נמצא מקרא בלשון ובשר כי תחטא. ויפה הקשו. אבל כך
 הוא הענין שאסור לו לאדם לספר דברי זנות אפילו עם אשתו. לפי שיבא לידי קישוי ולהרהר בתורה ויהיה
 רעים מנשים אחרות. וע"ז היה דש בגרנו ויזרע זריעה זרה. זש"כ אל תתן את פיך לחטיא את בשרך. והו
 הבשר שעליו נאמר (בראשית יז) והיתה בריתי בבשרכם. ואל תאמר לפני המלאך. זה המלאך ההולך לימינו של
 אדם. אל תאמר דברים שאינן כהוגן. אלא כל דברך בנחת ובמשקל. מה הטעם. מפני כי שגגה היא. וחיוב
 על זה קרבן שגגה. ועוד שעל זה למה יקצף האלהים על קולך. מפני שזה הקול יליך אותו עוף השמים ועמיד
 אותו לפני הקב"ה לחבל את מעשה ידך בשביל חטא של הבשר. מה הטעם. מפני שכל אדם שיש לו ברית
 קודש אין יכולים אותן השולטים בגיהנם להכניסו שם. ובלבד אם ישמור אותו. ואם לא שמר אותו מעבירים
 אות הברית ממנו ומשחיתים ומחבלים אותו. שזה מעשה ידי של אדם. ואח"כ מכניסים אותו בגיהנם. כי אין
 להם על מה שישגיחו: (ד"ח מדה"ג שח"ט)

רוא דאצילות

כי נבס מעל נבס שמר וגבסיס עליסס (ס) א"ר
 שמעון תא חזי כמה עלות סתימין [לעילא
 ולעילא

סוד האצילות

כי גבה מעל גבה שמר וגבהים עליחם (ס) א"ר
 שמעון בוא וראק כמה עלות נסתרות [למעלה
 מעלה

זיו הוהר

(ג) כידע שאברהם עומד בפתחו של גיהנם ואינו מניח לרין את הניסולים בגיהנם. אבל לפעמים יש רשות להסמונה על גיהנם להכיל
 אות הכרית שבכשרו ולמשוך ערלתו שיהיה נראה בערל: (ד) זה מוסב על המדרש חירושין בתורה הן בהלכה הן בחכמת הקבלה
 והם בנוים על יסודות של שקר. אבל ודאי שיש רשות לחרש חירושין מה שלא שמע מרבו אם אך הם בנוים על הקרבות ויסודות
 אמיתיים. וע"ז אנו מתפללים ותן חלקנו בתורתך. והקב"ה הראה דמשה אפילו מה שתלמיד ותיק עתיד לחרש: (ס) כאן מטנתי עמי
 בצלחת. לא מפני עצלות אלא מפני עומק המושג וקוצר המשיג. ואף להבנה צניחה נצרך ספר ש"ס לפרשו כי מאמר הזה הוא יסוד
 חכמת הקבלה איך שכל העולמות והספירות האלפיים ולרובבות מיוחדים ומקושרים זה בזה. זה משמיע וזאת מקבלת. זה אב וזו תולדה.
 ותיכף זו המקבלת נעשית אב ומשמיע העולם שלמטה ממנו. וכל זה בשביל להסתיר ולהחליש ולצמצם אור הא"ס ב"ה דאיתו מלאך
 המזיה את כלם כמאי דאשקי דאילני. שהגם שאין בהמים שום השתנות מ"ם ע"י מיני האילנות נשתנה השקת המים לפעמים שונים
 ככמה מיני פירות. וכל ההשתלשלות הגדולה הזאת היא למען יהיה כאפשרות להכרא גם נבראים נשמיים דומם צומח הי כ"כ. וגם
 שוב"ו

מצלהן שהם מתלבשים והם מורכבים בספירות. והספירות מרכבה להם. שהם נעלמים מן מחשבות האנשים. ועליהם נאמר כי גבה מעל גבה שמר וגבהים עליהם. שם מאורות מצוחצחים אלו על אלו. ואלו המקבלין הן כחשוכות לצומת האחרים שעליהן שמקבלין מהם. ואותו שנקרא עלת על כל העלות הוא גבוה על כל העליונים. ואין מי גבוה עליו. אין מאורי אור קיימים לפניו. ועוד כתר עליון אע"פ שהוא אור קדמון אור צח ואור מצוחצח. הוא חשוך לצומת עלת כל העלות. וכל החילות התלויים ממנו נאמר בהם (שיר"ה) קוצותיו תלתלים שחורות כעורב. שאין מאור קיים לפני אורה. וכל מאורות המצוחצחים נחשכים לפניו. וכל המאורות שהם גבוהים מן המאורות שתחתיהם הם כתרים על ראשיהם. וסוד הדבר אלה הא יודך הא זה הסוד של עשרה כתרים שהם מורכבים על עשר ספירות. וזה הוא כי גבה מעל גבה שמר וגבהים עליהם. יודך הו הו הו הו. יודך הא ואו הא. יודך הו ואו הו. יודך הו יודך הו. הרי הם אלו על אלו. עשרה מאורות בעשרה. זש"כ (במדבר ו) עשרה עשרה הכף בשקל הקדש. למעלה על כלם עלת על כל העלות הרוכב על הכף ומושל על הכל. וכל השמות הם מרכבה אליו. ואין רוכב עליו. כי אין גבוה ממנו. ובשביע זה נקרא עלת על כל העלות. ושמות האלה הם צנורות. והשמות שעליהם הם מצינות שנמשכים להצנורות. וכל הצנורות הם כאברים של שיצור קומה שהילכים בשיצור במדה ובמשקל. זש"כ (איוב כח) ומים תכן במדה. וזה נתבאר שכל אחד הוא מקבל כפי שיצורו וכפי מדה שלו. והמצין ההוא שהוא גבוה על כלם אין לו מדה ושיצור ומשקל. וזה נתבאר: (ת"י תישן ע')

ייתרון ארץ בכל היא מלך לשדה נעבד. אמר רבי יוסי ויתרון ארץ בכ"ל היא ודאי. שהרי משם

ולעילא דאינון מתלבשין ואינון מורכבין בספירן. וספירן מרכבה לגבייהו. דאינון ספירין ממחשבתין דבני נשא. ועלייהו אתמר כי גבה מעל גבה שמר וגבהים עליהם. תמן נסורין מלוחלחין אליון על אליון. ואליון דמקבלין אינון כחשוכין לגבי אחריון דעלייהו דמקבלין מנייהו. וסוד דלקרי עלת על כל העלות דסליק על כל עליון. ולית מאן דסליק עליה. לית נסורא קיימא קמייהו. ועוד כתר עלאה אע"פ דאינון אור קדמון אור לח ואור מלוחלח. אינון ארוכס קדם עלת כל העלות. וכל חיילין דתליון מניה אתמר צהון (שיר"ה) קולותיו תלתלים שחורות כעורב. לית נסורא קיימא קמי נסוריה. וכלהו נסורין מלוחלחין מתחשבאן קמייהו. וכל נסורין דאינון לעילא מנסורין אינון כתרין על רישייהו. וזוא דמלס אלה הא יודך הא דא רוא דעשרה כתרין דאינון מורכבין על עשר ספירין. וזא אינון כי גבה מעל גבה שמר וגבהים עליהם. יודך הו הו הו הו. יודך הא ואו הא. יודך הו ואו הו. יודך הו יודך הו. הא אינון אליון על אליון. עשר נסורין בעשר. הסי"ד (במדבר ו) עשרה עשרה הכף בשקל הקדש. לעילא על כלם עלת על כל העלות דרכיב על כלם על כלם. וכלהו שמחן אינון מרכבה ליה. ולית דרכיב עליה. לית לעילא מיניה. וזבנין דא אתקרי עלת על כל עליון. ושמהן אליון אינון לנורין. ושמהן דעלייהו מצועין דנחתין לנורין. וכל לנורין אינון כאברין דשיצור קומה דאליון דשיצור במדה ובתקלה. הסי"ד (איוב כח) ומים תכן במדה. וזא אוקמוס דכל חד אינון מקבל כפי שיעוריה וכפי מדה דליה. וסוד נביעו דאינון לעילא על כלם לית ליה מדה ושיצור ומשקל. וזא אוקמוס: (ת"י תישן ע')

ייתרון ארץ בכל היא מלך לשדה נעבד. אמר רבי יוסי ויתרון ארץ בכ"ל היא ודאי. שהרי מתמן

זיו הזהר

שיוכלו לקבל חיות מהארת אור הא"ם ב"ה ככתוב ואתה מחיה את כלם. בוא וראה זרם האלעקטרין שהוא הבר שאינו נראה כלל אם יפגע בדבר חי כמו שהוא ישרף כרגע. וכדי שנוכל להשתמש בו נצרך לכסות ולהשמיין אותו והכל עד שיהיה באפשרות ליגע בתוש המתכות שגורם בו הכח האלעקטרין ונעין זה להכריז כאלי אלהים ורובא רבכות הברלות אש אוכלה של אור הא"ם ב"ה נצרך לצמצום והסתרות כלי שיעור ובאין מספר ככתוב ישח חשך סתרו מכיכותו ריקעיים תחת ריקעיים כדי להחליש אור הא"ם ב"ה וכדי להקיר אשו האוכלה עד שיהיה באפשרות להברא נבראים נשמיים. וגם שיוכלו לקבל חיות מנביעת אור הא"ם ב"ה המחיה את כלם. וכשכיל זה יש ד' עולמות כוללים שנקראים אצילות בריאה יצירה עשיה. ובכל עולם ועולם יש כמה וכמה ספירות בפרטיות. ומקור אלו הדי' עולמות כוללים הם אלו ד' מילואים של השם הויה ב"ה. והשם אודיה כמילואו סמל להם כעין בתר. וכן גם בשכיל זה נקראין הספירות חכמה וכינה אבא ואמא. והספירות תפארת ומלכות ברא וברתא או חתן וכלה שהן תולדות לאבא ואמא. וענין זכר ונקבה הוא כמו נבראים הנשמיים טפת זרע שנשפע מן הובר להנקה נשתנה בה לנברי ע"י עיבור ותולדת. וכן כעין זה באור הא"ם ב"ה שאך כעין טפה אחת נשפע ממנו באמצעות הכתר לספירת החכמה וממנו לספירת הכינה וע"י הודגות חכמה וכינה נשפץ זה האור לנברי בספירת הכינה כבחינת עיבור ותולדת. וכאשר זה היה מעט להחליש ולהקיר אור הא"ם ב"ה נצרך פעם שנית להצניח כזאת ע"י ספירות תפארת ומלכות וכל זה בפרטיות בעולם האצילות וכן בכל העולמות. וכדרך כוללות נקרא כל עולם האצילות לכל פרטיותו כשם אבא ועולם הכינה לכל פרטיותו כשם אמא. ומתם נמשך שפע האור הא"ם לעולם היצירה שנקרא על דרך המלך כשם כן וממנו נמשך האור לעולם המלכות שנקרא בכללו כשם בת. וזק אחר כל אותן מיני ההודגות מתפשטת השפע במולדת ומזרות השמים שיעלפו בפרטיות בעולם הוה עפ"י השגחה העליונה בסוד ואתה מחיה את כלם. ומוכן מזה שהחיות הנובע ממקור החיים כשכא ומניע להתפשט כנעהו אחר כל אותן הצמצומים אין לה דמיון כ"ל עם עצמיות אור הא"ם ב"ה סקור החיים כמו שהוא במקורו ובצמצויותו ואע"פ דבוקים ומקושרים כל העולמות אלה באלו כעין האברים שבגוף האדם באחדות הגמור. אף שאין דמות אצילות הויה עם המוח או עם ה"ב. וכמו שמוצא בכתבאמר הנפלא והעמוק פתח אליהו. ומכאן יוכר שיות המלידים על חכמת הקבלה לאמר שהנוצרים מאמינים בשילוש בעלי הקבלה בעשירות ח"ו. כי אדרבה כל חכמת הקבלה היא השוואה של שלוש הקשות בנתר. היינו איך ה"י באפשרות להברא נשמיים מן הרוחני שברחניותו. וגם איך היה באפשרות להברא כח השוואה שנקרא **שפ"א אע"פ** עם כל החילות שלהם מן הקדושה שבקדושת. ועפ"י חכמת הקבלה מוכן היטב ענינים האלה למי שזוכה להבין באמת. ומוכן היטב אחדות הגמור שהו"א עתך ואין שני. מנבייה לשבת ומשפילי דראות בשמים וארץ:

מתקן נפקין רוחין וכשמתיין ותועלתא לעלמא (י) מלך לשדס נעבד. מלך מלך. דא קב"ה. לשדס נעבד. כד איזו לתתקן כדקא יאות. מלך. דא מלך עלאה לתתבר לשדס כד איזו נעבד. מלך. דא מלך עלאה אשר ברכו ה'. דכתיב (בראשית כו) כריח שדה אשר ברכו ה'. דכד איזו נעבד ותתקן בכל מאי דאלקריך ליה כדקא יאות. כדן מלך עלאה לתתבר עמיה: רבי אלעזר אמר מלך לשדה נעבד. כמה גווי רזין עלאין הכא. מלך. דא שכינתא דלא שריא צביטא לתתקנא ציה. אלא צומנא דלתכסיב צ"ט ואזדווג צלחתיה לאלולא ולמעבד איצין. ואיזו אפיקת נשמתין לאשראה ציה. ובג"כ לשדה נעבד ולא לאשרא: ד"א מלך. דא אשה יראת ה'. כד"א (משלי יא) אשה יראת ה' היא תתהלל. לשדה נעבד. דא אשה זרה. כד"א (שם ו) לשמרך מאשה זרה. צגין דלית שדס ולית שדס. אית שדס דכל צרכאן וקרושין ציה שריין. כד"א כריח שדה אשר ברכו ה'. ולית שדס דכל חורבו ומסאזבי ושילאה וקולין וקרצין ציה שריין. והאי מלך זמנין דליתו נעבד להאי שדס. וע"ד כתיב (שם י) תחת שלש רגזו ארץ וגו' תחת עבד כי ימלך וגו' וספחא כי תירש צבירתה. וכדן הוי מלך לתכסיב נכוריה ותתשך. עד דלתדכי ותתחבר לעילא: (ג-קכ)

יתרון ארץ בכל הוא. מה בכל. אמר יהוה סייטא תא חיי יהוה כבוד עלאה איזו רוח לרוח וכשמתיא לנשמה. עד דמטי לאתר חד לתתא דלקרי גוף (י) ובהאי טייל חד רוח דמקורא דחיים דלקרי כ"ל. ובדא איזו כל סובא וכל מזונא וכל ספוקא דיהוה גוף. סה"ד ויתרון ארץ כ"ל הוא. ציהאי כ"ל דליתו רוח להוה גוף: (ג-קכ)

יש רעה חולה תחת השמש עשר שמור לצעליו לרעתו. אמר רבי אבא יש רעה חולה. וכי יש רעה דהיא חולה ויש רעה דלאו היא חולה. אלא ודאי יש רעה חולה. דתיטק מסתרא דשמאלא נפקי כמה גרדיני נימוסין דצקעין צלורא. וכד צעיין למיסק אלון ואשתאצין צנוקצא דתהומא רבא (ח) לצתה נפקין ומתחברין כחדא וצקעין אורין ושאטין צעלמא. ומתקרצין לגבייהו דצני נשא. וכל חד לקרי רעה. כד"א לא תאוכה אליך רעה. מהו לא תאוכה. צגין דלתיא צתסקופא על צני נשא. חולה. אמאי היא חולה. צגין דכד שריא האי על צני נשא עביד לון קמלנין צממויהו. אתיין גבאי לדקה גביה היא מחלת צידה. אמרת ליה לא תפוק מדידך. אתיין מסכני היא

כשם יוצאים רוחות ונשמות וקיום לעולם (י) מלך לשדה נעבד. איזו מלך. זה הקב"ה. לשדה נעבד. כאשר הוא בתיקון הראוי. מלך. זה מלך העליון מתחבר לשדה כאשר הוא נעבד. איזו שדה. זה השדה אשר ברכו ה'. שנאמר (בראשית כו) כריח שדה אשר ברכו ה'. שכאשר הוא נעבד ונתתקן בכל מה שנצרך לו כראוי. אז מלך העליון מתחבר עמו: רבי אלעזר אמר מלך לשדה נעבד. הרבה אופנים של סודות עליונים יש כאן. מלך. זו השכינה שאינה שורה בבית להתתקן בו. אלא בזמן שהאדם בעל אשה ומזדוג באשתו להוליד ולעשות פירות. והיא תוציא נשמות לשכון בהם. ולפיכך לשדה נעבד ולא לאחר: ד"א מלך. זו אשה יראת ה'. כמש"כ (משלי יא) אשה יראת ה' היא תתהלל. לשדה נעבד. זו אשה זרה. כמש"כ (שם ו) לשמרך מאשה זרה. לפי שיש שדה ויש שדה. יש שדה שכל הברכות והקדושות שוכנות בו. כמש"כ כריח שדה אשר ברכו ה'. ויש שדה שכל חורבה וטומאה וכליה והריגה ומלחמות שוכנות בו. וזה המלך לפעמים הוא נעבד לזה השדה. וע"ז כתוב (שם י) תחת שלש רגזו ארץ וגו' תחת עבד כי ימלך וגו' וספחא כי תירש גבירתה. ואז מלך הזה נתכסה אורו ונחשך. עד שנטהר ונתחבר למעלה: (א-קכ)

ויתרון ארץ בכל הוא. מהו בכל. אמר יהוה סייטא בוא וראה כבוד עליון ההוא הוא רוח לרוח ונשמה לנשמה. עד שמגיע למקום אחד למטה שנקרא גוף (י) ובזה נכנס רוח אחד של מקור החיים שנקרא כ"ל. ובזה הוא כל טוב וכל מזון וכל פרנסה של הגוף ההוא. זש"כ ויתרון ארץ כ"ל הוא. בזה הכ"ל שהוא רוח לגוף ההוא: (ג-קכ)

יש רעה חולה ראיתי תחת השמש עשר שמור לצעליו לרעתו. אמר רבי אבא יש רעה חולה. וכי יש רעה שהיא חולה ויש רעה שאינה חולה. אלא ודאי יש רעה חולה. שלמדנו מצד השמאל יוצאים כמה שרי עונשין שבוקעים באויר. וכאשר מבקשים לצאת הולכים ונבלעים בהקליפה שנקראת נקב תהום רבה (ח) אח"כ יוצאים ומתחברים אחד ובוקעים אוירים ומשוטטים בעולם. ומתקרבים אצל אנשים. וכל אחד נקרא רעה. כמש"כ לא תאונה אליך רעה. מהו לא תאונה. לפי שבאה בתאונה על האנשים. חולה. מפני מה נקראת חולה. לפי שכאשר היא שורה על האנשים תעשה אותם לקמצנים בממונם. באים גבאי צדקה אליו היא תמהה בידו. אומרת לו אל תוציא משלך. באים עניים היא

זיו הזהר

(י) פירוש המלכות שנקראת ארץ בא דה יתרון השפע ע"י ספירת היסוד שנקרא כ"ל. והמלך שהוא התפארת מתחבר ומזדוג לשדה שהיא המלכות והשפיע בה שפע כל טוב כאשר זה השדה נעבד בתיקון הראוי ע"י עבודת ישראל בתורה ותפלה ומצות (י) ה"לשון קשה להבין אבל כוונתו מבואר ורצה יומר שהכבוד העליון שהוא עולם החכמה הוא רוח לרוח פירוש שהוא משפיע הארתו א"ר התפארת שנקרא רוח. ונשמתא לנשמה פירוש שנה נעשה ע"י שמשפיע קודם וזאתו אל הבינה שנקראת נשמה כהודותו עמה. וכן נתפשט השפע הלאה והלאה עד שנאסף השפע אל תוך המלכות שנקראת גוף וזם נפש. וזה נעשה ע"י הרוח שנקרא כ"ל. והיינו ספירת היסוד שנקרא כ"ל שהוא סעביר השפע דלעילא מן התפארת אל המלכות וכשביר התפארת נקרא גם היסוד בשם רוח דאינון חד כידוע: (ח) אלו שלוחי השמן שנשתייחם ממנו להתפשט בעולם לפתוח האנשים לרע. וקודם שיוצאים לשוטט בעולם נאספים ונבלעים במקור הקליפה לקחת מסנה כחות לפלאכתם:

היא מחאת בידו. אתי הוא למיכל מממוניס מחאת בידו. בגין לנפרא ליה לאחרא. ומן יומא דשריא עליה דבר נש הוא חולה. כהאי שכיב מרע ללא אכיל ולא שתי. וע"ד היא רעה חולה. ושלמה מלכא לוות בחכמתא ואזר (קהלת ו) איש אשר יתן לו האלהים עושר ונכסים וכבוד וגו' ולא ישליטנו האלהים לאכל ממנו וגו'. האי קרא לאו רישיה סיפיה ולא סיפיה רישיה. כתיב איש אשר יתן לו האלהים עושר ונכסים וכבוד וגו'. מהו ולא ישליטנו האלהים לאכול ממנו. אי הכי לאו ברשותיה דבר נש הוא. אלא אי הוה כתיב ולא יעצבו האלהים לאכל ממנו הוינא אמר הכי. אבל ולא ישליטנו כתיב. דבגין דהוא הימניה להסיא רעה ואחיד בה. קב"ה לא שלטיס עלה לאתברא תמותיה. על דהוא אתרעי בה ואחיד בה. וכל ארמוי כשכיב מרע ללא אכיל ולא שתי. ולא קריב לממוניה ולא אפיק מיניה. ונסיר לה עד דהוא יפוק מעלמא וייתי אתרא ויסול ליה דהוא בעליו. וע"ד שלמה מלכא לוות ואמר. עשר שמור לבצעלו לרעתו. מאן בעליו. דא אתרא דירית ליה. ולמה זכא ההוא אתרא למסוי בעליו דהאי עותרא. בגין דהאי הימין להסיא רעה ואתרעי בה ואחדבק בה. בג"כ האי אתרא ללא אתדבק בהסיא רעה זכי למסוי בעליו דהאי עותרא. הסי"ד לרעתו. כלומר בגין רעתו דהוא הוה מתדבק בה. רוות ההוא אתרא לעותריה: (ג-פס.)

היא תמחה בידו. בא הוא עצמו לאכול מממוני תמחה בידו. בשביל שיהיה נשמר לאחר. ומן היום שאותה הרעה שורה על האיש הוא חולה. כאיש החולה שאינו יכול לאכול ולשתות. וע"כ היא רעה חולה. ושלמה המלך צווח בחכמה ואמר (קהלת ו) איש אשר יתן לו האלהים עושר ונכסים וכבוד וגו' ולא ישליטנו האלהים לאכל ממנו וגו'. מקרא זה אין ראשו סופו ואין סופו ראשו. כתוב איש אשר יתן לו האלהים עושר ונכסים וכבוד וגו'. מהו ולא ישליטנו האלהים לאכול ממנו. שאם כן הלא אין זה ניתן ברשותו של האיש. אלא אם היה נכתב ולא יעצבו האלהים לאכל ממנו יש להקשות כך. אבל ולא ישליטנו כתוב. שבשביל שהוא האמין לרעה ההיא ונאחז בה. לא השליטו הקב"ה עליה שתכנע תחתיו. כיון שהוא חפץ בה ונאחז בה. וכל דרכיו כאיש חולה שאינו אוכל ואינו שותה. ולא יקרב לממוני להוציא ממנו. רק ישמרנו עד שיצא מן העולם ויבא אחר ויקחנו שהוא בעליו. וע"ז שלמה המלך צווח ואמר. עשר שמור לבצעלו לרעתו. איזה בעליו. זה האחר שירש אותו. ומפני מה זכה אחר ההוא להיות בעליו של עושר הזה. לפי שזה הראשון האמין לרעה ההיא וחפץ בה ונדבק בה. ולפיכך זה האחר שלא נדבק ברעה ההיא זכה להיות בעליו של עושר הזה. ושי"כ לרעתו. כלומר בשביל רעתו שהוא היה מתדבק בה. הרויח אחר ההוא את עושרו: (ג-פס.)

ו

יש רעה אשר ראיתי תחת השמש וגו': איש אשר יתן לו האלהים עשר וגו'. אמר רבי אבא קרא קשיא. כיון דכתיב ואינו חסר לנפשו מכל אשר יתאוה. אמאי ולא ישליטנו האלהים לאכל ממנו. הא אינו חסר לנפשו כלום. אלא האי קרא הכי קאמר. דבר נש אזיל בהאי עלמא וקב"ה יסיב ליה עותרא. בגין דזכי ביה לעלמא דאתי. וישתתא לגביה קרן. מהו קרן. הסוה דהוא קיים. דהוא אתר לאתלררא ביה נשמתא. בג"כ בעי לאשתרא אבתריה עותריה להסוה קרן. והסוה קרן יקבל ליה בתר דיפוק מהאי עלמא. בגין דהסוה קרן הוא אילנא דחיי דהסוה עלמא. ולא קיימת בהאי עלמא אלא האי איבא דנפיק מניה. וע"ד איבא דיליה אכיל בג"כ דזכי בהאי עלמא. והקרן קיימת ליה להסוה עלמא למחי ביה בחיין עלאין דלעילא. ומאן דסאיב גרמיה ואתמשך בתר גרמיה. וליתיה חסר לנפשיה ולגרמיה כלום. והסוה אילנא אשתתרי ולא שויה לקבליה דחילו דיקבל ליה לעילא בהסוה עלמא. כדן ולא ישליטנו האלהים לאכל ממנו ולמזכי בעותרא דיליה. אלא ודאי איש ככרי יאכלנו. כד"א (איוב כו) יכון ולדיק ילכש. בג"כ בעי למזכי בעותרא דהייב ליה קב"ה להסוה עלמא. וכדן אכיל מניה איבא בהאי עלמא. וישתתרי לגביה הסוה קרן לעלמא אתרא. למחוי לרורא בלרורא דחיי: (ג-קט.)

ו

יש רעה אשר ראיתי תחת השמש וגו': איש אשר יתן לו האלהים עשר וגו'. אמר רבי אבא מקרא זה קשה. כיון שכתוב ואינו חסר לנפשו מכל אשר יתאוה. מה זה ולא ישליטנו האלהים לאכל ממנו. הלא אינו מחסר לנפשו כלום. אלא מקרא זה כך פירושו. שהאיש הולך בעולם הזה והקב"ה נותן לו עושר. בשביל שיוכה על ידו לעולם הבא. וישאר אצלו הקרן. מהו קרן. זה שהוא מתקיים. שהוא המקום שהנשמה צרורה בו. לפיכך צריך האיש להשאיר אחריו עושרו לקרן ההוא. ואותו הקרן יקבלנו לאחר שיצא מעולם הזה. לפי שהקרן ההוא עץ החיים של עולם ההוא. ולא נמצא בעולם הזה אלא הפירות שיוצאים ממנו. וע"כ הפירות שלו אוכל האיש הזוכה בעולם הזה. והקרן קיימת לו לעולם הבא לזכות בו בחיים העליונים שלמעלה. ומי שמטמא עצמו ונמשך אחר שרירות לבו. ואינו מחסר לנפשו ולגופו כלום. ועץ ההוא נשאר ריק ולא ישימו לנגדו ביראה וראגה שיקבלנו למעלה בעולם ההוא. בכך ולא ישליטנו האלהים לאכל ממנו ולזכות ע"י העושר שלו. אלא ודאי איש נכרי יאכלנו. כמש"כ (ויוב כו) יכון וצדיק ילבש. לפיכך צריך האיש לראות שיוכה ע"י העושר שנתן לו הקב"ה לעולם הבא. ובכך יאכל ממנו הפירות בעולם הזה. וישאר עבורו קרן ההוא לעולם האחר. להיות נשמתו צרורה בצרור החיים: (ג-קט.)

ז

טוב שם משמן טוב. מהו שמן הזה. רבי יצחק אמר כמש"כ (תהלים קיג) כשמן הטוב על הראש יורד וגר. רבי אלעזר אומר אלו הרי אפרסמון הטהור (ה) אמר רבי שמעון טוב שם. כמה טוב שם העליון של מאורות עליונים הקדושים כאשר כלם מאירים משמן טוב. כי השם הקדוש משמן יוצא להתברך ולהאיר מאורות הקדושים: (ב-טו):

טובה חכמה עם נחלה ויתר לראי השמש. א"ר שמעון טובה חכמה. זו היא חכמה שהיא תחת השמש והיא כסא מתוקנת לו (ב) טובה חכמה עם נחלה. טוב ויפה היא כאשר היא שוכנת עם ישראל. שהם נחלתה וגורל שלה להתקשר בה. אבל שבחה יותר לרואי השמש. לאותן הזוכים להתחבר בשמש ולהתקשר בו (ג) שהרי זה נאחו בעץ החיים. ומי שנאחו בו בכל נאחו. בחיים של עולם הזה ובחיים של עולם הבא. וזהו שכתוב ויתרון דעת החכמה תחיה בעליה. מהו ויתרון דעת. זה עץ החיים. יתרון שלו מהו. החכמה ודאי. זו היא התורה שהיא מחכמה העליונה יוצאת: (ג-קפב).

ביום טובה היה בטוב וביום רעה ראה גם את זה לעמת זה וגו'. פתח רבי אלעזר ואמר ביום טובה היה בטוב. בזמן שהקב"ה מרבה חסד בעולם צריך האיש ללכת בשוק ולהתראות לפניו כל. שהרי כאשר שורה טובתו של הקב"ה בעולם בכל שורה. ועם הכל עושה טובה ומרבה החסד בעולם. ולפיכך יתראה האיש בהתגלות בשוק ויעשה טוב. כדי שישיר עליו טוב העליון. זש"כ ביום טובה היה בטוב. תהיה בטוב ודאי. וביום רעה ראה. לא כתוב וביום רעה היה ברע. אלא וביום רעה ראה. שהרי בזמן שהדין תולה בעולם. לא נצרך לו לאיש להתראות בשוק וללכת יחידי בעולם. שהרי כאשר הדין שורה בעולם על הכל שורה. ומי שפוגע בו ונתראה לפניו יהיה נידון באותו הדין. ובכן כתוב (משלי יג) ויש נספה בלא משפט. שהרי המשפט נפרד מן צד"ק (ד) ואין שוכנים זה בזה בשביל העולם. ועל כן ראה. ראה והשמר. תשגיח ותסתכל לכל צד. ויתודע לך שבלעם שורה הדין. אל תצא לחוץ ולא תתראה בשוק. למען לא ישרה עליך. מה הטעם. לפי שגם את זה לעומת זה עשה האלהים. כמו שכאשר

ז

טוב שם משמן טוב. מאי שמן דא. רבי יצחק אמר כד"א (תהלים קיג) כשמן הטוב על הראש יורד וגו'. רבי אלעזר אומר אליו סורי לאפרסמונה דכ"א (ה) אמר רבי שמעון טוב שם. כמה טוב שם עלאה דבוליון עליון קדישין כד נלחו נהרין משמן טוב. דשם קדישא משמן נפקא להתברך ולאלקא בוליון קדישין: (ג-טו):

טובה חכמה עם נחלה ויתר לראי השמש. א"ר שמעון טובה חכמה. דא היא חכמה דאיסי תחת השמש כורסיא מתקנא ליה (ב) טובה חכמה עם נחלה. יאה וספירא היא כד איסי שריא עמיה דישאל. דליכון נחלה ועדבא דילה להתקשר בה. אבל תוספתא יתיר לרואי השמש. לאיכון דוכו להתברך בשמשא ולהתקשר בה (ג) דהא דא חסיד באלנא דחיי. ומאן דחסיד ביה בכלא חסיד. בחיין דהאי עלמא ובחיי דעלמא דחיי. ודא הוא דכתיב ויתרון דעת החכמה תחיה בעליה. מהו ויתרון דעת. דא חילנא דחיי. יתרון דיליה מאי. החכמה ודאי. דא היא תורה דאיסי מחכמה עלאה נפקא: (ג-קפב).

ביום טובה היה בטוב וביום רעה ראה גם את זה לעמת זה וגו'. פתח רבי אלעזר ואמר ביום טובה היה בטוב. בזמנא דלכסי קב"ה חסד בעלמא בעי צ"ג למיסק בשוקי ולהתחאה קמי כלא. דהא כד שארי מיבותא דקב"ה בעלמא בכלא שארי. ובכלא עבד סיבו וחסגי ליה בעלמא. ובג"כ יתחוי כד נס באתגליא בשוקי ויעבד סיבו. דלשרי עליה סיבו אחרא. הס"ד ביום טובה היה בטוב. היה בטוב ודאי. וביום רעה ראה. לא כתיב וביום רעה היה ברע. אלא וביום רעה ראה. דהא בשעתא דדינא תליא בעלמא לא לבטי ליה לאינש להתחאה בשוקא ולמיסק יחידא בעלמא. דהא כד דינא שריא בעלמא על כלא שריא. ומאן דפגע ביה ואערע קייה יתן דהאי דינא. וכדין כתיב (משלי יג) ויש נספה בלא משפט. דהא משפט אסתלק מלד"ק (ד) ולא שריין דא בדה על עלמא. ועל דא ראה. ראה ריהא נקיר. אשגח ועיין לכל סמך. והוה ידע דכליהו ריהא דינא. ולא תפוק לבר ילא תתחוי בשוקא. בגין דלא ישרי עלך. מאי סעמא. בגין דגם את זה לעומת זה עשה האלהים. כמה

דכ

זיו הוהר

ז (ה) נלעזר דערש שרבי יצחק ורבי אלעזר שניהם דורשים טוב שם על מדת המלכות. כי כן הוא על פי רוב מקומות דמתם שם היינו שם כבוד המלכות וכן ושמו אחר. אלא שרבי יצחק דורש שמן טוב שהוא השפע הנשפעת מן החכמה כי על פי רוב שכן מורה על חכמה. ומשמעותו שטוב המלכות כשמוע אליה שכן טוב. דהיינו שפע החכמה. כי כן הזכיר בשמן הטוב יורד וגו' מורה על שפע החכמה היורד בצנור החכמה בצד הימין על ספירת החסד דהיינו זקן אהרן. ורבי אלעזר דורש שמן טוב על הרי אפרסמון הטהור דהיינו שפע הבא מן הבינה. כיון שאין נשפע מן החכמה אל המלכות ישר כי אם ע"י הבינה ולפי זה טוב אינו כמו הטוב אלא מלשון הטבת הנרות שמשפעותו תיקון ועיבוד כי שפע החכמה יש לה הטבת ותיקון בהבינה שתוכי' להתעשר ולרדת הלאה למטה. אבל רבי שמעון דורש טוב שם. שאין זו המלכות שמה תנאה אלא שזו הבינה שמה עלאה שסמנה התעשר שפע החכמה לכוננין עראן קדישין שהן ספירות העליונות. ומובן ששמן היינו שפע החכמה. ועל זה מסים דשמן קדישא משמן נפקא. מירוש שהבינה נשתלשלת מן החכמה. כי מן תהלין של אות יורד געשה ה' כידוע: (ב) זו המלכות שנקראת חכמה ועירא. והיא כסא מתקנא להשמש שהוא התפארת: (ג) אלו תלמודי החכמים שע"י התקשרותם בתורה הם דבקים בהשמש שהוא התפארת עין, החיים. והם בכחם להמשיך שפע וחיות מן החכמה העליונה לתפארת ומלכות. משא"כ סתם בני ישראל שהם רק בעלי נחלה: (ד) מ"ה התפארת נפרד מן המלכות:

שכאשר שורה הטוב בעולם שורה על הכל. כך כאשר שורה הדין בעולם שורה על הכל. ומי שפוגע בו נתפס : (ג-נד.)

דבר שארי סיבו בעלמא שריא על כלא. כך כד שארי דינא בעלמא שריא על כלא. ומאן דארעט ביה אחתס : (ג-נד.)

גם את זה לעומת זה עשה האלהים. א"ר יהודה כדמיון שברקיע עשה הקב"ה בארץ. והכל דמו על מה שלמעלה. שכאשר ראה רבי אבא עץ אחד שהפרי שלו נעשה עוף הפורח ממנו היה בוכה ואמר. אם היו האנשים יודעים על מה זה הרמו. היו קורעין בגדיהם עד טבורם על שנשכח החכמה מהם. כל שכן בשאר הדברים שעשה הקב"ה בארץ. כמו שאמר ר' יוסי אותן עצים שנראה מהם חכמה. כגון חרוב. דקל. פסתוק (ס) וכדומה להם כלם מהרכבה אחת הורכבו. כל אותן שצושים פירות מלבד תוחמים סוד אחד למו. מלבד שיש ביניהם הפרש נתיבות. כל אותן שאין עושים פירות והם עצים גדולים. מלבד ערבי נהל שיש להם סוד מיוחד. כדמיון שלמעלה מן יניקה אחת יונקים. וכל אחד מאותן הקטנים. מלבד אוזב. מאם אחת נולדו. כל עשבים הארץ שנתמנו עליהם שרים תקיפים בשמים. כל עשב ועשב יש לו סוד מיוחד כדמיון שלמעלה. ולפיכך כתוב (ויקרא יט) שדך לא תורע כלאימ. כי כל אחד ואחד נכנס בלבדו ויוצא בלבדו. זשיכ (איוב יח) הידעת חקות שמים אם תשים משטרו (בארץ : (ג-נד.)

גם את זה לעומת זה עשה האלהים. א"ר יהודה כנוולא דרקיעו עבד קב"ה בארעא. וכלהו רמיוזא למאי דלעילא. דכד הוה חמי רבי אבא חד אילנא דאזיסי אתעביד עופא דפרח מיס הוה כזי ואמר. אי הוה בני נשא ידעי למאי רמיוז. הוה מבזען מלבושיהון עד סבוריהון למאי דאתנשי חכמתא מנהון. כל שכן בשאר מאי דעבד קב"ה בארעא. כדאמר רבי יוסי אלנין אינון דאתחמי מנהון חכמתא. כגון חרובא. דקל. פסתוקא (ס) וכדומה לן כלהו מחד רמיכא אתרכבו. כל אינון דעבדין פירין בן מתפוחין רזא חדא אינון. בר שזלין דאתפרסן. כל אינון דלא עבדין פירין ואינון רברבין. בר מערבין דתחלא דאיהו לכו רזא בלחודוי. כנוולא דלעילא מחד ייקא ינקין. וכל חד מאינון דאיהו זוטרי. בר מאזובא. מאיזא חדא דתלידו. וכל עשבין דארעא דאתמי עליהון רברבין תקיפין בשמיא. כל חד וחד רזא בלחודוי כנוולא דלעילא. ובג"כ כתיב שדך לא תורע כלאים (ויקרא יט). דכל חד וחד עאל בלחודוי וכפיק בלחודוי. הסיד (איוב לח) הידעת חקות שמים אם תשים משטרו (בארץ : (ג-נד.)

מקום יש בישוב שאין מלאך המות שולט בו. ולא ניתנה לו רשות ליכנס שמה. וכל אותן הדרים שם אין מתים עד שיוצאים חוץ לעיר. ואין לך איש מכל הדרים שם שלא מתים כשאר אנשים. אבל לא בעיר. מה הטעם. לפי שאין יכולים לשבת תמיד בעיר. אלא אלו יוצאים וא"ל נכנסים וע"כ כלם מתים. ומפני מה אין שולט שם אותו מלאך המשחית. אפשר תאמר לפי שאין מקום זה ברשותו. הלא ארץ הקדושה שאין עומדת ברשות אחר ומתים שם. ומדוע במקום ההוא אין מתים. ואפשר תאמר בשביל קדושה. הלא אין מקום קדוש בכל הישוב כמו ארץ ישראל. ואפשר תאמר בשביל איש ההוא שבנה אותה. הלא כמה אנשים היו שזכותם יתירה משלנו. א"ר יצחק אני לא שמעתי ולא אומר. באו ושאלו את רבי שמעון. אמר להם ודאי שמקום ההוא אין שולט עליו מלאך המות. והקב"ה אינו רוצה שבמקום ההוא ימות איש לעולם. ואפשר תאמר שמקודם לזה במקום ההוא סרם שנבנה העיר מתו שם אנשים. לא כן. אלא מיום שנברא העולם נתתן מקום ההוא לקיום. ויש כאן סודי סודות לאותן המסתכלים בסוד החכמה :

כאשר ברא הקב"ה את העולם בראו בסוד האותיות. שנתגלגלו האותיות וברא העולם בחקיקת השם הקדוש. נתגלגלו האותיות וסובבו לעולם בהקיקתן. וכשנתגלה ונתפשט העולם ונברא. והיו האותיות טובות לברוא

אתר איה בישובא דלא שלטס ביה ההוא מחבלא. ולא אחיביז ליה רשו לאעלא תמן. וכל אינון דדיירי תמן לא מתין עד דנפקין לבר מקרתא. וליה לך בר נש מכל דדיירין תמן דלא מתין. וכלהו מתין כשאר בני נשא. אבל לאו במתא. מאי טעמיה. בגין דלא יכלין למיתב תדיר במתא. אלא אלין נפקין ואלין עאלין וע"ד כלהו מתין. ומאי טעמיה לא שלטא תמן ההוא מלאך מחבלא. אי תימא דלא קיימא ברשותיה. הלא ארעא קדישא דלא קיימא ברשו אתרא ומתין. ובההוא אתר אחי לא מתין. ואי תימא בגין קדושה. לית אתר בקדושה בכל ישובא כנוולא דארץ ישראל. ואי תימא בגין ההוא גברא דבני לה. כמה בני נשא הוה דזכותיהון יתיר מדליה. א"ר יצחק אכא לא שמענא ולא תימא. אהו שאלו ליה לרבי שמעון. אמר לון ודאי ההוא אתר לא שלטא עליה מלאך המות. וקב"ה לא בעי דבההוא אתר ימות בני לעלמין. ואי תימא דקדם לכן בההוא דזכתא עד לא אתבני מיתו ביה בני נשא. לאו סכי. אלא מיומא דאתבני עלתא אתתקן ההוא אתר לקיומא. ורזא דרזין הכא לאינון דמסתכלי ברזא דחכמתא :

כד ברא קב"ה עלמא ברא ליה ברזא דאתון. ואתגלגלו אתון וברא עלמא בגלוסי דשמא קדישא. אתגלגלו אתון ואסתרו עלמא בגלוסי. וכד אתגלי ואתפשט עלמא ואתבני. וסו אתון סתרי למברי

למזבני. אמר קב"ה דיסתיים ביו"ד (*) כיון דלמר קב"ה די יסתיים ביו"ד אשתארת אות סיי"ת בלחודא תליא בלחורא ע"ג ההוא דוכתא. סיי"ת איחי את דנהירו חיין. בג"כ מאן דחמי סיי"ת בחלמיה סימלא עבא הוא ליה וחיין אשתקנו ליה. וע"ד בגין דהוא סיי"ת תליא על גבי ההוא אחר לא שלטס ביה מותא .. ואי תימא אי סכי דבהוא אחר שריין חיים. אמאי לא אצבני תמן בי מקדשא למיטב חיין ליתבהא. אלא הכא דהאי אחר אשתקיים בגין את את חד דשריא עליה. צבי מקדשא כל אהון כלשו שארן ביה. וצבו אצבני איכו בלחודוי כנוונא דכל עלמא. ותו דבי מקדשא יטיב חיין וכפרס ליתבהא בהוא עלמא. ואחר דא לאו הכי. יטיב חיין להוא אחר בהאי עלמא ולא בעלמא דאתי. ובי מקדשא בהפוכא מתיון. דבגיתס אית חולקא לישראל בהוא עלמא ולא בעלמא דא. וע"ד קיימא בי מקדשא לכפרא חובין ולמוכי לון לישראל לעלמא דאתי. תא חוי סיי"ת נהירו דחיין בכל אחר. וע"ד פתח בה קרא בפנ. דכתיב וירא אלהים את סורר כי טוב. ומאי את עריק מלאכא מחבלא. לא תימא עריק אלא דלא אתיטיב ליה רשו לאעלא תמן .. וע"ד אחר דא לא שלטא ביה כלל ספרא אחרא. ויטיב חיין דהאי עלמא ליתבי תמותס דאת דא ולא יפוק לצב. וְכַד נִפְק לְבַר אִית רְשׁו לְסַפְרָא הַחַיִּי לְשַׁלְטָאָה בִּיה: (ב-קנא:)

את הכל ראיתי בימי הבלי יש צדיק אובד בצדקו ויש רשע מאריך ברעתו. אמר רבי שמעון תא חוי שלמה דהוא חכמתיה יתירא על כלא מאי קאמר בהאי קרא. אלא שלמה רמו דחכמתא קא רמו. דהא חויין אורחוי דקב"ה דלאו הכי. דהא כתיב (ירמיה יז) ולתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו. אלא תרי עיניו נינהו דקא רמו הכא. דתינין כד עיניו דקב"ה בעא לאשגחא בעלמא לטייגא ביה. כמה דכתיב (דניאל טו) בי ה' עיניו משוספות בכל סארץ. ואשכח חייבין בעלמא. ההוא לדיקא דאשתכח דדרא אהפס בחובייהו. וחייביא מאריך קב"ה רוגיט עמסון עד דיתובון. ואי לאו לא ישתכח מאן דיתבע רחמי עלהו. הו"ד יש לדיק אובד בלדקו. משום דהוא זכא וזכא אשתלק מעלמא. בג"כ תנין לעולם אל ידור אדם אלא במקום שאנשי מעשה דרים בתוכו. מאי עמאל. בגין דווי להוא דמדוריה בין חייביא. דהוא אהפס בחובייהו. ואי דיוריה בין זכאין אופיבין ליה בגיטיון: ד"א את הכל ראיתי בימי הבלי. וכי שלמה שמדרגות עליונות של חכמה היו בו על כל בני דורו. שנאמר (מ"א ה') ויחכם מכל האדם. ונאמר (יה"א כט) וישב שלמה על כסא ה' למלך. אמר בימי הבלי. הבד הבליים .. אלא הסוד של הבלי יקר הוא. וזהו ההבל שיוצא מן הפה. וסוד ההבל שיוצא

את הכל ראיתי בימי הבלי יש צדיק אובד בצדקו ויש רשע מאריך ברעתו. אמר רבי שמעון תא חוי שלמה דהוא חכמתיה יתירא על כלא מאי קאמר בהאי קרא. אלא שלמה רמו דחכמתא קא רמו. דהא חויין אורחוי דקב"ה דלאו הכי. דהא כתיב (ירמיה יז) ולתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו. אלא תרי עיניו נינהו דקא רמו הכא. דתינין כד עיניו דקב"ה בעא לאשגחא בעלמא לטייגא ביה. כמה דכתיב (דניאל טו) בי ה' עיניו משוספות בכל סארץ. ואשכח חייבין בעלמא. ההוא לדיקא דאשתכח דדרא אהפס בחובייהו. וחייביא מאריך קב"ה רוגיט עמסון עד דיתובון. ואי לאו לא ישתכח מאן דיתבע רחמי עלהו. הו"ד יש לדיק אובד בלדקו. משום דהוא זכא וזכא אשתלק מעלמא. בג"כ תנין לעולם אל ידור אדם אלא במקום שאנשי מעשה דרים בתוכו. מאי עמאל. בגין דווי להוא דמדוריה בין חייביא. דהוא אהפס בחובייהו. ואי דיוריה בין זכאין אופיבין ליה בגיטיון: ד"א את הכל ראיתי בימי הבלי. וכי שלמה שמדרגות עליונות של חכמה היו בו על כל בני דורו. שנאמר (מ"א ה') ויחכם מכל האדם. ונאמר (יה"א כט) וישב שלמה על כסא ה' למלך. אמר בימי הבלי. הבד הבליים .. אלא הסוד של הבלי יקר הוא. וזהו ההבל שיוצא מן הפה. וסוד ההבל שיוצא

את הכל ראיתי בימי הבלי יש צדיק אובד בצדקו ויש רשע מאריך ברעתו. אמר רבי שמעון תא חוי שלמה דהוא חכמתיה יתירא על כלא מאי קאמר בהאי קרא. אלא שלמה רמו דחכמתא קא רמו. דהא חויין אורחוי דקב"ה דלאו הכי. דהא כתיב (ירמיה יז) ולתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו. אלא תרי עיניו נינהו דקא רמו הכא. דתינין כד עיניו דקב"ה בעא לאשגחא בעלמא לטייגא ביה. כמה דכתיב (דניאל טו) בי ה' עיניו משוספות בכל סארץ. ואשכח חייבין בעלמא. ההוא לדיקא דאשתכח דדרא אהפס בחובייהו. וחייביא מאריך קב"ה רוגיט עמסון עד דיתובון. ואי לאו לא ישתכח מאן דיתבע רחמי עלהו. הו"ד יש לדיק אובד בלדקו. משום דהוא זכא וזכא אשתלק מעלמא. בג"כ תנין לעולם אל ידור אדם אלא במקום שאנשי מעשה דרים בתוכו. מאי עמאל. בגין דווי להוא דמדוריה בין חייביא. דהוא אהפס בחובייהו. ואי דיוריה בין זכאין אופיבין ליה בגיטיון: ד"א את הכל ראיתי בימי הבלי. וכי שלמה שמדרגות עליונות של חכמה היו בו על כל בני דורו. שנאמר (מ"א ה') ויחכם מכל האדם. ונאמר (יה"א כט) וישב שלמה על כסא ה' למלך. אמר בימי הבלי. הבד הבליים .. אלא הסוד של הבלי יקר הוא. וזהו ההבל שיוצא מן הפה. וסוד ההבל שיוצא

מפומא

ויו הוהר

(*) מי יוכל להבין סוד בריאת העולם. ורק בצלאל נתפאר בזה שידע לצרף האותיות שנבראו בהן שמים וארץ אבי אן להכין משמעות לשון הוהר דכאן יש דומר כי כמו בענין התהית התורה אמרו חרל שנתגלגלו האותיות לספרע מן אות תירו ובקשה כל אדר שהתורה ת"י בה ונתקיים באות ב"ת. כך היה בענין בריאת זה העולם שנתגלגלו האותיות לספרע זוג זוג כתחלה תש אד"נ רק צפ עם גם דב יש חו זה דג בא. וזהו שאומר שבאשר אמר הקב"ה שיסתיים הבריאה באות יוד נשאתה אות סיי"ת ב"בדה. י"י כלי בו וזהו ת"ויה כאויר נגד פטום עיר לון:

מן הפה שנעשה ממנו קול (י) ולמדנו אין העולם מתקיים אלא בהבל פיהם של תינוקות של בית רבם שלא חטאו. שלא חטאו ממש. והבל נעשה ברוח ומים [ואש]. וכל מה שנעשה בעולם בהבל נעשה. וסוד הדבר שמוה ההבל של תינוקות נעשה קול ונתפשט בעולם (י) והם שומרי העולם ושומרי העיר. זשי"כ אם ה' לא ישמר עיר וגו'. ובוא וראה היינו הבל היינו קול. מה בין זה לזה. ההבל עומד בכח להוציא קול. והקול ממש עומד בקיומו להוציא דבור (ח) והבל הוא שהיה נחלת אביו קרא לו שלמה הבלי. וממנו ראה כל מה שראה (ט) ואת שער רב אחר מלמעלה היה לו. וכדי להודיע הדבר אמר בימי הבלי. כי דבר הזה משם הוא בא (י) וסוד הדבר הכל הבל. את הכל ראיתי בימי הבלי יש צדיק אובד בצדקו. זה הוא סוד הדבר שהיה מגלה ומפרסם שהכל תולה בימי הבלי. כלומר בזמן שהבל הוא יונק מן הדין לעשות דין. אז צדיק אובד בצדקו. ובזמן שהבל הוא יונק מן רחמים. אז רשע מאריך ברעתו. שניהם תלויים בהבל הוא (ה) ולפיכך כתוב בימי הבלי ולא כתוב ביום. כי הכל תולה בימי הבל הוא. מי שפוגע בדין. הוא בדין. מי שפוגע ברחמים. הוא ברחמים. ואם תשאל יש צדיק אובד. ואינו אומר אבוד (יג) שכך הוא אובד ממש. כי הדין הוא מאביד לצדיק מן העולם ומן הדור. ויש רשע מאריך ברעתו. מאריך ממש. שההבל הוא כשיונק מן רחמים מביא רחמים לרשע הזה ומאריך לו: (ג-ט).

ממנו קלא אתעביד מניה (י) ותאנח אין העולם מתקיים אלא בהבל פיהם של תינוקות של בית רבן שלא חטאו. שלא חטאו ממש. והכל אתעביד ברוח ומים [ואש] וכל מאו להתעביד בעלמא בהבל אתעביד. ורזא דמלה דהאי הבל של תינוקות אתעביד קלא ונתפשט בעלמא (י) ואינון נכורי עלמא ונכורי קרתא. הסיד אס ה' לא ישמר עיר וגו'. ותא חזי הוא הבל הוא קלא. מאי בין האי להאי. הבל קאים בחילא למיפק קלא. קלא ממש קאים בקיומיה לאפקא מלה (ח) והסוא הבל דהוא אחסתייה דאביו קרייה הבל. ומניה חזא כל מאו דחזא (ט) ואתע"ג דסויעין סגיאין אתרין מלעילא הו ליה. ולאשתמודעא מלה אחר זימי הבל. דמלה דא מתמן אתא (י) ורזא דמלה הכל הבל. את הכל ראיתי זימי הבל יש לדיק אובד בצדקו. דא הוא רזא דמלה דגלי ופרסם דכלא תליא זימי הבל. כלומר בזמנא דהסוא הבל ינקא מן דינא בגין למעבד דינא. כדין לדיק אובד בצדקו. ובזמנא דהסוא הבל ינקא מרחמי. כדין רשע מאריך ברעתו. תרווייהו תליין בהסוא הבל (יא) בגי"כ כתיב זימי הבל ולא כתיב ביום. דכלא תליא זימי הבל דא. מאן דאערע דדינא. דדינא. מאן דאערע ברחמי. ברחמי. ואי תימא יש לדיק אובד. ולא קאמר אבוד (יג) הכי הוא אובד ממש. דהסוא דינא אובד ללדיק מעלמא ומדרא. ויש רשע מאריך ברעתו. מאריך ממש. דהסוא הבל כד ינקא מרחמי עביד רחמי להאי רשע ומאריך ליה: (ג-ט).

את הכל ראיתי בימי הבלי יש צדיק אובד בצדקו ויש רשע מאריך ברעתו. א"ר אלעזר מקרא זה ביארו החברים. אבל כאשר ניתנה חכמה לשלמה ראה הכל בזמן שליטת הלבנה (יג) יש צדיק. זה עמוד העולם. אובד. כמש"כ (ישעי' יג) הצדיק אבד. בזמן הגלות (יד) בצדק"ו. לפי שצד"ק שלו היא שוכבת לעפר. צד"ק הזאת כל זמן שישראל בגלות היא עמהם בגלות. ולפיכך צדי"ק אובד בצדק"ו. שהרי אין מגיעות אליו אותן ברכות העליונות. ויש רשע מאריך ברעתו. זה סמא"ל שמאריך שקט ושלוה לאדום. במה. ברעתו. באותו אשה רעה שלו נחש התקיף. שהרי לא הגיע עליהם שקט ושלוה אלא בשביל שהתדבקו בנקבה היא. וכדמיון הזה לשאר האומות. עד שהקב"ה יקימה מעפר לאותה סוכת

את הכל ראיתי זימי הבל יש לדיק אובד בצדקו ויש רשע מאריך ברעתו. א"ר אלעזר האי קרא חוקמוס חבריא. אכל כד אתיביב חכמה לשלמה חמא כלא בזמנא דשלטא סיסרא (יג) יש לדי"ק. דא עמודא דעלמא אובד. כד"א (ישעי' ט) הדיק אבד. בזמנא דגלותא (יד) בצדק"ו. בגין דהיא שכיבת לעפרא לדי"ק דא כל זמנא דישראל בגלותא איש עמיהו בגלותא. ובגי"כ לדי"ק אובד בצדק"ו. דהא לא חמאן לגביס אינון ברכאן עלאין. ויש רשע מאריך ברעתו. דא סמא"ל דלוריך שקט ושלוה לאדום. במאי. ברעתו. בהאיא אתתיה רעס נחש תקיפא. דהא לא מסא עליוהו שקט ושלוה אלא בגין דאתדבקו בהאיא נוקבא. וכגוונא דא לשאר מלכוון. עד דקב"ה יקים מעפרא להאיא סוכת

ויו הזהר

(י) רצה לומר על פי סוד שהמלכות היא כבחינת מה דבור. והתפארת הוא בבחי' קול. וכן הכל מה של מלכות מה ותורה שבכל מה קיינן דה נעשה קול. כלומר שנתעלה אותו הבל מה אל התפארת. ועיזו נתעורר התפארת להודונו במלכות להוציא דבר. היינו להשפיע בה שפע ולעילא למען יהי' לה דהוציא שפע לעולם התחתון: (י) זה ענין אחר שכן הבל התינוקות של תלמיד תורה נעשה קול שמתפשט בעולם לקיום העולם והיינו שנבראים מזה מלאכים המורכבים מן אש מים רוח היוצא מן פיהם של התינוקות. והנגי"כ ג' כחות של חסד נבדלה ותפארת חסד דין ורחמים שכך עניני העולם נעשים על פי ההנהגה של חסד דין ורחמים: (ח) זהו אותו ענין שזכר קודם שהכל של מלכות מה מעורר הכח של הקול שהוא התפארת להמשיך ולהוציא שפע מן הכינה. והקול ממש שהוא התפארת נתחוק בכחו להוציא הרבור. רצה לומר להשפיע שפע במלכות שנקראת דבור: (ט) הבל של נחלת אביו זו מדת המלכות שרוד המלך נעשה דה מרכבה ושלמה קרא לזה ההבל הבלי. וכן זה ההבל ראה הבל ברזת הקודש. כי זה ההבל היינו הך רוח הקודש: (י) פירוש שרבי זה שבא לומר כא משם. היינו מן הנהגת המלכות. וזהו הסוד של הכל הבל. ענינו שמלכותו בכל משלה כיון שנמסר בידה הנהגת עולם הזה: (יא) כי המלכות יונקת לפעמים מן היסין שהוא חסד ולפעמים מן השמאל שהוא דין ולפיכך אמר בימי הבלי כלשון רבים כיון שעניי מיני ימים לה ימים טובים וימים רעים (יג) שלמי משמנות חששם הי"ל כלשון פעול או נאמר כלשון נפעל. ואומר מעטו שהפעל אובד אין מוסב על הצדיק אלא על ההבל שר' בחי' דין והוא מועל יוצא שלפעמים אותו ההבל אובד את הצדיק מן העולם וכן הדור. שאברתו קשה לעולם בכלל וקשה להירד בפרט: (יג) פירוש בימי שליטת מדת המינות כשליטות: (יד) צדי"ק היינו ספירת היסוד. וצדי"ק היינו מדת המלכות והשכינה הקדושה. והענין מוכן מאליה למיין

סוכת דוד הנופלת. שנאמר (עמוס ט) ביום ההוא אקים את סוכת דוד הנופלת: (ב-יא)

את הכל ראיתי בימי הבלי יש צדיק אובד בצדקו ויש רשע מאריך ברעתו. פתח עלם ההוא ואמר את הכל ראיתי בימי הבלי. מקרא זה קשה. וכי שלמה המלך שהיה חכם על הכל. איך אמר כך שהוא ראה הכל בזמן שהיה הולך בחשכות העולם. הלא כל מי שעוסק בחשכות העולם אינו רואה כלום ואינו יודע מאומה. אלא כך יפורש. בימי שלמה המלך עמדה הלבנה בשלימות. ויחכם שלמה על כל בני העולם. ואז ראה הכל וידע הכל. ומה ראה. ראה שהמדרגה כפף אינו סר מן הלבנה והיה מאיר לה השמש (טו) זשיכ את הכף ראיתי בימי הבלי. איוה הבלי. כהבל היוצא מן הפה שהוא כולל מן הכל (טו) והוא ראה הכף שנאחו בו באותו הבל שלו. יש צדיק אובד בצדקו. בוא וראה בזמן שנתרבו צדיקים בעולם. זה הכף אינו סר מן הלבנה לעולם. וזה הכף מקבל כל השפע וגדולה ושמחה שלמעלה. וכאשר נתמלא הוא שמח ונתגדל בשביל להודוג בהלבנה והוא מרויח בעבורה. אבל בזמן שנתרבו רשעים בעולם והלבנה נחשכת. אז צדיק אובד בצדקו. צדיק נאבד לא כתוב. אלא צדיק אובד. שהרי אינו מתחבר בהלבנה. ואינו מקבל שפע וגדולה ושמחה למלאותה ולהודוג עמה. ולכך צדיק אובד. בצדקו. זו הלבנה. כי יען שהלבנה אינה נמצאת להודוג עמו הוא אובד (יז) שאינו שואב מן השמחה שלמעלה כמו שהיה עושה. ואז כל צד וזשמאל נתעורר והרשעים מאריכים בשלוה בעולם. זשיכ ויש רשע מאריך ברעתו. מהו ברעתו. בצד הרע ההוא שנדבק בו: ועוד יש צדיק אובד בצדקו. שכאשר הרשעים מתרבים בעולם והדין תולה. צדיק אובד בצדקו. הוא נתפס בעונות בני עירו. אם הוא לא הזהירם ולא היה מוחה בידם ולא היה מביישם לעולם: (ג-טו)

החכמה תעז לחכם מעשרה שליטים אשר היו בעיר. אמר ההוא טייצא החכמה תעז לחכם. זה משה כשעלה לקבל התורה נזדעזעו אותן מחנות העליונים. ונאספו על משה לשורפו. ונתחזק משה כמו שביארו החברים שהקב"ה א"ל למשה וכו' (יח) אבל החכמה תעז לחכם. כל מי שעוסק בתורה ומתיגע בה לשמה. מתחזק בה בתורה בשעה שנצרך להיות לו התחזקות וכח להגן עליו. וההתחזקות והכח ההוא מאיזה מקום מתחזק. חוזר ואומר מעשרה שליטים. אלו עשרת הדברות הכתובים בתורה. שהם שליטים עליונים שהאדם מתחזק בהם בעולם הזה ובעולם הבא. כל רוי העולם וכל המצות וכל החכמה שלמעלה ושלמטה בהם תלויים. ובהם נכלל הכל. והכל נמצא בתורה. אשרי תקפו

סוכת דוד הנופלת. דכתיב (עמוס ט) ביום ההוא אקים את סוכת דוד הנופלת: (ג-יא)

את הכל ראיתי בימי הבלי יש לדיק אובד בצדקו ויש רשע מאריך ברעתו. פתח ההוא רביא ואמר את הכל ראיתי בימי הבלי. הלא קרא קשיא. וכי שלמה מלכא דהוה חכים על כלא. איך אמר הכי דאישו חמא כלא בזמנא דאישו אזיל בחשוכי עלמא. הא כל מאן דאשתדל בחשוכי עלמא לא חמי ידי ולא ידע מדי. אלא הכי אתמר. ציומוי דשלמה מלכא קיימא סיסרא בשלמותא. ואתחכס שלמה על כל בני עלמא. וכדין חמא כלא וידע כלא. ומאי חמא. חמא כפף דלא אעדי מן סיסרא וסוס נסיר לא שמשא (טו) הסי"ד את הכף ראיתי בימי הבלי. מן סיסרא דא סיסרא דאתכלילת מן כלא. מן מייל אשא ורוחא כחורא. כהבל דנסיק מן פומא דכליל מכלא (טו) וסוס חמא כפף כהסוס הכל דיליה דאחיד ציה. יש לדיק איבד בצדקו. תא חוי בזמנא דאסגיא וזכאין בעלמא. הלא כפף לא אעדי מן סיסרא לעלמין. וסאי כפף נסיל כל משח ורבו וחדו דלעילא. וכד אתמלי חוי ורבי בגין לאזדוגא כסיסרא וסוס רווח בגינס. וזומנא דאסגיא חייבין בעלמא וסיסרא אתחשכת. כדין לדיק אובד בצדקו. לדיק נאבד לא כתיב. אלא לדיק אובד. דסא לא אתחבר כסיסרא. ולא נסיל משח ורבו וחדו למילא לא ולאזדוגא עמס. וע"ד לדיק אובד. בצדקו. דא סיסרא. דבגין דסיסרא לא אשתכח לאזדוגא עמיס סוס אובד (יז) דלא שאיב מחידו דלעילא כמה דסוס עבד. וכדין כל ספר שמאלא אתער וחיבין מאריכין בשלוה בעלמא. הסי"ד ויש רשע מאריך ברעתו. מהו ברעתו. כהסוס ססרא ציפא דאתדבק ציה: תו יש לדיק אובד בצדקו. דכד חייבין סגיא בעלמא דינא תילא. לדיק אובד בצדקו. איסו אתפס בחובייסו דבני מאתיה. אי איסו לא אסיד צה ולא מחי בידן ולא אכסיף לכו לעלמין: (ג-טו)

החכמה תעז לחכם מעשרה שליטים אשר היו בעיר. אמר ההוא סייעא החכמה תעז לחכם. דא משה כד סליק לקבלא אורייתא אזדעזעו אינון משריין עלאין. ואתכנישו על משה לאוקדא ליה. ואתתקף משה כמה דאוקמוס חצריא דקצ"ה א"ל למשה וכו' (יח) אכל הסכמה תעז לחכם. כל מאן דאתעסק בצאורייתא ואשתדל צה לשמה. אתתקף צה בצאורייתא בשעתא דאקסריך למסוי ליה תקפא ומילא לאגנא עליה. וסוסא תקפא ומילא מאן אתר אתתקף. סדר ואמר מעשרה שליטים. אינון עשר אצירן דכתיבין צה בצאורייתא. דאינון שליטין עלאין דצ"כ אתתקף צה צהאי עליא ובעלמא דאתי. כל ריין דעלמא וכל פקודין וכל חכמתא דעילא ותתא צהו תילא. וצו אתכליל כלא. וכלא איסו בצאורייתא. זכאס מולקיס

זיו הזהר

(טו) כ"ד זה ספירת היסוד. לבנה זו מדת המלכות. שמש זה התפארת: (טו) יבאר בזה הטעם שהכל סרמו על מדת המלכות. כיון שההבל יש בו ג' כחות. סים אש ורוח. וכן המלכות מנהגת העולם כחכר דין ורחמים. והיינו כעין זה שהמלכות נקראת חקל תסוהין קדישין כיון שהתפחה יש בו ג' גוונים לבן אדום ירוק המורים ג"כ על חריר: (יז) כוונתו שמשמעות אובד הוא כמו תליתו כשה אובד (תלים ק"ט) ליש אובד פבלי טרף (איוב ד): (יח) כדאיתא במסכת שבת דף (פח).

חלקו מי שמתניג בתורה להיות נתחזק בהתחזקות לעולם הבא : (ג-קנו י)

כל זה נסיתי בחכמה אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני. הרי למדנו שלמה המלך נחל את הלבנה מכל הצדדים. ובימיו עמדה בשלימות לבנה ההיא והיתה מבורכת מהכל. ובכל האירה הלבנה. ושייך (מלכ' א' ה') ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם ומכל חכמת מצרים. ותרב דוקא. מחכמת כל בני קדם. זה סוד עליון הוא. כמש"כ (בראשית י') ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום וגו'. ואלה נקראים בני קדם. שכלם לא נתקיימו מלבד מזה הכולל זכר ונקבה שנקרא הדר. שנאמר וימלך תחתיו הדר וגו'. ולמדנו שאע"פ שהאירה הלבנה לא האירה בשלימות. עד שבא שלמה המלך שהיה ראוי לעומתה. כמו שביארנו שבשבייל זה אמו בת שבע היתה (יט) ומכל חכמת מצרים. זו חכמה התחתונה שנקראת שפחה אשר אחר הריחים (כ) והכל היתה כוללת חכמת שלמה. חכמת בני קדם וחכמת מצרים. וכאשר בקש לעמוד להבין מצות התורה אמר. אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני : (א-רכס י)

חולקים מאן דאשתדל בצוריותא למסוי מתקף בתקפא לעלמא דאתי : (ג-קני י)

כל זה נסיתי בחכמה אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני. הרי למדנו שלמה המלך נחל את הלבנה מכל הצדדים. ובימיו עמדה בשלימות לבנה ההיא והיתה מבורכת מהכל. ובכל האירה הלבנה. ושייך (מלכ' א' ה') ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם ומכל חכמת מצרים. ותרב דוקא. מחכמת כל בני קדם. זה סוד עליון הוא. כמש"כ (בראשית י') ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום וגו'. ואלה נקראים בני קדם. שכלם לא נתקיימו מלבד מזה הכולל זכר ונקבה שנקרא הדר. שנאמר וימלך תחתיו הדר וגו'. ולמדנו שאע"פ שהאירה הלבנה לא האירה בשלימות. עד שבא שלמה המלך שהיה ראוי לעומתה. כמו שביארנו שבשבייל זה אמו בת שבע היתה (יט) ומכל חכמת מצרים. זו חכמה התחתונה שנקראת שפחה אשר אחר הריחים (כ) והכל היתה כוללת חכמת שלמה. חכמת בני קדם וחכמת מצרים. וכאשר בקש לעמוד להבין מצות התורה אמר. אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני : (א-רכס י)

ח

ובבין ראיתי רשעים קבורים וזאו וממקום קדוש ילכו וגו'. הרי קרא אית לאסתכלא ציה. דהא אי אינון רשעים לא אית לון חולקא באתר דקדושה. אלא לאו כל רשיעיא שוין. דאית רשע גמור ואית רשע שאינו גמור. רשע שאינו גמור אית ליה חולקא בקדושה ואית ליה חולקא במסאבן. דאתערבו ציה תרווייהו. ולהא אתמר ראיתי רשעים קבורים וזאו וממקום קדוש ילכו. ולא אמר ראיתי רשעים גמורים. דרשע גמור לית ליה חולקא בקדושה ודאי. אבל רשע דלאו איסו גמור אית ליה חולקא בקדושה. וצנין לאתדכאס ממסאבן נהפין ליה בגלגולא כמה זמין עד דיתדכי מהסוה זומת. לאומנא דסוה ליה מאנא דכסאפ מעורב צמינא אחרא. בעא לבררא ללכנא ליה מאי עביד. סוה ילק ליה בכורא כמה זמין עד דאתברר ואתלבן צנורא. ורוא דמלא (אינו כ) אשר קומטו ולא עת נהר יוצק יסודם. מהו נהר. זה נהר דינור ששם תוצק הנשמה עד שתתלבן. ומהו אשר קומטו ולא עת. אליו תתקע"ד דרין דאתקצישו בלא עת ואסתלקו קדם זמנייהו. וזריק לון קב"ה בגלגולא על כל דרא ודרא וזמר לון ליסוד. ודא איסו נהר יולק יסודם : (ו"א תיקונים)

יש הכל אשר נעשה על הארץ אשר יש לדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים וגו'. אמר רבי יוסי הא אוקימנא ארחו דקב"ה. דאי ידע לכתב יומין יסרה. אקדים וסליק ליה מעלמא בעוד דאיסו זכאה עד

ל

ח

ובבין ראיתי רשעים קבורים וזאו וממקום קדוש ילכו וגו'. מקרא זה יש לעיין בו. שהלא אם הם רשעים אין להם חלק במקום של קדושה. אבל לא כל הרשעים שוים. יש רשע גמור ויש רשע שאינו גמור. רשע שאינו גמור יש לו חלק בקדושה ויש לו חלק בטומאה. שמעורבים בו שניהם. ועל זה נאמר ראיתי רשעים קבורים וזאו וממקום קדוש ילכו. ולא אמר ראיתי רשעים גמורים. כי רשע גמור אין לו חלק בקדושה בוודאי. אבל רשע שאין הוא גמור יש לו חלק בקדושה. ובשבייל שיטהר מטומאתו מורידים לו בגלגול כמה פעמים עד שיטהר מזהם ההוא. משל לאומן שהיה לו כלי כסף מעורב במין אחר. כשרוצה לבררו וללבונו מה עושה. הוא מתיך אותו בכור כמה פעמים עד שנתברר ונתלבן באש. וסוד הדבר (אינו כ) אשר קומטו ולא עת נהר יוצק יסודם. מהו נהר. זה נהר דינור ששם תוצק הנשמה עד שתתלבן. ומהו אשר קומטו ולא עת. אליו תתקע"ד דורות שנקמטו בלא עת ונסתלקו קודם זמנם. ומביאם הקב"ה בגלגול על כל דור ודור ומחזירם אל היסוד. וזה הוא נהר יוצק יסודם : (ו"א תיקונים)

ישנ הבל אשר נעשה על הארץ אשר יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים וגו'. אמר רבי יוסי הרי ביארנו דרכי הקב"ה. שאם רואה שלאחר זמן יסרה. מקדים ומסלקו מן העולם בעוד שהוא זכאי קודם שהגיע

לא מסא זמניסו. ועבד בהון דינין מנו רחמוסא בהו. הס"ד
 יש לדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים. ויש
 רשעים אשר מגיע אליהם כמעשה הצדיקים. דקצ"ה
 אורחין לון יומין ואורחין רוגויה זהו בנין
 דלסדרו לגביה. או בנין דיפוק מנייסו בנין
 דמעלי: (א-ג:)

יש הכל אשר נעשה על הארץ אשר יש לדיקים אשר
 מגיע אליהם כמעשה הרשעים וגו'. פתח רבי
 אלעזר ואמר יש הכל שלמה מלכא עבד ספרא דא
 ואוקיס ליה על ז' הכלים דעלמא קיימא עלייסו. ואינון ז'
 עמודין סמכין דעלמא לקבל ז' רקייעס. ולין אינון. וילון.
 רקייע. שחקים. זבול. מעון. מכון. פרצית (ה) ולקבלייהו
 סבל הכלים אמר קהלת הכל הכלים הכל הכל. וכמה
 דאינון סבעא רקייעין אית אחרין דדבקי זהו
 ומתפשטי ונפקי מנייסו. הכי נמי אית הכלים אחרין
 דמתפשטי ונפקי מאלין. וכלהו אמר שלמה. והכא רוא
 דחכמתא אית ביה. יש הכל דנפקא מלינון הכלים
 עלאין דעלמא קיימא עלייהו (ג) ודא נעשה כל
 הארץ. אתקיים בהוייה ואתתקף בתוקפיה בעובדי
 ארעא ובסליקו דסלקא מארעא. ודא
 אתמנה על ארעא. וכל תוקפא וקיומא דליה צלינון כשמתין
 דלדיקא דאתלקיטו מארעא כד אינון זכאין עד לא
 סרחו. בעוד דיהי ריחא סבא (ג) כגון חסד דכתיב ביה
 ואינון כי לקח אותו אלהים. וככל ליה עד לא מסא זמניה
 ואשתעשע ביה. וכן שאר זכאין דעלמא. דתנין על תרין
 מלין לדיקא מסתלקי מעלמא עד לא מסי זמנייהו.
 חד על חובי דרא דכד אסגיא חייבא בעלמא
 אינון זכאין דמתתכחי בנייהו אתתפסון בחוביהו.
 וחד כד אתגלי קמי קביה דיסרחון
 לבתר. סליק לון מעלמא עד לא מסא זמנייהו. הס"ד אשר
 יש לדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים. מסי
 עלייהו דינא דלעילא כאילו עבדו חובין ועובדין
 דרשיעיא. דסא זמנא חדא שאיל רבי יוסי צ"ר יעקב
 איש כפר אבנו לרבי מאיר. בזמנא דרבי עקיבא וחבריו
 אסתלקו מעלמא ומיתו בההוא גוונא. ואמר ליה
 סיכי כתיבא דא בכל אורייתא כלא. אייל ולא. והא
 אמר שלמה אשר יש לדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה
 הרשעים. מסי עלייהו דינא דלעילא כאילו עבדו חובין
 ועובדין דרשיעיא. ויש רשעים שמגיע אליהם כמעשה
 הצדיקים. דיתבי צסקס ושלם בהאי עלמא. דינא לא
 מסא עלייהו כאלו עבדו עובדין דלדיקא. ואמאי.
 אלא

שהגיע זמנו. ועושה בהם דין מתוך אהבתו להם. ושייכ
 יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים. ויש
 רשעים אשר מגיע אליהם כמעשה הצדיקים. שהקבי"ח
 מאריך להם ימים ומאריך מלכעוס עליהם בשביל
 שישבו אליו. או לבעבור שעתיד לצאת מהם בנינים
 טובים: (א-ג:)

יש הכל אשר נעשה על הארץ אשר יש צדיקים אשר
 מגיע אליהם כמעשה הרשעים וגו'. פתח רבי
 אלעזר ואמר יש הכל. שלמה המלך עשה ספר הזה
 והעמידו על ז' הכלים שהעולם עומד עליהם. והם ז'
 עמודים יסודי העולם כנגד ז' רקייעים. ואלו הם. וילון.
 רקייע. שחקים. זבול. מעון. מכון. פרצית (ה) וכנגדם
 הכל הכלים אמר קהלת הכל הכלים הכל הכל. וכמו
 שאותן שבעה רקייעים יש רקייעים אחרים דבקים בהם
 ומתפשטים ויוצאים מהם. אף כך יש הכלים אחרים
 שמתפשטים ויוצאים מאלה. וכלם אמר שלמה. וכאן סוד
 של חכמה יש בו. יש הכל שיוצא מאותן הכלים
 העליונים שהעולם עומד עליהם (ג) וזה נעשה על
 הארץ. נתקיים בקיומו ונתחזק בתוקפו במצעים טובים
 שעל הארץ ובעלייתם שהם עולים מן הארץ. וזה ההבל
 נתמנה על הארץ. וכל תוקפו וקיומו באותן נשמות
 הצדיקים שנלקטים מן הארץ כאשר הם זכאים עד לא
 סרחו. בעוד שנותנים ריח טוב (ג) כגון חנוך שנאמר בו
 ואינון כי לקח אותו אלהים. ולקחו טרם שהגיע זמנו
 ומשתעשע בו. וכן שאר צדיקי עולם. שלמדנו על שני
 דברים נסתלקים צדיקים מן העולם טרם שמגיע זמנם.
 אחד על עונות הדור. שכאשר מתרבים הרשעים בעולם
 אותן הצדיקים שנמצאים ביניהם נתפסים בשביל עונות
 הרשעים. ואחד כאשר נגלה לפני הקב"ה שיהטאו
 אחר זמן. מסלק מן העולם טרם שמגיע זמנו. ושייכ אשר
 יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים. מגיע
 עליהם דין שלמעלה כאילו עשו חטאים ומעשים של
 רשעים. שהרי פעם אחת שא"ל רבי יוסי ב"ר יעקב
 איש כפר אבנו לרבי מאיר. בזמן שרבי עקיבא וחבריו
 נסתלקו מן העולם ומתו במיתות משונות. ואמר לו
 איה נמצא צנין זה בכל התורה כלה. אייל ולא. והא
 אמר שלמה אשר יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה
 הרשעים. שמגיע עליהם דין מלמעלה כאילו עשו מעשים
 ומעשים של רשעים. ויש רשעים שמגיע אליהם כמעשה
 הצדיקים. שיושבים בשקט ושלחה בעולם הזה. דין אין
 מגיע עליהם כאילו עשו מעשים של צדיקים. ולמה
 אלא

זיו הזהר

ח (ה) שבעה רקייעים שחושב כאן הוא כמובא בספכת הנינה (יב:) אבל המפורשים ע"פ הכמת הקבלה יהשכו אותם לשמנה
 רקייעים. והנמרא חושב שחקים שהם שני רקייעים דרקיע אחד. וכן סדרם. וילון מלכות. רקייע יסודי. שחקים נצה והוד. וזו"ר
 תפארת. מעון חסד. מכון נבירה. ערבות בינה. וכן חשב שלמה רק ז' הכלים. הכל א'. הכלים ב' הרי נ'. ועוד הפעם הכל הבנים
 היו ששה. הכל הבר תרי ז' ומסחר שהבי הכל נגד ערבות. כי הבינה הכל בה והיא מולדת הכל. (ג) זה הסוד הוא אותו הסוד
 שגמנו בהפסוק ואופן אחד בארץ בידע דהיינו אור מרת המלכות שמתפשט בעוה"ז בשם שכינה. שכל תוקפה והתחזקותה בעוה"ז
 הוא ע"י עבודת ישראל בתורה ותפלה ומצות שהיא סעדה אותם לעילא ועל ידה תבא השפע לעוה"ז דהתחלק בשרייות. (ג) סי'
 שתוקפה וקיומה של השכינה בעוה"ז בזמן שרשעים מתרבים בעולם ואין לה מקום לשכון בארץ ומבקשת להתחלק ולעלות השמימה
 ואם ייתב כך ועשה מרת הדין חורבן גדול בארץ. ואז הקב"ה עושה רפואה היריעה שיוצא בנגים דלקום שושנים נשמות הצדיקים. וצ"י
 אותו נשמות הצדיקים ניתן לה תוקף ועוז יצא תהיה ברזנו על זה העולם ולא תסתלק השמימה. ועפ"י המסמעות של יש הכל אשר
 יישה של הצנין. היינו שמת המלכות והשכינה הקדושה נתתקנת ונתחזקה על הארץ ע"י עבודת הצדיקים:

אלא לפי שנללה לפני הקב"ה שיחורו בתשובה. אי שיצא מהם זרע אנשי אמת בעולם. כגון תרח שיצא ממנו אברהם. אחז שיצא ממנו חזקיהו. ולפיכך הן מצד הצדיקים והן מצד הרשעים ההבל שאמרנו נעשה ונתחזק על הארץ כמו שנתבאר: ד"א יש הבל אשר נעשה על הארץ. כמו שאמרנו שנתחזק על הארץ. ובמה. מפני שיש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים. מגיע לידם שיעשו כמעשה הרשעים. כגון בת עכורים או אחד מאותן המעשים שהם מעשה הרשעים. והם עומדים בנסיגה מאימת רבונם ואין רוצים להטמא. כגון כמה צדיקי אמת שהגיע לידם כמעשה הרשעים. והם היו גבורי כח שעשו רצון קונם ולא חטאו. ובשביל זה ההבל נעשה על הארץ ונתחזק בתוקפו. ויש רשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים. שמגיע לידם מצוה אחת שהוא מעשה הצדיקים. והוכים בה ועושים אותה. כגון גולן מרצד היה נמצא בהרים עם גולנים עכורים. וכאשר יהודי היה עובר שם היה מצילו ומשמרו מהם. והיה קורא עליו רבי עקיבא יש רשעים אשר מגיע אליהם כמעשה הצדיקים. וכגון אותו רשע שהיה בשכנותו של רבי חיילא. שבבילתה אחד פגע בה באשה ההיא שהיתה הולכת לבית בתה. רצה לאנסה. אמרה לו בבקשה ממך הוקיר לרבונך ואל תחטא עמי. הניחה ולא חטא עמה. ע"ז נאמר ויש רשעים אשר מגיע אליהם כמעשה הצדיקים. אמרתי שגם זה הבל. וכמו שמתחזק הבל הוא עם אותן הצדיקים שמגיע לידם מעשה רשעים ואין חוסאים. אף כך מתחזק עם אותן הרשעים שמגיע לידם מעשים של צדיקים ועושים אותם. שלמדנו ברא הקב"ה צדיקים ורשעים בעולם. וכמו שהוא מתכבד בעולם במעשה הצדיקים. אף כך מתכבד הוא ברשעים כאשר עושים מעשים טובים בעולם כמו שאמרנו. וע"כ כתוב את הכל עשה יפה בעתו: (ב-י)

אלא בגין להתגלי קמי קב"ה דייצין בתשובתא. או דיפוק מנייהו זרעא דקשום בעלמא. כגון תרח דנפק מניה אברהם. אחז דנפק מניה חזקיהו. ובגין כך בספרא דא ובספרא דא סבל דקאמרן נעשה ונתחזק על הארץ כדקאמרן: ד"א יש הבל אשר נעשה על הארץ. כדקאמרן דנתחזק על עלמא. ובמאי. בגין דיש לדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים. מסאן לדייהו כליכון עובדין דחייביה. כגון בת עכורים או חד מחינן עובדין דלינן מעשה הרשעים. ואינון קיימי בקיומיהו מדחילו דמאריהו ולא זעאן לאסתאבל. כגון כמה זכאי קשים דמסי לדייהו כעובדין אלין. ואינון גבורי כח דעבדי רעותא דמאריהו ולא חטאן. ועל דא סבל נעשה על הארץ ונתחזק בתוקפיה. ויש רשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים. דמסי לדייהו מלוס חדא דליהו עובדא דלדיקיא. וזכאן בה ועבדין יתה. כגון לססים מקפחא סוס משתכח צמוריא צהדי לססים עכורים. וכד סוס יודאי אעבר תמן סוס משויב ליה וספר ליה מנייהו. וסוס קרי עליה רבי עקיבא יש רשעים אשר מגיע אליהם כמעשה הצדיקים. וכגון סוסא חייביא דסוס צבצבותיה דרבי חיילא. דליליא חד פגע בה צבצבותיה דתתא דסוס אולא לבי ברתה. צעא למתקא בה. אמרה ליה צמון מיך אוקיר למאריך ולא תחסי גבאי. שבקא ולא חב בה. סוי אומר ויש רשעים אשר מגיע אליהם כמעשה הצדיקים. אמרתי שגם זה סבל. וכמה דנתחזק סוסא סבל צהדי אינון לדיקיא דמסו לדייהו עובדי דחייביא ולא חטאן. אוף הכי נתחזק צהדי אינון חייביא דמסי לדייהו עובדי דלינון לדיקיא ועבדין להו. דתנין עבד קב"ה לדיקים ורשעים בעלמא. וכמה דאתיקר איסו בעלמא בעובדי דלדיקיא. הכי כמי אתיקר איסו ברשעיא כד עבדי עובדא סבל בעלמא כדקאמרן. וע"ד כתיב את הכל עשה יפה בעתו: (ב-י)

ושבחתני אני את השמחה אשר אין טוב לאדם תחת השמש כי אם לאכל ולשתות ולשמחה והוא ילונן בעמלו וגו'. אמר רבי שמעון וכי שלמה המלך משבח כל זה. אלא ושבחתי אני אוג השמחה. זו שמחת המלך הקדוש בזמנים של שבת וימים טובים. שמכל מעשים טובים שהאדם עושה אין טוב לאדם תחת השמש כי אם לאכול ולשתות. ולהראות שמחה באותן הזמנים. בשביל שיהיה לו חלק לעולם הבא. והוא ילונן בעמלו. מי ילונן. זה הקב"ה. הוא ילונן וילך עמו להכניסו לעולם הבא: ד"א והוא ילונן. מי זה האדם שאוכל ושותה ושמת בשבת וימים טובים. כל מה שמוציא על אכילה ושתיה הוא ילונן להקב"ה בהלואה. והקב"ה יתן לו כפל כפלים מכל מה שהוציא על זה. בשני דברים מלוה האדם להקב"ה. כאשר מרחם על עניינים. וכאשר מוציא על שבתות ומועדים להתענג בהם. בזה מלוה הכל להקב"ה. כמש"כ (משלי יט) מלוה ה' חונן דל וגמולו ישלם לו: (ב-יט)

ושבחתני אני את השמחה אשר אין טוב לאדם תחת השמש כי אם לאכל ולשתות ולשמחה והוא ילונן בעמלו וגו'. אמר רבי שמעון וכי שלמה המלך משבח כל זה. אלא ושבחתי אני את השמחה. זה שמחת המלך הקדוש בזמנים של שבת וימים טובים. שמכל מעשים טובים שהאדם עושה אין טוב לאדם תחת השמש כי אם לאכול ולשתות. ולהראות שמחה באותן הזמנים. בשביל שיהיה לו חלק לעולם הבא. והוא ילונן בעמלו. מי ילונן. זה הקב"ה. הוא ילונן וילך עמו להכניסו לעולם הבא: ד"א והוא ילונן. מי זה האדם שאוכל ושותה ושמת בשבת וימים טובים. כל מה שמוציא על אכילה ושתיה הוא ילונן להקב"ה בהלואה. והקב"ה יתן לו כפל כפלים מכל מה שהוציא על זה. בשני דברים מלוה האדם להקב"ה. כאשר מרחם על עניינים. וכאשר מוציא על שבתות ומועדים להתענג בהם. בזה מלוה הכל להקב"ה. כמש"כ (משלי יט) מלוה ה' חונן דל וגמולו ישלם לו: (ב-יט)

ומוציא אני מר ממות את האשה וגו' אסורים ידיה וגו'. מהו אסורים ידיה. רבי ינאי ורבי יהושעא. חד אמר כל הנוגע באשה או מקבל ממנה מידה לירו [בשביל שיסתכל בה] לא ינקה מדינה של גיהנום. שנאי יד ליד לא ינקה רע. וז"כ אסורים ידיה ודאי. וחד אמר מן הנקבות באות כל מיני נחש וכישוף וכל הרהורים רעים

רעים. ואלמלי שאסורים ידיה. שאין מגיחים אותה מן שמים. היו הורגין ומשיתין כרצונן כל עת וזמן שהנקבות יודעות בכשפיהן להשביע לאנשים שישלימו רצון שלהן. ובמה בשמות של טומאה ובדברים עמוקים אחרים לפיכך כתוב מכשפה לא תהיה ולא כתיב מכשף: (י"ח מדרש רות)

מ

וזה רע בכל אשר נעשה תחת השמש כי מקרה אחד לכל וגו' אמר רב חגי מהו זה רע. דא הוא מאן דאושד זרעא צריקתא והביל לורחוי. בגין דהאי לאו מדוריה בקב"ה. ולא יחא ליה חולקא בעלמא דאתי. ה"ד (תהלים ס) כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע. וע"ד אמר זה רע. דלא יחא ליה מדורא לעילא. כי מקרה אחד לכל וגם לב בני האדם מלא רע והוללות בלבבם בחייהם. שפוחא תקיע בלבייהו. אינון מחוסרי מהימנותא (ה) ולית לון חולקא בקב"ה ובאינון בני מהימנותא. לאו בעלמא דין ולא בעלמא דאתי. ה"ד (י"ח) ואחריו אל המתים (כ) תא חוי קב"ה אושר לבני עלמא ואמר (יגייס ל) ובחרת בחיים למען תחיה וגו'. עיקרא דחיין בההוא עלמא נינהו. ואינון חייבין מחוסרי מהימנותא מאי קא אמרי. כי מי אשר יבחר אל כל החיים יש בטחון. כל החיים דהאי עלמא. ומסירא בידייהו כי לכלב חי הוא טוב מן האריה המת. וכיון דאמרי הכי ה"ד יחא לסון חיין בההוא עלמא. וע"ד זה רע ודחי. דלא ידורון במלכא עלמא ולא יחא לון חולקא ביה: (ג-קמ)

מ

וזה רע בכל אשר נעשה תחת השמש כי מקרה אחד לכל וגו'. אמר רב חגי מהו זה רע. זה הוא מי שמוציא זרע לבטלה ומשחית דרכו. לפי שזה אין הקב"ה משרה שכנתו עליו. ולא יהיה לו חלק בעולם הבא. זש"כ (תהלים ח) כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע. וע"כ אמר זה רע. שלא יהיה לו מדור למעלה. כי מקרה אחד לכל וגם לב בני האדם מלא רע והוללות בלבבם בחייהם. שטות נשרש בלבבם. הם מחוסרי אמונה (ה) ואין להם חלק בהקב"ה ובאותן בני האמונה. לא בעולם הזה ולא בעולם הבא. זש"כ ואחריו אל המתים (ג) בוא וראה הקב"ה הזהיר לבני העולם ואמר (יבירים ל) ובחרת בחיים למען תחיה וגו'. עיקרו של חיים בעולם הבא הוא. ואותן הרשעים מחוסרי אמונה מה הם אומרים. כי מי אשר יבחר אל כל החיים יש בטחון. כל החיים בעולם הזה הוא. ומסורת בידם כי לכלב חי הוא טוב מן האריה המת. וכיון שאומרים כך איך יהיה להם חיים בעולם ההוא. וע"כ זה רע ודאי. שלא ידורו אצל מלך העליון ולא יהיה להם חלק בו: (ג-קמ)

כי החיים יודעים שימותו והמתים אינם יודעים מאומה. אמר רבי פרחיה הרי אמרו שאכילו הרשעים יודעים בעולם ההוא. יודעים בצער שלהם ויודעים בכבוד הצדיקים ובדינם של הרשעים. אם כן מהו והמתים אינם יודעים מאומה. אלא זהו בעולם הזה כתוב. הצדיקים נקראים חיים. שמסתכלים ויודעים שימותו ושעתידים ליתן את הדין. שיש דין ויש דיין. כמש"כ והחי יתן אל לבו. אבל הרשעים נקראים מתים. שאין יודעים ואין משיחים ואין מסתכלים בעניני עולם הבא. שהוא עולם של חיי הנשמות והרוחות. אלא מסתכלים במעשים של עולם הזה שהוא עולם הגוף. ולפיכך נקראים מתים. שאין הם מן בני החיים: (י"ח מדרש רות)

לך אכל בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך כי כבר רצה האלהים את מעשיך. רבי חייא קם לילת אחד לעסוק בתורה. והיה עמו ר' יוסי זוטא כשהיה נער. פתח רבי חייא ואמר. לך אכל בשמחה לחמך וגר. מה היה רואה שלמה שאמר מקרא הזה. אלא שלמה כל דבריו בחכמה היו. וזהו שאמר לך אכול בשמחה

זיו הזהר

(ה) הם מחוסרי אמונה שוראים לישא אשה ולהיירי כנים שזה רחיים על צוארם. והם בעלי מקרה משחיתים רבים ומצויאים זרע לבטלה. ומתים בלא כנים. ולכך אין להם הרק בעוה"ב. אבל מי שהוא איש אמונה כונת על הקב"ה נישא אשה ומייר גנים כי מאן דיהיב חיי יהיב מונוי: (כ) ואחריו א"י המתים. כי מי שנושא אשה ומוליד בנים הרי נשאר אחריו דני אי נותיים אכפ מי שאמי רוצה להוליד בנים הרי אחריו אל המתים:

בשמחה לחמך. שבשעה שהאדם הולך בדרכיו של הקב"ה. מקרבו הקב"ה אליו ונותן לו שלום ומנוחה. ואז הלחם והיין שהוא אוכל ושותה בשמחת הלב. תהי בשביל שהקב"ה רצה במעשיו (*) א"ל זה הנער אם כן הרי אמרת שכל דברי שלמה בחכמה היו. איה היא החכמה כאן (**). א"ל בני תבשל בשולך ותבין מקרא הזה (***) א"ל עוד טרם שאבשל ידעתי. א"ל מניין לך. א"ל שמעתי קול אחד מאבי שהיה אומר במקרא הזה. שלמה הוא מזהיר לו לאדם להעטירה לכנסת ישראל בשמחה. שהוא צד בחינת ימין. והוא הלחם שיתעטר בשמחה. ואח"כ שיתעטר ביין שהוא בחי' שמאל. בשביל שיהי נמצאת בהאמונה של הכל. שמחה שלימה בימין ושמאל. וכאשר תהיה בין שניהם אז כל הברכות שרויות בעולם (***) וכל זה כאשר הקב"ה מרוצה במעשה האנשים. וז"כ כי כבר רצה האלהים את מעשיך. בא דבי חייל ונשקו. אמר חיך בני שדבר הזה הנחת בעבורך. ועתה אני יודע שהקב"ה רוצה לצטרך בתורה: (ב-כט)

בכ"ב עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך אל יחסר. אמר רבי אלעזר מקרא זה נתבאר ונדרש. אבל בוא וראה הקב"ה ברא את האדם בסוד של חכמה. וצוה אותו באומנות גדולה. ונפח באפיו נשמת חיים. להבין ולהשכיל בסודות החכמה לדעת בכבוד רבונ. כמשי"כ (ישעי' מג) כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף ועשיתיו. ולכבודי בראתיו דוקא (ג) וסוד הדבר של ולכבודי בראתיו מדת. שהרי הכבוד שלמה סוד כסא הקדוש אינו נתתקן למעלה אלא מתוך התקון של בני העולם. כאשר הם אנשים זכאים וחסידים ויודעים לתקן תקונים (ד) וזשי"כ ולכבודי בראתיו. בשביל כבודי הוה לתקנו בעמודים חזקים (ה) ולפארו בתקונים ועדיים שלמטה. למען יתעלה כבודי הוה בזכות הצדיקים אשר על הארץ. לפיכך בראתיו כדמיון של כבוד העליון שאלו התקונים בו (ו) בריאה לצד השמאל. יצירה בימין. כמשי"כ (ישעי' מה) יוצר אור ובורא חשך. עושה באמצע. כמשי"כ אני ה' עושה כל. וכתוב עושה שלום ובורא

בשמחה לחמך. בשעתא דבר נש אויל באורחוי דקצ"ס. קצ"ס מקרב ליה לגביה ויסיב ליה שלום ונייחא. כדן נסמא וחמרל דאכיל ושמי בחדוה דלכ"א. צנין דקצ"ס אתרעי בעובדוי (*) א"ל הלו רביא אי הכי הלו חזרת דכל מלוי דשלמה בחכמתא הו. אן סיה חכמתא הכא (**). א"ל זרי תבשל בשולך ותחמי הלו קרא (***) א"ל עד לא תבילנא ידענא. א"ל מנא לך. א"ל קלא חד שמענא מחב"א דהוה אחר דבאי קרא. דשלמה קא זויטר ליה לבר נש לאתפרא לה לכנסת ישראל בשמחה. דלויסו ספרא דימינא. ולויסו נסמא דיתעטר בחדוה. ולבחר דיתעטר בחמרל דלויסו שמאלא. צנין דתשתכח צמימנותא דכלא. חדוותא שלימתא צימינא ושמאלא. וכד תהוי צין חרוויסו כדן כל צרכאן שראן בעלמא (***) וכל דא כד אתרעי קצ"ס בעובדויו דבני נשא. הסי"ד כי כבר רלס האלהים את מעשיך. אחא רבי חייל ונשקו. אמר חיך בני הלו מלא שצקא צניןך. והשתא ידענא דקצ"ס צעי לאתפרא לך באורייתא: (ב-כט)

בכ"ב עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך אל יחסר. אמר רבי אלעזר הלו קרא לוקמוה ואתמר. אבל תא חוי קצ"ס צרא ליה לצי"נ צרא דחכמתא. ועבד ליה באומנותא סגי. ונפח באפיו נשמתא דחיי. למנדע ולאסתכלא צרוין דחכמתא למנדע ציקרא דמאריה. כד"א (ישעי' מג) כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף ועשיתיו. ולכבודי בראתיו דייקא (ג) ורזא דא ולכבודי בראתיו אוליפנא. דהא כבוד דלתתא רזא דכורסיא קדישא לא אתתקן לעילא אלא מגו תקונא דבני עלמא. כד אינון צני נשא זכאין וחסידין וידעין לתקנא תקוני (ד) הסי"ד ולכבודי בראתיו. צנין הלו כבודי לתקנא ליה דעמודין תקיפין (ה) ולקסמא ליה בתקונא וקסומא דלתתא. צנין דהלו כבודי יסתלק צוכו דלדייקא די בלרעא. צנין (ו) בראתיו כגונאל דכבוד עלאה דתקונין אליון ציה (ז) צריאה לספר שמאלא. ילירס צימינא. כד"א (ישעי' מה) יוצר אור ובורא חשך. עושה בלמלעותא. כד"א הלו ה' עושה כל. וכתוב עושה שלום ובורא

יוו הודר

(*) פי' שלא תהי' השמחה בשביל טוב הנשמות שנתן לו הש"ת אלא בעבור הרחמים שערך הוא פנין שרצה הש"ת את מעשיו. והוה ערר שחשבו תורף הוסיפו שיוצא כרוז מן השמים לישראל זה הפסוק. כמו דאחר יום הכפורים ועוד כדומה. (**). הוא לא הסתפק בכונה של חסידות בפשיטות. א"א הפין דוקא להעמים כאן איהו טעם על פי סוד. (***) פי' עודך נער כסו פרי בוסר ט"ס הבישול (***) פי' שהשכינה הקדושה נקראת לחם. והפנין הוא לעטרה תחלה במרת החסד והרחמים שוה פניא שפחה. ואח"כ לגטרה במרת הנבונה. כי יין מורה על נבונה. ועיי' מה עיי' כי כבר רצה האלהים את מעשיך. פי' עיי' מצות ובעשים טובים. וכן שנשקו רבי חייל זה מורה שיש להעמים כאן פנין הוה. הגם שקשה להבין עפ"י משמעות הכתוב ואולי אפשר לפרש עיי' הכתוב לכו לחמו בלחמי ושחו ביין מסכתי. כי לחם מורה על תורה שבכתב ויין מורה על תושבע"פ ואעפ"כ אין המדרש עיקר אלא המעשה: (ג) בראתיו דוקא. מירוש שעיקר תכלית בריאת האדם הוא כשכ"ל שיוכה להגשמת ויתקנה והגשמה מקורה בעולם הכריאה כינה. אבל הרוח מקורו בעדים היצירה תפארת. וגוף ונפש מעולם העשיה מלכות. (ד) כאמ' עם שם התואר אחר היינו מלכות. ועם ב' שפות התואר כמו כרסיא קדישא או כרסיא קדישא עלאה היינו בינה וכרסיא קדישא היינו המלכות והשכינה הקדושה שנקראין כבוד תתאה תתעלה ותתקן להודווג עם התפארת כבוד עלאה עיי' עבודת ישראל בתורה תפלה ומצות כיו' להמשיך שפע מ"לעלה למטה: (ה) עמודים תקיפין הם תורה ועבודה וגמ"ת. והתבטיטיון הם המחשבות ככוננת ויחודים (ו) רצה לומר שצדי שיהיה לאדם כח הגדול הוה לגרום חוקנים למעלה בעבודתו כראו הקב"ה עם כחות של בריאה יצירה ועשיה שיהיה בו גשמת ורוח ונפש איהו כרסין כבוד העליון שאלו ג' חוקנים בו וצ"ל שכבוד העליון רכאן היינו התפארת. ומה שאומר שחוקנים האלו בו. בריאה בצמצא יצירה פנין ועשיה באמצע קשה להבין ונפרשי הוה נרחקו בפירושו כי הלא התפארת הוא עורש עולם היצירה. והולי עשיר לומר כוננת שהתפארת בעצמו יש בו ג"כ ג' מדרגות של ג"כ. והוא עולד לעומת הבינה. עילתו וכל עולד אינו יכול להשיג לגמרי עילתו וחשובה כחשך לעומתו לכך נקראת הבריאה אצל התפארת ספור שמאלא וחשך. כיון שהשגתו בה מלושת כמו אדם התחתון שאין יכול להשיג נשמה שבראשי הגם שהיא אור אב"א אצל השגת האדם היא חשך.

ובורא רע. וכתוב עושה שלום במרומיו. וע"כ בראתיו יצרתיו אף עשיתיו כתקון העליון. ולכך מפני שהאדם הוא בארץ ויש לו לתקן כבודי ההוא. עשיתי בו תקונים של כבוד העליון. שיש בו ג"כ בריאה. וע"כ בראתיו. ובאותו כבוד העליון יש בו יצירה. וע"כ יצרתיו. תקון זה נתתי בו באדם להיות הוא בארץ כדמיון אותו כבוד העליון. בכבוד העליון ההוא יש בו עשית. וע"כ אף גם באדם כתוב עשיתיו. להיות הוא כדמיון אותו כבוד העליון שמתקן ומברך לכבוד התחתון. ומניין שכבוד העליון ההוא יש בו שלשה אלה. שכתוב בו יוצר אור ובורא חשך עושה שלום. יוצר אור הרי יצירה. ובורא חשך הרי בריאה. עושה שלום הרי עשית. וזה הוא כבוד העליון שמתקן ומברך ומפרנס בכל צרכיו לכבוד התחתון (ו) וכדמיון הזה ברא את האדם בארץ שהוא כדמיון אותו כבוד העליון. לתקן לזה הכבוד שיהיה נכלל מכל הצדדים. כבוד העליון יש בו שלשה אלה. האדם למטה יש בו שלשה אלה. שיהיה נכלל כבוד התחתון ההוא מלמעלה ומלמטה להיות שלם בכל הצדדים (ח) זכאי הוא האדם שזוכה במעשיו להיות כדמיון הזה. וע"כ כתוב בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך אל יחסר. כמו שלכבוד העליון ההוא שמן משחת הקודש לא נמנע ממנו מסוד עולם הבא (ט) אף כך להאדם שמעשיו מתלבנים תמיד. שמן משחת קודש ההוא לא יהיה נמנע ממנו תמיד. ובמה זוכה האדם להתענג בענג העליון ההוא. בשלחן שלו. כמו שהוא מענג על שלחנו נפשות עניים. שנאמר (ישעיה נח) ונפש נענה תשביע. מה כתוב אחריו. אז תתענג על ה' וגו'. שאף כך הקב"ה משיביעהו בכל אותן התענוגים של שמן משחת קודש העליון. שנשפע ונכשך תמיד לאותו כבוד העליון: (ג-קמז)

ראיה חיים עם אשה אשר אהבת כל ימי חייו הבליך וגו'. אמר רבי שמעון כאן יש סוד. שצריך האדם להכליל חיים במקום הזה. זה בלא זה אין יכול להיות. וצריך האדם להכליל מדת יום בלילה ומדת לילה ביום. וזהו ראה חיים עם אשה אשר אהבת (י) מה הטעם. מפני כי הוא חלקך בחיים. שהחיים לא ינחו אלא על זה. ובצמלך אשר אתה עמל תחת השמש. כמו שכתוב (משלי ג) בכל דרכיך דעהו והוא יישר ארחותיך: (ג-קמז)

ראיה חיים עם אשה אשר אהבת וגו' כי הוא חלקך בחיים וגו'. אמר רבי שמעון בוא וראה מקרא זה בסוד עליון הוא ונתבאר. ראה חיים. אלו החיים של עולם הבא. שזכאי הוא אדם הזוכה בו כראוי. עם אשה אשר אהבת. זו כנסת ישראל. לפי שבת

ובורא רע. וכתוב עושה שלום במרומיו. וע"כ בראתיו יצרתיו אף עשיתיו כתקונא עלאה. וע"ד הואיל ואדם איסו בארעא ואית ליה לתקנא דהוא כבודי. עבדיה ביה תקונין וכבוד עלאה. דאית ביה אוקף הכי בריאה. וע"ד בראתיו. ובהסוה כבוד עלאה אית ביה יצירה. וע"ד יצרתיו. תקונא דא יסבית ביה בלדס למסוי איסו בארעא כנוונא דהסוה כבוד עלאה. בהסוה כבוד עלאה אית ביה עשיה. ופ"ד אוקף הכי בצר נש כתיב עשיתיו. למסוי איסו כנוונא דהסוה כבוד עלאה דמתקן וצריך לכבוד תתאה. מנלן דהסוה כבוד עלאה אית ביה תלת אליון. דכתיב ביה יולר אור ובורא חשך עושה שלום. יולר אור הא יצירה. ובורא חשך הא בריאה. עושה שלום הא עשיה. וזא איסו כבוד עלאה דקא מתקן וצריך וספיק בכל לרכיו לכבוד תתאה (ו) וכנוונא דא ברא אדם בארעא דאיסו כנוונא דהסוה כבוד עלאה. לתקנא להאי כבוד ולתתכללא מכל ספריו. כבוד עלאה אית ביה תלת אליון. אדם לתתא אית ביה תלת אליון. לתתכללא הסוה כבוד תתאה מעילא ומתתא למסוי שלים בכל ספריו (ח) זכאה איסו ב"נ דזכי בעובדיו למסוי כנוונא דא. וע"ד כתיב בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך אל יחסר. מה לכבוד עלאה הסוה משחא רבות קדשא לא אתמנע מניה מרוא דעלמא דאתי (ט) אוקף הכי לבר נש דעובדיו מתלבנים תדיר. הסוה משח רבות קדשא לא יתמנע מניה תדיר. ובמאי זכי ב"נ לתתענדא בהסוה עוונא עלאה. בשלחן דליים. כמה דאיסו מעדן על פתוריה נפשאן דמסכני. דכתיב (ישעיה נח) ונפש נענה תשביע. מאי כתיב בתריה. אז תתענג על ה' וגו'. דאוקף הכי קב"ה רוי ליה בכל אינין עדונין דמשח רבות קודשא עלאה. דנגיד ואתמשיך תדיר להסוה כבוד עלאה: (ג-קמז)

ראיה חיים עם אשה אשר אהבת כל ימי חייו הבליך וגו'. אמר רבי שמעון דא סוה רוא. דבעי ב"נ לתכללא חיים בצאת דא. דא בלא דא לא אולא. ובעי ב"נ לתכללא מדת יום בלילה ומדת לילה ביום. וזא סוה ראה חיים עם אשה אשר אהבת (י) מאי טעמא. בגין כי סוה חלקך בחיים. דחיים לא שראן אלא על דא. ובעמלך אשר אתה עמל תחת השמש. כמה דכתיב (משלי ג) בכל דרכיך דעהו והוא יישר ארחותיך: (ג-קמז)

ראיה חיים עם אשה אשר אהבת וגו' כי הוא חלקך בחיים וגו'. אמר רבי שמעון תא חוי סאי קרא ברוא עלאה איסו ואוקמוה. ראה חיים. אליון חיון דעלמא דאתי. דזכאה סוה ב"נ דזכי ביה כדקא יאות. עם אשה אשר אהבת. דא כנסת ישראל. בגין דבה כתיב

(י) פי' שהתפארת משמיע למלכות כל הפרנסה שנצרכה לפרנס את התחתונים: (ח) התכללות המלכות והשכינה מעידא ומתתא חיון שנעשית כסולם שהיא סעיה מלמטה למעלה עבודת ישראל ומוריהה מלמעלה שפע הנצרכת לעולם הזה. והיינו עולמם ויודרים בני (ט) פירושו שמעולם הבינה שנקרא ע"מא דאתי נשפע השפע מן החכמה יתתפארת ע"ז הבינה ובשביל זה נקרא שפע החכמה שמן משחת קודש (י) כונתו שאם היינו מלכות מרת יליה וחיים זה התפארת שנקרא עין חיים מרת יום וצריך האדם לנגום יהוד שניהם היינו יהוד קב"ה ושכינתיה וע"ז סביא הפסוק בכל דרכיך דעהו ר"ל שכל דרכי האיש צריך לנגום חיונו של ה' עם וא"י. וזהו דעהו. כדאמר דע ד' ל' דע הוא מ"שון והאדם ידע וגו'. ה' מ"כות שכינתא קדישא. וא"י תפארת:

כתוב אהבה. שנאמר (יח' יא) ואהבת עולם אהבתך. מתי. בזמן שצד הימין אוחז בה. שנאמר על כן משכתך חסד. כל ימי חיי הבלך (יא) לפי שהיא מתקשרת בחיים. והוא צולם שחיים שורה בו (יב) שהרי עולם הזה אין שורה בו חיים. לפי שהם תחת השמש. ואין מגיעים לכאן אותן האורות של השמש ההוא. ונעברו מן העולם מיום שנחרב בית המקדש. שנאמר (ישע' יג) חשך השמש בצאתו וגו'. מהו חשך השמש. שהעלה אורו ואינו מאיר. כמש"כ (שם יג) הצדיק אבד וגו'. כי הוא חלקך בחיים. זה הוא הזדוגות השמש"ש בהלבנה. ונצרך לחבר הלבנה בהשמש והשמש בהלבנה שלא להפרידם. וזה הוא חלקו של אדם ליכנס בו לעולם הבא. מה כתוב אחריו.

כ אשר תמצא ירך לעשות בכחך עשה. כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול אשר אתה הולך שמה. מקרא זה יש לעיין בו. כל אשר תמצא ירך לעשות. וכי הותרה רצועה שיעשה איש כל מה שיכול. אלא לעשות בכחך כתוב. מהו בכחך. זו נשמת האדם שהיא כחו של אדם לזכות בה לעוה"ו ולעולם הבא : ד"א בכחך. זו היא אותה האשה שאמרנו (ג) שהיא הכח להתחזק בה בעולם הזה ובעולם הבא. וצריך האדם לזכות בה בעוה"ו באותו הכח. בשביל שיתחזק בה בעולם ההוא. מה הטעם. לפי שלאחר שיוצא האדם מעולם הזה אין בו כח לעשות דבר. ולומר עתה מכאן והלאה אעשה מעשים טובים. כי בודאי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול וגו'. אם אין האדם זוכה בעוה"ו לא יזכה בה אח"כ בעולם ההוא. ויש מעשים טובים שאדם אוכל פירותיהם בעוה"ו. והקנן נשאר לו לעוה"ב להתפרנס מהם : (ג-ק"ו.)

כ אשר תמצא ירך לעשות בכחך עשה כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול וגו'. אמר רבי שמעון מקרא זה יש לעיין בו. וכי שלמה שחכמה עליונה היתה בו יותר על כל בני העולם יאמר מקראות המורים שהותרה רצועה. אלא ודאי כל דברי שלמה המלך על סודות החכמה נאמרו. בוא וראה כל אשר תמצא ירך לעשות בכחך עשה. זה הוא שצריך האדם להכליל שמאל בימין. וכל מה שהוא עושה נצרך לו שלא יהיה אלא התכללות בימין (יד) כל אשר תמצא ירך. זו השמאל. לעשות בכחך. זה הוא הימין. כמש"כ ימינך ה' נאדרי בכת. וכיון שהאדם יהי נזהר שכל מעשיו יהיו לצד הימין. ויכליל שמאל בימין. בכך ישרה הקב"ה שכינתו עליו בעוה"ו. ויאסוף אותו אליו לעולם הבא. ואל יאמר האדם בשעה שאבוא לעולם ההוא אז אבקש רחמים מאת המלך ואשוב לפניו. אלא כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה לאחר שנפטר האדם מעוה"ו. ואך אם

חפץ

כתיב אהבה. דכתיב (יח' לא) ואהבת עולם אהבתך. אימתי. בשעתך דספרת דימינא אחיד בה. דכתיב על כן משכתך חסד. כל ימי חיי הבלך (יא) בגין דאיהי מתקשרת בחיים. ואיהו עולם דחייך שריין ביה (יב) דהא עלמא דא לא שריין ביה חיים. בגין דאיהו תחת השמש. ולא מסתן סכא אינון נהורין דהסווא זמשה. ואסתלקו מעלמא מיומא דלתחריב די מקדשא. דכתיב (ישע' יג) חשך השמש בצאתו וגו'. מהו חשך השמש. דסליק נהוריה ולא נהיר. כד"א (שם יג) הצדיק אבד וגו'. כי הוא חלקך בחיים. דא הוא שמע"א בספר"א. ובעינן למיעל סיסרא בשמשא ושמשא בסיסרא דלא לאפרשא לון. ודא הוא חולקא דצ"נ למיעל ביה לעלמא דלתא. מאי כתיב בתריה.

כ אשר תמצא ירך לעשות בכחך עשה. כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול אשר אתה הולך שמה. האו קרא אית לאסתכלא ביה. כל אשר תמצא ירך לעשות. וכי הותרה רצועה למעבד צ"נ כל מאי דיכול. אלא לעשות בכחך כתיב. מהו בכחך. דא נשמתיה דצ"נ דאיהי חילא דצ"נ למוכי בה לעלמא דין ולעלמא דלתא : ד"א בכחך. דא איהי הסיא חשה דקאמר (יג) דאיהי חילא לאסתקפא בה בעלמא דין ובעלמא דלתא. ובעי צ"נ למוכי בה בהאי עלמא בהסווא חילא. בגין דיתתקף בה בהסווא עלמא. מאי טעמא. בגין דלבתר דיוסוק צ"נ מהאי עלמא לית ביה חילא למעבד מדי. ולומר השתא מכאן ולהלאה אעבד עובדין קבין. דודאי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול וגו'. אי לא וכי צ"נ בהאי עלמא לא יזכי בה לבתר בהסווא עלמא. ואית עובדין קבין דעבדי צ"נ בהאי עלמא דייכול מנייהו סכא. וכלא אשתאר לעלמא דלתא ולא תזנא מנייהו : (ג-ק"ו.)

כ אשר תמצא ירך לעשות בכחך עשה כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול וגו'. אמר רבי שמעון האו קרא אית לאסתכלא ביה. וכי שלמה דחכמתא עלאה ביה ימיר על כל בני עלמא אמר קראי דאתחזון דהותרה רצועה. אלא ודאי כל מלוי דשלמה מלכא על רזא דחכמתא אתמרו. תא חזי כל אשר תמצא ירך לעשות בכחך עשה. דא הוא דבעי צ"נ לאכללא שמאלא בימינא. וכל מאי דאיהו עביד מצעי ליה דלא יהוין אלא כלילן בימינא (יד) כל אשר תמצא ירך. דא שמאלא. לעשות בכחך. דא הוא ימינא. כד"א ימינך ה' נאדרי בכת. וכיון דבר נש יודער דכל עובדיו יהוין לספרא דימינא. ויכליל שמאלא בימינא. כדון קב"ה שפרי בגווייה בהאי עלמא. ויכניש ליה לגביה להסווא עלמא דלתא. ולא יימא צ"נ בשעתא דלתינא להסווא עלמא. כדון אתבע מן מלכא רחמי ואיתוב קמיה. אלא כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה לבתר דיסתלק צ"נ מהאי עלמא. אלא אי

בט

זיו הוהר

(יא) כל ימי חיי הבלך יפורש על כל הימים שאתה גורם הארת אור החיים בהבלך. זו נכפת ישראל פרת המלכות שנקראת הכי כנוכר לעיר. והיא תשוקתה להתקשר בחיים פי' בהתפארת שנקרא עין החיים. ע"י עבודת ישראל (יב) אם נגרום ואיהו בואיו לשון זכר יפורש שהתפארת הוא עולם דחייך שריין ביה ועלמא דא יפורש על המלכות זכר. ואם נגרום ואיהו ביו"ד לשון נקבה יפורש על המלכות. שכאשר ישראל גורמים כעבודתם יהוד תפארת ומלכות אז נעשות היא עולם דחייך שריין ביה. ולפ"ו יפורש וע"כ דא בפ"שנו שנוסב ע"י עה"ו וכו' (יג) זו השכינה הקדושה י' (יד) פי' שכל המעשים יהיו מיוסדים ע"י סדת החסד וסלבר זה גם ככל מ"אכה ועשה פשוטה צריך ליתן קריפת לצד הימין בכונה. להגביר הימין ע"י השפאל בהגנת העולם :

חפץ האיש שהמלך הקדוש יאיר לו בעולם ההוא. ויתן לו חלק לעולם הבא. יעמל בעולם הזה להכליל מעשיו בימין. וכל מעשיו יהיו לשמו של הקב"ה. שהרי אח"כ כאשר יהי נאסף מצוה"ז להיות נידון בדין תקיף בדינה של גיהנם. אין שם עצה וחכמה ודעת להנצל מן הדין :

ד"א כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול. בגיהנם יש בו מדורים על מדורים. מדור התחתון שאול. מדור תחתון ממנו אבדון. זה סמוך לזה. מי שיורד לשאול ירדנו אותו שם. ומשם יצפנף ויעלה. זש"כ (שמאל א' ב') מוריד שאול ויעל. ומי שיורד לאבדון אינו עולה משם לעולם. ומי שיש בו מעשה. זהו מעשים טובים. או מי שהוא מן בעלי חשבון. כיון שבכל לילה וליילה טרם ישכב צריך האדם לעשות חשבון ממעשיו שעשה כל אותו היום. וישבו מהם אם הם רעים ויבקשו עליהם רחמים. מפני מה באותה שעה. לפי שבשעה ההיא עץ של מיתה שורה בעולם. וכל בני העולם טועמים טעם מיתה. ואלה נקראים בעלי חשבון. או מי שמתניע בדעת ובחכמה לדעת את קונו. כל אלה כאשר יולדו במדרגה של שאול להבט ולהסתכל באותן הרשעים שנטרדו בגיהנם. הם לא יראו שם ולא יהיו נמצאים ביניהם. זהו שכתוב כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול. הם לא יהיו נמצאים להשאר שם. אלא יעלו משם למעלה מעלה במקום שהרבה מאורות ומנורות והרבה תענוגים נמצאים שם. והקב"ה יבוא להשתעשע עמו עם שאר הצדיקים הנמצאים בגן עדן : (ג-קפת)

כל אשר תמצא ירך לעשות בכחך עשה כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול אשר אתה הלך שמה. אמר רבי אבא משם רבי פנחס בן יאיר. כל אשר תמצא ירך לעשות בכחך עשה וגו'. כמה יפה לו לאדם בעוד שהנר דולק ושורה על ראשו להתניע ולעשות רצון קונו (טו) לפי שאור הנר ההוא נקרא כח השורה עליו. ועל זה כתוב יגדל נא כח ה'. כח ה' זה הוא כח השורה על ראשיהם של צדיקים. ועל כל אותן שמתניעים לעשות רצון קונו. וזהו שלמדנו כל העונה אמן יהא שמיה רבא מברך בכל כחו וכו'. שהרי בודאי נצרך לעורר כל האיברים בכח חזק. לפי שבהתעוררות חזקה שמתחזק נתעורר אותו כח עליון הקדוש. ונתעלה בתוך הקדושה ונשבר הכח ותוקף של צד הטומאה. וע"כ בכחך אתה צריך לעשות רצון קונך. כי אין מעשה וחשבון וגו'. לפי שבאותו הכח יש מעשה היגיעה (טו) להתיגע בזה העולם שנקרא מעשה עולם המעשה להשלים סוף המחשבה וחשבון. זה הוא עולם שתולד בדבור. שהרי החשבון בדבור תולד. וע"כ כל גימטריאות ותקופות ועבורין שבעולם הם בהלבנה. ודעת. זה הוא הסוד של ששה צדדים התלויים במחשבה. ונקראים

צני צ"נ דמלכא קדישא ינהיר ליה להסוף עלמא. ויתן ליה חולקא לעלמא דאתי. ישתדל צהאי עלמא לאכללא עובדיו צמינא. וכל עובדיו יסון לשמא דקצ"ה. דהא לבתר כד יתכנס מהאי עלמא לאתדנא צדינא תקיפא צדינא דגיהנס. לית תמן עיפא וחכמה וסכלתנו לאשתובא מן דינא :

ד"א כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול. צנינא לית ציה מדורין על מדורין. מדורא תחאס שאול. מדורא תחאס מיה אבדון. דא סמיך לדא. מאן דנחית לשאול ידונון ליה. ומתמן ילפנף ועולה. הס"ד (שמאל א' ב') מוריד שאול ויעל. ומאן דנחית לאבדון לא סליק לעלמין. ומאן דלית ציה מעשה. דא היא עובדא עבא. או מאן דליתו מן מארי דחושבנא. דבכל ליליא וליילא עד לא ישכב צני צ"נ למעבד חושבנא מעובדיו ויעבד כל הסוף יומא. ויהוב מנייהו או אינון בישין ויבשי עלייהו רחמי. מאי עמא צהאי שעתא. צנין דצהאי שעתא חילנא דמותא שריא בעלמא. וכל צני עלמא סעמין סעמא דמותא. ואלין אקרין מארי דחושבנא. או מאן דאשתדל בדעת ובחכמה למנדע למאריס. כל אינון כד יעברון לכו צדנא דשאול לאסתכאס ולאסתכלא צאינון חייבין דאסתרידו צגיהנס. אינון לא ישתארון תמן ולא ישתכחו צגיהנס. הס"ד כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול. אינון לא ישתכחו לאשתארא תמן. אלא יסתלקין תמן לעילא לעילא באתר דכמה נסורין וצוליון וכמה כיסופין שארן ציה. וקצ"ה יתו לאשתעשע ציה עם שאר לדיקיא די בגן עדן : (ג-קפת)

כל אשר תמצא ירך לעשות בכחך עשה כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול אשר אתה הלך שמה. אמר רבי אבא משמים רבי פנחס בן יאיר. כל אשר תמצא ירך לעשות בכחך עשה וגו'. כמה יפה ליה לצ"כ בעוד דבוליא דליק ושריא על רישיה לאשתדל ולמעבד רעותא דמאריס (טו) צנין דהסוף נסורא דבוליא איסו כח דשריא עליה. וע"ד כתיב יגדל נא כח ה'. כח ה' דא הוא כח דשריא על רישיהו דלדיקיא. ועל כל אינון דמשתליון ברעותא דמאריסו. וע"ד תנין כל סעוכה חמן יהא שמיה רבא מברך בכל כחו וכו'. דהא ודאי אלסריך לאתערא כל שייפו בחילא תקיף. צנין דצאתערותא תקיף דאתתקף אתער הסוף כח קדישא עלאה. ואסתלק גו קודשא ואתער חילא ותוקפא דספרא אמרא. וע"ד בכחך אלסריך למעבד רעותא דמאריך. כי אין מעשה וחשבון וגו'. צנין דצהסוף כח לית מעשה אשתדלותא (טו) לאשתדל צהאי עלמא דאקרי מעשה עלמא דעובדא למשגס סופא דחושבנא. וחשבון. דא הוא עלמא דתליא בצבורא. דהא חשבון בצבורא תליא. וע"ד כל גימטריאות ותקופין ועבורין דעלמא צסיחרא סו. ודעת. דא איסו רזא דשית ססרין דתלין צמחשבה. ואקרין

זיו הזהר

(טו) זה נצרך אור השכינה שנקראת כח ה' כיון שכל הנחת עוה"ז סבה מרת המלכות והשכינה הקדושה היא ככתוב וסיבתו ככל כשרה (טו) ה' כי כל הבא לטהר ססייעין לו מן השמים שיהיה לו כח להתניע בעבודת השירה. וזה בא לו מן זה הכח של או השכינה.

ונקראים עולם המחשבה ההיא. וחכמה. שהכל תולה ממנו. וכל אלה נכללים באותו כח (י) מה שאין כן בצד של שאול מדרגה של גיהנם. שהרי כל איש שאינו מתיגע באותו כח בעולם הזה להמצא בו במעשה וחשבון ודעת וחכמה. סופו ליכנס בשאול שאין בו מעשה וחשבון ודעת וחכמה. שהרי צד הטומאה דרך שאול הוא. שכתוב (משלי ז) דרכי שאול ביתה. מי שמתרפה מאותו כח הקדוש מתגברת בו צד הטומאה אשר שאול ביתה. אשר אתה הולך שמה. וכי כל בני עולם הולכים לשאול. כך הוא. אבל עולים מיד. שנאמר (שמואל א' ב') מוריד שאול יועל. מלבד אותן הרשעים שלא הרהרו בתשובה לעולם שיורדים ואין עולים. ואפילו צדיקים גמורים יורדים שמה. ולמה יורדים. מפני שלוקחים כמה רשעים משם ומעלים אותן למעלה. ומי הם. אלו אותן שהרהרו בתשובה בעולם הזה ולא יכלו ונסתלקו מן העולם. והצדיקים יורדים בשביל אותן הרשעים לשאול ולוקחים אותם ומעלים אותם משם: (ג-ד)

עיר קטנה ואנשים בה מעט ובה אליה מלך גדול וסבב אותה וגו'. פתח רבי אבא ואמר עיר קטנה. זה נתבאר. אבל עיר קטנה כמש"כ (ישעי' ט) עיר עז לנו ישועה ישית חומות וחי' וגו'. וכתוב (ישעי' יא) ולא אבא בעיר (יח) עיר קטנה. קטנה היא שהיא האחרונה מהכל תחתונה מהכל. חומותיה גדולות חזקות קדושות. עיר הקדש נקראת. ואנשים בה מעט. מעטים הם הצדיקים לעלות לתוכה ולשכון בה. כמש"כ מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו וגו'. וע"כ ואנשים בה מעט. ובה אליה מלך גדול. זה הקב"ה להזדווג בה ולשכון בה. וסבב אותה. כמש"כ (זכריה ב) ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב וגו'. ובנה עליה מצודים גדולים. שבנה חומותיה גדולות חזקות קדושות נאות ויפות. עיר הקדש נקראת. וכל היקר של מלך הכניס בתוכה (ט) ולפיכך היא לברה נכללת מכל עטרות המלך. וכל עטרות המלך בה מתעטרות (פ) ומצא בה איש מסכן וחכם. זש"כ נקי כפים ובר לבב. מסכן. כמש"כ ויבן ערי מסכנות לפרעה (פג) שנתעטר בעטרות חזקות בעטרות של התורה ובעטרות של מצות תורת המלך. וחכם. שזכה בה בחכמה ההיא (כג) וחכם. שהוא חכם יותר מכלם לעיני בעבודת רבונו. בשביל לזכות בה וליכנס בה. זש"כ ומלט הוא את העיר בהכמתו. ומלט. כמש"כ (שמואל א' ב') אמלטה נא ואראה את אחי (בראשית ט) אמלטה

ואקרון עלמא דהסיא מחשבה. וחכמה. דכלא תליא מניס. וכל אליו כלילין דהסוא כח (יז) מאי דלאו הכי דסמרא דשאלו דרגא דגיסוס. דהא כל צ"ג דלא דסתדל דהסוא כח דהאי עלמא לאסתכחא זיה דמעשה דחשבון ודעת וחכמה. סופיס לאעלא דשאלו דליא זיה מעשה דחשבון ודעת וחכמה. דהא סמרא אחרא ארעא שאלו איסו. דכתיב (משלי ז) דרכי שאלו ביתה. מאן דאתרפי מהסוא כח קדישא אתקף זיה סמרא אחרא דשאלו ביתה. אשר אתה הולך שמה. וכי כל בני עלמא אזלי לשאלו. אין. אבל סלקין מיד. דכתיב (שמואל א' ב') מוריד שאלו יועל. צר אינון חייבין דלא דהסרו תשובה לעלמין דנחמין ולא סלקין. ואפילו לדיקים גמורים נחמין תמן. אמאי נחמין. בגין דנסלין כמה חייבין מתמן וסלקין לון לעילא. ומאן אינון. אליו אינון דהסרו דתשובה דהאי עלמא ולא יכלו ואסתלקו מן עלמא. ולדיקיא נחמין דגיטיוסו דחייבין גו שאלו ונסלין לון וסלקין לון מן תמן: (ג-ד)

עיר קטנה ואנשים בה מעט ובה אליה מלך גדול וסבב אותה וגו'. פתח רבי אבא ואמר עיר קטנה. זה נתבאר. אבל עיר קטנה כמש"כ (ישעי' ט) עיר עז לנו ישועה ישית חומות וחי' וגו'. וכתוב (ישעי' יא) ולא אבא בעיר (יח) עיר קטנה. זעירא היא דהיא דתראס מכלל תתאס מכלל. שורוי רבדין תקיפין קדישין. עיר הקדש אקרי. ואנשים בה מעט. ועירין אינון דזכאין לסלקא לגווס ולמשרי בה. כד"א מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו וגו'. וע"ד ואנשים בה מעט. ובה אליה מלך גדול. דא קב"ה לאזדווגא בה ולמשרי בה. וסבב אותה. כד"א (זכריה ב) ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב וגו'. וזכה עליה מצודים גדולים. דזכה שורוי רבדין תקיפין קדישין יואון וספירין. עיר הקדש אקרי. וכל יקרא דמלכא עייל בגווס (יט) וצ"כ היא בלחודסא כלילא מכל עטרי דמלכא. וכל עטרי מלכא בה מתעטרין (פ) ומלא בה איש מסכן וחכם. ה"ס"ד נקי כפים ובר לבב. מסכן. כד"א ויבן ערי מסכנות לפרעה (פג) דמתעטר בעטרין תקיפין בעטרין דאורייתא ובעטרין פקודי אורייתא דמלכא. וחכם. דזכי בה דהסיא חכמה (כג) וחכם. דהוא חכם יתיר מכלל לעיינא דפולחנא דמאריס. בגין למזכי בה ולאעלא בה. ה"ס"ד ומלט הוא את העיר בהכמתו. ומלט. כמו (שמואל א' ב') אמלטה נא ואראה את אחי (בראשית ט) אמלטה

(י) יבאר בזה איך שזה הכח שהוא סוף מעשה הוא מקורו עד המחשבה תחילה שהיא ספירת החכמה וזכר נכלל בה. הן כח המעשה. הן כח הדבור והחשבון. והן כח הדעת שהוא נסתר בהכינה ומקשר ששת הספירות להיותן תליות בנ' ספירות הראשונות שנקראות בכלל עולם המחשבה. כי חכמה בינה דעת כלל המחשבה הם. והן כח החכמה ספירה הראשונה שהיא ראשית המחשבה והכל תולה ממנו. נמצא שזה הכח ניצחן אור השכינה הקדושה השורה על ראשי הצדיקים והחסידים והישרים הוא כמו למשל הכל ארוך שנשתלשל במקום נכונו סאר עד למטה סטה דרך כמה וכמה היכלות ונסרך ממנו איוו היכוור והתקשרות לכל היכל והיכל. נמצא שכשהארט אוהו בקצה היכל למטה ומזניע נעשה מזה התעוררות עד למעלה מעלה. והמבין יבין את הנמשל. (יח) מוסב על סדת הסלכות ונקראת קטנה כי היא התחתונה שבספירות. וחומותיה היינו אור סקף ומכתחן דהאור סקף עוד חוסות אחרים: (יט) וזו השפע ע"י התפארת (כ) מ' שהשפע בא אליה מן הארת כל הספירות: (כא) דורש איש מסכן בעל אוצר. אדם שאוצרו יראה השפע עם תורה ומצות: (כב) אור חסידות נקרא חכמה ועירא:

אמלטה נא שמה. אף כאן ומלט הוא את העיר
 בחכמתו (ג) ואדם לא זכר את האיש המסכן ההוא.
 ואדם לא זכר למעבד פקודי אורייתא ולאשתדללא באורייתא
 כהסוה גבר מסכנא דאתחבר בכלא בגין למזכי בה.
 ואמרתו אני טובה חכמה מנבורה. דהא זהוהו עלמא
 לא יסבין רשו למיעל בר הני זכאי קשוס. הני
 דמשתלי זה באורייתא יומא ולילי. ומתעטרי בפקודי אורייתא
 זהאי עלמא למיעל זהו לעלמא דתי. וחכמת המסכן
 בזויה ודבריו אינם נשמעים. דהא בני נשא לא מסתכלין
 ביה ולא בעלן לאתחברא ביה ולאליה למלוי : (ג-ה).

עיר קטנה ואנשים בה מצט ובא אליה מלך גדול וגו'. ומצא בה איש מסכן וחכם ומלט הוא וגו'. ואדם לא
 זכר וגו'. רבי חסדא פתח. כך אמר רבי יוסי משמיה דרבי יצחק. עיר קטנה. זה גופו של אדם. ואנשים
 בה מצט. אלו האברים. ובא אליה מלך גדול. זה יצר הרע. ומצא בה איש מסכן וחכם. זה יצר טוב שהוא מסכן
 ואין מאזין לו. וחכם. שהוא מחכים למאזין לו ומצילו מעונשה של גיהנם. ומלט הוא את העיר בחכמתו. זו נשמתו
 של אדם שלא תחטא לפני בוראה. ואדם לא זכר את האיש המסכן ההוא. אין זוכר אותו. וישוב האדם לחטוא
 בהוא יצר הרע : פתח ההוא ינוקא ואמר. עיר קטנה. זו ירושלים שהיא בזמן הזה קטנה וחריבה. ואנשים בה
 מצט. מועטים הם היהודים שיש בה. ובא אליה מלך גדול וסבב אותה. זה הוא מלך מבני ישמעאל שנאמר עליו
 בדניאל (יגיא ב) שקוהי די פרזל. וכפרזלא די מרצע כל אלין תדק ותרע. שזה המלך מהדק ומחליש כל אותן
 הממלכות. ובזמן שהוא יסובב את ירושלים ימצא בה איש מסכן וחכם. זה משיח ראשון משיח בן יוסף. ומלט
 הוא את העיר בחכמתו. זה משיח האחרון משיח בן דוד : (י"ח מדרש רות)

זכר אחר עיר קטנה. דא אורייתא. דא אנשים זה
 מעט. למה היא קטנה. והכתיב ארוכה מארץ מדי
 וגו'. אלא בגין דאנשים זה מעט הן. וזא אליה
 מלך גדול וסבב אותה. דא שלמה המלך ע"ה דאתקין
 לה שרגא ואסתר לה כנהירו במשליו בספריו. ומלט הוא
 את העיר בחכמתו. מידא דאפיקורסים ומינים. דאישו
 אתקין אונים לתורה. דתנין עד לא אתא שלמה הוה
 אורייתא כקלחת לית לה אונים. ומאן דקרב
 בהדה אפוקד. כיון דאתא שלמה ועבד לה אונים ואשתבון
 בני עלמא בעלתיה. יסב בהוהו עיר כביכול שיוצתה.
 ובמה. בחכמתו. וכל תיקונא דא דאתקין ואשתדלותא דאשתדל
 אבתרה [בגין דמלא זה איש מסכן חכם] הוא איש מסכן
 חכם אישו דוד (יד) דלא אית בר נש דאשתדל אבתרה
 כדוד מלכא. ואדם לא זכר את האיש המסכן ההוא.
 זה אדם הראשון דיהב ליה משניו ע' שנין. ותנין
 יאות הוה דוד מלכא לאתקיימא בעלמא מאה שנין.
 ולאמלי אתקייס איבו מאה שנין הוה מתקן לבויתא
 תקונא תקין דלא אתעדי לעלמין ולא אתחריב צי מקדשא.
 אבל כמה גרעו אינון שנין דלא אתקיימו ..
 בגין דאדם הראשון כד יהב ליה משניו
 לא אידכר מיניס בר שבעין שנין ולא יתיר. תלתין שנין הוו
 דהוה אולו. מהוון במדברא ומנהוון בענא. ובהוהו זמא
 וחכמת המסכן בזויה. ודבריו אינם נשמעים ומקמי
 שאלו מלכא. והאי דלא אשתארו ביה אלא ארבעין חסר
 אחת

דבר אחר עיר קטנה. זו התורה. ואנשים בה
 מצט. מפני מה היא קטנה. והכתוב ארוכה מארץ מדי
 וגו'. אלא לפי שאנשים בה מעט הם. ובא אליה
 מלך גדול וסבב אותה. זה שלמה המלך ע"ה שהתקין
 לה נד והאיר לה אור במשליו בספריו. ומלט הוא
 את העיר בחכמתו. מידי האפיקורסים ומינים. שהוא
 התקין אונים לתורה. שלמדנו קודם שבא שלמה היתה
 התורה כיורה רותחת שאין לה אונים. ומי שקרב
 אליה נשרף. כיון שבא שלמה ועשה לה אונים וניצולו
 בני העולם בעצתו. נתן בעיר ההוא כביכול הצלה.
 ובמה. בחכמתו. וכל תיקון הזה שתיקן והיגיעה שהתיגע
 בעבורה [מפני שמצא בה איש מסכן חכם] איש מסכן
 חכם הוא דוד (כז) שלא היה אדם שהתיגע בה כמו
 דוד המלך. ואדם לא זכר את האיש המסכן ההוא.
 זה אדם הראשון שנתן לו משנותיו ע' שנה. ולמדנו
 ראוי היה דוד המלך להתקיים בעולם מאה שנה.
 ואלמלי נתקיים דוד מאה שנה היה מתקן להמנורה
 תקון חזק שלא יסיר לעולם ולא יחרב בית המקדש.
 אבל כמה חסרון הן אותן השנים שלא נתקיימו
 לדוד. לפי שאדם הראשון כאשר נתן לו משנותיו
 לא זכר עברו אלא ע' שנה ולא יותר. ל' שנים היו
 שהלכו לבטלה. מהן במדבר ומהן בצאן. ובזמן ההוא
 וחכמת המסכן בזויה. ודבריו אינם נשמעים לפני
 שאול המלך. נמצא שלא נשארו בו אלא ארבעים חסר
 אחת

זיו הזהר

(כג) רורש ומלט שמה את עצמו והיינו ומ"ט הר"א. ורורש את העיר כלומר להיות עם העיר שנקראת עיר עוז לנו ישועה שנובה
 לעלות על הד ה' ומקום קדשו. (ד) דוד המלך קרא עצמו עני ואביון על שם מרת המלכות רלית יה מנרמה כיום ונקרא
 חכם על שם שהמלכות נקראת חכמה ועירא ודא שורש התורה שבעל פה ולואת עלה ביד שימה לתמן אונים לתורה שכתב ע"י ידו
 התורה שבעל פה :

אחת (כ) שהרי שנה אחת היה בורח מפני אבשלום בנו. ולפיכך נגרע תיקון המנורה עד שהיה כפסע בינו ובין המות. וכל זה לפי שאדם לא זכר אותו בתחלה להוסיף לו אותן שלשים שנה למטה להשלימו למאה. ונגרעו שלשים שנה למטה מאותן שבעים שנה. שהיתה חכמתו בזויה ודבריו אינם נשמעים: (ד"ה מדרש רות)

אחת (כ) דהא שתא חדא הוה עריק מקמי צריה אבשליה. ובג"כ כחתך תקונא דשרגא עד דהוה כפסע צינו ובין המות. וכל דא בגין דלדס לא אידכר מיניה בקדמיתא לאוספא ליה אינון תלתין שנין לתתא לאשלמא ליה למאה ואתפגמו תלתין שנין לתתא מאינון שבעין שנין. דהוה חכמתו בזויה ודבריו אינם נשמעים: (ז"ח מדרש רות)

יקר מחכמה מכבוד סלכות מעט. אמר רבי יוסי יקר מחכמה מכבוד. כלומר כבוד החכמה ויופי שלה ויקר של כבוד העליון מה הוא. סלכות מעט. מעט של שטות מראה ומגלה יקר החכמה וכבוד העליון יותר מכל הדרכים שבעולם. כיתרון האור מן החשך. שתועלת האור לא נראה אלא מן החשך. התיקון של לבנונית מה הוא. שחור. שלולי השחור לא היה ניכר הלבון. ובשביל השחור נתעלה הלבון ונתכבד. וכן התנהג רב המנונא סבא. כאשר היו לומדים ממנו החברים סודות החכמה. היה מסדר לפניו פרק של דברי שטות (ה) בשביל שיבינו תועלת החכמה מן השטות. ושי"כ יקר מחכמה מכבוד סלכות מעט. לפי שהוא תקון של חכמה וכבודה של חכמה. וע"כ כתוב (קהלת ב) ולבי נוהג בחכמה ולאחזו בסלכות. א"ר יצחק משל למתוק ומר. שאין איש יודע בטוב טעם המתוק עד שטועם טעם המר. מי עשה להבין בטוב המתוק. הוה אומר זה טעם המר. וזשי"כ (קהלת ז) כי גם את זה לעומת זה עשה האלהים. וכתוב (שם) טוב אשר תאחזו בזה וגם מזה אל תנח ידך: (ג-מ)

יקר מחכמה מכבוד סלכות מעט. אמר רבי יוסי יקר מחכמה מכבוד. כלומר יקרא דחכמתא ויופי דיליה ויקרא דכבוד דלעילא מאי הוא. סלכות מעט. זעיר דשקותא אחזי וגלי יקרא דחכמתא וכבוד דלעילא יתיר מכל ארתיין דעלמא. כיתרון האור מן החשך. דתועלתא דהאור לא אתחזי אלא מן חשוכא. תקונא דחורא מאי הוא. אוכמא. דאלמלי אוכמא לא אשתמודע חורא. ובגין אוכמא אסתליק חורא ואתיקרי. וסייני דרב המנונא סבא. כד הוו ילפיין מניה חבריא רזי דחכמתא. הוה מסדר קמיייהו פרקא דמלי דשקותא (ה) בגין דייתי תועלתא לחכמתא צנייה. וה"כ יקר מחכמה מכבוד סלכות מעט. משום דהיא תקונה דחכמתא ויקרא דחכמתא. וע"ד כתיב (קהלת ב) ולבי נוהג בחכמה ולאחזו בסלכות. א"ר יצחק מתלילא למתיקא במיריא. דלא ידע אינש טעמא דמתיקא עד דטעיס מיריא. מאן עביד להאי מתיקא. הוה אומר האי מיריא. והיינו דכתיב (קהלת ז) כי גם את זה לעומת זה עשה האלהים. וכתיב (שם) טוב אשר תאחזו בזה וגם מזה אל תנח ידך: (ג-מ)

גם בדרך כשהסכל הולך לבו חסר ואמר לכל סכל הוא. אמר רבי שכעון כאשר האדם רוצה שדרכו יהיה נכון לפני הקב"ה. טרם שיצא לדרך צריך להמליך בו ולהתפלל לפניו על דרכו. כמו שלמדנו שכתוב (תהלים מה) צדק צפניו והלך וישם לדרך פעמיו. שהרי השכינה לא תפרד ממנו. ומי שאין לו אמונה ברבונא מה כתוב בו. וגם בדרך כשהסכל הולך לבו חסר. איזה לבו. זה הקב"ה שאינו הולך עמו בדרך ונגרע מן עזרתו בדרכו. לפי שאיש הזה שאין לו אמונה ברבונא אינו מתפלל טרם שיצא לדרך על עזרת רבונא. ואף בדרך כשהוא הולך אינו עוסק בדברי תורה. ולפיכך לבו חסר. שאינו הולך עם רבונא ואין השכינה נמצאת עמו בדרכו. ואמר לכל סכל הוא. אפילו כשהוא שומע ענין אמונה של רבונא הוא אומר שזאת היא אולת לעסוק בו. כענין זה ששאלו לאיש על דבר אות הברית הרשום בבשר האדם. ואמר שאין בזה אמונה

גם בדרך כשהסכל הולך לבו חסר ואמר לכל סכל הוא. אמר רבי שמעון כד בר נש בעי לאתקנא ארתייהו קמי קב"ה. עד לא יפוק לארחא בעי לאמלכא ביה ולללי קמייהו על ארתייהו. כמה דתנינן דכתיב (תהלים סט) צדק צפניו והלך וישם לדרך פעמיו. דהא שכינתא לא אתפרשא מניה. ומאן דאישו לא מהימנא במאריה מאי כתיב ביה. וגם בדרך כשהסכל הולך לבו חסר. מאן לבו. דא קב"ה דלא יתך עמייהו בארחא וגרע מן סייעתייהו בארתייהו. בגין דהאי צ"נ דלא מהימן ביה במאריה עד לא יפוק בארחא לא בעי סייעתייהו דמאריה. ואפילו בארחא כד אישו אזיל לא אשתדל במלי דארתייהו. ובג"כ לבו חסר. דלא אזיל בהדיה דמאריה ולא אשתכח בארתייהו. ואמר לכל סכל הוא. אפילו כד שמע מלה דמהימנותא דמאריה הוה אמר דשפשותא הוה לאשתדלל ביה. כהאי דשאלו לב"כ על את קיימא דרשימו בצשריה דבר נש. ואמר לאו אינו מהימנותא

זיו הוהר

(כ) נמצא שחזר לו ד"א שנה. ואפשר ששנה זה החשבון דרמו על ואדם ד"א זכר. ד"א תרתי בשמע. אחד כפשוטו. ועוד שהנימטריא של ד"א רמו על שלשים ואחת שנגרעו משנותיו של דוד. ואדם לא זכר נרעון החז להשלימו:

ו (ה) היינו איזה הכמה מחכמת הטבעיות ואיזה טעות של החוקרים איך זה בונה וזה סותר. זה הוליס זה פותר: 6 13

מסימנותא, שמע רב יבא סבא והביט בו ונעשה גל של דגמתי: (א-יח:)

אם יסך הנחש בלא לחש. אמר רבי אלעזר לא כשיך חויה לביי עד דלחשין ליה מלעילא ואמרין ליה זיל קסיל לפליא. ולוחזין כמה דעביד האי הכי נמי שויז לבר גש ממלין אחרנין. ועל ידו ארמיש קביה ניסא לבני נשא. וכלא בידא דקביה תליא. וכלא איכו עובדי ידו ואלטרין עלמא להו. ואי לאו דאלטרין לון עלמא לא עביד לון קביה: (ג-סח:)

אשריך ארץ שמלכך בן חורים ושריך בעת יאכלו. אמר רבי שמעון תלמיא מהו ארץ. ארץ סתם (ג) ארץ זו הוא סוד שמוסב על הכתרים של המלך הקדוש. כמו שכתוב (בראשית ג) ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים (ג) וארץ הזאת כל מה שיונקת וניזונות הוא מן המקום ההוא שנקרא שמים. ולא ניוזינת ארץ הזאת אלא מן השלימות הקדוש שנקרא שמים.. זשיכ אשריך ארץ שמלכך בן חורים. שון אותך ברוב כל בלי יראה מאחר. ומאותו מלך העליון הכל ניוזינים (ד) ושריך בעת יאכלו. כמש"כ (במדבר כג) כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל (ו) אי לך ארץ שמלכך נער. כמש"כ (ישעי' ג) ונתתי נצרים שריהם. כי אוי לארץ כשהיא יונקת משמאל. ושריך בבקר יאכלו. בחשכות ההוא שעוד לא האיר ואין מושל הראוי למשול: (ב-קעה)

אשריך ארץ שמלכך בן חורים ושריך בעת יאכלו. וכתוב אי לך ארץ שמלכך נער ושריך בבקר יאכלו. מקראות האלה סותרים זה את זה. ואין קשה. מה שכתוב אשריך ארץ. זו ארץ שלמעלה המושלת על כל אותן החיים שלמעלה. ולפיכך נקראת ארץ החיים. ועליה כתוב (דברים יא) ארץ אשר ה' אלהיך דורש אותה תמיד. וכתוב (דברים ח) ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם לא תחסר כל בה. לא תחסר כ"ל בה דיקא (י) וכל כך למה. מפני שמלכך בן חורים. זה הקביה (י) כמש"כ (שמות ד) בני בכורי ישראל. בן חורים. מהו בן חורים. כמש"כ (וישא כה) יוב"ש היא קדש תהיה לכם. וכתוב וקראתם דרור בארץ. שהרי כל חירות מן יובל הוא בא. לפיכך בן חורים (ח) ואם תשאל מפני מה בן חורים ולא כתוב בן חירות (ט) כך הוא ודאי שכן חירות ה' צריך לומר. אבל בברייתא הנסתרת שלנו למדנו. כאשר מתחברין י בך בכן כתוב ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן (י) ואל תאמר כאשר מתחברין אלא מתחברין ודאי. ולפיכך כתוב בן חורים (יא) וע"כ אשריך ארץ שמלכך בן חורים ושריך בעת יאכלו. בשמחה בשלימות ברצון. אי לך ארץ שמלכך נער. זו ארץ שלמטה. שלמדנו כל שאר ארצות העמים

מסימנותא, שמע רב יבא סבא והסתכל ביה והתעבד תלמי דגמתי: (א-יח:)

אם יסך הנחש בלא לחש. אמר רבי אלעזר לא כשיך חויה לביי עד דלחשין ליה מלעילא ואמרין ליה זיל קסיל לפליא. ולוחזין כמה דעביד האי הכי נמי שויז לבר גש ממלין אחרנין. ועל ידו ארמיש קביה ניסא לבני נשא. וכלא בידא דקביה תליא. וכלא איכו עובדי ידו ואלטרין עלמא להו. ואי לאו דאלטרין לון עלמא לא עביד לון קביה: (ג-סח:)

אשריך ארץ שמלכך בן חורים ושריך בעת יאכלו. אמר רבי שמעון תלמיא מהו ארץ. ארץ סתם (ג) האי ארץ היא רוא בנו כתיב מלכא קדישא. דכתיב ביה (בראשית ג) ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים (ג) והאי ארץ כל מאי דיקנא ואתונת מהסווא אתר דאקרי שמים הוא. ולא אתונת ארעא דא אלא משלימותא קדישא דאקרי שמים.. הסיך אשריך ארץ שמלכך בן חורים. דון לך בסוגיות כלל בלא דחילו דאחרת. ומסהווא מלכא עלאה אתון כלל (ד) ושריך בעת יאכלו. כד"א (במדבר כג) כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל (ו) אי לך ארץ שמלכך נער. כד"א (ישעי' ג) ונתתי נצרים שריהם. דווי לארעא כד ינקה משמאלא. ושריך בבקר יאכלו. בהסיא קדרותא ועד לא נהיר ולא שלמא מאי דשלמא: (ג-קעה)

אשריך ארץ שמלכך בן חורים ושריך בעת יאכלו. וכתוב אי לך ארץ שמלכך נער ושריך בבקר יאכלו. הני קראי קשיין אהדדי. ולא קשיין. האי דכתיב אשריך ארץ. דא ארץ דלעילא דשלמא על כל אינון חיון דלעילא. ובג"כ אקרי ארץ החיים. ועלה כתיב (דברים יא) ארץ אשר ה' אלהיך דורש אותה תמיד. וכתיב (דברים ח) ארץ אשר לא ב"סכנות תאכל בה לחם לא תחסר כל בה. לא תחסר כ"ל. זה דייקא (י) וכל כך למה. משום שמלכך בן חורין. דא קביה (י) כד"א (שמות ד) בני בכורי ישראל. בן חורים. מהו בן חורים. כד"א (ויקרא כה) יובל היא קדש תהי' לכם. וכתיב וקראתם דרור בארץ. דהא כל חירו מיובלא קא אתי. בג"כ בן חורים (ח) ואי תימא אמאי בן חורים ולא כתיב בן חירות (ט) סכי הוא ודאי בן חירות מיבעי ליה. אלא במתניתא סמימאה דילן תינאל. כד מתחברין י בך כדון כתיב ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן (י) ולא תימא כד מתחברין אלא מתחברין ודאי. ובג"כ בן חורים כתיב (יא) וע"כ אשריך ארץ שמלכך בן חורים ושריך בעת יאכלו. בחדווא בשלימו ברעווא. אי לך ארץ שמלכך נער. האי ארץ דלתתא. דתינא כל שאר ארעין דעמין

זיו הזהר

(כ) סתם ארץ יש לפרש כמשוואו גם על פי סוד שוהו מרת המלכות ארץ העליונה כתי העשירי: (ג) ה' אלהים היינו תפארת ומלכות וכן ארץ זו מלכות ושמים זה התפארת: (ד) מלכא עלמא זה התפארת: (ט) עת הזאת מוכב על זמן הנאוה: (י) ארץ היינו המלכות. ב"ד זה חיסוד שמעובדי השפע דמלכות: (יא) זה התפארת: (ח) עולם הבינה נקרא יובל מקור החירות. והתפארת הוא בן לאם הבינה: (ט) כי הלא חורים הוא לשון רבים. (י) ירד בה"א היינו הודנות הכמה עם בינה. עין הכמה. נהר בינה. והודנות שלהם הוא תמירות: (יא) בזה מתורץ חורים בלשון רבים. כדומר בן שרים הגדולים, שהוא בן לחכמה וכינה:

העמים עכו"ם ניתנו לשרים מושלים הממונים עליהם. ולמעלה מכל זה שכתוב בו (תהלים יז) נער הייתי גם זקנתי (יב) ולמדנו שמקרא זה שר של עולם אמרו. וע"כ כתוב אי לך ארץ שמלך נער. אוי לעולם כשיונק מצד זה (י) וכאשר ישראל בגלות יניקתם כמו שיונק מרשות אחר. ושריך בבקר יאכלו. ולא בכל היום. בבקר ולא בזמן אחר של יום. שלמדנו בשעה שהחמה זורח ובאים ומשתחווים לו. רוגז תולה בעולם. ובשעת מנחה רוגז תולה בעולם (יד) מי גורם זה. מפני שמלך נער. זה שנקרא נער : (א-גח :)

דעמין עכו"ם אחיבינו לרברבין תריסין לממון עליהו. ועילא מכלהו הסוא דכתיב ביה (תהלים יז) נער הייתי גם זקנתי (יב) ותאלהו האי קרא שרו של עולם אמרו. וע"ד כתיב אי לך ארץ שמלך נער. ווי לעמא דיוספרא דא ינקא (יג) וכד ישראל בגלותא ינקין כמאן דיניק מרשותא אחרא. ושריך בצקר יאכלו. ולא בכלי יומא. בצקר ולא בזמנא אחרא דיומא. דתניא בשעתא דחמס זורח ואתיין וסגדין ליה. רוגז תליא בעלמא. ובשעתא דמנחה רוגז תליא בעלמא (יד) מאן גריס האי. משום דמלך נער. הסוא דאקרי נער : (א-גס :)

יא

בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ירך וגו'. אמר רבי חייא בוא וראה מקרא זה נתבאר. בבקר. זה הוא בזמן שהאדם עומד בכחו ועודנו בבחירותו. אז יעמל להוליד בנים עם אשה הראויה לו. שכתוב בבקר זרע את זרעך. שהרי אז זמן הראוי הוא. כמש"כ (תהלים קכו) כחצים ביד גבור כן בני הנעורים. לפי שיוכל ללדמם דרכי הקב"ה. ויהיה לו שכר טוב לעולם הבא. שכתוב אשרי הגבר אשר מלא את אשפתו מהם לא יבשו כי ידברו את אויבים בשער. לא יבשו בעולם ההוא בזמן ששרי הדין יבאו לקטרם עליהם. שאין לך שכר טוב בעולם ההוא כזה שמלמד לבניו יראת שמים בדרכי התורה. בוא וראה מה נאמר באברהם שכתוב (בראשית יח) כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט. ולכך עמדה לו זכות הזה בעולם ההוא לפני כל שרי הדין. ולפיכך בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ירך. אפילו בימי הזקנה שהוא הזמן שהאדם זקן מה כתוב. אל תנח ירך. אל ינוח מלהוליד בעולם הזה. מה הטעם. לפי כי אינך יודע אי זה יכשר הזה או הזה. לפני האלהים. כי יעמדו בעבורו בעולם ההוא. וע"כ כתוב (תהלים קכז) הנה נחלת ה' בנים. נחלת ה'. זה צרור של הנשמה צד של עולם הבא. ולאותה נחלה מי מזכה לו לאדם ליכנס בה. בנים. אותן בנים הטובים מזכים לו לנחלת ה'. וע"כ זכאי הוא אדם שזוכה ללמד לבניו דרכי התורה כמו שנתבאר: (א-קפה)

יא

בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ירך וגו'. אמר רבי חייא תא חזי האי קרא אוקמוס. בצקר. דא הוא בזמנא דבר נש אתקיים בזיליח ויהא בעולמו. כדין ישתל לאולרא בגין בראיתתא דחזיא ליה. דכתיב בצקר זרע את זרעך. דהא כדין זמנא איהו. כד"א (תהלים קכז) כחלים ביד גבור כן בני הנעורים. בגין דיכול למילף ליה ארחוי דקב"ה. ויהא ליה אגרא סבא לעלמא דאתי. דכתיב אשרי הגבר אשר מלא את אשפתו מהם לא יבשו כי ידברו את אויבים בשער. לא יבשו בהסוא עלמא בזמנא דמאריהון דדינא יתון לקסגנא עלוי. דלית לך אגרא סבא בהסוא עלמא כהאי דאוליף ליה לצריה דחילוי דמאריס באלווי דאורייתא. תא חזי מאי אתמר בצברהם דכתיב (בראשית יח) כי ידעתיו למען אשר ילוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט. ועל דא האי זכו קיימא ליה בהסוא עלמא לגבי כל מאריהון דדינא. ובג"כ בצקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ירך. אפילו בזומי דזקנה דאיהו זמנא דסיב בר נש מאי כתיב. אל תנח ירך. לא ישבוק מלאולרא כהאי עלמא. מאי סעמא. בגין כי אינך יודע אי זה יכשר הזה או זה. לפני האלהים. בגין דיקומון בגיניס בהסוא עלמא. וע"ד כתיב (תהלים קכז) הנה נחלת ה' בנים. נחלת ה'. דא לרורא דנשמתא ספרא דעלמא דאתי. ולהאי נחלה מאן זכי ליה לבר נש לאעלא. ביס. אינון בגין זכאן ליה לנחלת ה'. וע"ד זכאס האי ב"ג דזכי לון דיוליף לון ארחוי דאורייתא כנה דאתמר : (א-קפה)

שמח בחור בילדותך ויטיבך לבך בימי בחורותך וגו'. אמר יוסי ספר קהלת הוא בסוד העליון. והוא בדרך משל. שאין בו מקרא שלא יהיה בחכמה העליונה ובדרך משל. אפילו מקרא קטן שבו. שכאשר היה מגיע רב המנונא סבא הראשון למקרא הזה שמח בחור בילדותך. היה בוכה ואמר מקרא זה יפה הוא והוא בדרך משל. ומי יכול לעשות דרשה במשל הזה. ואם

שמח בחור בילדותך ויטיבך לבך בימי בחורותך וגו'. אמר יוסי ספר קהלת דקהלת איהו צרוא עלאה. ואיהו בלחם משל. דלית ביה קרא דלאו איהו בחכמתא עלאה ובארס משל. אפילו קרא זעירא דביס. דכד הוה מסי רב המנונא סבא קדמאה להאי קרא שמח בחור בילדותך. הוה כפי ואמר ודאי האי קרא יאות הוא ואיהו בלחם משל. ומאן יכיל למעבד דרשא במשל דא ואי

זיו הזהר

(יג) זה המלאך הנודע מטפחון שר הפנים שנקרא נער ונקרא שר של זה העולם : (יג) הצרה היא שזה כורה שאין העולם כראי להגון ישר מן סרת המלכות אלא עיי שהמלכות שבמלכות פתלבשת ומתמצצסת בהמלאך פסמ' וערו השפע בצמצום וזרת הדין כריוח (יד) כי צוברי ההסח משתחווים להמה גם קורם השקיעה :

ואי איזו דרשא לית ביה דרשא אלא כמה דמנין בעיינין. ואי חכמתא איזו מאן יכול למנדע לה. מיד סוה תב ואמר כתיב (נבאשית יז) אלה תולדות יעקב יוסף בן שבט עשרה שנה וגו'. האי קרא דקהלת איזו משל לחכמתא דקרא דא לורייטא. ודא משל דא (ה) שמח בחור בילדותך. והוא נער. ויטיבך לבך. סה רעה את אחיו בצאן. בימי בחורותיך. את בני בלסה ואת בני זלפה נשי אביו. ודע כי על כל אלה. ויבא יוסף את דבתם רעה. יביאך אלהים במשפט. אלה תולדות יעקב יוסף. יוסף אתכליל ביעקב. וזוין דסתרי תורה מאן יכול למנדע לון: (ג-קמס).

ואם לעשות דרשה אין בו דרשה אלא כמו שנראה לעינים. ואם סוד של חכמה הוא מי יכול להבינו. מיד חזר ואמר כתוב (בראשית יז) אלה תולדות יעקב יוסף בן שבט עשרה שנה וגו'. מקרא זה של קהלת הוא משל להחכמה של מקרא ההוא שבתורה. וזה משל לזה (ה) שמח בחור בילדותך. והוא נער. ויטיבך לבך. היה רעה את אחיו בצאן. בימי בחורותיך. את בני בלסה ואת בני זלפה נשי אביו. ודע כי על כל אלה. ויבא יוסף את דבתם רעה. יביאך אלהים במשפט. אלה תולדות יעקב יוסף. שנכלל יוסף ביעקב. והסודות של סתרי תורה מי יוכל להבינם: (ג-קמט).

יב

וְזָכַר אֶת צוֹרָךְ בְּיָמֵי בַחְרוּתֶיךָ עַד אֲשֶׁר לֹא יָבֹאוּ יְמֵי הָרֵעָה. אֲמַר רַבִּי יַחֲזֵק מֵאֵן אֵינוֹן יוֹמֵיךָ דְרַעָה. אִי סִלְקָא דַעְתָךְ דְּלֵינוֹן יוֹמֵי דְסִיבּוֹ. לֹאֵו הִכִּי דִהֵא יוֹמֵי דְסִיבּוֹ אִי זִכָּה צְבִינָן וְצִי צְבִינָן יוֹמֵי דְסָב אֵינוֹן. מֵאֵן אֵינוֹן יוֹמֵיךָ דְרַעָה. אֲלֵא רַחֵם דְּמֵלֵה כַד צִרָא קִצְיָה עֲלֵמָא צִרָא לִיה בַּחְוֹן דְּלֹרֵייתָא. וְכֵל אֵת וְאֵת עֲלֵמָא קָמִיה עַד דַּתְקִימוּ כֵלְסוֹ אֲתוֹן צִרָא בֵּי. וְכֵל אֵינוֹן אֲלֵפִיא בִּיתוּמָא דַּתְגַּלְגְּלוֹ. אֲתוֹן כֵּלְסוֹ קִימֵי לְמַצְרֵי עֲלֵמָא. כִּיּוֹן דַּתְגַּלְגְּלוֹ וְאֲתַחְצְבוֹ תְרִין אֲתוֹן אֲלֵינוֹן סִלְקָא מַן (ה) וְלֵא אֲתִישְׁבֵת בְּרוּכְתָא. אֲמַר מֵרָא קָמִיה וְסֵא עֲבַדַת לִי לְמַסִּי אֵת בְּרִישָׁא דְקוֹב. דִּהֵא לֹרֵייתָא פִתַח צִי כִי טוֹב (ו) הִיךְ אֲנָא מִתְחַבְרָא לְאֲתִישְׁבֵת צִרָא דְּלֵאִי רַע. אֲמַר לֵה טוֹב לְאֲתִירִיךְ דִּהֵא אֵת לְרִיךְ לֵה. דִּהֵא בַר נָס דִּהֵא צִי לְמַצְרֵי. צְכוֹן תְּרוּוִיכֵי אֲתַכְלִיל כַּחֲדָא

יב

וְזָכַר אֶת בּוֹרָאךְ בְּיָמֵי בַחְרוּתֶיךָ עַד אֲשֶׁר לֹא יָבֹאוּ יְמֵי הָרֵעָה. אֲמַר רַבִּי יַחֲזֵק אֵינוֹן הֵם יְמֵי הָרֵעָה. הַתְצַלָּה עַל דַּעְתָךְ שְׁהֵם יְמֵי זְקֵנָה. לֹא כֵן שְׁהֵרֵי יְמֵי זְקֵנָה אִם הָאֲדָם זֹכֵה בְּבָנִים וּבְנֵי בָנִים יְמֵים טוֹבִים הֵם. וְאֵינוֹן הֵם יְמֵי הָרֵעָה. אֲלֵא סוֹד הַדְּבָר כַּאֲשֶׁר בְּרָא הַקְּבִי"ה אֵת הָעוֹלָם בְּרָא אוֹתוֹ עִם אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה. וְכֵל אוֹת וְאוֹת נִכְנַסָּה לְפָנָיו עַד שְׁנַתְקִימוּ כֵל הָאוֹתִיּוֹת בְּאוֹת בֵּי. וְכֵל אוֹתוֹן אֲלֵפִיא בִּיתוּמָא שְׁנַתְגַּלְגְּלוֹ. עַמְדוֹ כֵּל הָאוֹתִיּוֹת לְבְרוּא בְהֵן אֵת הָעוֹלָם. כִּיּוֹן שְׁנַתְגַּלְגְּלוֹ וְנַתְחַבְרוֹ שְׁתֵּי אֵלֵה אוֹתִיּוֹת מַן בִּיחַד עֲלֵתָה מַן (ה) וְלֹא נְתִישְׁבָה בְּמִקְוָמָה. אֲמַרָה לְפָנָיו. הֲלֹא בְרָאת אוֹתִי לְהִיּוֹת אוֹת הָרֵאשׁוֹנָה בְּטוֹב. שְׁהֵרֵי הַתּוֹרָה פִתַּחַה בִּי כִי טוֹב (ו) וְאִיךְ אֲנִי אֲתַחְבֵר לְהִתְיָשֵׁב בְּאוֹת רַךְ שְׁהִיא רַע. אֲמַר דֵּה שׁוֹבֵי לְמִקְוָמָךְ שְׁהִלֵא אֵת צְרִיכָה לֵה. יַעֲן כִּי הָאִישׁ שְׁאֲנִי רֹצֵה לְבְרוּא. בְּכֵן שְׁנִיכָן אֲכִלְדֵּי אוֹתוֹ יַחַד

זו הורה

יא (ה) יש לפרש כי מצוה לפרש מאמר הוה גם על דרך דרוש ורמו שיוכל כל בר דעת להבין. שבדואי רצון שלמה שנצריק את דבריו כל מה דיפאר להבין בנקל כי הסוד העמוק הנגזר כאן לאו כל מותא סביל דא והנה על דרך דרוש ורמו יש לפרש שאוב על יוסף התחתון עם יעקב והשכמים. שמח בחור בילדותך—והוא נער. היינו כשהיה יוסף בימי הילדות מסלף בשערו: ויטיבך לבך—היה רעה את אחיו בצאן. היינו כשהיה חי עם כ" השבטים באחדות ואז ראוי היה להקרא מוב לב: בימי בחורותיך—את בני בלסה ואת בני זלפה נשי אביו. רעה לומר שזוהו כשהתחיל לעשות בחורות לחלק את השבטים ולהשוב אלה טובים יותר להתחבר עמהם מעם השאר: ודע כי על כל אלה—ויבא יוסף את דבתם רעה. רעה לומר כי תיכת אל"ה נזכר אצל עבדת ורת. והוא לשון הרע כהוא של ע"ז: ויבאך אלהים במשפט—אלה תולדות יעקב יוסף. זהו העונש שנכלל יוסף ביעקב כמו שדרשו חורף כל מה שאירע ליעקב אירע ליוסף. עד כאן במשמיות. וכדי שלא יתרעמו עלי המכנים בחכמת הקבלה שהסתרי מהם הסוד העמוק שנרמז כאן על פי חכמת הקבלה לכן אביא לכאן דברי המק"ם. וזה לשונו. שמח בחור בילדותך—והוא נער. פירש מורינו שהוא מורה על יסוד דעיו בהיותו בסוד הקטנות: ויטיבך לבך—היה רעה את אחיו בצאן. פי' מורה על יסוד בהיותו בסוד הגדלות והיא ספירה בשאר ספירות דעיו זהו שאמר היה רעה את אחיו: בימי בחורותיך—את בני בלסה וכו'. פי' מורה על יסוד כשמודונו עם המלכות וכו' בסדרגת אלה ובסדרגת רחל: ודע כי על כל אלה—ויבא יוסף את דבתם רעה. פי' בשעה שישראל אינם הגונים או יוסף העליון מביא דבתם לפני א"ם ב"ה [נראה לי שמוטב לגרוס לפני הקב"ה] ודרוש אל"ה כמו אלה אלהיך ישראל. ויבאך אלהים במשפט—אלה תולדות יעקב יוסף. פי' באותה עשה יסוד נכלל בתפארת. והו שאמר ויבאך אלהים שהיא בינה במשפט שהוא התפארת. והו שאמר הורה יוסף אתכליל ביעקב. וזה שאמר לעיל האי קרא דקהלת איהו משל להכמתא יקרא. לכאורה קשה מה הירש לנו שלמה בזה אלא לבי שבכתבו הוא שלא כסדר שהתחיל אלה תולדות יעקב יוסף. שמונה על ישראל אינם הגונים שנכלל יוסף ביעקב. וחזר לומר את אחיו בצאן שמונה בהיותו ספירה כשאר הספירות. ואח"כ נער מורה על הקטנות. לכך שלמה סידר הכל על נכון. עכ"ל מורינו. העתקתי כל המירוש כמו שמוכא במק"ם. הרברים עמוקים והמבין יבין.

יב (ה) ענין תפירות צירומי אלפ"א ביתרת נזכר בספר יצירה שהן כ"ב אלפ"א ביתרת ענכריא בהן העולם. והן מתחלפות בסידורן וצירופן על הרבה אופנים בלי מספר ואינו מהן יש שמידון עולה כ' האותיות ט"ו כוונ אחר. בנן אל כמ נג רס הע וז חז קר יש בת: (ג) אית פ"ה גזכרָה עַם רֵאשָׁן. בתורה אצל תיבת טוב. והוא הפסוק וירא אלהים את האור כי טוב: 9 13

יחד ויברא (ג) אבל את לימין והיא לשמאל. ובכן שבה ונתישבו זו בזו יחדו. בשעה ההיא הפרישן הקב"ה בזה שברא להן לכל אחת ואחת ימים ושנים ידועים. אלו לימין ואלו לשמאל. אלו של ימין נקראים ימי הטוב. ואלו של שמאל נקראים ימי הרעה. וע"כ אמר שלמה עד אשר לא יבאו ימי הרעה. שאלו יסובבו לו לאדם בעבור חטאיו שהוא עושה. כיון שנבראו ימים של טוב וימים של רע. אז חזרו ונתישבו שיתכלל בהן האדם. ולפיכך אמר דוד (תהלים מט) למה אירע בימי נעון עקבי יסבני : (ג-ד.)

כחאל ויתצרי (ג) חבל את לימינא ולימינא לשמאלא. וכדין תבו ולמישבו לא בלא כחאל. בהסיט שעתא פריש לון קב"ה וברא לון לכל חד וחד יומין ושנין ידיען. אלון לימינא ואלון לשמאלא. אלון דימינא לתקרין ימי הטוב. ואלון לשמאלא לתקרין ימי הרעה. וע"ד אמר שלמה עד אשר לא יבאו ימי הרעה. לאלון מסחרין לים לצד נש בחזויו לתיסו עבדי. כיון דלתצרון יומין דקוב ויומין דרע. כדין תבו ולמישבו לאתכללא בלא צד נש. וכגיני כך אמר דוד (תהלים מט) למה אירע בימי נעון עקבי יסבני : (ג-ד.)

חורבן בית המקדש ונלות ישראל

וזכר את בוראך בימי בחורותיך. רבי רחומאי פתח ואמר. וזכור את בוראך. הוה מתתקן למתרגל עצמך בתורה במצות ובמעשים טובים. בימי בחורותיך. בזמן שאותו המאור שלמעלה מאיר על ישראל כדוגמת האור על הפתילה. עד אשר לא יבאו ימי הרעה וגו'. זה הזמן שהלבנה מתמעטת ותשלט הרעה. והימים והשנים שלה אין בהם חפץ. עד אשר לא תחשך השמש. זה הנהר שיוצא מעדן. דכתיב ונהר יוצא מעדן. ועליו נאמר ונהר יחרב ויבש. והאור. זה האור שברא הקב"ה ונתעטף בו והוא ימינו. ועליו נאמר (איכה ב') השיב אחר ימינו. והיחר. זה הים שנתמלא מאותו הנהר. ועליו נאמר (ישעי' יט) אלו מים מני ים ונהר יחרב ויבש. והכוכבים. אלו שנים אשר המולות הידועים לה. ושבו העבים. אלו שרי אומות העולם. אחר הגשם. אחר בכייתן של מלאכי השרת. שנאמר מלאכי שלום מר יבכיון (ישעי' לג) ביום שיזועו שומרי הבית. אלו שומרי החומות. שנאמר על חומותיך ירושלים הפקדתי שומרים (ישעי' סג) והתעותו אנשי החיל. אלו הם ששים גבורים סביב לה. ובטלו הטוחנות. אלו הם אוכלי הקרבנות. כי מעטו. כנפי החיות. וחשכו הראות : בארבות. אלו הם עיני ה' המשוטטות בכל הארץ. והם שבעה עיני ה'. וסגרו דלתים בשוק. אלו הם השערים שכלם ננעלו וזלתי שערי דמעות שלא ננעלו. בשפל קול הטחנה וגו'. זו סוכת דוד שנפלה ונשפלה לעפר. וקולה שהיתה משוררת תמיד בשיר האהבה נשפל. וישחו כל בנות השיר. הם המלאכים הנחלקים במשמרותם על השיר. מהם משוררים ביום ומהם משמרות משוררים בלילה. גם מגבוה ייראו. זהו שכתוב כי גבוה מצל גבוה שומר. שומר זה מזה ומקבל זה מזה בנעימה ובקדושה. ובחרבן בית המקדש יצאה מארה ודין חוק מצוי לפניו. וגבוה יירא מגבוה ממנו ומן דינו. וחתחתים בדרך. זהו שכתוב (ישעי' מג) הנותן בים דרך ובמים עזים נתיבה. ובאותו דרך היה יורד ובא הטל מראשו של הקב"ה. וכל שמחה וכל טוב וכל רצון באותו הדרך היה בא. ובחרבן בהמ"ק תבירו על תבירו שבר על שבר באותו הדרך נמצא. וכל רוגו ופחד ותוקף הדין בדרך ההוא נתהוים. וינאץ השקד. כמו שנאמר (דניאל ט) וישקד ה' על הרעה. מקל שקד אני רואה. שיצמה השקד אחד ועשרים יום מן י"ז בתמוז עד תשעה באב. ומיום שהשקד נץ אין הפרח מוציא פרי עד כ"א יום. ויסתבל החגב. ינתן הסבל על שכמו של בית דוד. ותפר האבינוה. זו עבודת בית המקדש למטה. והאנשים צועקים ואין נענים. מפני מה. כי הולך האדם אל בית צולמו וגו'. שנסתלק כבוד העליון למעלה. וישראל צועקים ואין מי שישגיח בהם. לפי שכבוד העליון נסתלק לבית צולמו שיצא ממנו. ולפיכך נמצא מארה ורעה ומקרים רעים בעולם. ומספידים וצועקים בכל יום. שנאמר (ירמי' ט) כי עלה מות בחלוננו. עד אשר לא ירתק חבל הכסף. זה החוט של חסד הנמשך למעלה למטה. אתרץ גלת הזהב. אותה גלת הזהב שיורדת בחוט ההוא נרתק החוט ונפלה הגלה. ותשבר כד על המבוכ. שהתורה נשתכחה בגלות. ואותו המשאב ויפ"א (ג"א יפ"פ"ד) השר אינו שואב ממעין התורה. ובני אדם נבוכים בה. ונרץ הגלגל אל הבור. שניתנה רשות למלאך המשחית לחבל בכל יום. וישוב העפר על הארץ כשהיה. שיכלו כל הנשמות והעולם יבלה. כי העפר שהכל נהיה ממנו ישוב כבתחלה ויהיה העולם חרב כשהיה. והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה. ויתחדש העולם כבתחלה. ועל אותו זמן כתוב ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו : (ז'ח מדה"ג שה"ש)

חורבן בית המקדש ונלות ישראל

חורבן בית המקדש ונלות ישראל

וזכור את בוראך בימי בחורותיך. עד אשר לא יבאו ימי הרעה וגו'. רבנן צני לרעה קדישא אוקמוסו לים לטא פקשתא ציטראל כג סו בלרעא קדישא. וזכור את

וזכור את בוראך בימי בחורותיך עד אשר לא יבאו ימי הרעה וגו'. רבנן בני ארץ ישראל דרשו לה לפרשה זו בישראל כאשר חזי בארץ חקדושה. וזכור את

זו הוהר

(ג) פ"י שיהי לו יצר טוב ויצר רע :

את בוראך. הו דכיר כל אינון סבאן וכל אינון אמין וכסין דעביד לך קב"ה ביומין קדמאין. כד הוה רביא במסימנחא. כד"א (סופי יא) כי נער ישראל ואהבנו. בימי בחורותיך. בזמן שהוא בחר בך מכל אומות העולם. עד אשר לא יבאו ימי הרעה. ימים שימשלו בך שאר העמים ויפזרו אותך בכל האומות. ועוד בימי בחורותיך. אלו ימי השנה שהם מאירים לך ושמירה עלינוה עליך. והם ארבעה חדשי השנה. אדר ניסן אייר סיון. אלו אותן הימים שהקב"ה בחר בישראל ועשה בהם נסים לישראל. וכנסת ישראל נתעשרה בבעלה ונתקרבה אליו. עד אשר לא יבאו ימי הרעה. אלה הם תמוז [אב] טבת שבט. אצ"פ [ששבת] לא נתגלה בו הרעה כל כך. וסימנך ושבת לגו חסר לב (משלי כו) והגיעו שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ. אלו שנות הגלות שהלכו ישראל מטולטלים. ואין בהם חפץ. שלמדנו ימים יבאו בזמן הגלות שיא יהיה נמצא ביד איש במה לקנות בשוק. כי אז תכלה פרוטה מן הכיס. עד אשר לא תחשך השמש. זה זיו הפנים של השכינה מלמעלה ומלמטה. מי הם מלמטה. אלו בעלי משנה שהיו בארץ ישראל. פטישי ברזל ממוצאי סלעים וצוקרי הרים גבוהים. והאור. זה התלמוד ירושלמי המאיר אור התורה. ולאחר שנתבטל זה כביכול נשאר בחשכות. שכתוב (איכה ג) במחשכים הושיבני. זה תלמוד בבלי שהולכים בו בני העולם במחשכים. והירח. אלו הן הברייתות שהיו מאירות אור של חכמה נסתרת. והכוכבים. אלו הם המשכילים שהיו בארץ הקדושה. כל אלה תנאים ואמוראים שכל העולם נתקיים בזכותם. וכאשר היו עומדים יחד היה אומר אחד לחברו. מתוך דבור זה שפרח מפיו אני רואה מה שיהיה היום או למחר כך וכך. ד"א עד אשר לא תחשך השמש. זו הארת זיו פני השכינה שהיה האור מאיר לה בכל יום. ובשביע' אותו האור נתקיים העולם וישראל היו שרים על הארץ לבטח. והאור. זה האור שברא הקב"ה במעשה בראשית. שהיה מאיר מקצה העולם לסוף העולם ונגזו. והקב"ה היה מאיר והוציא ממנו חוט אחד של ימין הקב"ה שהיה נאחו בהלבנה. ובזמן החורבן הוא כתוב (איכה ב') השיב אחר ימינו. והירח. שכתוב דק ילין בה. והכוכבים. אלו מלאכי השרת שהיו באים אצלה וכבדו אותה נתבטלו מקיומם. ושבו העבים אחר הגשם. אלה שנקראים מלאכי השלום. שכתוב (ישעי' לג) מלאכי שלום מר יבכיון. ביום שיועו שומרי הבית. אלו שלשה בתי דינים שהיו מלמדים תורה בלשכת הגזית. והתעוהו אנשי החיצ'. אלו סנהדרי גדולה וסנהדרי קטנה. ובטלו הטוחנות. אלו כהנים ולוים וכל המשמרות שהיו עומדים בירושלים. וחשכו הראות בארבות. אלו נביאים וצופים שהיו מנתלים בנבואה וברוח הקודש. וסגרו דלתים בשוק. שאנשים צועקים ואין צונה להם. שהרי כל השערים ננעלו מן היום שחרב בית המקדש ובעתה עבודת בית אלהינו. בשפל קול הטחנה. אלו הם טוחני הקטרת שהיו משיעים קול הטחנה בכל יום במכתשת שלו. ד"א קול הטחנה. זה קול השכינה שצעקה בכל יום שובו בנים שובבים ואין מי שישגיח בה. וישחו כל בנות השיר. אלו הם העולים

את בוראך. הו דכיר כל אינון סבאן וכל אינון אמין וכסין דעביד לך קב"ה ביומין קדמאין. כד הוה רביא במסימנחא. כד"א (סופי יא) כי נער ישראל ואהבנו. בימי בחורותיך. בזמן שהוא בחר בך מכל אומות העולם. עד אשר לא יבאו ימי הרעה. ימים שימשלו בך שאר העמים ויפזרו אותך בכל האומות. ועוד בימי בחורותיך. אלו ימי השנה שהם מאירים לך ושמירה עלינוה עליך. והם ארבעה חדשי השנה. אדר ניסן אייר סיון. אלו אותן הימים שהקב"ה בחר בישראל ועשה בהם נסים לישראל. וכנסת ישראל נתעשרה בבעלה ונתקרבה אליו. עד אשר לא יבאו ימי הרעה. אלה הם תמוז [אב] טבת שבט. אצ"פ [ששבת] לא נתגלה בו הרעה כל כך. וסימנך ושבת לגו חסר לב (משלי כו) והגיעו שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ. אלו שנות הגלות שהלכו ישראל מטולטלים. ואין בהם חפץ. שלמדנו ימים יבאו בזמן הגלות שיא יהיה נמצא ביד איש במה לקנות בשוק. כי אז תכלה פרוטה מן הכיס. עד אשר לא תחשך השמש. זה זיו הפנים של השכינה מלמעלה ומלמטה. מי הם מלמטה. אלו בעלי משנה שהיו בארץ ישראל. פטישי ברזל ממוצאי סלעים וצוקרי הרים גבוהים. והאור. זה התלמוד ירושלמי המאיר אור התורה. ולאחר שנתבטל זה כביכול נשאר בחשכות. שכתוב (איכה ג) במחשכים הושיבני. זה תלמוד בבלי שהולכים בו בני העולם במחשכים. והירח. אלו הן הברייתות שהיו מאירות אור של חכמה נסתרת. והכוכבים. אלו הם המשכילים שהיו בארץ הקדושה. כל אלה תנאים ואמוראים שכל העולם נתקיים בזכותם. וכאשר היו עומדים יחד היה אומר אחד לחברו. מתוך דבור זה שפרח מפיו אני רואה מה שיהיה היום או למחר הכי וכך. ד"א עד אשר לא תחשך השמש. זה הארת זיו פני השכינה שהיה האור מאיר לה בכל יום. ובשביע' אותו האור נתקיים העולם וישראל היו שרים על הארץ לבטח. והאור. זה האור שברא הקב"ה במעשה בראשית. שהיה מאיר מקצה העולם לסוף העולם ונגזו. והקב"ה היה מאיר והוציא ממנו חוט אחד של ימין הקב"ה שהיה נאחו בהלבנה. ובזמן החורבן הוא כתוב (איכה ב') השיב אחר ימינו. והירח. שכתוב דק ילין בה. והכוכבים. אלו מלאכי השרת שהיו באים אצלה וכבדו אותה נתבטלו מקיומם. ושבו העבים אחר הגשם. אלה שנקראים מלאכי השלום. שכתוב (ישעי' לג) מלאכי שלום מר יבכיון. ביום שיועו שומרי הבית. אלו שלשה בתי דינים שהיו מלמדים תורה בלשכת הגזית. והתעוהו אנשי החיצ'. אלו סנהדרי גדולה וסנהדרי קטנה. ובטלו הטוחנות. אלו כהנים ולוים וכל המשמרות שהיו עומדים בירושלים. וחשכו הראות בארבות. אלו נביאים וצופים שהיו מנתלים בנבואה וברוח הקודש. וסגרו דלתים בשוק. שאנשים צועקים ואין צונה להם. שהרי כל השערים ננעלו מן היום שחרב בית המקדש ובעתה עבודת בית אלהינו. בשפל קול הטחנה. אלו הם טוחני הקטרת שהיו משיעים קול הטחנה בכל יום במכתשת שלו. ד"א קול הטחנה. זה קול השכינה שצעקה בכל יום שובו בנים שובבים ואין מי שישגיח בה. וישחו כל בנות השיר. אלו הם העולים

זעולים ברוך בכל יום ומגננים בניגונות השיר. כל. לרבות מלאכים העליונים למעלה. שהיו חלוקי משמורות למעלה לעומת אותן משמורות שלמטה. גם מגבוה ייראו. אע"פ שהם היו מן גבוהים. מן קטן כנגס היו יראים וישחו הם לפי שהרי פ' אלף לויים היו ידיהם מהורקות לאחור. וכאשר באו לנהרות בבל היו תולין כנורותיהם על העצים אשר שם. וכשהיו מבקשים אותם לנגן אמרו (תהלים קלז) איך נשיר את שיר ה' על אדמת נכר. נשכו בשיניהם בוהני ידיהם וכרתו אותן ולא יכלו לנגן והרגום. וחתחתים בדרך. שהרי היו הולכים עם ריחיים על צואריהם. ומן ההדוק שהיה חזק נפלו אצבעותיהם בדרך. ירמיהו הנביא היה לוקטן בטליתו. נשק אותן ובכה עליהן והיה אומר עליהן. בני בני. האם לא אמרתי לכם תנו לה' אלהיכם כבוד בטרם יחשיך וגו' (ירמ' יג) ועל זה כתוב על ההרים אשא בכי ונהי וגו' (ירמ' ט) וינאץ השקר. מן היום אשר יציצו עצים המלבלבים עד היום שעושים פירות כ"א ימים הם. אף כך מן י"ז בתמוז עד ט' באב כ"א ימים ביניהם. זש"כ מקל שקד אני רואה (ירמ' א) ויסתבל החגב. שניתן סבל על כתפות זרע דוד. ותפר האביונה. שנתבטלה עבודת בית אלהים. כי הולך האדם לבית עולמו וסבבו בשוק הסופדים. זהו כבוד העליון שנסתלק למעלה. והאנשים צועקים ואין מי שישגיח בהם. עד אשר לא ירתק חבל הכסף. זהו המקום שהיה הכהן מקטיר קטרת על המזבח שבפנים. ותרץ גלת הזהב. זהו בית קדש הקדשים אשר שם כרובי הזהב. ותשבר כד על המבוע וגו'. זו מלכות בית דוד שנשבר. וישוב העפר על הארץ כשהיה. שיחרב בית המקדש ויהיה כעפר. והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה. זו השכינה והסתלקות רוח הנבואה מן העולם: (יר' מדרש י"ב)

עך אשר לא תחשך השמש וגו'. א"ר חזקיהו זה הנשמה הקדושה שנמנעת מן האדם שלשים יום קודם שיצא מן העולם. ואז צלמו נמנע ממנו ולא נראה מפני מה נמנע ממנו. לפי שהנשמה הקדושה מסתלקת ועוברת ממנו. שלא תאמר שכאשר מת האדם לאחר מהלתו עוברת נשמתו ממנו. אלא כשהוא בחייו בתוקפו עוברת ממנו נשמתו שלשים יום קודם מותו. היא אינה מאירה להרוח. והרוח אינו מאיר לנפש. ואז הצלם נמנע ממנו. הנפש נחלשת ואכילה וכל תאוות הגוף נגרעות ממנו ועוברות: (א-רמז).

וישוב העפר על הארץ כשהיה והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה. אמר רבי יצחק בוא וראה כאשר ברא הקב"ה לאדם נטל עפרו ממקום המקדש. ובנה גופו מארבע צדדי העולם שכלם נתנו לו כח. אח"כ נתן בו רוח של חיים. כמו שנאמר ויפח באפיו נשמת חיים וגו'. אח"כ עמד וידע שהוא מלמעלה ומלמטה. ואז התדבק בדיעת חכמה העליונה. כדמיון זה כ"א אדם שבעולם הוא כולל מלמעלה ומלמטה. וכל אותן היודעים להתקדש בעולם הזה כראוי כאשר מולידים בן. מושכים עליו רוח קדוש מהמקום שכל הקדושות יוצאות ממנו. ואלה נקראים בנים להקב"ה. לפי שהגוף נעשה בקדושה כראוי. כמו כן נותנים לו רוח ממקום עליון קדוש כראוי וזה נתבאר. ובוא וראה בשעה שעתיך

דסלקין בדוכא כלל יומא ומגנני פיגווא דשיר. כל. לאסגאה מלאכי עלאה לעילא. דסו מתחלקי משמרות לעילא לקבל אינון משמרות דלתתא. גם מגבוה ייראו. ואע"ג דמגבוה אינון סו. מנכסא סו דחלין אשה אינון. בגין דהא פ' אלף לויים סו ידיון מסדקן לאחורא. וכד מפו לנסרות בצל סו תליין כנוריון על אילנין דתמן. וכד סו שאלין לון לנגא אמרו (תהלים קלז) איך נשיר את שיר ה' על אדמת נכר. נשכו בשיניהן בזהני ידיון וכרתו לון ולא יכלו לנגא וקסלו לון. וחתחתים בדרך. דהא סו חליין בריחין על לואריבון. וממדוקא דסו תקיף נפלו אלצעותיהו צאורחא. ירמיהו הנביא סו לקים לון בטליתיה. כשיק לון וכדי עליהו וסו אמר עליהו. בני בני. ולא אמרית לכון תנו לה' אלהיכם כבוד בטרם יחשיך וגו' (ירמ' יג) וע"ד כתיב על הסרים אשא בכי ונהי וגו' (ירמ' ט) וינאץ השקר. מן יומא דלניץ אילני דלכלבין עד יומא דעבדין איבא חד ועשרים יומא ניכסו. אוף הכי מן י"ז בתמוז עד ט' באב כ"א יומין ביניסו. סה"ד מקל שקד אני רואה (ירמ' א) ויסתבל החגב. דאתיביז מסולא על כתפיו דזרעא דדוד. ותפר האביונה. דאתבטיל עבדות בית אלהא. כי הולך האדם לבית עולמו וסבבו בשוק הסופדים. דהא סו כבוד עלאה דאסתלק לעילא. וכדי נשא לווחין ולית מאן דישגח בהו. עד אשר לא ירתק חבל הכסף. דהא איסו אתר דכסהל מקמר קטרת על מדבחה דלגולא. ותרוץ גלת הזהב. דהא איסו בית קדש הקדשים דתמן כרובים דזהב. ותשבר כד על המבוע וגו'. דה מלכות בית דוד דאתבר. וישוב העפר על הארץ כשהיה. דיתחרב צי מקדשא ויהא כעפרא. והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה. דהא שכינתא ואסתלקותא דרוח נבואה מן עלמא: (ז"מ מדרש איכס)

אשר לא תחשך השמש וגו'. א"ר חזקיהו דה נשמתא קדישא דאתמנעת מצ"ג תלתין יומין עד לא יפוק מעלמא. וכדין לולמא אתמנעת מניס ולא אתתחו. מאי סעמא אתמנעת מניס. בגין דנשמתא קדישא סלקת ואתעברת מניס. דלא תימא דכד מית מצ"ג ואתהלש אתעברת נשמתא מניס. אלא כד איסו בחייו בתוקפיה אתעברת מניס הוי נשמתא תלתין יומין קדם מותיה. ולא כסרא לרוחא. ורוחא לא נסיך לנפשא. וכדין לולמא אתמנעת מניס. נפשא אתחלשת ומיכלא וכל תיאובתא דגופא סלקא מניס ואתעבר: (א-רמז).

וישוב העפר על הארץ כשהיה והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה. אמר רבי יצחק בוא וראה כאשר ברא הקב"ה לאדם נטל עפרו ממקום המקדש. ובנה גופו מארבע צדדי העולם שכלם נתנו לו כח. אח"כ נתן בו רוח של חיים. כמו שנאמר ויפח באפיו נשמת חיים וגו'. אח"כ עמד וידע שהוא מלמעלה ומלמטה. ואז התדבק בדיעת חכמה העליונה. כדמיון זה כ"א אדם שבעולם הוא כולל מלמעלה ומלמטה. וכל אותן היודעים להתקדש בעולם הזה כראוי כאשר מולידים בן. מושכים עליו רוח קדוש מהמקום שכל הקדושות יוצאות ממנו. ואלה נקראים בנים להקב"ה. לפי שהגוף נעשה בקדושה כראוי. כמו כן נותנים לו רוח ממקום עליון קדוש כראוי וזה נתבאר. ובוא וראה בשעה שעתיך

שעתיד האדם ליתן חשבון על מעשיו טרם שיצא מן העולם. יום הזה יום החשבון הוא שהגוף והנשמה נותנים חשבון. אח"כ הנשמה נפרדת ממנו והגוף ישוב לארץ. והכל חוזר להמקום שנלקח משם וזה נתבאר. ועד הזמן שעתיד הקב"ה להחיות המתים הכל גנוז לפניו. ואותו הגוף ממש ונשמה ההיא ממש עתיד הקב"ה להחזיר לעולם כמקדם ולחדש פני העולם. זש"כ (ישעי' טו) יהיו מתיך נבלתי יקומון. ונשמה ההיא ממש גנוזה לפני הקב"ה וחוזרת למקומה כפי דרכה. כמש"כ והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה. ובזמן שעתיד הקב"ה להחיות מתים עתיד הוא להוריק טל מראשו עליהם. ובאותו הטל יקומו כלם מן העפר. זש"כ (שם) כי טל אורות טלך. מהו טל אורות. אורות ממש. מאותן האורות שלמעלה שבהם עתיד להוריק חיים לעולם. לפי שעץ החיים יריק חיים שאין פוסקים לעולם: (א-קל:)

סוף הגלות

סוף דבר הכל נשמע. רבי זירא נכנס לפני רבי אלעזר בן ערך. מצאו שהיה יושב ועיניו נובעות מים והיה מלחש בשפתיו ובוכה. חזר רבי זירא לאחוריו וישב. ראה לו לרבי אלעזר שנכנס לחדרו והיה קולו הולך בבית ובוכה. שמע שהיה אומר. אבן אבן. אבן קדוש עליון על כל העולם. בקדושת רבונו עתידים בני העמים לזלזל בך. ועתידים לשים עליך תועבת העמים ופגרי מתייהם. וכל הטמאים יקרבו אצלך. מי לא יבכה. אוי לעולם אוי לזמן ההוא אוי לדור ההוא. בכה כבתחלה נאנח ונשתק. אחר כך חזר ואמר אוי לאותן העתידים להיות בעולם כאשר יתעורר מלך העליון מלך העולם לפקוד אילת הקדושה שלו: (ד'המה"גויצא) רבי שמעון בן יוחאי כאשר הגיע למקרא זה. אראנו ולא עתה אשורנו ולא קרוב בכה ואמר. אוי שהגלות יתמשך ומי יוכל לסבלו. אראנו ולא עתה. ראה זו שאני רואה עתיד אני לראותו לא עתה בגלות בבל בבית ההוא שבנו עולי גולה. אשורנו. עתיד אני להסתכל בו פנים בפנים. ולא קרוב. באותו בית השני. כי בין בראשון ובין בשני לא היתה מנוחה ולא התקרבות ואחדות כראוי. אוי אוי כמה קשה הדבר והזמן ארוך. כמה צרות על צרות עתידות לשונאי ישראל בגלות. וכמה ישלטו החיות וכמה ישאגו לטרדוף טרף מישראל בכל זמן וזמן עד סוף הימים: (ד"ח בלע)

סוד קץ האחרון

עורך אמר רבי שמעון. לסוף הימים כפי חשבון שעות היום. בזמן זריחת השמש מן יום הששי. בעת שיזדמנו על פי חשבון מספר השנים של יוב"ל ושמיטה כאחד. שהוא ריעך מן יום הששי (ד) עתיד קול אחד להתעורר

דומין צ"נ למהיב חושבן עובדיו עד לא יפוק מעלמא. האי יומא יומא דחושבן איבו דגופא וכשמתא יסבי חושבנא. לבתר נשמתא אתפרשא מניה וגופא תב לארשא. וכלא תב לאתריה דאתנסיב מתמן והא אוקמוה. ועד זמנא דקצ"ה זמין לאחיא מתייא כלל גניו קמיה. וההוא גופא ממש וההיא נשמתא ממש זמין קצ"ה לאתבא לעלמא כמלקדמין ולחדתא אנפי עלמא. הה"ד (ישעי' י) יהיו מתיך נבלתי יקומון. וההיא נשמתא ממש גניו קמי קצ"ה. ותבת לאתרה כפוס ארסהא. כד"ר והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה. ולזמנא דומין קצ"ה לאחיא מתייא זמין איבו לארשא טלא מרישיה עלייהו. ובההוא טלא יקומון כלל מעפרא. הה"ד (שם) כי טל אורות טלך. מהו טל אורות. אורות ממש. מאינון כהורין דלעילא דבהון זמין לארשא חיינ לעלמא. בנין דלילנא דחיי יריק חיינ דלא פסקין לעלמין: (א-קל:)

סוף הגלות

סוף דבר הכל נשמע. רבי זירא עלא קמי רבי אלעזר בן ערך. אשכחיה דהוא יתיב ועיניו נובעות מים וסוס מרחיש בשפוטמיה ובכי. חזר רבי זירא לאחוריו ותיב. חמי ליה לרבי אלעזר דעאל לארריה. והוא קליה אזיל צביתא ובכי. שמע דהוא אמר. אבנא אבנא. אבנא קדישא עלאה על כל עלמא. בקדושתא דמלךך זמינו צני עממיא לאתולולא בך. וזמינו לשהא עלך סאבית עממיא ופגרי מתייא. וכל מסאבון יקרבו בך. מאן לא יבכי. ווי לעלמא ווי לההוא זימנא ווי לההוא דרא. צכס כד בקדמיתא אתנח ואשתיק. לבתר חזר ואמר ווי לאינון דיהון זמינו בעלמא כד יתער מלכא עלאה מלכא דעלמא לפקדא איילתא קדישא דיליה: (ד"ח מה"ג יוא) רבי שמעון בר יוחאי כד מסי להאי קרא. אראנו ולא עתה אשורנו ולא קרוב צכי ואמר. ווי דגלותא אתמשך ומאן יכיל למסבל ליה. אראנו ולא עתה. ראה דא דלכא חמיכא זמינא למחמי ליה לא עתה בגלותא דצבל בההוא ביתא דבנו עולי גולה. אשורנו. אכא זמינא לאסתכל ביה אנפין צאנפין. ולא קרוב. בההוא ביתא צתרייתא. דבין האי ובין האי לא הוה כייחא ולא קורבא ואחדותא כדקא יאוס. ווי ווי כמה קשיא מלה ואריך זימנא. כמה עאקו על עאקו זמינו לשנאייהון דישראל בגלותא. וכמה ישלטון חיותא וכמה ישאגון למסרף סרפין דישראל צכל זימנא וזימנא עד סוף יומיא: (ד"ח בלע)

סוד קץ האחרון

הו אמר רבי שמעון. לסוף יומיא כפוס שעתא דיומא. צעידן די זרח שמשא מן יומא שתיחא. בשעתא דיודמטון לפוס מיין שנין דיוב"ל ושמיטה כחדא. דאיהו ריעך מן יומא שתיחא (ד) זמינא קלא חלא לאתער

זיו הזוהר

(ד) כנר הייתי מגלה סוד בזהר שיר השירים פרשה ה' בפסוק השבעתי אתכם. ואמרתיו חמכון כססר ריעך פן יזמא שתיחא שאין כוננו שיעברו כל כך שנים כססר ריעך מן אלה הששי כמו שחשבו פפרשים הקרובונים. יען כי לא עלתה ער דעתם שתפשוך

להתעורר משמי רום הרקיעים. קול נעצב במרירות. מה שלא היה כך מן היום שנברא העולם. וקול ההוא יהיה רק בלחש במרירות ועצבות. יורד ועולה עולה ויורד. וכוה יאמר. אילתי. אהובתי היית לי מן ימים הקדמונים ונשכחת ממני. אהבה קדומה היה לי עמה. זכרני שחותם צורתה היה חקוק על לבי ועל זרועי. והייתי תקיף בתוך אהבה שלה. ורשפי שלהבת שלה בוערים בקרבי. בשעה ההיא יגעה שלש יללות זו אחר זו. ויורעו הרקיעים ויורעו כל העולמות. ואז יהיו כל העולמות בערבוב. עמים בעמים אומות באומות. ומי שאינו ראוי למלך יבא למשול. ויבאו עמו עמים זרים ולשונות אחרים. ולא יבינו לדון ולא ידעו משפטי מלכות. והרבה מלחמות יחשוב לעשות. ומתוך שפה רפה ולשון חלקקות יעשה כרצונו. וימשל ויחשוב כמה מחשבות להרע. ועל עם היחירי יגזור גזרות רעות. אז תהיה צרה על צרה בתוך עם היחירי. בירים וחבלים יהיו להם כילודה. ועל זמן ההוא כתוב יענך ה' ביום צרה. ובאותו הזמן יתגבר הקב"ה ויפייס לאילתו בכמה פיוסים. ויחזיק בה ויקימה מצפר. הוא ולא אחר: (וי"ה ב"ק)

שאל רבי יהודה לרבי שמעון. כתוב (עמ"ס ח) נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל. מי שיש לו רוגז על אשתו. ויצאה ממנו האם לא תחזור לעולם. אם על אויבנים שנגרשו עמה. אמר לו רבי שמעון בוא וראה בכל הגליות שגלו ישראל. לכלן ניתן זמן וקצבה. ובכלן היו ישראל חוזרים אל הקב"ה. ובתולת ישראל שבה למקומה בזמן ההוא שנגזרה הגאולה עליה. ועכשו בגלות זה האחרון לא כן. שהרי היא לא תשוב כך כמו בפעמים האחרים. ומקרא הזה מוכיח שכתוב לא תוסיף קום בתולת ישראל. נפלה ולא אוסיף להקימה לא כתוב. משל למלך שרגז על המטרונה וגירשה מהיכלו על זמן קצוב. כאשר הגיע אותו הזמן מיד נכנסת המטרונה וחזרת לפני המלך. וכן פעם אחר ושנים ושלשה פעמים. בפעם האחרון נתרחקה מהיכל המלך. וגירשה המלך מהיכלו על זמן רחוק בלי קצבה. אמר המלך פעם הזה אין הוא כשאר פעמים שהיא תבא מעצמה לפני. אלא אני אלך עם כל בני היכלי ואתבע אותה. כאשר הגיע אצלה ראה אותה שהיא שוכבת לעפר. מי ראה כבוד המטרונה באותו הזמן ופיוסים של המלך לעומתה. עד שהחזיק בה המלך בידו והקים אותה והביאה אל היכלו. ונשבט לה שלא יפרד ממנה לעולם ולא יתרחק ממנה. כך הקב"ה בכל פעם שכנסת ישראל היתה בגלות. כאשר הגיע זמן הגאולה היתה שבה ובאה לפני המלך. ועכשו בגלות

לאתערך מרום רומי רקיעין. קלא עליב במרירו. מאי דלא הוה הכי מן יומא דאתברון עלמין. והסוף קלא יהא דקיק בחשאי במרירו ועליבו. נחית וסליק סליק ונחית. וכדין יתאמר. איילתי. רחמתי הוה לי מן יומין קדמאין ואתנשיאת מינאי. רחומי קדומין הוה לי בהדה. אדכרנא דמותא דדיוקנא הוה חתימא על לבאי ועל דרועאי. והוינא תקיף בגו רחמו דליה. ורשפי שלהובא דליה מוקדין בגוואי. בהסיא שעתא גבי תלת גושין דא בתר דא. ויודעוון רקיעין ויודעוון עלמין כללו .. כדין כל עלמא בערבוזיא. עמין בעמין אומין באומין. ויזין דלח אתחוי למלכא יתון ליה למשלת. ויתון עמיה עיזין נוכרלין ולישכין אחרנין. ולא ישתמודעין דינא ולא נימוסי מלכותא. וכמה קרבין יחשבון למעבד. ובגו שפה רפיא ומלל רכיך יעבד כרעותיה. וישלוס ויחשוב כמה מחשבין לאבשא. ועל עמא יחידה יעבד נימוסין בישיין. כדין יהא עאקו על עאקו בהאי עמא יחידה. לרין ומכלין יתון להון כילודה. ועל הסוף זמנא כתיב יענך ה' ביום לרה. ביה זמנא יתתקף קב"ה ויפייס לאילתיה בכמה פיוסין. ויתקוף בה ויוקוס לה מעפרא. איהו ולא אחר: (וי"ה ב"ק)

שאל רבי יהודה לרבי שמעון. כתיב (עמ"ס ח) נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל. מאן דאית ליה רוגז בדביתו ונפקא מיניה לא תהדר לעלמין. אי הכי ווי לבינן דאתתרכו עמה. אמר ליה רבי שמעון תא חוי בכלה גלוותא דגלו ישראל. לכלה שוי זמנא וקלא. ובכלה הווי ישראל תייבין לקב"ה. ובתולת ישראל הוה חבת לאתרהא בהסוף זמנא דגזר עליה. והסתא בגלותא דא בתרהא לאו הכי. דהא היא לא תיתוב הכי כומיין אחרנין. והאי קרא אוכח דכתיב לא תוסיף קום בתולת ישראל. נפלה ולא אוסיף להקימה לא כתיב. מהל למלכא דרגו על מסרוניה. ואשדי לה מהיכליה לזמנא ידעא. כד הוה מסי הסוף זמנא מיד מסרוניה עלת ותבת קמי מלכא. וכן זמנא חד ותרין ותלת זמנין. לזמנא בתרייתא אתרהקז מהיכלא דמלכא. ואשדי לה מלכא מהיכליה לזמנא רחיקא. אחר מלכא האי זמנא לאו הוה כשאר זמנין דהיא תיתי קמאי. אלא אלא איזיל עם כל בני היכלי ואתבע עליה. כד מטא לגבה חמא לה דהוה שכיבא לעפרא. מאן חמא יקרא דמסרוניה בהיא זמנא ובעותין דמלכא לקבלהא. עד דאחיד לה מלכא בידו ואוקוס לה ואייתי לה להיכליה. ואימי לה דלא יתפרש מינה לעלמין ולא יתרחק מינה. כך קב"ה כל זמנין דכנסת ישראל בגלותא. כד הוה מסי זמנא היא אתיאת והדרת קמי מלכא. והסתא בגלותא

ויו הזהר

שתמשוך הגלות כל כך. והם חשבו אך בהתקרבות הקץ יבן חשבו על העברת השנים. אבל עתה דרמאנו נראה בעליו הכונה בפשוט על השאר שנים מן אלף הששי כספר רעד או יאהונו רעד. וכשנת תלשכו תבוא נאולה השלימה לעם ישראל בעתה אם לא נזכה לאחישה ומה שאמר לפום מיין שניין ריוביל ושמייה נכון הוא מאד. כי יוביל ושמייה בנימטריא רעד והחשבון מוכן לבעי הזכרת הקבלה בפשוט בלי שום ספק ובלי שום דחוק וכבר כתבתי שם בזהר שיר השירים שיש מי שרצה להגיה שפיר במקום רעד. וזה המניה שכן תכלית עבודת יעקב אבינו אצל לבן הארמי לעיכך לא הבין כאן בנות הזהר.

צגלותא דא לאו הכי. אלא קב"ה יומיד צידהא ויוקיס לה ויתפיים בדה ויתיב לה להיכליה. וע"ד כתיב (פמ"ט) ביום ההוא אקיס את סכת דוד הנופלת. היא לא תוסוף קום כומנין אחרנין. אבל אגא אוקיס לה לסכת דוד. מאן סכת דוד. לא בתולת ישראל. הנופלת. כמה דכתיב נפלה. ודא היא יקרא דבתולת ישראל ותושבתהא דילה: (ג-ו)

בגלות הזה לא כן. אלא הקב"ה יאחז בידה ויקימה ויתפיים עמה ויחזיר אותו להיכלו. וע"כ כתוב (עמ"ט) ביום ההוא אקיס את סכת דוד הנופלת. היא לא תוסוף קום כמו בפעמים האחרים. אבל אני אקיס לה לסכת דוד. איוזו סכת דוד. זו בתולת ישראל. הנופלת. כמו שכתוב נפלה. וזה הוא כבודה של בתולת ישראל ושבתה שלה: (ג-ו)

זיו הזהר

אמנם יש להעיר שבוהר נחם ברעיא מהיכנא דף (רי"ט). כתוב שהגאולה שלימה תהיה כמספר ערב מן אלף הששי בכתוב ערב וירעתם כי ה' הוציא אתכם. ופשוט ששם ג"כ המכוון על השארת השנים כל כך מן אלף הששי ולא על העברת השנים. והיינו בשנת תשכ"ח וזה שמחולקים כשתי שנים י"ד ששניהם סוברים שהגלות יכולה להסוף עד י"ט מאות שנים. אם לא יוכז לאחישנה אלא שהרעיא מהיכנא חושב התחלת הגלות מן שנת תתכ"ח באלף הרביעי בנוכר שם בפירוש. והזהר חרש כאן נראה שחושב התחלת הגלות מן שנת תתכ"ו באלף הרביעי והש"ת ירחם עלינו ויחשוב לעשות את הקץ קודם. בעבור הצרות הגדולות והנוראות שסובל עם ישראל. וכן היה במצרים שהקב"ה חשב לעשות את הקץ קודם עבור צרות בישראל. ואין לנו להשערן אלא על אכינו שבשמים שיעורר רחמי כרחם אב על בנים וימהר לנאלנו בגאולה שלמה כמרה בימינו אמן:

דשון הזהר

השמטה

דשון קודש

פתח הסוף סבא ואמר (קהלת ב) יש הכל אשר נעשה על הארץ וגו'. תא חוי שמענא דעובדא הוה צמד בר נש מליטון בעלי קבין דהוה אויל צאורחא. אערע צמרין חכימין מארי דדרא מארי דחכמתא דאורייתא. אמר לון שלמא עליכו רבנן. שמענא עליכו דאתון חכימי דרא לאן אתר אזליטון. אמרו ליה לדון פלן. וערב שבת הוה. אמר להון אלא אזילנא תמן ואתקין לכו אתר צי מותצבו אי אתון בעיטון. אמרו ליה וזה אכן בצסוון ואנת בלא רגלין איך יתכן למסוי האי. אמר להון אע"ג דאתון רכיבין צבעירי דרסיסו סני ואנת חגר בלא רגלין אי אתון בעיטו אלא אקדיס לתקנא לכו שבתא. הווסו. אדהכי אחורו רישיהו לגביה והמי ליה דהוה רהיס כשרבישא דכצבא. עמד לון קפילא ואשכחו גרמייהו לפוס מערתא כהרף עין. אמר להון. רבנן עולו. עאלו אצתריה מערתא גו מערתא עד דלעלו לחד פרדסא. והוה תמן. הסוף בעל קבין מתפשט מהאי גופא והוה מתלבש בגופא אחרא דאנפוי הווי נהירין כשצשא. והוה יתיב על כרסייא דמלכותא. ותלת מאה תלמידוי תחות כרסייא לרגלוי. והווי קראן (קהלת א) הכל הבלים אמר קהלת. והווי קראן האי קרא זמנין סגיאין בלא חושבנא. אמרו ליטון חכימין מארי דדרא. מאי האי. וכי לית לן קרא אחרא צספר קהלת. מיד קם האי מארי קבין דהוה יתיב על כרסייא ואחיד צידיהו ואתיל לון לשבעא היכלין. ובכל היכלא והיכלא הוה כתיב הכל הבלים. ובהיכלא צביעאה הוה כשרא ועטרה צפומאה. ודמות יונס צהיטא עטרה. והוה כתיב צעטרה. כל מאן דלא ידע צאלין הבלים וצרוא דלהון עליה אתמר (נמדנכ ב)

פתח סבא הוה ואמר (קהלת ה) יש הכל אשר נעשה על הארץ וגו'. בוא וראה הן שמעתי מעשה שהי באיש אחד מאותן בעלי קבין שהי מהלך בדרך. ופגע בשני חכמים גדולי הדור שהיו גדולים בחכמת התורה. אמר להם שלום עליכם רבנן. שמעתי עליכם שאתם חכמי הדור לאיזה מקום אתם הולכים אמרו לו במקום פלוני. וערב שבת היה. אמר להם אני אלך שמה ואכין לכם מקום מנוחה אם אתם חפצים. אמרו לו הלא אנחנו רוכבי סוסים ואתה בלי רגלים איך אפשר להיות כך. אמר להם אע"פ שאתם רוכבים על בהמות הנמהרות מאד ואני חגר בלי רגלים אם אתם חפצים אני אקדים להכין לכם השבת. תמהו עליו. בתוך כך החזירו ראשיהם אליו וראו אותו שהיה רץ ככוכבא דשביט. עשה להם קפיצת הדרך ומצאו עצמם לפני מערה כהרף עין. אמר להם. רבנן בואו. נכנסו אחריו מערה תוך מערה עד שבאו לפרדס אחד. ושם הי זה בעל קבין מתפשט מאותו הגוף והי מתלבש בגוף אחר אשר פניו היו מאירים כשמש. והי יושב על כסא מלכות. וג' מאות תלמידים ישבו לרגליו אצל הכסא. והיו קוראים (קהלת א) הכל הבלים אמר קהלת. והיו קוראים זה הפסוק הרבה פעמים בלי מספר. אמרו אותן החכמים גדולי הדור. מה זאת. וכי אין לנו מקרא אחר בספר קהלת. מיד עמד זה בעל קבין שהי יושב על הכסא ואחז בידיהם והכניסם לשבעה היכלות. ובכל היכל והיכל היה כתוב הכל הבלים. ובהיכל השביעי היה נשר וכתר בפיו. ודמות יונה בכתר ההוא. והיו כתוב בהכתר. כל מי שאינו יודע באלו הבלים ובסוד שלהם עליו נאמר (במדבר א)

זיו הזהר

כמעשה נפלא הזה רבו הדעות. ויתכן דברי רמ"ע שזה הי' רוחו של שלמה המלך. ולפי שבקשו לנגז ספר קהלת א"א דהאותם כי לא דבר רק הוא מהם. עכ"ל. והסבא אמר כימן להתבוייא שהשבעה הכלים ירמו על י' הספירות של

והור הקרב יומת. מיד חזרו הם לאחור. אמר להם זה בעל קבין אתם חכמי הדור שהלכתי אחריכם עד עכשו לדעת את חכמתכם. אכן בודאי אינכם חכמים. שהרי במקרא הזה עשיתי כל בנין הזה. ובו הייתי פורח העולם במעוף אחד. ולפעמים בשנים. ולפעמים בשלש. ולפעמים בארבע. ולפעמים בחמש. ולפעמים בשש. ולפעמים בז'. ואנחנו בארץ הזאת כלם הולכים בעלי קבין. ומקרא זה ירשתי מאבי ואבי מאביו עד כל הדורות. נתן להם ממון הרבה והחזיר אותם למקומם כהרף עין :

אמרו החברים לסבא ההוא. רבי אמור לנו איזה רמו במקרא הזה. שלא תהי' נעלמה חכמה זו מן החברים. אמר להם. רבנן בודאי סוד עליון יש בו אבל אגלה לכם ברמו. ז' הבלים הם במקרא הזה. הבל אחד. הבלים שנים הרי שלושה. הבל הבלים ג' הרי ששה. הכל הבל הרי שבעה. ולעומתם ז' השמות **אבגיתק** וכו'. אלו ז' השמות הם כפולים כנגד ז' קני המנורה הכפולים. שנאמר בהם (זכרי' ד) שבעה ושבעה מוצקות לנרות וגו'. אלו באמירה ואלו בעשיה. והם **יה יוד הא. וה ואן דא.** אלו הם שבעה ושבעה מוצקות. והם ז' היות שכתוב בהן באמירה יהי אור ומיד היו. והלבושים של אותן ז' היות הם ז' השמות **אבגיתק** והשאר. הבל הוא להב. הבלים להבים. ועליהם נאמר (תהלים כט) קול ה' חוצב להבות אש. ומי שיודע בהבלים האלו כאשר מוציאם מפיו ומלבו. ידע לכוון בשכינה העליונה שכל ההבלים ממנה תלויים. ומתלבשים בשכינה התחתונה שכוללות ז' השמות **אבגיתק** והשאר. שהן האותיות שנבראו בהן שמים וארץ. ויש תלויות באמירה ויש בעשיה בהסוד שאומר ועושה מיד. אשרי העם שיודע להעלות תפלות באמירה ובעשיה. ועליו נאמר (שעי' נא) ואשים דברי בפיך וגו' לנטע שמים וליסד ארץ ולאמר לציון עמי אתה. והרי ביארו אל תקרא עמי אלא עמי בשותפות. כמו שנאמר בו (תהלים לג) בדבר ה' שמים נעשו וגו'. כן אתה בשותפות עמי. שבדבורך נעשים שמים וארץ : (ת"ו ס"ט)

והור הקרב יומת. מיד לחזרו אינון לאחורא. אמר להון הסווא בעל קבין אתון חכימין מארי דדרא דלולינא אבגיתקו עד כען למנדע ית חכמתיכו. וזודלוי ללו אתון חכימין. דהא זבאי קרא עבדנא כל זבינא דא. וזבי הוינא פאם עלמא זביסא חדא. ולזמנא זבתיין. ולזמנא זבתי. ולזמין זבדבעא. ולזמין זבמשא. ולזמין זבשית. ולזמין ז'ו. ואכן זבאי ארעא כללו זולין בעלי קבין. וזאי קרא יריתנא מאבא ואבא מאביו עד דרא כללו. יסיב לון ממנא סגיא ושו לון זבגיתקו כהרף עין :

אמרו ליה חברייה להסווא סבל. רבי אימא לן שום רמיא זבאי קרא. דלא אתכסיא חכמתא דא מן חברייה. אמר להון. רבנן זודלוי רוא עלאה לית תמן זבל אימא לכו זבמזא. ז' הבלים אינון זבאי קרא. זבל חד. הבלים תרין הא תלת. זבל הבלים תלת הרי שית. הכל הבל הא ז'. ולקבלייהו ז' שמן **אבגיתק** וכו'. אלו ז' שמן אינון כפולים לקבל ז' שרין למנחתא כפולים. דאתמר זבון (זכרי' ד) שבעה ושבעה מולקות לנרות וגו'. אלין זבמירס ואלין בעשיס. ואינון **יה יוד הא. וה ואן דא.** אלין אינון שבעה ושבעה מולקות. ואינון ז' היות דאתמר זבון זבמירס יסי אור וסון מיר. ולזבשין דליון ז' סיוות אינון ז' שמן **אבגיתק** וחבריו. זבל אינון זבל. הבלים להבים. ועלייהו אתמר (תהלים כט) קול ה' חוצב להבות אש. ומאן דידע דלע זבלים כד אפיק לון מסימיו ומלבו. ידע לכוונא זבכינתא עלאה דכל הבלים מינה תליין. ומתלבשין זבכינתא תתאה דכליל ז' שמן **אבגיתק** וחבריו. דליון תוון זבסון אתבריאו שמיא וארעא. דליון תלין זבמירס ואלין בעשיס זבוא דלומר ועושה מיד. זכאש עמא דידעין לסלקא ללוין זבמירס ועודלא. ועלי' אתמר (שעי' נא) ואשים דברי בפיך וגו' לנטע שמים וליסד ארץ ולאמר לציון עמי אתה. וזא אוקמוה אל תקרא עמי אלא עמי בשותפות. כמה דאתמר זבי (תהלים לג) בדבר ה' שמים נעשו וגו'. הכי אנת זשותפו עמי. דזמלוך אתעבדו שמיא וארעא : (ת"ו ס"ט)

זיו הוהר

של ימי בראשית שהן כפולין בכינה וכמלכות והן באמירה ובעשיה. הבינה אומרת ומיד תעשה הציבות. והמבין יבין : בכורת השי"ת נשלמה העתקת הוהר לספר קהלת ביום הלולא רבא דרבי שמעון בר יוחאי בשנת עזרת' לפ"ק. בסה עיר מאנטריאל מדינת קאנאדא :